
Compendiū diuinorum

695

N. Inv. 695.

Compendium divinorum
Venerabilis Magistri Heymerici de Campo
Alme Universitatis Coloniensis Vicecancellarii;
cuius sunt partes due

In nomine domini amen

Sub Anno
In Ecclesia beatissime Marie in Arena extra muros Cracouien[sis] ... in mei ... Notarii publici subscripti et testium infrascriptorum
... in ... Notarius Vicecomes seu Executor ad infrascripta a ... domino Johanne ...
tradidit et porrexit ... privilegium infradescriptum seu publicum Instrumentum ... circumspecti Laurencii
... in Roma ... filis sericeis ... coloris complicatis dependente Sigillatum ...
Notario publico infrascripto ... atque dedit ... ad porrexit ... in cuiusquidem
Due tractuce ... inter quas ... a ... parte ... In alia vero parte ...
Comitatus Lateranensis palacii Johannes Dapifer ... concedebant ... In alia vero parte ... De quo superius fit mencio
Johannes Comitis ... privilegii sive Instrumenti publici ... seu publicum ... Ins...
Comes palatinus ... universis et singulis presens privilegium ... per quod contract...
... officio laudabiliter ... per ... contract...
Indiccione ... die ... mensis ... Regni ... tunc ... et ...
Serenissimo ... Romanorum Imperio ... coronacionis secundo ... habitacione et ...
subscriptis personis ... constituta ... Johannes de ...
... nobis ... illustrissimo ... invictissimo principe et domino domino Sigismundo
... presencium ... tenor ... talis est
... Wenczeslai ... Johannis
Imperator ... semper augustus ... Dalmacie Croacie ...
... sibi fideles apercius gubernet ...
... Imperialis ... nobilitas velut ... illa ...
... spectabilium ... ad ...
... prudenter et cura pervigili hactenus
... nostros et ... animo ... liberalitate sano ...
... quadam ... animo ... liberalitate sano ...
... prefatum ... Lateranensis palacii ac Imperialis et Regalis consistorii
Tu Johannes Dapifer ... omnibus ... dignitatibus honoribus ...
... tu prefate Johannes Dapifer possis et valeas per totum Romanum
Notariatus Tabellionatus ac Iudicatus ordinarii officium concedere dare ac eos et quemlibet
... et ... et a quolibet eorum debite recipias corporale et ...
... Notarios Tabelliones et Iudices ordinarios ... fiendi ... et ordinandi
... et ... interponere in quibuscumque contractibus requirentibus illa vel illas et alia
... et plenam ... potestatem aliis personis ... dare et conferre ... tuam tibi a nobis
Dapifero ... vigore concedimus et largimur ac plenam et omnimodam potestatem tribuimus ...
absentibus quam presentibus ... presentibus quam absentibus ... seu mortuis ...

P

Philosophie flores in
hoc opusculo sub compen-
dio colligere propono ad
laudem illius qui omnem
mentem illuminat quadri-
pertitum conscripturus
tractatum. In quorum primo theore-
mata quedam preambula sequentibus ad sui in-
telligentiam valencia ponam. In 2° quedam
specialia de primo unitatis eiusdem
principio iuxta mei facultatem inge-
nioli disseram. In 3° quedam de vir-
tute et processu unitatis a primo subiecta.
Et in 4to circa processus rerum entitates et
de modo reductionis earum ad unum finale
principium consideracionem extendam. Theorema 1.

Omnis multitudo est finita. Corollarium.
In omni multitudine est dare primum et
ultimum. Corollarium. Nulla multitudo est
penitus expers ordinis. Declaracio
primi. Omnis multitudo acta est in diver-
sitatem que infinitatem non patitur
eo quod mediante pluralitate reducatur ad
unitatem. Proprietas autem et effectus unitatis
est finire et terminare ergo etc. Confirmatur
quia multitudo est privacio unitatis. Omnis
privacio dependet a suo habitu et tota-
liter ab eo. Ergo unitas causat pluralitatem
sed non causat plura ut plura sunt eo
quod sit opposita pluralitati. Ergo causat plura
ut ad unum reducta et unitatem participa-
tam participancia. Proprietas autem unitatis
est finitas ergo etc. Declaracio 2i. Omne fi-
nitum clausum est inter terminos tam a parte
ante quam a parte post. Sed omnis multitudo est fini-
ta ut dictum est ergo etc. Confirmatur
quia omne finitum resolvitur in finiencia quorum
unum se habet ut actus et aliud ut potencia.
Potencia autem finibile non efficitur actu
finitum nisi a primo ad ultimum per
actum penetretur et comprehendatur.
Declaracio 3i. Ubicumque est primum et
ultimum ibi est medium determinans dis-
tanciam primi ab ultimo. Ubicumque autem
hec tria ibi est ordo. Sed constat hec esse in
multitudine ergo etc. Confirmatur, ubi
non est ordo in aliqua pluralitate ibi est con-
fusio et indistincta unitatum congeries.
Multitudo autem dicit distinctam uni-
tatum congeriem. Theorema 2m

Primum in unoquoque ordine est
metrum et mensura secundorum.
Corollarium. Ordo secundorum est ex
primo. Corollarium. Secundorum gradus
tanto nobiliores sunt et perfectiores
quo primo propinquiores sunt. De-
claracio primi. Primum in unoquoque ordine
ad modum equilibrii certificat et noti-
ficat per se secundorum perfectiones. Talis autem
est proprietas mensure ergo etc. Confirmatur
perfectio primi eo quadam intelligibili
extensione replicatur in secundis sicut
unitas in numeris. Eo quod primum constituit secundorum
congeriem in specie ordinis et unum ad
modum quo unitas statuitur in numeris
ordine et specie numeri. Sed unitas est
numerorum mensura replicata in eis. Ergo
primum in unoquoque ordine est tale respec-
tu secundorum. Declaracio 2i. Ordo est ab
illo a quo est originaliter et secundum vir-
tutem activam ordinandi. Et hoc est ab eo
in quo est participative sicut secunda participant
ordinem ipsi etc. Ex hoc arguitur quia fontalis
origo ordinis non est coordinata illis
quibus ordinem influit, quia incoordinatus
est ordo successive et secundum participacio-
nem. Sed manifestum quia in quolibet est ordo
secundum virtutem formalem tunc prima in
primo non coordinato a quo est totius
multitudinis primaria unitas. Sed
quodlibet est ordo secundum virtutem formalem
et principaliter prima in primo coordina-
to secundis. Confirmatur quia ideo respec-
tu eius non est in actu et in potencia sed
ordinatum respectu ordinis est in potencia
ergo in nullo secundorum secundum se ordinatorum
est virtus ordinandi. Declaracio 3ii.
Quanto ponderabile magis accedit ad
equalitatem equilibrii tanto perfectius est
secundum esse ponderabile. Sed primum in uno-
quoque ordine est secundorum equilibrium ergo quanto
ad secundorum magis appropinquat primo tanto
est perfectius in illo ergo etc. Confirmatur
primum in unoquoque ordine est perfec-

simul sed quanto aliquid est vicinius perfectissimo
tanto minus distat a suo perfectionis et quanto tan-
to magis accedit ad summum perfectionis gradum
aut perfectionis attenditur penes maio-
rem et minorem accessum. Intelligen-
dum quod distancia graduales prout sunt in
ordine licet in quibusdam attenduntur pe-
nes ordinem tamen sicut in spiritua-
libus et in quibusdam penes ordinem et
situm localem puta in corporalibus
et hoc est quod dicit Dionisius Dyonisius
quod distancia facit in corporalibus quod
ordo in spiritualibus et cetera. Que mensura
est simplicissima in spiritualibus
3m. et cetera et prima in unoquoque genere.
Corollarium. Quanto aliquid est virtu-
alius tanto simplicius. Corollarium.
In omni ordine simpliciora sunt
priora et perfectiora. Declaratio
primi. Omnis mensura per suam replicacio-
nem certificat mensuratum. In quolibet
est genere ubi est replicatio composita super actum
et potentiam composita. Et sic non habet aliqua racio
mensure potissime ad ea que composita est
sit terminatum et mensuratum secundum actum
et potenciam. Non igitur dicere quod sit e a
est simul et aliud compositum et mensura non
habeat racionem compositi necessario erit omnis
mensura secundum racionem mensure simplex
quia non minus contenta sub aliquo genere diui-
tur pat primum habet racionem mensure sed quod ipsa
erit simplicissima et minima in illo
genere. Confirmatio primi in unoquoque
genere est depositissimum mensura est
primum actum omnium in aliquo genere contentorum
ergo et cetera. Declaratio 2. Quanto aliquid
est virtualius tanto nobilitate mensu-
re propinquius que omnia ambit que
secundum coordinantur et ad omnia mensura-
ta refertur. Confirmatio. Quanto aliquid
est virtualius tanto est actualius
sed quanto aliquid est actualius tanto primo
actui per indistanciam similius pu-
rus autem actus est nulle potentie permixtus
et per consequens simplicissimus cum omne compositum sit
per actum et potentiam. Quanto quodlibet aliquid
est actualius tanto simplicius con-
tabile et per consequens ad plura referibile. Exemplum
capere in puncto lineali quod est indivisibile
secundum potentiam et tamen spaliter se extendit
in ineum. Item patet de puncto centrali
a quo indivisibili manante secundum spacium divi-
sibiles sunt confinite linee versus cir-
cumferenciam. Declaratio 3. Perfectiora
sunt actualiora que simul unum sunt
simplicissima et priora. Confirmatio.
Perfectum est cui nichil deest puta perfectum
simplicitate cui omnino nichil deest et perfectum
in genere cui nichil illius generis deficit sed
omne compositum secundum se defectivum est eo quod
compositum est ad suum esse et indiget pre-
cipuis componentibus ipsum. Ergo nullum compo-
situm ut sic est perfectum. Perfectio igitur est perfectas
simplicitas secundum quod sic ita quod quanto aliquid
fuerit simplicius tanto in se perfectius
reperitur et per hoc primum universorum principium
est simplicissimum secundum racionem et secundum esse
quo nichil simplicius excogitari pos-
sibile est. Et in 2a huius particula de-
notabitur. Quodlibet quod reperitur in ¶4m.
multis non equivoce invenitur
in aliquo primo quod est causa
omnium sequentium. Corollarium. Universitas
causarum reducitur ad unam primam
causam unde reliquie trahunt
vim essendi et causandi. Corollarium.
Bonorum et malorum est una causa
prima. Declaratio primi. Si sit
aliquod unum in multis repertum per comparacio-
nem hoc a nullo illorum formaliter
et essencialiter causatur ut ex premissis in
ea genere liquet. Ergo ubi hec omnia causata
illius generis reducuntur ad unam causam
priorem ipsis a qua causa concausantur in eis. Item
si 1d effectum sit coordinatum principalibus
ab ipsis erit sicut ad ipsum cui primo convenit
1d genus et quod est causa omnium aliorum coor-
dinatorum aut est ipsum aliud quod sit primum. Quod
ad ergo et cetera. Confirmatio. Quod communiter reperitur
in multis est simplicitas ruralis et per consequens
in unam causam irresolubilis. Quod
non univoce reperitur in multis manum
est quod ab una forma vel effectivo

formali influit sicut reperitur in multis
fuerit analogice seu equali participatur eis
2 et ideo secundum aliquid in corpore procedunt plures
inveniuntur in minus compositis et secundum defectum
gradualiter in aliis et plures in talibus
mediis et mensura est ad aliorum ¶ De-
claratio 2i / clara est per iam dicta / ubi enim
talis est quedam ex analogica recepta
in causis / que primo inveniuntur in causa finali
/ deinde in causa efficiente / deinde in causa for-
mali / et ultimo in causa materiali / quapro-
pter in 2o phisicorum dicitur causa causarum / qui-
bus aliis causis esse actualis causali-
tatis influit ¶ Confirmatur in ordine causarum
et causatorum secundum se generis cause primum influit
in mediis usque ad ultimum aliquid immediate
quod dicuntur causans et causatum et ul-
timum vero causatum / causa enim illud immediate
sit compositum ex rationibus appositis cause
et causati sed per alteram illarum ratio sibi
convenit secundum se et ex propriis et alia ex
accomodatis / ita quod erit secundum se causa aut
causatum / Non primum / quia participat vim cau-
sandi et essendi a priori causa que est cau-
sa quod secundum convenit ei ex propriis et primum ex
accomodatis / Relinquitur ergo quod in ordine
causarum secundum unumquodque genus cause invenitur
una prima et suprema causa que sibi subor-
dinat et vim essendi et causandi ...
¶ Declaratio 3i / bonum et malum sunt eiusdem
coordinationis ergo ... toti coordina-
tioni bonorum et malorum participatum re-
duci habet ad unam priorem causam ut ex
superdictis patet / Ulterius arguitur ex tribus / Primo
quod quia malum determinat essentialiter per
privationem boni quod dicitat corruptionem et
defectum boni sed privatio et habitus sunt eiusdem
coordinationis eo quod privatio esse et ve-
locum trahit ab habitu / 2o / omnis causa
prima in aliqua coordinatione est uni-
versalis influendo / sed ... influxus re-
citatur de perfectione et copiosa bonitate
talis cause prime ... sine ...
aliam non habeat nisi fontalem bonitatem
quo ... sine coordinationis suo ...
... clamore ad se ... vocat / 3o quod
quod ... participat in quodam gradu illud par-
ticipat per ... unitatis reducitur
ad unum ... et hoc autem est illud
quod est plenitudo essendi / et ...

prima bonitas / sed malum aliquo modo esse
participat / quia accidens non habet contradictionem
/ ergo sic quod bono ad eandem primam causam re-
ducitur. Aliquid autem esse equivoce parti-
cipantur omnibus / aut malum esset
simpliciter de genere non entium / quorum utrum-
que est falsum / Intellige tamen hic quod non est
in universitate entium unum primum ma-
lum principium de ... malorum
/ et solum participatorum Theorema 3um
¶ Quicquid est causa cause est et cau-
sati / Correlarium Omnis causa primaria plus
influit causato quam quecumque secun-
daria / Correlarium Subiecti et accidentis
est eadem causa prima ¶ Declaratio
prima / causa cause est primaria et cau-
sati est secundaria / sed causa secundaria non influit
super suum causatum nisi per virtutem talem
sibi accomodatam a primaria causa ut
patet ex superdictis / ergo illud quod causatum parti-
cipat a causa secundaria est primum ... a causa
primaria / Ideo non est inconveniens eiusdem
effectus esse plures causas subordina-
tas / Confirmatio / propter quod unumquodque tale
et illud magis / sed causa secundaria influit in
effectum propter causam primariam a qua accomo-
dat sibi virtutem talem / ergo respectu illius
effectus prima causa est magis causa ¶ De-
claratio 2i / patet ex tribus / Primo / quia causalitas
cause prime universalior est / ideo quod influit cau-
sato / 2o quia prime causalitatem 2e cause quod
substantificat causalitatem omnis / 3o quia
dominans adheret causalitas prime cause causato
quam causalitas 2e cause quia non esset si causalitas prime
cause non esset vehementioris influxus
et preveniens causalitatem 2e cause ¶ Con-
firmatio / causa 2a influit in virtute cause
prime non attingens plenitudinem
virtutis eius ¶ Declaratio 3i / subiectum est cau-
sa accidentis medium in genere cause materialis
et efficientis sed etiam in genere forme / quod patet
ex tribus / primo quod quia subiectum est prima
entitas creata que substantificatur a
lumine prime cause habitu virtute fontis
et originis fontalis quo immediate manet in
eius puritate non degenerans a nobi-
litate prime cause / ergo ideo causa prima sit
et ... talem ... eius per
se stans quod 2o subiectum sicut in substantia cre-
ata est ... subiectum quam

significat quod quod est et quo est scilicet per possi-
bilitatem et esse necessario esse substancie create
est permixtum potencie que est umbra forme
sine actus alioquin esset esse in corpore cor-
rumpens sicut esse primi quod est compositum. Itaque
ad hoc tunc causetur substancia necessario ca-
dit accidentalia ab essencia substancie sicut
a sua causa proxima / cadit dico quod
processio lucis divini ubi possibilita-
tem substancie in compositione et umbra obducta
in qua umbra posterioritas casum patitur
2° quia unitas entis reducitur ad substanciam
et accidens / patet quia per superiora quod unitas ter-
minatur in altero oppositorum vel in primo quod
est alterius etc. 3° quia accidens consequens ad
aliud vel ab alio id est substancia cadens / cadit
enim ad substanciam tamquam ad subiectum precedenti
subsistencia / et cadit a substancia tamquam ab efficiente
uno formali / sic igitur hec causa est / scilicet quod substancie
et accidentis est eadem causa prima 6.m

Omnis causa dignior est suo causato
Correlarium Tanto nobilior est effectus
quo sue cause similior Correlarium In
ordine causarum et causatorum media sunt
ultimis nobiliora Declaracio primi
Quia utrumque substanciale et actus effectus habet
in se hoc quod habet eius causa in gradu
alciori eo quod effectus in ordine ad suam causam
habet modum potencie et subiecti quod autem secundum hunc ordi-
nem est sub actu Confirmacio dans
dignius est recipiente / causa quidem dat esse
et virtutem suo causato / et causatum est ibi
recipiens ergo etc. / Maior patet quia recipiens de
se ut est / et per hoc consequitur ignobile et
minus dignum / sed dans secundum quod huiusmodi est in
actu et perfectione cui oppositum est potencia
digna eminencia perfectionis et per consequens nobi-
litatis et dignificacionis Intelligitur ex
hoc quod innititur plato dicens materiam secundum
sui naturam inhonoratam mortis formam quam ipsa
de se nullo modo digna est Declaracio
2i patet ex 2° correlario 2e proposicionis Con-
firmatur / quia quanto effectus fuerit sue
cause similior tanto est actualior et per con-
sequens elevacior et per consequens dignior et no-
bilior Trahe hinc quod actus dignior
est potencia simpliciter / quia in malis ubi
actus privans sunt defectus quam potencia est
melior / eo quod in talibus potencia distat
ab actu / Unde sicut in bonis potencia est melior
que propinqua est actui / ita in malis per
oppositum potencia est melior que distat ab actu
et hinc eciam quod in rebus universis actus et
potencia et similiter bonum et malum in corporali
regnant potencia Declaracio 3e patet
ideo ut obstat quod media sunt composiciora
extremis et ideo imperfecciora secundum quod dicta quere
ultimum sed est ante quod compositum secundum potenciam
sumus stat aliquid medium esse compositum secundum
actum / exemplum cape in proposito et erit compositum
In proposito cape causatum tunc secundum causatum et causas
tunc medium est autem quod causatum est pluribus
componitur causans causatum eo quod ad plura
est in potencia Exemplum compositum cape actum
tunc potencia et medium horum potencia quanto
fuerit prior tanto componibilior et quanto actui
propinquior tanto minus componibilis eo quod ut
dicit anaxagoras / intellectus est immixtus
nec sed potencia actui permixta est medium
nec purum actum et puram potenciam

Omne imperfectum reducitur 7m
ad perfectum Correlarium Omne causatum equi-
vocum reducitur ad equivocum Correlarium
Omne causatum per accidens reducitur ad
causam per se Declaracio primi / ip-
sum est privacio perfecti Iam duo habet in se
privacio scilicet ad perfectionem per aptitudinem
et negacionem perfectionis secundum actum sed
utroque per 2 non reducitur ad aliquod primum ad a-
perfectione / quia hoc non est non ens in quo non
est bonum neque ordo reducitur / ergo sic ad
perfectum sicut negacio ad affirmacionem
et privacio ad habitum ut patet ubi primi sic
imperfectum appetit perfectum et per consequens naturaliter de-
siderat reduci in perfectionem tale autem
desiderium non potest esse cassum et inane ergo etc.
Confirmacio Omnis effectus natus est re-
duci ad suam causam sed imperfectum habet racionem
effectus eo quod dicit naturam deficientem cadentem
a perfecto ad modum quo accidens cadit a substancia
et privacio ab habitu alioquin imperfectum esset per
se ens sicut superius subsistens in sua substancialitate Ex
hoc trahe quod privacio adherens materie

necessario sibilatur in habitu precedente
respectu / et ut prima materia primo sibilatur in habitu
3. sine forma primo. Ita comparatio universalis que
inter posteriorem et primam connata est et adheret
supposito in iam habitum velut saltem habitum
consimilem omni naturali in quo sibilatur
Declaracio 2ª. Omnis causa eminencior est multi-
plex et dispersa suo effectui secundum essen-
ciam et ideo omnis autem multitudo reducitur
ad unitatem et ydemptitatem sicut prima
ad habitum. Sed causa universalis sive sit universalis
secundum essenciam secundum esse et causa seu universalis vere
quia non est una et effectui cognomata / ergo etc.
Confirmacio / quod incompositum reducitur ad
compositum ut dicitur sed causa eminencior respectu sui
effectus est simplicior / causa vero universalis simplicior ergo etc.
Voco autem causam esse simpliciorem que secundum essen-
cialem eius virtutem est tota causa effectus
tota dico secundum inchoacionem vel educ-
cionem. Declaracio 3ª. Omnis causa per accidens
se habet ad causam per se sicut accidens ad substanciam sed
accidens reducitur ad substanciam sicut imperfectum
ad perfectum ergo etc. Confirmacio / quod contingenter
causans reducitur ad id quod necessario
causat eo quod contingens cadit a necessario
ad modum privacionis / sed causa per accidens contin-
genter influit in suum effectum non habens ex
se necessitatem influendi eo quod causa per accidens
non denominatur ab accione nisi si accidens
Causa autem per se necessitatem in se capiens
habet essencialem eius ordinem ad
effectum ergo etc. Ex hoc hic causam que
effectui accidentalis non est natus gradi super
suam causam sicut effectus per se / unde cum sol homo
generatur / igitur homo generat et sol / sed
non sequitur domus edificatur / ergo policletus
8m. edificat. Quicquid est in alio est
in illo secundum facultatem et modum
suscipientis. Corollarium. Quicquid no-
bilitatis recipitur in causa et effectu
id nobilius recipitur in causa quam effe-
ctu. Corollarium. Uni secundum essenciam non
derogat pluralitas secundum esse. Declaracio
primum receptum in aliquo ad duo compara-
tur ad id a quo est et ad id in quo est sed
secundum primam habitudinem habet esse flu-
entis participans conformiter se habentis
ad omnia que ambit et ideo ut sic adheret

ei unitas secundum effectum prime negacionis
que est ydemptitas / et propterea hoc modo
non diversificatur in diversis / sed eadem for-
ma esse fluentis participans diversa consti-
tuit secundum speciem et numerum secundum ea in quibus
recipitur quia recipitur ad modum reci-
pientis. Confirmacio / quicquid recipitur
in alio terminatur ab illo / quicquid ab
alio terminatur quandam modificacionem
seu essendi modum ab eo recipit / ymmo
quendam singularem modum existendi
tamen ex suscipiente et terminante mediante
simplicem formam recepti signat redundi-
andi actum eius. Exemplum huius cape in aqua
fontis que est dulcis et pura in fonte
salsa in rivis fluentibus per venas
sulphureas et saporosas putrida cum
fetore in alveis stagnalibus et paluda-
libus. Item eadem aqua in poto cotidie
de alium modum essendi habet quam in vitro
oblongo. Declaracio 2ª / quia ut supra dictum
est / causa est alcioris ordinis quam effectus
Confirmatur / quia nobilitas essendi que
reperitur in causa causaliter et unitive et
simpliciter est in effectu participative et parti-
culariter et compositive etc. secundum duos
modos essendi cause et effectus / sed esse cau-
sale simplex et totale est nobilius quam
esse participatum et particulare et stans in composicione
Dico autem quicquid nobilitatis recipit in
causa et effectu quia non est quod quicquid recipitur
in effectu recipiatur in causa sive comparatur
in causa eo quod effectus habet ad entitatis a se
quo distinguitur a sua causa et id enti-
tatis est vilius quam entitas sive cause
Redit ergo consideracio prius ad hoc quod nichil
recipitur in effectu quod sit in causa essencia vel
forma quin eminencius recipiatur in causa sua
multa tamen sunt in effectu secundum esse que non
reperiuntur in causa. Declaracio 3ª / quia
essencia habet modum cause et participans
cui adheret ydemptitas secundum actum et
diversitas secundum potenciam per unitatem eius
substancialem sed esse habet modum participantis
fluentis et fluendo precedentis quod pro-
cedendo contingit ad diversa suscepti habet
diversificanciam secundum modum existendi non
deinde. Confirmacio participans in compositum habet
non connatum subiri diversitati / tamen quia principium
ut sic hoc est simplex et unum / tamen causa

propter hoc quod principium est diminutum et maximum in virtute / sed essentia habet modum principii et originis. Intelligere quod hic non sequitur / Sortes et Plato sunt idem secundum essentiam humanitatis / quia sunt unus et idem homo. Nec sequitur eadem sunt principia essendi et cognoscendi secundum essentiam quia sunt eadem et cetera / sed huiusmodi committitur fallacia secundum quid ad simpliciter / et figure dictionis / et etiam accidentis. Quartum omnium dictum est / quia licet essentia non sit universalis subiecti / tamen sit radix redemptitatis et simplicitatis / tamen ipsa nata est universificari secundum esse principiati eo quod suum esse est esse influere / et ideo causam principii esse communicando et distinguendo agit in diversitatem / et per consequens universificat essentia cuius actus est causalis quod

·9m· Omnis causa primaria est universalis. Corollarium. Particularitas essendi non excludit causandi universalitatem. Corollarium. Universalitas predicandi dependet ab universalitate causandi.

Declaratio primi. Causa primaria est que omnibus generantibus in sphera sui universi complent esse et virtutem / influendo aliquam bonitatem vel perfectionem talis est actus virtutis universalis / quod et cetera. Confirmatio. Iterum sunt cause universales. Sed prima causa cuius virtus causalis est ex se omnibus esse influendo. Intelligentia cuius virtus essentialis est esse a primo fundata per creationem formare / tertio causa sed propter hoc quod est secunda creatura in cuius possibilitate lumine primi suum esse accipit modum et virtutem forme unius cuius forme non accipit in fluxu eo quod fluxus non est causare sed in possibilitate ad possibilitatem rei create cui appropriatur talis actus et forma. Anima nobilis cuius virtus essentialis est esse formativum ad corporis determinare / ad quod cum determinatur per corporalitatem cui per naturam virtutis adaptatur per corporalitatem dico quod esse secundum se est lumen intellectus agentis universalis et per consequens per se intelligibile in intelligibilitate tamen informatum secundum quod

simpliciter emanat a primo / quod sic est uniformiter respectu huius ad suum formatum / formata quidem per virtutem intelligentie eo quod in constitutione intelligentie primo secundum rationem conformativis principiantis principaliter esse quod magis nobilem ad corporis determinatur. Et ita virtus diffusa in primis vel naturis naturatis naturantibus principiis cuius essentialis virtus est esse formativum et ad corpus determinativum ad speciem non determinatur. Itaque causa non sunt plures cause primarie quod hoc quarto manifestum est / quod omnis causa primaria est universalis. Declaratio secundi quod prima causa est deus secundum hec intelligentia et anima nobilis sunt substantie suppositaliter determinate et tamen quelibet horum est universalis secundum virtutem causalem. Confirmatio. Sol rex intellectus agens et fons sunt singulares substantie / et tamen habent universalem virtutem singuli non immerito quod universaliter horum in suo ordine et universaliter habet ratione principii quod est metrum mensure et causa omnium aliorum et ideo universalitas essendi simplicitati corporum non repugnat. Declaratio tertii universalitas predicandi est universalitas forme sed forma dependet a causa efficiente secundum substantiam et per consequens virtus forme dependet a virtute agentis sed predicandi universalitas est virtus forme quod dependet ab universalitate causandi que est virtus agentis. Confirmatio. Forma universalitatis non habet a materia et in quantum est ut secundum se ut forma quod est abstracta ab appendiciis materie in intellectu consistens / secundum ea forma quod est radius lucis fluentis a causa universali agente / primo neque non potest esse situata et particulare / secundo ut fuerit multa secundum essentiam tamen / et tertio sic habet esse nudatum et spoliatum a singularibus ad quod non potest universalitas positive sed comparative. Ita intellectus non dat speciem intelligibilem quod non habuerit aptitudinem. Notandum hic duplex universalitatis radix scilicet prima quod est essentia simplicis generabilitas quod habet ipsum est radius lucis universalis agentis et potestas actualis corporis quod sunt respicit secundum actum eius ad que extendit se ambitus eius et habet habet in intellectu comparante corpora naturaliter

simplicia ap^te conditabilitatis intr^ca ad
ea que ambit potestas eius. 10m.
4. Actiones et generaciones sunt
suppositorum Tercium Debile est pre
tum et incorruptibile Tercium Corrupt
et incorrupt^t non^t habent sbaz ex vna
Declaracio primi / Quia natura est ad quod
se confert necessario est confertur in supposito
tum de agens sm quod ligatur est conferens et
in actu / videre quod ea operacio sunt ef
ficacia in genere conferendo Et patitur sup
/ si agens et genitum in alio / quod conferens insti
nt quod in se sunt confert / sed non est vltima
confert in sua subiectum nisi principaliter formam
sm quod est principium cognoscendi et operandi / hec
aut confererit non habet in specie in indiui
duo non eciam et indiuiduatur signa
duitatis si supp talis igitur ergo Est aut
differencia in conferens speci indiuidui et sup
Nam species est a diui vltima intrin^sece
terminatione ex esse / quod esse ut non est
sed intelligibile tamen et non est male si formale
tamen et ex tamen / ipsi 2^a. Primo quod esse id est
vlt hinc mom principij fluens ab essencia
non illius speci / sed forma sm quod stat in
simplici emanacione sm effectum for
male est sunt sm essencia et de ind
duum in diuid^ terminat actu / 2°. quia materia continet
formam / quod dicit augustinus ca esse creata
ipse non / que tamen vltimate for. sit for. speciem erit
materia creata in vmbra illius / et per quod
non est principio essendi eius / 3° quia materia est fra
mentum eius forme contrahit terminans
secundum eius et sequitur ipse sit in for
constituunt ho ad determinacio sequitur ipse
et vage constituunt ho ad vagum sed a ad
quod constare ordine formarum contrahit
terminans esse operacio non per eorum non
forma in principio^te essencie eo quod vnus
per essencia resultat ex principijs diui
rebus eius nam diuid sine de non vnum per
medo pos et reliquum per modum actus
Perfectio indiuidui est perparare
esse quiddicationem contractum sim designatum
/ et per quod in vno composito et non indiuiduum
est simplicis quiditabile sm essencia et
formam quintus sit forte quiditabile sm esse
Ex quo patet quod principium indiuiduacionis

quod est substancia materie vel illius quod mod
hz materie est pars essencialis indiuidui Ex
confert suppositi est principaliter esse speci sin
gularis designatum et sit quiditabile
secundum sm essencia et esse Vnde patet quod a^a
est quiditabilitas materie et a^a est quiditatis supp
positi quod prima est singularitas for
sub racione forme tamen et a^a est singulari
tas forme sub racione forme et finis
Confirmacio / de agens et generans
dicit esse confert in principijs operibus esse
posse et agere / sed principia rei non sunt
confert in agere nisi informata per proprie
tatem suppositalem non per racione forma
hz racionem finis / et ponitur principium operis
eo quod in operacione naturali quolibet res
suscipit diuersimode sui finis / quod actio
nes sunt suppositorum sm quod ligatur et non
sm quod indiuidua sunt Declaracio 2^i
De vlt separatum est sm principia ra
dicalia essencia et naturam eius a singu
laribus et que est generacio obiectiue
per hoc quod generare est actus realis
qui realiter non potest terminari nisi in sin
gulari et supposito eo quod quidquid confert
est realiter ergo eciam est singulare et
hoc ad dicere boecio quod de quod est eo est
per vnum vno est / si igitur vltima conuenit
esse singulare non poterit destrui per
se destructo singulari si forte careret
sed quatenus in singularibus Con
firmacio / id est de generacione et de corruptibile
quod immutabilem eam sortitur non est
de vlt ergo racio 1°. non est eo quod eadem est
racio generacionis et conseruacionis 2°
patet / quia vlt est forma cuius esse simplex
emanacionis a racione vlt agente / sed ro
racio vlt agens est stans essencia
per se ipsam ergo etc. Declaracio 3^i / vlt et
singulare inueniuntur in perpetuitate
sube et tamen vlt est perpetuum / singulare
aut corruptibile Confirmacio / de suppositum
vel sup suppositum de latum est corruptibile
vt vt a^o de causis et tamen non corrum
pitur ad inconsistenciam sm substanciam vt
vt dyonisius ergo etc. Intelligere quod non sequitur
per ea dicta / quod non sit corruptibile

et incorruptibile licet eius quidditas
rei in esse quidditatis et essencie sit
incorruptibilis et in esse participati et
participantis sit corruptibilis / vel secundum
quod est secundum se / 10m quod quidam sine
accidens quod admodum / non est autem
inconveniens quod incorruptibile per se sit
corruptibile per accidens / vel quod corruptibile
sit secundum existenciam et incorruptibile secundum
essenciam / si incorruptibile per se opportet cor-
ruptibile quod sit et corruptibile per accidens
/ et hec sunt ad unam conclusionem / ter-
ciam incorruptibile secundum essenciam et esse
et corruptibile secundum essenciam et esse non
sit unum per se / si incorruptibile secundum essen-
ciam et corruptibile secundum esse non prohibet
ad corruptibilis constitucionem unum per se / vel
corpore de anima racionali et corpore huma-
no et de luna solis et de compositione ter-
11m minato. Omnis virtus uni-
ta fortior est seipsa dispersa et
multiplicata. Commentum. Quanto
enim est virtualius tanto vi-
cius. Commentum. Omnis multitudo et
diversitas ab unitate secundum ac-
tum procedit. Declaracio. Primum
quod virtus diffusa distinguitur ab
virtus unita collectivum / si igitur
virtus fuerit magis collecta tanto
est magis simplex secundum esse et per
consequens in potestate multiplicior. Confir-
macio. Virtus multiplicata et dis-
persa est distincta et ab ordine sua
elongata / et per consequens est degenerans a
perfeccione sue originis / virtus autem uni-
ta autem est sue origini vicina aut sim-
plex / quanta quidem si sit quanta sicut
unita secundum esse principii et similis si sit
unita secundum esse participati si igitur unit-
atur perfeccione virtutis dispersa super-
ponitur quam et fortior ea vir-
tus sit. Declaracio 2a per idem / si
virtus causata est debilior virtutis magis
dispersa quanto unior tanto magis
manet virtuosior erit et eodem sicut
virtualius est simplicius et super-
patitur / et unitas a primo

plicitate et indivisibilitate subalternatur de-
terminatur quare per ea in mensura primo convenit
unitati per analogiam autem convenit aliis
esse mensura comparantibus. Declaracio 3a
per tribus. Primo quod hec quantitas simpli-
citate procedit ex sua mensura sed multi-
tudo mensurata est ab unitate prima
2m in in eodem ordine simplex et unitas
precedit compositum et multiplicatum sed autem
multitudo et diversitas in qua composita
consistit unitas autem est elevata simplex
supra compositum quod etc. 3o unum opponitur
multo sicut privatio et relativum quod
quid secundum formam relativi secundum essenciam sive na-
ture sive etc. 2m probat afferens processus
unitatis ad multitudinis constitucione
cui dat speciem et formam in processu. 2m
probat distancia multitudinis ab uni-
tate que quidem distancia quedam forma
est. 3m probat hec quod unum est metrum et
mensura multitudinis metrum autem
opponitur mensurato relative sed omnibus
his modis unitas precedit tamquam origo
et radix actualitatis quod etc. Radix huius
quod genus est unum secundum actum licet sit
plura secundum aptitudinem et potenciam / ideo
genus est univocum secundum actum et con-
ceptum sive sit equivocum secundum racionem
eo quod est multa secundum esse. Unde manifeste
quod sola species specialissima est univoca secundum
essenciam et esse. Radix autem huius quod nos
est unitas et magis unum quam genus ge-
neralissimum / eo quod ipsum est factum per
creacionem / et ideo est simplicius quam id
quod est factum per informacionem sicut genus
generalissimum / et ideo analogia entis non intrat
in sua unitate et simplicitate quam
habet in fluxu et emanacione simplici
a primo sed incipit in entis post diversitate
quam dat sibi / 2a racio unitatis ex pro-
cessu ad omnia que sunt existencia constitu-
cione de hac postea erit consideracio
De quolibet esse vel non esse .12m
et de nullo vero simul. Commentum.
Nichil simul est in actu et non. Commentum.
Ab eo quod res est vel
non est oracio dicitur vera vel falsa

Declaracio primi dicitur oppositum / ergo non
5 predicatur secundum subalternam predicacionem quia
nomina nichil determinate significant sunt
certa verba signa mentalia iudicii non enim
et sic signatio et compositio sermonum pri-
uatur ab eis sine que partium complexa et
clausiones que pertinent omnia verba dicta et singula
enim eadem redemptivas et sic perimet
ars sua sed intellectus et sic frustra
est omnis verbis discretiva. Confirmacio
non est bestia ita insane mentis que dis-
cernat repugnantiam contradictionis / quod
ostendunt fugae prosecutiones earum
in delectabilibus et nocivis quoniam
omni subiecto naturam donatus est appetitus
boni et convenientis ei secundum naturam et suam
speciem et detestacio contrarii. Nichil enim ap-
petit sui destructionem et malum
sive non esse actum verumque appetit esse
et in suo esse permanere. Hec sunt verba
et quidditativa signa detencionis propositionis. De-
claracio 2e. Dato opposito sequitur quod idem simul est in
actu et non est in actu quod claudit con-
tradictionem. Confirmacio / potentia et
actus respectu eiusdem opponuntur priva-
tive que eidem in eodem simul repugnant. Si-
militer hec quod non est simpliciter ens et non per
se ipsum primo monet quod non simul est
per essentiam et participacionem. Ex quo
colligitur quod omne tale per participacionem re-
ducitur ad tale per essentiam sicut
potentia ad actum et principiatum ad
principium. Declaracio 3e / Dato opposito sequitur
quod veritas et falsitas circumstant contrario-
rum intellectum et sola intellectus fa-
cultate quia intellectus erit actualis semper
omnis veritatis quia erit semper actu simul
non sed [illegible] intellectus hu-
manus de quo est ad propositum secundum suam
naturam est in potentia quia est simul in actu et po-
tentia quod est falsum et quod repugnat dic-
tis. Confirmacio / hoc verum et falsum con-
sisterent in apprehensione sed de eodem contingit
contra apparentia contradictionis / quod non sal-
uatur in subiecto habet in se simul contradictoria
quod est impossibile. 6o patet de quantitate sed
enim apparet sensui monopedalem eandem
esse extendens dimensione tocius [illegible]
Vo patet de duobus simul indicantibus

contradictoria. Non de eadem sicut sunt apud contrariorum
predicamento secundum earum. Contra hec / quia pro-
prium affirmacionis vel negacionis non invenit
in re / alia lateret unum sit in una subiecto in
est in re vel in contra verba metrum est quod
vera que sunt abstracta sunt et intelligit
primarie radice sine veritas hunc in
re / et secundum negaciones verba a parte rei
non consideratur determinant etc. Omnia .13m.
bonum appetunt. Corollarium. Pote-
ncia appetit actum. Corollarium. Unum-
quodque desiderat assimilacionem
sue cause. Declaracio primi appetitus
est inclinacio naturalis in perfectionem vel-
timam quietantem desiderium huiusmodi
perfectio terminata est bonum finale / quod
quodcumque habet racionem appetibilis est bonum
sicut ens sub habet verum ad intellectum
ita bonum ad appetitum sed verum est obiectum
intellectus quod bonum est obiectum appetitus.
2o patet quia sicut intellectus per species verbi
vivificatur et agit in operacionem sciendi
et intelligendi ita appetitus per speciem
boni conceptam fiet in opus suum. Con-
firmacio / dans formam dat consequentia ad
eam / sed inclinacio in perfectionem habetur
forma desiderabilis generatur formam in speciem
sicut delectacio et quies desiderii quod
formam perfectam / sed genera cadunt sub distincti-
onibus etc sunt aliquo non perfecta
quod omnibus inest appetitus boni. 6o patet
hoc quod in sunt omnia creata que participant
esse divinum in se analogice tamquam distri-
buendum et creatum eius tamquam indigens esse est
operum abstractum distribuentis sed per
esse et solum creans [illegible] id est quo
ad primum / quia omne quod natum est dividi per sic
non distribucionis ei superveniens sicut
se est indivisum aliquid id esset sub
divisibile secundum corpus et indivisibile secundum corpus
quod contradicit aut actio distribucionis non
eliceretur super illud quod est falsum non de
agens per transmutacionem sicut facit
distribucio agit contrarium abiectum [illegible]. Quo
ad secundum patet quia esse primum non est generale
neque distribuibile neque omnia secundum [illegible]
natura neque creatura est ad quam primus et
[illegible] quod secundum aliquem modum pertineat esse.

ut parebit posterius. Secundo quia ad terminum est compositum, patet ex hoc quod ad secundum per se nichil est et in potencia actualitatis essendi et conservacionis secundum esse participans a primo et puro actu. Relinquitur ergo quod omnia bonum appetunt, cetera enim appetunt continencia composita sunt. Declaratur secundo: potencia habet in se inchoacionem actus que est similis actui in complecione essencie et substantie. Huiusmodi autem inchoacio est actus compositus, et per hoc est in ea inclinacio ad actum perfectum, non actus sit infinitatus per ipsam. Quia patet assumptum, patet ex tribus: primo potencia est similis actui in unitate et complecione, ne dico quod est ei secundum quod est substantia, quia similis unum quidem ab actu aut secundum formacionem actus aut secundum aptitudinem quam habet ad actum. Hec enim tria [illegible] stant potenciam. Unde quod dicit primum, eo quod ex duobus disparatis non fit unum nisi per aggregacionem, nec etiam si ex disparatis et diversis fieret unum ut sit, tunc ex quibuslibet disparatis fieret unum et sic ex quolibet fieret quodlibet et unum reducetur ad diversitatem et pluralitatem essencialiter, cuius oppositum demonstratum est. Ulterius dicit secundum quod privacio est per se non ens, non ens autem non est eius entis ut [illegible] unitatem essencialem non unumquodque [illegible] de unitate [illegible] de unitate et [illegible]. Relinquitur ergo secundum tamquam possibile. Sed quia hec aptitudo est inchoacio actus [illegible]. Tercio patet ex hoc quod huiusmodi aptitudo est entitas privacionis, quia privacio est quodammodo forma, secundo physicorum, et est entitas per quam potencia est quodammodo actus materie. Preterea in quorundam ordine ducuntur composita ex extremis in illo [illegible] extrema simplicia secundum ordinem effectuum formalium diversum esse formarum quod constituuntur ex esse formabili et esse formatum, ergo in eorum ordine [illegible] prima simpliciter. Sed esse formatum est actus formatorum quo perficitur compositum formaliter. Esse formans est actus forme per se formatis et terminativis potenciam [illegible] ex formali forma recipitur in potencia sive in materia. Sed esse materie est aptitudo materie ad formam

quod huiusmodi aptitudo est inchoacio forme. Preterea, esse est effectus essencie. Sed materia est de genere entium non sit per se ens primo physicorum, igitur participat actum forme et compositi. Sed esse materie non est aliud nisi aptitudo respectiva ad formam cum qua participatur per se de materia dicitur quod est sive potencia subiectiva. Huiusmodi autem aptitudo non est esse formans nec formatum, ergo formale inchoacionis fluentis ad essenciam in materia inchoata virtute luminis divini quod essencias rerum in esse substantiarum producit, quando tunc potencia subiectiva materie penetratur et incrassatur, eo quod illud lumen formarum per copiosam et puram primi unitatem, que non sunt essencias se non diffundit, quodammodo se diffundendo penetrat intima eorum in quibus recipitur. Preterea [illegible] secundum essenciam aliud non influunt nisi a principiis unius eo quod unum est ab uno et unitas effectus reducitur ad unitatem cause et principiorum unde compositum substantiale compositum est essencialiter unum, unum ergo habet unum simplex esse. Hec ergo unitas et simplicitas est in suis principiis quia in se sunt principia ex quibus fiunt sicut actus et potencia, non ergo ut ex parte sui principii absolute sunt unum ut ex parte participacionis. Relinquitur quod in eis est unitas essencie, eo quod primus actus est esse formale in materia et esse formans respectu forme per se sive actus. Reddit ergo demonstracio ad hoc quod unum et simplex non est nisi ab uno et simplici esse quod est unum et simplex et fluit a potencia et actu, quia potencia et actus sunt unum et [illegible] secundum quod ab eis resultat hoc esse. Preterea actus reducitur de potencia sed nichil ducitur ex alio quod non preexistit in illo secundum aliquem modum. Preterea radiacio causarum celestium est quedam non sicut enim sed hec terminatur in materia tamquam in subiecto instrumento et fundamento omnis influencie beneficii. Ergo huiusmodi irradiacio aliquid comparatur in materia. Sed hoc non est nisi forma sive non est forma secundum esse formatum perfectum quia sic diversa essent exigencia particularia

6

quae est forma secundum esse completivum et determinatio-
nis. Itaque cum habeat aptitudinale esse
inde fundat appetitum ad perfectionem maximam
est quod in natura et verum ens quod in esse potentiae
considerata appetit actum. Declaratur quoniam
effectus suscipit influxum suae causae non
solum ad esse sed ad posse et operari quod
habet in se vestigium suae influentiae
sive causae. Sed habet vestigia superiorum similitudinem
et repraesentant. Quod naturaliter desiderat ab
illo habitu dissimilitudinis purgari
quod quidem est appetere assimilationem
suae causae. Hoc patet ex tribus. Primo ex
parte possibilitatis ipsius effectus quia de
se nihil est et in nihilum natus est
verti nisi conservabilitas primi quae semper
in actu est manuteneat. Secundo ex parte
distantiae gradualis effectus et causae
in qua reperitur gradus in eo et effectum nobi-
lius et perfectius est in causa. Tertio ex
parte vestigiorum in se quae secundum quod sunt
in re creata in mutuo sese ennobili-
tant et comprehendunt et ideo perfectio in-
fluit secundum bonitatem primi influentis nobis
de nobilitate perfectio in bonitate aliorum
et reliquarum influentiarum quod evidenter
patet in multis et praecipue in hiis quorum
esse et virtus subalis mensuratur
perpetuitate. Homo enim mox cum nascitur habet
statum suum attingere perfectionem secundum rationem
formae habet cum posse impeditum et angu-
lus operationum. Similiter cum non statim de-
bet sed paulatim. Sic enim et habere cum perfecti-
onem naturalem ad operationem propriam hoc
modo completam. Itaque cum omnis effectus de-
siderat nobilitatem et virtutem suae causae
et natus sit aliqualiter attingere nobi-
litatem et assimilationem suae causae per
conditiones vestigiales suae causae in eo re-
lucentes propositum consequitur intento. Et cum
de prima particula huius opusculi

Secunda particula

Superest ut paulisper compendiose
comprehendamus praemissa et omnium
principiorum entitates secundum defectionis gradu-
tatem. Prima quia probatum est supra quod in
veritate causarum et entium secundum omne
terminus stat finalis resolutio ad unum

primam causam. Probatum enim est quod unitas
causarum dependet ab uno principio
ipso non coordinato primam cum resolutio-
nis non procedunt. Exigit ut aliquid de
illo primo principio rationabiliter disserat.
Sunt igitur tria quae de ipso occurrunt
primo consideranda. Scilicet in quo genere causae
principiet universa. Quis sit gradus
suae entitatis quo praecellit perfectione uni-
versa. Et quae sunt illa secundum quae causata
ei assimilantur. Primum igitur primum principium
sit aut quod non est secundum privationem omnis po-
tentialitatis scilicet ordinis et temporis. Secundo ex hoc se-
quitur scilicet quod est simplicissimum in quo
non est numerus quod omnia alia sunt ab eo quod
non est in eo contingentia sed purae necessitatis
quod ipsum est purus actus. Primum patet
ex hoc quod si in eo esset aliqua compositio et
numerus principiorum secundum rem vel rationem
esset dependens a priori quod repugnat
hypothesi. Secunda responsio. Si igitur esset compositum
non esset totaliter causans sed secundum aliquid
et sic non causaret ex se ipso sed ex acco-
modatis a priori. Tertium probatur ex
hoc quod omnia alia sunt creata et secundum esse-
ntialem virtutem eorum unumquodque ca-
litatem et esse suscipientia aliquid unum
quod primo esset semper ens et primum et non
terminatum ad suam perfectionem exigens cum unum
quod maxime praefecit sibi ipsi primo nihil
desit sibi ipsi. Si igitur quodlibet causatum esset secundum
se ipsum ens esset per essentiam eius quod
ipsius ut ex supra dictis liquet. Sed
contradictum primum est ens per essentiam in quo
entitas est pura tamquam in fonte et origi-
ne cum numquam esse incepit quod secundum fidem
fidem tenet ex hoc quod contingens secundum se
est ens defectivum a nimio cadens. Primum
maximum est quod omne contingens ens causatum.
Contingens dicitur quasi sit tangens
esse et non esse sed omne tale aliquid est
aliquid non est quod autem aliquid est in parte
est et partim privat. Ab eo voluntas cau-
sandi esse in omnibus. Quarto declaratur
ex hoc quod actus purus esse potentiae
permixtus et partim contingens subicitur
mutationi vel variationi eo quod potest de se ipso

ad non esse / quamquam omne causatum vertibile
est in non esse ¶ Preterea omne causans ex
se et essenciali virtute est in actu com//
mixto radici dependencie ab alio secundum
virtutem causandi / huius autem radix est potencia que
est fex omnium causarum / eo quod virtutem actuale
sue causalitatis trahit et accomodat ab
aliis causis / quod cum primum principium sit ex
seipso thesauro virtutum sue causalitatis habun//
dans non habet ad potencie permixtionem et
per consequens est purus actus pure. non entis

Post supradicta restat verificatio
illius quod primum est causa universaliter
primaria secundum genus cause agentis ¶ Ex
quo eciam quatuor correlaria sequuntur ¶ Quorum
primum est / quod in primo idem est agere et esse
¶ Secundum est / quod in primo sunt omnes perfectio//
nes in ordine perfectionis excellentissime
¶ Tercium est / quod primum est omnipotens ¶ Quartum est / quod pre
causa ordinis universaliter ¶ Cum enim in primo
formaliter colligitur omnis perfectio / et omnis
perfectio secundis impertita proximis dicitur et
participatur eis a causis agentibus / omnis
quorum perfectio causalis est causa / et posterioris
dependet a causa primaria et formali / ma//
nifestum est / quod primum est causa omnium secundum ge//
nus cause agentis ¶ Cuius quidem confirma//
tio est / primum principium est purus actus
sed in puro actu omnes nobilitates actus
sunt collecte / quod in primo colliguntur
virtutes cause agentis omnes nobilitates ¶ Quod
patet ex hoc capitulo precedente / secundum patet ex deter//
minatis in particula precedente ¶ Verifi//
catio primi correlarii hoc est / quod agere est
est operacio actus / sed primum est purus
actus / quod eciam operacio est pure agere /
pure autem agere est secundum essenciam agere
/ actus vero essencie est esse quod et ¶ Preterea
agere mediate potencie naturalis derivate ab essen//
cia indicat compositionem agentis in eo
quod secundum aliquid agit et secundum aliquid non agit
sed primum est simplex et totaliter actionis
suum agere est suum esse ¶ Verificatio secundi correlarii
est hec secundum habita ¶ Quantumque nobilitatis
est in aliquo hoc sinceris et perfectius est in
primo / eo quod capit eandem modum eius in quo.

est / itaque cum primum principium sit simpli//
cissimus actus / sed cuique non additur aliquid cui compo//
natur essencialiter vel accidentaliter / eo
quod generatio habitudinum principiis componenti//
bus innata pura destruit eorum sim//
plicitatem ¶ Quantumque igitur est in primo est ei
precisius idem ¶ Ex quo arguitur / quod qualitas cau//
sarum agencium scilicet forme efficientis et finis
omnino perfectissime fuit in primo quamquam inse//
ratur primum omnibus esse intimissimum
et tamen nulli inclusum ¶ Intimissimum quidem
quia est omnium forma ¶ Non inclusum
quia non est forma informans que coin//
cidit cum efficiente in specie tamen et non in
numero / eo quod talis forma dependet ab effi//
ciente secundum essenciam / et a materia secundum exten//
cionem actualem / sed est forma effective
et formaliter formans per ordinem coincidens
cum efficiente et fine / et eorum efficientis et
finis secundum totum genus ipsorum sunt co//
extensa / igitur primum omnibus communis intimis//
simum secundum virtutem forme est nulli inclusum
secundum virtutem efficientis et finis ¶ Verificatio
tercii correlarii hoc est / quod primum est causans secundum
omnem virtutem omnis cause agentis non limi//
tate sed existentem in plenitudine sue
formalitatis ¶ Si enim virtus primi esset
limitata / aut hoc esset a se / aut ab alio
priori / aut a posteriori ¶ Non potest dici primum
eo quod esse primi non est receptivum neque compositum
finitum et determinatum / quare neque virtus ipsius
¶ Nec potest dici secundum / eo quod primo nichil est prius
et primo datum est ¶ Nec potest dici tercium / quia
primum excedit in diffinitate et nobilitate
omnia causata / igitur nullum illorum potest claudere et
terminare virtutem primi ¶ Ex hoc arguitur
quod potencia creature passiva et potencia activa
primi non convertuntur adinvicem / non enim faciet
deus quicquid potest facere infinitos mundos / igitur
tot possunt fieri et ipse ¶ Et causa perpetua est /
quia deus est causa quodammodo eminens superex//
cellens et nulli adequata / igitur compossibi//
litates rerum aliquo modo eciam sunt cre//
ate a primo seu potius formis concreate
/ et per consequens non adequatur virtuti active
primi ¶ Ex eodem arguitur / quod nichil apud

deum est impossibile / scilicet omnia coherceat sub
sua potestate / alioquin esset in aliquo impotens /
et per consequens esset defectus quod repugnat sue
pure actualitati / ymmo dicitur / hinc tamen non obstat
quod mendacium dicere apud deum est impossibile / quia
inconveniencia sunt quidam defectus et pri-
vaciones que non cadunt sub potestate activa
set potius sub impotencia / et ideo deus non potest mentiri
facere et cetera ut dicitur et per hoc deus potest
facere mala et cetera / Vndecima conclusio /
quod primum principium est ultimus finis
universi unde finis aut prebet ordinem
ordinatis in ipsum / Preterea primum est principium
formaliter effectivum omnium et non eque immediate
eo quod ab uno simplici simpliciter non est ma-
teria procedere nisi unum / unum autem unum tamen fit me-
dium et mensura aliorum sicut experimentis
apparet et ideo ordinem prebet in suo principio
Preterea / sapientis est ordinare / primo principio
non deest sapiencia / quod ut patet ex dictis / Pre-
terea unitas creatura est ordinata et non se-
cundum se a prima / Preterea unde quia licet sit con-
tinualiter a primo / tamen effectualiter et secundum
esse tantum a diversitate secundum modum essendi quod
acquirit quomodo causaliter primo procedendo
et distando a primo / Ex hoc accipe / quod
per ordinata primi que ei conveniunt in eo fi-
nis et principium bonitatis qua omnibus influit
secundum unumquodque secundum facultatem est nata quan-
ti sup per potentiam passiva recipere eiusdem / unde
eciam patet deus de potencia ordinata eius
hoc potest fieri / Accipe eciam / quod alie sunt
divicie quas deus communicat aliis / et quas
habundat deus in seipso / quia prime sunt
nobilitates essenciales que conveniunt
ei secundum potenciam ordinatam / secunde sunt
nobilitates convenientes ei secundum potenciam
absolutam / et hoc modo potest intelligi illud
principium libri causarum / Primum est dives in
se et dives in omnibus aliis et cetera

Gradus perfectionis primi quibus vi-
cit secundorum perfectiones nunc postu-
lat ordo perquirere et scrutari / Gradus igitur
quorum sunt quibus nobilitas primi prin-
cipue supergreditur perfectionem creaturarum / scilicet
esse independens / non habere comparem / esse in-
comparabile / et esse supersimplex / Secundum quarum
secundarum quorum / quibus vincit creaturam

scilicet incommutabilitas eterna que ponit in
eo eternitatem et dicunt ab eo relacio-
nes reales quia sine mutacione non innas-
cuntur sine subiectis / Intellectuali-
tas pura quia per hanc excedit corpoream
naturam cum virtutibus corporeis et
corporalibus que omnes dependentes sunt
naturaliter in corpore ab yle et forma cor-
poreitatis / virtutes vero corporee intuitu
organis corporeis / sed quibus expedi-
tam non habent operacionem / et virtutes cor-
porales / multis dependenciis referuntur
ad corpus / ideo enim cum sint divisibiles
divisione corporum dependent a corpo-
reitate que novit corpus de quo est spiritus
et per consequens referuntur ad corpus de quo
sibi / Sciencia pura contemplacionis active
quia hec excludit intellectum possibilem et
actualem per medium sciendi acquisita
et per hanc elevatur supra intellectus
racionalis indaginem humane racionis et
sensibili inquirentes et cetera / per hanc perfecti-
onem vincit deus intellectus creaturarum
secundum tamen plus et minus / eo quod nullus
creaturarum intellectum sinceram et puram contem-
placionem habeat in tanta sinceritate
per diversitatem participacionum quod est et
esse in eis / precipue tamen vincit intellectum
humanum que admiracione ratiocinatione
investigacione et doctrina pervenit ad scienciam
accipiendo eam per medium sciendi a
sensibili ortum / quia scientia humana species et
ideas accipit a rebus circa quas et
de quibus est / ita ut quedam dicuntur vel
quedam potencia / quedam in actu / quedam in
potencia / et quedam in actu que dicuntur in
sciencia primi cadere non possunt / in ipsa enim scientes
scitum sunt omnibus modis idem / et ipsa est
causa rerum suorum scitorum / ita dico sup-
excellens que non est causa nisi suorum
effectuum / Et arbitrii libertas sive
voluntas independens / per illam enim le-
vatur super res subactas obligacioni neces-
sitatis in agendo / ex quo enim primum
est pure independens / ideo a nullo re-
obligatur necessitate / tamen sit causa vel
agens non impedita in suis actionibus / nunc
est voluntarie et ex libertate agens
quia tamen causa sunt effectiva eius / scilicet natura et cetera

intellectus et voluntas / sed neque voluntas
neque intellectus expedita sunt in eius
actu de se / eo quod voluntas obligatur iure / et
intellectus speculativus subicitur neces-
sitati syllogistice ... et Et hoc accipe / quod mun-
dus non est eternus quia pura voluntas
primo tollit eternitatem a rebus
Res enim ut a primo sunt sequuntur modum
voluntatis primi secundum ultimam informa-
cionem eius que fit per voluntatem
Sed 2m autem / quod non habet comparem / suffra-
gatur ... et sunt credibilia / Ratio quia ...
quod si haberet comparem ... unitatis ...
non esset unus nec primum absolute
summe perfectum / careret enim perfectione sui
comparis nec sit esse primum eo quod sit cum suo
compari conveniret in formalitate principi-
andi quod ... necessario reducitur ad aliquod
primum causans hoc in illo ... iuxta illa pro-
ne prime particule Quod reperitur in
multis et Consequencia sunt duo scilicet
quod est in unitate ... causatur a primo
principio uno et simplici et quodlibet 2o 4
... est in potencia vel nichil / nichil
dico non penitus negative / eo quod ab illo
dispositive est ad perveniendum in actum essendi
sed negative quo ad esse privative vero
quo ad quod est / si enim creatum secundum id quod
est esset in actu secundum id esset in actu et
in potencia quod sibi implicat est / Sed
3m vero quod est esse ... suffraga-
tur / ... secundum quod dependens
est ab eo cui ... eo quod ab illo emi-
natur et ei unitur sed primum principium
simpliciter ... est ut patet ex ...
Et confirmatur / quod in primo quod est et
quo est omnibus modis sunt idem / sed ut patet
quod est unumquodque est ... / in primo ...
... est / Ad igitur primum sit
secundum se a secundis distinctissimum / sed primum
et secundis ... esse separatum Separatum
dico secundum essenciam et esse si debeat salvari
independencia eius ... Ex quo intel-
lectus ... de causis ... Primum
regit omnia absque hoc quod commisceatur cum
eis / Ex hac ... conveniunt ...
facultas ... et regendi / regens

enim secundum se non obligatur rei / nec subiacet
legi eius que regitur sed eam facit tamquam
regulam per quam unumquodque sui ...
ad esse et debitum finem dirigatur / hoc enim
est regere ad esse scilicet et certum finem dirigere
Ex hoc enim sequitur intellectus illius ...
libri causarum Omnis intelligencia regit
res divinas / ut divina dico / quia non habet
unum creata quam ... subiecta sive sine
speciei esse ex ... et secundum se sed ex actu
immediato a primo ... est ... et esse
naturalis actus / Sed expone hic ex ... dictis Ex
quo eciam est primum principium substantiae
significabile / quia licet intellectus ... dicuntur
actus subsistentes sub ... per se stantes
hoc non est in pura ... quod est et
quo est et ideo huiusmodi subsistencia non est
pura secundum rem et racionem / ideo non est ...
... est ... per informationem et ideo ...
adiaceret possibilitati suscipienti et terminanti
... et ... est adiective significabile
Ex quo patet intellectus illarum ... Omnis
substans per se ipsam est intelligibilis
Sed 4m ... quod est esse super simplex ...
sequuntur quibus ... esse creati ab eo
increato Sed primum non esse in termino neque sicut
actus neque sicut potencia neque ...
... individuum / 2m esse ... finale
3m esse ... et ... 2o
intellectui / et quartum habere delectationem
absque tedio et ... Primum probatur
ex hoc / quod omne quod ... non est in ...
aut est compositum secundum rem aut secundum racionem
aut compositum rei vel racionis ... et
quodlibet tale deficit a pura simplici-
tate que excludit ... componentem ...
... et ... 2m probatur ex hoc / quod
... est mobile et ... hinc
in ... et ...
super negata est a condicione primi 3m
probatur ex hoc quod intellectus creatus
simplicitatem primi intellectus ...
... non attingit et ideo non cognoscit ipsum
comprehensive quo ad quod est sed potius ab-
negative quid non est secundum ... illud
quo capitur ab intellectu creato et quod
hoc esse est simplex radius ...
capacitatem intellectus acceptatur ideo non

cognoscit primum intellectum quoad quid
est scilicet quo ad quia est sicut oculus videt so-
lem. Hec autem cognicio est a posteriori et
imperfecta tamen etiam nomine quo per intellectum
creatum nominatur esse perfectum non attingens
perfectam noticiam significacionem et hec est
causa quod philosophi nominant primam causam
nomine sui causati quod est intelligencia. Tercium corollarium
ex hoc quod simplicitas pura excludit
quietatem, patet duo. Primum id quod omnia respi-
ciunt ad invicem ex parte forme in quo sunt
tamquam in genere tamen cum quolibet est ad aliud
in potencia. Respiciunt etiam unum quod
secundum cui convenit vicissim insunt scilicet ratio-
nes generaciones habitudinum excludunt pu-
ram simplicitatem et eius. Secundo patet ex hoc quod qui-
etas oritur a dualitate et dualitas a mul-
titudine, multitudo autem a casu effectu
unitatis scilicet in simplex simplici est pura
unitas nulli dualitati subiecta secundum
actum et potenciam. Et sic patet ex hoc fere omnia
que in capitulis antecedentibus de primo
principio inducta sunt corelarie possunt
inferri ex premissis conclusionibus excellencie
tradibus

Assimilacione equidem creatura ad
primum per causam formalem, nunc sequitur
est finaliter enodandum. Intelligas igitur quod
hec assimilacio duplex est scilicet universalis et
particularis. Universalis est illa qua quelibet
creatura innititur primo et assimulat ei. Particularis
vero est que est in quibusdam. Universalis vero
triplex est secundum triplicem influenciam qua
influunt cuilibet creature scilicet esse posse et
actum operari sive entitatem veritatem et
bonitatem. Unde enim omne est esse participat
inquantum est a primo stans in contactu
luminis radiis sui primi influxus. Procedit
unitas ex quo est et unum est et potens
secundum quod stat in contactu secundi influxus et bonum
secundum quod stat in contactu tercie influencie. Cum
autem iste tres influencie ab uno
simplici et primo procedunt, ideo sunt
unius influxus secundum substanciam diversi-
ficatus secundum virtutis extensionem que
quedam dualitas oritur ex distancia et
umbra quam patitur in rei possibilitate.
Unde fit quod non sit et indivisibiliter recipitur

in re creata. Indivisibiliter dico secundum
actum et potenciam quod est in ordine ydemp-
titate quia possibilitas rei secundum naturam
est reducta ad suam formam originem que
est mobilitas et ideo non immobilitatur.
Ab influxu primi secundum esse posse et ope-
rari ordine et ordinate. Si autem queras quare
huiusmodi impressio luminis primi primo constituit
esse quam virtutem vel bonitatem, dico quod hoc
est propter duo. Primum ex hoc quod esse est actus
forme qui inter causas agentes est ultima
et debilior et ideo effectus eius magis est
proporcionatus primo passivo sive pos-
sibilitati. Secundo ex hoc quod posse et operari
presupponunt secundum rationem ordinis esse quia non
est intelligibile quod aliquid habeat virtutem
et operacione carens esse sive cum non sit.
Si iterum queras quare esse non immobili-
tatur et apprehenditur preter posse et operari, dico
quod posse defluat in possibilitatem rei quoniam
sinceritas manet lumen influenciale primi
et per consequens cadit a veritate formali prima
et ideo effectus secundi et tercii influenciarum cadunt
in generibus accidentis. Hec est causa quod nulla
res creata agit per suam essenciam. Hec
etiam est causa quod esse posse et operari non sunt
in rebus creatis stante post creacione
perfecta. Ex hiis accipiuntur quartum corollarium
primum est quod tantum quinque sunt universalia scilicet genus
species differencia proprium et accidens. Unde enim esse respi-
ciendo id in quo est secundum rationem sit duplex
scilicet formans formaliter et formatum, ut patet
ex supradictis. Manifestum est ergo quod ex-
sit radix triplicis essencie scilicet generis
speciei et differencie. Genus enim nominat essen-
ciam formabilem, differencia essenciam formantem
et species eius est actus et esse forma-
tum. Proprium autem radicatur in secunda influencia et
accidens in tercia. Secundum est quod in quolibet ente est
duplex actus scilicet primus et secundus. Primus namque actus
est forma sive esse fluens a formali principio,
secundus est operacio qui est actus simplex et pure
essencialis, secundus est conceptus compositus et noto-
nalis. Nocionalis dico quia illud potius noti-
ficat et manifestat perfeccionem agentis. Primus
vero non notificat perfeccionem cuius est sed
est intrinsece perfeccio talis. Unde manifestum est quod
nullum creatum sit possidens plenitudinem
perfeccionis pure quia secundus actus non potest esse

principium nominatur. Sed hoc quidem solum primo. Secundum
est quod omne quod est in eo quod est bonum est et unum
quidem secundum conditionem sed secundum inchoatio-
nem, et ideo appetitus boni omni creature quo-
dammodo est innatus; sicut enim 2a et 3a influ-
entie radicatur in prima et ydempti-
ficantur ei in esse fluxus et simplicis
emanationis, et ita unum et bonum per
inchoationem radicatur in esse; sed bonum
et unum per inchoationem in esse determi-
natum in vero et specificatum in proprie. Pre-
terea omnes perfectiones essentiales, scilicet ens
unum verum, et intellectuale, et de aliis
formaliter preexistunt in primo, et per essen-
tialem influxum eiusdem generat secundum
licet non omnibus ut patebit infra. Quarto
quia unumquodque 2o est unum quando a primo
est et istis vera in aliis causa est; quia unaque-
que causa per se relinquit in effectu vestigi-
ales rationes suarum perfectionum per quas
essentialiter et per se ad talem effectum or-
dinatur in causando. Huiusmodi autem sunt
conditiones perficientia eius causalitatem in
agendo puta actualitas essendi scientia po-
tentia et voluntas. Itaque ad hoc perficiat
primi operationem per qua ordinatur ad
effectum, sequitur quod in quolibet ente causato
a primo vestigialiter reluceat effectus horum
conditionum. Hoc autem contingit quia primum est
posse et operari bonum verum et appeti-
tus in unitate. Ens enim est effectus primi
ut est actus posse et effectus omnipotentie
eius et operari est vestigium eius quo
sunt unumquodque. Preterea unum est vesti-
gium scientie eius qua formatur sua potentia
eo quod omne scibile est unum; scibile autem forma
scibilitatis accipit a lumine activo sciente.
Bonum est vestigium sive puritatis bonitatis
formantis causalitatem finalem, quia bonum
et finis coincidunt. Et ita unitas est
vestigium sive simplicitatis formalis
quolibet sue causalitatis et ideo unumquodque
causatum a primo causatum est unum quantum est
eius et ad modum sue entitatis comparat
quamlibet eius causalitatem. Appetitus autem
est vestigium sive voluntatis primo et
ultimate modificantis causalitatem eius

primi quamlibet ad operationem per hanc enim
est causa simpliciter in qualibet sua causalitate
per hanc preordinat omnes causas et per
hanc preordinata in opere exequitur
unde quia appetitus rei non est aliud quam vesti-
gialis impressio voluntatis primi in ea.
Hic accipe quod verum et bonum pertinent
ad naturam rei. Iustum autem ad actio-
nem, licet enim deus sit iustissimus in
sublimo, tamen quia illam iustitiam non ordi-
natur essentialiter ad constituendum rem
in esse, sed potius ad retribuendum ei
iuxta meritorum exigentiam, quod quidem
non sit nisi esse rei, eo quod possibilitas rei
nullo merita secundum se de se nichil est.
¶ Particularis autem scientia 2o ad primum
attenditur penes maiorem et minorem
propinquitatem 2o ad ipsum primum tertia ex
propinquitatis 1o et 6o quidem accipiunt
esse comprehendens esse posse operari to-
taliter licet non individualiter et simpliciter
sicut substantie stantes per se separate. Quedam
autem esse comprehendunt posse et operari secundum
quid sicut substantie generabiles et corruptibiles
quedam nullo modo sicut materia motus et tem-
pus. Preterea quedam habent esse superius
quedam inferius et quedam esse infimum.
Item nobilitates particulares seu parti-
culares assimilantes 2m quod sunt esse
facta per informationem vivere intelli-
gere sentire et que nobilitates in equa-
libus creaturis participant a secundis ut
postea videbitur. Et quod hic in proposito
deseruit est hoc quod prima unumquodque ca
ex copia sive stabilitatis et perfectio-
nis omnes has nobilitates substanti-
ficat. Reliqua ex ipsis simul collectis
non fieret unum essentialiter. Ex hoc
licet accipere quod primum principium vivit ex omni-
bus vite formale principium, et quod primum
intelligit intellectione pure activa ex
formalitate sua constituens in scibili-
tate et virtute intelligendi in scibilitate
quedam illa que intellectualitatem
participant passive tamen et in virtute
intelligendi illa que suscipiunt lumine
et intellectuale active et pure. Exemplum

cape de luce solis / qui quidem sunt
in esse et virtute activa lucendi puta
stellas / quedam in virtute passiva tamquam sunt
colores / nam colores nichil accipiunt
nisi de luce nisi esse visibilitatis / propter quod
colores proprium visus obiectum. Elicitur etiam
cape / quod esse fontis per creationem essen-
tiale est vilissima nobilitatum essentia-
lium ad creaturas contractarum / quia secundum ipsarum
res ordine accedit ad primi similitudinem
/ eo quod hoc est separatum ab aliis nobilita-
tibus essentialibus. Unde patet quod id est lo-
qui de esse perfecto per informationem / quod se-
cundum est primum in compositione et ultimum in reso-
lutione earum formalium / et sic est
secundum ratum primi secundum rationem / primum vero est ultimum
in compositione / quia perfectus actus et ultimum ea-
rum primum secundum rationem si perfecta fiat lo-
cutio ut tale distinguatur a creatura et
producta a corporea / quia secundum rigorem forma-
lis potentia non est creata sed forme
concreata. Ex hiis etiam colligitur quod sub
quadam summa comprehendi / quod dici oportet
certa primi principii in se et in aliis
perfectione / et hoc de secunda particula huius opus-
culi sufficit hoc modo. **Tertia particula.**

Si expositio debeat intentioni prohe-
mii tractatum aut ordo intellectus
prudentie sufficere / congruum est ut in
summa tertie particule ea que de exitu om-
nium a primo principio cum accepit
erant dicenda videntur / breviter colligantur
/ non est itaque permittenda tamquam morosa
memoria illorum. Unde principue quatuor insunt
consideranda / scilicet de exitu universorum
a primo termino / de exitu principiorum in
speciali / de exitu substantie et accidentis
que sunt prima principiata / de exitu
illorum principiatorum ad species et ad eorum
contractorum / puta stellarum corporearum
et cetera. Et quod in hoc capitulo dicendum volo
est hoc / quod soli primo convenit per se fluere.
Ex quo quatuor inducuntur scilicet quod ratio fontalis
principii tribuitur cuiusdam cause quod principio
naturali non convenit fluere / quia productio rei
non est eius essentia. Et quod ex fluentis
magnitudine tale esse simpliciter sive secunda

et esse. Primum declaratur hoc modo / fluere
est emanare a primo fontali principio
/ nichil habet ex se rationem fontis nisi primum
/ ergo etc. Secunda / fluere est actus fontis
manentis et subalis / alioquin non sit
infirmaret naturaliter / sed solum primum est
per suam essentiam fontale principium
ergo etc. Ex hoc trahitur / quod fluere est dif-
fusio actus ab actu / et quod omne fluens
ut sic manet in fonte / et perfectus de
fluente est eius ... fonte
Trahitur etiam / quod fluere non est causare / nec
principiare / nec elementaliter constituere / quia
fluere est actus manens seu subalis
fontis / creare causare et constituere sunt ac-
tus transeuntes in rem exteriorem
/ que sunt actiones proprie significatione / et id
de ratione distat et degenerat a sua ca-
usa repugnat principio fluenti quod
primo de fluentis ut sic est a suo fon-
te indistans. Et cape unum / quod id est fluere
et producere / passio enim est talis generatione
que non sic actio in subiecto per suppositum
necessario distat a causa. Et cape etiam
quod fluens ad suum esse non exigit nisi
non ... fontis generationem / hec
autem generatio est ... actus formatum co-
piosa et indeficiens bonitate que nisi
... nisi in primo principio universitatis
eorum reperitur / quam merito ei quod ei
soli conveniunt per se et ex perfectis fluere.
Exemplum cape in corporalibus. Videmus
namque fontem aque exuberantem fluere
indeficientem in se per eius redundantiam
procedunt ab eo rivuli / nec ad hoc
aliquis exigit quam copia aque in
thesauro eius collecta universaliter / videmus
de sole exuberante ex plenitudine
sue lucis lumine in omnibus visibilibus
eius secundum namque ex plenitudine sue
fontalitatis ... que est eius co-
piosa bonitas per appropriationem eo quod diffusio
et generatio ... bonitatis habent fluere
ex se exuberantis primo omnibus aliis
corporalibus nobilius et virtute sue fon-
talitatis non accipit ab alio sicut fons
aquarum et sol. Declaratio primi ...

principalis est hec / quod omnis causa secundum aliquem modum generat influentiam in effectum / quia aut diffundit se in alio nisi prius habuerit diffusivam virtutem in se collectam / collectam dico medio hoc ... [illegible] secundum in actu / secundum hoc collectio actualis est fluxus ut dictum est. Tercia omnis progressio secundum naturam prius est indistans a suo fonte quam distans / secundum causam dicit progressionem distantem fluxus vero indistantem ut dictum est.

Tercia omnis actus transiens fundatur in actu manente et actus primus ... in actu primo fluxus est sicut actus primus manens causae transiens et cetera. Trahe hic / quod fluxus conveniens causae comparatur multum actui tali sicut radius substantificans ... quid sit confirmat quod omnis causa agit et influit per conformationem et conformationem ... informationem ... specificativa et informativa sed hec non est ad ... conditione fontali omnibus causis attributa. Item per ... Quintus est in multis ... fonte ... omnibus causis ... in eis per virtutem fontis ... fluxus est subalternis actus ... est ... quod ... non sunt equivoce sed in aliquo univoce per analogiam / secundum hoc ... non est ad ... fontalis ... equivoce et non coordinate ut manifestum est et ut patebit de materia et aliis causis agentibus que ... coincidunt. Secundum ... manifestum est de ... in ordine ad ... in ... equivocatur ... quod sunt penitus equivoce aut univoce in ... fontalis ... et ... alleghata.

Declaratio 2e conclusionis est hec / quod fluxus est actus ... finalis secundum materia est principium et radix omnis ... ex ... tribus. Primo quod materia est id quo primo subiectum est prima secundum prima subiectum in eo quod prima est primo substans formis ... abilibus secundum ... in substando est ultimum in essendo / ut in ea terminatur ... ... esse si ubi desinunt ... ... esse que sunt virtus et operatio ut dictum est. Secundo / quia ... principium actus ... suscipit per virtutem ... sed ... suscipiunt ... terminat et 10 terminando ... fluxum ... ut dictum est. Tercio materia est principium individuationis teste philosopho 2o metaphysice dicente / quod materia est ... hec ... et 2o celi ... dico ... dico forma / cum dico hec ... dico formam in materia / et ... metaphysice materia est in ... ad ... volens per hoc ... materia sit ens in ... ad ... est in ... ad ... teste Boetio dicente quod res ab alio habet esse ... est / esse ... a forma et hec a materia. Ex quo ... / quod materia ... est de ... sicut et ... est / et hinc suffragatur ... / quia ... est 2a ... quod ... a materia que ... et 2ario facit ea substare accidentibus / quod ... non ... primo secundum ... per ... que ... secundum ... modum dicendi ... Si igitur queratis unde venit ... generabilitas ... pluribus ... Dico ... a ... divisibilitatis ... que ... subierit pluribus formis / et ideo hec generabilitas ... est generabilitati ... sive quantitatum et ... methaphysice ... sibi de fluxu ... quo ... est ... attributa est ... fontali ... aliquo ... Sed ... hec non est fluxus / ... non ... actualitate. Si ... queratis unde ... materia ... analogie ... diversis formis secundum ... et ... diverse. Dico quod a ... irradiationis ... effectum ... vel ... / per hanc enim irradiationem ... in ipsa materia ... forma ... forma ... et hec materia cadit in ... Declaratio 3e conclusionis est hec / ... est eius ... de ... vel ... ad actum / secundum talis

eductio est actus cause agentis tactu
sive talitatis rem illam de nichilo vel
de pso in esse surgere facientis conservatio
est continuatio ipsius esse producti quare
quando continuatio est indeficiens gratia so
sed hanc non habet forma nisi penetrata et
et incrassata virtute fontis / quia conservatio
fit per fluxus exuberantiam fluxus autem
non est tale quia etc. Unde Tercia / productio termi-
natur ad fieri esse / sed conservatio secundum se
est interminata ad sit continuatio ipsius
esse producti Ex hoc patet quod communis conservatio
ut semper et incessanter fluxum sive fon-
talitatis educit in non semper creat et nec
producit Declaratio quarte est hec / quod omnis actus
potentie intrinsecus est simplex natura si
esset compositus scilicet ad quod haberet admix-
tum secundum rem vel secundum vocem sed omne fluens
est actus quia etc. Unde Tercia / omne fluens
est producens ratione diversitatis non at-
tingens quia est simplex secundum essentiam
et esse / et ut premissum patuit de quo est
simplex secundum essentiam / sed non repug-
nat ei diversitas ex parte ipsius esse / sed
esse non diversificatur nisi procedendo in
regione dissimilitudinis per distantiam
a sua origine fontali sed eo modo pro-
cedendo non est fluxus quia etc.

Omnia supra determinatum est / quod primum
principium principiat universa in
triplici genere cause / scilicet efficientis forme et
finis / probatum est etiam / quod fontalis ad-
ductio universorum maxime est quod omnia sunt
in primo tamquam in fonte effectivo for(ma)li
et finali / propter hoc enim in sacra scriptura
vocatur alpha et o / et dicitur ab alano esse
spera cuius centrum ubique circumferentia nusquam
/ nusquam in spera unum principium medium
et finis sunt subiecto idem / et hoc modo in
primo tres cause simpliciter coincidunt in idem
/ dicitur autem centrum illius spere esse ubique cir-
cumferentia vero nusquam / quia primum principium
est fons numquam fluxus nullo termino clau-
ditur in omnibus superaffluens / sed linee
a centro ducte terminantur ad circumferen-
tiam in spera ex parte circumferentie

terminata / primum sicut est spera termina-
ta secundum circumferentiam / et ideo est nusquam
quia a nullo contenta localiter vel secundum
rem vel secundum modum Itaque cum a fo-
in hac intentione considerata fluunt
et exeunt universa quedam secundum se immediate
ita sunt consideranda / quorum primum est
nullam fluunt ex principiis suis
Secundum est quod fluxus eius est terminatus
Tertium est quod nullum retinet quamdam
perfectionem primi a quo fontaliter
fluunt et exeunt Quartum est quod fluxus earum
equivocus est cum fluxu primi Quintum est quod
omne operans virtutem agendi habet in
quantum exit fluendo a primo agente
Robur primi fundatur ex tribus / scilicet ex essen-
tiali dependentia eius ad primum cum sit in or-
dine essentie / ex qua sequitur eius possibilitas termina-
ti fluxus primi secundum eius capacitatem
quare non sunt ipsum ex virtute sua fluxus
et non est sit agens et patiens respectu
eiusdem / et ex processu qui sequitur eius a primo in
regione dissimilitudinis ab eo in ho-
quam de se inferioris gradus est quod secundum non
contingens in se plenitudine bonitatis
eius requirentis eius ad se / et ideo virtus
fluendi eius non est aliud quam redundantia
virtutis fontalis primi in ipso / redundantiam
dico quod dictum est / quod primum sui ipsius fluit
in omnibus superaffluens fluit / quia secundum
ex accomodatis et mutuatis sed ex
thesauro alieno Exemplum cape de lumine
solis cuius redundantia in stellis causat
in eis virtute luminis effusivam Aliud exemplum
est de liberali qui per exuberantiam
sive libertatis erogationis et lar-
gitionis est bonum in aliis Robur eius est
fundatur ex duobus Primo ex subiecti-
one eius ad primum / et impossibilitate
duorum infinitorum / si enim secundum adequaret
virtute primum non esset causa prima sed tan-
tum / et si essent plura secundum illa careret
ordine ad unum simpliciter secundum tamquam ad
causam quod non permittit appetitus sin-
gulorum quare per assimilando suo
ordini desiderant ad ipsum / et si duo
infinita ~~esset~~ illa essent duo finita

predicamenta quod repugnat principiis primi superioris. Ulterius si quis contra intendendo dicat aliquod causatum esse infinitum. Hoc non est possibile aperte ad hoc contra antecedentem, et non esset primum interminatum et eciam.

2° sumitur robur ad idem ex inexpressione causatorum a primo, procedunt enim a primo tamquam a fonte preordinate secundum ordinem sapiencie sue et voluntatis bonitatis racionis creaturarum que causate procedunt cum ordine, ordo autem consistit in diversitate graduum a summo naturalis dimensionis, talis autem numerus ordinis et constitucio ex virtutibus essencialibus ordinatorum principiis aut actus unitatis est finire et terminare que causata. Esse itaque essencialiter rei est in seipso terminatum quod est ex contra formalis ipsius sed fluxus reddendo in eo sit terminata vel terminans.

Ex hoc sequitur quod forma unitatis rei create est finita in se infra terminos sue essencie, aliquando non posset tradere possibilitatem ad speciem eius. Ubi eciam capit intellectum illud ubi dicitur quod diffinicio est terminus diffiniti. Diffinicio enim colligit predicamenta que intrinsece finiunt et terminant esse diffiniti ex quibus terminos esse diffiniti non esset naturam fluendi.

Robur 3m sumitur ex superdictis. Unum enim cum primum sit deus et ordo causarum infinitissimus ex exuberanciam sue fontalis bonitatis et tamen nulli inclusus vel coniunctus per eius simplicitatem, et ideo nullum causatorum retinet plenam virtutem sue fontalitatis ex principio nobilitatis quo excellit condicionem creaturarum exclusus et hoc proprie secundum unum cause efficientis et finalis videndum est. Eciam nullum efficiens et efficientis et finalis retinet plenitudinem nec commodatam nec sua causa sed tamen que ille causatum sunt excedere. Tamen eciam ex effectus non habet immediatam affectionem aut analogiam ad illas et ideo statim non potest illas uniri in plenitudine nec recipere ex superius inductis. Ex hoc sequitur intellectum illius dicti: omne fluens minus degenerat a suo fonte. Hoc enim intelligitur de fluente adequato suo fonti quando fluit aqua in fonte et lux solis in rota et filius divinus a patre secundum magis fidem, sed de fluxu ad extra qui procedit ex processione verum est quod non degenerat secundum racionem simplicis emanacionis, quia si sic omnis fluxus ignobilitaret producens, sed degenerat ex parte processionis cui necessario coniungitur mutacio, dico mutacionis creabilitatis quia creabilitas verum est quod quidquid est ex primo ignobilius est primo, tamen non habet ille fluxus de nobilitate primi quod retinet plenitudinem virtutis primi ad extra et ideo esse quod est lux primi et radix, radix totius emanacionis ad extra dicitur esse compositum ex finito et infinito, finito quidem a parte et infinito aspectu, et dicitur esse secundum racionem primi secundum racionem et adequatus est et essencialis effectus primi quod totum intelligendum est in deo. Ex isto est quod cum lux existens in hemisperio sit cum radiis diffusio solis in racione fontis lucidi considerati non dimissa plenitudine nec ipsius ad solem retinet plenam virtutem solis que est virtus illuminativa omnium corporum.

Robur 4m sumitur ex tribus. Primo ex parte fluxus ex parte 2m ex accommodatis. 2° 2° ex parte primi fluxus creative 2m informative. 3° ex primo fluxu essencialiter et potestative, 2m fluxus participative, quod eciam patet ex dictis, quia 2m essencialiter participat esse vel virtutem diffundendi esse sicut quod est dicitur Boecio quod omne quod est esse participat virtutem creative esse scilicet essencia creata que non participat esse sed recipit a se participanti et si quidem participaret esse non esse sicut essencia esset per informacionem alterius esse et sic deinceps deduceret de illa essencia participata. Ex quo sequerentur duo inconveniencia scilicet processus in infinitum in essenciis et quod essencia esset in genere sicut species

nisi in genere sicut compositum tamen / Ex hoc
trahe quod eadem est essentia generis et diversarum
specierum. Trahe etiam quod genus secundum tota
eius essentiam est in qualibet specie quamvis
non secundum quamlibet potentiam sive potestatis
ita est quod genus secundum eius essentia
habet colligitur in se virtutem formis completive
speciorum terminatur ad capacitatem sive
naturam. Videtur quidem sciendum primo / quod operatio
est diffusio et generatio virtutis ac-
tive hanc autem diffusionem substan-
tificat formalis actio ergo etc. 2º quod in
agente creato sunt duo scilicet quod operatur
et quo operatur quod est compositum ex
potentia et quo est forma ex parte autem
quod est et agendo capabile secundum naturam et secundum
virtute et ex quo est forma sive operatur
scilicet forma ut individuata quod est non
est compositum operis / tamen ex hac parte fit
radix potentie et passionis et secundum
quod immittitur suo formi quod est ipsum actum
in ratione stantis principii. 3º quod operatio
et actio conveniunt scilicet actio est actus
alterius / operatio sive extensio presertim
cum nihil agat sive operetur nisi secundum
quod est in actu scilicet non est in actu per quod
est et per quo est et forma et forma
in rebus creatis non comprehendit quod sunt
possibiliter secundum actu et potentiam in ydemp-
titate sive ordine et secundum quod habet esse pre-
dentis principii est ichitabilis et impo-
tens sta. Et hoc est quod dicitur in libro
causarum / quod actio rei create destruit eius
simplicitatem / destruit dico et sic non / quia
est sic nisi unitas principiorum essentialium
in ipsa. Ex hoc accipe / quod licet actiones
sunt suppositorum effectiue / sunt ~~tamen~~
tamen spiritum originalium. Ex hoc etiam
accipe / quod simplicia secundum substantiam habentia
esse finitum et terminatum intendere et
extendere sicut est quelibet substantia crea-
ta non derogat virtutis et totalitatis
universalitas secundum se et ex se / quidem

oportet dicere secundum rationem dictam / quod possessio vir-
tutis plenum fontis redundantis in
ipso autem deo est tamen originalis sive fon-
talitatis. Ex hoc patet intellectus eorum
que primus dictum sunt de metro et mensu-
ra singularis particularis ordinis et de
generate rectis intellectus solis et fon-
tis hoc enim observandum est quantum
per singulis quod simpliciter ut simplex
est non repugnat generabilitatis veri-
tas scilicet ut terminatum et finitum habens esse
verum quantum participat de simplicitate
tamen de generabilitate simplicitate autem
habet esse quod immitti primo simpliciter simplici
/ Ex hoc non nascitur ei generandi virtus

De expositu principiorum ex quorum
dimone resultat esse in re cre-
ata quibus hic occurrit principaliter con-
quirenda quorum primum est. Primum unum
ca processione fluxa a primo 2m. An ex
equo 3m. quo ordine se habent et se
et ad primum relata. 4m. est de dicto
ordinis que habent in fluxu et in pro-
cessione. Quantum autem circa processione re-
rum exeunt a primo videtur quod talibus
scilicet ex eorum compositione et diversitate radi-
tale unde omnis illa compositio et diversitas
oritur ex hoc / quod primo nihil sibi habet
cum primo fontali et simplicissimo
actu ex hoc quod prius dictum est radice
potentie esse nihil ad quod quod naturaliter
semper inclinat / Item quod dictum est omnia creata
in nihilum esse vertibilia quantum de
se. Sed hunc fortiora obiciam / quod
cum primum sit dives in se et dives in
omnibus aliis natura replet quemcumque per
influxum sive bonitatis / scilicet non secundum condi-
tionem sive potentie absolute ut patet
ex dictis / ergo secundum sive potentie ordi-
nate conditionem. Itaque cum ordo fun-
datur in diversitate et inequalitate
ut dictum natura generatur bonitas primi fe-
cundus in diversitate tradicum habens

quod clarius hys vero obscurius / Cum igitur
nichil sit a parte rei quod sit origo huius
diuersitatis et inequalitatis quare vnum
prae alio contrahit certum primo comparabilitatis
et perfectionis porcionem eo quod quodlibet rei
de se nichil est ex nullo quod sub umbra eius
actu proprio terminatur quae susceptiua ipsius
sua trahit in se esse sibi contractum et termi-
nando fiat indiuisum in se et indi-
uisum a quolibet alio / Preterea tali-
tas primi egreditur ab infinito actu
quod infinite aliquid non ostenderet in
secundis suam impotenciam et infini-
tatem quod est absurdum sed nulla operatio
in creatis creata sunt infinita potenciam
quam creatio eo quod illa est ex nichilo
ad esse quae infinite distant productio
quae non presupponit in creatis possibilitates sus-
ceptiuas actus quae possibilitates sunt cre-
ate / Preterea perfectissimi agentis actio
est perfectissima actionis perfectissime terminus
est perfectissimus sed in creata sunt tria
scilicet potencia actus et compositum ex hys inter quae
compositum est perfectius effectualiter et secundum se
esse quod est terminus creationis sed pro-
cessio bonitatis accipit a suo termino
quod creatiuus processus primi quo sub-
stantificat actum et potenciam in re creata
est vnus quia actus et potencia vnica
processione exeunt a primo / Preterea et si
actus posset terminare actionem creatiuam primi
tamen potencia propter eius imperfectionem talis non esset
terminus non posset et potencia non procedunt
a primo separatis processionibus / Unde
liquet igitur quod potencia et actus vni-
ca procedunt a primo et hoc processione
composita quae secundum idem completur ex sim-
plici processione actus et processione
potencie / potencie enim non competit fluere
ut patuit supra nec potencia procedit sed
appropriate loquendo procedit cum suis
actibus sicut umbra procedit cum ab

staculo in lumine umbra causante / Ex
quo patet / quod non ex equo procedunt sed
secundum a primo cum enim potencia secundum naturam sit
subiectum actus ideo sub actu tamquam umbra
sub luce creatur / et quia actus creatus
non subsisteret secundum se necessario creatur
potencia propter actum tamquam fundamentum eius ei sub-
sistenciam prebens / quae propter se creatur
actum quod autem non propter se nec propter esse cre-
atur patet ex hoc quod esse est actus forme
et principii actualis qualis non est
potencia et quod se non potest esse assimilare actui
primo quod quamvis assimilacionem vnde
quodlibet est cum ipsa sicut ens mortuum et
radix impotencie / Sed quod actus creatus
non sit natus subsistere in se / patet propter
primo quia hoc non actus est impermixtus potentie
et compositionis purus / 2o quia in actu subsistente
perfectus id est quo est et quod est / 3o
quia propter se subsistens actus est de se
hic et singularis nulli communicabilis eo
quod omne communicabile aliud est fluendo sed nullo
modo conuenit actui causato / Circa hoc
igitur oritur difficultas / quomodo primus actus
dicitur subsistens / et incommunicabilis videlicet in
ipso et extra ipsum / Solvo secundum doctorem
quod primus actus vbi agens in vnidi-
tate [illegible] non est communicabilis alicui sed
magis communicatiuus simplicius quod effluxit
in suam bonitatem essencialem / Ex
iam dictis ergo constat quo ordine actus
et potencia respiciunt primum / quia actus
immediate propter se respicit primum et terminat
ab ipso sed potencia propter aliud est vel propter actum
cui subordinatur propter quod est in primo ydea
eius secundum se sed concreata actui quo me-
diante procedit ab ipso qualiter autem ordinetur
mouet se dubitacionem sed racionalem propter
hoc quia in generabilibus et corruptibilibus
quorum actus de potencia educitur precedit
potenciam / Preterea in generabilibus

quorum esse ex nichilo surgit actus prece-
dit potenciam 2o quod vero irronabile et rei
intellectum quod idem fit in actum ex post ꝑ in
potencia Ideo sciendum est quod in qui-
busdam actus sequitur potenciam in quibus-
dam econuerso / tamen simpliciter actus precedit potenciam
natura et tempore / Primum patet in ex inductis
2m declaratur quod nichil de potencia sur-
git in actum nisi per actum aut per virtu-
tem agentis actiuam et confirmatur hoc
hoc est quod dato opposito idem est in actu
et potencia quod secundum superius dicta claudit
contradictionem eciam si potencia precederet
actum aut hoc esset ex parte negacio-
nis aut ex parte potencie / non primum quia
affirmacio precedit negacionem sicut
ens non ens Non enim potest dici quod nichil
sed non ens potest esse fundamentum ordi-
nis cum sit infinitum nec principium nec
finis huius rei / Et non sequitur affir-
macionem et potencia post ex parte nega-
cionis actus sequitur actum / Ex hoc
elicere quod in oppone contradictoria vel ad
opponens subiectiue fundatur in affir-
macione et terminatur in negacione
et negacio sequitur affirmacionem in verita-
te et falsitate / quia negacio non est vera
nisi affirmacio sit falsa / et ideo an tamen dici
racione ut sint vera ut sint falsa
numerus non est et loquitur de veritate
et falsitate enunciabilium / Elice eciam
quod negacio falsa in via remota reducitur
ad affirmacionem veram de via nalis
et econuerso / et ideo bonitas huius enuncia-
cionis homo non est asinus reducitur
ad veritatem huius proposicionis / homo est homo
siue homo est aliquid idem / quia homo est
homo / et homo est asinus opposite dicuntur propo-
sitiue vero homo est asinus / Item po-
tencia sui non conuenit actu eo quod est formi

eius et istud non obuiat rei nec intellec-
tui nisi in hiis quorum ex incho-
acione sui et in potencia precedit ad
subiectum perfectum et non in illis in quibus
potencia sequitur actum / sed sufficit est quod potencia
non denominat ista esse in potencia
secundum subsistenciam hoc enim bene intelli-
gibile quod res prius habeat esse essenciale
quam esse actualis existencie et quod prius
sit secundum actum forme quam subsistat / Ex
hiis eciam patent due essenciales ordi-
nis existentis inter potenciam et actum
et secundum quod fiunt recipientes id a quo
fiunt et secundum quod precedunt recipiendo
id in quo fiunt / Sed super determinata
dicta accidentalis ordinis / Vero pro
notandum quod actus et potencia non respiciunt
se semper nisi respectu cuius vera re-
solucionis distinguuntur processum a
tempore licet secundum rem sint inseparabi-
liter coniuncta / sed in processu distinguuntur / rea-
liter / realiter dico secundum actum sicut in ge-
nerabilibus et corruptibilibus vel
secundum racionem sicut in hiis in quibus ac-
tus comprehendit potenciam indiuisibiliter
Primum patet ex hoc quod potencia et actus
vt fiunt a primo sunt vnius simplici-
tatis dum licet non multiplicatus
sed simplex secundum essenciam et esse / 2m
patet ex hoc quod hoc non ponitur in nunc prin-
cipiorum quia in diuersitate in vno sit sicut
diuersitatis velut secundum Arithmeticam numerus
eius que est nulli medius / Item cum
actus non habeat esse processionis ex parte
potencie / potencia non habet fluere processionem
nisi ex parte actus vt ex supradictis habitum
liquet sequitur quod diuersitas eorum origi-
nalis est a potencia et complexitas ex parte
actus / Item funda / quod potencia est radix di-
uersitatis / et ideo non absurde dixerunt
philosophi potenciam binariam sed

hinc speratem binarii que est radix ... multitudinis et diversitatis in malis / et ideo dicebant ipsum esse numerum infinitum / bonitatem vero dicebant esse speratem forme que forme forme habet ex diffusione sui actus essentialis in potentia quod quidem diffundit quemlibet ei in eo per proportionem ad rei constitutionem / secundum rationem unitatis secundum se ipsum habet esse ordinis et principii sequentis / Ubi etiam fundatur / quod unum est / quod principia minorum sunt principia maiorum / quia videlicet actus et potentia principiant universa et ideo habent speratem unitatis et binarii / Ex hiis utique quis diffinite speculabitur / quid sit ... habet potentia in primo principio et ex sua parte opponitur actui quia terminat ad eius ordinem que est nichil / scilicet in fine formato secundum rationem primi bonitatis qua unicuique distribuit ut decet et hoc modo intendit potentiam tamquam actus susceptibile et secundum suam potentiam subiectiva non opponitur actui quia coordinata actui / sed ex parte negationis eius actus sive substantie superaddere sicut qua caret actu de se et hoc modo radix eius est nichil / et ex hac negatione seu vero privatione secundum se sibi convenit quantum est ex ... comparata actu / Ideo quantum est de se ... est in nichilum

Quod autem eorum potentiam constitutorum ab inceptu primum sub compendio dici habet presuppositis hiis que superius de ipsis manifestata sunt / Est hoc / in ... est ei prius / quia substantia et accidens non ex ... exeunt a primo sed accidens sub substantia tamquam potentia sub actu et umbra sub luce substantialiter et essentialiter / Unde sequitur quod substantia precedit accidens tempore natura et tali dignitate / Ex quo concluditur secundum quod accidens et esse nec intellectum habet absque substantia / Et quia accidens non est essentia aliqua / nec eius sit esse et modus est / Accidentia sunt signa expressionis creature substantie / Et quia accidentia non reducuntur ad unum principium sive coordinationis separatum a principio coordinationis substantie / De primo quidem emergit dubitatio rationabilis / quia quedam sunt accidentia ... que inseparabiliter et essentialiter concomitantur substantiam que procul dubio non videntur sequi substantiam secundum tempus / Et ex primo corelario oritur difficultas / quia sicut accidentia habent intellectum absolutum in quantum non coniuncta substantie / Item maior dubitatio surgit circa secundum corelarium / quia videmus accidentia habere virtutem salvandi seorsum sine subiecto in ... deferente miraculose ut in sacramento altaris / Et sunt nove coordinationes accidentium que resolvuntur in nove essentias formales a quibus fluunt esse ipsorum ... / Et si esset accidentis modus et esse emanaret a substantia in genere cause formalis / Itaque cum forma sit cum suo effectu formali sit eiusdem generis et accidentia cum substantia reponi in eodem genere et in eadem cathegoria predicamentali quod est absurdum / Non minor difficultas oritur circa tertium corelarium / quia ex multiplicatione potentiarum et actuum ... nobilitatem principiorum a quibus fluunt / per hoc enim dicimus animam esse nobiliorem formam quam ... per se et essentialiter plura operatur / ... unum / Et circa quartum corelarium occurrit difficultas de modo diffiniendi accidentis cum omnis diffinitio sit ... per additamentum / et si quid sit sine additamento ... se habet talia diffinitio ad diffinitionem substantie et ut habeat unitatem cum accidens sit ex ... in diversitate actu et ... in radice ... determinandum inducta / non ...

eblumscendum / quod sicut a sole corporali
fiunt constituens lucida et colorata et
etiam splendida / et sicut ab intellectu
agente in homine fiunt lumen constitu-
ens lucidnatem intellectus possibilis
et intelligibilitatem fantasmatum
/ ita a sole archetypo sive a sole primo fiunt
lumine constituens quedam lucida / quedam
splendida / et quedam in umbra lucis
primarie que sunt non penitus luce ca-
rentia scilicet defective et tenuiter hditum
luminis possedentia A sole quidem cor-
porali mediantibus radiis directis et
primariis sue lucis constituunt lucida et
splendida / tamen in equalitate gradu
/ quia lucida sunt in plenitudine lucis
primarie constituta ita ut per redundantiam
eius fundunt copiose a se lumen ad instar
sue lucis continuis splendida vero in non
toto replentur a luce secundum plenam victo-
riam compositum terminati a luce In signum
cuius fluent et multiplicant lumen a se ad
modicam distantiam sicut videmus de
cristallo polito ex opposito radiis directis
corporis solis / scilicet colores constituuntur a radiis
secundariis lucis qui lateraliter diffunduntur
ab ipsa et a radiis primariis et ideo in
constitucione ipsorum non compositum terminati
vincit per opacitatem ipsum lucidum Alioquin
secundum dinsitatem compositum opacitati puri-
ti non multiplicarentur colores secundum species
et ideo lumen solis constituit colorem per-
lucidum in esse visibilitatis a quo ut sic
non vincitur armonia oculi propter quod supra
dictum est quod color est proprium obiectum vi-
sus Sed intellectus agens directe ir-
radians illuminat intellectum possibilem
causando in eo quedam splendorem
quo intellectus possibilis dicitur esse loci

speciem intelligibilium / irradians vero
indirecte et lateraliter in regione fantas-
matum confert eis esse abstractionis et
primus intellectualitatis / sicut lumen
solis esse abstractionis confert colori-
bus quod est esse visibile seu visibilitatis
/ per eundem enim modum lumen primi intel-
lectus velut agentis dupliciter procedit / scilicet
directe et primario / seu indirecte et secundario et
primo modo constituit entia ad instar sue
substantie quedam lucida quedam splen-
dida quia pura substantia secundum gradum ipsorum
dinsitatem et constituit accidentia / unde si per ypo-
thesim sol corporalis non fit accidens quod lux
in sua sinceritate tunc quecumque constituerentur
a radiis primariis substantialiter assimilarentur
ei et quecumque constituerentur a radiis se-
cundariis participarent accidentalem
similitudinem eius Ex hac itaque specu-
lacione patet quod substantia precedit acciden-
tia tempore et dignitate ratione Qualiter
substantia precedat tempore considerandum est ex
tribus Primo quidem accipiendo tempus
proprie pro mensura mutabilium / quia hoc
modo id quod commetitur toti tempore precedit
id quod commetitur parti temporis / scilicet non intransmutabilium
est toti tempori coeva / et nullum parti-
ens transmutabile in quo accidentia habent
esse est perpetuum et toti tempori coevum 2o
accipiendo tempus pro eternitate / sic
enim substantia que habet esse fluentis
principii in ordine ad accidentia precedit ipsum
/ substantia namque commensuratur toti evo secundum
modum totius evo correspondentem quod
est totalitate virtutis et perfectionis
quo substantia commetitur evo toti et deficit
ab eo accidens eo quod eum est mensura
continua et simplex per naturam
suam termino posteriori carens Et

accidens ex parte sue ipsius contingentie et
propter terminabile est / propterea aut
contingentiam eius voco possibilitatem
sube quod hec confert principiis sube secundum
Ambrosium quod est formalis ypostasis
accidentis / sed possibilitas rei de se nichil
est et creatum est de se in nichilum reci-
deret nisi manu omnipotentis teneretur ut
dicit Augustinus / Sequitur accidens secundum est de
se natum et reverti in nichilum / Sed si
dicatur Ruch etc. quod est vertibile est
substantia et quod est etc. / Dico quod substantia ut dicitur
a substando solum vertibilis est in nich-
ilum / licet hoc modo conveniat toti enti / sed ut
dicitur a substantiando solum est ratio-
ne a parte cui nullo modo in nichilum
vertibilis est / eo quod hoc modo innititur sue
radici formali que non sinit eam ab
eo recedere in nichilum verti propter amorem
extaticum et zelum quibus formatur
eius bonitas / Tertio intelligitur substantia
precedere accidens tempore accepto pro eter-
nitate / et hoc modo / quod deus est substantia
omnibus bonum essendi et substandi pre-
bens in quo nullum cadit accidens eo quod
in eo non est compositio essentialis quia prin-
cipium accidentalis cui contingit accidens
Difficultas igitur que circa hoc emer-
git quod iam dicta faciliter terminatur /
Sciendum preterea licet accidentia fluant
a principiis speciei / tamen non absolute sed
secundum quod sunt in primo contrarie propter ipsa
In hoc aut constituto umbra paruit
propter diversitatem quod est et quo est / Sed
dicendus forte / quod cum umbra non or-
dinat accidens proprium ad nichil eo quod con-
tactatur a possibilitate sed a principio
materiale cum prius dictum sit species principium
esse materie / Sed ad hoc est dicendum / quod ratio
speciei non habet esse constituti realis nisi
in individuo eo quod actus precisionis re-
ceptionis non terminatur nisi in hoc ad sensum
supposita et ideo multo propterea accidentium
principia propinqua sunt / defectiva non
tamen ex hoc sequitur quod accidentia propria
fluant a principiis speciei individualiter
designate sed quod vincunt materiam vel potentiam
materie / et ideo virtutem causandi ea non
accipiunt in materia nec accipiunt a materia sed a
se licet sed materia non causent huiusmodi accidentia
Ubi est quoddam valde notabile adver-
tendum / quod sicut omne accidens fluit origi-
naliter a causa substantia / aliquin accidentia non haberent
causam verbum nec propriis propter se essent
vera et stabilia / sed accidens proprium fluit a
causa substantia stante in virtute sua / propria accidens
vero que fluunt ab eo in quantum determinabile
est propter materiam / et hoc dupliciter / Uno modo propter
determinationem ad materiam speciei preparate
et appropriatam / et hoc modo fluunt ab ea
accidentia inseparabilia speciei concomitantia / Secundo propter
determinationem ultimatam materie ad diver-
sas transmutationes naturales fluentes et
refluentes salva specie / hoc modo causant accidentia
separabilia ex hoc patet quod quodlibet
accidens est signum materie sed accidens quod est signum
et quodammodo effectus / accidens vero proprium
est signum tamen / Ex hiis ergo elucescit
penetratis determinationes aliarum diffi-
cultatum inducendarum / Nam est certum quod
accidens non habet esse absque substantia / quod secundum se causam
radice fulciente ipsum tamen in esse quod in
substantia cum sit adiunctive non posterius substantia
et secundum id quod est et secundum id quo est non
tamen per hanc subsistentiam propriam accidentia a substantia
subsistentia / Licet etiam secundum se habeat radice

formalem cuius actus sit esse / eo quod tamen
formatum sive natura eius ex parte sua virtute
natura et subtilitate est defectivum et privatio-
ni obnoxium actus autem privationis
et nature defective non est esse sed solus casus
ab esse ergo accidens ex natura sive radice
formali est casus veri entis. Et ideo sicut
secundum se non est intelligibile nisi vniversaliter
tamen habet de intelligibilitate quantum de
esse. Si tamen ita hoc est, scilicet clare quod non
habet compredicamentum esse substantie nec vniversaliter secundum
speciem nam eius comparat essentiam et
subsistentiam et ideo carens essentia propria
carens subsistentia propria. Et hec due
sunt in accidente duo / scilicet esse a substantia
/ et inherentia eius / propter sicut subsistentia
substantie non est de integritate sive specie
ita inherentia non est de integritate
accidentis in specie accepti. Ex hoc accipe
quod idem actus non manet in generato et
corrupto secundum esse / quamvis nihil prohibet
idem manere secundum essentiam / que non
facit compositionem a predicamento a quo cadit.
Ex hoc etiam accipe / quod actus non est essen-
tia neque ens / sed modus entis et esse dif-
fusum ab essentia aliena puta substantie. Est
quidam modus substantie secundum quod inheret ei quod
ipsa determinat et modificat et est esse
secundum perfectionis substantie / ideo quod hoc non est confu-
sa et umbrosa substantie participatio que
casum entis a substantia habet modum esse quod
est actus cadens ab essentia. Tertia ex
eodem patet quod omnis actus et si ad materia
partem confert ad cognoscendum quod quid
est indicat substantia a qua fluit et in quo
est perfectionem significat enim quod ex nihi-
lo et in nihilum nata est verti quantum
est de se. Et quod idem patet quod accidentia

veritate sive natura considerata non reducuntur
ad aliquod primum a quo fluit totum esse
coordinationis accidentalis. Dico autem
si accipiantur in veritate sive natura quod si
considerentur secundum esse logicum et abstrac-
tionis sed intentionem nominum non coor-
dinationes et cathegorie accidentium.
Hec est vero determinatio in predicamento huius
capitulo inductorum et cetera

Ne varietas sermonis fastidium
inducat studendi Responden-
dum est per ordinem ad difficulta-
tes productas. Ad primam partem
patet iudicio ex habitis. Sed hoc addo
quod sicut in generabilibus et corrupti-
bilibus individuum specificum tempore sequitur for-
ma specificam / propter hoc quod id est in qui-
dem tempus prius cocena. Ita accidentia que
speciem consequuntur inseparabiliter / ut secundum
esse quidditatum sed secundum esse specificum et
individuum / ut propter tempore sunt
posteriora suis propriis subiectis quibus
presentes fuerint et a quibus causantur
Consequenter enim speciem sicut temporale
perpetuum / Et hoc modo loquendo de eis
in latitudine et veritate sive natura quia
non habent nisi in supposito ut supra visum
est / Hec tamen concomitantia non impedit insepa-
bilitatem eorum in speciebus et coes-
sentiabilitatem eorum cum speciebus a qui-
bus causantur cum ille specie unitur tamen
sunt. Ad 2m dico / quod in accidente est
esse coordinationis et esse simplex / primum
est esse logicum / secundum est esse nature / primum
est absolutum / secundum dependens et quo-
damodo respectivum / primum est compredicamentum

cognoscendi 2m est principium essendi primum est intellectuale 2m est reale primum est formale tantum / 2m est materiale / quia vero secundum esse est causa primi et radix ideo esse absolutum accidentis est actus essentie ab esse durare que non est essentia nisi [illegible] tamen et ideo intellectus accidentis maxime dependens est secundum potentiam [illegible] sit independens secundum actum quem actu attribuit ei intellectus agens sive sine abstractionis conferens ei esse abstractionis habet tamen abstractio non excludit habitudinem substantialis accidentis secundum quam respicit substantiam ut causam et subiectum eius. Exemplum capere de forma visa in speculo que primo actu et apprehenditur quod visum sub esse fictum tamen constatis [illegible] hoc ad quod est speculum et hoc modo visus non ducitur quod separatum in notitia subiecti. Ita forma essentialis est similitudo obiecti qua similitudinis [illegible] si pure non haberet esse quod indicat tamen a visu per virtutem luminis ponentis separatum in esse abstractionis tamen quod sit abstractum secundum naturam suam. Eodem modo est de esse absolute accidentis actu talis abstrahitur nec est mirum circa accidens eo quod sub tali esse conveniunt ei multe proprietates que non convenirent ei secundum quod esse creatum ut patet quod [illegible] maticos et alios et alios philosophos reales. Et hoc est quod dicunt principia [illegible] quod in divisione accidentis dicente esse abstractum et absolutum intelligitur subiectum sed non accipitur / Intelligitur dico virtualiter sed non actualiter et ideo non accipitur. Ad 3m dico esse intencionale est

esse signi et abstractionis quod secundum se nec est substantiale nec accidentale sed est esse virtuale abstrahentis et ideo in se habet duo per que substantiat sua constituitur scilicet virtus abstrahentis et similitudo rei a qua abstrahitur ex parte primi esset naturalis potentia abstrahentis ex parte secundi esset de genere relationis quod igitur ista duo essentialiter uniuntur in forma essentiali intencionali / et ex diversis secundum genus non posset constitui unum per essentiam ideo esse intencionale per se ad nullum genus est determinatum. Quarta ex quo esse virtuale abstrahentis dat forme intencionali generalitatem qua se diffundit ubique separatum quod hoc esse est fontale seu fontale principium principiorum. Sed esse tale est ex genere eius competat sive esse causale et per consequens tale esse ex hac parte est conforme modo ad species entis determinabile nimirum [illegible] quod sicut sit de genere substantie vel de genere accidentis eo quod species est in genere et in specie / et ideo illud esse duas habet in se proprietates scilicet diffundendo se in regione sua loco irradiationis sui abstrahentis non affirmando substantiam tali loci per suam [illegible]nem et hoc per esse abstractionis quod est in eo quod idem solidum generatum habitudine ad id a quo est aliquid esse abstractum esset creatum et separatum esset quietum ut sic per exemplum. Prima proprietas est significativa et notificativa esse eius a quo abstrahitur et hoc convenit ei in eo quod est signum et similitudo eius / [illegible] igitur in sacramento altaris sicut in quolibet alio.

sacramento virtute accidentibus ut sunt
sibi subiectum utrique dei repugnantibus
non est multum inconveniens quod hoc modo maneat
sine subiecto Eodem modo dicendum est de esse
coloris in medio conspicuo cum generatur esse spirituale
fluens a forma eius lumine corporali et
hac vi diffundit se in medio non quidem ut
aereum vel aqueum seu igneum sed ut
diaphanum eo quod hoc modo est receptio et
locus generationis formalis spiritus solis
Sed aut inducebatur de ydemptitate
formali substancie et accidentis non concludit
propter falsitatem quia accidentia fluunt a principiis
substancie relatis ad operacionem et non ad
se invicem per modum actus et potencie Secundo
quod accidentia sunt radii secundi et tertii fluencium
quibus vestiuntur principia substancie esse
vero substancie fluunt ab eis ut sunt radii et
forme in influencie ut supra patuit Tercio quod
non fluunt a principiis substancie in tempore
formali tamen sed in tempore forme et efficientis
non enim potest substancia tota se gerere essencia
liter eo quod ex parte quod est est ignorabilis
essencia substancie hoc tamen est in vi duplici
talitatis et non est primum et primum est
nam accidens quod accidens secundum veritatem
sue nature est substancia sub tali vel sub tali
esse Sed contra difficultatem secundum supra
dicta plana est responsio quia licet accidentium
naturalis pluralitas inquantum sunt vi
res et potestates forme indicat nobilita
tem forme secundum quod tamen sunt accidentia signant
imperfectionem substancie cui insunt Primum quia
quanto aliquid est actualius tanto
est simplicius et propter simplicius tanto
perfectius secundum supradicta Secundum quia hoc
modo significant substancias sicut ex nihilo

etiam eo est quod est et quo est Sed
quartam vero difficultatem Respondetur
quod esse quidditatum accidentium quod habent
in specie et genere diffinibile est per genus et
differentias sed esse sue veritatis naturalis quod est
esse tante realitatis quod habet ex alia
diffinitur per additamentum Primum patet ex dic
tis Secundum similiter Et confirmatur sic quia
diffinitio explicat esse ipsum est unum
secundum indivisum in se aliquid non est dif
finitio tamen diffinitum sed esse actus quod habet
in veritate sue nature de se est infinitum
propter casum eius quem patitur a substancia ergo non
est finibile nisi per substancias in quibus est et
unum nisi per unum substancie terminantis ipsum
ergo diffinitio hoc modo per substancias sed accidens est
nature adventicie substancie adveniens post
eius complementum ergo est aliud terminus
ergo diffinitio eius data hoc modo est per addi
tamentum quia omnis diffinitio datur per additamentum
quo completur et constat ex naturis seu
principiis diversorum terminorum Est quoque
huic assercioni addendum quod substancia inf-
ditur diffinitione accidentis tamquam constitu
ens esse eius et non tamquam subiectum ter
minans et hec est ratio quia ab eodem fluunt
entitas et esse sed accidens est a substancia in
esse constituentis principii accepta ergo
hoc modo dat sibi unitatem terminantem
hoc esse et per genus hoc modo diffinitur Et
confirmatur quia sicut dictum est quod inherencia
est accidentalis accidenti ergo non cadit in dif
finitione sua tamquam constituens sed non
dependet accidens a substancia sub racione
subiecti considerata ex parte inherencie ergo et cetera
Ex hiis trahe intellectum horum firmo
rum Accidens vel species habet diffinitione

subiecti compositi / sed ut passio habet diffinitionem
per additamentum. Diffinitio formalis
autem est sine additamento licet non materialiter
accidens sub intentione forme propriis
acceptum habet diffinitionem essentialem
et propriam acceptum et intentionem totius
forme diffinitur per additamentum. Trahe
etiam quod solum proprium est diffinibile. Hoc
enim respicit subiectum ut causam propriam eius
materialis; vero genus respicit terminum dum apparet
ut terminum sui fluxus infiniti et determi-
nati / ut patet ex superius determinatis

Nunc ad complementum huius partis
ordo postulat fieri aliquam
determinationem de exitu creaturarum
in speciali a primo universali formali
principio. Quia quidam ut patet ex predic-
tis suppositionibus quod secundum processionem universo-
rum a primo est bonitas primi pene-
trata per suam sapientiam ordine suo
generalem procedendi predeterminantem et
statuentem / patet etiam suppositione quod primum
principium est intellectus vere agens sui
actu intellectus universa substantifi-
cans. Item supponatur ex dictis quod
gradus distantie in processu rerum a primo
sunt modi perfectionum essendi. Item assu-
matur hic quod ordo mensuratus secundum
processum ab uno primo generatur determi-
natur per res ita scilicet per ens distantissimum
propinquissimum et medium / quia ex hoc
sequitur quod ordo est prius perfectionis minus
ord aut ordo in uno fundatur quod perfectius
perfectio sed ordo universitatis est institutus
perfectissimus ut dicitur. Item supponatur quod
primum in unoquoque ordine est perfectius
illius ordinis similibus et medium similiter
ultimo. Ex hiis sic proceditur: univer-
sitas substantiarum est ab uno primo simpli-
ci per suam essentialem virtutem separatas
substantiante et ordinante. Quod est in eis
triplex portio talis ordinis, quarum prima
continet substantias primo similiores, ultimo
dissimiliores, et media medie se habens.
Itaque cum prima causa sit substantia intellectualis
eterna et divina in qua est pura actuali-
tas, erit substantiarum primi ordinis pure intel-
lectuales et divine et eterne et actuali-
tatis participative. De ultimo ordine
materiales corruptibiles in quibus esse divini
ordinis lucet extremo vicarie a potentie
ignobilitate. De medio vero ordine sunt substantie
medio modo se habentes. Sunt igitur quattuor circa
hanc materiam investiganda. Primum est de
processu luminis divini procedentis ab intellectu
activo eius quod habet dici esse lumen intel-
lectuale / sementis dei sedis a deo deo
deorum creata / est scilicet gradibus descendens
actuiter unum creaturas primum. Secundum est de
exitu intellectualium substantiarum a primo.
Tertium est de exitu corporum celestium.
Quartum est de exitu generabilium et corrup-
tibilium. Circa itaque primo ad primum quod
de sic lumine intellectuale primi quod
capit in processu diversitatem. Aut enim
procedendo distat non ut pertingens ad
umbram obnubilantem sinceritatem
et puritatem eius / aut distando pertingit
umbram / aut amplius procedendo ca-
dit a luce intellectuali forme et veri-
te ad corporeitatem. Et hoc dupliciter
vel aut manens stans et fixum in sua
corporeitate per victoriam dum actus

supra potentiam, aut procedit in
regione contrarietatis et separationis
obtenebrationis suam actualitatem
ad sinum potentie super actum. Primo modo
dicitur esse superius, 2o inferius, 3o
infimum, 4to sub infimum. Primum est
methaphisicum, 2m est mathematicum, 3m et 4m
physicum. Primum assimilatur luci solis
in parelys et aere sincero. 2m assimu-
latur luci solis in aeris crepusculo.
3m assimilatur lumini solis in nube ro-
rida et obscura in qua accipit solum
secundum effectum tincture sicut patet in iride ha-
lone etc. 4m assimilatur lumini solis in
aere permixto tot vaporositatibus
et tenebris quod non videtur nisi secundum quandam
confusam resonantiam dici qua discer-
nitur dies a nocte. Similiter primum assi-
milatur lumini artis in spiritu, 2m eidem
in organis, 3m eidem inferiori vel ab
opere et vel in instrumento ab organo
moto, et 4m eidem assimilatur secundum
esse quod habet in materia subiecta arti. Primum
est ea substantia que per se stantis secundum actum po-
tentiam et operationem. 2m est ea substantia stantis
per se secundum actum et potentiam. 3m est ea substantia sta-
tis per se secundum actum sed tamen. 4m est ea substantia
non stantis sed mobilis et variabilis. Primum
est intellectuale et divinum, 2m est intel-
lectuale tamen, 3m est corporeum et divinum, 4m
est corporeum tamen in quo lumen divinum per
admixtionem separationis et contrarietatis
patitur eclipsim. Secundo dico sicut ordinibus
enim distantie gradibus esse retinet
vim creativam sui fontis qua constituit
rem in substantia et virtute, ideo quod habet

esse fluentis participii et procedit in
in primariis radiis divinitatis, quamquam super
... tamen hoc ordine procedit retinet
nichilominus virtute sui fontis licet in equa-
litate graduum. Ex hiis secundum considera-
tionem diu habitam de processu luminis
primarii patet evidenter, quod substantie intel-
lectuales sunt tamquam luminaria haben-
tia vim lucendi universalem agentis
constituta, et ideo in eis activa immobili-
tas potentiarum secundum virtutem et opera-
tionem. Secunda vero via dicta est, tales
substantias esse per se stantes secundum esse
posse et operari, non enim distrahit lumen
primum in eis nisi distantia tamen que dis-
tantia separat in eis divinitatem et nimis
participationem essentialium salva sinceri-
tate separatum. Ex quo patet quod tales sub-
stantie sunt pure intellectuales secundum essentiam
et esse secundum potentiam et operationem. Patet
similiter quod huiusmodi substantie sunt incorruptibiles
et ingenerabiles per naturam, non enim capit
intellectus quod separatum sit mobile et stans
immobiliter simpliciter quoniam nec a suo esse
separetur aut sit separabile. Patet etiam
quod huiusmodi sunt intellectus qui se active et
practice contemplantes et non patiuntur
vel per formas speculationis acquisite.
Ex quo colligitur faciliter quod huiusmodi
substantie non sunt per materiam earum adepta-
biles et appropriabiles corporibus secundum
quod requiritur proportionis. Et hoc quidem
confirmatur ex talibus. Primo quia sincera
intellectualitas et pura corporalitas ex
opposito distinguuntur per formalem
earum distantiam et diversitatem. 2o quia

separata secundum substantiam potentiam et opera-
tione respectu eiusdem in nullo circant
circa cuius essent ad invicem proportionabi-
lia secundum esse vel agere sed intelligentia
est substantia a materia intellectualiter formata et
a materia penitus semota tamquam deorum substantialis
eius quod intellectum/ 3o que ad invicem
similes sunt proportionata in essendo vel
in agendo sunt sibi mutuo et immediata
sed inter substantiam spiritum intellectualiter
formatam et substantiam totaliter corpoream
que materiam maneat substantia intellectualis
secundum substantiam et corporalis secundum operationem
vel virtutis extensionem/ alioquin flu-
ere dicit de causis tempus et
substantiam que tota est in tempore necesso secundum
legem et ordinem nature mediat substantia que
supra tempus et cum in tempore eius/ sed
impossibile est substantiam mensurari tempore
et operationem eius esse supra tempus ut ergo.
Et tota causa est in hoc quod extrema dis-
tantia non proportionatur ad invicem nisi
quod medium appropriando virtutem unius
extremi alteri/ Ista concludi licet ex
iam dictis/ quod ordo substantiarum intellectu-
alium secundum duos gradus determinatur
quorum primus determinatur a forma dante
esse intellectuale purum. 2us a forma
dante esse intellectuale umbrosum
et impurum et de primo gradu omnes sunt
substantie intellectuales dicte intelligentie
de 2o sunt anime/ Nec forte curetis/ quia in-
telligentia et anima sunt umbrosae in ydemp-
titate substantie/ Dicimus quod sicut esse limpi-
dum aque et fumosum videtur
in ydemptitate aque substantie etc.

luis et esse perspicui terminari in ydemp-
titate colorum et sic de aliis/ sed sicut sim-
plex et compositum/ ita secundum nature ordinem
intelligentia pura et anima umbrosa
procedit intelligentia quod esse anime imbibata
et spercificatam/ Cum ergo confirmatio huius
est/ quod nulli creato secundum se conveniunt duo
actus notionales/ sed intelligere et
movere corpus sunt duo actus notio-
nales/ ergo non conveniunt uni et eidem substantie secundum
se/ sed unus per se et alius per influentiam
superioris cui per se convenit/ Hoc enim dicunt
astrologi unum celum quod se non moveri
pluribus motibus/ sed de hoc posterius
perscrutatio magis exquisita/ sed quod ra-
tioni predicti deservit est hec/ quod primo esse
substantie radicatur in prima luce diffusa
formalitate primi intellectus ultra agentis
/ in hoc diversificatur exitus earum
lumine illud primaria processione constituit
naturas intellectuales puras et per
eius exuberantiam in distantia primi
gradus subsistit anime nobiles una
cum corporibus celestibus eis appropriata
tamquam nobilia motoribus/ eo quod naturaliter
proportionata ad invicem sunt correlativa
et sic naturaliter quod sicut adequatio virtutis
operativi et talis sive huiusmodi est eadem
generatio et corruptio potissime cum per na-
turam sunt unita quod non modo substantia-
liter sed aut instrumentaliter aut organi-
ce et operative seu finaliter sed plu-
rium istorum unitorum ut sic stat resolutio
ad unum principium agentis in eis antecedenter unum.
Si itaque essentialiter proportionata sunt
naturaliter unita in forma proportionis ergo

per unito agenti actu constituatur in sua
subalitate. In tantum duplicata et compo-
sita expressione expressio animarum nobilium
est secundum naturam prior et expressio corporum
ab eis motorum posterior. Simpliciter autem
descendentis luminis primi in regione dis-
similitudinis per exuberantiam et
redundantiam speciei in 3o gradu eo quod ibi
non obstante casu eius a veritate lu-
bent et indivisibilia comprehendit maxime
indivisibilia dico secundum substantiam et esse li-
cet non secundum posse et operatione substitu-
it substantias generabiles et corruptibiles
vel ultime gradum non ultimus procedit
secundum descensum gradualem eo quod non at-
tingit perpetuationem et quietatem ex contrariorum
victoria fiunt generationes et corruptio-
nes assiduae et invicem quae non permittunt
esse substantias tales indivisibilia perma-
nere quovismodo. Sed perpetuationis machinatur
continue ad maleficium et destructionem
ne sic in toto recedant a regimine uni-
versalis sive lucis divini in 3o gradu sub-
stantiarum exuberantis manet indestruc-
tibilis secundum speciem eo quod esse specierum continu-
atur per assiduam generationem et corrup-
tionem. In hoc itaque gradu constituuntur
ex processione lucis divini substantiae sensibiles
in quibus materia vincit formam in toto
vel in parte. Ex hoc accipe necessitatem
eorum causam ultimam tot modis ex esse causat
vel quot sunt gradus vel essendi
scilicet hii sunt 4or et ille aliquid effectus
non reducerentur a causa eius immedia-
tas et separatas. Sed circa iam dicta emer-
gunt aliquae difficultates ne reprehen-
digne. Scilicet quo intellegitur dum quorundam

philosophorum ordine et processionem rerum in di-
versitate intelligendi intelligentiarum
quae intelligunt se esse a primo sive secundum
quod id sunt et se ex nihilo esse funda-
verunt in dictis. Ex primo actu intellecti
substituuntur eis intelligentiae inferioris ordinis
sive de genere separatarum. Ex 2o animas nobiles
quas per modum desiderii movent. Et ex
3o corpora mobilia eis subordinata. Et
huius rei dant ipsi exemplum de intellectu perac-
tive artificis qui ut ab arte informatus
constituit formam artis in lumine activo ipsius
sequentem secundum se formatur huius formae ymagi-
nem qua aptatur instrumentis cor-
poreis eam explicantibus. Sed cum ex
nihilo est substituta materia susceptiva huius
formae artificialis eo quod non est creare for-
mam per se stantem. 2a difficultas. Cum omnis
ex istis eis inferioribus processum duci-
tabilis. Ad hoc prima dico quod haec positio sane
intellecta bona et subtilis est. Sed quod
non simpliciter vera est. Et quoniam tunc non moderna
mine. Si enim considerent huiusmodi constitutionem
in perfectionibus secundis et hierarchalibus sic
simpliciter verum est quod dicunt. Quia procul dubio
in essentialiter subordinatis superius influit
inferiori illuminationem et perfectionem
eam qua innatur et exaltatur in eius
operatione. Et hoc modo intelligentia prima intelli-
gens se esse a primo hoc est intelligens
in se virtutem intellectualem a primo influit
2ae intelligentiae illuminationem. Sed secundum id
quod est illuminat animam nobilem quae
est ymago eius eo quod 1a est sibi secundum id quod
est in genere et specie subordinata. Et huius rei
dant ipsi exemplum. Ideo influit ei illumina-
tionem magis de lumine quam intelligentia quae
sibi non subordinatur secundum esse generis

et secundum quod est ex nichilo est in ea potentia annich-
ilationis que tamen sit exorta [illegible] / et propter
superfluissima / quia illam exaltat super omnes
potentias mundificatas et reflexiones / et hoc
modo ordinatur super naturam corpoream
/ et propter ex hac parte sua influit super ea
eternalitatem / Quia vero primo et essentialiter
ordinatur secundum hanc rationem ad naturam corpoream
et annichilabilem ex qua perficitur sue
potentie et hec est sit corpus celeste / id
hoc modo influit corpori celesti et eternitatem
est in ratione motorum ad ipsum ordinabile
et eidem applicabile / Si vero capiatur aliquis
intellectus ut consideretur quod intelligentia actu
forme et secundum esse redundantior qua super
effluit [illegible] forme intellectualitatem consti-
tuit intelligentia que ordinis naturam nobiliorem
et corpus celeste puta quod ea parte qua
redundat in virtute intellectiva consti-
tuat intelligentiam / ea parte qua re-
dundat in virtute motiva constituat naturam
in corpore celesti modo supradicto sicut si prima
intelligentia consideretur secundum id quod est sic
respiciat ea que post ipsam sunt / Respondeo
dicere in ratione appetibilis desiderati ab
anima et a celo et hoc modo consideratur in
ratione moventis a qua anima suscipit for-
mam sui motus per quam influit celo uni-
formitatem sui motus et circulationis
est sic secundo lumen primi redundans in ipsa
intelligentia substituit animam in celo / Sed
illo intellectu ab istis duobus non
bene sonat producta ex [illegible] hoc quod soli
forma comprehenditur subsistentie unius sive
oppositi creatis essentias creatorum et
propter / nulla [illegible] intelligentiarum hec pr

fatur de 2a difficultate magis videbitur
in particula sequenti / Sed quod mittitur dubium 18
occurrit hoc est / quod virtus causa voluntas
unitorum ad effectum causandum in istis
inferioribus / eo quod nulla harum corpo-
ralis forma influit nec unum influendi sed
in ea nisi mediante motu corporis ce-
lestis / Contingit autem ex tali proportione
virtutis superioris unire diversiorem et
eiusdem / et primo modo causantur species materiorum
[illegible] naturales secundum omnes diversitates earum
secundo causantur species pure naturales forma-
lis aut durabilis accidit quod gradus
distantie [illegible] diversitate eandem re-
rum cum distantia sit forma et etiam acci-
dens [illegible] quorum neutrum [illegible] unum habent
/ Sed tota [illegible] est [illegible]
primi [illegible] in tali vel tali distantia
que [illegible] sive exuberantiam [illegible]
facit essentias rerum et gradus distantie
sunt solum signa diversitatis ante / et
in hoc breviter que dicenda erant hec
3a particula

Quarta particula·

Ista virtus determinatis super
naturam 4te particule suscepti operis
per causas et inductiones rationabiles
ad lucem certo pro [illegible] / in qua octo
occurrerunt consideratione digna / Quorum
primum est Que sit natura creationis et
productionis in esse / Secundum est Qualis
est natura creatoris in esse / 3um est quo ter-
minatur subalternas [illegible]
[illegible] rei et de modo quo [illegible]
/ 4tum Que sit natura subalternis intellectu-
alium / 5tum est qualis sit natura anime nobilium

6tum est quod licet sit natura anima intellectualis nobilium ceteris substantiis creatis. 7um est
quod sit natura corporee substantie in quantum 8um
est quod dominatur in speciali natura uni-
versitatis substantie corporee in ista communi philosophorum
opinione. Cum hec autem capitula bre-
vitati studebo singula compendiose ex-
planare presentaturus. Primum corpus primis
dominatur fere in materia quia de-
pendet verificatio eorum / quamquam suppo-
sitis quamquam specialia restant dominan-
da. Hec itaque introductionis gratia sit
tertio / quod omni cetera prima causa bonitatis
apte sunt dominando per causam / cum vini-
usque corporis sit causatum et ab ipso habeat se-
cundum causam cum vinculum corporis sit causati
et presuppositum prima causa sine ratione quiam
in quo an est in omnibus secundis hoc boni
et per causam dominando sed sicque ad quod
cum est / sic prima causa admirabilium / unde
ad dominacionem quidditas / de
aliquo predicatur / considerandum / equale
hec que dominando sed / quod querit appa-
re loquendo. Verum solus sapiens sit
dominandi ea in theorice / cum demonst-
ratione / sic et in eodem certificatur de
principiis et principiatis de necessa-
riis et contingentibus. Multorum eq-
dem simul est eandem suppositum et non
posse dominari specialiter per sola primo
quod queritur de esse quod est effectus entis
quod secundum Avicenna notissimum est et primi
et intellectui. Et propterea nullo modo
possibile certificari. 2o quod ut videtur
in 1o posteriorum philosophus non dominat

niet dat modum dominandi corporis sed po-
tius complexis quod etiam accidentibus sit de-
monstrabile cum in substantialibus non. 3o
quod nichil causatum habet aliam primam
sui esse causam nisi primam causam
que superius notata est primam quoniam
prehabentis formalem causam / sed illa nulli
causatorum potest appari eo quod in omnibus superstant
secundum superius declarata sed nulla quo cer-
tificatur perfecte nisi dominata fuerit
per causam suam primam 2o posteriorum
huius autem ea est proxima ea effectuum ad-
equata. Sed hunc obstat hoc quod licet
esse quod est primum causatum primum sit cum omnibus
sit primum in receptione et ultimum in reso-
lucione causatum formalium tamen primum
non dicitur habeat causam se causam efficientem
que ex omnibus sue sapientie in esse
univocaque secundum suae analogie proporciona-
tum appropriat et adequat et ideo hoc
non videtur posse de univocamque de-
monstrari / et hoc equidem manifestum
erit ex hiis dicendis. Queritur
enim hec que an est sed in esse rei crea-
te sit virtute cause efficientis et finalis
sibi coherentis et coniunctae / aliter enim
non sit de eo quo per causam dominabi-
le patet. Et ex predictis dictis patet
quod sic / quasi sic argumentum / prima causa est
omnium formale principium / igitur omnibus
deficientibus suam bonitatem communicat / sed
nec secundum dominatas perfectas quas habet in se
ipso / sed secundum dominatas quas ex copia sue
bonitatis et omnium sue sapientie et
voluntatis aliis imprimitur / sed hoc non

contrariis esse confirmum ministrat. Igitur ex
omni ergo creature habet causam conservantem sed
est quod causa conservans. Sicut sit posita causa
actu omnino ponitur effectus. Sed prima causa
sub racione finis et pure bonitatis
accepta est actualis causa universorum
entium ordinis / Igitur ea posita per quam
necessitatem ponuntur universa con-
tinentia ordine entium / et per consequens entia
secundum quod ordinem participant / Sed hoc modo est
res esse in virtute sua causalis suorum
principiorum sub racione forme et finis
acceptorum. Igitur res sunt in parte
suorum principiorum. Et 2° sic declara-
tur / quod complexio est esse. Est esse
supremus quod nec magnitudine disten-
ditur nec motu distrahitur nec
contrarietate determinatur nec prava-
cione ad maleficium inclinatur / et hoc
est esse substanciarum intellectualium. Est
esse infimus quod quantitate distenditur et
motu puta esse substanciarum corporearum
ingenerabilium et incorruptibilium / sicut
corpora celestia. Et rursus esse infi-
mum quod contrarietate determinatur /
puta esse substanciarum sensibilium generabi-
lium et corruptibilium. Est eciam esse
infimum quod pravacione ad maleficium
inclinatur / sicut esse tamen corporis et mo-
tus. Ista enim tempore sunt in ~~infimis~~ et
fiunt et per consequens sub maleficio pravaci-
onis / et ideo res dicuntur esse creata con-
tra quelibet ad horum esse immutabile
ordinem sed ad suam causam univer-
salem a qua causatur et principiatur

/ Secundo de quolibet corporum quod formari
quo an est. Et 2° hoc patet quia quid queritur
per an est / queritur enim / esse suum
per creacionem secundum quod habet esse fluens
principii / et stat in virtute essenciali
suorum principiorum et causarum uni-
um / et non formatur de esse suo per
informacionem quo an est sed quid
est / et istud intellige secundum quod quo querit
causam quesiti / causa medii quod est prin-
cipium essendi et cognoscendi. Per quod / quia
si an est querit certificacionem per
principia cognoscendi cum / tunc termi-
natur demonstracione / Et est in hiis
que non cadunt sub sensu / que autem ca-
dunt sub sensu per simplicem apprehen-
sionem sensus cognoscuntur quo ad esse
non indigencia demonstracione ad intel-
lectum. Patet eciam ex predictis / quod philo-
sophus sapiens est terminare questionem
an est / cum enim sic presupponit eam
in suis sensibilibus / et solus sapiens
est deus per causas primas et ultimas per
quas esse subditur in omnibus / sicut est
causa prima considerata ut prima forma et
ultimus finis / et alie cause ultimas secundum
vim creativa ab influencia prime cau-
sis contractam. Hee enim cause et si secundum
aliquid considerantur ab eo ut causan-
tes sed ut moventes aut sic esse creaturi
formantes et determinantes. Patet insuper
quod quo an est terminabile est per demon-
stracionem accipientem causam primam
ut formam efficientem et finem univer-
sorum pro medio demonstrandi que est

est maxime intima secundum virtutem /
quintus secundum substantiam seclusa / hec autem
intimitas formata vox sapientie sive
mathis appropriat formalem causam ipsi
esse creato quia 2a cause conferunt participa
[illegible] sunt participantis / eo quod hic non ter-
minatur nisi per virtutem formam perve-
tratis ipsa non alia comparatio quod convenit
ipsi esse cum deus sit forma quod esse sive
essentia non est per informationem sed per
virtutis formalis inductionem qua se gerat
participanti quod demque quod est unius quis
modus demonstrandi esse de singulis
/ Attende michi lector de esse participa-
toris demonstratur per conclusionem de-
monstrantem de esse participante apud
ipsi dicat sic. Esse humanitatis est com-
tabile in suis causis et in virtute produ-
ctorum eius / sed non est homo per informatio-
nem humanitatis / igitur homo habet esse in virtute
essentiali suorum participiorum et mediis / Nunc
mittitur opponebant sic solvendum / Secundo secundum
demonstrationem / quod esse est notissimum quo ad essentiam
/ quia sed non per causam et quia quod secundo diffi-
cile cognoscitur / quia non potest terminari
nisi per certam causam cuius notitia ab omnibus
philosophis est maxime desiderata et que
est magis intellectualis / Sed 2a demonstratio
/ quia prima philosophia intelligitur de forma substantiali
que suum esse non per se habet causam / Et verum
est quod esse substantiae non pure est scibile de-
monstrabile sed sapientialiter sicut enim que
quid est terminatur in scientia intellectus
et quod est simpliciter quia quid in scientia scitur non quo
si est terminatur in scientia sapientie / Sed
3m demonstrationem / quia primum non suppleverunt secundum
quo appropriatur scientie / appropriatur enim

secundum virtutes formales sicut gradualiter
in diversis per processum distantie distri-
butas que quidem distributio convenit
sibi secundum vim naturalis influentie qua ad creaturas
attingit iuxta singulas eorum capacitate
recipitur ut dicit empedocleam / dist-
ribuentibus triplicem amorem scilicet divinum
intellectualem et naturalem qui quidem
amores formati influentia naturali movent
superiora ad inferiorum providentiam
et inferiora ad superiorum obedientiam

Difficultates que circa predicta
immediate intellectas sunt solvende /
quidem / prima est utrum que an est querit
accidentalis / seu esse essentie / vel existentie
/ Videtur enim quod esse essentie secundum auctorem
/ Et expositorem videtur quod forma predicatio-
nis secundum predicatum 2m adiacens / 2a est
an sive an est precedit quorum quid est
/ quia de hoc sunt eius [illegible] tracta[illegible]
secundum ea precedit essentiam / sed quia quid que-
ritur tamen esse quod querit si est / Et iterum
tamen si est non querimus quid est tamen
sit quis ad quesitum si est presupponi a quid
est / 3a est an esse 2m adiacens predi-
catum convertibile sit supponendum secundum adiacens
predicatum / Videtur enim quod sic / quia
posterius infert prius et esse secundum per in-
formationem sequitur esse secundum per crea-
tionem eo quod informatio supponit esse et est
modificatio supponit esse per formam in demi-
nuens / 4a est an esse per tertium adiacens
sit scibile / et modo fortius sapien-
tie sive scientie / De hoc enim altercationes
orte sunt inter quamplurimos / quidam enim ar-
guunt esse vel ens non esse scibile eo quod causam

perfectionibus in infinitum potentibus in ipso
/ quod esset summa perfectio completissima et perfectis-
sima scientiarum / et quod esse est accidens
rei creatae / ipsum enim tamquam complectens et
et rem creatam est contingens per omnis
comparabilis quam subiectis / Secundum praedicta
meliorem sententiam dico ad has difficulta-
tes propositas secundum ordinem / Ad primam
per quaerit de essentiae et existentiae / tunc quod
esse existentiae respicit essentialem
possibilitatem rei in qua vinculo essen-
tialis compositionis accipitur ei / tamen etiam quod
hoc modo respicit primum in ratione efficientis
cuius respectus est ad extrinsecum secundum substantiam
licet sit intrinsecissimum secundum virtutem et
secundum praesentiam esse quod est obiectum quaestionis
an est et non quid est / est id quod secundum or-
dinem praedicationis intelligibilis aut scibile ut
sit secundum solum efficiens in suae quoad
virtutibus dicatur et appropriatur
ipsum pertinent ad eius subiectum quae
est rei per ipsum constantis possibilitatis
/ et hoc quod esse est actus essentiae quantum
in ratione praedicationis sonat et non primi
secundum stantis in processu et contactu possibilis
et ideo est actus essentiae non ut essentiae
sed ut existentiae secundum quod quid est quaeritur
de esse essentiae aut est essentiae / Ad rectitu-
dinem in quaestione de quodlibet et quod
quaeritur per an est actu complendo pos-
sibilitatem aliquam rei est secundum in quibusdam
secundum actum et in quibusdam secundum potentiam
causantis ipsum in possibilitate et
de speciebus quaeritur simpliciter an sit ens
de aliis an sit possibile vel sit possibile
esse / Ad secundum dico / quod sicut esse coor-
dinationis et factum per informa-

tionem qua ad genus determinabile
est sequitur esse secundum per creationem
procedens tamquam fundamentale praedica-
tum de genere / Ista quo sic est praedicatum
quid est / et ideo obiectum ipsius quaestionis
quid est non est tamen ipsa ipsius esse quod
quaerit si est si ponitur causa efficiens ipsum
medio productio super nihil omnino
in causam ipsius ut est actus essentiae
/ Pro quo notandum / quod esse in complexi-
tate sive subiecti manens est actus
essentiae et existentiae diversificatus
secundum rationem per diversas generationes
habitudinum quibus perficitur sive
unde ut enim est actus essentiae sic est
actus absolutus claudens in se
intellectum eius et essentiali essentia
a qua fluit ut quod est est actus exis-
tentiae respectu quod est per habitudinem ad causam
efficientem tamen suae virtutis et talitatis
quod est inter esse simpliciter facientis secundum actum
et potentiam ut deum est magis et est quod
respectus eius quo respicit id a quo
est efficienter procedit esse coordinatio-
nis sive coordinabilitatis in genere secundum
quod respicit intrinsecus essentia a qua fluit
formaliter secundum tamen / Sed diceres forte
secundum hoc res prius subsisteret quam esset
determinata in genere et specie / Dicere ymmo
secundum naturam simpliciter loquendo / sed non obviat
intellectui rem prius existere secundum unam
causae efficientis et tamen quod substat secundum
unam suae formae determinantis ipsam in
specie entis sicut videmus de corpore huma-
no quod prius subsistit actu ante per media
artificis instrumentis quam perfecta sit species

subsistenciam secundum omne genus cause
precedit essenciam cuius repugnat
intellectum et ideo licet de rebus actu-
aliter presentibus subsistentibus conformiter
conveniens cum sunt tamen secundum id quod sensi-
biles sunt per terminationem quemcumque
cum est precedunt id quo sensibiles sunt
per determinationem convenit quod e
Ad 3am dicendum quod si sit sub distinctione
ad posse. Unde bene sequitur homo est
albus igitur homo est. Vel potest esse et ideo
quia hoc non est 2m adiacens predicatum
precedit esse 3m adiacens predicatum
tamquam ypostasis et radix formalis sub-
stancias ipsum sicut lumen visibilia
in esse substantificat omnibus per esse
visibilium formetur ad diversas colo-
rum species et ideo sicut bene sequitur sal-
tem materialiter hoc est visibile igitur habet esse
lumen ita bene sequitur homo est albus
igitur habet esse. Sed dicere ubi com-
mittitur fallacia figure dictionis ex muta-
tione absoluti in respectivum et secundum quod
ad simpliciter ex mutatione esse intellec-
tibilis in esse rationis realitatis et fallacia
accidentis ex predicatione eorum que
secundum accidens conveniunt quod esse existentie ac-
cidit diversa conveniunt secundum esse essentie per-
tinent ei. Vel est solutio si simpliciter in-
feratur esse existentie sine distinctione
ad posse tunc non sequitur ut prius dictum est
si tamen fiat huiusmodi distinctio tunc saltem
materialiter bene sequitur. Quod declaratur ex
duobus. Primo quod secundum naturalem ordinem actus
agentis precedit precedit actum forme et ideo
bene sequitur hoc participat actum forme igitur
participat actum agentis talem

influentis. Secundo quod licet esse fiat per
informationem secundum ordinem predicabilium
formalium preveniunt in ipsum sicut predica-
tum fundamentale quod habet rationem pre-
dicati substantificantis ipsum et ideo sicut
hec est vera necessaria sortes est visi-
bilis quia sortes est homo ita et illa ve-
rum huiusmodi veritas fundatur in lege
beneficandi conditionalem propositionem et
ideo non est formaliter immo precedat
secundum formam modis tactis in obiectis.
Ad 4m quod sic loquendo de esse existentie
simpliciter si tamen loquamur de esse actu-
alis existentie dico quod hoc non est
sensibile ut sic sensum patet ex superdictis.
Et confirmatur quia illud est verum talis
radicatur omnem veritatem formalem
et habet propria que ei accidunt secundum se sicut
esse unum quoddam separati et de aliis cum
suis oppositis que nulli alii sensibili
proprie insunt et hec quidem propria ponit cum
eo in unum modum intelligendi quia
quidem modi intelligendi accrescunt ei
ut est radius divine fontalitatis
propria representata in primo fonte essendi sim-
pliciter secundum actum et potenciam relucet
in ipso esse indivisibiliter secundum actum
ad intra indivisione habitudinum ad extra.
Ex quo patet quod forma prima in sensibile
est ens simpliciter ut est confusissima sensa-
rum quinymmo distinctissima quia rationabiliter sumens
quod speculatur intelligibile purum
nichil sensibilitatis vel ymaginabilitatis
huius admixtum. Secundo quod speculatur veri-
tates stabilientes scientiarum principia-
rum veritates ideo quod sicut esse simpliciter

est radix stabiliens omnia esse speculata
in aliis scienciis / ita cognicio primus
sed sapiencia stabilit omnes alias sci-
encias / 3° quia eius non ambit speculata
aliis scienciis in ambitu predicacionis
sed ambitu principii radicalis / et ideo omnia
speculata in aliis scienciis speculantur
secundum quod sapiunt radicem / i. secundum quod sunt ens
simpliciter quemadmodum considerant specula-
cionis mobile non secundum ambitum predica-
cionis seu eo quod sit sed esse abstractum
et logicum sed secundum ambitum sue virtutis
talis qua omnia per se considerata in phisica
naturali in spe ... constituit / et de aliis scibi-
libus est dicendum / eo quod subiectum scibile
ut sic est fundamentum omnium passionum que-
sitarum in scientia / quia quod eatenus est scibi-
bile quatenus questibile aut secundum consi-
derandum ad passiones ergo etc. / Ex
hoc accipe / quod scientia non accipit sperz a
subiecto absoluto sed relato secundum modum sibi
et cause ad passiones tales scire / Ex
hoc est ulterius accipere quod scire primum
methaphisice et phisice magis sunt me-
thaphisice simpliciter quam phisice sicut musi-
ca perspectiva et astrologia que sunt
mathematice ex parte passionum et per consequens
ex parte subiectorum respectum ad passiones
ipsas resolvuntur ut de caelo in isto mun-
stat quod sunt mathematice phisice ex parte sub-
iectorum absolute et secundum se absolutorum
quo dicit passionibus esse unum naturalis
existendi / Accipe etiam quod alia est
diffinicio phisica et alia mathematica quoniam
quoniam est ad esse quod diffinitive
quoniam modo explicabile est 2m pred-

separabile declaratur quod esse actualis
existencie non est scibile / patet ex duobus
Primo quia illud est singulare secundum actum
2° quia illud secundum potenciam et virtutem
sui proximi principii quod est / quod est
possibilitas et contingens / et quia secundum
non est intelligibile et quia 2m non est
scibile / Sed diceres / sic est etiam de es-
se existencie simpliciter dico / Dico quod esse
existencie comparatum ad possibilitatem
a qua accipit vertibilitatem in nichil
non est scibile primum / Vel sic esse exis-
tencie dupliciter referri potest ad possibilitatem
Uno modo absolute et tunc non est scibile / Alio
modo per respectum ad causam agentem
per eius virtutem ipsa possibilitas nata est
surgere in actum existendi et hoc modo est
scibile / Sed diceres secundum hoc videtur
similiter dicendum de esse actuali existencie
Respondeo de actuali existencie ut actu-
ale est secundum hoc quod est singulare quod
prohibet eius scibilitatem etiam possibi-
litas secundum naturam suam licet ipsum indiuidu-
are / et ideo per se esse actualis existencie respi-
ciat possibilitatem rei secundum se et per consequens
hoc est secundum se contingens / Ex quibus
premissis in hoc capitulo resultant tria / Primum
est / quod propositio illa in qua predicatur esse ac-
tualis existencie de re creata est con-
tingens / ut est ista homo est / 2m est / quod propositio
illa in qua predicatur esse existencie
simpliciter est in materia naturali / sicut hec homo
potest esse / contingit enim in potencia suarum
causarum ulterius et 3m / quod licet ac-
tualis existencie accidit rei et secundum quod
actuale et secundum quod est existencie eo quod

nullus horum motuum conveniat rei secundum se
ut ex superius digestis liquet / in hoc ac-
cidens non ponit in contingentiam sim-
pliciter quod secundum quod respiciat a quo forma-
liter et effective fluit sic est necessarium
actu hoc non accidit dicitur accidit accidentaliter oppo-
sito contingenti forme enim hoc non conveniunt
rei secundum se quod habet acquisitum a causa for-
re intrinseca ipsius. Et tunc surgit / an
veritates esse eadem sit actus ei inest
Respondeo dicendum quod non / eo quod essentia est to-
ta natura eius quod est dans ei nomen et rationem
et non est causa extrinseca. In signum cuius simili-
tudo essentie ad id cuius est / est ita
realis quod solum non potest ut secundum rem ut
etiam intellectum / secundum rem dico quod est eadem
ei cuius est / eadem est secundum naturam et esse quod
unius nomini sunt diversi similitudine / eo quod unum
est principians alterius principatum / secundum
enim intellectum non potest capi quod natura rei
separari possit ab ipsa re. Ex hoc acci-
piunt duo correlaria. Primum est / quod omnis
predicatio predicans esse essentie de eo
cuius est per se primo et immutabiliter verax
et perpetue eterne principative. Secundum quod licet
destructis singularibus impossibile est
aliquid aliorum remanere secundum existentiam
actualem nichil prohibet tamen ea rema-
nere secundum esse intellectuale quod est esse sim-
pliciter emanationis a primo in qua sal-
vatur immutabilitas predicte similitudi-
nis. Ex quo capere de esse formali rerum
quod ad destructionem compositi terminati non
destruitur eo quod manet in prima essentia
formali sive ypostasis que est lumen

Sed diceres forte quod posita re, ubi unde
quod necessarie et immutabiliter predicatur similitudo
eius ad esse speciei quidditativum non
res potest destrui et re ipsa destructa videtur
perire similitudo talis. Solutio: cum est secundum
actum respondendi / scilicet res que participat
esse quidditativum numquam perit secundum esse
ordinabilitatis que originalis est in
intelligentia formalis constituta / terminate
autem in re nata participare actum eius
a qua quidem ordinabilitate fluit
hoc esse splendoris sicut a stella eius
radius / sic igitur omnes veritates sunt perpetue
et inrefragabiles / et hoc est quod dicit
porphyrius quod socrates sit sive non sit socrates est
homo. Et hoc est verax. Et dionysius
non corrumpitur in postremo aliquid sed
corrumpuntur armonie et commensurationes

Post premissa de simplici actione
primi qua universa in esse
constituit / subest determinatio de qua
mathematice doctrina promittitur / scilicet ex
quo superius dictum est actionem primi
prorsus esse indifferentem quod ipsius
et esse eius sit creatio / quo
actio eius in rei natura profundatur
Tercio / quomodo differt actio ista primi
ab actione intelligentie aut nobilis et non
velis corporum celestium. Quarto / quomodo
intelligitur quod esse sit prima rerum
creaturarum sive primum creatum primi
cum in esse non sit res vel similiter
creationis. Denique vero queritur / in
quo subiecto sit creatio. Si sit in subiecto

subiecto vel accidenti. Dico tertio in hac de-
illuminatione, quod actio completa formi est
per simplicem emanationem et pro-
cessionem principiorum rei ab ipsa re
producta. Et hoc est creare secundum nomen et
appellationis proprietatem. Ergo aut
actus ut fluens ydemptificatur cum
esse formi, vel non procedens agitur in
dualitatem. Et simile est de illumina(tione)
procedente a sole quae in esse simplicis
processionis non est aliud quam substantia solis
si intelligeretur sol sub aliquo corpore
illuminatio est diffusio cerealis (?) Et
enim tali ypothesi stante, illuminatio
in esse processionis pertingerit ad dualitatis
conditionem principiorum dualificantium, scilicet ipsum a substantia
lucis. Aliud exemplum est de oleo fluente
super corpus speciosum quod secundum eius
imbibitur speciositati et secundum aliquam manet
quo. Aliud exemplum est de doctrinatione
quae est actus doctrine, id est ei secundum quod
habet esse simplicis fluxionis ab ea dua-
litatem non accipit in discipulo sus-
ceptione ipsius; manet enim doctrinatio
sub esse doctrinationis separata a
discipulo actio conditionem ei secundum esse
disciplinationis. Ex quo patet quod vis
creationis et productionis est vis sub-
stantiva huiusmodi emanationis sim-
plicis quia ipsa se substantificat esse
rei create tantum sive causalitatis
factionis possibilitatem rei de nichilo
in esse surgere. Dico autem huiusmodi virtutem
esse substantivam eo quod est actus per

se stans nulli cause compositi (?) innitens qui
calitatem format et determinat, quoniam
omnes alie cause formant calitatem
eius. Ex hoc capere, quod esse est effectus
propissime rei ex vi creationis derelictus
hoc enim est simplex et radicale principium
essendi modo supradicto. Capere etiam
quod creatio non est aliud quam factio ex nichi-
lo et per consequens nulle create rei conveni-
bilis eo quod omne creatum est finitum in
essentia potentia et operatione. Ex nichilo
aut actu essendi elicitur pertinens ad po-
tentiam infinitam. Propter quod creatio est actio
competens virtutis quae soli deo convenit
proprie. Capere etiam, quod creare non aliquid nec
facere secundum sermonis proprietatem eo quod videtur
quod corporum est in subiecto suppositio (?) praesup-
posito aliquid operari, et in omnis actio
et omnis factio est finita secundum suam naturam.
Est namque creare simplex actio formi
quae tendit ad eius esse realiter quomodo
differt ab eo secundum rationem. Ordinem vero
dico terminantem ex parte formi et rei
terminabilis ex parte creati in esse formi
dicit divinam naturam cum comparatione cre-
ationis ad creaturam sed creare connotat
relationem ad creaturam, relationem
autem quae terminative et per consequens sive complete
est in formo et subiective sive origi-
nalis est in re creata non quidem
ut creata sed ut in fieri creationis.
Ex hoc est facile videre quod creatio nec
est substantia nec accidens sed principium eorum
principium. Dico non formaliter nec effective

simplex / sed potius principium quod est
relatio creature ad creatorem tamquam ad
principium suum effectivum que quidem
relatio nec ex parte subiecti nec compre-
hensivi habet reduci ad genus determinatum
certum nec creata ut habet esse simplicis
emanationis sive creationis ad
nullum genus determinata est nisi
forma eius sive creator est in genere etc.
Ad rationem autem creationis est nihil
quod etiam non ponitur in genere neque
specie entis Relinquitur ergo quod creatio habet
modum relationis accidentis secundum rem non est
relatio nisi substantia nec accidens / non enim potest
esse accidens eo quod secundum naturam ordine
creatio precedit esse substantiale rei create
nec potest esse substantia nec reducitur ad esse
simpliciter quod ad nullum genus determinatur
Ex hiis patet solutio secunde et ultime
difficultatum Ad secundum vero patet quod de-
terminata videlicet in prima particula quam
circa illam propositionem Dicitur causa prima
est ultra / Sed confirmatio est hec / quod
ista operatio intelligentie est intel-
ligere sine esse per creationem suam in-
tellectualem formare Actio vero anime no-
bilis est esse creatum a primo intellectuali
determinatum per intelligentiam Ad alia-
ter sive ad id quod a se ipso movetur per se
et non per accidens movetur adaptatur Hec
est enim ista adaptatio anime nobilis
esse sed principium illius quod a se ipso
per se movetur / Movetur autem per se quasi
naturas immobiles que non participant
motum primo per se in eo quod ab ipsis
natum est moveri eo quod movetur per accidens.

Sed actio ista non ultimis est esse a se
creatum ab intelligentia formatum et
ab anima nobili ad naturam corpoream
determinatum mobiliter complicare
ad speciem naturalium perfectionem Ex
quo patet quod actio cause superioris est
comparata actionis cause inferioris et hoc
est quod dicitur in libro de causis quod operatio
anime nobilis est nature comparata Patet enim
quod anima nobilis habet tantam unam operatio-
nem comparatam / cum sit prior hanc habet du-
as alias actiones participatas sibi
per influxum cause superioris scilicet divi-
nam a primo et intellectualem ab
intelligentia solum non naturalem habet ex supe-
rioris causalitatis per accommodationem
scilicet divinam intellectualem et animalem
scilicet secundum suum modum competentem sive
nature et ideo naturalis non creat nec intel-
ligit nec movet nisi naturaliter et quod ipsum
principium operis quo non indiget primum
creando nec intelligentia informando
nec anima movendo propter causam propinquam
sed propter propinquam materie sensibilis / que propter lon-
gissimam ipsius a primo distantiam
non potest reduci comparationem divinam qua
se assimulat primo nisi virtus primi
per multa media determinantia appareat
ei eo quod imperfectissimum ad perfectissimum et
ultra motum et patiens ad ultra mo-
vens et agens non est proportio nisi
per media determinantia perfectissimum bo-
num et imperfectissimum ipsorum comparative etc.
Ad tertiam difficultatem videtur
esse rationabilis dictum per auctorem / quod esse

nō est ꝑ se terminacionis creacionis sȝ
est cōmunis principium actuale eius
qd terminat actionem primi et io est
terminus quo et nō qd vel est terminus
fluxionis licet nō sit ti⁹ productionis
siue talitat realis ¶ Exᵐ cape de
productione artis in qua est duplex
terminus scȝ forma artis et esse totius
et primus terminus d̄r terminus quo siue
finis quo 2⁹ d̄r terminus quod siue fi-
nis extra cuius primus est terminus operis
tm / 2⁹ est terminus intentionis primus e
ti⁹ et principium / 2⁹ ti⁹ tm ¶ Aliud exᵐ
est in constitutione coloris in qua esse
materiale coloris est terminus productionis
sȝ esse formale eius est esse irradia-
tionis ti⁹ siue fluxionis lucis est itaqȝ
totum compositum ti⁹ dume productionis
siue realis creationis sȝ esse quo
actuale possibilitas eius est ti⁹ crea-
tionis rationis et sȝ fluxionis et simpliciter
emanationis formalitatis primi qui
sit nō differt realiter a termino produc-
tionis sȝ accidentaliter distinctio horum per rationem
resoluentem totum productum in sua
principia qua resolucione facta verum
est primum in corpore quod secundum naturam habet
dumtaxat actu in ratione primus terminat
fluxum primi et compositum terminat
processionem productiua et talem esse
¶ Ad id quod opponebatur dicendum quod esse
nō est res per informacionem sȝ est
tamen esse per simpliciter virtutis creatiue
terminationem et consumat supponens deo
per secundum tamen primi secundum rationem est esse sic.
Rubrica

Qualis autem sit natura creature in
genere / nunc super est determinandum ¶ Con
sideres itaqȝ quod ea que sunt que essencia-
liter circumstant esse cuiuslibet creature in
genere sȝ compositio dependencia finitas et
diuersitas ¶ Est itaqȝ quodlibet quod cadit
in genere creature / sed vt sit principium /
siue vt sit principiatum compositum secundum rem
/ vel secundum rationem vel rationabilis / Voco autem
compositionem secundum rem que actu habet in re ad exerci-
tum et consideracione diuersarum naturarum secundum genus
speciem et numerum ¶ Exemplum primi vt compositio actualis
que dicitur 2ª eo quod presupponit tamen radicem
eius primam a qua accipit esse et vni-
tatem ¶ Exemplum 2ᵐ vt compositio mixti ex ele-
mentis ¶ Exemplum 3ᵐ vt compositio prima simpliciter
qualis inuenitur in corpore celesti et substantia
intellectuali in hiis enim principia desunt
secundum numerum et nō secundum speciem ¶ Voco autem composi-
tionem rationis eam que nō habet actum
nisi in ratione et hec duplex est quedam
est secundum actum quedam secundum aptitudinem
et potenciam prima inuenitur in speciebus
et in generibus et differentiis secunda
ex actu et potencia secundum actum est 2ª
est ex correspondentibus quibus compositio ac-
tualis potest attingi ¶ Itaqȝ manifestum est quod
quodlibet citra primum est compositum licet
aliquo corporis modorum vt ex supra
dictis liquet ¶ Et ex hac patet 2ᵐ quod om-
ne creatum est dependens dependet autem compositum
dependencia mediata a principiis essentialibus
integrantibus eius compositionem sȝ etiam
a causa efficiente compositionis tactu siue
virtute continente et ad esse compositi

ciante. Et sic per oppositum quodlibet
creatum vel aliquid esset independens a primo
nec suo dependencie esset nullo existente
et per consequens perfectissimum et optimum et sic
aliquid creatum esset primo coequale quod superi-
us improbatum. Ex hoc trahitur quod omnis
dependencia et relacio creature ad primum
fundatur originaliter et subiective
in creatura et in primo solum terminative quod
id terminus relacionis non facit composi-
cionem ad eo in quo est multitudo
relacionis / nec perimit eius simplici-
tatem ideo quod patri idem numerum est quod in
primo non sunt ydee multiplicate
secundum rem vel racionem. Secundum racionem
dico rei racionabilis non ex parte sui
sed ex parte creature. Sed opponendo forte que-
retur. Nunc ante creacionem mundi ydea-
lis et principali forme omnia preficiunt
in sapiencia primi que omnibus modis
indens est in primo et per consequens in primo
precedunt omnium creaturarum ydeales
raciones. Ad quarum instar tamquam ad exem-
plaria mundum respiciens uni-
versa substituit. Respondendo quod sic
in eadem simplicitate et unitate
quo colores species comprehabentur in
substancia solis et species artis in intellectu
artificis atque principia circulorum
in fonte. Sed patet quod pluralitas ydearum
non est in primo subiective sed solum termi-
native et similiter in aliis exemplaribus
adductis. Et hoc quidem manifestissimum
exemplum est de puncto centrali alicuius spere
qui est in ydempnitate sue subiecti per

hec omnes terminorum sibi adiacentes
secundum quas dicitur terminare infinitas
lineas a circumferencia ad ipsum du-
cibiles. Ex hoc patet quod non sequitur: primum
est relacionibus multiplicissimum
ergo maxime dependens quia iste rela-
ciones primi sunt independentes et
sine dependencia licet hoc non que-
mat realibus relacionibus respectu ad
primum / patet eciam quod non sequitur: primum
est multiplicissimum in virtutibus ergo
in eodem numerus virium vel potencia et
omnium contrariorum memoris / significat di-
versitatem. In primo autem nulla est di-
versitas secundum actum aut potenciam. Ex ia-
dictis eciam patet quod finitas eciam et virtutum
et consimilis racio / sic autem finitum
tamen claudentem semper sive eciam
et virtutum ut ex suppositis patet. Ha-
ec quamvis quodlibet creatum est aliquo
non compositum et resolubile in principia
sue composicionis et per consequens finite eciam
quare et finiti vigoris. Et tamen dico
oppositum sequeretur ea dependencia
Sed quod essent plura infinita. 2º quod idem
esset finitum et infinitum finitum quidem
ratione sue composicionis et infinitum ideo
sive potencie que infinitatem non possidet
a se sed dependet ab infinitate sui
subiecti sicut esse potencium dependet ab
esse subiecti et sicut racionalitas creature
dependet ab essencialitate sui mei
Supposita igitur infinitate vigoris
per consequens ponitur infinitas eciam sed hoc

repugnat ypothesi que vult ad 2or esse finitum secundum eternitatem. Sequeretur 3o quod universitas secundorum non esset ordinata / finiti enim ad infinitum non est ordo / nec infinitorum est ordo. Primum probat disproportionabilitas eorum. 2m probat contradictio ordinis que est universitas ordinatorum. Omnis autem universitas et numerus a finitate et unitate constituitur ut declaratum est in prima particula. Ex hoc accipe quod nullum est corpus infinitum secundum actum sue extensionis / esset enim infinitum secundum substantiam cum huiusmodi extensio sit esse substantiale entis et non sit ens nisi infinitum esset infinite essentie. Videntur sequi duo correlaria. Primum est / quod omnis virtus naturalis est finita / omnis enim talis virtus est creata et corporea. 2m est quod nulla virtus creata est creativa sed potius creati formativa. Ex hoc etiam elicitur / quod in operatione non eandem forme perfectionem in eo nisi producit operata / illa enim non sit simplex et vel terminat actionem simplicem neque sola formalis terminat actionem sensibilem et non actualem / sed huiusmodi actiones soli formo conveniunt ut dictum est / Vult quod per supradicta ubi declaratum est quod sola forma non agit per eandem. Sed ex hoc insurgunt difficultates / quia calor et lumen que sunt accidentia movent materiam conducibilem ad esse sensibile. Preterea artifex causando format speciem artis quam ex lumine sui intellectus actu substantificat / et non ipsum est

simplex et operatio artificis composita / quidquid vero secundum nunc dicta quod forme artificiales sunt inchoate in materia artificis forme naturales in materia que est fundamentum nature non. Que difficultates faciliter terminantur / si ad memoriam reducuntur superius dicta. Secundum enim quod universaliter essentie consolvuntur in causam a qua virtute eternali per se fluunt. Secundum est insuper quod eterne creature ex nihilo facte sunt eo quod preveniunt possibilitatem secundum materiam et perfectionem. Secundum quoque est quod creatio est factio ex nihilo. Ex hoc namque potest capi / quod omnes eterne formarum mundi sunt create / itaque nulla virtus creata de se erit eo quod esse sit in actu et potentia respectu eius. Relinquitur quod sola prima est fons et origo eternarum. Dico igitur ad primam difficultatem in forma / quod in ope conductionis occulte cause vel occulte operantur / sola vis particularis manifestam facit operationem / et ideo in actione caloris prima causa occulte creat / intellectus informat / et natura nobilis ad corporeitatem inclinat / et virtus naturalis ad speciem determinat / et has operationes occultas calor et lumen instrumentaliter manifestant. Ad 2am dico quod hoc non licet artifex ex se sed ex parte moderantis sicut enim in intellectu speculativo redundancia divini luminis emittit radios 2arios formativos

intelligibilium in esse speculabili. Ita
intellectu practico in esse agibili prac-
tico. Et hoc est quod solet dici, quod ars
humana per se intellectum speculativum
et practicum est ymago primi intellectus
veri agentis. Et ex hoc patet, quod forma
artis non est substantiale sed accidentale
simpliciter debile est et imperfectum, contra cuius imperfectio-
nis quia se non terminat actionem primi sicut
primus dictum est. Et ob hoc non placet esse
artis in materia eius substantia per virtutem
creativam primi sicut forme naturales. Sed di-
ces, si igitur inchoationes creantur materie artis.
Respondeo hoc est impossibile propter tria. Primo
quia sic essent create ei ut potentie natura-
les vel virtutes corpori consubstantiales et per
consequens appeterent perfici illis formis artis
quod esset appetere simpliciter in specie corrup-
tionem. Et hoc quidem manifestum est videre de lig-
nis crescentibus que non sunt apta
forme domus nisi eradicentur et au-
feratur ab eis esse vegetabilitatis
quo in specie constituuntur. Et enim si sub forma
compositionis vel compactionis domus starent
vegetando dissolverent structuram
nec manerent constans sub esse domus.
2o quia forme artis solum extrinsece ad-
herent materie sed exsistentes solum tamen sue
quantitati et non substantiam tangentes, quia
sicut dicitur forma que est figura circa hoc
ad constans, talis autem dicitur a foris manen-
do quasi ab extrinseco et forinsecus inducta
sed omnis forma a lumine primi immediate sub-
stantificata penetrando viscera et
intima sue materie eam incessanter idi-
nat ad appetitum perfectionis. In secundum
cuius principia adducentia rerum ad ac-
tum incipiunt primo operari ab intrinseco.
Illud secundum est, quod si lodulus ponatur
in terra et accipiat virtutem germina-
di, non lodulum producit sed lignum. Et
forma artis non habet vim naturalem nec
per consequens a natura sumit originem. Si enim
haberet vim naturalem sue materie germina-
tivam, suum proprium et debitam utique in casu pro-
duceret sibi simile et per consequens lodulus
lodulum. 3o ars non est essentialiter sub-
ordinata nature, quia non inchoat opus artis
quando non. Et amplius declaratur ex tribus.
Primo quia opus artis fit per bim et vio-
lentiam que opposita nature in specie et tamen
2o quia ars est ymago nature ymago autem
est similitudo actualiter instructa eius
significatione. 3o quia dirigitur per vo-
luntatem que in nullo subiacet legi
nature. In secundum cuius ars producit aliquas
formas apud naturam simpliciter impossibiles
sicut chymeras et hircocervos et similia.
Ex hiis inducitur alia dubitatio, an
scilicet accidentia presupponantur inchoative in
suis subiectis antequam informant ea secundum
actum. Hec dubitatio rationabilis est
propter tria. Primo quia accidentia fluunt a principiis
subiecti quibus non subordinatur scientia
eius. 2o quia non habet materiam ex qua sed cir-
ca quam in qua. 3o quia quedam accidentia
naturaliter appetuntur et desiderantur a subiectis
quedam vero inducuntur. Dico ergo quod quedam
sunt accidentia per se quedam per accidens, per se vero
alia secundum omnes modos per se singillatim patentes.

vero illa que contingenter insunt / in predicamento accidentia quasi sunt sine subiectis secundum actum / aut secundum potentiam / aut secundum essentiam et esse / aut secundum essentiam tantum et substantificantur in natura sua per 2am et 3am influentias prime cause / per 2am naturales potentie / per 3am habitus respectu quibus perfici desiderant naturales potentie per actus et operationes ab eis effluentes postquam formate fuerint per habitus perfectos. Sed non est ita de accidentibus per accidens / eo quod quidquid accidit a natura alicui quasi subiectum est determinatum et necessarium tamen in se quam in suis predicamentis. Ex hoc patet quod accidens per se non totaliter excluditur ab ordine causali eo quod coordinantur sine subiectis secundum modum eiusdem causalitatis sive perfectionis. Patet etiam quod illa non referuntur ad sua subiecta ut ad materiam in qua tantum / sed ut ad subiectum et causam et sic quodammodo est in eis materia ex qua. Ex hoc due conclusiones argumentales inducte conveniunt accidenti per accidens et non illud non inchoatur in suo subiecto antequam pervenerit ad esse perfectum. Et ex hiis plane patet / quod omnes forme artificiales sunt inchoate in lumine artis effluente ab intellectu practico in lumine artis effluente artificis sicut colores in lumine solis et forme naturales in lumine nature solis irradiante super materiam etc. Sed queres / utrum lumen actum intellectus artificis potest talem inchoationem facere in materia artis antequam eam ad perfectionem educat. Respondeo quod non / sed per illius luminis potentiam non penetrantem penetrationem materie artificialis / sed etiam per eius actualitatem que non sunt apud tangentem materiam nisi per vehicula corporis sicut membra et instrumenta demum per dictum velle artificis ex libertate sui practici intellectus dicentem materiam artis in inchoationem formarum artificialium ponentis. Ex hiis manifestum est / quod in quolibet ente creato secundum rem vel secundum rationem est aliqualis dualitas. In quorundam namque est compositio ibi est multa compositio. In quorundam autem est minus ibi est dualitas quod sic intelligendum quod in hac argumentatione dualitas accipitur valde large scilicet pro distinctione dicta et dualitate. Ipse dicta / ipse enim loquendo de istis sic distinctio respicit alietatem eorum que sola ratione per simplicitate differentur dicta dicit alietatem formalem non presupponit cuiusquam convenientiam sed dualitas ponit alietatem suppositorum et predicatorum communiorum / sed ut testatur Boethius sui nominis ponit alietatem suppositorum dicitur enim duplum quasi duo simul positum sed sunt quod solum suppositorum est etc.

Quomodo determinatur subtilitas predicamentorum Gerardus creare / et de modo quo componi perficiunt nunc instat perfectio. Dicas igitur / quod hec determinatio capitulo per particulas. Prima est de inventione predicamentorum secundum convenientiam

et dicam respondet ad intentionem textus. 2a
est de comparatione principii ad elemen-
tum. 3a est de differentiis principia-
ta ex parte principiorum motus generibus.
4ta est de principiorum variabilitate. 5ta est
de eorum diversitate et numero. 6ta est de
modo inferioritatis eorundem in esse princi-
piati. Dico igitur quod principium secundum
unum sui nominis dicitur quod primum caput principa-
le a quo res accipit esse, et secundum hoc
efficiens a quo originaliter fluit esse
rei dicitur principium, sed eius influen-
tiam que est proprium principium et
radix essendi, illud forme non deest
in toto racione principii secundum hanc intentio-
nem. Quodammodo secundum quod est qualitas huius
nominis principii appellat primitatem
respectu principiati. Et sit medians vel
proximo sit forma vel subiecto. Intentio-
ne nominis principii nullo modo conveniunt
per dici principium eo quod licet sit primum
movens intentionaliter realiter tamen non
inchoatur ab inferiori eius esse
nec in ratione originis nec in ratione prin-
cipiati nec secundum essentiam nec secundum esse actu
secundum veritatem et per se principii rationem dicitur
principium a quo fluit esse princi-
piati secundum quandam prioritatem ordinis.
Ex quo patet quod est quod intentio princi-
pii gravior est intentioni cause, non enim
dicitur causa alio modo secundum constitutione huius
ad principium aliqualem ordinem est tamen
eius sicut et videtur precedere consti-
tutionem licet per operatione quare

vel ordinaliter
dente medium et de nichilo proce-
dente de creatura etc. Sequitur videlicet
quod forma tamen veritatis secundum rationem principii
non secundum supradicta nichil procedit rationem
secundum quendam modum prioritatis. Dico
item quod elementum differt ab intentione
principii in duobus, quia elementum intentio
respicit compositum resolutionem secundum se et
ex supponere sed quam dicitur respondens constitu-
tionem. Ex quo est de intentione prin-
cipii. Elementum appellat dualitatem
mediatas et immediatas principium
ut habens tamen causas aliis. Confirma-
tur quod elementum respicit solum principia
essendi principium hoc et fiendi. Ex
hoc accipe tria. Primo quod elementa
essendi sunt materia et forma, et si que
alia elementa dicantur illa non at-
tingunt nisi nominis proprietatem et non rei.
Quia dicitur compositis agunt et alia elementa esse vo-
cata elementa et non simpliciter. Secundo quod in
demonstrationibus principiis solum
propositiones dicuntur elementa que subaliter
ingrediuntur in re secundum. Tertio quod unumquodque
citra primum est aliquo modo elemen-
tatum. Dico insuper quod ex parte prin-
cipiorum et elementorum unumquodque compo-
situm duas sortitur et accipit qualia, scilicet possibile
agendi in potentia naturalis et eandem sin-
gularitatis, quicquid actus univoce
potentiam oritur naturalis potentia, eiusdem naturalis
in potentia et ex alterutra unus ab alio
apprehensione oritur eandem singula-
ritatis, etenim si actus potentiam compositum

hendere[t] irrecepta quo caderet in
ordinem eius actu videlicet imputatem et
indiam, que non inveniuntur in rebus creatis
et supra patuit. Sicut ergo ipso oportet esse
secundum idem in actu et potentia aut dispositio sola
que obviat formali comparabilitati etc.
Est itaque irrecepta comprehensio unius
ab alio gradu rei oritur singularitas
eorundem scilicet ex eadem ex parte actus et
singularitas ex parte potentie, et
in huiusmodi comprehensione alterutra victoria
forme participiat agendi potentiam
victoria materie potentiam passivam
et patiendi. Si queratur, quo in eodem
composito sunt hee due potentie, et quomodo potest
hoc stare, quod in eodem actus vincit po-
tentiam. Solucio: respectu eiusdem actus
non inveniuntur hee due victorie ambe
in eodem secundum numerum, sed solum secundum speciem,
sed sicut post speciem non invenitur ordo for-
malis eo quod ipsa est athoma, tamen in-
venitur ordo naturalis ex inequali-
tate graduum quibus huiusmodi forma
specialis comprehendit materiam. Ex hac namque
inequalitate provenit, quod in viro homo
est potentia masculina, et in alio corpore femi-
nina. Femina est potentia naturalis et activa,
secunda passiva et naturalis impotencia. Contingit
etiam ex eadem inequalitate quod in
singulis individuis speciei humane est
ordo gradualis rei gradibus designatis
quod potentie naturales et activa naturalia in uno
quam in alio validiora. Ex quo patet
quod secundum perhabita in omni ordine est forma
que est aliorum mensura, quod similiter in ordine
individuorum est unum primum indivi-
duum illius speciei, et hoc est in quo forma
perfectissime vincit materiam in illo ordine,
et in specie humana est talis primus
Christus homo, quamvis non fuerit primus
homo secundum viam generationis, et huius-
modi compluris ponentes sub una specie
angelica plura individua salvant
ordinem eorum dicentes speciem absolute
et sub ratione forme consideratam omnia
individua contenta sub eo in equo
respicere, que sub intencione finis con-
siderata ordinem statuit in eis, et huius-
modi analogice participatur ab ipsis omnibus.
Simile est de gradu in ordine ad speciem ...
aut que hunc suffragatur est hoc,
quod in operatione naturali quodlibet natura
operans suscipit incursum sui finis,
huiusmodi autem operationes ex diversitate
graduum perfectionis a singulis indivi-
duis unius speciei procedentium, quia potentie
naturales hominis sunt valde varie
secundum plus et minus forma speciei
considerata ut origo potentiarum naturalium
sub ratione finis, et per consequens hoc modo parti-
cipatur eis analogice, in quibus inve-
niuntur et statuit ordinem gradualem
in ipsis, et ideo in angelis, cui minis-
terio deputati sunt, unus ordinis
in equalitatem graduum trahitur
ex nobiliori et minus nobili compre-
hensione et victoria, quo est supra quod
est secundum ierarchiam in uno quam in alio,
unde fit quod unus nobilius exercet

actus quam alter / Dico quod / quod principia huiusmodi
unitatis ex parte imperfectionis eorum secundum eandem rationem
qua eorum sit esse quam dictam designat
actus et potentia / Hic dubitatur confirmatio. Respondet
ex tribus / Primo ex textu 9 metaphysice
dicentis / quod potentia non est ob aliud actui
unibilis nisi quia est quodammodo actus / et
ideo nullam causam mediatam sive unio-
nis ad actum habet solum extrinsecam tantum
sue efficiencie eam surgere facientis in
actu / 2m quod unibilitas innuit ad uni-
tatem et complexitatem / talis autem apti-
tudinalis unitas est illorum que actu dis-
parata sunt concurrentia tamen in aliquo uno
concludere ea ad unionem / talia autem
sunt ambo in potentia / aut in actu / aut unum
in actu / et alterum in potentia / Nec primum
quia talia sunt opposita et radicitus distincta /
Ut supra patuit / nec secundum eo quod actu etiam
sunt completa in se non exigentia transfor-
mationem eorum in naturam tertiam / Item
ex duobus non fit unum / nisi unum
sit terminans et finiens et alterum termi-
nabile et finibile / sed quodlibet potentia est
infinitum et terminatum quia [illegible] / Et augmentatur
3o possibilitas / quod actus terminat et finit / et
per consequens unit cum potentia eo terminatur
finitur et unitur actui / sed ex adverso (?)
quod / quod potentia non est unibilis actui tantum
est divisa ab actu et ex parte separationis
sed tantum est eadem actui secundum rationem distincta
ab eo secundum esse / quia unibilitas est effec-
tus unitatis essencie ambientis actum
et potentiam / Sed circa hoc emergunt
dubitationes / Prima est an esse unum
constitutum ex duobus per modum actus

et potentie unitur / 2a est an omnis potentia
sit causa eductionis ad actum sibi proportionalem
Prima dubitatio racionalis est / propter duo / quia
si impositum est essentialiter unum / et ideo
resultat unitas sua ex quatuor eius
2m quia in omni composito uno sunt actus et
potentia duplices partis et totius / quorum
actuum primus dicitur forma partis / 2us vero for-
ma totius / 2a dubitatio etiam racionalis est propter
duo / Primo quia potentia subiectiva materie est
a forma secundum substantiam et ideo in corporibus
celestibus constituunt non forma collectivas
unum per eandem / 2o quia plurachium habet so-
lum potentie subiectivae complexitatem et ideo
non constituit hoc aliquid in genere substancie
intellectualis / Secundum queritur / an
unibilitas equaliter et univoce invenitur
in quolibet predicamento / Et denique
an unibilitas insit eis ratione for-
me confederatis aut in racione finis / Responsio ad
primum est hec / quod duo sic [illegible] per mo-
dum actus et potentie per se unibilia
sunt in esse compositi et unius / per hoc non
non infertur quin complexa reducta for-
maliter ad illam dualitatem proportio-
nalis hoc facere possit / sicut in constitu-
tione mixti forme [illegible] elementorum
redeunt in racionem potentie / eo quod forma-
biles sunt et non formantes nisi confu-
se et indistincte / forma autem mixti
est actus proporcionatus huiusmodi potentie
collecte per elementorum commixtionem et ideo
extrahitur essentialiter ab eis per educ-
tionem naturalem retinendo virtutes es-
sentiales eorum / Ad 2m quod inducebatur
de forma partis et totius / solvitur

per hoc / quod materia cum forma partis solum
sunt compotentia / sed forma totius per medium sim-
plicis resultacionis ex unione compone-
tium advenit probabilis ac forma composito perficiendo
Est enim in materia madium / quod fit ex substancia
materie et substantia forme elementalis constituitur
compositum hoc ad exponendum / Ita ex esse
materie formali formabili et esse forme
formantis resultat esse formatum / et
hoc est forma totius / quamquam maxime
est / quod forma totius conveniat composito
licet consignificat unionem sive compositionem princi-
piorum / Illam est etiam / quod ipsum est
solum predicabile de toto quod est suppo-
sitale et omnis sunt et unitas / unius simpli-
tatem quamquam ex forma totius et
composito non fit unum sed totum et omne ex materia
autem et forma partis simplex fit unum et quasi

Questio ad 2m quesitum est plana ex
dictis / quod in compositione essenciali predicta
sunt nomine ita essencialiter / Et confirmatur quia
ethec / quod unitas compositi et essentia forme
totius cum ab eadem res habet esse et uni-
tatem essencialem / ergo potentia et actus non consti-
tuunt unum nisi comprehensi per formam to-
tius hic autem est eiusdem essentie in
potentia et actu cum essentia formalis for-
mabilis formantis et formata in
eadem sint unius simplicis radia-
tionis intelligentie Quodammodo princi-
patus / Ex quo sequitur / quod in omnibus
compositis inveniatur hec triplex forme dis-
tinctio secundum rem vel secundum rationem / In in-
tellectuali enim est esse totius et
formatum non presuppositum esse formali
et formanti Et ideo constanter tenendum
est quod in intellectualibus naturis

possibilitas non est de integritate
essentie sed de integritate substantie / sed hoc
est verum in omnibus in quibus actus
precedit potentiam / In illis enim ac-
tus formatus secundum rem unitur possibi-
litati ypostasis dantis ei substantiam Verumtamen
illud esse formatum secundum rationem ratio-
nabiliter resolubile est in formabile
et formans / formabile inquantum comparatur
ad possibilitatem et formans inquantum
comparatur ad lumen ipsum substantians

Ad 3m quesitum dicitur dicendum / quod verum
sed analogice habemus unibilitas reperitur
in actu et potentia / quod in actu est uni-
tas secundum actum primo et unibilitas 2o
/ in potentia vero cum sit informis de se / primo
invenitur unibilitas et postea unitas
suum esse unum / Manifestum igitur est
quod unibilitas sive comunibilitas actus
non est ad finem essendi sed subsistendi
potentia vero comunibilitas est ad actum
essendi / Ex hoc trahe / quod omne compositum
est a 2o originem trahens et non a primo
vel ut dicit Boethius / Trahe etiam quod ultimum
in ordine essendi est primum in compositione
et substandi / Ad 4m patet responsio ex
dictis / quod si potentia et actus absolute consi-
derentur sic dicunt disparitatem naturarum quorum
unio ut sic non facit unam substantiam / Sed
quod accipiatur sub esse correla-
tionis quo potentia est ad actum et e con-
verso hoc autem esse correlationis
convenit eis ex aliquo principio
formali abiciente ea et inclinante
ea ad unionem et compositionem / Quod pro-
culdubio non est aliud quam forma totius
in esse producentis principii considerata

quem° fluendo procedit ad rei constitucio-
nem compositi sunt intrinseci et cau-
se totius / sed per predicta componentis
totius secundum predicta componentes comprehensa per
formam totius considerant in racione sui
et cetera / Ex hoc accipe / quod forma totius
non est compositi idem et indirecte ut quidam
Manifesta sunt utique itaque usque huc
ea que in 4° conclusione primi huius
tractatus declarata sunt — Quinta particula

Aliter quod diversitatem predicatorum
unitatemque compositi et modum istarum
ac eorum in predicando denominative quod
occupari debet modicus intellectus circa
quedam dubia respondendo ad ea que occurrunt orta
cum sue subtilitate / quorum primum est an
in eodem composito preter materiam et formam
partis necesse ponitur forma totius / 2m est
An ille sunt realiter distincte / 3m est
an sola forma totius sit suppositalis
et sola forma partis individualiter
designabilis / 4um est an forma totius
sit realiter distincta quasi totum compositum
/ 4um est An similem predicabilitatem habet
forma totius in accidentibus cum composito acci-
dentali qualem habet forma totius in
substantialibus cum suo participare
¶ Ad primum igitur dico quod sicut / supra dicta
superius / quod scilicet materia et forma partis / non
participant esse compositi nisi comprehense
per formam totius / Et confirmatur quod
quod compositum formaliter participat esse / vel ab
aliqua forma formaliter sibi datur
esse / talis autem non est forma partis eo quod
ipsa est actus et endelechia materie vel est
forma totius / Item de esse est sim-
plex secundum suam naturam cuius non
prohibet ipsum stare in compositione / vel simul

in effectu habet simplicem causam / vel esse
compositi formaliter participatum fluit ab
una simplici essencia et non a forma
partis eo quod illa respicit solum esse totius
denominative per modum predicati vel
hoc est essencia totius que habet
dici quidditas materie essencia et forma
secundum idem et aliud / Item esse compositi est
esse formatum / esse vero quod participat
materia a forma partis est esse formans
vel esse totius fluit a forma forma-
ta esse vero materie a forma formante
sive ut verius dicam informante eo
quod hec propositio in compositum significat modum qua-
litatis essencialis quem ponit forma
partis ad materiam / Sed diceret forte / quod esse
totius resultat necessario ex duobus essen-
tiis per modum potencie formalis et actus
formantis / et per consequens non est opus ponere
illa predicta ponendo formam media
eo quod sine hoc ex potencia et actu non fieret
immediate et adequatum unum esse
compositi participatum / Responsio / quod ut prius
ex illis non resultat esse totius nisi
in virtute forme totius absente ipsa
/ et ideo illud esse est forme totius for-
maliter et predicatorum denominative
Resolucio vel tota venit ad hoc quod esse
est communis actus essencie et forme et
per consequens speciale esse fluit a speciali
forma sicut velut esse formabile fluit
a forma formabili et esse formans
a formante forma / ita esse formatum
fluit a forma formata / Ad 2m dicen-
dum forte per hec per responsio / quod in veri-
tate licet forma partis et totius reciprocentur
tificatur in esse concedentis et constitutos

precipiat quia vel eciam est hoc modo forma
partis est essencia formans et actu-
ans formabilitatem materie et partis forma
vero totius est essencia formata tri-
buens formale composito esse. Preterea
dicit post primo celi de toto et perfecto
idem sunt substancialiter eciam tamen secundum diversi-
tas respectus quibus hincinde vesti-
untur. perfectum namque dicit quod certitudine
ad materiam et perfectionem terminat totum
vero quod certitudinem ad compositum ut est totum
integrale et partes singulas informat
et ad eandem speciem trahit secundum omne quod re-
spectu ad compositum vel est totum essen-
ciale generis eius secundum dicitur vocio de
quo de omnibus partibus sunt subiectiva
predicabilis. Idem vult albertus in
tractatu suo de intellectu et intelligi-
bili sic inquit / Essencia forme con-
consideratur tripliciter uno modo ut est entitas
separata a materia substancia absolute accepta 2o
ut est nata dare multis esse quod
est radius vel lux sive cause re-
spiciens id a quo est secundum actum et id
in quo est secundum potenciam et aptitudinem
3o ut est actus materie et ea constitutus
hoc aliud 4to ut est totum esse constituti ex
materia et forma / totum esse dico quia materia
non est de esse toci / ut esse quoddam
sed est tantum esse fluens a forma de-
terminacione eius / et primo horum modorum dicitur
forma de eadem que non est una nec
multa nec universalis nec particularis sed simpli-
citer propria natura cui nec potest vel attribui quod id
quod convenit ei in primo modo dicendi quod sic quod
dicit avicenna quod equinitas est tan-
tum equinitas 2o modo dicitur vel aut forma
3o modo dicitur forma partis / et 4to modo dicitur forma to-
tius / Preterea vult vero quod in perfectis forma
et finis coincidunt in idem unde sed perfectio
forma totius est finis mixtionis materie
generantis / dicitur quia sic quod natura mo-
vet species in rebus naturalibus et aristoteles
primo physicorum quod mutacio est finis totius in
hoc toto et quod ad hoc perpetuatur genera-
tiones ut salvetur esse divinum fluens
a specie in rebus naturalibus. Ex hoc acci-
pe quod esse formale inchoacionis materie est
fundamentum appetitus naturalis in
materia est forma totius compositi in racione
fluentis principii sive vel quod ad eam
et hoc modo secundum racione bonitatis perfecte
trahentis et vocantis materiam forma ad
unionem qua unione habita resul-
tat composito esse divinum et appetibile
Sed diceres forte quod secundum hoc certitudi-
tas est eadem anime racionali aliter de
aliis. Dico quod est materia considerare vel
est endelechia corporis physici et quod
ad hoc esse est et eadem secundum substanciam
sive essenciam sed esse est aliud
hincinde quod illa anime est esse prin-
cipii informantis et esse certitudinis
est esse principii formati vero ad hoc
esse formatum fit esse generacionis hu-
mane / non obstante quod anima creando
infunditur homo vero generatur
esse namque corporis humani quod est for-
male formabile per actum generacio-
nis transmutatur realiter in actum for-
matum qui fluit ab anima non ut est
separata a corpore sed ut per esse inferius
corpori coniuncta / quod in racione endele-
chie est sicut principium informans

Licet in ratione forme totius est hominem
in toto esse formaliter perficiens. Ex
hiis patet quod forma totius non differt a for-
ma partis secundum substantiam principii sed differt ab e-
a secundum suam esse quartam complectatem quia prima dat esse
formatum ista esse informans prima
dat esse et unitatem prima dat esse tantum
prima est tamquam operis et inchoationis sine gradu-
ationis et generantis prima est tamquam operis
tantum et consummationis patet ergo quomodo intelligenda est
et moderanda positio illorum qui dicunt
formam totius realiter distingui ab a
forma partis hoc enim intelliguntur de
realitate completa principii formalis que
consistit in exercendo a se esse completum
distinctio effectiva essentialis arguit
distinctionem formarum patet etiam
quomodo intelligendum est dictum aristotelis
octavo methaphisice dicentis quod actus competit
de potentia ei proportionabili quod veritatem
actus et forma partis non competit de potentia
sed actus et forma totius actu complete
dicens potentiam competit de potentia et est
materia totius in potentia ad actum secundum hoc aliquid
secundum actum. Ad tertium dubium dico quod sola
forma totius est suppositalis forma
aut partis individui aliter designabilis
Pro cuius intellectu considera quod completas
suppositalis est incommunicabilitatem faciens
forma communicabili sed completas individua-
tionis est situalis terminans et pertingens
formam in materiam ponens. Ex hoc
patet quod completas individuationis prece-
dit completatem suppositalem secundum naturam
ordinem quia forma non redditur
incommunicabilis nisi terminata et in materia po-
sita quapropter forma partis prima ex omnis
forme totius in esse ingrediens

principium constitutive intrinsece individuat
forma totius suppositaliter sustentat
actum. Ex hoc cape quod prime substantie
secundum completatem individualem carentialiter
suppositionis species secundum vero completatem suppo-
sitalem directe et rationabiliter quod completas
individuationis respicit formam
formatam sub specie que se habet ut differentia
sub genere completas vero suppositalis respiciat
formam formantem que se habet ut
species sub genere. Accipe etiam quod sicut
generis cum differentia constituunt speciem ita species
cum principio individuationis constituunt
singulare et individuum et cum principio
suppositaliter suppositum. Pro quo
nota quod in quibusdam idem est principium
individuationis et suppositalitatis
In quibusdam autem diversum. Idem autem
in hiis que actualiter sunt supposita sunt
individua puta substantie spirituales in-
nobilibus et diversum autem in hiis
que a sua creatione sunt individu-
ata et a creatione supposita et ante
humane. Sed quereres forte An
suppositalitas et individuatio redu-
cuntur ad idem principium secundum idem
Item An aliqua creatura sit essen-
cialiter individuata et suppositata
Item An individuatio et supposita-
litas sunt alicubi separabiles. Et uni-
versaliter quomodo se habent ad invicem
Ad que dicendum est intendendum quod principium
individuationis quod est substantia materie ut
patet hic primo individuat et etiam suppo-
sitalitat per se individuat et quo-
dammodo per accidens suppositalitat per accidens
dico quia accidit ei stare sub actu forme

quod conscriptum suppositaliter participat ¶ Pre-
terea 2a natura est essentialis singula-
ris et suppositalitata que a suo ef-
fectivo sic accipit perfectionem forme et
finis quod actus suos potest complenam vic-
toriam quemadmodum sunt nature substantiarum sepa-
ratarum participancium tam esse simpliciter
de quibus datum est quod sunt stabiles sta-
tus per se ipsas / Et per oppositum 3a natura
est essentialis singularis et indivi-
dua que a suo effectivo suscepit
perfectionem forme tam et non finis per
dividi potentie supra actus et potencior
super potest quemadmodum sunt anime humane que
in principio sue creationis sunt potentia
exercitio sic scilicet in creatione corporalium substa-
rum ex propagatur anime expedita fa-
cultas operationis finalis ut scilicet id quod
est in intellectivis separatis per modum
fruicionis et amoris in ipsa anima ro-
nali [illegible] resultat dumtaxat per modum
desiderii et inclinationis quo sic ut
indigeat multis mediis instrumen-
talis eam ad finem desiderii promo-
ventibus et huiusmodi quidem media sunt po-
ssibilia extra / et hoc est quod dicit philosophus 2o
metaphysice quod natura humana in perfectu stu-
dii philosophi est multipliciter ancilla / et in
3o de anima quod intellectus humanus est
possibilis secundum suam naturam existens in
principio sue creationis ut tabula
rasa in qua nichil est depictum actu
depingibilis tamen scientiis et virtuti-
bus et in 2o metaphysice quod sicut se habet
intellectus ad manifestissima nature sic
se habet oculus noctue vel vespertilio-
nis ad lumen solis ¶ Preterea dico

quod in hiis ubi forma partis et totius
coincidunt simpliciter secundum rem ille concreta-
tes sunt inseparabiles. Ubi nichilominus for-
tius et partis non [illegible] exemplificantur
separabiles sunt. Dico autem formas has
simpliciter coincidere ex parte rei simpliciter in
illis in quibus actus conveniunt propter ap-
prehendentem eam indivisibiliter quod in
illis actus est dans totum esse et po-
test dumtaxat [illegible] sui subsistencie perfec-
tionem / [illegible] dicunt thomiste hoc ideo substantias
esse actus subsistentes non equidem
in se sed in suis possibilitatibus ex
creatis / nec esse in eis aliquid compo-
situm substantie eadem vel substantie et esse quod alii
proprie nominant ex quo est et quod
est sed ex [illegible] et forma sed ubi
actus sequitur potentiam / ubi est dup-
lex compositio una ex potentia et actu / alia
ex potentia et esse et propter quod compositio
accidit individua / 2a suppositalitas
que quidem concretates sic se habent ad invi-
cem sicut forme partis ad formam
totius et ideo sicut forma totius et
partis separabiles sunt in homine ita et
hee ideo concretates ¶ Circa hoc autem occur-
rit difficultas An videlicet in anima ra-
tionali concretas suppositalis sit a concretate
individuali separabilis Et videtur
quod sic / Tunc quia anima illa est effectus dei cre-
antis cuius opus est perfectissimum et perficiens
suppositalis determinatum / Tunc etiam quia
secundum hoc videtur quod forma totius in homine
simpliciter divisa sit a forma partis ut
appositum [illegible] est ¶ Hinc predictio
[illegible] finem [illegible] quod sic / [illegible] quod anima
est effectus duplicate talitatis scilicet nature

generantis et decreantis quod ei adnascitur
duplex esse scilicet intelligentie et anime
sive naturaliter Unde fit quod ipsa anima racionalis
subdola est intellectiva et actus cor-
poris complecti habet in sua subalitate in-
tellectualitatem prout tamen et esse
naturale per decorantem eam in specie intel-
ligentie humane et ideo eius suppositali-
tas sit determinatio speciei quia ipsa
anima racionalis suppositaliter designatur
per corporis individuationem habet
in se ipsa est terminus creationis Per hoc
ad obiecta dicitur quod opus creatoris est
duplex scilicet id quod innititur secundum totum suum
dependet ab ipso et hoc est perfectissimum
in tantum Aliud quod dependet partim a cre-
atore scilicet per eius essentiam et a natura
per eius esse et hoc eo modo confunditur
quo modo terminat operationem propter re-
m ut secundum aliquem 2º physicorum dicitur sufficiens
causa Verum tamen ex hoc sequitur quod anima
racionalis non esset totaliter creata ab intel-
lectu divino quia procul dubio subalitas
sua secundum id quod est creatur et creando
infunditur sed inducitur secundum esse corporis
quod fluit ab ea Et est forma corpo-
ris modo supradicto et sic est suppo-
sitalis Et per hoc patet solutio ad obiectum
quia licet in homine forma corporis realiter
diversificetur ab anima secundum actum
perfectionis formalis sunt tamen idem secundum
esse originis et essentie Et etiam
patet Ad hoc quod licet accipere
quod homo partim creatur et partim inducitur
ex parte scilicet materie inducitur ex parte scilicet forme
creatur et per consequens manet in eo duplex

debitum et obligatio naturalis scilicet red-
dendi suum esse per corruptionem et an-
nihilationem prima autem harum
obligationum solutio est possibilis et necessaria
dicente philosopho quod esse inductum est cor-
ruptibile propter contrarietatem materie respondet
2ª vero non est non est impossibilis similiter
sed contraria propter copiosam primi bonitatem
tem que cum semper in actu sit non
sinit res ab eo creata in nihilum re-
digi Ad tertium etiam intelligendum illius
verbi aristotelis 10 ethicorum philosophi de anima dicentis
quod intelligere est actus hominis
et non anime quidam dicunt quod anima nostra
vel intelligere est ipsam dicere texe-
re vel edificare quod intelligere
actus suppositalis et racionalis cum proce-
dat ab anima mediante potentia intellectiva
Omnis autem talis actus est suppositorum
et supra in sermone hominis volumus trac-
tatum est determinatum sed anima suppo-
sitata est formaliter hic quarto De Aliter
potest etiam dici quod natura humana est ypos-
tatice assumptibilis et non angelica
vel potius intellectualis Et causa est
quod unio ypostatica est duarum
naturarum in unam personam sive
suppositum concretive sed natura angelica
a sua suppositalitate est inseparabilis
anima vero humana vero et patet ex dictis
quod natura humana est supposito divino
unibilis in plenitudine suppositi divini et
non natura angelica

Ad quesita autem 3tio et 4to pro-
cedit ratio libri lombardi non est contra
propter nonnullas de ipsis apud physicos philosophos

dissensiones doctorum philosophorum in [illegible] me-
tionem de hac materia facientium dif-
formiter explicantes. Dicit enim idem
philosophus quod in omnibus esse et quod quid est sint
idem, determinans in substantialibus
quod sit, in accidentibus autem quod non, quod probare
sub alterius capituli stilo. Circa has diffi-
cultates aliquid probabile iuxta primi
philosophi proprietatem unum scilicet differenter. Dici-
tur prima facie quod esse et quod quid est sive for-
ma totius et compositum ipsum sunt
idem, sed tamen quod unum scilicet ut participans
sive subiectum vel suppositum, aliud ut parti-
cipatum actus seu predicatum, inter que
non est realis concordancia et ydemptitas
compositione privativa et desperata eorum
impediente. Tamen etiam secundum antedicta
forma totius rei concedit cum forma
partis et ideo si rei composite ydemptificare-
tur, compositum esset totum et quod quid est predi-
piatum (?) et esse constituens et ... ed...
esset constitutum et ... respectu
eiusdem que repugnant, tamen etiam quod
teste philosopho in postpredicamentis quecumque
sunt idem eiusdem recipiunt predicatio-
nem et attribucionem, et ita sicut
conceditur corpus assumpsisse humanitatem
ita concederetur assumpsisse et conteri, cum hu-
manitas dicit esse et quod quid est. Iterum
esse et quidditas sunt idem, quiddi-
tas autem rei est incorporalis, res autem
non est illa quidditas est in re sive
compositionis resolubilis in eius principia et
per consequens corruptibilis sicut etiam testatur
auctor libri causarum cum dicit de composito
vel suppositorum. Declaratur est corruptibile
idem autem non est corruptibile et

incorruptibile per ut dicitur. Concordia ex ac-
cidentibus suo modo ex esse et quod quid est
unum sicut ex esse et ipso in substantialibus
compositionalis hinc inde recipitur
ydemptitas cum iuxta philosophum sinaz 7o (?)
metaphysice ydemptitas sit prius et essen-
tialis unitatis effectus prout facul-
tas mei ingenii valuerit. Iuxta viros
insequendo magistrum dominum Albertum et
ceteros philosophos vera dicentes. Ad has
difficultates videtur esse solvendum per ali-
quas propositiones. Primum prima ydempti-
tas et diversitas circa ens ponunt proprie-
tates repugnantes secundum triplicem re-
pugnancie terminus scilicet privationem
contrarietatem et relationem. Et ita
quod est in hoc quod ydemptitas est
immediatus actus unius multo compositio,
diversitas vero multi scilicet unum et multa
opponuntur hiis tactis oppositionibus, ergo etc.
quod quia et proprietas entis invenit in
causa proxima horum vestigialiter relucet
in suo effectu, eo quod huiusmodi cause cum
suis effectibus inseparabiliter se habent quo
ad esse dicente philosopho 2o physicorum quod simul
sunt et non sunt. Secunda sic propositio
sic declaratur quod divisibile et indivi-
sibile cum secundum esse dicant positivas
et affirmativas entitates per modum
privationis et habitus sub ambitu entis
distantes utrique contrarie repugnant
sicut due differentie opposite sub genere. Itera
cum ex quo secundum nominis proprietatem indivi-
sibile sit et privatio divisibilis constat
unum et multa se habere secundum oppositionem
privativam quo ad nomen. Tertium si
unum et multitudo secundum id quod sunt

consideravit dicentes unum esse mensuram
multitudinis / quam sicut mensura eam unitatem
opposita relativa mensure ad mensuratum
Itaque idem diverse tripliciter opponitur scilicet priva-
tive secundum nomen contrarie secundum formam sive
secundum rem et relative secundum supposita
/ et simile est dicendum de equali et inequali
simili et dissimili quoniam quemadmodum unum
et multum in quantitate sive constituunt op-
positionem eiusdem et diversi ita in
qualitate constituunt oppositionem similitudinis
et dissimilitudinis / Secunda propositio Quiddi-
tas sive forma totius non est ens
in primaria eius significatione sed
entitas sive essentia qua actus est
esse entis inferiorum Verum in secunda-
ria eius significatione est ens sive natura
formalis cui per se primo convenit diffinitio
Ratio primi est hec / quia cum omne nomen
significet substantiam cum qualitate et qualitas
sit principium impositionis nominis etiam et for-
male et principale in ipso debet esse / igitur
primaria significatio nominis consistit
ex sola qualitate impositionis / sed huiusmodi quidditas
est essentia capta in se sicut aptitudine
dante ~~nomen~~ nomen appellat secundum ea
quo primus datus est eam esse simpli-
cem essentiam sive relatam ad rem
Ratio secundi est / quia ipsum nominis secundario respicit id
cui nomen imponitur eo quod ordo predicandi est
conformis ordini essendi sed esse primo re-
spicit formam secundo materiam quod / et ideo hec
nunc quidditas respicit supposita ut
sunt et non ut appellata / in qua quidem
intencione dicitur consideratur ut sic
scilicet abstracte et separate a suis suppositis
et per habitudinem ad supposita de
quibus predicatur / Ex quo patet / quod va-
ria sunt attributa quibus utpote

potest quidditas rei secundum quem non convenit
predicari / unde non sequitur homo et huma-
nitas sunt idem / ergo homo est huma-
nitas / nec homo predicatur de pluribus /
ergo aliquis homo predicatur de pluribus
/ nec sequitur homo diffinitur / ergo aliquis homo
diffinitur / Nec etiam sequitur / quiddi-
tas hominis est homo per causam formalem
/ ergo est homo / nec enim sequitur quid-
ditas hominis non est alia ab homine / ergo est
homo et cetera / quoniam huiusmodi committi-
tur fallacia figure dictionis mutando
unum modum predicandi in alium / Tertia propositio
In substantialibus esse et quod quid sive quid-
ditas et id quod est sunt idem / in acci-
dentalibus vero diversa / Primum probat
unitas entis que terminat et finit
et sic reddit indivisibilia esse et
quod quid in natura et per consequens perficit
speciem perfectam / Secundum probat diversitas
nature et entis in substantia et accidente ex quo-
rum unione resultat esse et quod quid in
accidentibus esse equidem totius forme et
quod sicut principians eam / Licet quod
argumentative inducebatur / plurimum
ut hec / Ad secundum quidem dicendum / quod
cum quidem est potentia et actus ut sic
opponuntur privative / et per consequens non coincidunt /
sunt tamen sic clausa sive diversi-
tates recepte in universitate entium
/ sed ut prohibet quod quid in esse constituto
sub quo sese comprehendunt mutuo
videntes esse / quoniam homo non de potentia
predicatur actus nec supportatio / et hoc est
quod dicunt quidam / quod videlicet esse
et quod quid sunt idem secundum actum unum
essentialiter distincti nihilominus secundum
potentiam et aptitudinem / quod quidditas
hominis in hoc homine potest similiter reperiri

in alio. Itaque sicut dicunt diffinicionem esse unam secundum actum, multam secundum potentiam, considerantes uniformem se habere diffinicionem ad diffinitum, sicut se habet quidditas ad id cuius est. Ad xm, intimum consequentia quod conceditur fallacia consequentis; ad hoc enim quod in aliqua fundetur predicacio per se prima requiritur identitas eorum secundum rem et racionem, ut habetur per 3o phisicorum in capitulo de motu, in quo actio et passio re coincidunt, actio tamen diversitate in ipsis impediente actio non est passio. Item non est ignotum forma partis coincidit in identitate rei cum toto composito actu ab eodem secundum forme partem realitatem distingui. Nam teste Alberto et Avicenna in multis locis et principue 8o methaphisice. Est accipere formam partis ut est essencia distincta contra substanciam ... et hoc modo ipsa dicitur forma partis. Est eciam eam accipere ut est esse compositi participatum et hoc modo dicitur ipsa forma totius; eciam hoc modo est eadem illi cum est eadem ydemptitate rei saltem et entis que est ipsius essencie unius quod conceditur cum ente. Sed non sequitur: forma partis ut esse totius est toto actualiter idem, ergo forma partis est eciam idem; committitur enim fallacia equivocacionis. Ad autem que dicta sunt patet quod philosophus 1o posteriorum dicentem quod predicacio inmediata sunt in diffinito, et in 7o methaphisice, quod proposicio non componitur est in ipse actus quod totum est supratacto modo intellectum. Ad 3m dicendum per quam interempcionem, cum homo nominat singularitatem suppositalem designatam ut ita patet ... sed Christus non assumpsit suppositum singularitatem, eo quod sit non fuerit unum ex homine et deo, ut dicitur

in simbolo apostolorum, quod deus et homo unus est Christus, unus deo unitate hypostasis divine; sed assumpsit singularem et individuam naturam, que ad condicionem proprie suppositalitatis traxit, quare dumtaxat singularitatem cum huius predicamentis ex quorum unione resultat individualiter ... dicitur assumpsisse. Sed patet quod in hoc obiecto mutatur supposicio in appellatum et equivoce, ex qua mutacione provenit fallacia figure diccionis. Ad 4m patet quod sit dicendum ex incipiendo in sermo huius opusculi tractatu ubi dicebatur quod non licet idem esse corruptibile secundum actum et incorruptibile secundum se et ideo quidditas ex condicione sua quamvis quo ad actum est corruptibilis tamen incorruptibilis condicione secundum se saltem in quibusdam. Sed contra hoc instando forte diceres, quod teste philosopho 10o methaphisice ubi probat unum et ens, ydemptitas illa sunt eadem singularia que generantur et eadem corrupcione corrumpuntur; ergo ita erit in proposito. Item corruptibile per se et incorruptibile per se maxime distant secundum formam, sed in substanciis sensibilibus ipsum est corruptibile per se et esse per se incorruptibile; ergo non sunt idem. Solucio: tamen ydemptitas sit unius essencie communis et ad equivoce solucio unio et per consequens perit ydemptitas, et ideo cum in subiectis sensibilibus unitas essencialis per solucionem corrupcionem sit solubilis, per consequens solvitur ydemptitas quidditatis cum eo cum est; secus est in subiectis incorporalibus in quibus esse non differt a posse neque secundum actum neque secundum potenciam

in re ad actum reducibilem. Ex quo
patet quod ydemptitas quidditatis cum eo
cuius est quidditas mensuratur et perpenditur
in generabilibus et ingenerabilibus.
Ad 4tum dicendum quod ydemptitas est essencia-
lis in substanciis et non est essencia-
lis per accidens nisi per quandam
comparacionem ymaginativam ad quam non
sequitur id quod inferebatur sed committitur
fallacia secundum quid ad simpliciter. Videtur igitur
totius composite intencionis solucio in
hoc quod quamvis esse et ipsum ens realiter
distinguantur, est tamen in substancialibus
eorum ydemptitas essencialis. In
accidentalibus simpliciter diversitas
et ydemptitas secundum modum sine quo
et nimirum, quia deus est pura yde-
mptitas nec cum reali composicionis
distinctione. Ergo stare cum reali distinctione
principiorum essencialium potest stare yde-
mptitas nec et magis cum distinctione
principiorum essencialium secundum racionem tantum
salvatur huiusmodi ydemptitas. Et
confirmatur, quia si propter ydemptitatem
hominis cum quidditate eius quis
vellet inferre quod homo et sua
quidditas sequeretur quod quiddi-
tas hominis esset aliquis homo, sicut
bene sequitur homo est animal ergo homo
est animal racionale. Propter hoc quod talia sunt
predicata qualia permittuntur ab
eorum subiectis sicut similitudo [illegible]
in alio receptum qualitatem et
modum essendi accipit ab eo in
quo recipitur ut sepius patuit.
Sed quidditas in hac locucione quiddi-
tas hominis est homo per hoc hominis
restringitur ad appellandum
sub quidditate in genere singularem

quidditatem que ab [illegible] dicitur athoma.
Ergo vi illius restrictionis homo in
predicato positus appellaret singula-
rem hominem, quia sic huiusmodi propositio est falsa quid-
ditas hominis est aliquis homo cum
de nullo singulari homine verificetur
quidditas hominis per clare intencio [illegible]
sed falsitas eius quidditas hominis est
homo non obstante eorum ydemptitate.

De numero principiorum rem constituencium

Ex quo omnia facta sunt in numero
pondere et mensura principiorum
essencialium de hiis numerum radice
[illegible] exigit doctrine
processus. Erat igitur quod huiusmodi determi-
nacio consistit in tribus punctis. Scilicet quo
modo numerus adheret principiis. 2º quomodo
determinatur principiorum diversitas.
3º de commensuracione et armonia
principiorum concatenacione. Videtur
namque principiis de esse numerus, cum numerus
sit [illegible] compositorum que quidditates
[illegible] tantum eum constituto ut
patuit. Etiam numerus est species quantitatis
discrete et per consequens de genere accidentis. Ergo
videtur quod principiis de genere substancie
non poterit adesse [illegible]
tamen substancie. Videtur insuper quod principiorum
essencialium nulla sit diversitas, cum
non sit nisi unum formale principium
quod totum esse [illegible] rei [illegible] constituit.
Una enim ut sepius patuit non est de essen-
cia rei sed dumtaxat principium subsis-
tendi. Ergo videtur quod essencialium principio-
rum non sit aliquis numerus. Si dicatur principium
subsistencie ponit in numerum cum forma esse-
ncie, et tale est diversitas principiorum

rei. Ex hoc quod in natura divina et numeris
conformis concretatur non ibi sit trinitas perso-
nalis concretatis seu subsistentiarum
tamen tamen semper datum sit quod in primo nullus
est numerus. Instantia secundo quod predicamentorum non sit
aliqua armonicata proportio tamen quod relatio
fundatur in relatione et per consequens in accidente
tamen etiam quod non videtur unum oritur talis proportio.
Ad horum declinationem videtur
stabiliendum esse quod secundum naturae ordinem
ab uno primo et simplici non est
diversitas nisi unum. Et dicit in 8vo physi-
corum contra antebrante et hoc quod
unum est ens sine ac in rome tong
et unumquodque consideratum. Et videtur ex philosopho
in 2o metaphysice quo modo uniformis respec-
tum habet ad omnia que ambit motus
primus tamen per totum primi secundum rationem uni-
versalis ultimam unitatem rei resolutio-
nem cui adheret unitas in perfectionem
titate majorem que tamen secundum diversitatem
sed verumtamen hoc esse ingredientis
in unumquodque constitutionem in cunctis
individuis comparatur et finis patent
per analogiam et accrescente ex parte
sede nec variationis unitatis secundum quam
dicitur comparari ex finito et infinito et medi-
um ipsius perfectibilitatem primo hoc
non est radix dicte diversitatis formalis
et secundum hoc individuis analogice procedens
prima causa ex diversis finis quibus
ad esse magis habundat subsistunt
diversas possibilitates tamen susceptibilita-
tis ipsius esse sic in diversitate actus et
ubi fundatur numerus predicamentorum in diversita-
te et commensuratione eorum. Verum
huiusmodi concretatis de quibus adherent predi-
camentis entitatis quam in supremis cre-
aturis per diversa actus super potentiam
infinitis oppositio non se habent sicut in mecha-
nica non ut postea videbitur. Et est
primus in parte visum est. Si queras
unde sit eius ista secundum unitatis in-
variationem. Solutio: ex hoc quod non
adheret tamen primo in virtute sui stabilis
per ipsius exorditur a primo emana-
tionem que non separatur tamen desit
in qua secundum a se ipsa subsistit.
Ex hoc enim similitudine enim in-
vencitur ipsius esse ad possibilitates secundum mo-
dum suae proprietatis. Si enim quaeris ori-
ginem huius analogie, quod videtur quod unione
per medium se respiciat huiusmodi possi-
bilitates et sic absque inequalitate tamen
unum percipitur. Solutio: sicut in ratione
ex perfectione fontali procedit unio-
nem se ita unitas perfectionis fontalis
procedit unitatem cum talibus causis. Sed uni-
tas analogica et unitas perfectionis unitas
nec unica est suscepta a forma vel a
materia. Et rursus forma quidem in potentia for-
malis formabili per intellectum agen-
tem inchoat omnes species et ita terminus
prescripta unitate secundum actum ponit
diversitatem secundum aptitudinem. Unus autem
numquam est unum secundum actum nisi in primo
constituto per ipsum. Hoc autem est quasi
generalissimum quod secundum se et simplex
solius perfectionis huius unitionem. Un-
de sic quod in motu celi procedente de
genere in species et sicut subiectum deferens
habet transmutationem realem ad
medium quo solvat numerum in perfectionem et
fert transmutationem realem etiam
unum est semper quod est formalis proposita
sunt omnium formarum per substantiam
cuius velut lumen solis substantifi-
cat colores. Si denique quesieris

nuquam in uno ente creato constituto ex
ente secundum concretatem forme necessitationis impedi
bonitate et possibilitate ei concreata possit
fit status creature perfectio in toto uni
verso. Solutio non. Propter 4m. Primo propter compara
tionem ordinis que consistit in unitate
ordinatorum propter hoc ab intellectu
activo intellectu secundum procedunt velut
procedentem, cum si in scala aptitudinis ma
nerent in diversitate entium non comple
rata esset perfectio sui agentis perfectam
designans virtutem propter ipsius esse com
municata bonitatem secundum quam possibilibus
rerum respondit quodam clamore intelli
gibili rapax ad multas secundum diuitias
communicandas incessanter citat que con
citatio cum sit impressio naturalis appetitus
non potest frustrari. 2o propter potentie cre
ate cum natura est perfectissima ad actum
secundum quod complicitas perfectissimi agentis
disproportionem que impedit esse quod
est forma rerum creatarum secundum totam
secundum plenitudinem sue concreabilitatis
uni possibilitati imprimi sed potius in tota
universi compagem analogiam principalis
distribui. Ex hoc rapitur quod non omnia
creata equaliter se habent ad primum sed quedam
sunt primo propinquiora quedam vero
distantiora etc. Per hoc ad obiecta re
spondendum. Videtur hoc modo. Ad primum
dicendum quod predicatorum numerus constituitur ex
unitate forme super potentiam comple
cationis et non est hic dualitas acci
dentis sed predicamentum sub modo huius
accidentis eo quod sicut numerus accidentalis ca
pitur realiter ex divisione continui ita
ille numerus capitur ex diminutione finitatis
est effectus unitatis forme in qua stant
et per processum in constitutione predi
camenti multiplicatur eius esse quod in

flexum sunt simplex. Ad 2m dicendum ut
nunc patuit, quod saltem est in quolibet
creato dualitas essentie et esse uni
eadem per esse determinata constituit
unum per eandem in omnibus, per
essentiam dico formata. Ad replica
annexam dico sine preiudicio quod numerus
subsistentiarum non est equalis per
unitatem eandem replicationem etiam
sed potius per originalem rerum relatio
nis quarum multitudo non derogat uni
simplici quidquid indicant eius profusio
cum sit signa fontis, et non est trinitas
in deo subiective sed potius terminative
quia eo non facit compositionem. Ad 3m predi
camentale dicendum per antecessionem secundum
essentiam, quod remota esse ad relationis
ambitum, sibi bitum est omnibus eandem
talibus predicamentis unicuique tribui secundum esse
in quo est esse accidentis indivise. Ad 4m
vero assumptum, patet quod sit dicendum ex dictis
secundum procul dubio huiusmodi proportionis non
est tanta inter ea quia potentialis vel ineptitudo
predicamentorum quo ad esse constitutum sed
potestativa est virtus prime cause in
tali gradu distantie actum potentia
substituens vel ex super determinatis
eligunt. De modo autem inflexionis predicamento
rum in predicamentis ut patuit in parte, et
infra lucidius apparebit ex dicendis
et ideo de hoc non sunt opus ponere speciale
capitulum.

De natura quorumdam substantiarum intellec
tualium que in ordine creaturarum
sunt prime, prosequendo dicendum capitulo precedente
2o quod habent materiam digna discussione
Quorum primum est. An huiusmodi substantie sint
de debito decore universi. 2m est an
sint in tempore. 3m an sint in tempore uni
cum substantiis corporeis. 4m de quidditate

corū una cū accidentibus ꝓꝑiis ꝗpsas ꝯti-
tantibus ¶ De primo videtur quod non quia si sit
hoc maxime esset ꝓpter motus corporum celesti-
um / sed illi possunt saluari et continuari per
virtutes separatas ꝯpiū / vel per aīas
nobiles absque intelligenciis / vel substanciis
pure intellectualibus / potissime cum
non videat qua necessitate vniretur seu
potius vel ꝯsibus assisterent corporibus
celestibus ¶ Oppositum tamen videtur ex hoc / quod
motus celestis qui est actus vnifor-
mis continuus et ꝑpetuus necessario reducitur in
tā vno modo se habentem / et ꝑ ꝯñs et
simplicem ꝓpter nature potencia non ꝑmixta-
tam hec sunt intellectuales ergo etc. ¶ De 2o etiam
videtur quod non / quia de quod est in natura reso-
lubile est in actum et potenciam / vbi potencia prece-
dit actum / sed in substanciis intellectu-
alibus actus precedit potenciam et
super ꝑatmit ergo etc. ¶ Oppositum videtur
per porphirium substancia que est genus
generalissimum per corporeum et incorporeum
diuidentem substancias intellectuales
sub corporeo comprehendentem in ¶ De
3o videtur quod non / quia non sunt eiusdem ꝯpo-
sitionis aut ꝯplures precedenciam in natura ee
eiusdem potencie / si nam essent eiusdem potencie
in qua fundatur ꝯtenius essent eadem
transmutabilia et non essent pure sub-
stancie per se separate et immobiles / quod patet
est de ea in quo potencia precedit actum
potencia transsumitur in actum et actus edu-
citur ex potencia et ꝑ ꝯñs manet potencia
primo motus / cum vnde quod ꝯ ex aliquo ꝑed-
ꝯplo eductum retinet eius ꝑedicam vir-
tutem et ꝑpetatem / Patet quod de tale est mo-
bile et transmutabile ad motum sit actus
entis in potencia secundum quod huius ¶ Oppositum videtur
ex iam dictis / secundum corporeum et incorporeum

sub substancia ꝯstituunt ꝯppositas species
scilicet intellectualem et corporalem ¶ De 4to
/ videtur quod non habeant quidditatem / tamen quia quid-
ditas est obiectum intellectus humani / nunc
quidditates substanciarum separatarum ꝓpter
earum intelligencie humane debilitatem
/ cum etiam quia quidditas est obiectum diffinitionis
diffinitionis diffinitio autem est ꝯpositum ꝑtes habentes
sed substancie intellectuales non sunt ꝯposite sed
simplices ex quo sequitur quod non habent ac-
cidentia ꝯtra que rationis cum suo subiecto facit ꝯpositum
ꝯtraria / quod supponunt formam ¶ Oppositum tamen videtur
ex hoc / quia secundum intellectum diuinum est
subiectum sapiencie et ꝑ ꝯñs intellectualium sepa-
ratarum etiam ꝓprium est intelligentis
per actiuam contemplationem earum ex-
plicare formas diuinas per motum
sui corporis celestis cui assistit distinc-
tionem tamen ¶ Et rursus / ꝓprium est eis
substanciis sibi subordinatis secundum naturam forma
regiminis inferiori vt diuina et et intel-
ligencia secundum se ¶ Et iterum ꝓprium est in nunc
forme ad instar substanciarum celestium ab
ipsis motarum ¶ Et est etiam ꝓprium eius
motum a superiori causa per influen-
tiam et appetitum et mouere inferiorem
per modum appetibilis et desiderati seu
boni finalis ¶ Pro quo sciendum ꝓprietas est
quod sicut actus primus vnitur potencie et
analogiam trahentem eam ad eius
que sunt unitas simplicitas vnifor-
mitas etc. ¶ Ita velut conformiter potencia
actiua vnitur ꝯcludendo passiua vbi
non inuenitur. mediato intellectus possibilis sed
agentis tamen ¶ Pro 2o ꝓpetatem est in hoc quod
forma est que distinguit et separat secundum
naturam sed tamen primi intellectus vt age-
tis virtutis forme accepit in intellectu
¶ Pro 3o ꝓpetatem est hec / quia natura est actus

ipse auctoritatis in aliquo universo conti-
nentis universi ad esse conservandum et debitum fi-
nem dirigentis consimilis actus in universi-
tate entium intellectualium perfectissimo primo inmota ani-
mata conveniunt / et non conveniunt intellectui nisi
secundum perfectionem proprium in ea ratione sui propri-
entis dignitatis respectu aliarum crea-
turarum relucentem. Regit ergo secunda
Nec mirum quod in se regitur et a primo
ente et fine suscepit / suscepit dico intel-
lectualiter et ideo proprius eius intellectus
actus est intelligere non quidem per
intellectum in essentiam spiritualem vel adep-
tum per intellectum vel delectationem ad actum rep-
licatum / quam huiusmodi intellectus sunt acquisiti
et per modum fiendi existentiam tenuerunt
Et sunt habitus intellectus qui non dividit
in eis traditus secundum actum / contemplatio ex-
trema plena gaudens facultate. Ex quo
patet quod intellectus sic vivens per modum visibile
et finitionis et perpetuus cum maxima refecti-
one iocunda absque tedio / quod est perfectum
sempiterna beatitudine. Ratio autem perfectionis quod perfecto
et actus eiusdem proportionis in quoque
genere cause conveniunt sunt eiusdem non po-
tissime nam proportio sit forma relativa propor-
tionabilium activarum et passivarum adeq-
uans virtutes sed talis equalitas non potest
intelligi sine conformitate earum eorum-
dem si aliquod agentis habeat
virtutem activam proportionatam pluribus
potentiis passivis / actus intellectivus
illius virtutis non respicit extremo relata sin-
gula sed secundum prius et posterius / quod quidem
manifestum est videre in motu violento
perfectionis sed secundum in virtutibus natura-
libus. Que cum sint potentie naturales
non deserit sua subiecta et ideo inmota nimis
nobilium celestium inmota naturalis lumine

Augustinus ponit quod ponitur nimis intellectum
aliud subarium a quibus movetur saltem
quantum ad id uniformius et continuitatis quod
est in motibus eorum. Ex quo patet
quod decem sunt corpora celestia mobi-
lia tot sunt intelligentie. Ratio autem huius processus
tatis est planum / ex quo susceptio illu-
minationis a superiori causa est intellectualis
per applicationem intellectus activi
inferioris ad lumen intellectuale superioris quia
quanto applicatio sunt est gradualiter de-
bilioris luminis puta stelle cum fortiori
puta solis et eius solis commensurate lo-
cati cum unitate formali tori et occupatio si-
lis quando visibilis luminis secundum poten-
tes visionem fieri continuando sine
visio fieri continuando cum exteriori
luminis occurrente et hoc quidem applicatione
dicitur susceptio superioris irradiationis
per influentiam et non per apprehensio-
nem quia potentie passive suscipiunt
irradiationem. Prima in essentiali
subordinatis infimum per modum suscipit
influentiam primi cum intellectualibus
sibi sunt essentialiter subordinate infe-
riori a superiori. Tunc participat volunta-
tem moventem eam per modum desideri-
i eo quod omnis forma inferior cognitivam vir-
tuti ad eius perceptum excitat deside-
rium non quidem indito quam ordo constabilis
ipsius in consistendo tribuitur alicui ordinit
se in ratione boni cum est sui diffusivum et continua
sed secundum est bono movente appetitus ut superius
patuit. Quarto. Quintum dictus mitigando ordi-
nem essentialem intelligentiarum per hoc
per veritatis participat naturam incorpoream
teste porphyrio. Tertia quelibet intel-
ligentiarum est ad speciem determinata sed
differentiam secundum speciem solum in differentiam secundum genus

¶ Tertio intelligentie considerantur sub ratione forme boni. unde secundum quod participant intellectualis nature perfectionem intellectus uno modo una sub alia ordinatur. Si consideratur sub forma rationis finis parantur sub ordinatorum / sicut finis respicit ordinem horum que sunt ad finem et hoc modo quedam influunt formas suis mobilibus magis stantes et fixas quam magis declives / hoc modo etiam inferior intelligentia illustratur a superiori per susceptionem formarum aliud quam in se habeat / dico autem magis plures formas in causando non autem in predicando. unde patet quod suprema intelligentia ex immediata sui a primo illustratione continebit performas totius universi dicitur designatur dici divina / non quod sit divina sed secundum virtutis perfectionem recedit intelligentiis inferioribus ab intellectualitate splendido appellatorum fundentibus et ideo prima ea mediante prima intelligentia prima in isto mundo simpliciter explicat esse divinum de quo loquitur philosophus secundo physicorum quod per motum applicans sibi celi descripte diffunditur quod quidem esse semper salvatur in specie per continua et continuata horum allatione / unde est quod huius intelligentie tota ambit materia que movetur motu suo spere / et hoc est quod dicunt expositores / quod intelligentia est ubique secundum potentiam sui luminis sed tamen differunt in suo celo sicut subiecto.

¶ De hoc quod substantie separate sunt de debito universi

Substantias intellectuales esse de debito universi ostenditur ex tribus / primo ex ratione vestigii mundi creati respectu mundi archetypi / sicut enim in mundo archetypo tamquam in ea effectiva formali et finali sunt omnes perfectiones et per has ordinatur ad perfectionem mundi creati non deficiet in mundo creato perfectum vestigium archetypi nisi quedam essent entia eius primo assimilata perfectione forme boni / quedam in perfectione forme efficientis / et quedam in perfectione forme efficientis et finis. entia primi gradus sunt illa que longissime a nobilitate primi sunt elongata / eo quod inter causas agentes forme sit debilior et minus efficax iuxta simpliciter determinata / entia vero secundi gradus sunt illa in quibus esse est perfectum et posse ad esse relatum sed impeditum quo ad operationem. Entia autem tertii gradus sunt illa que sunt plene facultatis in operationis essentialis exercitio per actus super potentiam perfectum divinum et de illo ordine sunt substantie intellectuales. Secundo idem ostenditur ex uniformitate motuum celestium et eorum sempiternitate / que quidem uniformitas intentionis in movendo et sempiternitas ad substantias supra tempus elevata / sola autem substantia intellectualis est huiusmodi que se habet cum sit simplex et immobilis et carens magnitudine teste commento 8vo physicorum.

¶ Tertio patet idem ex eodem ordine qui reperit ut quadmodum reperiuntur in mundo creato entia pure corporalia, et entia partim corporalia et partim spiritualia etiam inveniuntur substantie spirituales pure seu intellectuales. Et rursus / in quocumque ordine reperitur intellectus coniunctus invenitur per modum endelechie / et est coniunctum in ratione motoris tantum / in illo inveniri oportet intellectum a materia penitus immunem. Alioquin prima emanatio

creatum a primo eet actus compositi et
procedit a luce primi formaria processio
ne usque ad umbram et casum sinceri
tatis quod quia non invenimus intellectualitatem
tantum essentiationibus nec in primo hoc
debet reperiri Ad hoc etiam suffragatur
sufficienter experimur enim quod unumquodque eo
magis est intelligibile quo magis a materia
separatum fuerit Propterea aut intellectua
lis non nisi consistit in separata materie immuni
tate quod quidem non invenimus in celestibus quia
tum materie formalis vel effective
Ex hiis accipe 4or corellaria quorum
primum est quod intellectualis est quia motum corporum
movens et non executive corpora faciens
corpora sicut in minori mundo Secundum est intel
lectualis est Unde movens motu qui est
ubique et semper qui nec in corpore circulari
dumtaxat reperitur motus circularis
originalis procedit ab intellectualia Tertium est
quod ipsa operatio que est effectiva processionis
naturalis potentie corporis intellectualitate est
intelligere scire et velle que quidem
scientia cum sit activa procreat formas prac
ticas inferiorum corporum et ab inferio
ribus desideratas ideo causaliter ordinat
ad causandum motum celestium celeste
non suscitato Quartum est quod cum intelligere
perficiatur a presentia specierum intelligibilium
apud intellectum et huiusmodi species sine materia
secundum rei coincidunt cum intelligente
propter quod quod est et quo est idem simpliciter in
ea una intelligentia redit ad se per
reditionem completam licet non in prima
intelligentia cum intellectus per exemplar
Et hoc est quod vult auctor libri causarum et
proclus cum dicit omnis intellectus divinus
est ad se per se conversivus et hoc etiam

vult philosophus 3o de anima quod in separatis a materia
intelligens et intellectum sunt sunt idem
quod quidem simpliciter separato secundum rem et
racionem a materia vel materie proportionaliter procedit
sic ut intellectus divinus qui intelligit
esse suum esse superiota adhabita Cum modo
advenire at unum est in aliis eo quod intelligens
intellectum citra primum secundum operationem secundum
similitudinem essentialem coincidentem in unum
cum suo exemplari sed exemplaritas intellectus
insequitur unitatem separatorum que ana
logice est in ipsis Per hoc ad id quod
sanctorum materia apponebatur de virtutibus
operativis deorum quod superiora plenitudi
nis Item quia virtutes corporales sunt a deo per
deorum ordinare quibus quos ipsi appel
lant deos celestes et proprie intelligenti
as secundum formam corporum a per deum ipsis
influxam compte consequuntur corporando
motum superiorum non Et sicut unumquodque sit
probabile in naturis est dicendum sic ut philosophi
et platonici dicunt et in hac parte concordia
uerunt In quo huiusmodi virtutes operative a
subiecto separate essent de genere accidentis
secundum naturam hoc argumentum autem videtur
quod tamen primi opifices instrumenta sit
accidentalis velitate cum virtutis sua sine
substantiva In etiam quia hoc est otiosum
in natura sed essentialiter subordinata sic se
habent ut sepe visum est quod inferius
regitur a superiori et ideo sunt cor
pore motu fine subordinationis quam
superiorum intelligentiis impressionem
ab ipsis suscipiunt et haec susceptio non
est nisi per motum sicut cor in minori
mundo non accipit vitam sine motu sic
etiam se corpora celestia sicut in minori
mundo cor et per consequens sequitur motum

de necessitate aut aliam nobilem formam
visum est / et inferius videbitur / sed hoc pro in-
tencione sufficiat / quod motus celestis igitur
iustificatus est per corpora et sinistra
fiunt a virtute aut nobilis ignatum
aut uniformis ab intelligentia. Unde ad mo-
tum sequitur celestem ille due substancie sunt
intellectus practicus et fantasia ad
motum organicum in minori mundo etc.

Quomodo substancie corporee / et incorpo-
ree conveniunt in genere

Magna est quorundam peripateticorum de
predicamentalitate generis incorporalibus
et incorporalibus controversia. Asserunt
enim quidam intellectuales naturas propter earum
simplicitatem generis non participare
potissime cum esse vivere et intelligere non
sunt in eis per modum actus et potencie
subordinata ita ut vita in esse inchoatur
et intelligere in vita / ac sit ad complemen-
tum essendi perfectionis quemadmodum in eis dun-
taxat intellectualibus. Sed vita et esse sunt
actus formarum formabilium sine generis
ratione earum. Sed revera si concretas generis
designat per esse logicum necesse est et similiter
facile est huius difficultatis determinatio / ad
enim logicum speculatur generis de formam
secundum resolucionem earum ultimam que
in composito diffinicionis est forma omnia ipsa
univocat in genere que conveniunt in
uno quod intellectu compositis et oppositis differen-
tiis specialis et ita in hoc est quod humana ratio
est discursiva de potencia procedens ad actum
intelligendi et ideo confusiora sunt ei
primo nota / Unde fit quod natura proprie intel-
lectualem primus intelligit sub intel-
lectu entis et vere quod intellectus / et sic
nec fallax est intelligencia sua
cum indivisa secundum substanciam / duntaxat secundum
virtutem generalem distincta accipit
ut separatas intenciones intellectas / Intel-
lectus itaque metaphysicus speculatur esse
simpliciter ut essendi prime cause talem perfectionem ha-
bens secundum nobilitatum generalium perfeccio-
nes et ideo ipsa ponit contra in genere predicamen-
ta predicamentalia secundum esse simpliciter et superius universaliter
simplicis agentis participat forma / et
hoc modo per substancias corporeas et incorporeas
predicamentisari / licet enim natura corporalis per
insufficienciam aut nobilis ad propriam speciem
determinatur et propterea patet tamen esse in
genere quod est esse substancie participat ab influ-
encia prime cause / ut in exemplo hoc sufficit
prius similiter est generis per ... sed est tamen
generis in illa intencione generis qua de
generis predicamentum concludionis / et in ea-
dem intencione actu generis perfectum / solo
genere logico cuius fundamentum est forma
universalis post rem exponitur pro ... / sed generis nec
est forma confusa in qua species rei est
per inchoacionem ex qua educitur per mo-
tum qui est fluxus medius inter potencia-
ta formalem et actu formata sine
quo motu fluxu impossibile est potenciam for-
malem attingere actu et in hac genus
intencione substancie intellectuales non sunt
in genere. Unde omnes substancie corporee vel
aut nulla substancia in qua actus procedit
potenciam est hoc modo in genere et per talem
distinctionem per simonidem solvo obiectum.

Ex hiis eliciuntur sex corrolaria.
Primum est / quod intellectus ... phylosophi dicentis /
decem esse species entis / et in 3° phisicorum
quod tot sunt species entis quot motus et

intelligit de ente pfecto ¶ 2m est q̄ ee
viuē et intelligē in intelligentia sunt
indiuisa scḋm rem et vna formalis vel
hᵃ ¶ 3m est q̄ ordo cognit euersus est
ordini nr̄e ¶ 4m est q̄ intellia vivit vita
intellectuali formata que longe no
bilior est vita aīalis / eo q̄ ia est ghᵃ
p modum visibile / ista vo uniuersa
et aliqn̄ p modum sepm̄ sc̄ hn̄t ¶ Sed
dicere forte vita est actus cenat
aīe ergo vbiq est vita ibi esset anima
et' ons intellia eet aīa ¶ Solucio / vita
que est actus anime forme solum ap
ppriat aīe / sz vita que est actus pcdn
pn̄ formal est in ca aīe / et ho īnē iue
nit vita in intellia sicut ꝯnditus ons
effectꝰ / inferioris cause ꝯuenit p emi
nenciam superiori cause / et hc quidem
eminencia ꝯsistit in hoc q̄ preexistens
inferiori per informacionem sive vtu
te causalem inest superiori ꝯditione
et p virtute formalem / quo d' in libro
carum / q̄ forma que est in celo vt
in pcdncipio ꝯpis e / in aīa pressive
et effluente vr' sb ¶ 4m est / q̄ simplici
tas intellie no admittit eius diffi
cionem intellia sit diffinit intellia e
suba a lune actiui intellectus pmi sub
stantificata et p incorporeitatem ad
spēz deriminata ¶ Et qd' d' q̄ genus
sudtur a mā intelligendum e de mā
scḋm rem vel rōnem / vero aūt mag
sm̄ rōez id a quo sudtur ꝯfusus et
gnis rei intellectus sive fuerit sive
ypliacthin sive quodcūq aliud ¶ Rd' vo
induebatur q̄ diffinio est ꝯpo' ptes
hntis intelligit ꝓporcionalit / in at

diffiō sit nocio explicata diffinitī
ꝯpoīa q̄ ꝯformiter se hnt ptes diffinicionis
ad diffinicionem sicut ptes diffinitī
ad diffinitū saltem quo ad nūm / ben
ne oz q̄ hincinde sit equal distinctiō
q̄ ptes diffinicionis sunt dutaxat
distincte sm̄ rōem rōnis sz ptes diffiti
sunt distincte sm̄ potenciam rei q̄
vnd ex pte hz se et ptincipans / vel i
qua vt participata / et hc distinctio
no deest pncipijs subarum simplicium
et solet vocari distinctio rōnis sm̄ actu
dico rei ita aūt no est de ptibus dif
finicionis eo q̄ ydemptificatur simlr
in nā sz in apthn nr̄e distinguntur sic
et in rōne stantes no innotant nāz
sicut pncipia sube simpliciter ¶ Circa
hoc surgit dubitaō no modica de ha
bitudine ptum diffinicionis ad diffi
nicionem sm̄ analogiam ad ptes dif
finiti / cu enim re diffinitu sit quoddam
totum sz cenale et integrale / questio
est an ordo hincinde sit in ptibus
ꝯformis / et hc quo ronal est / tn q̄
totu integrale pcedit suas ptes sm̄
hoc que vr' suarum ptum re diffinitu
/ tn q̄ etiam qua diffinicionis vr' sc̄m
circulum circulo diffinietur ¶ Ho° in
toto integrali ptes diffinicionis eundem
ordinem hnt ad diffinicionem cu ord
ine ptum diffiniti ad diffinitu ¶ Sz in
toto cenali est distinguendum / q̄m
si ꝯsideratur sm̄ esse nr̄e sic se hnt
sic sm̄ esse simpliciter diffiti ¶ Nota q̄ m e
q̄ esse nr̄e scint de pō aū sudtur ꝯq
ad actu aliquo a quo sudtur dia
¶ Rō 2ª est / q̄ esse simpliciter pcedit poī

que fit contra ordinem procedit | Quarto
est quod esse vnum et intellectum catur in in-
tellectu quod simplicius primi accidit | ita quod primum
(secundum) quod vivit constituit intelligentiam in
esse vitali per virtutem sue scientie consti-
tuit ac quod virtute sue intellectualitatis consti-
tuit intellectum | Secundo autem est in hoc quod
sicut primo vivit vita perfecte quod secunda
vita animalis est | Quartum autem dicitur substantiarum
separatarum opponebat | solvit per
hoc | quod quadam intelligentia intelligit id quod super
eam est quod ad quod quod hoc quod est effectus eius
et id quod est sub ea quod quod quod hoc quod est
ei tamen ita intellectus quadam per
lumen intelligentie ei impressum intel-
ligit quiditatem intelligentie quo
ad quod dictaverit | Cuius racio data est
inequalitas causarum et virtutum inferiorum
et superiorum naturarum quod quiditas substantie
naturalis est sensu obiectum intellectus quadam
quo per causam videtur esse rei naturalis
sed de hoc postea considerandum et in hoc fluxit
solucio harum difficultatum superius in-
ductarum in hac materia etc.

De anima nobili

De anima nobili que a Gilberto
Porretano dicitur anima mundi | anima
eo quod est principium vite in corporibus ce-
lestibus que est quedam vita ei-
bus subsistentibus secundum naturam ut dicit
Philosophus 8° Physicorum | Suppositis hiis que
de ea dicta sunt | Restant sex
consideranda | Primo de nobilitate eius
| 2° de habitudine eius ad intelligentiam
| 3° de habitudine eius ad corpus celeste
| 4° de opere sive operacionibus | 5° de vir-
tutibus essentialibus eius | 6° de effecti-
bus quos causat in ista inferiora
| Propter quorum determinationem considerandum
| quod anima prima non dicitur nobilis quod per essen-
tiam nobilium formarum intellectua-
lium et ordinatur secundum quas dicitur habere opera-
tionem divinam et intellectualem
motum corporis celestis sibi adaptati
ipsum informat 2° | et sic naturam preparat
etiam ipsa dicitur nobilis in operatione ad animas
ignobiles que per earum in materia immer-
sionem deformarunt non exercentes
vitam simplicem super materiam elevatam | Quo
considerato satisfaciendo prime difficul-
tati | Dico | quod anima nobilis nobilitatem perpe-
ditur ex tribus | ex positione ordinis
substantiarum intellectualium | ex substantie
celestis cum motore sibi adequato propor-
tione | et ex positione ordinis animarum
| De primo dicendum est super | quod ordo substantiarum
intelligibilium secundum positionem nostram stat
in dualitate tamen ultimum et supremum
de separatarum | De 1° patet ex fine Physicorum 1°
celi ibi ponit motum celi ex diversi-
tate partium duas partes et origi-
nem a motore assistente dextro celi
ac sinistro quod cum ac sinistrum re-
quirit quod dextrum sed hec diversitas fluit
a diversitate partium et virium motorum
celestis cum diversitas recepta in
effectum sit a diversitate virium sive re-
| idem confirmat quod hoc quod 8a spera
est multiplex in sua dispositione
velut significat numerus stellarum eius

infigurata secundum textum philosophi 2° celi stella
est densior pars sui orbis / Secundo dicitur diver-
sitas nature est propter diversitatem forme
propter quam est / celo autem stellato non de-
betur aliqua forma quam anima nobilis
dicente philosopho in eodem loco quod celum est
animatum. Nec obstat si non coniungatur
celo per modum actus et endele-
chie cum idem eveniat in instrumento respectu arti-
ficis multipliciter procedere. Et ideo suppono
quod anima nobilis solum unitur celo per
modum artificis sed propter conditionem ar-
tificis variatur et mensuratur qualitas instru-
menti et organi ut dicit philosophus primo de anima et
secundum eandem manum est / Dicit enim philosophus
quod sicut tubicen non adaptat sibi in-
strumentum architectoris ita anima hominis non
adaptat sibi aliud corpus quam id quod per
virtutem formativam a generante est
ei adaptatum per eundem modum diversitas
reperta in speciebus celorum arguit diver-
sitatem virtutum superiorum motorum. Sed secundum
auctoritatem patet substantiam ponere intellectua-
lem secundum essentiam et esse non habere ad
corpus immediatam proportionem. Oportet ergo
ad salvandum huiusmodi proportionem ponere
substantias medias a natura intellectuales
et secundum vires per corpus expansas
in quarum constitutione intelligere oportet
esse aliquid umbrosum quo ad corpus
inclinatur propter quod in propria specie ponitur
sed huiusmodi species dicuntur anime vel motores ex
superioribus derivate ergo etc. Ad 3^m propter
quod arguitur in duobus predictis moventis se-
ipsum in quo per se movens non per accidens

reducatur in movens seipsum quorum secundum
in quo per se movens est simpliciter immo-
bilis per se et per accidens. Primum autem predictorum
est quod a se movetur est anima ergo idem
concludit philosophus ordinem animarum igno-
bilium per accidens mobilium seu immobilium.

¶ Ad 2^am difficultatem dico quod anima nobilis
est sicut ymaginatio intellectus agentis habens
esse intellectuale quo efficitur instru-
mentum intellectus et habens esse anime quo
formam ab intellectu susceptam subiecto
celi adaptat et est simile in mino-
ri mundo in quo intellectus artificis spe-
culativus est sicut prima causa. Intellectus
vero practicus in opus extensus est sicut
intelligentia et ymaginatio est sicut anima nobilis.
Unde sicut in ymaginatione vel est habitus
practicus est duplex esse scilicet potentie cogni-
tive secundum quam suscipit cognitionem et virtua-
lis formam intellectus practici et est
ibi esse appetitivum extendens speciem
deferentis ab ymaginatione formam
artis ad vires organicas organis affixo-
as quas format per conditionem actus
ymaginationis coniuncte cum appetitu quo
est habitus practicus per modum desiderii
habent proportionem dicunt peripatetici namque utroque
corporis celestis esse desiderium celi per
actum conalem anime nobilis formatum
quod desiderium celo impressum est naturalis
forma celi ita se habens ad celi motum sicut
virtus in organo sita se habet ad motum
organicum. Cum dato per hypothesim quod
manus est tamen organicam habens virtu-
tem sed compositione virtutis naturalis

obediencia certam operacionem / et est
contra hoc quia virtus per actum ymaginativi pre ac-
tive formata cum pena et labore fine-
retur sua operacione eciam ad hoc et igitur.
Ita est in desiderio quod ipsum per intelligibile
anime nobilis virtutem preparatum ad
motum non conseruit ex parte mobilis
inobediencia et pena ut testatur philosophus
2o celi et primo methaphisice / dicit enim 2o celi
et celum movetur absque fatigacione et pena
/ contra ponit primo celi quod celum est corpus in-
sua tota nichil habens contrarium sed raris
impressionibus pertinentibus in naturam generationis
et corruptionis et potissime impressionum ex
eorum inordinacione faventibus ut
dicit primo methorum. Et per hoc in parte
patet solucio questionis difficultatis / Ex quo sequitur
quod anima nobilis non est endelechia in corporis
celestis, ut dicit substancia animata / etiam si esset
substancia animata esset aliqua substancia animata in-
corporea et non esset aliquid / cum non sit corpus sic in simili-
bus. Nisi quis moderando ponere aliquis dicat
quod illa nobilia animata vel substancias animatas
insensibiles per operacionem corporis sensibilibus exceptis
intelligentia. Sed surgit dubitacio de anima nobili
an moveat per ymaginacionem vel appetitum
ut videtur averroys / eo quod influunt forma
perfectionis ad hoc et non determinata quemadmodum
designat determinata ubi secundum que dicitur
forma motoris celestis in ipso. Secundo non / cum
quod appetitus est desiderium vitale apprehensionem
sive consecutum / anima autem nobilis non movet
per apprehensionem sed per influenciam sicut
de intellectu. Dicendum est eo quod per operacionem sue
intellectualitatis active designat appel-

lari nobilis anima / Et ymaginacio est
virtus organica / organo velut actu
et endelechia corporis dicente philosopho 2o
de anima quod si oculus esset animal visus esset
anima eius sed anima nobilis non est hoc igitur etc.
Iter hoc ad motum averroys dicit quod ipsa
forma que movet anima nobilis sit perfectior secundum
substanciam in ubi secundum apprehensionem et motu
te sicut prius visum est ut decurrit de
ubi in ubi vel distincta secundum terminos unum
a quo et ad quem sed media sunt secundum ra-
cionem precedentem medium et finis quo in ubi
sunt ubi virtute hec per 8vo physicorum. Si
dicatur / Convexa est in dextris et sinistris
dicendum quod motus celestis relatus ad animam
determinate de dextro in sinistrum / et
non est ubi secundum virtute forme sequentis
in eo. Solucio / Hec dicit ponitur ad eam
comparatur / scilicet ad plagas mundi sive
terre que est centrum revolucionis / ad substanciam
celi mobilis / ad animam moventem / Et
primo dicunt sunt secundum actum tam in ubi
quam in situ / 2o simpliciter sunt indifferentes
secundum actum et potenciam indifferenciam / 3o vero non
sunt indifferentes secundum actum in ubi vel situ
sed secundum apprehensionem distinctionis secundum quod apprehen-
sionis respicientis animam in dextro nata est
venire ad suum oppositum secundum longitudinis
dyametrum in quo est sinistra. Posita
autem dyametro longitudinis hoc modo
longitudinem ad ipsum nata est ponere dya-
meter latitudinis que est intersecans
ante et retro et similiter intellige de
dyametro altitudinis et profunditatis / 4o ita ad
unam harum dyametrorum virtute corporis.

nate sunt

nate sunt alie partes / et ideo dicte formis in
celo virtualiter et originaliter sunt ab
anima nobili / secundum actum autem a diversis pla-
netarum mundi ad quas celum mota di-
versificatur eius partes respicit secundum ymaginatio-
nem athlantis de celi et mundi / sed
celum secundum se est uniformis figure cir-
cularis scilicet in qua principium medium et
finis sunt idem et indistincti / et ideo celum
hoc modo est substantia simplex habens simplicem
motum et mensuram / ad quartam autem difficul-
tatem patet conclusio / quia partes nobiles sunt
in 2o tractatu perfectionis in quo lumine forme
et distancie medium attrahitur in diver-
sitatem quod est et eo sicut intellectus scilicet
in hanc diversitatem et aliam et appro-
ximat est in ea duplicitata quod essencialiter
scilicet diversitas / posterius non diversificat forma
quia anima nobilis per illud et inferius non
diversificatur essencialiter ab intellectu / Solucio
unum est quod ad esse originis quod accidit ei
per esse / scilicet diversificat ipsam essencia in esse
procedentis principii considerata quod scilicet
ad quod esse sicut potencia formalis ad suum actum
et sicut terminus ad dictam / Exemplum capite de lune
quod in esse radium et species corporalis solis non
diversificatur per esse proprium determinati ut secundum
eius formalis figuratio secundum quam diffundit
speciem suam in medio et in oculo videntis
/ diversificatur sed quo ad esse qualitatis quam
scilicet inheret proprium subiecti per processum
suum a sole / In signum est figura in speculo
puro et in speculo fuminato color et pas-
sibilis qualitas / Sibi etiam invenitur de tertio
et dicta contrahentis ipsum ad speciem et de-
anima racionali considerata per modum ethe-
dentis principium ab intellectu divino et
considerata per modum intrahentis prius

in constitucione corporis humani sibi vi-
detur fuit error platonis et stoycorum in prima
parte / dixerunt enim motivo ut dicto
moti quod fortassis in esse fluentis principii conside-
rata est per se causa per posteriores deter-
minaciones in exorientis in esse divisi-
tatem scilicet dumtaxat determinans in acci-
dentale diversitatem / ideo dicebant esse
inferius esse de tertio accidentaliter et radicaliter
quia est esse in infimum et subtilissimum corporis
de tertio quod et predicari essencialiter per
quantitatem / ex quo ducti sunt in tantum
errorem ut dicerent esse mathematicum prin-
cipium esse philosophum et corporis de tertio qua-
litatis procedere corporis philosophum et multa
in vera philosophia heretica / Ad 4tam difficul-
tatem patet et ad 6tam sit vix / quod virtu-
tes innotescunt nobis ex operacionibus / et
operaciones ex effectibus / effectus autem qui
sunt nobilis proportionati est esse creatum
per formam corporis et formata per intelligen-
ciam / ad corporeitate determinata ut
prius visum est / scilicet speciales effectus eius
sunt nature ~~procreare~~ preparare / disposicionis
prioris et posteriorum in motu celesti facere
per divinum suum inferiorus super virtute
nature / naturas in materia inchoare et inchoatas
per instrumenta nature educere quod maxime
experimur per putrefactionem / et prima harum
operacionum indicat in anima nobili esse
virtutem regitivam corporis / 2a indicat
in ea virtutem formativam motus / 3a
indicat in ea esse virtutem residendi
in orizonte eternitatis et temporis / 4ta indi-
cat in ea esse virtutes constellacionum
que per motum et lumen desuper ymphica-
te constituunt diversas species creatorum / de
quibus infra clarius et cetera Sequitur.

De anima ignobili :·:

Determinato de anima nobili que
est anima maioris mundi / nunc de anima
ignobili que est anima minoris mundi
restat iuxta philosophi [illegible] ad deter-
minandum / Dicitur autem non inmerito igno-
bilis eo quod est actus informans vilitatem
materie que omnis ignobilitatis actus est ra-
dix propter eius ultimam [illegible] / hanc vero
animam triplicem ponunt philosophi in racionalem
sensibilem et vegitabilem / iuxta triplicem
virtutem scilicet inpressam in partes originales
scilicet virtutem seminativam / que sic dicitur eo quod
disseminata seminibus quasi totaliter instancia
occulta existens ante operacionem sed non
manifestam / unde et a forte [illegible] ab ani-
macione eius suscepit denominacio-
nem et virtutem formativam sic dictam a
manifesta forme operacione operacio-
ne materie que duntaxat ad unum est suscepti-
one / Et virtute divina que totaliter
[illegible] forme [illegible] subam regit vir-
tutes iam dictas influendo eis mocionem
quam [illegible] obediunt et obediendo se-
men disponunt ad animam [illegible] divina vir-
tute formatam suscipiendam / et prima
quidem harum virtutum educit animam vege-
tabilem / secunda animam sensibilem / tertia vero animam ro-
nalem / prima educit vitam occultam propter
materie [illegible] et materie [illegible] / secunda educit
vitam [illegible] manifestam / tertia autem educit
[illegible] et intellectum [illegible] philosophi [illegible]
sit [illegible] et [illegible] harum animarum [illegible]
[illegible] de [illegible] mo-
dicum sub compendio in hoc capitulo pertractabo

Sciendum igitur / quod omnes [illegible] materie sensibiles
impresse descendunt a virtutibus celestibus
mediantibus [illegible] instrumentis scilicet motu
luminis et influencia [illegible] ad modum quod
mediante calore motu et spiritu a 38
corde in minori mundo toti materie
membrorum influitur vita [illegible] membro
[illegible] scilicet oculi visus auribus auditus et
[illegible] / alioquin periret regimine [illegible]
[illegible] quod dicunt philosophi quod quad-
modum in maiori mundo lumen est
vehiculum influencie celestis sine vite
mundane / Ita spiritus in minori mundo est
vehiculum animalis / et quemadmodum calor
et motus in minori mundo separant
materiam membrorum a [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] ita motus celestis cum calore ab
ipso et a lumine [illegible] materiam generabilium
et corruptibilium dissolvunt et dissolvendo
alterant / ac sic ad influencie specierum naturalium
formative disponunt susceptionem / [illegible]
tate horum celestium instrumentorum [illegible]
[illegible] que [illegible] in celestibus
[illegible] et ociosum eo quod sunt [illegible]
[illegible] de quibus suas bonitates materie
generabilium [illegible] / [illegible] tres dispositiones
in celo [illegible] triplex [illegible] bo-
nitas / est enim in celo [illegible] virtualis
triplex motor proporcionatus scilicet intelligen-
cia [illegible] actus movens accipit
uniformitatem / Anima nobilis [illegible] accipit
distinctam [illegible] et proporcionatam ve-
locitatem [illegible] actus [illegible] movens / et
natura [illegible] simplicitatem [illegible] medium
mundi qua distinguuntur [illegible] alios motus
simplices et preter hos motores [illegible] prima
[illegible] motore extra [illegible] proporcionis
[illegible] alius mo-

toribus virtutem movendi / ergo sequitur quod
in celo binario quaternario influencie / scilicet non binantur
ad hoc quod recipiatur in celo / tamen forma in astro
recepta non quiescat in astro quartomo quod
istorum ulterius diffunditur. Insuper est in
celo motus ex parte materie sive scilicet corpus terrat
sit mobile 6to phisicorum / et lumine ex parte
forme materialis in partibus perspicuis densis
/ quia enim forma perspicui est lumine racionis
quando sub se lucet in denso et sub se lumis
in perspicuo raro. Itaque ut hec disposiciones sunt
in subiecto celesti erunt ibi ad finem a mo-
tore celesti intentum sicut omnis disposicio
instrumenti est a fine intencionis motoris seu
artificis dicente philosopho 2° phisicorum quod est
instrumentum est ad operacionem suam sicut in fi-
nem. Ex hoc elevatur ordo elevatur ordo
illorum binum instrumentorum virtutis celestis
quanto motus est maior influencia formabi-
lior et lumine magis tenet. Datum ergo quod
primum celum est lucidissimum / deinde 2m et
deinceps secundum ordinem cendalem eorum quod
posterius deluminabitur / scilicet quod motus
et lumine sunt ad finem ostendere / hoc
itaque influencia licet sit simplex secundum sub
stanciam est in quadruplici virtute formata
secundum materiam quaternarium virium. Aut ergo in-
formando materiam lumine et motu prepa-
rata binet virtus divina intellectu-
ali nobilis a natura. Et primum resultat in
natura ymago dei et per consequens anima racionalis
Et 2m resultat ymago intelligencie puta
anima sensitiva. Et 3m resultat ymago anime
nobilis puta anima vegetabilis. Et
quartum consultat ymago nature vel sit scilicet for-
malis / tamen quod lumine et motus tradis
posuerunt materiam ut sit qualitas maxi-
me cohartata ad instar equalitatis complexi-
onis celestis que in qua complexio

ind est divina quod sciens pro prepara-
resultat ymago dei in ymaginem
divini corporis et divine complexionis ut
sicut divinum divino ita ymago divini
ymagini divini adaptatur. Cumque natura
vincat in natura complexione licet non
corrupcione resultat ymago nature scilicet
formalis in actus et dare esse tamen
aut convertas quedam sicut in celestitate
complexionis manifestum resultat
anima vegetabilis si magis non se habuerit
resultat anima sensibilis et istud confirmat
sermones antiquorum philosophorum dicencium
quod anima vegetabilis est resultacio anime no-
bilis et suo modo. Et generans decla-
racionem sine dei Dico quod anima racionalis est
ymago dei / eo quod sicut deus est intellectus
universaliter agens res reales / ita intellectus anime
racionalis et se intelligit / unde dicit philosophus
in 3° de anima quod in anima racionali intellectum age-
tem quo est omnia facere / hoc et intellectum
possibilem quo recipiunt vero in quo anima
formatur in esse intelligibili. Item sicut
deus post omnem creaturam / ita homo proprie
habitus ex parte corporis cum omni creatura
corporali et ex parte anime cum omni creatura
spirituali quibus per intellectum agere
potest. Est enim intellectus agens sicut
doctor interior illuminans et con-
iunctionem primo possidens. Item anima
racionalis experit bonum qua bonitatis
eiusdem hominem subiectorum appetit sui
et in suo genere felicitati nam enim bonum
quod bonum appetit ipsum est species suum
bonum non concretum appetit res singulorum
per se nisi in primi boni similitudine radi-
catur / hoc autem est impossibile in entibus
corporalibus hoc subiectis quo ad eorum

entitatem et operationem realem ut
manifestum est / possibile tamen est quod ad
esse intellectuale in homine in quo est
intellectus divinus sunt sub se virtus cor-
poreas species corporeas intellectus adeptus
et in homine querere felicitas / et patet quod anima
est ymago prime cause quod finis est felici-
tatis ultima / Probatur etiam per finem desiderii
ad sciendum intellectus humane impressi
nedum ab homine desideratur sed ab omni
creatura sub homine existente / Si dicitur
tamen impossibile est hominem pervenire ad posses-
sionem intellectus divini saltem in
hac vita / tamen quod oportet quemlibet intelli-
gentem fantasmata speculari 3o
de anima / et in libro de memoria et re-
miniscentia / tamen etiam quod intellectus
humanus est viribus sensitivis in corpo-
reitate sibi copulatus / et propter hoc ipsius
operatio non potest esse separata ab earum opera-
tione / Item homo dicitur intelligere sed homo
nominat corpus et animam ergo intelli-
gencia humana est permixta viribus corpo-
ralis / Solutio in homine est duplex potentia
scilicet intellectiva scilicet agens que emana-
vit ex redundancia luminis in constitu-
cionem anime secundum virtutem suam intellectua-
lem / et secundum virtutem corporalem eo quod in
ordine intellectualium creaturarum
ipsa est infima / et possibilis quo contra
intellectus agentis irradiacione qui
in se habeat ut lumen formale flu-
ens ad intellectualium constitucionem
indiget loco in quo tamen in perspicuo
generantur colores generentur intel-
ligibilia et sunt quedam loca prima ca-
dendo intellectus agentem eciam dat
quod teste philosopho 4to celi dans forma dat

etiam forma scilicet motum et locum / tamen igitur
ad hoc sit virtus loci quatenus in eo
generentur locabilia in similitudine generandi
/ patet quod in intellectu possibilia sunt omnia intel-
ligibilia generari in similitudine intellectus
agentis quo est intellectus / Sed cum hec aptitu-
do sit naturalis et a nature satore procreatis
potest per naturam frustrari quod ymmo ad actus
completus potius promovet sed in hac generali
assimulacione primi assimulatio est
hoc est intellectus per simpliciter actus appre-
hensionis causatus / 2a est intellectus in effectu
vel in actu / 3a est intellectus adeptus
secundum quosdam vero non simpliciter sed potius dicitur
intellectus in habitu / 4ta est intellectus ad-
eptus id est scilicet intellectus est in effectu omnium
intelligibilium ad que fuit in potentia sic
positus et tunc intellectus agens unitur
intellectui possibili per modum forme et
perficiens intellectus perfectione ordinatur
homo ad illuminacionem intelligenciarum
et prime cause participatur per sui lucis sic
formalis luminis intellectivi et prime cause
applicacione / in quo statu dicit philosophus in
primo methaphisice aliquid homo modico tempore
felix per raptum aut per obdormicionem
sicut dicitur in libro de divinacione / quod aliquid
apparet homini bene et sine intelligencia / et in
10mo ethicorum / quod homo in statu felici-
tatis qui est status adepcionis non
vivit ut homo sed secundum aliquod divinum
in eo existens / et idem asserit primo auctor
dicens sapienciam esse habitum divi-
ne possessionis et non humane / sic in
habitus sapiencie homo incipit est finis
desiderii humane ut vult philosophus / Per
ad obiecta videndum / Ad dicitur quod h
1.

est verum in pposito secundum auctorem quod sit in termino generationis et quietationis intel-
lectus possibilis ad intellectum agentem sicut dicit
auctor quia propter hoc quod iste status non acquiritur nisi
per maxima a sensibilibus abstractione
nem que est valde difficilis propterea est
esse in hac vita difficilima possibile omnem propter
multa milia impedimenta que contingunt homini
in hoc mundo Sed contra obiectione dico quod
sicut in homine aliquando fruitur sapientie et immo-
bilitatur spacio intellectiva propter conditionem
anime ad spaciositatem sensibilem ita eciam potest
magis attendere ad quod operatio intellectiva est
homini magis propria et essentialis quam sensitiva etiam
quod dicit philosophus quod perfectissima hominis philosophia est sum-
ptis gestio scilicet sensus rerum cognoscere quod ad magis
esse demum difficilimorum ut dicit philosophus secundo de anima
propter hoc inveniunt contemplatione demum impossibilitudinem scilicet anima
sua naturam intellectualem non cognoscitur nisi
per intellectum primum et amotum ab eo demum
datum qui dominus est quod est Ad 3am ferre patet
dicit quod licet homo sit id quod intelligit tamen non semper intelligit
per potentiam quietam ut iam visum est licet sim-
dum posset quando quoniam non erat impossibilis vita
virtute plena esse ei dono natura pro naturalibus
Si dicas in contrarium quod intellectus possibilis
est solum in potentia ad ista ad que intellectus agens
est in actu scilicet ad substantias sensibiles et materiales
non ad intellectus agens dicitur in sit super
ipsum per naturam elevata quare videtur quod saltem
ad intellectus separata hoc non est potentiam naturalem
Solutio quod articulus bene probat quod ad quid est id
scilicet non concluditur quod intellectus humanus ex so-
lummodo confortatus sit susceptibilis irra-
diationis intelligentiarum et ponere sic
quod cognoscat substantias separatas quod ad quod sic
possibilis visum est patet non probat quod ex sensi-
bus et fantasmatibus effectum verum
quomodo subditum intellectus agentis elevat
spiritus intellectus quod sit in materia intelligendi ratio
modo ita dico pariter per eundem fere modum
anima sensibilis est ymago intellectus propter hoc quod sicut
intellectus est causa vel agens ad esse cogni-
tum intellectuale ita anima sensitiva producit a
virtute fortiori ad esse cognitum sensibile quod deficit
a cognitione intellectuali sicut umbra
a luce et sicut ymago impressa cere a for-
ma sigilli exprimente figuram sigilli scilicet vnumquodque
agens sibi simile ingenerat quod esse cognitum ani-
malis sit intellectuale simile tamen huius
in intellectu cognitione ipsa naturaliter videtur produci
ab intellectu sicut est quod dicit philosophus ponens exempla
de pardo a stella sicut comparari per virtutem vel
lumen si impotenter Solutio in anima humana est
verum esse ymaginis et formas propter hoc quod in
ea est intellectus agens ex perfectione seu
sine fontalitate formas intellectuales
incessanter creans creat autem est prima operatio
et prima proprius dei intellectus autem secundum
tamen ei essentialem est esse creatum cognitiue
formas quod in natura altero desiderat esse cog-
nitum inferiorum ordinum non quidem creans for-
mas cognitas sed potius apprehendens et
id quod est in intellectu per virtutem activam vestigia-
liter relucet in effectu passive quod non ab-
surde asserat quod in de anima omnes potentias anime
sensitive esse passivas propter hoc ad articulum 3m assumptum
scilicet nam quia eo quod vnumquodque agens in volumina
effectum suum non potest ei perfecte assimilari quod
primo animam sensibilem esse in magis creatum me-
dio est signum huius quod ab alio quodam cog-
nitivo transfertur scilicet etiam quod multum distat
et degenerat a suo effectivo Insuper ei
secundum anima vegetabilis dicitur ymago anime no-
bilis eo quod velud anima nobilis animat corpus
celeste per influxum motus ita anima ve-
getabilis animat corpus suum absque
cognitione per influentiam motionis aug-

mutationis et etiam generationis / qui quidem
actus sunt indicia sue dominationis et eleva-
tionis super naturam / Iste actus eternalis virtute
generatiuus in qua fundatur est tamen ad uniuersum ac-
cidit virtute nature uel uis ipsius est natura per quam radius
seu ymago quia secundum se diuisibilis (?) se habet per
modum sue simplicitatem sicut dictum est prius
quod corpus celeste est corpus simplex
circulariter mobile / Unius autem corporis
mobilis simpliciter tamen est unus motus sim-
plex secundum naturam primo celi / Ex hiis patet quod
predictum sub diuisio descendens triplex
patitur determinationem quia procedens ad tertium (?)
organicum celi formaliter complexionatum
constituit animam rationalem procedens autem amplius
constituit animam sensibilem / Ad ultimam vero
distantiam complexionati corporis descen-
dens constituit animam vegetabilem / Ex
quo patet quod intelligentia est primum et anima
cetera horum predictorum sequuntur. Ulterius quod in
generatione sensibilis animati est duo generantia
et duo preparans / In generatione vero sensibilis
animati efficiens et preparans sunt idem
licet diuersa ratione, puta qualitates materie
informate generatiue sunt preparantes
et forte forma celesti sine occulta
virtute materie sunt efficientes / Ex quibus
de mineralibus que non sunt animata
multiplices sunt mirabiles virtutes fa-
cultate materie excedentes / Ceterum / virtus
materie celestis particulariter distributa est in
stellis motibus et pluralitate corporum
celestium et id ex diuersitate generationis
coniunctionis et retrogradationis illorum ori-
entis diuersis aspectibus et multiformi-
tatibus radiorum celestium que sunt recepti-
ta virtutum celestium angeli qui et va-
rii effectus proprie resultant in terra
que est elongata secundum diuersum casum
angulorum uniformis (?) figurale per eum

soliditate et bona vi retentiua / Ceterum sic
quod in una eius parte est virtus mirabi-
lis secundum diuersitatem specierum mirabilium
in alio non etc. 40

De materia corporea in generali

Uisis hiis que ad complendum doc-
trine de spirituali materia introducere
cogebamur restat finaliter quedam de
materia corporea et de reductione eiusdem
ad primum principium in tribus capitulis
breuiter explicare / In quorum primo de
materia corporea in generali fiet sermo / In 2o de
materia corporea in speciali / et in 3o de reductione ea-
dem ad (?) pro complemento suscepti operis erit
prosecutio succincta et per dei graciam expe-
dita / Tria autem sunt in hoc capitulo enodanda
quorum primum est / Quod ylem et forma cor-
poreitatis sunt essentialia entia corporis
Secundum est quod corpus mathematicum de generali quantitate est
propria passio corporis de genere substantie / Tertium est
quod omne corpus secundum naturam corporis est diui-
sibile in infinitum secundum potentiam / Quartum est
quod omne corpus physicum secundum quod huiusmodi et est mobile
et si in infinitum diuisibile / Primum patet
per hoc quod / quod ylem est substantia simplex apta com-
municari que nominatur corporeitas / Ex
hiis autem forma corporeitatis et actu resultat ad pro-
modum corporis quod prouidemus ut aliud
est quod corpus est, hoc confirmatur per hoc quod
ylem per aptitudinem ad corporeitatem
distinguitur contra ylem spiritualem quia corporei-
tas est ei coequeua alioquin esset yle
simplex substantia non habens corporeitatem in
quo fundaretur aptitudo ad formam spe-
cificam ut in ea esset esse radicalis motus
qui est actus entis in potentia secundum
quod huiusmodi in omne mobile sit diuisibile mo-
bile magis secundum potentiam propinquam sic

secundum actum divisibile secundum actum / mobile
secundum potentiam longinquam et originalem
aptitudinem / talis enim divisibilitas est
prius et essentialis actus forme corporeita-
tis / Et ideo non male eundem vocaverunt philosophi diffi-
nientes corpus simpliciter quod substantia in qua
est aptitudo intelligendi tres dyametros
orthogonaliter concurrentes / Secundum patet ex hoc
quod corpus mathematicum est 3a divisio divi-
sio corporis substantialis per modum actualis mensure
adiacens sibi et actus eius essentialis
et quidditas est mensurare substantiam corpoream quan-
titatis tamen actus eius est divisibilitas secundum
actum sua substantia corporea redditur divisibi-
lis secundum actum / et intellige secundum quod modus
substantie corporee / quod si consideretur sub esse ab-
stractionis actus eius est hec species corpu-
lentas ad superficiem et ad terminos eius / Ex
quo patet quod dictum est loqui de corpore mathe-
matico et secundum completam formam suam quod primo
non respicit lineam et superficiem tamen eta
sine essentialiter / Ex quorum flexu prima
quantitatis intellectualiter constitui / 2o respicit corpus
de genere substantie sicut eius proximum constitutivum
quam postea homo procedit superficiem et lineam
licet primo non sequatur / Sicut igitur uni-
tas que est principium numeri est prima passio
unitatis quantitabilis cum eius fluens in-
videre ab actu eius finitivo et termi-
nativo quod terminat et facit potentiam
numeri / Ita ab unitate numeri que est corpo-
reitas de genere substantie extenditur fluit corpus
de genere quantitatis / Ex quo patet quod unitas que
est principium numeri est simpliciter ex parte om-
nimis quam punctus qui quam est ordo quanti-
tatum / Si forte queratis / in quo genere
sit numerus tantus ex unitatibus formarum
et specierum / et numerus quo diversi species po-
nuntur in esse discretionis / Solutio in genere

quantitatis simpliciter considerate quod respicit esse
simpliciter sic enim ut prius patuit lineam
primam ut fluens se habet ut quantum quod per
processionis gradus dividitur secundum esse / Ve-
rum si consideratur quantitas secundum esse deter-
minate numeri quod est mensura corporee substantie
vel corporea est sic originaliter a natura acce-
pit esse continuum per processum partium in situ et
ordine ad unum terminum eorum copulatarum
et esse discretum secundum numerum per se habet quantitate
divisionem / Secundum patet / quod hec divisibilitas
formaliter est a forma corporeitatis et sub-
iective in substantia materie sed nec tamen essentia-
lem nisi actualem ex parte forme corpore-
itatis cum sit forma quidditas formabilis
potius quam formans nisi ex parte materie cum
1a de se sit in potentia et potentias infinita conti-
tuens teste philosopho 2o physicorum / Tertium patet quo ad
primum ex completate materie per qua ponitur potentia
in spatio natura autem est principium movendi
et quiescendi etc / Quo ad 2m patet ex
tribus / Primo ex ratione motus localis
qui est primus omnium motuum et omnis men-
sura aliorum licet enim motus cum sit fluxus
de ubi in ubi vel de situ in situm tamen
extensus est secundum spatii extensionem
eo quod est primum in termino ad quem quare
et mobile quod est eius subiectum erit extensum
alioquin actus eius extenderetur et extenderetur
ultra suum subiectum et esset prius suo subiecto
Itaque cum motus sit divisibilis in infinitum
et magnitudo spatii ut probatur 6o
physicorum et mobile se habebit / 2o idem osten-
ditur ex natura penetrationis que infinita
est secundum divisibilitas corporis mobilis fun-
ditur in corporeitate determinata / 3o
ex natura mobilis secundum quod hic enim secundum
quod huiusmodi est in potentia ut patet per diffinitionem
motus qua dicitur / est actus entis

in potentia. Ex hiis patet, quod in hiis in quibus potentia precedit actum forma
corporeitatis precedit quantitationem et
formam contrariam, hinc habitum consequens ra-
dicaliter et fundamentaliter subiectum quanti-
tatis. In quibus autem actus prece-
dit potentiam forma corporeitatis sequitur
formam specificam, et hec est causa
radicalis incorruptibilitatis in substantia ingenera-
bili, quia in substantia simpliciter generabili materia
ex parte forme corporeitatis est subiectum
divisibilis [illegible] forme susceptionem et
per quantitationem ab actu suo separabilis,
et ideo sicut materia est principium indivi-
duationis, ita est principium multi-
tudinis et divisibilitatis verum enim indi-
viduorum pluralitas. Sic etiam est verum
quod forma corporeitatis in celo non est
causans divisibilitatem in substantia ce-
lesti, sed tamen in eius operatione et motu
[illegible] corporis originale principium. Patet
etiam quod forma corporeitatis non absurde
ab averroe appellatur dimensio termina-
ta, corporeitas de genere quantitatis determina-
ta dimensio, quoniam ista est precedens formam
specificam terminantem et finientem, ista con-
sequens formam formam specificam velut sig-
nificat [illegible] determinatio eius per figuram

Que substantia corporea in specie et stat determinatio in tribus

Quod autem de natura corporee substantie in specie
iuxta primi philosophi intentionem ceteris
consideratione dignum sub tribus clau-
ditur punctis. Quorum primum est de divisione
corporis, secundum de operatione huius corporis
in specie ad actum, tertium de operatione et propriis
accidentibus huiusmodi singillatim secundum
speciem. Quantum ad primum nota quod duplex
est substantia corporea, scilicet generabilis et ingenera-
bilis, cuius sufficientia nota est ex sepe
dictis. Quantum ad secundum nota quod corporis
ingenerabilis est ex materia sua [illegible] dum forma eius to-
ti [illegible] compositum, scilicet perfectio celestitatis et materia
corporea circa videtur quod tota corporeitas materie
per formam celestitatis perveniens indissolu-
bilis comprehenditur nichil extrahens a
sua divisibilitate huius ex actu sive for-
me, cuius quidem ratio sepe est audita, et ideo non
est mobilis motu per se aut per accidens a de-
bito abiciendo. Verum non est augmentabilis
nec diminuibilis nec alterabilis, sed dumtaxat
motu simplici et circulari medium super [illegible] huius
corporis simplicitate, sed etiam super eius perfectio-
ne et totalitate, eo quod indicat formam
circularem que figurarum est simpli-
cissima et perfectissima. Quia autem huiusmodi cor-
pora sunt instrumenta primi motoris quibus
mediantibus ipsis forma totius naturalis
propagationis desuper diffunditur, oportet
quod secundum eius forme exigentiam moveantur
et disponantur. Hec autem forma [illegible] sit
actus materie specialis constitutivus in rebus
naturalibus, aut consideratur in ratione efficientis
principii, aut in esse ingressi.
Et primo modo ad eam concurrunt duo in-
strumenta, scilicet id quod eam inficit, et id quod
eam magis adducit, quoniam materia secundum se non sur-
git in actum forme nisi tactu virtutis
agentis. Et primum operatur circa speram; secundum
nona que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
stantis in corpore prima inchoative [illegible]
diversitate de [illegible] et [illegible] non
sunt stellate et propriis repugnant [illegible]
in motibus suis, quia prima movetur super
polos mundi de oriente in occidentem,
secunda super polos zodiaci obviat ei ad instar
obvium quo materia obviat forme in compo-
ne. Secundo considerata forma sic ex parte

motu determinatur per contrarietatem et diversitatem
figurarum que sunt termini quantitatis naturalis / qua
quidem determinationem operatur 8a
spera que propter hoc multiformis est stella-
ta / Ex quo patet vero forme determinantur per
qualitates sensibiles que dumtaxat
sex sunt secundum complexiones sperarum salvantes scilicet
humidi cum calido complexionali et ma-
turatio per calidum simplex evaporantem
totum humidum solvendo mixturam hanc
movet spera iovis humidi ad frigidum
/ et hoc dupliciter aut enim sunt complexionabilia
sicut frigidum operatur bonam retencio-
nem et humidum facilem insabilitatem
et virtutis susceptionem / et hanc mo-
vet spera veneris / aut sunt simpli-
tia sicut quod naturalem virtutem habent fa-
ciliter impediendi mixtionem sed indiget
forti motiva et hanc movet luna / sicci
cum calido etc duplex est complexibili-
tas aut enim sunt complexionalia aut
simplicia et primam movet spera
solis 2am spera martis / Item Contra sic-
ci cum frigido 2 dumtaxat una in-
salvans sperarum scilicet frigidi cum sicco complex-
ionali quam movet et operatur spera sa-
turni habet enim duo complexionalia com-
parata requiruntur ad constanciam mixture
per siccum bene terminans et frigidum
bene adunans / non cum totum humidum
complexionale exprimens sicut facit
frigidum simplex coniunctum sicco sim-
plici et ideo sunt qualitates simplices
mortificative / Ex hiis patet quomodo respondet
ordinem predictarum sperarum / quod pro-
celdum spera que efficacioris sue vir-
tutis est independens et unus sol

veniens mixtura debet longissime
ab inferioribus predictas speras a loco mixtionis
elevari et tardissime moveri propter
sic est spera saturni / Deinde dicit
subordinari speram iovis que post
hanc vero solvit mixtura per humidi
spiritualis citissimam vaporabilitatem / Deinde
spera martis que propter calorem acuunt
et sicci ad humidum convertat similis
humidum sicco complexionali mixtum
converteret in sicci naturam et tunc mixtura
solveret / Deinde spera solis tamquam pa-
ter influens lumen tribus superiori-
bus planetis et tribus inferioribus
/ Sed et sol quantum plus lucent a quo cetere
planete lumen recipiant / Sub quo
ordinatur veneris spera tamquam servum quod ca-
loris vivifici propter eius humiditatem
complexionalem / Ultimo autem ponitur spe-
ra lune tamquam velocissime mota et
propinquissima loco mixtionis / Et
sic virtus eius vigoratur ad complexio-
nem humidi ad frigidum simpliciter motum ad
aptandam / propter hanc quoque speras
inter venerem et lunam ponitur spera mer-
curii operans alterutram superditatem
complexionum consimiliter et contemperatur
in signum cum ponitur in medio duorum pla-
netarum quadrantium super humidum
quod maxime communicabile est / Ex hiis
patent sex corelaria / Primum est / quod
quodlibet corpus celeste est circulare
figure / aliquid non respiceret unifor-
miter locum generationis et corruptionis
/ nec per consequens uniformiter et ex consequenti parte influ-
eret / Secundum est / quod unaquaeque sperarum sep-
tem erraticarum habet dumtaxat unam stellam

in qua colligitur virtus sui motoris
quod quelibet sperarum ordinatur vi
ad unum effectum in spe ut iam patuit
3m est / quod omnes spere celi a nona de-
inceps descendendo moventur duobus mo-
tibus motibus scilicet motu raptus mo-
tu none spere et motu proprio / patet quod expo-
situm est 8va sperarum moveri hiis
tribus motibus / Et a toto simili-
ter est in aliis primo a forciori / Sextum est
quod motus diurnus ab oriente in occi-
dentem supra polos mundi non est
contrarius motui opposito ab occidente
in orientem super polos zodiaci / cum
non inmediate contrarie est eidem inter po-
li idem secundum motus circularis equaliter
respiciat 1m duo et non mensurantur eodem
tempore et proprius non sunt eiusdem po-
tentie quare non eiusdem virtutis proprium
Septimum est quod motus celi non est naturalis
simpliciter per denominacionem sumptam a
natura particulari / quod sic ordinaretur in
quietem / et esset inter contrarios terminos
sed est supernaturalis sive intellectualis
/ nec quidem ad instar motus artificialis
/ eo quod 1e est violentus passo non spe-
rante vim / sed ad instar manus corporis
intellectus que ad imperium intellectus prae-
citi nata est moveri nulla in celo
ad formas sui motoris exponitur obe-
diencia / et ideo est perfectus actus tam ex
parte moventis quam ex parte mobilis / Un-
de dicit philosophus 2o celi / quod motus celestis
est celi propria et eternalis operacio sic-
ut finalis est propter eius operacionem
/ et ideo sic dicatur naturalis denominacione sum-
ptum a natura que competit motum or-
dinabilem in quietem velut contra
sicut terre / Octavum est quod sicut manus in mi-
nori mundo cum decem digitis sunt sicut
decem orbes celestium / et quod mo-
tus celestis est motus desiderii / nec ei
intelligi potest quod corpus suscepit in-
fluenciam sive spiritualem nisi per motum
desiderii excitati a bono et insupo-
sito in desiderando in non est in celo per
modum apprehensionis sed per influen-
ciam bonitatis intellectualis in celo vel
in principio corporis / De quibus aut quam-
libet magis ad propositum determinat / que
vero ad formam complementum pertinent iam dudum
supra sparsim determinata sunt.

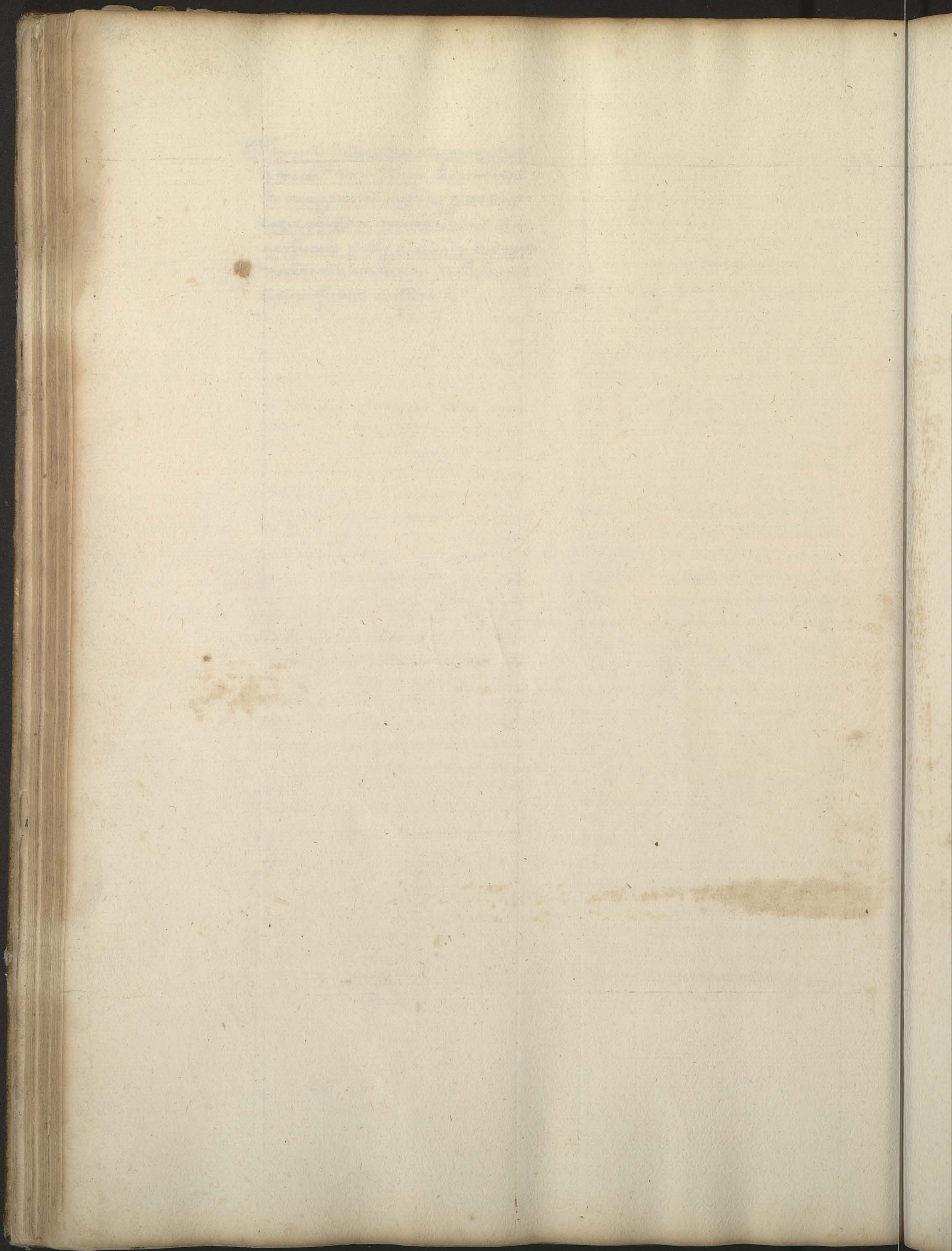
De reductione omnium entium ad finale principium

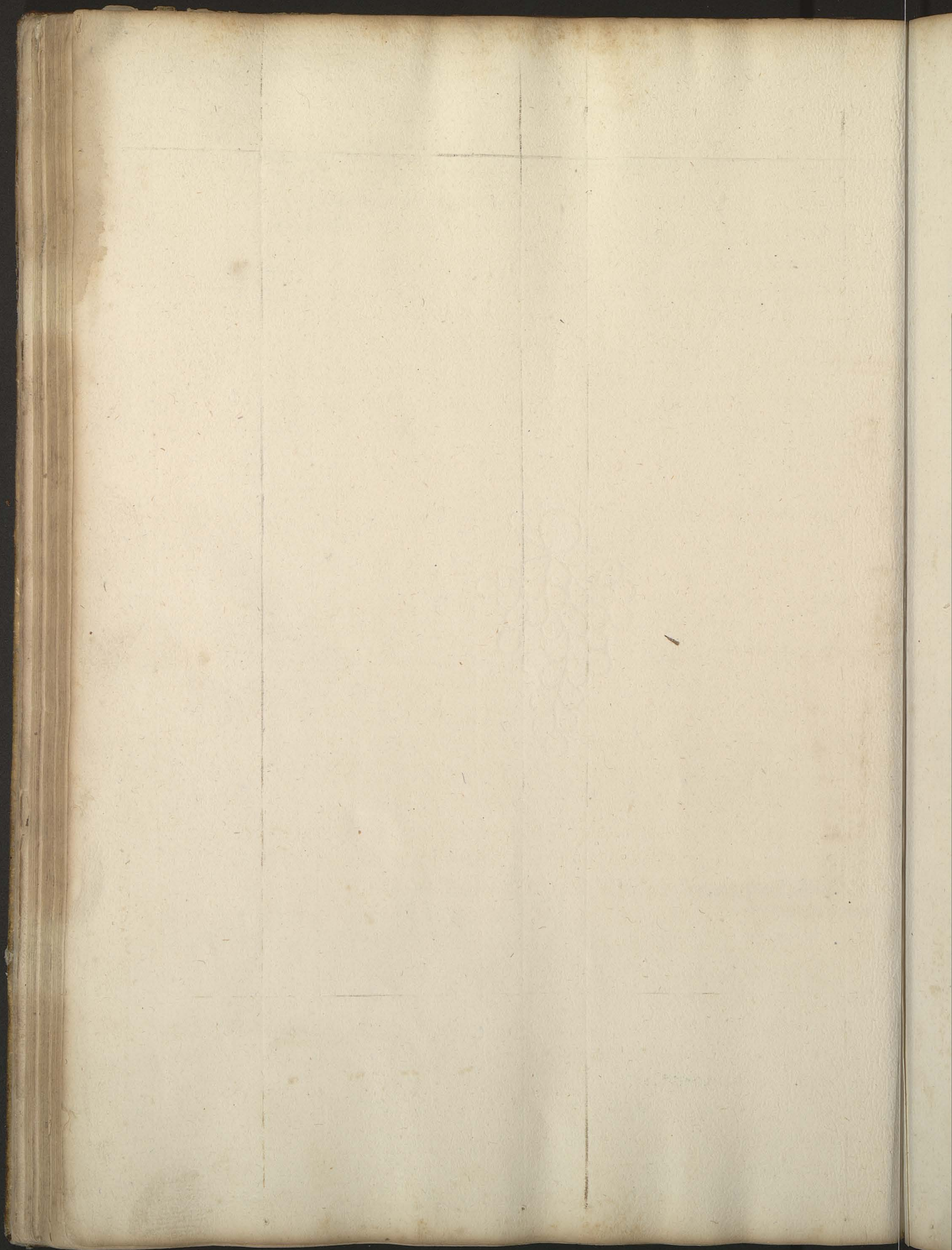
Pro supplemento superscripti capitis
notandum est / quod unumquodque corpus
ab aliqua origine naturali quodam ap-
petitu desiderat redire in principium / Nunc
quidem per hoc tenetur / cum unumquodque agens
maxime est circa suum operacionem / eo
quod in operacione eternali unaquaque
natura suscipit incursum sui finis / Si
intencio primi in actu productionis rerum
non stat in rerum exitu sed intendit per
ipsum in nichil aliud se sit eo melius
vel corpori / nec aut intendit sed per
ut sibi quedam est primo ut est fi-
nis universitatis entium quo ad se
quodam ineffabili clamore vocat
universa / et hec quidem intencio rerum
creatis impressa ponit in eis appetitum
redeundi ad suum finale principium quod
est / Circa quem reditum 4or insunt

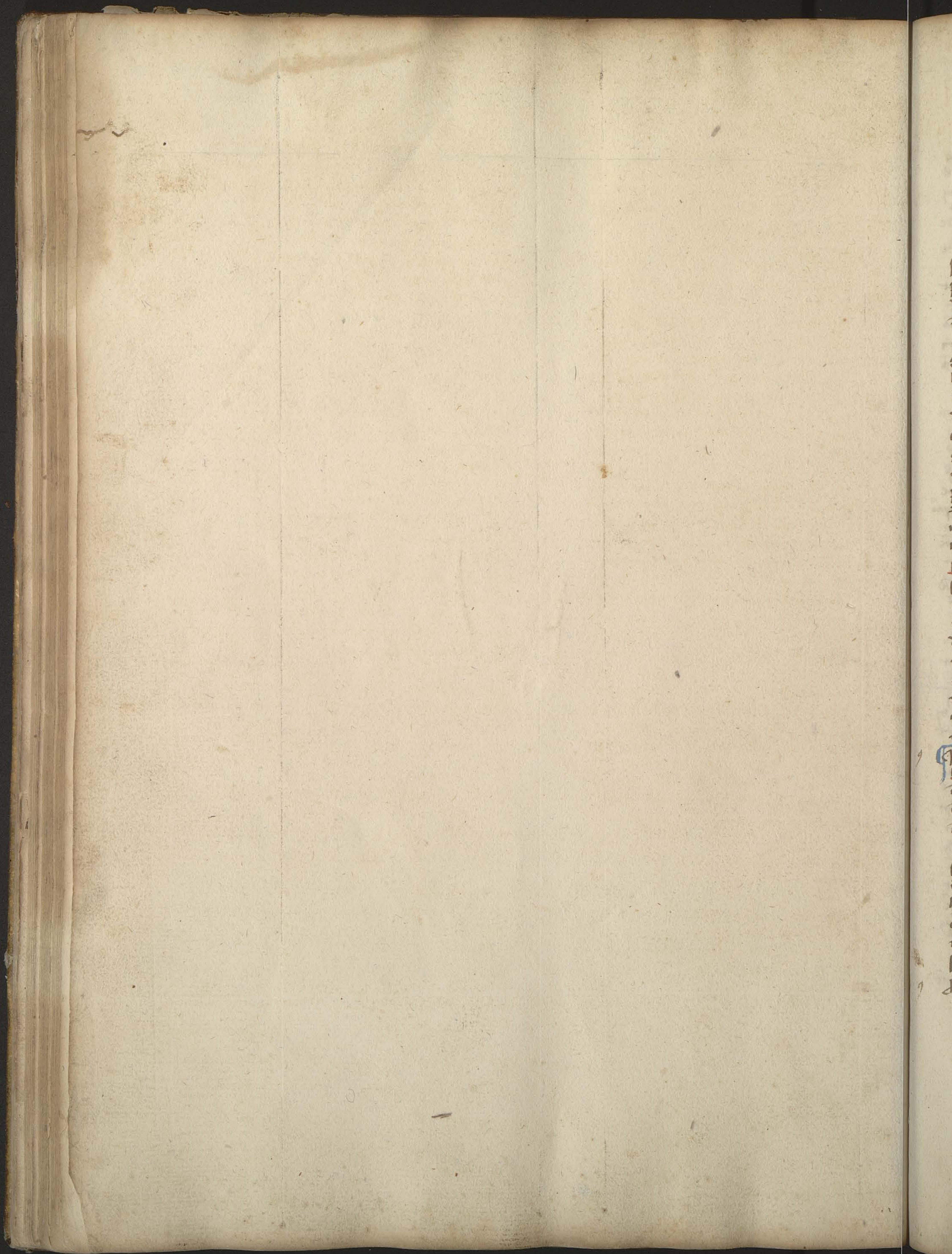
Primum est an eadem sunt principia redi-
tus et exitus. Secundum est an redeunt
ad principium eo modo quo prefluxerunt in
eo ad eorum exitum. Tercium est que sunt im-
pedimenta huiusmodi reditus. Quartum est an
huiusmodi reditio presupponit universorum
ad seipsum reductionem, que ad deum
et intelligencia ad seipsam redire reditio-
ne completa. Ad primum dicendum quod sicut supra
secundum diversificantur in virtute causali ex-
eunti, sic aliud principia resolucionis
non esset eadem in principiis compositis
secundum aristotilem 3o phisicorum. Primum patet ex hoc
quod reditio fit a virtute cause finalis,
exitus vero a virtute cause efficientis
et formalis. Et confirmatur, quia primum
in intencione est ultimum in execucione.
Sed prima causa ad eorum rerum intendit se-
ipsam et universum finale bonum
et ultimatum, et influencia finis
est ultima in execucione. Sed autem
reduccio rerum ad suum finale principium
videtur prius patitur quam reduccio huius fit
a vi cause finalis. Ad secundum dicendum quod licet
quod sic res [illegible] quod repug-
nat copiose summe [illegible] bonitati, tamen cum
quod res sit creata non suscipit [illegible]
sui finis per eius operacionem [illegible] operacio
presupponit perfectionem rei in [illegible] eius
substancialitate quam non habuerunt
res in mente primi ante eorum exitum.
Ad tercium dicendum quod huius reductio im-
peditur generaliter ex corrupcione natura-
lis qua creatura secundum legem nature tenetur
obedire suo creatori. Hec autem corrupcio
in subiectis intellectualibus provenit
ex aversione a bono incommutabili
per intellectum et voluntatem, sicut Augustinus dicit [illegible]

eis ex nimia variabilitate [illegible] creatu-
nature [illegible] in [illegible], sicut [illegible] oppo-
sitis dei forte non tenetur [illegible] ex
[illegible] malo quod consistit in usu qualitatis in
declinacione a medio [illegible] secundum
[illegible] medium declinacionis huiusmodi. Et in
corporalibus naturis sub homine provenit
ex nimia monstruositate; sunt enim mo-
[illegible] occasionaliter impeditur prima
et eternalis operacio rei quia sic ne [illegible]
impedita accepimus perfectionem finis. Occa-
sionaliter dico quia non rectificatur per for-
mam receptam a primo sibi impressam. Hec
autem forma est secundum empedoclem amor
divinus fortus naturali instinctu quo superiora
moventur ad inferiorum providenciam
et inferiora ad superiorum obedienciam et
reverenciam. Et hunc amorem in causis
universalibus vocavit plato providen-
ciam divinam, in particularibus vero fatum
seu providenciam. Ex quo patet quod provi-
dencia et fatum non ponunt in rebus nimiam ne-
cessitatem, quia licet fatum sit immobilis [illegible]
[illegible] a primo fluunt et flue-
re [illegible] in causas [illegible]
mobile [illegible] in particularibus causis.
Ad quartum dico quod suo modo, et quod perfectio fi-
nis [illegible] universi presupponit perfectio-
nem singulorum [illegible] particularium. Et ideo
quod res sit a primo [illegible] suo [illegible] fini per
[illegible] sine operacionis eternalis [illegible]
[illegible] per operacionem [illegible] ambobus [illegible]
[illegible] quodammodo [illegible] suscipit [illegible]
[illegible] finis totius universitatis que est [illegible]
[illegible] divine quam [illegible] intellectualiter
[illegible] possidet homo [illegible] possidet quo
[illegible] creature sub homine
attingunt eandem [illegible]. Et in hoc tractatus
completorum totius [illegible]. Ad quem nos
perducat qui sine fine vivit et regnat.
Amen

¶ Explicit compendium divinorum editum
a venabili viro Magistro heymerico
de campo arcium magistro et sacre theo
logie professore eximio Alme uni
versitatis studii Colon' per tunc temporis
vicecancellario menon ambasiatore
universitatis eiusdem

Assit pn° sca maria meo

Hec flores et pri-
pit cpediu sume phi-
losophie / qui intitu-
latur non inmerito
phie flores ¶ Tu q
veritates in phia q-
site et reducte ad pa i hoc c-
pendio dicuntur reflorere et iocun-
de afficiunt potentiam intellectiva humane
inquisitionis ¶ Tu 2° q sunt flores
accipiunt gerere vnali tpe et quo
sole eleuato i signis generacionis / ita
hec p' phia gerere accipit sm
ee quod h3 i scientie et speculative
dum mia imobilitatem et quieta stat
tamquam libera a cuttis mundanis
sole i intellectu agente eleuato
in signis generacionis i possessione dum
phicas h̃tq philo. s. phie naturalis
et matematice ¶ Tu 3° q sunt flores colo-
ris purpurei sunt visui delectam-
tu ut innuit p' i h° de sensu et
sensato, ita veritates hec quesite
sunt intellectui delectamine / eo q in
contemplatione carpere tamquam in fine hu'a-
ne inquisitionis ut humana e stat
desiderium humane mentis i prima
via eius origine i posse / Tanto
enim po plus delectatur quo magis
vnita fuit suo obiecto sm p' ¶ De
istis igitur floribus introductionis
modo in hoc cpedio dicendum Dub°
¶ primo igitur dubitatur ¶ Omnis mul-
titudo ¶ an a ppo sit vera / q° p
i scientia de multitudine pluribus / qualitas
e multitudo certa / et ea q no stat
i forma vnius coordinationis / tum finire
sit actus vnitatis / id no pt ee
finitum quod caret vnitate / sed multitudo
repugnat vnitati / ergo multitudo sm q
hodie e infinita ¶ Et confirmatur q
oppositorum opposita sunt proprietates / vnum et
multitudo sunt opposita / ergo si vni appetit
finitas multitudini infinitas a-
pplicabitur ¶ In oi mltitudine dubitatur

utrum totius an sit vnum / q° q multitudo
fundata i puatione pri recessus ab vno
ergo sm se e infinita sit et ipa
puatio caret vltio ¶ Et confirmatur
q multitudo oportet parato loco mine
vnitatis sit mensuratio mensure extre-
mi p° omnibus q est dualitas sm
p i eodem loco e i situ tactus p°
q dualitas fundatur i pro que
stat i vltio ecc. i p° ¶ Nulla mul-
titudo ¶ Circa 2m totum dubitatur
an sit vnum / q° q ordinum for-
e ordo / ergo que carent sua for-
ma carent ordine / sed talis e multitudo corporum
¶ Et confirmatur / q si sit omnis multitudo
est analoga / eo q ordo dicitur
p p' et posterius ¶ 2° / nulla est multitudo
vnita pure vel pure certa ¶ So-
lu° ad pm dicitur q° no omnis multitudo
/ aut e forma / et malus ¶ Ad pm ad
talis ordinatur e ordine gtinui si non
sit datur ad gtinuum i situ i corpore vel
nt pale cit finiri hodie i situ
¶ Si sit 2m / hoc e duo / a i certa
/ a i ptate ad pm / q omnis forma
creata eo q certa finite e certe
aptitudinem / m h3 q dependet a p° for-
ti effectio vnisorum / quousque ad situ
e apte pri nire sue coordinationis
pum ad fine et eciam situm apte
pro / inx suaz p' primo phicus 9
anth tale silogismum atque phorum
du fiat i vnitate ¶ Nec 2m / aute
p' p° poste ponetur statim i pdicatis
ta i sursum q i deorsum / ta i ecclesia-
sticis q accidentibus ¶ Et aute ergo
2° minore vbi sumat eadem q
carpere sm oe gerens ad finitatem
¶ p' h° ad obiectum ad pm dicit / q nulla
multitudo e adeo certa i certa vnitate
q sit reducta ad vnitatem analoe
qua ens habet vniversa essencia et
sit reducta ad actum certe ecc.
cpphedit appetente vnius enti qualiter
et cum actu finitur et tamen licet

2

indecte et ex forma determinati genus / non
enim est inquantum quod infinitum proportione ad
primam propriam finitam per primam per / et tale
finite formam per quam fiat perfectus per
modum primum specialiter et hoc ignote
Et infinita inferiore pro in origine hoc
conceptum posita est (vlis) vlit vera
¶ ad confirmationem / conceditur quod intellectus secundum
quod intellectus est de se exact finite de
generis infinite non actualem
sed potentiale / sed quod intellectus respiciat unum
ut elementum sue conditionis / ideo forme
cum intrinsecum et essentiale ad unitatem
qui originaliter coaetaneo intellectus ap
tem et in quantum stat tamen in fine ne
cesse inhibet sibi perfectatem finitas
est finita est secundum actum infinite et quantitate
potentiam figurationis ¶ ad secundum dictum
dicitur quod / ut concluditur in textu / cateng
cum unumquodque est finitum quantitas unum
per se in separate unum ad finitum ¶ ad
obiectum quod dicitur ¶ ad primum / conceditur quod
intellectus de se infinita est figuratione secundum
potentiam / sed ut dicitur est infinitatem est
secundum actum et ante et quantitate valde
potentiam figurationis ¶ ad confirmationem solvitur
dicendo Et hoc est quod solet dici / ubi
intellectus in confuso / quod esse intellectus proprie
fundatur in hitu confuso possibile figurationis
unitum / quod intellectus oritur originaliter
fluit ab unitate / quod appetit lo
dicitur pluralitas / non secundum esse plura
litas necessario distincta est et finita
¶ ad tertium dictum dicitur est quod / ordo enim
est forma relationis deductus a primo
ad ultimum per media / sed omnis intellectus
habet primum et ultimum / quod ¶ ad obiecta
¶ ad primum dicitur / quod est ita si sunt eadem for
me a quo fluit esse determinati generis redun
fit ad unitatem eius aqua est esse
simul / et datur eius ad finitatis
¶ in questione / quod simul sit de dicto
ad quam / qua querit an intellectus
est sit finita / dico per distinctionem
¶ ad primum eo quod intellectus opera est / et
in eo quod est infinita / quod eum modo
refert eam ad primam primam omnes intellectus
qui specialiter post patet ¶ secundo referendo eam
ad propriam primam eorum / eo quod eorum
sunt quo carent finite et unito
aperte rei tamen in nomine nomine que
mem ¶ ad confirmationem conceditur / quod omnis
intellectus habet ad animam sibi inbibit
¶ pro quod / quod unitas anime sit
prima unitas / eo quod aperte anima ipsa
finitissima est per modum mensure in
bibitur singulis aliis unitatibus mensura
illa propria / primum in unoquoque ordine
est mensura et metrum aliorum / et
io in omni intellectu in quibus (infinita) unitas
finire videtur talis unitas
anime secundum quam clara talis pluralitas
habet ordinem Et hoc est quod a sic
declarant loci in dicunt / eam que
continentur sub eodem genere ad duo compa
/ ad formam generis / et et se Et poo
dicunt in esse eius ad genus participatione
/ secundo non Et hoc est quod parte
dicit dicere primum phisice / tunc forma
speciei dicitur notat / sed sub perfecte
forme / et sub perfectione finis Et
pos quecumque respice sua supra
/ secundo non / finis enim in potentia or
dine hiis non sit ad primum 2m theo
¶ Secundum primum in unoquoque ¶ dubitatur / an
primum unumquodque ordinis sit metrum
et mensura aliorum / quod / de primo in ordine
priorum quod eorum sit vilissimum non
potest habere influxum ut esse mensura
super alia ¶ confirmatur / quod sit in ordine
spetiorum sub animali ceterarum species hu
mana per modum metri et men
sure expenditur super ceteras / quod
qualiter fiat non est intelligibile bo
/ nec perspicacia possibile Et solvit
possum argumentum in scibus primum in genere
successivorum / motum preceedit tempus
/ tamen motum non est mensura temporis
/ igitur modo ¶ consequentia / per se sic / tunc
metrum non esset mensurata careret

effectu mesuratois / in ozne eni i-
dividuorum corruptibiliu no exnte po 47
2a caeret ozne et mesura / Prob;
cu ymg ho ia mortuus sit de-
ficeret mesdo mesdo huani gi epius
mesura z met m ¶ ptea / aut i
qd dr de met o mts z sim tam
intrinseca / ul' extrinseca / a sim ce
pu ij tm / No pm / qz pms q m
ozne spez no est intuitu 2is
spebg / Et silit argue z d' i[n]dividuis
et vtr d' hijs q ze dif o e valis
Met 2m / qz sit 1 g e gtinnoz
mesura no coincidet cu i trinseca
z ceu li ozegie caz / pu cu pncto
i pmanentibg / et nunc i successiis
Et silit in discte vitas non
eet mesura discretois toag / g
arsle 10 mete / Met 3m / qz pu m
sim q hg di dica z pabuc oz poz
/ et tn vspicit pgstioa potuale
efluctid insi ut incett z ce / utz
p p 9 to mete dicete / i ho differ-
re iteoz pu i ab mte oe pors ce
vo affirma o vtute ifluxie vo
pgstioz / Relinqt z igit z pu m tale
no posse hre roez met z men-
sure vo inl' ins ei coordinite
¶ Solu o / loca e ppo / ut d' z i lra / z
gfma z / qz cu ois int do sit co
ordita ut dr in lra salte 2a
vspicient pu m intrinsis sim foraz
oz ms / ordo at i oi inl ne aba
lig o ordinate i pmit z ei / et illig
vtuti ceu li primu e vnumq / et
p quo efficacig i se suscipies for-
ma oz ms q 2a nigr distancia
/ et phac efficacia referut z ad
ipm 2a tan ad met m i g o dig-
m 9 et nobilg relutet forma
totig ordis / hac roe gsili i l o
de efficatibg locoz et locatoz
arsles v te loci ce inia le sup
locud / eo q locg est imediator
celo q locatu / et p quo virtg
celestis pg recipit z i loco q i loto
pg inq sim ozne ne / et p quo
efficacig relutet in eo virtg cele-
stis q i loto / p qua efficacia oz
dinat z ad lotu / sit for ad maz
mesura ad mesuratu ¶ p ho ad
oba / ad pm dicd / q poc int se
no ht int huit sepatu ozne
actu / s potig coordite st suis
actibg / ita ut po rspodes nobilis-
sio actu sit pfectissia i ozne co
ordi ois / q ppr dctiabit pg ea i se
tm tetatg / q mtp a gusa p actu
mtp di sup eig pom i fluxu ht
sup oia corpa infbg fruitur z
potecia sim ce decliuig et ig-
nobilig / Isto no obstate rsolu
ta vis ronis pt pone ozdine
int pos abstrahedo eas a suis
actibg i q o ozdie ultia sim ce
coozms et pa sim vea val' rso-
lutoz / Et in hac mtecoe dicut
ph i ozne poz ce cusu oz m
actuu et ce subordi oz ceyle poz
/ ita ut po infior ordine z ad
pom mgr formatu / sic geng
ad sem / et po ong nuda est
pma igt l et i corp l / et vniso l
i g e poz / z ho no pa po effiat z
metrz 2a z vtute oz ms aroe
ei i pssu q vtute vitior est
si roe ordinati z i mediator
aterl ¶ ad gfinatoz dicdu / q vtg
bo ol cause finalis abiees intre
spez ab aiali gtetaz pncipalis-
sia extedit z sim ordine usqz ad
vltiaz q xptc o ce sit sis ipig
i tctoms no capt ce nisi per
mtpm rflexu ad vte ordina
tiaz ce final' q m ad cf m q s
fligint i flua fims i tota illa
mlac / ho ipm apparet spui na
in hoie xppmi z plures nales pos
ad opatoes celes efficates q in
brutis / quod dt gilbtus porretanus

al' ee manens plata Et sil'
dr q ho e mahor bruto Et q°
pz q a^m pcedebat ex falso in
textu eius oppositis ¶ Ad aliud
q motus et tempus ps^r sm ee simul
pculdubio sit sic hic q motus
e mensura temporis / tunc sit ea ei
in essendo et ut e et ut successiuum
e / si tamen considerent^r sm formam suc-
cessionis depositi in psistentia prcessa sit
ordinata motus ad tempus ut prici-
pans ad prticipatum et p^9ns ut a-
ppe formatur mensuratum formatur
i quaquam non sm rationem forme in-
trinsece sz extrinsece adiacentis / quia
per motus dicitur partes eius de-
nominatione et unitate ¶ Ad confirma-
cionem / q 2^m supponit p^m sm viam
perfectionis scz perfectius et nobilius quod
consistitur in suis rebus ad actum
perfectiore talis ordinis ordinata
/ in quo vi^r actus nobilius virtute ponitur
in eo g^e / q° pro non ipet eius specialis
abstra^a dico for abeo z^ts dina-
ta sm ee homo ad id manet
in z^ts ¶ Ad aliud / q sitr i-
telligi^r d ordinatis sm quasi
ordinacionis formam / sunt prima
talis ordinis sunt ea intima
extrinseca / aut prima tamen / Dicitur
ergo ad id quod obiciebatur de primo /
quod verum e ut probatum est / verum tamen
non respiciat prima^tta pcey^le i flu-
xum nisi imbuatur ubertate tali
/ et eo ipso quo statutum est i ordine
impugnatur principatum et eminencia
bonitatis fluentis ab efficio tal' ordinis
Et hoc debetur ei ratione ad 2^a / q
pad 2^a ad id ordina^r sit pon-
derata ad equilibrium statuere ¶ De-
inde dubitatur an p^m i unoquoque
ordine quoque assilatur equilibrio / q p^m
q^e equilibrium e ppendiculo rectificans
et reducens pondale ad ponderis equa-
litatem / sz in statera ordinis antecedens mensuratis
p^m se non habet per modum perpendiculi
eo q n' suppl^t an se i i° genere
int' quod et a ? mediat ad
instar perpendiculi mediatis int' pon-
dus et pondale ¶ Solutio / sicut eo
q perfecto perfectus gradata multitudo alicuius
ordinis sm ne ordine antecedit
gratia prticipata eius et quasi expte
cione virtuali diffunditur i ea hijs
quidem clarius hijs vero obscurius / et
p^9ns inequalitas / ideo non est ordo
participantium eadem agitur tamen omnis i equa-
litatis reducitur ad equalitatem sicut pri-
mus adhibitum / oz in ho ordine ee
ad mensura electas et rectificans
et perfectionis hujusmodi inequales ad equalitate
reducens / equalitate dico ponderis et totius
perfectionis illius gl / et ho quod non
pt ee ad q id quod p° et i mete
suscepit ab effectu illius ordinis
perfectionem gl / In ho per eum p° residet
perfecto eius unum sibi tamen i sede
supreme eminencie q pt in i° g^e
reperit et p^9ns nt i 3° maxime
equalitatis / hac itaque ratione dicitur
equilibrium non i queritur ¶ Per
hoc ad obiectum dicitur / q licet p° alicuius
ordinis n' sit prius suppositum est
tamen eo ad pondus formatur puta for-
ma et effectum eius toti multitudinem gradata
ta q in q^m forma sm ultimum sui
posse i reci^p° declinans at et de-
bilius in aliis ¶ Mensura e sim-
plicissima / Dubitatur an mensura
sit simplicissima et minima i uno-
quoque ordine / q m / de corpore celesti quod
e mensura omnium corporum / et de sole
qui e omnium mensura astrorum / et
de motu celi qui est mensura
omnium motuum / et tamen unumquodque
horum magnum suo mensura-
to / non sm hanc speciem / spe oz videtur
tra ee mensura eorum et lucida
plurarum et cetera ¶ Et confirmatur / de lo-
co et celo q equales sunt suis mensuratis

non existentes sunt mensuratis mino-
48 res et simpliciores. Secundo sit paratus
in textu, nisi enim mensura esset
minor mensurato non posset applicari.
Ad oppositum dicendum quod in hoc corporum
naturalium simplicitas attenditur non in
mobili puritate, sed in forma et sic
sit ita hoc ad consultis perfectionem, cum
simplicitas sit formae proprietas
et in materia, quod obiectum quanto corpora sunt
per virtutem formae magis victa tanto
utique simpliciora erunt, et per hoc pro-
cedit obiectio de corpore caelesti et
sole. Licet corpus enim caeleste tamquam ipsum
simplicius et quantum ... est unita li-
nea ... undique quod in unum a-
gulum ... quod est in forme
... unitate contradicit omnia alia
corpora. Similiter sol ... lucida
... per modum mensurae in hoc quod
lux in aliis ... participative et
per modum mensurae fontalis et secundum for-
mae nobilitatem est in sua ... et lucet
et ceterum ... simplicitatis emine-
tiore oportet supra alia lucida cum
sit ... est expressius clarius ... in-
intuitus eius ab oculo corporali quod
non ... ita apparet in aliis.
Secundo autem opponebatur de motu
caeli. Solvitur per hoc quod iste simplicissimus
est ut vult auctor eius quo in puro tempore
... pertransit et describit
maiorem distantiam quam possit ab
ceteris et est uniformius et sim-
plicior ceteris difformitate habens.
Est insuper ... et per ... magis
unus ceteris per distantiam ...
et ceterum simplicior. Tertio oppo-
nebatur de terra et luna, non concludit
propter ea quae dicta sunt, licet enim terra
propter ... sit minoris loci occu-
pativa quam ignis, tamen hoc non arguit
eius simplicitatem potiorem sed ...
... similiter ... ponere ...
tate ... naturale, ignis enim non

enim de materia habet quod terra secundum naturale principium
forte dilatata et a fortiori partibus
resoluta esset simplificata. Ad
confirmationem dicendum quod licet sint mensurae ex-
tensae ad quantitatem quamvis secundum quantitatem extensio-
res sint mensuratis, secundum quantitatem tamen me-
surae ipsis simpliciores. Verbi gratia
tempus secundum esse forte ... quam est motus sim-
plicius est motu. Et hoc dicitur et dispositio
in passiva admota mensura. Locus et
locus perfectionalis est intima locato
... influens ei productivus conservationis seu
... conservationem locati quod ... duo
... simpliciter est ut influit in loco
quod secundum quod recepta in locato. Con-
tinuatio ad est virtualiter. Secundo
dubitatur an simplicitas sit radix
multiplicationis virtutis et perfectionis, quoniam
multitudo virtutum ponit ...
quoniam non potest stare sine ...
principiorum ... quod ... secunda ...
partem. Et ... uniformitas in celis
prima ... uniformitate ponere uni-
formitatem in celis ... simpli-
citas ... uniformitatem ... celis
ergo ad ... uniformitas celis ...
et perfectio simplicitatis ... simpli-
citate virtutis. Secundo cum virtus depen-
deat a substantia tamquam a causa propria et
ab uno ... non fluat ni-
si unum, 8 physicorum, videtur quod a simplicitate
substantiae non possit oriri multiplicitas vir-
tutum. Contra simplex ordinatur ...
ne sit ... ut est videre de
... de puncto in
... ergo ... est
composito. Confirmatur ... et perfectum
sunt ... ergo videtur
quod perfectio non sit proprietas simplicis sed
compositi. Verum huic obiectioni videtur duo
... probare non esse perfecta
in virtute. Solvo tamen hoc difficultatis
probatur liquet in textu, quoniam enim ad
est simplicius secundum ... tanto independen-
tius a priori se et per ... facultate sue

ne libe^rg qd e ipm ee i v̄tute
mltiplicg / et ad plura sm ap^{te} fue
catis rfenbilig necio / n^c no et p
fectig indepedecia cu e tanq for
ma pfectiua. ¶ Pro ho ad oba ¶ Ad
pm cu cu gfmatoribg sil dicd / q^d
mltiplitas v̄tutu dq̄ e ad ppor
cio sbales e sm p^m celestis modo.
mt reol ad eqmis q celest^s gitabilitas
sbe simplicis quia accipit vniu
q q sm q stat sub irradi^{oe} vtio
agentis / ꝑ phac qua gfegt^2 mlt^{do}
vinutis 2^c celestis no quidh abte sz
p or^{ie} ad actu et opacoes quos
ul' quas tal' sba nata e exerce
¶ Et^t a2^{ta} bn pcedit si hg' vir
tutes cent effg flueres a sba
simplici i 2^{oo} celest ¶ Vbi e qdo
ulde no le adiu advertet / q ois
mlt^{do} 2^c celestis fudat^2 i mlt^c
pe celestis / q iunc volut ꝑ hij
qui dicut aiaz ee suas pot / li
cet irresolute ho explanat / aia
cu gsit^{is} pt ꝑ modu tocig celest
abte / et^t no iune^2 i ea nisi vj
liachiu et q^o e vnde fluit du
plex ee s. supig et ifeig mtt^c et
aic limpidu et fumosu sepatu
et gmctu ¶ Cosida^2 isup ꝑ modu
tocig platini / et ho duplicat^2 / sz
aut i g^c for^c et sus / a^o i g^c eff^{ts}
et sus ¶ 3° vnus aie sut sbar
de integ^{te} eg sz^b cel^e or^{ie}
po^c formal et actu / q^{oo} dicat
p ve^{nia} gphedi i ssbo ut tg^m
i tetgono ¶ Et silit sefitu i vo^{li}
/ et sub ho ee pg sepatoz aie
rō^{lis} atoz^e humano remanet
ve^{nia} et ssbitu i aia sepata sm
q tenuit albertg i l^o de ori^{ne}
aie / et 8to phis ¶ In hac itaq
itecon visita^2 i^a oro / aia est
sua po ¶ 2° vo mo po^c et v̄tu
tes necesso degenerar i alicia
nāy ptr cptispeca vim effectiue

q^o mo u^t aia e sue po^t / m^o ipe
po^t mfi^{o}es et cor^{les} remanet
dissoluto cor^e ab ipa aia ¶ Ad
2^m cu cu gfmatoe dicd / q simile
ut sip e no ordina^2 i ppone
sz ut e sip sm actu gptig sm
pōm ¶ Et ho q hec dici^2 mtt^2 de
simi^{ci} sm actu et pōm / ho cu
hz no sit tom mtegle ul' cor
cel^{le} et ꝑ gns no sit degene
pfconis ptrapate ut sic / et
tu to^m v̄tuale sm i flucecia
pfcoez / et tato ad e pfcig quo
illi simi^{ci} ꝑ indistacia fuit vi
ag eo q vnigssp effg forcore
accipit i pssioz a sua causa
quo mis distat ab ea ut in
iunit p. 8. phis et de moto
ve celeste ssde i coufcu^a no
m cet^o ¶ Deinde q^r ipit^2 i mlt^s
¶ Dubita^2 an i^a ppo sit va / q^m
/ q^2 sit ois ordo mundane mlt
titudis ect ordo catls / ꝑ^c no
so^m reduceret^2 mlt^{do} ordina
toz ad vnu p^{mu} sm q̄ori^{te}
nc id' ipis gnetis et catl ¶ Et
gfma^2 / q^2 sit p^m i or^{ie} pōz
tegentiaz mhoie cpntin eet
ad q^d qd i fluy^m ht prīl^o p
fconis sup a^{ds} pu iege^{nd}
/ eo q i^a ctau^2 m alys sicut
p^a ichoata bonitas caz eme
ece supaddut diias sbales
cet no gcordaret hec ppo cu
supig dictis de met^o et mesura
vbi pfessi^m po^2 ca p^a ¶ Pitca
no vide^2 q sit vna equo^o
pura / eu deu sit pus / pmoz
mlt^{ie} gq^m euocā sub ee mlt
titudis stare ad p^m sui ordis
¶ Circa cor^m p^mum / cor^m ho
vide^2 ee q p^m / na diuisitas
caz est equota cu eptlusioy
ois coicidetae caz agetiu ad
mam / et p gns pue e equota

No̅ bn̄

qua equiuoca excludit. Contra. Et confirmatur
49 quia si causalitates causarum equiuoce essent ca-
liter ordinate secundum prius et posterius
/ sequeretur quod ultima non influeret non
influente prima quod est falsum experimentaliter de hiis
que casu aguntur que in causa prima deficiente sunt
apta nata causaliter puta fine uniuoce deficiente
sunt. ¶ Solutio. Contra presupposita est consequentia
prima et secunda materie. ¶ Et confirmatur satis arguitur
posito in textu. Una si multitudo foret
pure equiuoca esset taliter ordinata. Et
secundum istam non esset ordinis non esset de-
terminata sed vaga. Contra quod multitudo causarum pu-
rorum dicitur et denominatur a causa. Et
si foret pure uniuoca non esset in ea
ordinatorum essentialis subordinatio nisi [illegible]
secundum essentialem modum sed potius accidentalem
[illegible] secundum essentialem modum. Ratio prima est
equa contraria forte quia in tali mi-
ultitudine reperitur. Ratio secunda est in equivocantibus
dominium ... actio super potentiam in singulis
unum oritur inequalitas vigoris
et valoris potentiarum naturalium in ipsis.
Relinquitur ergo quod multitudo fortior suorum
aliorum cuilibet ordine contrariatur, contrariatur et
eque sit analoga mediam pos-
sidens [illegible] inter puram uniuocam
et puram equiuocationem. ¶ Contra ad obiectum.
Ad primum conceditur quod utrobique est determinatum
ordo plurium id est [illegible] causa
influente intrinsecum formam ordinis
sed non oportet quod habet causa sit ordinata
illius ordinabilibus. Et causa secundum viam
compositionis nature et tunc primum coordinatum
secundis in aliquo multitudine procedit [illegible] sunt
causalis ordine. Secundum autem viam perfectionis
secus est sit cum primum causalitate habet super
[illegible] a [illegible] sub [illegible] effectus
4 Ad 2m patet solutio per eandem doctrinam. Nam
[illegible] verum est quod [illegible] secundum viam
compositionis [illegible] et [illegible] in
[illegible] secundum [illegible] sed
secundum viam perfectionis quodlibet est ordo
in sit cum [illegible] et [illegible]
[illegible] sibi subordinatarum

et quod dico causa sub a causis sub a [illegible] effectus
primum [illegible] quod est effectus intellectualis secundum quod
fluit ab intelligentia motoris mundi
videlicet hominis in quo omnes potentie cognitive
obsequuntur instrumentaliter intellectui ut [illegible]
suo ministerio deducat in [illegible] finis
possessionem et ad exercitationem quo acquisito
immobilis manet et immutabilis
quiescit ad intellectum. ¶ Ad 3m ratio patet
procedendo causa in [illegible] exceptionibus quia est causa
sub esse equiuocis accidit [illegible] or-
dinis prius licet [illegible] intrinsecus non sunt
talis principii [illegible] contra [illegible] modum
[illegible]. ¶ Contra ad obiectum [illegible]
Ad primum intelligendo quarum / [illegible] licet
[illegible] in uno vel in [illegible] non coincidat
esse agentes [illegible] / [illegible] phi-
[illegible] habere coincidentiam in [illegible]
vel [illegible] modos [illegible]
dinationis [illegible] quod in 2o physicorum
solet narrari. ¶ Ad confirmationem / [illegible]
[illegible] / [illegible] philosophos [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] influere
per motum et [illegible] in
[illegible] et [illegible] quod
se in obediente reddidit ut in [illegible]
[illegible] pugnam [illegible]
ut vult [illegible] 2o [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] Primum [illegible]
2o [illegible] / quod in [illegible] cognitionum reperitur
unum primum cognitum in quo est perfectio omnis
cognitionis hoc est cognitum intellectuale in
quo est plena facultas quod nec nobilis
[illegible] emittendo [illegible] 2a cognitio
/ patet quod omne cognitum reperitur in [illegible]
[illegible] influentiam [illegible]
[illegible] apprehensionem / [illegible] et [illegible]
sit et [illegible] sit. Sed maius est quod in
nullo ordine [illegible] influentia [illegible]
[illegible] apprehensionem
[illegible] vel per apprehensionem [illegible] influentiam
[illegible] patet [illegible]
[illegible] humanos / secundum [illegible] h-
[illegible] in cognitione mixta [illegible]

17 i flu^a hui^s intf^m pg^le q^o ꝑficit
apphēdēdo / et itf^m agēte q^o ꝑficit
i fluēdo / unit aut̄ miγtū i oi^e
ꝑticipat mei^t nāz reso^t i p^a an
sc co ꝑfectig / et i p^s^g co i ꝑfectig
¶ Aliud cor^m / i vniuso cognitoꝝ aialiu
ro^le i ta aoꝝ / Et istud ḡfirmat
a sig^o / qm̄ i hoie po^e sp^i^ue suscepti
ut i fluētiā intf^s ꝑ quā facta
sic̄ dici^r nisi sc hre ad rōis ꝑfe
ctēm ꝑ phm̄ i nꝑe vniuste^a / et apt^s
sp^i^m rō^le dicat̄ ꝑticipacōz / p^o cti
corꝑ ¶ Aliud cor^m / in vniusite ē
eiū i ue^r vnū prīoꝝ eis i quo
ē entitatꝑ for^e sin̄ v̄te puē ac
tiuā et hō est ꝑ ceiāz et^s ꝑ
ꝑticipatōz i q^o nullus ē nisi p^u^s
i co q i oi unato i suis p^u^s
ꝑ modū ꝑtit^s sc hz salt^e cōe
alicg p^u^m ¶ Aliud cor^m / i vni
site mōlū formā motꝰ ꝑti
patū i ue^r v^m p^m moueꝰ in
quo ē g^le^s for^e mobilē ē sm̄
vtute actiuā Et hō ē i g^e mo
bilium corp^s / hns plenā facult^e
sc ipm̄ mouēdi ꝑ id q^o mouet
nullo^o motū ¶ Aliud cor^m /
i q^e mouētiū i quibꝰ ē virtus
actiua mouēdi i eis sepata gra
dus q^s i ue^r p^m q^o effectē et
origināt virtꝰ mou^i eis i fluit
/ et hō ē q^d a se ipō ꝑ se ipm̄ et
p^r se ipm̄ mouet sm̄ oē gen^s
cause actie et nō a soi depē
dēs / et hō est p^m motor / de q^o
dt ꝑ ꝑ ue^le q^d ē pnceps en
ciū ¶ Aliud cor^m / i g^e viuēciū
i ue^r p^m mouēs q^d ē gis vite
p^u^m necessar^i oibꝰ q̄z mō vitā
ꝑticipābꝰ vitā influēs / et hō
q^d est viuēs vita actuali pura
actu^le forta p^u p^o oi vniusit^s
entiū ¶ Ex quo pz / q ce viue et
intf^re or^ie q si sit ht ta i flu
ēti^r aibꝰ causis realit^r subordi^t^s

/ ita q ce a p^a ca / viue a 2^a / et intf^re
a 3^a / q^ii īmo ut dcm̄ ē h^c tā re
solunt^r i vnā p^mā causā ca
q suo ceyli lūie substātiarum
¶ Ex quo pz error ꝑlonicoꝝ dicē
ciū / aiās descēdē^r a gyrbꝰ stell^e
et cāi ab intf^a / pz cōsiq^a q^d
vita aial^s vp^ut^r i corde organi
co i sp^u vehēte et i aiā i flue
te vita q ē cey^l^s aīe causa
ē spūs et vite et corpis ¶ Con 9
cor^m poss^e argui / sc^e sicut sicut
p^s q^z rō calus eq^le i ue^r i eis
g^o / q^a tz ꝑ an dcm̄ / et aūs p^z quia
oīa n̄calis ullo^o coīadit cu aīs
sbꝰ eo q i for^li oppōt se hz ad
aās eas / q^z hz sc i rōe actꝰ et
po^e / Itē vide^r q pō i or^e sm̄s
nō est p^a corꝑ sm̄ mā ul formā
ul effi^ue / q^z vicior ē effectiū et
ꝑfus vigorosior i fluēdo / Itē
vide^r / q formā q ē rō oīs calit^s
eu nil causat nisi sm̄ q est
in actu / et oē q ē i actu est ꝑ
formā / sc^e q for^e ꝑ suppo^r ab
oibꝰ aliis causis / Itē vide^r q
effus i fluit formā et ꝑ q^s
sm̄e qm̄ eu forma coīcadit 2°
phicoꝝ / et for^e i fluit ue^r / ad
hō dcm̄ / Ad p^m ue^do an / Ad ꝑ
batoꝝ dcm̄ / q quis mā ung^o
coīadat cu forma et aīs i g^e
ul i s^e / tn̄ quāt^o ad eis i ana^a
ꝑportōnis ad vnū effectū ḡsti
tuēdū / qm̄ quidē effectꝰ hz ꝑpo
respicit mam̄ / tn̄ respicit sme
tanq̄ necessariū coīcadite alias
causas ad causādū / Et q^s
d^r de pō et actu q^d quecūt
ut sm̄ speciem n^e m̄ / Ad 2^m
dcm̄ / q ce hut quadꝑlicem
ordinē / p^o^o sm̄ p^s et p^sius
i rōe causādi / et p^m modū
dux est / aut sim^r aut ꝑ qpa
coꝝ ad effcm̄ / et p^m^o ꝑcedit

artem de causa efficiente. Secundo de causa materiali
scilicet secundum vim causandi hoc est quod est
disponere vel habitualiter vel actualiter
50 Et primo procedit arguendo de forma quae est
sicut habitus quo causans disponitur ad
causandum. Secundo procedit arguendo de causa
finali. Contra eius conclusionem arguitur
scilicet Cum causa quod in genere causarum naturaliter
esset ordo quia dicitur secundum unumquodque
genus causae, igitur in numeris ordo et
ad unam primam materiam quae vim dat aliis,
et videbitur antecedentis opinio fallaciam
quia tunc diversificatio formarum esset per materiam
et materia praecederet formam et ordinem
formarum et corporum esset per materiam quae
omnia impossibilia sunt. Dicendum quod in genere
potentiarum secundum materiam est invenire
primam coordinatam potentiam pure activi
quae praeordinatur omnibus aliis potentiis, eo
modo quo actus praeordinatur aliis ac-
tibus, secundum tamen ordinem contrarium quia genus
est ordinem generationis et in perfectionibus est
invenire primam materiam maxime ab actu
distantem quae scilicet causata est in umbra ul-
time formae ad quam formae fluunt et infinitum
ipsa nichil continens, sed illa potentia secundum naturam
est omnibus aliis potentiis inferior potentiis in-
ferior, et ideo nullum influxum habet super
eas secundum tamen rationem attingentem multi-
tudinem potentiae causante respectu omnibus pri-
cipiis materialibus et mediis talibus sub
infima potentiarum esset prima in genere potentiarum quo
ad scientiam coordinatas ad modum
quo generatur influxum huius super alias
quomodo scientiam coordinatas ad mo-
dum quo genus influit super species quamvis
secundum naturam ordinem species praecedat genus
et sublato genere destruitur. Ex hac con-
firmatione in loco posita inferuntur
correlaria. Primum quod in genere moventium
et motorum stat resolutio ad unum
primum movens tantum, patet quia in ordine
respectivorum quaecumque moventia mota et
quodlibet motum tamen igitur per rationem opposi-
tam inveniuntur in quo movens tantum. Aliud

oportet dicere quod primum quod movens mo-
tum quoddam causatum primum non habet primum. Ad
quod sequitur duo inconvenientia quorum
primum est quod omnia moventia essent in-
finita, quod non est intelligibile in actu
et nullo modo in natura. Secundum est
quod ad esse resolutionem et prius an se et tamen
secundum viam compositionis non possit reperiri
primum, quia cum id medium sit compositum et
omne tale sit resolubile in primum patet
resolui in sua principia. Et sic
infinitum compositum primum secundum viam compositionis
esse finitum secundum viam resolutionis quod
non est intelligibile. Aliud correlarium: in genere
contentivo est invenire unum primum
quod est intellectus agens intellectualis, patet quia
intellectualiter et medium compositum compositum
intellectus agentis in eo quod formam intel-
ligentis habet influere in ordine ad
intellectum possibilem et proportionat rationem
ita possibilem, in eo quod ad intellectum agentem
se habet sicut color ad lumen per modum
potentiae. Aliud correlarium: in ordine locorum
et locatorum stat resolutio ad unum
primum locans ultimum locum quod virtute
locativa omnibus locis locabilibus
influit, et hoc est caelum, in quantum ambit
sua tota materia contentum et continentem habet
in se virtutem generativam et conservativam
corporum quam liberat motu et influentia
in inferioribus imprimit. Et hoc est virtus
quae ab aristotele dicitur natura. Ex isto
patet quod caelum non est in loco sed potius
est locus aliorum, et est ista ratio
albertiana in libro de proprietatibus locorum et
locatorum. Et sequitur quod quod mo-
tus localis caeli non est eiusdem rationis
cum motu locali rectorum. Aliud
correlarium, in genere principiorum formalium in
ratione principiorum corporum constitutorum resolutio stat
ad unum primum secundum unumquodque genus no-
minis. Ex quo patet veritas sententiae phi-
losophi praedicamentorum concludentis statum in praedica-
mentis sursum quam in deorsum, et per consequens
dicitur omnem categoriam finitam stare

ad vnu geng gnalissim | quasi sit
arguatur | in qualz catego^a inue
ne^m gtu qo optz vocibz cepmorz
| qd e gen subaltnu cepus gtis et
sps | go p rocz dacz id se solo re-
dur igen tm aptcam et i specm
tm cpz | gen tm e gen gnalissim
spes tm e spes spe^ma | Ecz pz
| q ordo formarz aquibz fluit ee
q^dmo et diffund, ecz e q^onib
state fante sut aptcam | aliter
cm p^recet difi^o et demra^o | dif^o
qd | eo q ra oz finie et fine
pstas i eem bz ipi difito ut pbz
mfptao cu nois q tm ro p^recet
si p^ucepia diffinic^a ecut i fita
apte am | eo q ab i fito ul' i fitz
no fluit ee finitu | ecz demra^o
i gueiet dueit et cepmis vers
et i mediatz si i pmis d' mo
strez no eet statz | et qr de mo
e i strume^r gnans strm nos p-
cand roz oportet ea rsolue i
gnatm stre pu^r | et ho e aquo
fontar fluit lum formatm scibi
lui | Lz ecz q ordo form p^rcalm
stat ad p^ma aqua origiat^r | fluit
ipi nic q est altea pz gti influ-
itur ee quasi sit ma et for
forta in se grepit vtute forme
forlis for^lis et formatz | go re-
solu^lis e i forma formatem
apm et forma forbile aptz p
roue sepe inuocata | Sequitur
ecz q vniusi^s finiu stat ad
vnu pm fine p mod desidea-
blis et aati aptz ei si sba mo-
uete et ea bom et finis coici
dap i adeptom q fis stat suma
boni fruitio | Declao 2^m | Sou
bita^r vt^m bo^m et malu pua^ne
oppoim^r | et suppo^r p^m | qr bonu
et malu gnantur sic dt. p.
i pm p^utz | Itz ullo^o opponitur
eo malu sit i bono ut i sbo

et loco | mo michil opo^r ei qd
e in eo | Itz bonu et malu se hnt
ut plia et vnu teste boecio i
ho de gso^e phie | vbi optet bom
reduat ad opm vnig | Itz pzea
ep vnite rei orguing eig bomte
sz vnu no opo^r inito nisi rla-
te sit mesura mesurato | Itz
malu for^r nichil est et vnu
q p bratu p malicia sue nature
i nichilu est vertile | go opo^r
bono qdic sit nichil enti | Dcm
v-dct^r | q pua^o et hitz no sit
ead coordinacois | diat p. gto
topicorum q licet gtraio^r sit vnu
geng non tm oz q pua^o et hitz
sit vnu geng | Ad p^m hoz obbz
dicd | q nlr est bo^m | sz tic gsta
ac morl | heroyca | et diui | et
hoc qd intedit obm intelliv
de morl bono qd degnat i ma-
lu morl p actu gnu actibz vir-
tute gnantibz | Sz bonu nc ho
pua^ne opo malo aut sit dictu
q malu dur acopt^r sz nar
p eo q e malu a forma^r p eo
q est q et vm malu e | Et poo
gra^r zoo pua^ne opponitur ut
pz p i ductoz i ducete ta i malu
augli aie q nc qr malu an-
geli e gdei forma itp^m ee per
auersione a bono i gmuta^li hgdi
aut auersio est recessz abono et
p gns pua^o malu aut aie est
g move ee et ho p recessu et
decli oz a me^o virtutz | Sed
malu nc est g nam ee per
corupcoz vnitz ultie p mancia
saluatz | i sigm q oibz nar cpeti-
bz in est appetitz quo naliter
se p manc appetut et i vnite
saluai sz obm appetitz e bonu
et p gns talis nc vnitas est
bonitas nc quae et solu^o vnitz
p eoi z et p^uorz distacia induat

malum non. ¶ Ad 2m dicendum quod simplex
51. est bonum, sed per inchoationem, delectationem et spe-
ciem, per inchoationem in principio eius, per delectationem
in vno perspectam in vero. Et tunc
dicendum quod malum quod dicit privationem boni
delectati vel speciati locatur in bono per
inchoationem sed in principio quasi subiecto et principio sue
entitatis et corruptionis, et per quem ad-
modum quo ceteras que est privatio vniuscuiusque
fundatur in originibus principiis videndi
a quibus habet eam entitatem quod in ea i-
uenitur. ¶ Ad 3m dicendum quod se habent ut
vnum et multum in actu, eo quod bonum
ad constat vnumquodque salvat in diuisio-
ne, sed malum infinitum est ut multi-
farium sit ad instar multitudinis simpliciter
posite, sed vnum et multum ut peccata
videbuntur simpliciter opponuntur sicut que
privatio et habitus et simpliciter oppositio priva-
tionem salvatur in eis, iuncta proportio se
habet ad malum et bonum. ¶ Ad 4m
dicendum quod licet malum formaliter sit nichil
tamen non est purum nichil, sed privatio
rei quae prius est posse et formaliter non ens
tamen non est purum nichil, eo quod necessario
entitas in malo accepta fundatur in en-
titate privata per quam reducitur
ad simpliciter vnum sive summum ens primum. ¶ Ad
quintum dicendum quod quamvis id dicunt philosophi iterum de-
generare per peccatum, ut cum contraria esse causas
contrarias per se, sed sufficit quod privationes opposita
sint causas contrarias removeri, potissime cum
duplex sit privatio causas privans actum et
privatio per peccatum talis actus quod principaliter duo
non est causas contrarias per se cum suo habitu
et haec duo privatio privata, quia est privatio
privans actum tamen, et ista est causa contraria
per se sub quo ordinatur privatio cum suo
habitu, eo quod ista fundatur in alterutro contrario
agere vero virtute est in suum habitum capit.
9 / ¶ Tertio quaeritur quod esse potest: ¶ Et
instatur quod videtur quod summum malum
si quod esset possit habere vltimum virtute
in fluendi super omnia alia mala, eo quod
alia mala quando naturaliter in relationem

tendunt, supremo primi, sed habet tendere non
est nisi formaliter ut in primo in perfecta quan-
tum vestigio intentionis primi relinquitur
ad id primum, sed in omnibus malis invenitur
naturalis inclinatio ad nichil, ergo nichil
habet vltimum in fluendo super ea, et per quem
a bono hoc potest concludi de summo malo
eo quod id tale virtutis est quod nichil
est prima causa oppositionis boni et mali
sunt actus, et postea sed ordo bonorum stat
ad vnam primam bonitatem, ergo ordo
malorum stat ad vnum primum summum et
purum malum. ¶ Item purum malum est
malum in quo malitiae vltima gradu per-
fectionis est in pluralitate, sed hoc summum quod ad di-
centem ad esse pessimum in comparando malum,
ergo ita est aptum vel in maiori et minori
intelligendi et secundum conformiter sit mo-
dendi. ¶ Ad primum dicendum quod incli-
natio eorum in nichil non est in eis
actu posita, sed apprehensiva quia vnum quod
de se tale nichil est et in potentia ad suum
esse gratia omnium in ubi vertitur nisi manum
sui conservatricis efficiens in permanentia
teneretur, sed primum in vnoquoque ordine posi-
tum in fluendo habet sicut secunda gradatim
per modum inclinationis vsque ad vltimum per-
mitteat descendendo, quia talis influxus arguit
influentis perfectionem et communicabilitatem bonitatis
eo quod perfectionis boni est communicabilis diffusio.
¶ Ad 2m dicendum quod quemadmodum potest co-
ordinari sive in actibus non habet ordinem
separatum inter se, ita et malum coordi-
natur bono. Et sic non invenitur in natura
possibile per se aliquod actu separata sed dictat
per rationem resolutione et per abstractionem
actuum operatorum positionem in sua puritate reci-
piente, ita simpliciter veritate non invenitur
ad summum malum sed dictat in
ratione accipiente privationem boni abstra-
cti ad modum tamen simpliciter viam rationis a
bono maxime remoti, et hoc tamen malo
in potest nominari abstractum quod dicitur
malicia per se primum, et est nomine concretum
superlativum quoddam quod est pessimum

Sed hoc ad 2m dicendum quod comparatio ma-
li non fundatur in accessu ad veram
nonis in positorum ut dicit gilbertus por-
retanus sed in recessu a puncto bono
in quo licet non inveniatur ultimum secundum na-
turam tamen sufficit quod inveniatur secundum
modum essendi et intelligendi et appetibi-
litatis nostri. Ergo etc. Actio modum suppla-
tionis et si non secundum rem ut dicit Tho. 3
dicit rei, quia conformitas modorum
essendi ad modos essendi et intelligendi su-
fficit. Ergo etc. ¶ Contra 2m obiciatur
quia universitas entium creatorum ut cre-
ata de necessitate stat ad duo, scilicet ad
actum et potentiam, ad unum et multa, ut
vult p. quinto metaphysice ubi omnem di-
visionem reperta in entibus in oppositione per
nationem unius et multi reducit et
non oportet quod entia ut entia sunt
reducantur ad unum ens. ¶ Item
ordo non est in pluribus nisi per id
quod constituit plura in forma multitudinis
sed hoc est potentia in dimensione contentum in en-
tibus universi quod est distincta contra ea
mediantibus quorum entia sunt nobiliora
et diviora quorum minus nobilia.
Ergo videtur quod ordo universalis entium
sit a potentia que est radix maliciae.
¶ Ad hoc dicendum, quod esse est actus entium
substantie precedens in universo esse
entium consideratum propter quod Augustinus dicitur
verbum substantivum, ergo entium ordo
creatorum formaliter est a primo ente in quantum
per esse actum substantificante quo actus
si entibus defuisset, esset essent quod de-
potentia impleret omnis ordinis complexus,
ideo quod omnis ordo est a primo. Ad 2a secundum quod
hec prius propriis unitatibus sunt distincta
sed talis distinctio nequaquam tenetur ex eo
secundum propria virtute earum sed inquantum comprehe-
se sunt per actum eius analogo ba-
quibus accipiunt esse. ¶ Dicitur igitur ad
primum, quod hoc est verum quod unum quod que
creatum ut creatum est ex duobus enti-
tate sumit, non tamen ut duo sunt
sed unum per formam compositionis redu-
cta, et ideo primum et originale principium uni-
versalis entium est unum, puta en-
titas pura nichil habens in se formis
et potentie permixtum. ¶ Ad 2m interim
sunt minor, quia forma potentionis primi
agentis in universitate entium coniuncti est
penetrata sapientia primi gradatim de-
scendit continendo actus et substentando
eos, potest propter id quod 2m caret de-
se primo substans subsistentie omnino
nichil habeat a se ipso et per se
nichil est. Et ita multitudo potentiarum reducitur
ad pluralitate actuum et non econverso. Sequitur
¶ Secundum quod est causa cause est
Circa hoc arguitur quia causa cause
per se non imprimit nisi in proprium obiectum
sive causati, sicut unumquodque agens
influit in proprium obiectum sive actionis
sed proprium obiectum cause prime est causa 2a, ergo
causatus eius ubi terminatur. Et si ulterius
procedat hoc erit in virtute cause 2e
quia 2a causa facit causatum declinari
quibus tamquam sive causatum obiectum, ergo
videtur quod causa cause non est causa
causati per se sed potius per accidens. ¶ Item
unius effectus est tamen una causa propria
et adequata quod secundum se per se influit
tali effectui. Sed vult p. 2o phisicorum
ergo unius effectus non sunt plures
cause subordinate. ¶ Ad primum dicendum
quod licet causalitas prime cause per id quod
ei quodammodo addit per se sed per quam potest
puta per virtute cause 2e attingitur
effectum dependenti a 2a causa, tamen secundum
se influit in ipsum effectum ab eo
quod 2a causa non influit non per se redun-
dentiam prime cause in eam universal-
itate. ¶ Ad 2m interim quamquam
cause subordinate respiciunt effectum
diverse ulterius tamquam videre tamquam
adequata et potest tamquam non adequa-
te effectum secundum ulteriorem eius formam
talem dicendum, quod omnis causa influit
ad effectum et non cause subordinate

iplurit est tm sub ordintis nobi-
52 litatis per quas reddendo singula
singulis tales effectus corporales et
animales habet ad singulas istas causas
sicut est videre in celum per nec opus
producto. Verbi gratia homo ipse est
intellectivus ab anima vel secundum virtutem
intellectualem qua participando habet cum in-
tellectibus vivere corporis organici et
ab eodem anima sensitiva esse, cuius in-
fluxum a quo accipit non dicit, et
ut corporalis phisicus in eo quod physicum est
est ab eadem anima secundum virtutem for-
malis que trahit actum generationis
accepit, accepta. Et ideo anima est
una tota tamen et adequata secundum
substantiam composita animati, atque ita est
sub ordine virtutes tales quibus
apparatur sub ordinatis nobilibus
causis in animato vincitur. ¶ Propter
quod unumquodque tale. Secundum arguitur
contra illam. Unde quia ad aptitudinem
eo quod in sibi non sit. Homo est sic
sic est per ho, igitur id est
magis tale, sicut est videre in
ista. Homo quod est individuum per ma-
teriam, ergo materia est magis individua.
Similiter homo est albus per albedinem,
ergo albedo est magis alba. Similiter
homo est animal per animalitatem, igitur ani-
malitas est magis animal. Similiter
homo genitus est homo per hominem ge-
nerantem, ergo homo generans est ma-
gis homo. Et ideo videtur quod male
ad aptitudinem hic. ¶ Ad hoc dicendum
quod ista propositio bene sumitur hic, eo quod
propositio cum quod per causam constituitur per
quod adinvicem comparatur est ergo
generatio eius participati puta tali-
tas est quod non communicatur sub
ordinatis causis participatum, et ideo
propositio potest esse ad 2am in hoc quod sumitur
est idonea. Tamen ita sicut est
intelligenda per quod unumquodque est tale
fuit, tunc id per quod est magis tale

est per primam causam esse tale influ-
endo 2a causa est influens in effectum,
ergo prima causa est magis talis. Et per
hoc patet solutio obiectionis. Licet enim homo
ad sit individuum per materiam, tamen non
ipse per materiam individuatur. Et similiter
licet unumquodque formaliter perfectum sine
prima perfectione perfecto producat a forma substantiali
sive a forma accidentali, cum quid tale participat
formam, tamen non per ipsam esse tale,
eo quod forma non est perfecta participatione
sic est cuius, nec homo genitus est homo
per hominem generantem esse hominem formaliter,
tamen taliter accidit ei homini in eo quod homo
qui genuit, tamen magis generans est sic re-
spicit genitum tamquam principium virtutis
et effective esse hominis geniti, et quibus
suo modo est dictum. ¶ Declaratio 2e
conclusionis, videtur enim quod sit, scilicet talitas prime
cause est virtuosior, ergo plus influit
causato, quia quanto influxus est virtuosior tanto
tanto gloriosior, et per quanto confusior nobilibus
causis influentis quanto quam influxus sunt
particularior causato plures habet perfectiones
excellentes. Et per quod plus influit causa
particularis quam virtuosius. ¶ Contra 2am videtur
non sequi, quia prime cause influxus sub-
stantiat influxum esse 2e, ergo plus in-
fluit quam in sibi videmus in stantiam
quia ponens fundamentum edificii substantiat
edificium, et nihilominus non influit
plus edificio quam per edificium in
partes compaginis erigens et ordinans.
Similiter materia substantiat esse quod et tamen
non influit quam forma. ¶ Ad primum dico
licet causa particularis plus influit determinate
effectui, tamen causalitas plus influit de
substantialitate causalis. ¶ Ad 2m dicendum quod duplex
est substantiatio scilicet subiectiva et formalis
et de prima procedunt obiecta de 2a non.
¶ Ex istis sequitur corollarium quod esse 2m vocem
est per nobilitatem causalis et formalis sub-
stantiis omnia alia prima forma, quod non per
dicitur prima fundamentalis prima igitur est
enim communis sicut substantia nec in genere

nec probes unum quam substantie differentiis
et substantia virtute formalem
generationis generis et speciei / et vltimo omnium
principiorum formalium et vlimum. ¶ 2º sequitur
/ quod quolibet intrinsece sine actu per modum
vltimate perfectionis preueniat. Et hoc
consistit sine via talis cursus est
ordo / qua ... per diuinam philosophiam seu
scientiam quam prius implicatur est dici-
tur vsa ca eius ... eius / eo quod hoc
ab ... sue ceyles talis procedit et
continet omnes alias perfectiones subtiles
¶ Declaratio 3ii / Circa quod arguitur
/ vbi ... / quod substantia non sit causa materialis
accidentis / quia si sit ipsa substantia esset im-
perfectior accidente / eo quod materia non conuenit
... eius ... ipsius esse defectiuam. Nec
videtur quod sit causa efficiens / quia accidens
non habet causam efficientem sed defectiuam / quia
capit esse a lumine ... cause per porte
sibi def... / hodie autem declaratio est di-
minues / et per quod efficitur defectiuum
Nec esse in vice forme / quia forma
non est formalis / accidens est forma. Esset
si substantia esset forma accidentis per ...
accidens in vice generis speciei et differentie / et si
sit in... genere accidentis non posset
inueniri generaliter aliud / et per quod esset
tum unum principium scilicet substantia. ¶ Iste videtur
quod prima creatura sit accidens / eo quod omnis
creatura ex nichilo supposito origine
/ sed accidens est magis dependens a ni-
chilo ergo. ¶ Iste videtur quod substantia creata sit
entitas in se stans absque vllo
principiorum / eo quod ... virtute ~~...~~
primi entis ... / et per quod plene
... super nichil et in ponit quod sit
... radices entis creati procedit ergo
substantiam ... subsistendo ut videtur
¶ Ad primum dicendum / quod materia ... vilior
est suo actu sibi correspondente / sed materia
in quantum perfectior est / eo quod ea est ... sub-
sistendi ... in ea ... in se completam
subsistentiam / sed materia ... sine se non
habet completam subsistentiam / eo quod hoc

presupponit completam entitatem qua caret
materia. ¶ Ad aliud dicendum / quod in ac-
tu sunt duo / scilicet esse et modus vestigialis
modificatiuus eius entitatis. Et quantum ad primum
refertur ad causam efficientem scilicet substantiam
quantum ad 2m ad causam defectiuam ut ar-
gutum est. Et hoc est quod solet dici
/ accidens materia esse effectum positiuum for-
tem primarium et defectum. Et per hoc est
euidens / quod accidens non dicitur entitas
ut essentia sine vitate sue materie
/ sed ea ... per modum vel modus eius ...
2m. ¶ Ad 3m dicendum / quod duplex
est forma. Scilicet formans et substan-
tificans sue ceyles. Et forma informa-
ta. Et 2o forma non est forma
quia ... / et 2o ut ... forme
in formati esse formam formatam / sicut
color qui est forma informans
forma formans est lumine / et hodie
forma esse dicitur ypostasis formalis
quo dicitur ... de ... esse
ypostasi forte omnium colorum. Solet
esse nominari forma efficiens forma
sue efficientis formaliter constitutus / et eo est
forma sal et efficiens ... non est
forma informans / quinymo 1a est for-
tum ¶ Sed dices / forte / materia cum
efficiente et forma numquam coincidit in eo
numero / modo ergo substantia esset forma
et efficiens respectu accidentis esset materia
¶ dicendum quod hoc intelligitur de materia ex qua
/ et non de materia in qua sive circa quam.
Et per hoc patet quid sit dicendum ad id quod
inferebatur de vnitate ... / quia ad-
ductio forma ordinis in ... est forma
tum non coincidens cum efficiente / et tamen
quod hodie forme coordinate ...
sunt de integritate primi ...
et per quod ... respicientes sua
substantia / tales autem ... respectus
non ... formam informa formata-
te ... completam ... ¶ Ad
quartum dicendum per interceptionem ... / quia
sed accidens magis respicit ut quod substantia

tum i° entis non est in actu nisi per
formam presuppositionis entis sibi ad nichil
53 ea quod entis sibi ad nichil est entis ap-
te an tum / eo quod ex nichilo processit
in esse / sed entis actualis respicit nichil /
et cum hoc post esse sibi apte an ¶ Ad
quintum dicendum / quod entis cause prime
procedit ad gradum effectus secundum quod hgdi / sed
nulla effectus potest esse equalis sue cause
cause et / quomodo iure sue coor-
dinationis quo supponitur sue cause
ex parte hec contine supplementum causale
sue esse / et ideo in eo aliud est
quod est et esse ¶ Decimus est loqui
de virtute fontis et intrinsece ema-
nationis cause prime / quod cum ea sit
talis non procedit ex eius parte de-
terminate effectus sed potius super equalis
ne et digne in ordine ad quod nec
sic habet secundum magis et minus nec secundum
prius et posterius Et dico ideo non non est ad
propositum ¶ Omnis causa dignior
¶ Contra hanc propositionem arguitur / videtur quod non omnis
causa sit dignior suo causato / decima nona mali
¶ Item causa finalis non procedit nisi
intentionaliter suum effectum Et per quod
minus nobilis est suo effectu quod effectus
eius est realis ¶ Item videtur quod non omnis
causa sit altioris gradus / potissime de
causis intrinsecis quod eadem sunt in effecti-
bus ut dicit aristoteles / modo eius non est
se ipso altior ¶ Item videtur contra hoc / quod rea-
piens sit nichil / quia de suscipiens
secundum modum substantie / sed nichil non secundum modum
substantie sed potius te a quo creator et
ad quod anichilator ¶ Item videtur
quod philosophus bene dixit / materiam mereri
formas / quia unumquodque habet ad ad
naturale proportionem et analogiam inter
sue proportionis inter alterum proportionalium
/ eo quod proportio non potest salvari in uno
/ sed materia cum forma habet animam ad plu-
res formas ¶ Et hoc contra videtur quod sua
propria quam alterius videtur sequi ¶ Ad
rationes in ordine secundum ¶ Ad primam dico

quod omnis effectus per id proprietatis quo assimilatur
sue cause vilior est ea ¶ Et cum
secundum vite subsistendi abstracta ob-
hat forte cendi dependens a materia tam
eo dignior secundum illam proprietatem /
¶ Ad secundam dicendum / quod licet esse tale sinus
sit intentionale forma et effectus / est tamen
realis tamen talis et potissime / eo quod d-
currit prima quam causarum tamen regula
rectificans et ordinans talibus causa
¶ Ad tertiam dicendum / quod licet cause intrinsece
sint effectui eadem secundum esse pervenit
/ tamen ipsum secundum causa ecclesias per quas
efficiat esse causi et in hanc intentionem
altioris gradus sunt ipso causato scilicet forma
quo ad entitatem et materia quo ad
formam ¶ Secundo dicendum / forte / secundum hoc
videtur esse subordinatio causati in ordine
ad materiam / quod si ita sit videtur
sequi / quod causatum quantum ad id quod de-
pendet a materia esset nichil / eo quod
materia teste augustino est prope ni-
chil / ita quod si dimittetur a sua
entitate degeneraret in nichilum /
¶ Dicendum per interpretationem quod / quia sub-
ordinatio non est ad causatum non attenditur
penes causam entitatis / sed penes or-
dinationem proportionatam ad proportionatum
/ primi ad primum in genere posterius / quia talis
subordinatio non potest gradus sed magis
et minus in entitate ¶ Ad aliud
dicendum / quod aliud est dicere effectus de
se nichil est et effectus est nichil
/ quia prima locutio verificatur per hoc /
quod effectus abstractus a dependentia
quam dependentiam habet ad suam
causam non habet aliquam entitatem secundum
suam naturam / eo quod esse eius accomo-
datum est a sua causa Et per quod
abeadem dependens et gratia primi quod est
de se nichil est et ex nichilo est extra
et in nullo vite nisi per bonitatem sue
cause tenetur seu conservatur ¶ Secunda lo-
cutio verificatur per hoc / quod in ipso ex parte
fundatur in negotio contra propositionem per propositionem

q neo negans est cõpte actus et ee
/ et puans cõpte po in ho dunt a
neoe pfecte cõpha q negans e et
cõpte actus et cõpte po ¶ Si que-
ras / vbi sit ia neo an rerp cõtraz
dictio qn nisi est sm actum excudi
/ e tm in pō actiuā p2l puoz tlis
/ sit pz de rosa in hyeme et aīs ve-
getibus quor ee pue e i neoe pōnd
fruta . i rōibus sēalibus treuase i
quibus ma gelud et torlud est
segda ut dicunt phi et theol ¶ Ad
aliud dr / qz mam ineri formas
e dur intes / uno pse et sm sua
sbam / et hoc fsm est / qz si hoc ine-
re forō ipā sm pōm subiud ect
ea duiti forz / et n fir eet i
ydeptc sbe vtis ita ut ma sit
accepta fict vnū pse sm spem
qd fsm e sit p9a pba / et qz ho
gtuugit simr loqui de ma / no simr
fsm mam ineri forō / Lao gtin-
git loq de unito me sm ee eius
forie / 9oo ab ea sunt ges et
pncipia in ea moti sbalis ad
dusas forō tiali / sit ipā dicit
ineri forō / Sz ia gso e ne simr
accepte accidetal no que eis ei
sm id qz est sm se h porq sm
pōm ei accomodatā afor p quā
ht actuale ana ad forma
/ qz ma desiderat nār giugi sor-
tas dino optio Et appetibili
et in hoc stat gcordia dicor al-
berti ¶ Declaro 2i ¶ Dubitat
p an bonitas sit pfectas actus
/ ut dr in toro / et tp eius suppoms
vte gcludit actū in bonis esse
melior pō / et in mal pōm me-
liorem actu ¶ dicendū qz / qz pfectas
actus e se diffunde et exitus opao
actus e age ~~hoc dici~~ Vnī dicit actio
quasi actus opao essel / sz agere
est dese gitare et diffunde et per
qns bonificae ¶ Deinde dubitat

An actus et pō / sine bonū et malū
i equali regnat pō / qz / qz bonū
et malū in quoliz ente dato sit
porto gucta Et p qns mog etc
rmy virtutes ¶ 2o / qz vnus est
toro altius in ma p qnd vnus sex
alterum reppatur / sz toro est malū
ne / 9co vero viā ne bonit / go
malū ne adequat i vte actiua
bono ne ¶ 3o / bonū et malū
9rie opponit sm qz in eis fun-
dat vis regēs / sz grior e cade
pō 9 mett / go et ¶ In oppositū
e ho / qz bonū est finitū sm actū
et pō malū no est et si finitū
sit sm actū ifm tm est sm pōm
gra eo infinit vi supac bonū
i vtute regendi ¶ Et gfir / rep-
petid i malo aie qd e vicin
moale qd potteris vides regnat
qz bonū ei optu ¶ Solue istius
depedz a suppoe et ge sequetibus
/ Suppo e hec / rege i pporto e ad
ee pfetem et debitū fine digere
/ Expisto pz / qz vnaqz ea phi emi-
net pfcōne sui effetus / qz regens
dr ee pfem sm roāz for necū
sz ces finis Et pma quidē pfetio
sat i p actu eius qui est ad actū
pfetum dige / 2m vero designat
in 2o actu eius qui est ad debitū
fine dige ¶ Conclusio / malū
caet pō regendi / pz tpo suppoc pdicta
/ qm malū no est de gtc pfcōnis
forc et finis ¶ Et gfir / qz i omi
rege oz ee pporcom regitl ad
rectū / alioqn no eet appatū sz
casuar gueniu / sz malū est priuā
pporconis et armonie pit et oznis
ut bonū augustus et dionisius
¶ Ecp9o pz / qz bonū et malū i eqli re-
gnat pō / quod et gfir / qz bonū
sm ne oz hic pcat malū puta
actus qui ht rone boi pōm que
habz rone mali Et p qns malū

no adeqt bono in vtute regendi
qm equalitas vtutis ccnt sequit
equalitē nc ¶ Itē pr ho dcm est
54
i mal pom dignocm ee actu
eo q in ea pr distancia ab actu
malicie retineret ad bonitas qua
puat actꝰ malicie ¶ Pho ad oba
Ad pm dicendum intimendo quam
q dux e proꝰ geta et arsta q
fundat i eque proportionalitas sm sbam
et vtute eculte pones in eis
quandam armoniam et analogiam
sine quesitam vnus zm ims
expgtam eq et io p qto ethicꝭ
Et q iusticia distributiua mem
hz supptm sm proporcionem geometricam q
lex siue iusticia legal iubet
distbui bonum aie singul iuxta
dignitatē psonarum et officiorum hunc
dando plꝰ hunc dando minꝰ Et
tamen eciam ad mixtiorum quecumque
est p adequari et administrari
sm proporcionem geometricam sm exigenciam
forme mixti que plus requirit
de terra et aqua q de aere ul
igne Et hec est proporcio i qua
fundat iusticia naturalis ul i formis
amore omni eciam i pporcione forc
et finis ius sciam empedocle-
na dirigere et adiunare Alia
e prop arsmetica que vo proporcio equis
proportionalitas Et ho no inuent i pncis
composicionibꝰ ee rei eate in actu
videz et i po qm i supimis na-
turis vr actꝰ vincē pom tra-
hendo pom totalitr ad gdiciones suas
perfect i in fimis vero naturis eqo
pam vincē actu in eis Ad 2m
dicendum q equalitas geomb et corpib
no est equalis principiorum q sunt
puao et actꝰ ut wlt p s phicorum
sz potiꝰ expo gariorum inista in
actiir necesso pna geomb et corpis
ut wlt p i degnē et corrp et
io no concedit phus anl musi

boni et mali actr equalitas
Ad 2m sic pats pz sed so co q
bonum et malum no reat pse
sz pacns ut pz ex dcis Ad oba
in [illegible] oim adducta Ad pm dicendum
q lz malum sit i infinitum sm pom
tm ho no arguit eminenciam
sue pfeccionis sup bonum sz potiꝰ
impfeccionis eo q po est radix et
io gra mo debet concedi Ad
2m dicendum q ho no pucet expnam
mali moris sz potiꝰ ex difficul-
tate attingendi mem virtutis
et io malum vincē pacciꝰ actꝰ
pse ¶ Declao 3m q hec argm
sic ipe videtr q vltum sit nobi-
lius mem eo q est simplicius pi
pho q est simplex sit pium
hmoi rone cōmi sic pns ¶ De-
inde q ho qd dr michel phorz
compositus sm actum et ergo vr
q mem sit ignobilius vltio
et extremo Et confr ipe dcm est
q i malo potia po est melior
actu et dignior igr in gn conto
po est dignior est actu Ad
oe qm sm q hgdi e i pfectus et
pguis de genere malorum Ad hec
dicendum porre Ad pm q lz vltm
sit mem simplicius sm rone
quersam ad geo eius proprietatis et
si magis queat cu po ger ut obi-
ciebatr tm sm re et sm pra-
cipi vltio vltimum est impfectius et
ignobilius eo q vtus prima totr
deficit in vltio que adhuc viget
i meo Ad 2m dicendum q ad
eo est qd explicatur sm pom tm
sm actum tm et sm pom et sm
actum sil sm pom tm sic po
pura p actum no [illegible] comphensa
sm actum tm ut illa quibꝰ actꝰ
vincit pom comphendendo eam modum
sz sm actum et pom sic id i quo
potea precedit actum et comphendit

ab actu separabitur. Secundo nota dicit
quod materia sit de genere contrariorum secundum actum
tantum / et ultimum secundum veritatem / ~~et potentiam~~ naturae
et rei esse de genere contrariorum secundum actum et
potentiam / eo quod potentia secundum naturam non semper est
coniuncta alicui actui / ut patet de pu-
ra materia. Secundum vero ultimum est de genere
contrariorum secundum potentiam tantum. ¶ Primo ad argumentum
dicit in forma prius tenemus quod / quod
concluditur compositum secundum actum de compo-
situm secundum potentiam / quia secundum naturam rei non
sumitur aliquod contrarium secundum solam potentiam / immo
primo ultimum de quo fiebat est
contrarium secundum actum et potentiam secundum naturam rei
/ et ideo compositum minus licet materia quod
attribuitur secundum viam rationis sit magis contrarium
et simplicius materia / sed prima simplicitas
non magis assimilatur prime cause / quia
ita non est / tamen etiam quia non est
positiva sed privativa / tamen est quia
in actu. ¶ Ad secundum dicit / quod si in
natura inveniretur contrarium secundum potentiam tantum conclu-
deret argumentum / sed tale non invenitur nisi in
ratione / sicut prius dictum est. ¶ Omne
imperfectum / dubitatur utrum imperfectum
sit non ens in quo non est bonum
ut ordo / quod videtur / quia in rebus creatis
quarum perfectio ~~speculatur~~ speculantur
invenitur nichil aut non esse / precedere
secundum tempus aut ordinem naturae esse eo quod unum-
quodque tale est nec [illegible] sui esse conatur
ad ~~perfectionem~~ perfectionem essendi / contra per
rationem vel commentatorem. ¶ Item unumquodque creatum
naturaliter est in nichil et per quandam naturale
in corpore / quare videtur / quod non sit va-
cuum et futurum ordinis rei creatae magis
...alis. ¶ Item secundum rationem non ens potest
esse / similiter cum est esse precedere non
esse / eo quod non esse est tamquam origo ex
quo per prius non essendi pullulat esse
/ et hoc per virtutem creantis vel conservantis /
¶ Ad hoc est dicendum / quod in non entibus
non est ordo / ut vult philosophus primo metaphysice
et quarto physicorum / nec bonum ut philosophus vult
[illegible] theologi dicunt / non entis ut genera

esse ut species neque differentias per quod constituitur
excellens bonitas rei / eo quod ens et
bonum convertuntur. ¶ Et confirmatur ratione / quia
non ens est infinitum secundum rem et secundum
rationem / et per quandam causam unitatis prima
que constituatur in ratione boni et ordinis
/ boni in quantum / quia unum quodque entis bonum
et appetibile nisi per ... unumquodque
unumquodque prius et primo appetit se permane-
re / et ordinis dico / quia sic constituitur
per unum precedens in comparatione contrarium igitur
si non ens caret unitate propter eius in fi-
nitate caret ergo esse ordinis et bonitate.
¶ Ad primum igitur dicendum / quod licet non ens pre-
cedat ens in rebus creatis secundum viam
compositionis vel rationis ut arguebatur
/ tamen sumitur ens precedit non ens
sicut actus potentiam ut dictum est prius / et
hac necessitate concludit prout praedicta creatura cre-
ata esse ens increatum esse ad quod
universitas entium reducitur. ¶ Ad
secundum dicendum per idem / licet talis re-
latio sit magis realis rei creatae
hoc arguit imperfectionem potentiae et perfec-
tionem nec non ens efficitur actualiter
prius / hoc ordinis nisi per virtutem creantis
tactu sue efficacie ad esse ordinatur
ut sit in perfectione eiusdem surgere faciens.
¶ Ad tertium dicendum / quod corpus eo nostra
est resolutoria ab imperfecto procedit
ad perfectum / et ideo prius in via resolutionis
est imperfectissimum in quo est ad quod convertitur
atque communis / sicut arbor coloris
recipit in genere generans tamquam in primo
secundum viam compositionis rationalis / ut inve-
nabitur quarto physicorum. Et tamquam materia ex qua pro tabula
in nobis corporis est post tabula ~~tam~~-
tabula rasa ad multiplicia perfecta
/ et ideo ordo sui fiendi requirit pro-
cessum ab imperfecto ad perfectum / eo quod imperfectum
magis distat ab ipso secundum formam
proportionis / et in hoc sequitur dicit / argumentum
primo in [illegible] sermonis quod fuit littere
alphabeti. ¶ Deinde dubitatur
an necessario reducitur ad efficientem ut

generatio ad habitum / quare / quia necessarium est
forte obviam ponens / et propter quod pre-
cedit actum quem scilicet ut naturale
55 obviam / ut in [illegible] p. p° principiorum
et omnes generatores dicebant, ideo
ab aristotele non fuisse positum op-
ponere subalternatum / ideo quia necessarium oppos-
itum fuisse actum sine processu do-
ctrine / Item quoddam est generatio precedens
habitum ex qua in habitu fit processus
procedens est generatio sequens ex qua
non fit processus in habitum / ergo non omnis
generatio reducitur in habitum tanquam prius
in principio / Et confirmatur / quia reduci unum
in aliud est resumi in materiam illius
et fieri ipsum / ut videtur sonare
locutio / sed generatio non fit habitus nec
necessario actus / ergo / Ad [illegible] / quia licet necessario sit
ponere accipere eam tanquam forte
obviam oppositionis / procedit tamen secundum
rei naturam conversum habet ordinem ut
supra patuit / Et post hoc sequitur
quod omnes proprietates probationis necessario re-
ducuntur in proprietates constitutas probationis
affirmative / et dependent ab ea secundum necessitatem
veritate / Et hoc est quod significabat
p. duas [illegible] necessario in una naturali
reduci ad [illegible] de remota naturali
veritate sed necessario de remota
naturali in veritate affirmative de naturali naturaliter
/ et dicebat autem medii [illegible] non fui-
sse verum mundum non esse [illegible] dico
semper / cum [illegible] / quamvis aliter p.
videtur fecisse propter ignorantiam habitudinis
huius qualis est inter affirmativam et
negativam / Ad secundum dicendum / quod omnis generatio
est ut adveniret ratione habitus
generatio quia non est reducibilis in habitum
propter [illegible] sibi sui eo quod generat actum
et ponit sui habitum / Deinde
dubitatur utrum deus in privatione deside-
rat iungi suo perfecto / et videtur in hoc
quod / quia non videtur unum sit ei
habitum desiderium / et etiam non videtur
quare naturaliter oportet ipsum iungi

suo desiderato / Postea dubitatur
de effectibus / scilicet / an omnis effectus reducibilis
sit in suam causam et in perfectiones eius [illegible]
sue cause [illegible] / Deinde generatio
non necessario fulcitur in habitu [illegible]
[illegible] / ita ut sic et generatio
naturaliter forma corporeitatis perfectionem
[illegible] / Ad
primum dicendum / quod in privatione desiderium per-
fectionis habet [illegible] tanquam et [illegible]
et in sensibile actibus / ad modum quo
queritur desiderii [illegible] habitum perfecto
in [illegible] generantis [illegible] per-
fectionem dat motum naturale quod est [illegible]
desiderii naturaliter ad eius perfectionem / dat
vero formam perfectam dat [illegible]
[illegible] apta nata tanquam gau-
deat et delectetur in forma [illegible] desiderata
/ et quia natura operatur per motum [illegible]
ut vult p. 8 physicorum / ideo [illegible] naturale
desiderium non potest cessare nisi quando
in privatione unitur suo perfecto / Ad secundum
dicendum / quod effectus reducitur in causam
tanquam in principium generationis effectus [illegible]-
one et permanentia sue naturaliter / et non
reducitur effectus in causam et in perfectiones ef-
fectuales eius / quia sic effectus in hoc re-
ductorum efficeretur ipsa causa quod non
est verum / Ad tertium dicendum quod / eo quod non
[illegible] effectus resolvuntur in causam
[illegible] teste philosopho 2° physicorum sic [illegible]-
[illegible] ex effectibus talibus et for-
tuitis casu et fortuna / et ideo generatio
que variat [illegible] forma necessario
tradit ab habitu forti suscipiens in
eo fulcimentum / Sequitur textum

Omnis causa equivoca

Dubitatur an omnis causa equivoca habet
reduci in univocam / quare / quia sic scilicet
quod prima causa habet reduci ad priorem
/ eo quod ipsa est causa equivoca [illegible] effec-
tivum creatorum / Item scilicet / quod sol una
cum aliis astris celestibus non est
prima causa generationis et corruptionis / cum sit equivoca
/ [illegible] genus est [illegible] / ut testatur

p. in metheo(rorum). Iste sic q(uo)d lumine
et motu solis no(n) ce(n)ent p(rim)a causa
caloris q(uo)d est (contra) aristo(te)le(m) p(rim)o metheo(rorum)
Item m(u)l(titu)do reduci(tur) ad unitate(m) et ydep-
titate n(on) h(ab)et ipse ad i(m)p(er)fecte
unitas quo deitate i(n)clinat(ur) ad u-
nitate(m) aliq(uo)d eq(uivo)cum av(er) reducit(ur)
ad univocum s(ed) in eq(uivo)co e(st) simi(li)t(er)
deficiatu(m) nihil ydep(tita)t(is) i(n)te h(ui)us
ad univocum ergo etc. Item seq(ui)t(ur)
q(uo)d om(n)e totum fieret unu(m) vocis
p(ro)p(r)ia et om(n)e fieret unu(m) s(ecundu)m
ro(ne)m et spe(cie)m q(uo)d (contra) aristo(tele)m p(rim)o phisico(rum)
ideo q(uia) sp(eci)es sp(eci)alissima sola est unita
4to phisico(rum). Ad h(oc) dice(n)d(um) q(uo)d eq(ui)-
vocum reduci ad univocu(m) intelli(gitu)r
dupl(iciter) uno absolute alio p(ro)p(ositi)o(n)e
ad 3m q(uo)d ab i(n)sup(er) ut i(n)f(er)ius sur-
git i(n) etc. et p(rim)o modo ver(um) est eq(uivo)cum
reduci ad unitate(m) sic dictu(m)
ad ydep(tita)te(m). 2o eq(uivo)cum reducat(ur)
ad unitate(m) s(ecundu)m indeti(rmina)tu(m) et i(n)affir-
matu(m) i(n)det(erminat)u(m) et affirmatu(m) sive ad
eq(uivo)cum e(ss)e(n)tie p(ri)mu(m) p(ri)ma reductio
est ad p(ri)us s(ecundu)m na(tura)m 2a eq(uivo)ci fort(e)
ad p(ri)us s(ecundu)m na(tura)m. Et hec reductio
est cause eq(uivo)ce (com)parationis q(uia) ca(usa)
eq(uivo)ca no(n) (com)p(re)hendit e(ff)ectu(m) p(er) i(n)fluxu(m)
eius nisi mete unita(te) ideo q(uia) te-
ste p(hilosoph)o 8 phisico(rum) unu(m) et sim(plex)
est ab uno et simplici ut vult
p. 2o phisico(rum) id a quo est debet
e(ss)e p(ri)mu(m) et ad eq(uivo)cum h(ab)et h(ab)ere hu(iu)s
mutua(m) ad suu(m) e(ff)e(ctu)m correla(tione)m.
P(ro)p(ter) h(oc) ad o(mn)ia dicit(ur). Ad p(ri)m(um) int(er)-
medio generat(ur) q(uia) p(rim)a ca(usa) abs(olu)te acce-
pta est simplicissima entitas in
qua est o(mn)ioda ydep(tita)tas et
p(er) quas nulla eq(uivo)ca(ti)o et p(er) quas
no(n) r(e)du(citur) m(u)l(titu)do ad p(ri)us s(ecundu)m na(tura)m s(ed)
q(uia) est ca(usa) sup(er) (com)p(re)he(n)s(iv)a nullo
effectui c(re)ato (com)p(ar)ata s(ecundu)m e(ss)e(ntia)le(m)
eius v(ir)tute(m) ideo no(n) (com)p(re)h(ende)r(e) ip(s)a(m) s(ed)
(com)p(re)h(ende)r(e) e(ff)ectu(m) g(e)n(er)o(rum) r(e)duc(itur) ad ca(usa)m
effectui (com)p(ar)ata et cogendo ut talis

reductio arguit p(ri)ncipalitate(m) cause i(n) p(er)fo-
ne s(ed) potius e(ff)ectus a p(ri)mo eloga-
tio(ne) iuxta quod d(icitu)r in li(bro) 6o cau(sarum)
q(uod) p(ri)mu(m) o(mn)ib(us) est eq(uivo)ce i(m)mediatu(m) s(ed)
o(mn)ia no(n) sunt sibi eq(uivo)ce i(m)mediata. Ad
2m intimi(tur) gen(er)a(liter) q(uo)d ad totu(m) gen(us)
n(on) quod quodq(ue) noia(tur) sc(ilicet) gen(er)atio(n)e
n(atur)alis agentib(us) et s(ecundu)m solis i(n)t(er) o(mn)es
agentes sequent(ur) et ab aliis rebus
specialis et v(irtu)te illi(us) u(ni)ta ubi di-
ffusa i(n) astris et corporib(us) e(st) causa
p(ro)p(r)ia et unita salt(em) s(ecundu)m c(on)ti(nuu)m
qualis univocatio c(on)cl(usi)o est in
causis et effectib(us). Et si dicatur
eq(uivo)ca v(irtu)te deficientis et singu-
larium effectuum n(atur)e h(oc) est eq(uivo)ce
ca(usa) an(im)a quae est ex qua sit re-
ge(n)erat(ur) p(er)fecte univoce et p(er) quas
erra p(er)fecte h(ab)eat r(e)duci i(n) ca(usa)m e(ff)ectui
(com)p(ar)ata(m) in 2m modu(m) di(ct)i phi(losoph)i
cu(m) ip(s)a est maio(r)e salvatis unite.
Et h(oc) est q(uo)d dicit auctor libri
causarum q(uo)d ee g(e)n(er)u(m) est ex finito
et i(n)finito. Ex finito quidem ap-
te(n)ta(n)t i(n) quo funda(tur) eius simplicitas
et unitas et i(n)finito ap(er)te p(ro)p(ri)us i(n) q(uo)
funda(tur) eius m(u)l(titu)do et an(im)a
g(e)n(er)a eius reducit(ur) est i(n) forma
coordinationis p(ar)ticularis da(n)te
ei ydep(tita)te(m) et univocatio(ne)m. Et h(oc)
est q(uo)d dicit(ur) in textu q(uo)d duplex
est causa unita p(ri)ma s(ecundu)m medio-
cre 2a s(ecundu)m e(ss)e du(ct)or(um) p(ri)ma e(nim)
est resolutiva i(n) potentia(m) 2a vero est
resolutiva i(n) p(ro)g(e)n(iem). Ad 3m di(cendum)
q(uo)d lumine et motu sunt p(ri)ma
causa caloris ut vult p(hilosoph)us p(rim)o
metheo(rorum) et 2o celi. P(ro)p(ter) h(oc) g(e)n(er)a-
de(n)s distinctio(ne)m c(aus)ar(um) i(n) suis
(com)p(ar)ib(us) q(ua)lib(us) ac ca(usa) alio(rum)
q(uae) sunt s(ecundu)m na(tura)m in ordina-
tore ut dicit puta i(n) p(ro)fessionem
metheorologicorum s(ed) p(ri)ma causa
dupl(ex) est s(ed) efficiens tam et effi-
ciens et formalis p(er) ho(c) lumine

et motus celorum causat calorem
in istis inferioribus, licet dicendo quod
huiusmodi virtute propria et per se, motus
56 vero per accidens accidit reducitur complete effectus
in causam per se que est materia, et secundo
motus et lumen non causant calorem, ideo
quod in calore non sunt eiusdem forme.
Et per hoc patet quod motus potius est per
causa caloris proprie accidens, lumen vero effecti-
va, et ideo sicut omnes cause separate re-
spiciunt nec disposita et reducuntur in eadem
causam in causam propriam et effectivam univocam.
Ad quartum dicendum quod causa secundum esse et
quod dicitur univoca secundum inchoationem sive aliquam
habet ad ipsam ad univocam, in perfectione quam
recte effectus per quam reducitur in causam
effectivam univocam et propriam, sed equivoca
sunt non habent ipsam ad univocam actu-
alis quod in univocum reduci possit, habent
tamen ad potentiam quod stata sub forma
pluralitatis respiciunt primam causam
plures que est pluralitas secundum potentiam sicut
eius actus univocus quod reducit res de-
nique aliquas ad rem. Et propter hanc rationem
dicunt expositores Aristotelis et alii
philosophi ponere in diffinitione equivocorum po-
nere hoc quod dico non unum quod vox, eo
quod nomen importat rationem sub esse
signum potentias ad [illegible] in quo ratio confor-
mis habet cum univoco. Et illius gratia
reducitur est in primum univocum ut ipso.
Ad quintum, intelligitur quia, quia licet univocum
reducitur ad univocum, tamen hanc ipsam redu-
ctionem non sit primum secundum naturam, sed
talis reductio fiat equivoca ordine
ad univocum sicut ad eius causam vel sicut
ad causam propriam effectus atque univoco de-
pendentis. Sed tunc solet queri
utrum causa equivoca sit in perfectior
/ prior / quia est apud eos probatum quod univoca
ut patet ex dictis. Dico, quod causa equivoca est
perfectior in virtute causandi sive secundum substantiam
causalis fuerit sive, sed imperfectior in forma proportio-
nis et adequationis effectum contra et
per eam imperfectorum reducatur ad causam propriam

causa per accidens secundum naturam, numquam modo animal et
per hoc habetur. Questio 27.
Omnis causa per se. Dubitatur
an causa per accidens reducatur ad causam
per se, sicut accidens ad substantiam. Item
an accidens reducatur ad substantiam. Item
utrum omnis causa per accidens sit contingens
causans. Item utrum omne contingens
reducatur ad necessarium. Item an causa
per se habet necessitate influere. Circa
ad primum videtur quod non, quia causa per accidens
se habet ad causam per se eo sicut substantia ad
accidens, ut cum video de Polideto do-
lorem habere, Polideto enim est substantia et do-
lor accidens, et tamen dolor est causa
per se, Polidetus vero causa per accidens re-
dolorum. Item aliquis se habet causa per accidens
ad causam per se sicut substantia ad substantiam, ut
putat de homine respectu suarum opera-
tionum et anima eius, homo enim per se intelligit per
se nascitur per se appetit et huiusmodi, anima vero
per accidens ut dicit primo de anima, ubi
dicit quod non plus anima intelligit ut na-
scitur quam edificat, sed totum compositum hec
facit. Solutio: dicendum quod sicut se habet
accidens ad substantiam, ita se habet causa per accidens
ad causam per se, intelligendo proportionem et similitu-
dinem, ut per primum sermonem intelligatur
imperfecta fundatio loco proportionis,
et ultimis quemadmodum proportio non
requirit causa proprie comparationem hinc
inde, sed potius proportionem hinc inde, quia in hoc
consistit quod sicut accidens non habet esse absolutum
a dependentia ad substantiam, ita causa per accidens
influentiam quo effectum influit in virtute
cause per se, non equivocum nomino proprie se
sed aliquid propter effectum quem non suscipit
influxum eius nisi per causam per se et secundum
se primum in modo influere illi effectum.
Et per hoc patet solutio obiectorum. Circa
ad secundum, videtur esse quod non, quia substantia
talis reducitur ad accidens, scilicet ad lumen
et motum corporum celestium, quod sunt
per accidens et appropriata potentia monetia et trans-
mutacia materiam sufficientem ad esse substantie

naturalis / eo quod resoluta eius forma et eius
resoluitur ad aliquos radios celestium
ut dicitur primo 2 metheororum / contra illos qui
dicunt corruptionem rei naturalis formam
cedere in non esse simpliciter licet materia
est / conclusio lumine et motu sunt acta
¶ Hic dicit primo 2 metheororum / et in libello
de proprietatibus elementorum / quod 4or prima corpora
naturalia simplicia constituuntur per quatuor
qualitates primas diuidendo vincentibus in
materia sensibili ex victoriis caliditatis ignis
humiditatis aer frigiditatis aqua / siccitatis
terra / ergo forma naturalis reducitur ad ac-
cidens ¶ Solutio / sic dictum est / actibus
dependet a forma duplici dependentia / scilicet
quo ad eius inherentiam / et quo ad eius
certitudinem / et per consequens redit ad eam sicut
causam perfectiuam accidentis certitudinem et in ipsis
perfecte ei subsistentia ¶ Ad obiectum scilicet
dicendum / quod ut vult gilbertus natura occulte
operatur in illis / scilicet in influentia nature vtius
que est semine formale et primordia-
le omnis naturalis speciei Et ideo reducitur
lumine motu et 4or qualitatibus primis
instrumentaliter cum complexionibus / et quia distantia
localis vel situs in corporalibus facit
idem quod ordo in spiritualibus sic dictum
est / ideo hec dicit influentia in diuersis generibus
distantie localis aliquo grauante vel
remota constituunt diuersa corpora sim-
plicia et prima distantia propter ma-
iorem vicinitatem ad lumen et motum
simplicium corporum quod fuit dicendum primo
et efficacissima primarum sunt valores
constituuntur ignis sub quo distantia aer
et cetera ¶ Ad 2m / videtur quod non / quia omne
accidens siue necessarium siue per se siue
proprium siue quod est vle / et per consequens in
corporalibus et perfectum fuit sua natura /
inperfecta physica sua primo physicorum / licet vnum
contrarium operatur inperfecte contrarium siue natura et
vnumquodque accidens sic habet necessarium esse
agit necessario et non contingenter ¶ Solutio
/ ex quo accidentes et contingentes sunt
super proprie et sic in uno primo metheororum / oportet

quod omnia necessaria habeat in se natura naturam et
in ipso inmutabilitate naturam simpliciter / aut in mu-
tabili ordine ad suum effectum inperfecta
duplici modo necessitatis scilicet absolutum et
respectiuum / voco autem hic necessarium ab-
solutum quod ad ut ad quamuis inmutabile
sortitur naturam Et id voco necessarium
respectiuum quod licet in se non sit necessarium
certitudinaliter tamen est in inmutabili ordine
habet ad suum effectum propter receptibile formarum
que est primum suum influentiis in se et
in suo effectu et quod causas necessariis est contingens
et quibus omnes cause per se et remote
a causa particulari / eo quod ideo non respicit
effectum per eandem formam quam effectiui
influit / et quod plus est nullam habet
sue necessitatis causam / et ideo nullo corpore
~~morte~~ morte manet in eo necessitas
fuit esse singularis ex parte / et quamuis ut
obiicitur omne accidens in inmutabili sortiatur
naturam vlterius fuit idem tamen refertur ad
primam 2e substantie solum et non per se ut prius
dicitur / ¶ Quantum ad questionem / videtur
quod non / quia attingenti ad necessarium sic
a superiori ad inferius / a superiori autem
ad inferius non videtur quia / contingens est prius
natura quam necessarium nisi vnum modum prioris
in posterius positum / licet prius non de-
pendet a posteriori ¶ Solutio / contingentia fuit sim-
pliciter naturam cui correspondet necessarium est
modus essendi aliquid mutabile esse et non
esse in principio eius / non dicitur contingens
quod sit tangens esse et non esse / ne-
cessarium autem nominat modum inmuta-
bilem essendi in principio penitus eo
non esse / ergo necessarium se habet ad contingens
sicut perfectum ad imperfectum Et acti pu-
rum potentie in principio ad actum potentie
principio et per quod sequitur propositum
¶ Per hoc ad obiectum dicendum / quod contingentia fuit
sui non perfecte non quantitate nisi in
physicis superiori aptitudinem passiua et non
aptitudine actiua / quo non se habet ad necessarium
sicut superius ad inferius potissime fuit
in modo potentie quo concedit ...

9tingeti qui c ee po^c ab actu di-
stant^e et^m gincte actui i muta-
bilit^e Talit^e dicd/ qp ho qp assint^e
57 ico sc^z ad id qp infert^z/ eo qp in
ghi vide^t instantia de coze ma^co
et coz^e phico /corp^9 cu ma^cd fm
rois quantu pcedit corp^9 phicu/
tu fm vitate nec sequit^z/ itaqz
in pposito ¶ Quantu ad ulti^m
dictu / dicendu est qp ca pse hz tm
necesite i fluedi i mutali or-
dine ipm ad suud ef^m pgnci-
tiua forme i utrop pte/ et dam
no h^e nati^te necess^o requisita
¶ Quidquid recipitur ¶ Circa
hanc ppoz initte ozunt^z dubi^oes
quarz pma e vtr^m recepta i ag^o
ad duo pp^et^z/ sc ad id aquo est
et ad id in q^o e/ qp^m/ qz modus
recipi que capit i recipi^te tollit
ab eo hic ad id aquo e/ et per
quas illi recepto no guen^t aliqe
ppetes pphice ad id aq^o e ¶ De-
inde dubita^z vtr^m receptu ad id
aq^o est pparatu ht ee fluexs pri^m
/qp no/ qz id no est gstes et flu-
ens/ sz receptu in a^o quiescit ibi
in eo/ go et ¶ Deinde dubita^z
vtr^m pmo fluxi fm qp hq^di queri
at ppetas fm actu/ qp^m/ qz fluexs
fm qp hq^di pcedit afonte i quo p-
cessu videt^z pati distacia ab ijde-
p^te et vnite fontali Et pquas di-
uersite ¶ Deinde dubita^z vtru
recipies fm qp hq^di sit ca diusitat^e
repte in ente vere recepto/ qp^m/ qz dicm
est sup^e /qp ppr unita inc no da-
tur forc^e /nc p quas ppr mod recipi-
entu diuisificat^z recepta ¶ quod
et gfir^z ho mo/ qz recipies est nat^r
p99 aut no diuisificat cet^r prig
ecp i unit phus primo meto/ qp for
que distinguit ecp separat/ quare
vi^z qp susceptacula potius diuisifi-
cat^z fm diusite susceptorp //

¶ Ad hec dicendu est fm oz^ne ¶ Ad p^m
dicendu / qp receptu fm qp hq^di absolu^z
adepedeam ad id aq^o est fm actu
/ sz no fm apti^ne Hoc eni receptu
pt tribus modis gsi^ri Vno abte
put ut ad ho/ ut id grap/ et^e est
simp eet^a/ dequo nihil visitat pt
nisi qp i p mo dici pse ei guet
/et eo hoc ut est vna/ ut multa
/ ut simpl / ut vlis / ut intele / ut
sibile Alio gsi^z fm qp respicit pri^m
aquo fluit/ et^e guenit sibi ppetates
pri^m fontalis/ eo qp fluens fm qp hq^di/
ut ppea dictabi^z no degnat a suo
fonte i nobilite nc/ nc pquas i
nobilibus cetibus tenz nam necess^o
gnunbz/ Et eo qz pri^m fontale fm
qp hq^di est ois diuisibl et init^nis
cetpz illud fluens est simpl et vn^m
fm effitu pme negacois q est
ydeptitas Tercio gsi^z hq^di receptu
fm qd respicit id i q^o est/ et tunc
acci^z ut pcedes et pcedens distans
et degnans indiuisibl/ et attin-
gens aliud gdu ecndi decliui-
oe/ fm qp sit gdu eendi sui forl
/ et pquas ut^e ppetates fontales ei
no guenit sz magis ie q g gruunt
faculti recipient si sit i diuidua
accipit ppete indiuiduale si suppo-
sitare suppole si ee instrin in-
strale fm diusos recipientes ¶ Ex hoc
pz qd i summa sit dicend ad du-
bitacoes i ductas ¶ Ad
obiu z^i dui/ qp dupl^e fluxus Ctz
nalis et forlis Et pmus repugnat
quieti/ 29 no/ eo qp forma gsistes
i ma / uicholos diffundit se neces-
sar i materia/ q quid diffu^o e flu-
xus i puri intellecton gsidcatus ¶ Ad
obiu 3^m dicd silr/ qp ho intel^z de
fluxu nali eo qp ma est radix
ois diuisibl et in gtlitis ut wlt
p 2° phy^as ¶ Ad obiu est dicend
/ qp licet ee fluens emanet extrinseca

nicio procedat et procedendo distat
ut argutum est / sic hyadi processus
non quenit ei secundum quod ipsum i. secundum rationem
fluentis pure / eo quod sit ois fluctus
secundum quod hyadi competit processus in gradu
distancie / quod satis compximus de aqua
fluente in fonte infra limites sue sube
/ et eo ad eloquium de forma fluen-
te in quantum fluens / et in quantum procedens / quia
in quantum fluit non distat a fonte / sed
per quod accipit diuisionem a fonte,
aliquam proprietatem nisi secundum modum intelligendi
quo in alia ratione accipitur fluens et
fons / quia fluens accipitur in ratione principii con-
cretis per modum fontis / a suo puro fonte
vero per modum puri intelligitur et significatur sed
omne procedens in sua processione de-
clinacionem accipit gradum sue en-
titatis quod sit entitas sui fontis
/ et per quod sit distat et eadem dista-
ncia sit radius prime diuisionis / eo
hoc modo receptum designat proprietatem
alietatis suo esse fontali / eo quod fun-
dat oppositionem separativam potencie proprie re-
aliter ad actum que est prima proprietas
et radius diuisionis ¶ Ad ultimum
dicendum / quod receptacula sunt dicta parat
signa diuisionis acta per virtutem fontis
in distancie gradibus diffusam actu
/ et eo susceptaculum accidebat diui-
sificat receptum / et accipitur dico secundum modum
essendi in hoc quod modus essendi quem
receptum capit in recipiente accidit
entitati proprie accepte ita ut non
sit de primario eius intellectu / Et
per hoc soluuntur obiecta ¶ Declaracio
9 2i dubitacionis / An modus essendi talis
sit dignior modo essendi participatio
Deinde an modus essendi vniuersaliter
sit dignior modo essendi particularis
Deinde an modus essendi simpliciter
sit dignior modo essendi proprio
Deinde an modus essendi simpliciter
sit prius forme secundum esse quod in se habet
inscripta ¶ Deinde an receptum

in effectu secundum esse effectum proprium excludatur a sua causa ¶ Quantum
ad primum videtur quod non / quia esse
tale est possibile ad esse participatum
/ et eo esse quod habet effectibus in suis causis
tamen dicimus esse imperfectum et secundum
quid / sicut patet de rosa in hyeme
que non dicitur esse simpliciter / sed esse
secundum quid ¶ Quantum ad secundum
videtur etiam quod non / quia vniuersale esse est
esse intelligibile et sub esse terminis
simplicibus a pluribus participatis abstra-
cte / quod vero particulare est realem
habet subsistenciam / Et confirmatur
/ quia verius est quod est et subsistit
quam quod est tantum / sed particulare est et sub-
sistit vniuersale est tantum / ergo ¶ Quantum
ad 3m / idem videtur / quia simpliciter esse
est esse sine declaracione propria quod ad realem
entitatem constituatur / sed esse in compo-
sicione habet propriam realitatem essendi sed me-
lius est quod habet propriam realitatem quam quod ca-
reat ¶ Quantum ad 4m / videtur
quod non / quia quodcumque est agens compositum
et eius actio est intencio contra quam non potest
haberi esse prius in sua causa / Et
actiones sunt suppositorum et singula-
rium / ut dicitur primo et 10 metaphysice / Sed
proprietas repugnat modo essendi vniuersali
¶ Conceditur quantum sit prodit / quia effectus
ut deus est secundum se nichil est / eo quod
quod habet hoc habet a sua causa possit propria
ergo propria realitas est eius perficitur
in sua causa / Et effectus secundum omne
illud quod est in eo constituens entitatem
eius habet dependenciam a sua causa Et
refertur ad eam / et per quod quidquid habet
prius est in sua causa et refertur ad eam
¶ Ad raciones dubitacionum in oppositum
factas dicendum per ordinem ¶ Ad primam dicendum
quod duplex est potencia / scilicet activa / et passiua
/ et quod possibile est secundum primam potenciam hoc
in quantum hyadi perfectius est et nobilius
quam quod est in actu proprio / quod vero possibile
est secundum potenciam secundam imperfectius est / ut bene

probat argumentum

probat argumentum / et hoc in perfectum
58 est esse rose in hyeme in radicibus
seminalibus nature vegetative fundatum
¶ Ad 2m dicendum / quod ad primam partem
eius / quod esse universale prout in esse abstra-
ctionis accepta est intentio nature
esse et esse universale per denominationem ab uni-
versali quod est causa secundum rem hoc est valet
esse secundum virtutem principii fontalis / Et
tunc ad alteram partem que fuit explica-
ta hic solutionis dicendum per interem-
ptionem quia / non cum sequitur / hoc est
et subsistit / et hoc est tale / ergo hoc
est dignius illo / eo quod subsistentia
potissime creata de qua est ad propositum
licet perficiat esse rei create in
suis finibus / tamen facit ipsum esse degene-
rare in rei forma / eo quod esse simpliciter quod est
actus forme per modum essentie simpli-
citer accepte est causa secundum naturam per
~~[illegible]~~ / recipitur ipsum esse parti-
cipatione in quantum huiusmodi sit universale ali-
quid est causa universalis in re ¶ Ad 3m
dicendum / per interemptionem quia / quamvis
aliquid sit dici perfectum et nobilius
dum scilicet absolute / et ad aliud / et primo
modo esse prius est imperfectum et igno-
bilius ipso esse simpliciter et absque apposito
composito / 2o procedit obiectio ¶ Ad
quartum dicendum / quod licet ad agens
sit comparatum / tamen in quantum huiusmodi non est
principium actionis / quia unumquodque agens
agit per suam formam que in quantum est
principiatum sue actionis simpliciter
est et simpliciter actu eo quod est
potentia activa diffundendi / diffusio
autem est principium generalis secundum quod huiusmodi
ergo forma que est talis actionis prin-
cipium in quantum huiusmodi est simpliciter ¶ Ad quin-
tum dicendum / quod licet actiones noti-
onales simpliciter et finales sunt
suppositorum et sui unius / actiones tamen
essentiales sunt formarum simplicium
ut postea videbitur / Et ideo licet agens
sit sive secundum perfectum / est tamen universale

secundum virtutem sue forme que est principium in
eo actionis ¶ Ad sextum dicendum
/ quod licet esse id quod est in effectu stat de-
pendens a sua causa et reficiatur ab
ea / tamen secundum superiorem modum tendendi causatum
est declinior et nichilo vicinior
quam modus essendi cause / et ideo sola causatum
perfectiva essentialiter in effectu degenerat
in ignobiliorem essendi modum sequitur
¶ Declaratio 3e conclusionis ¶ Dubitatur
an essentia habet se per modum actus / videtur quod non /
de essentia actualis que habet se per modum
causati ad esse comparata / ut vult per Avicenna
in metaphysica ¶ Deinde videtur / quod essentie non
adhereat ydemptitas secundum actum / ut patet
de essentia in metaphysica / quia non est una / nec
multa secundum actum ¶ Item essentie secundum quod
huiusmodi non potest attribui nisi quod cadit
in primo eius intellectu ut prius dictum est
testante Avicenna / sed esse unum vel
multa non est de primo intellectu eius ¶ Item
dicunt philosophi et potissime theologi quod essentia
participat esse duplicem positionem compositionis
in rebus / scilicet potentie et actus / essentia ergo esse
/ secundum quod participat esse verum esse habet
modum potentie in eum positum ad eo et
per consequens in dividitur actu ¶ Deinde videtur
quod potentia non repugnat divisibilitas / ut patet
de potentia rei naturalis / quod est certum est
¶ Item potentia subiectatur multis relationibus
ad potentiam / et per consequens diversificatur quia ubi-
cumque est pluralitas ibi est diversitas ¶ Deinde
videtur / quod potentia non sit maior in
virtute / quia esse potentia ordinatur in esse
potentia tamquam infinite [illegible] et comple-
te id quod imperfecte et potentialiter est in
potentia ¶ Item videtur quod hec quarta sit bo-
na quia arguitur ab ydemptitate potentie quam maioritas
est / eo quod in maioritate simplicitatis fun-
datur ab ydemptitate potentie que minor
est / etc non committitur in scilicet secundum quod
ad simul ¶ Sed dubitatur de hoc quod
dicit / quod tamen sunt principia essendi et
cognoscendi secundum essentiam / et videtur quod non / quia principia
cognoscendi sunt solum in intellectu tamquam intentiones

abstracte de que quals cpus s; pua
cendi saltē sbalia sut pua sbē / s;
sba et actus no ydeptificat2 i esse
/ ꝑ hoc q dico sm iportat transtacio
for / et io que sut cades sm cena
sut forlr cade / pua aut cendi
et cognodi ꝑ no sut forr cades ut
io deductu est go etc ¶ ad ho dicd
ꝑ oz ne ¶ ad pm / q actus i vitate sue
nē gsitu potig est ee q̄ cena / s;
sm rone actibe ypm abbt ee acomo-
dat et mod ceye que gpata ad
ee ¶ quidem actuls est pus huis rone
et gpata ad ee reale et male cg
he mod estg ut arguebar ¶ ad
2m dicend / q me sit e cnt i
potecia ita quer ydeptitas et vi-
tas sm pom / et hoc corrudet actui
nē sue qui no est verg actg sed
relacio polus adactu ¶ et ad gfirz
/ gcedit2 / q lz ydeptas et unitas st
cō pm ens mtp sut ty de zario
cg intptu tam iseparabiles modi
ceye gsbales ¶ ad 3m dicend
/ q pus sm q hgdi repugnat subiti
diusiti sm q hgdi / ꝑ tanto / qz si
cg uciret subiti diusitas sm
q hgdi tuc ho gueciret oi pus / co
q sm q hgdi ꝑsyt de oi / mani-
festu aut est q ꝑ pu de est qeq
diusitas / tunc ty no obstat plu-
ralitas pu oz naliu / eo q ra no
diusificat2 ꝑ esse qd ꝑ motu iflu-
ut puto / etc ia diusitas cadit
sup esse potig q̄ sup cena ¶ ad
gfirmacoz / intiun2 gua / qz plutas
relacionu no annittit simplicite ut
dcm est ¶ aut dicend ꝑ nec aqts 9
/ qui rlacoes actuales pus ad puta
no fudat2 i pu subiective / s; potig
tiatiue / ut pz coductus / licet vtual
et polus relaco pt i pus fudari
/ s; hgdi plutas virtu no est argu-
ens diusite / qz diusitas est actu-
alis plurm alietas ¶ ad xtu dicd

q licet ee pus ordine i ee puto / no
ty cyho pum ꝑficat2 s; potig i ꝑficat2
eu pcessu suo in pubus dimina2 eg
gitabitas / et ꝑ gus eg ceyls boi-
tas ¶ ad quitu dicendu / q licet y-
deptas sm cena est mapica v-
sus supig / est ty minia vsus i-
feig ut dicunt pyci / qd sit iisud
est / qz licet cena sit mapic simp
et va i q̄l vspicit id aqs e / est
ty minia vua i qum vspicit id
i quo est / eo q ie cptg fudatur
i cg gioate et forli abitu qui
ul q plua ꝑ tiapaa vspiat / et ideo
azm pcedes atali ydeptte pus fon-
talis ad ydeptte puti est deceptiy
sm fltam actus / eo q accidit ceye
ydeptas oigimis i q̄l vspiat ꝑ-
ticipaa eam / et sm fltaz fic dca
mus / eo q mod ceydi essencie
intptat modi cendi ipig esse
/ qd ꝑ poz est mutac quid i quale
et abm i respectiy aut quid in
hoc aliquid ¶ ad sextu dicendu
/ q n cades essent pua cendi et
cognoscendi res no sciret2 nec
intelgeret2 sic est et ꝑ gus fle in-
telligit2 ut wlt ꝑ 3o me te ¶ et
io ad aim dicd ¶ q pua cogdi dur
gsideut2 uno quo ad ee corp
formale / et q̄m ad hoc ydepficat2
i ee oigis cu pus ia essendi / gsi-
deut2 etg q̄m ad ee corp matiale
quod est hitg quo i heret per
i fortoz intellcui possibi / et hoo
sut de 3e qualis / et hoc est dptaco
ꝑypatheis quod rgnicadit albius
quo me te ¶ Omnis Causa
primaria ¶ dubita2 q e dra int
causa pmaiaz et causa pmaz
¶ deinde vtru influe ee sit
cenlis actus pme cause / pu
/ qz ut ꝑ ga dicet2 / pma ca est vi-
ucs intelgens et volens cu sit ois
vite et cogonis pum / sicro no vi2

q̄ sorꝰ ee pncipia ab ea deinꝫ
Utrum intellīa habet ee forte
59 q̄ꝰ q̄ ee pmam pus e formatiu
q̄ intellīa sit fm̄ scd̄a sbam et
p q̄ns forte ipī esse pus vbn
te celi intel. deinde an
pm̄ attus aīe nobilis sit
esse ad genꝫ determinate qz q̄ꝰ q̄
corporeū est sub gr̄ sbe aīd gn̄
intelligibili contingud et p q̄ns fm̄
nale descensu nō pertingit esse
ab intellectu ad corporalite. deinde
inde an vlt vniti gnē ee
corporeitate determinata spē q̄ꝰ q̄
sub corpeo includitur drē gles
p q̄ns entia alia gnē dur
differre go vr̄ q̄ virtꝫ nē vlt
nō hꝫ determinat detr̄ ad spēꝫ
nature. ad hoc dicendum
q̄ ca p̄ dicit̄ p pnatoꝫ porꝫ
et talis nō pt ee nisi vna ut
pus patuit. tꝫ p̄ria ca dicit̄
p pnatoꝫ ad causas z̄rias et
tes put ee plures et tot quot
modus actꝫ celis asp̄ cansa
p orn̄e zarꝫ carꝫ pcedes pt
vlt determinari. sꝫ hec determinatꝫ nō
sut nisi tres sꝫ ipiꝫ ee asp̄
causa pcedentꝫ formatio forti
ad genꝫ determinatꝫ et determinati ad spē
cie adaptaᵒ. sed d. forte q̄
hoc q̄ plures sut determinatꝫ ipiꝫ
esse eo q̄ pt determinari ad genꝫ gna
lissimū et ad diuersas spēs subal
ternas et tā ad spēꝫ spēcialissimā
et vr̄ q̄ plures sut cause vltēs
q̄ zor. ad ho est dd̄ q̄ ad est
loqui de ee ad genꝫ dtō fm̄
pmi phi q̄siꝫ et fm̄ q̄siꝫ loqui
sꝫ logꝫ q̄siuat ee ut p̄ꝫ pūꝫ
logi dēle ad genꝫ pdile sꝫ pꝫ
phus q̄siuat ee ut p̄ꝫ pūꝫ gnes
ratorꝫ sub aḡ q̄titate celi g
tetoꝫ et ho zoo ee nō habꝫ
nisi zor mōs diusificatꝫ ipiꝫ

fm̄ zor vlt̄s tales ci influxus
ut pgsꝫ clāꝫ pcedut ubi de or
celi fluē determinatꝫ. ad zꝫ
dictū q̄ꝰ eo q̄ ee est simplicissimū
actꝫ celis gnis radix substantialis
tetas nobilis celes et p gns
cā actꝫ simplicissimꝫ ee simplissimē huius
vlt pure substantificā. sꝫ est p̄
cā go. ad obm̄ dictū q̄ lꝫ in p̄re
viue et omēs ac nobilitates flu
ā asp̄ cā in q̄ꝰ fēe sut p ꝫaoꝫ
q̄ꝰ tꝫ fē sut p infoꝫ sꝫ d
pendēt acausis infioibꝫ. ad ad
dictū q̄ eo q̄ ee nō ht vlt
foꝛ ej est pura actualitas actuā
influere hō aūt nō gnē c̄uroꝫ
cōdictꝫ pūꝫ q̄sibē sꝫ potꝫ igre
dictꝫ i q̄stitutoꝫ nature sꝫ p̄ cā
ꝫ i p̄ra go e. ad obm̄ dictū
q̄ lꝫ fm̄ nē orn̄e ee sit huius
vlt fortuna pus q̄ sba pme
intel sit p scd̄a tꝫ appat̄ pi
intel sicut p̄ i ordine pcepti
esse fētū p formoꝫ et eo taq
esse aorꝫ in illā spēꝫ pdictā
quodq̄d reptur i intellē. ad ali
ud dictū q̄ lꝫ p̄ drā ee ad vlt
genꝫ determinatꝫ nō pt esse intellectꝫ
eo q̄ ipiꝫ est intellectē et influē
et i p̄ma ej pcessu ergo q̄ drā
determinꝫ ee ad vlt genꝫ sit supra
corporeitate pūꝫ nalis seu pᵒ sima
aūt drā cete talis pūꝫ supra
est corporeitas go p illā p determinat̄
ad genꝫ nō q̄ an istā determinatꝫ
tēeat determinatꝫ q̄ est rō genis
eorꝫ et q̄omis intellectꝫ sꝫ quia
an istā determinatꝫ caret gnē eto
p drāꝫ alienā q̄siꝫ qualis
est drā aīa supra zoo dicit
p q̄ genꝫ sunt aīatiā. ad
obm̄ dd̄ q̄ lꝫ sic sit fm̄ orn̄e
rōnis tꝫ fm̄ nē orn̄e i alios
. ad vltimū dd̄ q̄ sic eo q̄ ee
ad genꝫ determinatꝫ nō est aptius fm̄

nec oz nc. detrabile n ad sensum / nc obstat qd exponebatur de diuisite secundum naturam / quia nat velut no e simr vna

sz e qd Vtus difusa i sbiys celorum et clorum plurimum specierum effectiua ims diuisite astrorum celestium gne et puencione motuum celestium / ex qbus quidem diuisis speciebus nichil phibet pronez colligi diuisas nras genitas. Ad dictum quod ee nec licet sit pmodum gs et sci sequitur / tn no odiatur ad ee ifeiis / eo quod sit ex latere ipsa nec gra eius se heat pmodum deriualis / et ptanto dicatur ee nec ad sensum deriua tiu

¶ Prima ea est / dubitatur contra hoc qd dicitur / quod si ca est de se / hec si eius sit sez qui ee vbique sm puriam sue sbe eo quod entitas excludit qualitate. Illa prima ca e purus actus nulli poe pmixtus et summa bonitas / ergo maxime qualitas et sui ipius difusiua. Item si ee dese ho est maxime malus et purum i dr ois qd e nra ee de eis cerya

¶ Solutio prima / causa e suppositi sbia / ut pgit dicitur / et eo abea excluditur ois gpo et sm actus et pom ee puorum gnonium / et pgus nulli est qualis pmodum actus in formare. Et ho est qd dicit augus quod prm e i oibus no iclusiue ext oia / no exclusiue ifra oia / no depssiue sup oia no elatus pg oia / no puctus ay oia / no solitarius opus. Et auctor libri carp adc eth dt pm rege oia absque ho quod gmiscetur eis eis. Et gsirr / quia prm a n est depedes sm gqueumque modum depedetur / ergo dese est eo quod e no hns ab ad ee nutuatu quae ee et ipius sue qo e et quod est sub oibus modis vini i ceya sua sz expte qz est vniuqz e i di dum. Pro ho ad obm. Ad primum intimitur gna / si est vbique sm inatoz actu ulli i i clusiue / et

io no est vbique circusceptiue ul diffinitiue sz repletiue. Pro ho eius quod dese hz nulli gitatur p i clusione / quia vero e purus actus oibus maxime se gitat pfsue vtutis i natoz. Ad aliud / dicitur quod est gatatiua sui / sed negatur quod sit maxime gitalis / ad e eius loqui degitate actiua ut passiua / quia si guet per i smuo / za guet forma tale rem i gdicetibus rem gstitutioz. Ad zm negatur gna / quia qd est ho p maz no e dese hoc sz p pticipacoz nec / eo quod nra est altus pu op rei malis et p gus herkeitas abea pticipata / primo aut nt guet pptcipacoz / eo quod nt penitus hz ayn se sm re et ronem / sz quicquid sibi guet est idem sibi oibus modis. Ex quo patet quod ee ho ad pptroz indicat i pfrone / sz ee ho ad p ceus indicat summa pfrone / eo quod tale e in seipso gpletum gplemeto fore sit et fiet hus plecud faail te opudi sic cendi / sz ptr hz di ho ad sempiterna et necessalre hz opacoue nra viaque obubratam

¶ Deinde dubitatur contra hoc / qd dicitur / intsa et maz nobilez ee supposita. Vnde eius quia / quia ephysdi sbiys et corpibus celestibus sunt nrali vnioe gta se ypa mouea teste p 8 phisicorum / ergo carent ipsa suppolt atqmoda cia ee gpositi acorpibus cuiquibus vnium. Et gfirt / quia aia rolis ro lis no est supposi / ergo nt aia nobilis pfilite / ita nra vlis no est suppl go nc ic sbe / gna tz aslo quia sicut ic sbe sunt ee vles et et nra vlis

¶ Solutio intelligenda et aia nobilis sunt sbe suppor et i diduar designate parz / quia gbgcumque guet sm se opatio za pfoa ia sunt supposita ita e de illis sbiys ergo et / hor pz i feis pprioz illa actioes sub suppl ee / sbor pz

qui movent corpora celestia est actus 2us ab-
huiusmodi substantiis exeuntibus. Et per hoc patet ad obiecta.
Ad primum dicendum quod duplex est unio naturalis
60 scilicet substantialis compositum et potentiarum consultas
Et ista impedit suppositionem unitatis. Alia
est unio finalis que est bene esse ipsius
super comparationem et propter bene esse ipsius esse
substantialis factam. Et tunc ratio procedit arguendo
nam huiusmodi unio excludit unitatem
suppositalem perfectionem. Eo quod ista plus est uni-
oni penultimus congeries a suo instituto
Ad confirmationem minimi consido. Eo quod
anima solus unitur suo corpori per
modum actus et endelechie qualis
non est ibi. Quod ad obiciebatur
de una vi, non est simile. Eo quod illa
non movet nisi mota corporis inferiorum
anime nobilis in hoc quod non exequitur in sua
operatione nisi tacta et informata vir-
tute anime nobilioris comparante eam, propter
quod dependet prius. Nam utrum esse de-
siderium celi patitur accidentale anime nobis
sortitur. Deinde dubitatur utrum
sol rex intelligentiarum et fons motus stellarum
sit huiusmodi unitatis et simplex. Quod non quia
sic perfectio 2a esset enim prima
perfectione quod non est intelligere nec possibile.
Solutio. Sicut in primo huiusmodi non est
unius perfectio sed in ordine suo est
perfectionum collectus in se perfectionem illius
ordinis perfectionum. Et sol intelligentiarum
sicut in primo non habet virtute unitatem
considerandi visive, sed in primo in se continet
lucidorum est prius; ita de aliis dicendum
sive deforme. Et hoc patet quod simpli-
citas intelligentiarum congeries non impedit
quin contineat ab eo fluxum multiplicia
sunt unica, quia modus essendi contin-
uus est perfectionis unius. Et eo quod
species intellectus hac vi sibi reddit
efficitur unius species formam. Et per hoc
patet solutio obiecta. Declaratio tertii.
Dubitatur utrum unitas predicandi
sit ipsa forme. Quod non quia preter est
actus rationis, forma autem non dependet

certe ab anima. Ergo predicatas non est ipsa
forma. Propterea quia quidditas primi ... debet
necessario esse in intellectu, sed forma repug-
nat intellectui esse cum sit simplex
et invariabilis, quia sive sint singularis
phisice intellectus esse propterea unitas
forme ... ... non est unitas
predicandi cum illius forme, et non conveniat
predicari. Solutio. Expresso casu sunt
prima essendi et cognoscendi 2o modo
et forma sit prima essendi perfectio sui
secundum se. Ipsa et est perfectio prima
cognoscendi. Et perfectionis ipsa constitutive ut
notio participatur tota eadem, sed hoc
est ad conceptum rationis predicabilis. Ergo forme
conveniunt predicari. Et hoc confirmatur auctoritate
philosophi 6to de anima, ubi dicit quod duplex
est forma, quedam que dat esse, quedam que dat
et actum. Et ista est forma totius specie per
modum totius notionis cuius est
et ista predicata est. Et per hoc ad obiecta.
Ad primum dicendum est quod licet predicatio
actualis non sit ipsa forma predicatus,
tamen est ipsa forma totius, et fundatur
in quidditate eius sicut quod ipsa nata
est intellectus in esse. Ad 2um dicendum
per interceptionem quod non sequitur hoc
est simplex, ergo pluribus convenit. Quod tamen verum
est autem quod simplicitas sui ipsius non
derogat pluralitas sui esse propria
huiusmodi est in intellectu perceptibilibus verum
sed tamen verum est quod simplicitas sui ipsius
et esse generale est prius universorum
repugnent in esse intellectus aut co-
nnisteri cum aliquo, et patet supra.
Ad 3um dicendum quod forma autem re et in
re convenit unitas predicandi sui ap-
titudinem, forma vero post re conveniunt
prius sibi actum. Eo quod ista stat sub
actu rationis comparantis eam suis parti-
cularibus et predicate eam de illis.
Deinde dubitatur utrum forme
convenit unitas dictata ex virtute
sui ad id a quo fluunt et simpli-
citer emanat. Quod non quia materia est

dicebat in partes infinitas secundum potentiam
ergo forma relata ad materiam videtur
sibi acquirere quandam ultimitatem participa-
tionis quam singulis partibus materie di-
visa nata sit participari. Et confirmatur
quia a materia forma sumitur per abstractionem
intellectus intellecto ergo forma secundum esse
quod habet in materia suscipit ultimitatem
quam in capacitate et in ordine ultimum. Item videtur
quod forma ultimitatem habeat secundum se, ideo quod secundum
se est actus omnis autem actus est terminalis.
Item videtur quod conveniat ei ab absque hen-
tibus dicere autem quod intellectus agens
lumine suo sanctissimo(?) propriam formam ab
individuantibus liberans facit ultimitatem
in ea. Ad hoc dicendum supponendo secundum an-
tecedens quod actus precedit potentiam et per consequens
forma materiam secundum naturam ordine. Supponendo
2o quod actus ab agente influitur nature
mediante ordinem tenens inter hec duo.
Ex primo sequitur quod forma sive actus habet
duplicem faciem, unam versam interius(?),
aliam versus superius. Tunc dicendum ergo quod termina-
bilitas ipsius forme secundum quod est ra-
dius influxus ultimi agentis, quo consideratur
secundum faciem eius versus superius dicitur ulti-
ma vel ex parte hoc considerat(?) ut extrema colligens
in se virtutem sui agentis quam quando col-
lectam facit in ea ultimitatem apparere. Et est
prima radix sue ultimitatis, que quidem
terminalitas sive ultimitas aptitudinalis posi-
ta in intellectu efficitur actualis per
actionem ipsius intellectus qui est ordinans
et comparans. Et ista est 2a radix sue
ultimitatis. Ad primum ad obiecta. Ad primum dicendum
quod quamvis materia secundum se sit divisibilis secundum
potentiam non tamen dimittitur(?) probabilis(?) non perfecte
participatur ab agentibus particularibus cum
particulare ad aptitudines. Et ideo per istam di-
visibilitatem non trahitur forma ad ultimi-
tatem perfectionis(?). Ad aliud confirmatur
dicendum quod 2o omnis ultimitas predicta dicitur
est ad propositum respicit formam
totius universaliter(?) cum hoc forma resultat
ex unione materie cum forma partis et

perficiat secundum quod dans ei esse non
nunc et vocare(?) non tenet applicare(?) ei
generationes. Una tamen quod secundum quam
dicuntur species, alia ad materiam secundum quam
dicitur genus, 3a ad formam partis
secundum quam dicitur differentia. Licet tamen quod hoc
sequitur quod materia sit tam ultimitatis(?)
sed potius forma secundum quod est in materia in-
choata, eo quod conceditur(?) esse et forte
formalitatis quod est proprium obiectum intellectus
est. Ad alia duo simul dicendum quod forma
secundum se non est actus ut bonitas
sed est sumpta quidditas et cetera. Unde
quia nihil universale potest non comparando(?)
in primaria(?) eius respectu summa(?) autem
est quod intellectus summam(?) communitatis
vel virginitatem(?) non constituitur per intellectum
actum actus ut bonitas sed ista sunt
potius que de quidditativa sumuntur
intellectum cum. Ad ultimum dicendum
quod intellectus agens facit ultimitatem in rebus
particularibus sicut in moventibus prohibens
causas motum in natura. Et hoc intelligere
de ultimitate secundum aptitudinem, quia actualem
ultimitatem que stat in re actuali ipsius
ultimi ad eam quam habet posse facit
intellectus agens suo actu comparativo
et ordinativo ut dictum est.

Alterationes et generationes

Dubitatur primo utrum ultimata perfectio
rei requiratur ad ipsius actionem.
2o utrum huiusmodi perfectio ultimata
fluit a forma partis vel a forma
totius. 3o utrum medio et suppositis
sit de genere perfectionis. 4o utrum
in individuo vaga et determinata
respiciat idem obiectum. 5to utrum
esse primum opus repugnet forme
partis et sit proprium forme totius.

Ad primum videtur quod non, quia substantia cor-
poreitate determinata tamen corpus
de genere quantitatis et tamen substantia non
est ultimate perfecta. Item agere est
virtutem activam generare, sed ul-
timata perfectio forme reddit eam

61. igitur ¶ Solucio sit / et cum est / quia
dato opposito sequitur quod in eo manet
desiderium perfectionis sue quod est
vehementis inclinacionis quod sit in
termino ista perfectione aliena / et est
simile sicut de motibus naturalibus in
ordine ad extremos qui cum ve-
hementius sunt teste philosopho 2° libro
de sompno et vigilia excludunt
extremos ¶ Et consequenter / quia unum
quodque perfectum aliud in se dicitur esse
perfectum secundum quod ab intra natum eius
consistencia et sic solum secundum ista sed est
secundum ea que ponuntur in eo perfectio ad
extra / sed hec est ultimata perfectio
igitur / cum eius ad esse ultimata perfec-
tio res attingit ab extra eius perfectione
et sumitur in eo quod res eius consistencie
perfectiva et ultima perfectibilis Et per eius
tunc primo operatur in eo 2° ad extra
qui necessarium est omni agenti dicit-
te Averroes quod actio est comparatio
agentis ad paciens comparatio in se fun-
data in agente et perfectas in suis
causas agentis causata ¶ per hoc
ad obiecta ad primum dicitur / quod licet
corporeitas degenerante quodlibet fluat
accidentibus de genere substancie / non tamen
abeorum nisi individuo determinato hoc
est quod alii sic dicunt / quod quamvis
corporis de genere quantitatis secundum eius realiter
accipit accidens quod est genus substancie
racio / tamen eius realiter accipit ab in-
dividuo hic autem locus est de ac-
cione vale ratione constituente effectum
/ ideo quod hoc modo queret locum in eodem
qui est validissimus philosophus ¶ Ad 2^m
dicendum / quod licet actio assumpto procedit
ex suscipiente / substancia tamen a forma que
est principium eiusdem tali supposito / hoc est
quod dicit auctor libri causarum / quod actio
rei intacte destruit eius simplicitatem
/ ideo quod agit per totam eius substanciam sed
indiget quodam medio gravante substanciam
agentis quod ingenerabile est cum substancia
paciente / et hoc quidam medium est diffusio
forme secundum quod est primum radicale potentie
active et naturalis Et tercio consequitur ita-
lum post consequencia ¶ Ad racionem ad
2^m / dicitur quod a forma procedit / ideo quod ipsa
est ultima actus principium ultime potentie se-
cundum ¶ Solucio / ultima perfectio agentis
est proprie a forma totius resultante ex
unione forme partis cum materia / at
sit contingente generari corpus et pue-
rum perveniendo esse ideo / ista autem forma
est actus forme / et ideo in genere activa
est perfectissima et est ipsi agenti proprie
perfectionis / et ideo instituit per hoc ad obiectum
patet quod sit dicendum / sumitur eius qua
/ excessivo forma partis cum materia proficiat
formam totius esse vincente quarti ¶ Ra-
cionem ad 2^m / videtur quod / quia sunt principia
materie quod est radix omnis perfectionis
/ quod patet ea quod hec dicit ¶ Solucio /
quamvis supposita et individua sunt
de genere perfectionis secundum substanciam ut proba-
tum est supra / tamen de genere perfectionis in-
dividui ab extra est contra quantitate quod tamen
sunt virtualis materia impugnat et eam
in esse surgere facit Et tercio individuum
actuale ex ea suscitat quod actus
ab agente impressus et in fluxu fiat
et in modo ponitur et supplet auctoritate
quod est principium unionis materie cum forma
suscitata ex materia ac sit ei incorporata
esse perfectionis Et per hoc patet quod sit
dicendum hinc inde ad obiectum ¶ Racionem ad
3^m / videtur quod / quia ab esse individua sunt
principia materie que est forma specifica videtur
materiam formam habere per absolute omnis individui omnis
¶ Suppositum sunt perfectione dicitur / sola
forma speciei specifice designari posse de-
terminate / formas vero generales posse in-
genere designari hac racione addita
/ quod sola species specifica est intelligibilis et for-
maliter determinata / omnis autem determinatio infecta
et formalis procedit ex intrinseco et materiale
quale dat individuo determinata / et ideo
sola species specifica est determinate individuabilis

sm cos / for vo gtes sit desicut
ano iusecta ira et ab optito / 7
io ipse vage designat / et ho co-
cedit. Tp ho ad obm / dicis / qz sic
ma est f sub for spe ma cata
/ ita spes ia est obm sue i didu-
ationis. Lz qst est / qz i hac
spe spe ma oia gna suprod sunt
sm celes utes sm quas v-
tutes ea spes suscepit no7 deu-
sor gnm sm q no nota esse
obm vage designs totu sm se-
qm suo et sm pte sui nois
/ et est obm designa ois vage
et det te sicut dicm ab ho hic ho
Ad tertiu ad quatuor / qz forma
ptis dite pho p phi / qz sba ma
i ma. una eo for q e ad pm
ne q vel duo for ptis est ea
om acti q toti i nascit / s
opa est i ge actis / go ees ipa
est pm opacop. Tu aut e / ho
qz tom gm pte dicit opa / et
sm id q e qz sit isle / go sm
id q quo e for psetm ultiata
pfone / hec aut est for totq
ut ea ptuit. Et qsr qz the
qz hq di opacoes pretes sut no
toles / et qz notificat pfone3
agetis / s ultiata psectio agetis
est afor totq / go Tp di te
damasteno mt sbaz agete i
rebq catr et opacone ne est
po / que ptes fluit afor totq
sue apn q sut ma et for
statibq sub actu for totq / ad
dicat pm ilo diff re ipu a-
spe / qz ad eq effluxa et pris
spei / qz fces fluit ab illis pris
cum alibq pmodi actq et potenc
schutibq / ipu vco abeises sbabq
i for totq sei et ad actioes et
passioes atoto prcedetes ordiate
/ s nulli e du / qz po actia et
nalis sit i ge pdicalis q

e ipa go et. Ap ho ad oba di
/ qz ho est verp pmo / s pp e
/ sc cum actis est totq sposti
qz ipa sbq om actm est pa
sba / recepts ag to pforma totq
actuato gra q for ptis orm
acta q gra matie / et queq
gra porcionis corpis. Ecla
z i dubitat cca hoc / qz dicit
/ qz sola sure est obm cor oms
/ qm ide no e sbm et obm ii
eq / sure e sbm cor ois / go no
est obm. Solu dur accipi
cor / ut actq corppets / et actq
cor lis / et p sure e obm cor-
rupcops / sic ois ma om qua
vsat aliq opa gz obm
eq / alios pret am. Tem-
de videt / qz ulia sut corlia
/ qz ulia sm se depedet a causa
supioi qsuate et incomancete
magr mysceris videt hre
vertibite. Ter apte rei sut
mapie pfca / go ut videt
pnt ee i psete opacop / hqdi
aut e gene / go pnt gene i
/ et pquis corppi qz od gele est
corp le. Ter qdqd quet ecyli
actu aliq forme ho pse quet
illi forme / eo qz ois for est
et diffu p eq actq ecylem
/ Sz actq ecylm ulud ptecla bq
ptetq est corplis / go et ipad
Tpfca / qz no est / ut e corle ut
i corle / ulia no sunt / Mcor
pz / qz ecut i aia / ul qo aiam
no i aia / qz unuqdqz recr in
a ad modu recipiet / ut dicit
ad at e sure / go qdqd est
i ea e sure / ut in re psitez
rone / ii q dicat / ea sm nam
pucire singularia / s qz ho sit
fbm sic pbat / qm ulia sut
forme totq q cepti ibq pris
vsultat / et pquis ipa e sim p

et secundum hoc tamen competit huiusmodi rationibus quia respicit
id in quo est quod est esse et esse habet huiusmodi
quia respicit id quod a quo est ex parte
62 potentie. Si vero sit aliquid a parte
rei, aut recipit esse, aut non. Contra
secundum, quia nichil est ortum sub sole
quin ea lege ... non permittit, ut
dicit philosophus primo ... quia aut
hoc esse recipit corporis a principio, quia nullum
corpus est eternum, eo quod universum tamen est
sive recepit et hoc aliquid. Et confirmatur
quia omne quod est esse participat ut dicit
Boecius in suis ebdomadibus, solus deus non
participat esse. Ergo non est. Solutio
vel est ad a parte rei, secundum quod est in corporale
primum probatur, quia sicut fecit quemadmodum
et res, et sicut est secundum unum, ergo
in parte indivisibile, sed per unum di-
versificatur sicut. Et istud confirmatur
per eorum dicta sunt, quia omnis forma
secundum quod stat in contactu sui vel
agentis est visibilis, ut dictum est.
Secundum probatur, quia nichil est corporale nisi
a non habeat radice corporalitatis; hoc
aut est in materia permanenti permixta, ut
videtur per. Sed vero est de genere formarum
in genere materie ut ... consistet, sicut
probatum est superius. Ergo etc. Et per hoc
ad obiecta. Ad primum dicendum, quia licet vero
non habeat esse superiorem in corporalitate, habet
tamen per se. Et est simile de homine qui
per se est cognitivus intellectualiter, tamen
non tamen a se, hoc est cum generetur primo
fontali principio omnis cognicionis. Ad
secundum, quia non sunt maiore perfectione parti-
cipative sed influxive. Ad probationem autem
generabilibus et corporalibus requiritur quod
sit perfectum susceptive et participative
eo quod omne tale subiectum corporis et
terminatur de novo in tempore sit per virtutem
particularis utrumque. Ad tertium dicendum
conceditur ut fluens est. Sed si quod generat
actum celestis aliquam forte in corpore perfect
ad armoniam generationum particularium compo-
nentium, hoc accidit forte accidentaliter

operato ei quod est subiectum secundum se, modo de-
structis subiectis destruitur atque eius
visibilitas, non in corpore celesti, in non in quo
centrum fluit ab virtute stante in virtute
sui agentis. Sed in corpore recepta et fortis
est generationis primo ... sive reinde generatur
propter corporalitatem, teste Dionisio. Corpore
probatur, quia destructis subiectis manent
visibilia in lumine influentia sui vel
agentis, sicut destructis prospiciens
decidentis secundum esse naturale colorum manent
a coloribus forte in lumine solis. Ad
aliud dicendum, quia visibilia sunt in aere ut
... et prima cognitioni sensum, in
re ut prius cerndi corporis, et quod contra
hoc obiectum est huiusmodi, sic solvitur
quod licet aer sit sensibilis, tamen visibile sit
in aere alter, eo quod aer est subiectum visibile
a quo non in manet quod in sunt ei.
Sed secundum subiectum visibilium in aere continuum
est in recto, propterea secundum virtutem
luminis in tamen agentis in eo incessanter
fluente, et hoc quod lumine est visibilis
perfectis. Et per quod in eo suscipitur
vel suscipitur. Exemplum est de coloribus
in lumine perfecto solis contentibus qui
quando colores sunt res sunt comparati ad
speciem perspicui, vel tamen se diffundunt
secundum quod stat in contactu radiorum so-
larium. Aliter est dicendum de veritate a par-
te rei, quia id singulariter consistet com-
paratum ad id in quo est, relatum
tamen ad id a quo est gratie habet
veritatem quia natum est nichil dare
esse secundum mensuram potentie sui agentis.
Ad aliud dicendum, quia forte totius dicitur
dici uno modo ut potentia, vel secundum quod duo
est sicut commune ut probat ... Ad aliud
ut probabilis, quia ei convenit per hunc ad
id a quo est fontalis et effective
et ad ea quibus ex parte resultat
et hoc est quod vult dicere Dionisius
quod non corporalitur quod inceptivum secundum
quod est substantia et natura quia sit respi-
ciunt veram substantivam sui agentis

que diffusa est super omnem virtutem necessariam / Secundo
vel quod necessario / sed corrumpitur motus et armo-
nie et unio partium cum advenit esse
totius dissolutio / et talis contrarium
Michael cum ad vero corpore ut vult patet
quod distantia actualis partium sine
corporis dissolutione ¶ Ad aliud dicendum
/ quod forma unius recipit esse / quod per generationem / quod
per creationem / sed non tamen per successionem causa-
te vel generatione / sed sicut tamen simul flu-
vius et omnia causantur et generantur
Et per hoc patet solutio ultima / quia licet quod hoc
est non participat esse sed potius principium esse
influit / eo quod esse fluens sicut quod hoc di-
intelligitur fluere virtute sui
fontis quod est copulatio ex copia
sue bonitatis fluxionem / et eo ad instar
sui fontis influit se esse principaliter
¶ Declaratio tercii ¶ dubitatur contra hoc
quod dicitur / unitatem et similitudinem unum in ide-
ntitate probare / hoc enim non videtur esse verum
/ tamen quod ex duobus contentis in actu non
fit tertium / similitudo et unitas sunt entia in
actu necessario ex quo unde / eo quod est
forma simplex stans in linea unius
agentis et principii quod in constituitur ex dictis
essentiis quod sunt potentia et actus / tamen etiam
quod si ex unitate et principio fieret ad unum
tunc in corpore compositione / compositio adveniret
forme totius per eius formam unitatis
ex quo et unitati et principio / et tunc du-
bitatur de ea forma resultante que
non suo quo facit compositionem / et maius
est quod componitur unius cum principio / cum
omnis forma totius est unius / et
abicitur in infinitum in formis unibus
Tamen esse quod principium est ad constituendum
ex potentia et actu esse unius / ergo non
requiritur alia compositio potentia cum potentia per
actum principii superveniat / sed omnis potentia
propria per actum ei proportionatum super-
natur et fruitur / / videtur ergo quod preter
compositionem iam non sit alia ¶ Deinde
dubitatur contra hoc quod dicitur / quod per quandam
superioritatem declaratum est corporale / hoc enim

videtur hic instantia de corporibus celestibus
quorum quanta sunt in corruptibilia presenta-
vantur / sunt enim ut vult ipse p. primo metheororum
electa a pessimis impressionibus ¶ Deinde
de dubitatur contra hoc quod dicitur / substantiam
partium compositionem esse in corporale impotenti
suam dionysii / hoc videtur impossibile / quia
dicit per secundo physicorum / quod causa propria cum
suo effectu sit est ens est / sed manifestum
est partium infinita et certa quorum esse
causas proprias quarum / ergo videtur quod soluto et
corrupto composito nullo corrumpatur et
ipsa pars ¶ Deinde contra hoc quod
dicit / Michael probabiliter ad incorporale substantiam
et certa unum cum corporali substantiam
/ tamen incorporale substantiam cum corporali substantiam
non videtur hic celestis proportione
sed magis disparatam quam substantia corporis
disparata est ad substantiam incorporalem
Ex istis videtur sequi idem quod intende-
bat plato huius verbis dicentis
sicut quod est sua via eius ponendo formas
ideas separate et per se stantes tamquam
sigilla et paradigmata ex quibus forma-
ntur ipsa sua via per eorum ymagines
corporum in ipsis impressionibus quam quidem ymagi-
nem dicebat esse umbram et
obscuram resonantiam earum superatarum
formarum / et est pars propria sua via corporale
quidem sicut et similiter / eo quod accipit
tamquam dignitate / fide omnium philosophorum approba-
tum celum partium proprias et corpora / ut
est in communi p. 3 et 4 metheororum
¶ Ad hec dicendum per ordinem / ad primum dicendum
quod ex unitate et principio non fit / sed potius ex-
pressa et actu talis constituitur similitudo
quod forma per unitatem est perfectus in se et
rote Et per hoc patet solutio 2 / non enim
est in ipsis quod in compositione similis sunt plures
unioes clares / sed dicta patet una
unio cum advenit forma totius
tamquam splendor qui resultans ex ea
/ et hic quidem splendor respicit principium
constitutionis suo forme per eius ei unitate
celestem et hoc est quod in communi physicus

8. metaphysice / si perfecte integratur ex
corpore et actu sit unum, in compositione
potentie cum actu resultat forma to-
tius per hoc constitute celestis unitate
63. sive de novo ens ipsum quantum forte
unitatis ¶ ad obiectum 2m dubii
dicitur / quod corpora ~~potius tota licet~~
celestia non sint proprie contra sed po-
tius tota / licet cum in illis sit u-
nio potentie et actus / tamen hoc est cum
dominio actus super potentiam / et eo
sortiuntur perfectatem actus que est perfectio
et totalitas directe per hoc primo celi
/ quod ordo totius et perfectum sunt idem
in substantia et forte in eo sunt celestes
perfectes ¶ ad obiectum 3m dicitur / quod substantie
primum ordinem relate ad virtutem propinquas
substantificate non sunt propria prima
quantum secundum intentiones differuntur ad propor-
tionate eos secundum modum et ordine
sic apparent / et hoc non corporibus
propter corruptionem ¶ ad ultimum dubii
obiectum dicitur / concedendo / quod in corporalibus
superius sphera non est celestis proportio
ad corporale superius sphera superius quod habet
/ secundum superius quod habet duo generatum in ago
super et ceteris illius generatorum for-
mam proportionatorum induunt sibi quod vm-
bilia sunt in esse totius generis / et tamen
materia non cogitur ponere ydea-
as / ut credebat plato

Circa aliam propositionem oritur
quedam dubitatio ¶ primum est
an virtus collecta sit for-
tior virtute divisa ¶ quod sic
quia virtus collecta est sicut habens per modum
vigilie et sompni / virtus vero dispersa
se habet per modum vigilie et vite
secundum vigilia et vita efficaciores
pertinent sit sompno ¶ confirmatur / quia
videtur quod genus generum coniungit de-
terminate per multiplicationem diversarum specierum
ut vult porphyrius / quamquam diverse pro-
fortes sint ipso esse / eo quod ipsum
genus se habet per modum subiecti et potentie

in ordine ad illas ¶ Solutio / virtus collecta
fortior est dispersa etc. / eo quod quando huius
virtutis disperse seorsum suppetit virtus
unita habet se ¶ Et confirmatur textu superius
/ unde cum quod tres virtutes motive
collecte simul trahunt navem / quarum
nulla divisim potest hoc ¶ Pro hoc ad obiectum
ad primum dicitur / quod virtus collecta se habet
per quemadmodum et dispersa / sed et
quiescentis in suo se habet per modum vite
/ et ut experimur in nobis per modum
vigilie / et eo convertitur assumptum ¶ ad
2m sive confirmationem dicitur / quod licet pluribus
ordinata constituta fieri sit perfectior
sive naturam particularem / ergo tamen genus perfectius
sive particularium fortassis / et hoc est non
sumit prius in veritate de generati-
bus cum dicitur / quod proprium est scientiam habun-
dare super genus constitutivis / ergo
non est genus habundare super species
ordinis divisiva //

¶ Deinde dubitatur utrum virtus collecta
sit simplicior virtute dispersa / quod non / quia
confusum et indistinctum compositius est
distincto / sed virtus collecta est confusa
virtus vero dispersa distincta / ergo etc.
¶ Et confirmatur / quia virtus divisa se habet
ut virtus particula ad virtutem collectam
/ ergo pars simplicior est toto ¶ Solutio
licet virtus collecta sit compositior
secundum potentiam virtute divisa / est tamen
simplicior secundum actum / eo quod est perfectius
participat originalem in ordine preparatam
virtutem / omne autem primum originale
ut prius patet simplicius est his
que communicat et pullo ¶ Pro hoc ad obiectum
ad primum dicitur / quod est verum quo ad esse
potentiale / sed non secundum speciem et tamen primum
non adhuc habet dicitur virtus et istud
videtur patet in genere quanto ad species
generis cum simplicius sit esse generum
et celestis ... se secundum esse eius aptitudine
quo potentia respicit plures species
sit confusius quo ad esse actuali speciei
¶ ad confirmationem dicitur / quod pars simplicior est

suo toto et eo partes quia simul est
ipso parte secundum quod hgdi / sed hoc quod deus
est describ simpliciter partes collecta in-
terra quo ad statum primum / cui hgdi po-
testas adheret / sicut hoc est in quantum /
cum prius deus est / quod simul secundum eciam
non derogat diversitas ¶ Deinde
dubitatur / an omnis virtus contenta sit
de genere quantitatis sive originis
/ quia / quia contentio virtutis est actus boni-
tatis celestis eius / sed bonitatis diffusio
est quod diffundentis refloido / et est quod
decor pullulans sicut perfectione diffu-
dentis ¶ Et confirmatur / quia unumquodque agens
per suam virtutem activam contentionem
suscipit in se sive perfectionis fi-
nalis / teste primo 8 physicorum vero dicit / quod
tunc unumquodque est perfectum secundum naturam et
non orbatum … cum potest in operatione
sibi naturalissimam quod est generare tale
quale ipsum est ¶ Et primo ethicorum ubi
perfectione felicitatis humane potest in opera-
tionem operis celestis non impedita / sed
semper et permodum vigetur et non sopi-
ri ut dicit contenta ¶ Solutio / virtus
contenta in nobis / aut contenditur
in materiam contentiorem / et tunc recepta
elongatur a suo agente quadam
velut in perfectionis attingens quam
dicatur a suo agente degenerare / aut
manet in agente tamquam quod in un-
da et gratia emanatio celestis bo-
nitatis ipsius agentis / et ita sua contentio
sic non vilescit / sed potius retinet
virtutem sui agentis sicut omnis contentio
primum perfluentis secundum … non
distat a suo fonte ¶ per hoc ad
obiecta / ad primum dicendum / quod generatio
est formalis emanatio virtutis gene-
rative aptitudine speciei sibi generantis
elicita / et ideo non degenerat ut contentio
agentis ut contentio suscipientis / et ideo
ita est perfectissima operatio non degenerans
a virtute sui agentis sed potius perfectione
agentis complicans ¶ Ad confirmationem …

patet quod sit dicendum per eadem dicta / quia
operatio felicitatis est celestis et in manens
/ sicut tamen est melius quod quantumque operatio atti-
gat nobilitatem sibi agentis / deus quod deus
est melior de virtute
¶ Circa declarationem 3i dubitatur primo
utrum ut mensuratum possit esse sua
mensura / quia / quia motus est mensu-
ratus a tempore et ita potest a tempore / et di-
mensio corporea potest a superficie tamquam
a sua mensura / et ita superius me-
suratur aliqua / et linea a puncto / et
tamen secundum philosophos una dicens puta
mensuras corporis secundum naturam precedit
lineam et superficiem ¶ Solutio / omne
mensuratum semper precedit esse sua me-
sura constitutive semper eius tamquam ab eius
causa originali / istud patet / quia prius natura secundum
naturae ordinem dependet a suo prin-
cipio … ¶ per hoc ad obiecta
ad primum dicendum / quod motus habet dupli-
cem mensuram / unam generalem / aliam spe-
cialem / et generalis quidem mensura duplex
est adhuc / scilicet declarans statum mo-
tus / et declarans prius et posterius partibus
in motu numerata / et prima harum
mensurarum est primus motus uni-
formis et velocissimus secundum … supra
statim primo 8 physicorum metaphysicorum et eandem
omnium aliorum motuum secundum corporis statum
et eciam constitutorum / precedens eos simpli-
citer prioritate temporis … digestis et …
sunt talis / 2a vero mensura est
tempus / prout causatur a motu
quem tamen consequitur adiacet / tamen formaliter
motu secundum prius et posterius positis in
eo recepta / et per hoc formaliter precedit
motum in quantum mensuratur a tempore
licet ut arguebatur motus causatur tamen
precedat tempus / specialis autem mensu-
ra / licet motus est forma decurrens
a … ad terminum ad quem habet
cum suo fluxu successive consti-
tuit statim motus specialis
¶ Ad 2m est dicendum / quod ad elon…

de istis dimensionibus mathematice et naturalis
quia mathematicus considerat esse abstractum et ab-
stractum harum dimensionum / et in
64. hac ratione corporis fluit a superficie
et superficies a linea / et sic de in-
terpretatione ut dicebatur ¶ Sed metaphysicus specu-
latur naturas huiusmodi dimensionum quantitatis
ad primum veri entis / quod est substantia / prima
substantia corporalis debita est primum et causa
prius dimensionis corporalis / eius quidem
causa hec est / quia substantia per corporeitatem
de genere substantie est in potentia propria ad dimen-
sionem corporalem de genere quantitatis / inter
potentiam autem proprietatem et suum actum non
admittit natura medium / et ideo secundum
naturae ordinem dimensio corporea in
materia ...atur substantie corporee et
prime / dimensio vero superficialis
eiusdem in qua est terminus dimensionis
corporee / et linealis lineralis di-
mensio prius in qua est terminus superficiei
¶ Et ex quo patet / quod secundus philosophus non considerat
huiusmodi dimensiones / et hunc ordinem
primum constituit velut magis potissime
de linea et superficie philosophiae / sed ut in
substantia corporea secundum prius et posterius quantitate
eius tractabitur ¶ Sed nunc surgit
difficultas / de modo diversitatis consi-
derationis logici et mathematici / circa huiusmodi di-
mensiones ¶ Ad quam dicendum / quod licet
mathematicus et logicus in hoc conveniant
/ quod utrique speculatur esse abstractum
huiusmodi dimensionum / tamen logicus considerat
hoc esse ut refertur ad primum volitum
que sunt forme tamen predicabiles per
modum generis et differentie ¶ Mathematicus vero
hoc idem esse speculatur relatum ad
primum eius principium scilicet naturam per modum
materie et forme principalis / et ideo dicitur
punctus est sicut unitas linee / fluxus
vero eius sit forma / ex quibus
duobus resultat esse linee ¶ Similiter
posset dubitari de differentia consideratiuonis
mathematici et physici circa huiusmodi dimensi-
ones ¶ Ad quod dicendum / quod in hoc

conveniunt hii duo philosophi / quod spectantur
esse quantitativum earum per ordinem ad dimensiones
corporeas ... / sed tamen differunt / quia
mathematicus speculatur eas ut non corporis
sunt abstracti secundum esse et diffinitionem
a natura sensibili / physicus vero speculatur
eas ut non corporis sensibilis et
naturalis ¶ Dubitatur / utrum
unum oppositum in alio contrario secundum for-
mam / quod videtur / quia unum est primum contrarie-
tatis / primum autem non oppositum principio contrario
¶ Et confirmatur / quia contrarietas est repugnantia
formalis sub genere contrarietas / sed
oppositio unius ad multa inest con-
venienter generis ¶ Deinde dubitatur /
utrum unum opponatur in alio privative
secundum rem / quod videtur / quia dicitur per 10 metaphysice
sicut allegabitur posterius / quod unum opponitur
in alio privative secundum rem sicut
divisibile in divisibili / unum cum secundum sui
nominis rationem imponitur ad remotionem ab
indivisibile tamen a quo ...e sue impo-
nitionis / sed divisibile ad indivisibile se
habet ut privatio ad habitum ¶ Deinde
dubitatur / utrum unum opponatur in alio
relative secundum essentiam / quod videtur / quia ut
prius dicebatur / et testante philosopho 10 metaphysice
confirmabitur / unum opponitur in alio relative
quo ad supra ¶ Solutio / unum oppositum
in alio simpliciter habet considerationem / secundum quod ipso
est radix huiusmodi oppositionis ¶ Possunt
enim ipsa considerare ut quedam entia
absoluta secundum corpus differentia / et sic
opponuntur contrarie ¶ Possunt etiam ea
considerare secundum nominis corporis contrarie / et sic
opponuntur privative privatione funda-
ta in nomine unius / possunt etiam
ea considerare ut se quasi habent re-
spectivi ¶ Et hoc dupliciter / aut in sic a
constituto esse ¶ Et primo multitudo in se
fluere et recedere ab unitate et ac-
tum esse in distantia ab uno / et sic
opponuntur privative privatione fun-
data in multitudine ¶ Si secundo sic respi-
ciat se per modum mensure / et

mensurati quam quidem rationes sibi invicem fundantur
in simplicitate unius et multi, et ideo cum
mensura formaliter habeat mensurati, quia
unum potest dici opponi multo privative secundum
effectum intelligere formaliter convenit sibi in
ratione mensure quam est mensure multitudinis.
Et per hoc patet solutio obiectionum horum
inductorum. ¶ Deinde dubitatur
utrum genus sit unum secundum actum
/ quod sic / quia genus sumitur a materia que non est
una nisi multa quia est ultima actu-
alis unitatis potest esse origo cum ea
sit ens secundum potentiam. ¶ Preterea dicit Porphyrius quod genus
est ut materia, ergo genus in quantum huiusmodi
non est unum secundum actum. ¶ Item omne
unum est simul in actu et potentia. Et
si genus fuit unum secundum essentiam erit
simul in actu et potentia essentia sua ut
actu et potentia sed essentia non inveniuntur
in specie constituta cum genere ut potentia et differentia
ut actu. ¶ Preterea genus nominat formam formaliter
sed non est unum formaliter non sit forma for-
mata. ¶ Item [illegible] actu
est resolubile in partes componentia. Sed ge-
neratum in materia [illegible] est
[illegible] compositionem rationis et ultimum in resolu-
tionem / [illegible] generatur
[illegible] ut allegat Porphyrius.
¶ Solutio / omnis forma generica est una secundum
actum. Sed [illegible] hec est / quia omnis talis forma
est pluralis secundum aptitudinem quam non [illegible]
[illegible] in eodem unitate secundum aptitudinem,
eo quod unitas et pluralitas [illegible]
privative et relative opponuntur ut dictum
est. Et ideo unitas secundum actum [illegible]
[illegible] multo secundum actum / et unitas
secundum potentiam pluralitati secundum potentiam [illegible]
sola [illegible] unius secundum actum cum plu-
rali secundum potentiam vel [illegible] [illegible] hec
in oppositione secundum actum [illegible] secundum for-
mam [illegible] potest [illegible]
[illegible] forme possit [illegible]
[illegible] ad genus / hoc cum [illegible] sit plu-
ra secundum potentiam formalem necesse est
secundum actum unum / eo quod potentia [illegible]

seu multitudinis fundatur in unitate secundum ac-
tum sed privatio in suo habitu et sicut
secunda ratio unitatis in prima. ¶ Per hoc ad
obiecta. Ad primum dicendum quod sic materia in qua
est radix generis est una secundum essentiam
et esse / ita est de genere quod est unum
secundum essentiam formale et plures secundum
actum / eo quod actus concedit cum essentia
formali et ideo esse eius [illegible] for-
male respicit plures species et eo per
motum rationis educitur. Et per hoc patet
solutio aliorum inductorum / preter id quod
dicebatur de forma formata. Ad quod dicendum
quod species est unum secundum formam et
potentiam / formata vero est unum secundum actum
et potentiam formaliter sine contrario et esse
¶ Secundo vero in [illegible] dicebatur de simplicitate
et irresolubilitate generis [illegible] / solvitur
per hoc sic / quia licet genus [illegible] caret
compositione priorum [illegible] ad genus [illegible]
[illegible] ut sit sit irresolubile in partes
formales per modum generis et [illegible] pre-
[illegible] / [illegible] intellectus generis non
est in toto [illegible] inveniuntur
in eo quo essentia eius generis quod potentia
et actum sine [illegible] ut esse acce-
pto per modum [illegible]
quod genus est [illegible] formarum.
¶ Sed surgit difficultas utrum et na-
scitur essentie generis formalis [illegible] in plures
species / non [illegible] quod hoc ei conveniat ab
aliquo [illegible] vel reali / eo quod coordinatio
predicabilium secundum formam generis et species [illegible]
[illegible] cause [illegible] /
ut est videre per singula / quam eius
[illegible] forma [illegible] coordinatione / similiter
eius materia / et esse eius [illegible]
[illegible] quod [illegible] agentis
puta intellectus humani / quod si ita sit
videtur [illegible] esse / quod [illegible] est / [illegible]
agente esse causam partialem [illegible] re-
movetur [illegible] ¶ Solutio / quod quo-
[illegible] forma est radix [illegible]
hoc quod [illegible] virtute sua [illegible]
esse [illegible] forme / ut dictum est

/ io / bis qualitas forme ut forma e
precedit et probertate huius intellectus p
per alius sic est vlt agens p
65. / et ho est q incedit dicit pij / sed
dicitur / est pratum q f q puma fluere
cetr ad gradus q generis et specie
per virtute huius intellectus penetrat qz /
et huic quidem fluxum sola per speciali-
tatis distincte intuere / ita q pr
q dicatur genus generalissimum descendo
in speciem amota quod communis subin-
telligere communis rei specialis cum aptitudo
qualitatis formis sbactu distinctio com-
munis est origo formalis hominis comu-
nalis ¶ per hoc sit ad obiectum dicendum
/ q in transitu utibus sub ordinatis semper
inferior influit duce virtute generali
sed supra et a superiori acquirita q
per ut illis supra virtute influit
forma generales sunt semper / virtute
vero aliena nobilis influit qualitatem
q q est formam per formarum p aggregatur
q q prius quod est genus idem et
efficitur det le ad corpus et generis
nobile ut deus est

¶ Dubitatur an sola species specialissima
sit unica secundum essentia et esse /
/ q n / testio loicorum / in dicunt quod
genus unice predicatur / sed in predicatur sum-
matur ab eius esse / toz q de genus nos
sit unitum secundum esse ¶ et confirmatur / quia
nisi sit non videtur dicta qualitatis
eius analogi et q / cum deus sit pg
q analogia est unitatis secundum essentiam
ethica secundum esse in hoc dicens apud
equivoco ¶ solutio secundum aristotelem primo
phisicorum / sola res specialissima est unica /
cuius causa est / q p naturalis spectatur
forma in re vlem / et per quod unitas
pot in unitate forme secundum essentiam et esse
quod hic in uia / et hec duo esse ma-
nent salua unite in sbz genere
¶ per hoc ad obiectum dicitur / ad primum / q loco
sufficit per radice predicationis univoca forme
totius in rebus per modum totius notionis

sunt per modum primum notificandi et co-
gnoscendi id subiectum sunt sit eius secundum
esse reale sive non ¶ ad confirmationem dicitur
q duplex est unitas essentie sed unitas
primum originis et unitas forme / et licet
deus q licet eius sit unum in essentia acce-
pta per modum primum fontalis et originalis /
tamen non accipit unitatem forme vel aliq
nt qualis est in genere q primo / et hoc
sed quo intellectus est hoc q pro dicebatur
de dicta inter unitatem et analogiam

Dequolibet esse ¶ dubitatur utrum
hoc principium dequolibet esse vel
non esse de nullo vero sit
sit primum notissimum circa q er-
rare non contingit / q n sit primum / quia
coincidet cum primo de deo ¶ confirmatur quia
ista propositio / deus est / prior est isto primo
¶ videtur 2o / q non sit notissimum / eo q
motor indiget declaratione saltem
ad hominem ¶ et si sit sequitur q deo
ad inquantum et prior de uno omni
omnium / cum ipsum certificet formam
de omnibus ad inquantum / q hoc q ob p
per p / q de uno omnium prae-
cedit deorum ad inquantum ut dignitate
et ratione / cum tamen q ut sepe per ipsum
primum / sed q de uno ad inquantum sit
circa de omnibus omnium ¶ videtur etiam / q
circa ipsum contingit errare / cum eraclitiani
negauerunt / omne quod mouetur est
in actu per principio per se / sed q possibile est
non est quod non actu est est per se
sit est et non est ¶ confirmatur hoc
potissime de nobilitate sub forma
resumunt omnis / hoc enim per est in eo
aqua et per te eo ad quem sed aperte
in ad quem non est aperte vero in aqua
est aut saltem motus non sit huius et
esse et non esse / quare ut videtur veritas
huius propositionis non est in mente nec per-
quis prima et notissima circa quam
errare non contingit ¶ practica antequam
medium esse non erat vnum dicere medium
est / sed op^m eius / in medium non est ut

vi^z qm nec^o simp^r e vera n^ri vitas
af^o ea ?cessit / eo q^p nec^o q^o ad ee
dep^{e}deret ab affirmatoy / et p^r ques q^o
ad vi^{y} / q^z sic sicht res ad ee ita
ad vi^{y} / ut wlt . p^r . 2° me^{te} / n^{o} quis
dicat / q^p istud ver^{e} e du^o af^o ee
nec^o referat^r ad ide s^l cum q^{s}tad
s^m n^{ay} / s^l h^o est s^m sic ma^{te}
p^z p^r p^r . i ?pp^{u}lt / ubi oppone c^odicoi^s
dt sim^r esse i meta^{ph} / sive id de q^o
sit eum^o t^{ri}m opt^{or} / sit sive no
sit / i h^o pones d^{ra}m c^odico^{is} ab
oppo^{z} c^oria i meta^{ph} / q^z c^oria i meta
p^rtad q^sta^a s^l i meta^{ph} h^ut oppo^{z}
et r^epugnancia / Iste destruct^{s} simpli-
abq^z vi^z q^p ut ee v^{ni}s n^r no esse
eiusd^e de aliquo singulari p^rta / ita
ut no v^a sit ista p^ppo / ho e al
/ u^r sit f^{l}sa / vera quide / q^z c^oca
illi^{s} p^pponis destita sue y^ppothe-
sim / nec est f^{l}sa / q^z est ex^{q}^{uo} p^r-
di^o et p^r q^{ues} de oi et p^{ri}ce / de oi at
p^{q}m^{ur} pot^e se nuperte n^{h}^e et volu-
tate eius^d / In op^{y} est . p^r . 4° me^{te}
ubi ponit istam p^ppone tam^q p^rma
dign^{te} evidentissime veri^{te} / tra quam
no c^otingit errare / et quam nece est
h^{nc} discere tam^q p^rsuppositam per
nullam me^{m} doctrine detiale^{m} / In ea
h^{c} est / q^z ipsam pot^e r^epugnare m^{u}t
ee et ^{n}ee c^ontti quenire i n^ue^{m}
/ eo q^p ee est p^rma ver^{e} c^eta^{te} q^p ep^{us}
rad^{a}le et fu^dam^{le} p^{ri}tu^r i q^p o^{m}
stat ultiata r^esolu^o / et io ulla
af^o relo^z eo negato et intempto
Pro h^o ad ob^{m} ad p^{m} di^{m} / q^p du^p.
est s^m p^u^{m} / s^l esse^{n}di / et cog^{n}di
/ Et p^{m} p^{u}m essendi du^p est / s^l
coordiatu / et no coordiatu / Et p^{r}ceds
deth p^rmo 200 dco p^a ea sive
deq^u est s^m p^u^{m} / Simlr p^u^{m} cog^{n}di
du^p est / s^l c^oplexu / et i c^oplexu / et
i c^opl^a p^ua p^a cog^e sunt eadem in
p^ucipijs essendi coordiat^{s} 2us / et s^l
lo^{q}ens c^oc^{ma} / sive p^rdica^{ta} / q^{uor}

n^{uy} certificat . p^r . m^{g}^{m} p^u^a essendi
~~s^l p^r . i p^u^{m} cog^{n}di [illegible]~~ / Loq^r
vero i c^opl^{s} s^l p^u^a cog^{n}di / Sz p^{m} p^u^{m}
cog^{n}di c^opl^{xu} / est id / q^p tam^q met^{ry}
et mensura certificat vitates o^{m}
p^u^{or} i c^odice^{m} forma^m dco^{is}
sive simm doctrine / et h^{q}di ^c^{p}po
c^oposita est p^{m} p^u^{m} q^p h^e deti v^l
af^o ph^o / q^{ry} eo mete stabulit p^u^a
dco^{is} o^m scia^{r} p^{ri}ncipi^{um} / et sic
p^z q^p ar^{m} peccat s^m scia^z c^ouo^{ca}
de p^rmo p^u^{o} / Ad c^ofir^z di^{m} / q^p h^{ec}
e p^o v^a / s^l p^r h^o no c^ocludi^{t} c^ora
c^opositu / eo q^p est alta p^rs istius
c^odico^{is} / deq^u est / deq^u no e / Ad
2^m di^{m} / q^p no eget tali decla^{ro}e /
p^r i s^ir^{te} sue veri^{tis} / ut est
p^r i s^ir^{te} intel^{ry} huani ronec
indicat^{s} / s^l p^r i s^ir^{te} t^{ry} c^o^rp^rd
dep^ruati p^r fantasia^m p^rtrua^m / Ad
aliud / intum^z qua p^r / q^{ry} h^o p^u^{m}
certificat de o^z ou^sinam ep^{te} sive
af^oi^s et de o^z ad i p^{q}le ep^{te} sive
negatoi^s / et io sic af^o p^rcedit
negatoz p^or ep^us s^m n^{ay} / ita
de nec^o ou^sia p^rce^t de o^z ad i p^{q}le
c^oicipit ap^{q}ri s^m n^{az} p^rcedes ad
p^{q} / de nec^o vero ou^sia e^{q}^o / et sup^z
ay de nec^o z ad i p^{q}le q^o de o^{is}
ou^sine salt^{s} aut tam^q for^r
aut tam^q h^{ti}r^r s^l Lota ut testa^z
. p^r . i 2° p^or^{e} / Ad aliud di^{m} / q^p i^c
error p^rcessit ep^{i}gnoa^ncia disti-
nctionis int^e actu^m et po^{m} et ep^{g}o-
rancia p^pponis / h^{q}di n^r po^e q^{n} quid^{m}
ig^{n}rancia ep^{u}te i p^{q}le est b^{y} indi-
ca^{re} c^{ra} ete p^u^{m} / su dicat . p^r . p^o
p^{q}^{e} / q^p p^u^o^{s} notitia p^rsupp^t no-
ticia^m t^{or}^{z} / et io eracliti^{s} puta-
bat q^p iste b^{y} p^o h^ret no enti^s
sim^r ep^h^o ducebat i errore p^r-
dcy / P^r h^o go ad p^r i^d obiy
di^{m} / q^p erra^e c^ora p^u^a c^otingit du^r
/ Sz p^r ignoa^m nega^{ois} / et p^r ignoa^ncia
male dispo^{nis} / Et p^r^{mo} no est

in quibus errare contingit quia ignorantur
que scilicet tamen corporibus complectuntur. Hec patet
sed illud cognitum non constat
66 nisi ignorantia male dispositionis
quia non cadit in hoc primo ut corpore cogi
ut corpore cogitur ut deus est. Ad
aliud secundum quod querebatur de mundo dicendum quod
anima que mundus esset hoc primum non causat
ut forma celestis ut forma
forma cum ordine et minimum si
esset tunc ut fuit verum ut plures
eo quod virtutes dicte. Ex hoc dico quod anima mundi
est anima separata et distincta quia hoc
non causat animam mundi causata. Ex hoc
patet quid sit dicendum ad illud argumentum.
Sed ad replicam intimum quia
quidem (contra)rietas in materia requirit ar-
male constantia sibi corporis universi
corporum sed quia dico corporis aliquam constanciam
non esse non requirit constanciam sibi
sed corpore esse utrique requirit constanciam
saltem aut activitate aut potentialitate
potentiale dico potentia in actu simpliciter et
solum potentia activa presentia (?), sive propter
que fuit hanc ponunt fuerit mundus anima
sui causatorum in potentia et ratificabat
exemplaria hominis eminentis veritate
mundus erat. Deinde quia veritas nota ad-
propositum causa quia sit in creata non
corpus passio vel perfectio compositionis
et divisionis intellectus humani. Ad
ultimum perpetuabit quid sit dicendum in se-
quentibus sed quod sufficeret huic proposi-
to hoc est quod destructis sensibus
et hominibus cum omnibus non sunt veritates
formales et formalis actus cum omnis
sunt in re causatur et formaliter conformiter
coherentes exemplariter. Et primus in initio Al-
berti secundo et sexto metaphysice, similiter in tertio
capitulo sui libelli quem composuit X
de primis motis propositionibus. Secundum
in initio in primis et in sexto metaphysice
similiter et in hoc de origine anime
etc. Dubitatur utrum hoc sit
verum quod nichil sit est in actu et potentia

Deinde cum hoc esse plures potentes in eodem
causa simplici in omnibus causatis multum enim
causatorum est purus actus non pura potentia
sed quod simul in actu et potentia. Solutio
contrarium multiplex fieri idem non repugnat
rei causate fieri idem esse in actu et in
potentia quia sit scilicet pro (?) diversitates conditionis.
Ulterius adubitatur utrum in eodem actus
et potentia repugnat formaliter, quod videtur quia
quorum status totaliter ad contrariam conditionem sunt
status ordinata ad invicem et per quid
composita fuit actus ut potentia repugnat
formaliter. Solutio potentia et actus
formaliter opponuntur in quantum sunt due entes
diversi per ipsos sed per hoc non removentur
quin passive fuit in ente composito. Ad
contra hoc est hec replicatio quia due dicte
corporis non conveniunt ad constitutionem speciei
ergo cum actus et potentia non videntur
convenire ad conditionem constitutionis. Solutio verum
est in quantum opposita sed in quantum stant sub for-
ma totius causati independentis et subalternate in
eius influente. Et hoc est quod propter ea
dicitur quod unio actus et potentie est
consignata apposita causata in eius
formam totius actus et potentiam abeuntem.
Et per hoc patet solutio argumenti.
Deinde dubitatur an nichil sit
sui ipsius causa quia videtur Aristoteles (?) ponit
de opositorum et incitorum esse sui
ipsius causam, per hoc sit intelligendo deum
primam causam in principali et coor-
dinatam aliis sui universi. Et confirmatur
ante philosophorum quidam dicentes quod prima causa
puta deus est libera una, eo quod
maxime sui ipsius causa in omni operatione.
Solutio si hoc quod dico sui ipsius
recipitur per se scilicet causa consimilis sibi
substantia et per se in propositio dico tunc est verum
quod dicatur eo quod per se est causa eius
actu, non si fuit ipsius esset effectus
esset in potentia et per consequens idem esset in actu
et potentia. Per hoc sit ad obiecta dicendum quod esse
sui ipsius causa intelligitur a pre(?) et
aliis philosophis non quo ad esse sed quo

ad operationem probato quod omne tale agens perpetuum non eget amicto corporis naturalium et hoc non est quibus hoc cum non hoc perpetua stabilia est tamen sunt corporis naturalis per quos efficitur primus operans

Deinde dubitatur an hoc est verum quod aliquid simpliciter per se ipsum movet quia videtur auctor philosophi 8 physicorum quod omnis motus mobilium ab alio reducitur ad movens se ipsum et confirmatur auctoritate predicti et omnium antiquorum concordat dicentium quod hoc sit proprium intellectus decorporalibus apud eos quod omnis substantia spiritualis est ad se ipsam conversiva et per consequens se ipsam movens se ipsam agens perpetuo concludit animam esse substantiam se ipsam moventem eo quod inflat motum corporis ut autem dat quod non sit Et est quod est tale ab alio reducitur ad id quod est tale secundum se scilicet non corpus motum ab alio sicut mobile tamen ab alio vel desinit sequi quod aliquid movet se ipsum

Solutio nihil est simpliciter motum per se primo hoc est secundum id quod sit declaratur primo quod omne movens habet apud se formam fluentem in motu secundum actum secundo quod habet formam tamen mobile secundum quod hoc dicitur igitur idem esset movens et mobile secundum eandem formam sed ergo esse in actu et in potentia quod implicat contradictionem

Per hoc patet ad obiecta dicendum quod primo ratio pluries in primo probat necessario quod aliquid se ipsum movet per se primo et hoc idem confirmat ratio sed dicitur quod per se ponit ad movens se ipsum secundum diversa partia secundum quod est resolubile in partem per se moventem et per se motam dicit cum per quod investigata entitas ponendi movens se ipsum quod hoc non est movens et motum secundum idem sed secundum diversa puta id quod resolubile est in partem per se moventem et per se motam aliter sequeretur inconveniens de corpore unum est hoc quod obicitur habet ad dictum auctoritatis predicti et plurimorum dicendum quod non

sunt nomina non cum enim sit corpus sit mobile ab alio quod aliud movet se ipsam sufficit quod motus quod est actus imperfectus in corpore sit actus perfectus in alio et tamen se movet in formam motus in pluribus et nisi sit resolutio dicendum illorum sunt falsa et sunt periculosa

Deinde dubitatur utrum omne tale per priores reducitur ad id quod est tale per se quod videtur quod si sit magis videtur de calidis ut experitur in 2° metheororum ubi dicit propter quod inimitabilis hoc non quod primum calidum est ignis qui non est calidus per se secundum principale primum

Solutio sic eo quod omne quod est tale per priorem est tale susceptive et per consequens potentia quod vero est tale per essentiam hoc est tale in pluribus et pure actu Item causa eius per priores est tale secundum partem eius non per se causa est tale secundum se totum et per consequens eius per priores est imperfectum in se sine imperfectionis reducibile ad tale per essentiam quod est perfectum causa dicit per primo celi quod omne et totum id sunt

Per hoc ad obiecta dicendum quod primum calidum formaliter est ipsa caliditas sed ignis est primum calidum subiectum ideo omnia calida reducuntur ad eorum calorem sicut primum in id quod est formaliter tale secundum eorum

Declaratio 3a Dubitatur utrum virtus consistet per omne imperfectum quod videtur quod dato quod esset imperfectum ut hoc ad invicem virtus habet corpori fundata in celo et immobili aut in superiori tali corpore Item dicitur philosophi quod in facultate plena corporis animalium quilibet res accipit suam facultatem sic in operatione virtutis Item virtus quantitatur eo tunc quando in divino reperitur in alio et est alia Item confirmatur auctoritate philosophi 3° de anima ubi dicit quod simpliciter imperfecta potentia est vera habet autem est apprehensio simpliciter quod perfectio est opponere et dicitur sed actus per

actum 2m / ideo videtur quod verum et falsum
non solum sunt in compositione intellectus et di-
67 visione ¶ Solutio. Est quadruplex veritas
Prima veritas que est ut ratitudo
per alienum imprimi propterea et ita consistit
in plena facultate potentie rationalis / eo quod
hec testatur super libertate principii for-
malis sive actus / et plene dominii
eius super ipsum / de qua veritate procedit
primum obiectum. Alia est veritas que
est propria rei entitas repugnans fal-
sitati entitati / de qua procedit
obiectum quod arguebat de veritate
entis. Tertia est veritas / que rectificat
intellectum super eius propriam operationem /
que est adequatio intelligibilis sim-
plicis tamquam obiecti ad intellectum tamquam
ad potentiam sibi apprehensivam / et de
ista procedit auctoritas philosophi. Quarta
veritas est / que est proprietas inherentie
veritatis in anima / que quidem acquiritur et
causatur in intellectu re / formaliter vero et
subiective in intellectu componente et divide-
te extrema talis inherentie / et in enun-
ciatione vocaliter exprimente talem compositionem
et divisionem intellectus sicut in signo / et de
hac veritate procedit intentio proposita
et est quedam adequatio sive confor-
mitas inherentie rei ad compositionem et divisionem
intellectus et ad entitatem. Hoc est quod aliter
sic solet dici. Quod duplex est veritas
una que est conformitas in corpore entis
sicut proprietas eius. Alia est veritas que
est proprietas ipsius esse. Et quia esse sit
rei simul per modum fluxus distantis
absque quidem distantia post est in re /
actu vero in intellectu componente nota
distantiam inter extrema ponente / ideo
talis veritas est in re causaliter et post /
in compositione vero et divisione intellectus actualiter
Prima vero veritas completa est inter
dispositionem entis / quia eius ut primum accidit
consistitur vestitur complicat veritate / sed veri-
tate rationis / in actu ut in principio
tam proprio vel alieno / et veritate

perfecti / in actu ut de facto ad certum sunt
per dictam. Actus est eius ut primum cognitum /
et tamen ei adheret veritas que est rectitudo
intellectus simplicis sive veritas ap-
prehensionis simplicis intelligentie //
¶ Deinde dubitatur utrum si verum
et falsum actu essent in anima tamquam in
eo in quo anima esset semper actu sciens
/ quod non / quia anima est sub libera facultate
non agens per necessitatem nec / ergo posset
sequentem ad actum sciendi aut retinere
ab eodem. Secundo et confirmatur per oppositum
/ multa enim habentur semper / eo quod in te
ut non semper est expertus ad scibilia /
quamvis habeat apud se species intelligibiles
¶ Solutio / si intellectus humanus esset tam
sciendi completa et perfecta / tunc ad-
stare agente intellectu et intellectu reflexo et
secundum celestium semper fruitur actu ipse
et sciens / eo quod in huiusmodi operatione stat
eius felicitas / sed esset in eo respectu
possibilis per vices sciendi ut dormi-
entis et ut vigilans / quod oportet concipi-
mus. Et ideo ad obiecta dicendum. Ad primum
quod in isto statu non esset in intellectu humano
libertas contradictionis / sed potius complacentie
in melius finibus / sicut in substantiis separatis
secundum sententiam philosophorum / et in angelis secundum
sententiam theologorum / qui quidem licet ex-
propria natura sint vertibiles / tamen
non nisi semel propter eorum summe que
facit quod ad omnem operationem se totaliter
convertunt et in particulari / et ideo ar-
bitrium eorum in quantum ad voluntatem refertur
conversum in malum permanet obsti-
natum ~~et sic est de~~ / conversum vero
in bonum confirmatum / et sic est de
actu sciendi et intelligendi. Ad 2m
dicendum / quod propria species intelligibilis apud
animam non sunt propria et completa
causa ipsius sciendi et intellectus / sed semper
quod stat sub actu considerationis quodammodo
intellectum habilem in sciendo operibus
tamquam de sopore in vigilia ipsius
capacitatis. Et ideo dicitur r / quod duplex est

po^n intellectus possibilis sed primo contra et
quelibet ipsarum impedit plenam fa-
cultate actum sciencie ¶ Deinde dubita^r
utrum sit et sil contingat aliquem de
eodem habere oppositas opiniones / quod sic
ca q dur impedio / quod non / quia motus
inferiores excludunt contrarios / ce^o
medium intellectus quod consistit in mo-
tu inferiori excludit medium s.c.
quod consistit in motu contrario / contra
vi^r quod hec sil non cadunt super
eodem ¶ Ideo teste philosopho 2° posteriorum est
ut sit et ut non / sed cum eadem
potencia sil impossibile est de eodem habere
contrarias et oppositas opiniones / eo
quod unum potest contendere unum obiectum / et
propter vnam operationem / intellectus non prohi-
bet sed diversitas potest de eodem sil
opinari cognicione / ut arguebatur contra opinionem .an
Item ut vult idem per primo posteriorum contingit
de eodem sil habere scienciam et opinionem
scienciam quidem sed quod consideratur consequens eius
per medium demonstrativum / et opinionem ut considera^r
habitudinem s.c. per medium probabilis / quod patet
attendere in eodem medio / quod relatum ad
excellentiam hinc quod habet ad extrema
constituunt scienciam de medio et generat
scienciam / relatum non ad hinc lo-
cale et extrinsecum et generem in
qua habitudinem excellens habet ideo aliquis
fundatur generat opiniones / ideo habitudinem
medium sil potest respirare istis duobus
habitudinibus / ideo nihil prohibet per ipsum
sil in anima constitui scienciam et opinionem
saltem confuse et indistincte in
unitate habitus qui dicitur consistere quod omnis
qui in quo relatus ad hinc excellentie
dicitur scientia relatus vero ad actu
opinio ¶ Per hoc ad obiectum in oppositum adducu-
ctum / dicendum / quod motus inferior non semper
excludit contrarium / sed bene remittit
contrarium si fuit intensum / et ergo con-
tingit ab posito intenso ope co-
gnicionis spiritus percipit remissiorem visus
vel auditus et sequitur //

¶ Omnia bonum / dicitur utrum omne
appetibile habet racionem boni finalis //
/ quod non / quia quod appetitur humana racio-
ne non promovetur ad bonum finale
¶ Item contra quod appetitur quia sunt se sunt
mala et ut corrupta / sicut est
videre in desperatis seipsos interfi-
cientibus et [illegible] vel in dissolutis
¶ Solucio / ad est sumere appetibile / ad
sed quod appetibile sumitur est quod per
se et propter se diligitur et afficit
naturale desiderium / Appetibile non sed
quod est duplex s. sed perfectum / et particulare
hoc cum sed perfecte appetitur quod licet per se
appetatur in eo quod in se habet formam
bonitatis / tamen non propter se, ideo quod ordi-
natur in perfectum verum sed secundum actus
appetitur, id quod non afficit appetibile
in quantum naturalis est sed perfectus ut irrectus
est et irracionalis contra partes passiones
que sunt multiformes et varie etiam
in delectatione / ideo actu inclinat appetitum
et talem habent desperati et dissoluti
et per hoc patet solucio obiectorum //
¶ Deinde dubitatur utrum desideri-
um sit propria qualitas imperfecti
in quibus / quod non / quia multa sunt in
perfectis in quibus nullus est appetitus per-
fectionis / sicut est videre de potencia sub-
iectiva in eis in naturalibus quod in certi-
bus / et in perfectis concretis distinctio
medios distincte inter bonum et non
bonum / qualia sunt entia pure natura-
lia ¶ Solucio / imperfectum sed quod habitudi-
natur melius in desiderium perfectio-
nis. Dictum autem sed quod habitudinem / quia
si accipiatur imperfectum ut perfecto
oppositum non est in eo aptus eius dicta-
pat in quantum in eo aptitudo est quedam
inchoata bonitatis perfectionis sed
quod est quodammodo perfectum deficiens
tamen a complemento ¶ Per hoc ad obiectum ad
sed / dicendum / quod potencia subiectiva non est propria
subiectum appetitus / eo quod ita est natura de-
terminata a perfecto et sua perfectionis

sed inclinatur ad desiderium perfectum per
positum forte ponente in ea ad perfectio-
nis perfectionem redditur volubilis ipsi actui
in esse perfectio. Et illius causa est
hoc quia appetitus non est ad quod vestigium
infectionis et impressum affectus in potentia sub-
iectiva delectum et in passu, in actu autem
est quod omne agens naturale imprimit formam
ergo est. Ad 2m dicendum quod hoc dicit apostolus
est in talibus non ponitur id absque cog-
nitione sed instinctu et directione tamen
in primis operis. ¶ Deinde dubitatur
An obiectum distributionis huius significa-
tionis sit dumtaxat quae analogi-
ce unitio. quod sic quia in philosophia sub-
unitio eadem actu distributionis di-
stribuendo universa sunt a nomine ut
videtur sentire p. 8 elencorum dicta philosophia
eiusdem. Et confirmatur quia sit cogitur
asserere in opinione sua quod omnia essent
mala omnia in perfecta, et perfectio quod non
esset summum bonum et pure perfectum.
¶ Solutio distributio eadem efficere pre-
dicta arorum. Forte aut assigno dist-
butione stante sub actu romis quante
distribuitur eius ad quod fuit abitus, et
ideo nichil pro ea est distribuitur salter
esse et forte quod ut actu sub actu
uno misto. Lumen autem est, quia causatum
esse non cadit in uno mixto pro
propter ad huius causatum uno mixto omnibus
dispositione, cadit tamen in eo presulta-
tionem eius vestigium primo effectus
inadequati propter ipsum tamen su-
am tamen super excellentem. Et causa
non causata cadit solum sub uno mixto
in quantum conveniunt ad conceptum cuius
esse per verum causatarum, et ideo omnes res
causate possunt cadere sub actu unius di-
stributionis cadentes super conceptum cuius
causati. Stat ergo in hoc solutio quod dupliciter
est distributio quedam equivoca quedam attribu-
talis et primum subterfugit esse in causa-
tis, secundum non. Ad obiectum dicendum
quod unita distributionem non distribuitur

nomine unitio in singula sunt a. eo quod quilibet
sub eorum natura est distribuitur et est obiectum
distributionis, sed sit et sit unius potest at-
tinere convenienter nisi unum obiectum. Ad
2m dicendum quod huiusmodi sermones sunt similiter
concedi propter consuetum modum loquendi
locorum, sed secundum quid. Licet concedo
omnia eius sunt mala in hoc seculi
quorum cadunt sub eius distributione
ordinatur sunt mala, et per oppositum
est perfecte bonum per deo eius et for-
te, et hoc modo dicunt sermones
philosophorum et precipue propter quod huiusmodi
locutiones aliquorum affirmant aliquando
intimant. ¶ Deinde 2i dubitatur
Utrum omnis potentia appetat actum
quod sic quia non omnis potentia distat ab actu
ut est videre in spiritibus et eternis,
sed appetitus est unum non habet. Et confirmatur
quia esse appetitus sunt quod huiusmodi ponit
appetere ut est perfectio eius, sed potentia
in spiritibus scilicet actum. Si potentia est
in perfectissima in quo est eius, et hoc ma-
xime quando sibi in eorum sibi quod natura
est subiecti actum, ergo explicat per te
appetat actum. ¶ Solutio duplex est
bonitas actus. Una est esse, et consimiliter
dispositio. Unde sequitur omne appetitus huius rerum
bonum in actu est vero duplex appetitus
scilicet in quantum conservat esse et in quantum esse quietatum
continuat et conservat. Et primo appetit
actum a potentia distante ab eo. Et 2o
potentia stat ab actu comprehensa. Unde probatur
per philosophorum in dicto formam quod est
actualis perfectio materie desiderium
sicut appetitus materie inclinatur ad for-
mam acquirendam. Et quia formae acquirende
dicuntur materie per transmutationes na-
turales quae infinite sunt secundum successionem
et generationes seu corruptiones rerum
in primo physicorum dicitur quod appetitus materie
est infinitus, et in secunda probat
boecius in libro de consolatione philosophie di-
cens. omni subsistenti secundum naturam ma-
xime inest appetitus ad suam permanentiam

et bonitate et talis fert^z i forma
sm̃ boit^te pu^m 9formatis / et talis i -
ue^z i po^is actus 9uncti^s sbar / ius
eo q̄ h9di po^o licet sbar no distat
ab actu / tm̄ distat ab eo deu^s / in
eo q̄ virtus 9formatiua ips̄ actus
gnetr ei q̄ depedē^a ad bonitate
cause superioris accepte in roe fi-
nis / et p̄ ho^o recedut obiā sius vij^s
p̄ sequa / q̄ ultio obiacha^z / ad qm̄
in p̄te supi^g ē respu qd̄ / et 9fir^z
ho^o mo / qm̄ i p̄fectissi^m sm̄ q̄ in
eo est negao actg et p̄fecionis no
indi^z nat^r ad eā s3 sm̄ q̄ i ea
est p̄ua^o / p̄uao aūt eu suo ssito /
hitu sut eiusd̄ gn̄s p̄xumi saltē
lodo depuacōm p̄uate actu tm̄
Et p̄ 9ns dicut una forma sm̄
essentiā dr̄ite sm̄ ee p̄fectm̄ et
i p̄fectm̄ / et aptm̄ est quod nālis
crec^o qua appetēd se eiigit q̄ dē
diffū^do se in actg vinone 9s
de necessi^te est in eo a^d huius p̄fectē
diffudendi se et in p̄fecte 9itrad̄di
Et ho^o p̄ruld dico est cuiq^a actus
i choata boi^te formata //
¶ Deinde dubitat^z / Utrum ee for-
lis 9to p̄ticipatu sit simplex et
unu / q̄ n / q̄ resultat et emanat
ex pluribus s. po^o et actu / ergo no ē
unu / ī p̄t ea ē eius actionis 9ti / ergo
9tm̄ / 9n3 p̄ quecte p̄portoe q̄ sit se
hz ee 9tm̄ ad actōz 9ti sit ee
simplex ad actione simplic / minus de-
clar^z / q̄ ad̄uot^z de po^o p̄ticire
agentis / et de agēte p̄ticire est h^to
/ ergo / et 9fir^z / q̄ id est ee forte
q̄ necess^o 9po^z ecce formatē et
forma ¶ Solu^o / eu dē sit p̄
rez catarg / eo sm̄ p̄ma cu orig-
ne est simplex radius actg / et q̄
p̄ma eā est purus actg i q̄ nullus
ē unus / et p̄ 9ns ut qd̄ est de in-
tegri^te sue sbē accipit a po^o sbar
ergo de ee est simpl / quāc et esse
9ti / l3 i^o q̄ no mō se heat ex se susci-
pietis in eo qd̄ esse susceptum ac-
cipit modus eēndi sm̄ facultē
suscipietis / ī p̄ ho^o ad obiā / ad p̄ⁱ
dicēdm̄ / q̄ n emanat ho^o ee ex po^o
et actu i q̄ sbar sut diusa / s3 i
īdep^te essentie unita / ī ad 2^m
dicēdm̄ / q̄ lic3 actionis 9posite ut
9ta est / est ipm̄ 9tm̄ p̄ticipans
ee totius / eo q̄ p̄ms actg 9positi
agētis est 9pone sbam ad ee in
unite actual^e subsistēcie / q̄ius
sic unitē virtute actionis simplicis
ulis agentis sup̄ tale 9pō3 illust-
rantis resultat ee forte / sicut
p̄ ac^ues p̄tres et nāles unitē
p̄tibus p̄ficiun ad p̄tibus ~~9paci~~ / 9paci
i corp^e deitato dūite eeglis di-
ffusioe solis sup̄ tale corpus
irradiētis resultat simplex forma
coloris / ī ad 3^m dicēdm̄ / q̄ ho^o ~~mo~~
no arguit nisi 9pom̄ roīs
qualis est 9nus et dre i ysti^oe
spei / q̄ i vitate ee forte no
est 9tm̄ / s3 potius reduplico^o ips̄
esse qd̄ est actg simplex essentie
quasi quid reduplicatō boni-
tas eius ē vigorat^z / ac sic ubique
eius unitē / et p̄ 9ns simplificat-
salte sm̄ ee licz simpl^us ecce
hinc inde uno se heat //
¶ Declarao^o 3^m dubitat^z / Utrum
unusquisq3 effectus desideat pur-
gari et liberar^i ab hitu dissiīns
quo vilior est sua causa //
/ q̄ n / q̄ nālis aptus no est ad in-
p̄ssibilia / s3 in p̄ose est / q̄ effectus
totat libet^z ab i p̄fecōm i^a qua
dr̄ē a sua cā salua sp̄e eius / eo
q̄ effectus est de nāte vilior sua
cā ut p̄z in dcō / et 9fir^z / q̄
sic cu oiā cāta sut effectus
cātoris in eis eēt aptus nālis
ad ee in cātum / et p̄ 9ns oiā vidē
fierēt ipē cātor / qd̄ ē i p̄ose / mix

69

prius declaranda. ¶ In oppositum est hic, quia dicit
philosophus 3o ethicorum in hoc ponens differentiam
voluntatis et consilii, quia voluntas est im-
possibilium, consilium de possibilibus. Ulterius apparet
ex quo voluntas sit quidam appetitus
non impossibilis non videtur esse in quo in-
quam salus in quo sit hujusmodi appetitus ad-
assimilationem causatorum. ¶ Solutio: cum non
appetat naturaliter simpliciter destructionem
et effectus resolutionem in naturam sue esse
amiserit propter naturam, ideo nec effectus
desiderat naturaliter plenam sue esse assi-
milationem, sed consistit hujusmodi assimilatio
[illegible] in accessu ad puriorem confor-
mitatem sue esse in entitate sue proprie
nature non excedente secundum quam non
impedit se habere in omni perfectione sibi
conveniente et potissime ultra quod est operatio,
ex quo enim ad illam se habet unumquodque
res ut in actu completus est ut per
quemadmodum se habet ad esse, ideo in perfectione
operationis completissime designatur
assimilatio effectus ad suam causam ex
quo causa potissime per se est purum
actum. Et hoc quod vult philosophus [illegible] primo e-
thicorum, quia unumquodque in natura est
desiderium sue felicitatis, deinde
[illegible] felicitatem consistere in continuitate
proprie operationis non impedite. ¶ Philosophus
ad obiectum. Ad primum quando quia nullus
appetitus naturalis est ad impossibilia, ex quo perfecta
est causa finite virtutis, conditio ipsius
non potest esse infinita, sed appetitus naturalis
non est aliud nisi inclinatio inter omnes
naturales agentis, ergo non potest esse infinitus.
Quod etiam confirmatur auctoritate philosophi primo
celi ubi dicit, quia deus et natura nichil
faciunt frustra. Et primo ethicorum ubi dicit,
quia naturale desiderium non potest esse cassum
et inane, quod tamen esset, cum sit finibile
necessario finietur. Et appetere assimila-
tionem prime cause non est appetere
ipsum deum, sed potius per plenam facul-
tatem exercendi propriam et gloriam opera-
tionem assurgere inepta videtur sue

nature conjunctio ad filium sue cause. Et
quia quod hoc obiciebatur in oppositum de voluntate
dicendum, quia hoc quod dicitur est intelligendum de appetitu
fundato in perfectione appetentis. Volun-
tas autem et si sic appetitus quidam fundatus
est in libertate et perfectione volentis.
Ad confirmationem patet solutio per predicta.
¶ Deinde dubitatur utrum effectus ca-
usatus est secundum suam naturam annihi-
labilis. Sic hic dicitur quod in oppositum, quia tota
natura effectus dependet a sua causa et est
simpliciter vestigio sue esse vestita,
sed secundum nullam horum vestigiorum in
nichilum vertibilis est, ergo etc. ¶ Solutio
communis: effectus causatus secundum naturam sibi a
sua causa accommodatam non sit anni-
chilabilis, tamen secundum naturam sibi propriam
per quam non dependet a sua causa anni-
chilabilis est. Hoc autem non consistit in
positivo aliquo quia unumquodque causatum
secundum id quod est in positivo est et ex alio
est, ideo quod secundum id quod est designatur a
nobilibus causatorum aliquid esse et vi-
ve dicitur secundum sententiam philosophi 12 metha-
phisice. Et ideo in natura rei causate est
non posse hanc radicem quare unumquodque
[illegible] secundum se nichil est et ex nichilo
et ideo simile est de in nichilum vertibile,
eo quod unumquodque natum est redire
in suam originem et resolvi in principia
sue compositionis, iuxta sententiam philosophi 3o
physicorum. Et per hoc patet quid sit dicendum ad
obiectum. ¶ Deinde dubitatur
utrum perfectiones vestigiales sint
in re causata differenter perfecte.
In oppositum, quia procedunt ab uno simplici
et omnipotenti causa. Nulli enim dubium
est quin prima causa tante virtutis sit
in quantum effectus et sic unumquodque
sicut in quantum formaliter, sed posse et operari
sunt vestigia prime cause in quantum fi-
nis et efficientis et esse in quantum forme,
ergo sicut esse in unoquoque resultat in
re perfecta ita et posse et operari.
¶ Et confirmatur, quia finis est causa causarum

/et io vi'/ q a fortiori est ideo vesti-
gia'r spiritualis virtute sumi perfecti
resultat in effectu quia effectus spiritualis
vestigium forme ¶ Solutio/
licet hec ita vestigia componet fluunt
a primo tamen in ipsis processu distat
et requirit in 2o ordine observat
perfectionis et in perfectionis/ eo quod esse pro-
cedit posse secundum/ et ultimo operatio/ et
ipsius ita in hoc est/ quia esse rei create
recipitur in potentia que obumbrans lumen
primi. ipsum esse non permittit super
eo pullulare posse et operatione
comperfectam/ sed ipsum esse sic plane
prebet perfectum cum declaratur de natura
sue. Et attendi ita declaratur eius [illegible]
actio rei create destruit eius simpli-
citate. ¶ Et per hoc est patet solutio obiectionis
Licet enim hec vestigia compotet ema-
nat et fluet a primo/ tamen compotet non
requiritur quemadmodum primum quod in tertio sit
ultimum in consecutione. Et eo licet
ita finalis sit potius causa sum
intentione est tamen/ tamen ei posterior est
ultimum in consecutione quod ita posterius
videbitur// Et in hoc videtur quod de
primo tractatu dicere congruebat/

¶ Incipit 2us commentus libri tractatus

Super est ut paulisper
dubitatur primo circa sup-
pone hic positam qua
supponitur/ primum esse ante
quod nichil sum fuaccio-
nis posterius ordinis et temporis / an
hoc sit verum/ quia/ [illegible] primum est perfectissimum
ergo sum viam compositionis // ultimum 2o
philosophi/ sed ultimus sum viam compositionis
nichil prohibet esse simus sum tempus
et ordine ¶ Solutio/ suppositio est vera
/tamen ratio duplex est/ quia si primum haberet
ad ante se sum ordine temporis cum primo
conveniret actus eius/ esse quod ipsum esset
genitum/ et primus esset corruptibile cum
omne genitum sit corruptibile/ ut affirmat

omnes philosophi/ in hoc consentiunt aristotiles/ si
est ante ordine ipsum sum ad sum ne
ordine dependet ab eo etiam esset
eius perfectam sed precipue prima gratia quod
repugnat dictis ¶ Preterea non potest
dici quod primum habeat ut ante se primum necessarium
et necessarium Si enim primum necessarium ut prece-
deret esse primi primum opperatam sui esse
perfectissimum in eo cecidebit/ et tamen primum
sit malefiam preparatio/ secundum quod
primum esset corruptibile /aut in operatione
sui esset variabile/ quod repugnat sue
summe bonitati/ quia nichil privationis
admittit/ cum privatio sit radix
malicie que exclusa est a primo/ in anihilis
Et si nichil precedit esse primi ne-
gative a primo/ esse primi potentia
fuisset negari aptitudinem/ et per consequens
aptitudinem eo quod [illegible] quod ubi est inclinatio
sue nichilitatis in nichilum est voluntate/
eo quod unumquodque natum est redire
ad suum originem Et ideo ergo/ quod
primum verum habeat potestatem rationem qua
penitus nichil habet ante se sum pri-
vatione ordinis et temporis ¶ Per hoc ad
obiectionem Ad primum dicendum/ quod hoc intelligitur
de perfecto sum ne pertransitum/ cum
enim natura agit per motum continuo ac-
tum corporis ministre/ eo paulatim et suc-
cessive influit perfectione/ eo quod ul-
timum sui influxus constituit esse per-
fectissimum in suo genere modum primum
non est perfectum pertransitiue sicut
ut natura ¶ Ad 2um dicendum
/quod prima ratio certe non cadit super
quantitate rationis rei rationabilis/ sed
rationis rationalis tamen/ et hoc modo
nichil est inconveniens quod ipse ad primum
primo/ hoc perfectus eius in nectans in
2o preeminentia attribuimus primo/
puta sapientiam potentiam et bonitatem sed
nichil est ante primum certe neque
sum rem neque sum rationem ¶ Pro
quo notandum/ quod dicendum est ut distin-
ctione rationis rationalis/ et rationis

rei rationabilis

rei rationalis. Illa enim distinguuntur
secundum rationem rei cointellectae quae secundum
corpus naturae sunt distinguibilia,
quamvis actu distinctionibus careant
in re capta ipsum in se. Et quia
omnis distinguibilitas fundatur
in posse superiorum sive in potentia opposita
quae ex 2° a primo elongata est, ideo
in ipso nulla cadit distinctio rationis
rei, sed dubitabat in 2°. Distinctio
vero rationis ratiocinatae est, secundum quod
aliqua secundum se penitus indistincta
in re nostra difficultas habet apprehendere
non ipsum distinguibilis concipere,
sed rationis nostrae impotentiam quia
non valet concipere puram simplicitatem
et indistinctam. Ex quo patet quod distinctio
rationis rei rationalis est in
Deo proprie, in re autem creata non.
Distinctio rationis ratiocinatae est in intellectu
et proprie non creatae, eo quod fundatur
sola imbecillitate nostri facultatis.
¶ Sed tunc est dubium contra primum correlarium,
quo dicebatur primum esse simplicissimum
in quo nulla est numerositas. Hoc enim videtur
non esse verum, quia in eo colliguntur
relationes et habitudines ad creata quae
adinvicem, ad creata quidem quia respi-
cit universitatem causatorum. Et adinvicem
quia respiciunt diversas rationes ta-
les in eo existentes, secundum quas dicitur
habere rationem primi finis formae
et efficientis. Et secundum theologos
diversitatem personarum. Tunc quia tollit
summa pura simplicitas tollit
omnem compositionem, sed in primo videtur esse compo-
sitionem nobilitatum causalium scilicet vitae esse
et intellectus. Et cum vivit vita co-
rundissima intelligit, et est. ¶ In
oppositum est 12 metaphysicae, cui consentiunt
omnes priores philosophi. Desorta patet 2° ex
conferendo rationibus hic positis. ¶ Ad
ad obiecta. Ad primum dico, quod huiusmodi re-
lationes existentes non sunt in primo
proprie, sed in creato, cum autem relationes

nullam faciunt compositionem in eo in quo
est proprie, autem relationes huiusmodi fun-
dantur in existentibus rerum a primo. ¶ Et
forte dicitur, quod in quibus existentibus rerum
a primo in primo sunt saltem rationis
relationes ad 2a quae respiciunt rationem
facit. Dico quod sunt in ordine ad hoc quod
non est et sunt diversae conceptus,
nisi fortassis secundum rationem nostram
de relationibus vel intellectualibus, quibus advocatos
tales philosophi primi denominant quae fundantur
in ordine ad hoc quod est. Et per consequens non pri-
mum simpliciter primi, quia non ad-
dit relationes propositae nihil derivant primi
philosophi, eo quod hoc distinctio cadit sub
fide et non sub lumine naturali veritatis.
¶ Ad 2m dico concedo, quod omnes huiusmodi
causales nobilitates sunt in primo non
quidem per collectionem neque per compositionem
sed ut esse totalis originis et
per consequens in esse simpliciter. ¶ 2m probatur
¶ Dubitatur utrum unumquodque corpus
secundum causale eius virtute sit esse par-
ticipans aliquod extrinsecum, quod sic, quia
esse quodammodo magis proprium est unitatis
vel rei causatae, et hoc fluit a primo ab
intellectu, imperfectio proprium modum possibilitatis
recipitur cum propositiones in quibus tale
esse praedicatur sunt sempiternae ve-
ritates. Contra unumquodque secundum se ipsum
est id quod est, eo quod in quantum huiusmodi
est habitudo aliqua ad id quod est, sed res
creata secundum id quod est non participat
esse, sed per eius naturam est participare esse
participatio cum actualis sibi quod
tantum efficiens primi agentis ipsam
possibilitatem in actualem existentiam
surgere faciens. ¶ Solutio: unum-
quodque corpus secundum causale eius virtutem
habet esse a primo, sicut plurimum superius probatum
et habetur, et per consequens participatum, quod
sit declaratur: quia unumquodque corpus
est finite essentiae, et per consequens fi-
nitae virtutis, sed esse est emanatio
infinitae virtutis, eo quod ipsum est factum

p cacone / g° nulli corp quet / so
vni g de p corp catu est g° sm
gnd / est / cz radice i po c et cpni-
thilo et q cpnilo gest / et i po
sm q h ydi no pt ee i actu / in q
autq phibata vbi dicebar / q n
sil est i actu et po / relinqut
g° / q vnu g p corp est apmo tang
acausa i fluere sibi ee / ad h°
ad obm / ad pm dr / q lz esse
q dum i nuntale hoat h nc ad
id q d psc pmo ptropat , d. / h°.
est tame aquod cptu co i nuna-
ti eli cozc sine q d ti bonte ce te
sm qua i nutar i fluit i id
q est / sic p q ca nigs videbit
Lz hor q hec nitedet c / q ullo
corp sm q ipn est cus formar
et p causo q ipm est / ad zm
gcc / q vnu g p sm se ipm e id
q est / sz zm i q m zm est actu
ptropat ozdiq et ee fluens
ap° / et pz / q zm dur pt g sri
/ aut ab te / aut sm q h ydi / et
pmo bn gcludit obicto / ad no
/ sz g° mq hozp mozp acciprat
gsi° z° ab eo vnone p etas,
ccydi sm se ipm / Sz dicet for-
te / multa sut de uno corp que
no ptropat ee / sic est videre
de essentnis catf / que si ptropa-
ret ee rsoluent i ccyad pore
aqua fluet h° ee ptropatio z
abiret i infin vsq ante / ad
/ q id quod dem est mp dere-
alie subsistanbq z tranciby p°
pun cacone / Et q obia dec-
ssca / ad q poul du° ipa no est
p ptropatoz esse / sz potiq p ptra-
patoz virtutf g tallo apma ca
sm q e radiq sue vlio i fluec /
et tm veilf lz dem corp q oed
za votu pmi dicat esse ptropri-
cia / Ex qno eq pz veritas
deti a corp dicetud esse esse

m h° q a sc cpezit ee / no quod
cp p° sz acquisodatf apmo in
qua quod acqnodatoz gsistit
vo ipm ad pm relata //
Deinde dubitat vtm dato q
ad corp ect sm se ipm cus id-
ipm ect semp cus et eternd nllo
cptuto cyceus / q no / qz ira e
psc cus p phos et tan magie
i digeus / Solo° / vtrq / no
tangit i teptu / q sic gfrma
/ qz id qt est et nullo cycta qd
no ht tam sue rsolucof / et in
quo na est pua° ut malicia
inclinas ad no ee / sz h ydi e
sm se ipm cus / g° et Lmior-
decla / q cus sm se est id in
quo est entitas sm id q e / et
p gnis entitas i sc ipo subsistens
sz h ydi entitas gcludit omez
pom z maliad / g° no i uemi
in eo ta ncond qua ee cig posse
negai / no cm pt dici / q h ydi
ens depedz ab alig ta pore i
gt ee effincif / eo q votu i h ree
se p mod po° nunbrasf ee ab-
a° / et obligat ad solucoz debi-
ti / aut p anuche oz / aut p coz
Ex quo seqret duo i quca / Lp°
ipm sm id qd est poncts i in
tn esse cig / zm e / q ee no que-
nict ci sm se ipm sz ab ao / qd
est q ypothesi ut hree causa
mtm secd sue nogacof rnd sit
to r entitas / et p gnis inx auto-
re libri causaz sup etni te caus
/ q em est totalit cus ta cpte
q est q cpte quo est nichil
no entitf ht ad nipt qua
redire valeat in sue entitf
amissioz / Relingt g° / ens ee
eternd tod apm q apm et nullo
cptuto cycens / q si ita oet ami
ttot roz z° et sui cati / Ex quo
seqret duo i quca / quorz pm

est q vniu̅si˟ ~~est~~ ~~tm~~ ~~entium~~ no̅
staret ad vnam p̅ri̅ causam / 2m
est / q ce̅nt duo tria ul' plura
71 summa bona quorum vtrumque e̅ suppo-
im̅ pbatm̅ ¶ Tertium fidem tra
hit ex dubitat² vtm̅ om̅e co-
tingent ens sit causatum / q̅r
q̅z m̅ia e̅ contingent̅ ee̅ et tn̅ e̅ de-
g̅a causarum / preterea / p̅m agit p vo-
lu̅te liberam / g° e̅ in eo po̅ q̅d eo-
nib. s. velle et nolle potissie / tn̅
om̅s po̅ volu̅taria sit ad oi̅a vbi-
cumque / g° est deflexibilitas op̅i
in op̅m i̅ p̅pt̅ contingen̅a / attamen
p̅m e̅ perfectissima causarum / preterea si
contingens sit de genere effc̅m / aut
i̅ q̅e celi effc̅m / aut alim̅ et alim̅
no̅ / no̅ pt̅ dici p̅m / eo q̅ p̅mo
frequentissima eiusmodi sunt cor̅a cele-
stia in suis ~~alteris~~ materiis
sunt vnica teste pho̅ in multis locis
/ et tn̅ sunt effc̅m p̅mi / nec pt̅ dici
2m / eo q̅ oe̅ causatum ee̅ suum mutu-
at a sua ca̅ de se nil ee̅ndo / g°
pt̅ dici amitte̅ h° ee̅ / et p debi-
ti solutionem et p na̅m sue nichile-
itatis / h°di aut po̅ pra in esse
nullum est sed i̅ p̅q̅te / nisi phiam
p celi et pors / h° sito vnum pp̅
causatum recedit i̅ no̅ ens et̅ verifi-
catur de eo aliquid ~~ee̅~~ ~~no̅~~ esse a-
liquid no̅ esse q̅ sunt p̅ria contingenti
¶ Solu° / verum contingen̅a est mo-
tus ipsius est no̅ i̅ mobili per
actum / sz potius mobili p actus / tn̅
po̅ q̅ni p̅tioz / g° p̅p̅e i̅ne̅ i̅ eo i̅
quo i̅ne̅ q̅q° actus et po̅c / h°
aut est effc̅m et causatum / g° p̅ma pp̅
h° deductionis pz ex suffi̅a mor
declarandum ee̅ et m̅ esse / sz cum q̅d
modus declarans ee̅ i̅ mobili p
actum / et h° d̅r necessitas q̅ri i̅ cessabi-
litas actus essendi / et p op̅m i̅ne̅
modus dictus no̅ esse firmus et in-
p̅mutabil̅ / et d̅r i̅ p̅babilitas q̅ri

p̅uatum ~~ee̅~~ ab esse p̅m actum et po̅m /
et i̅ ueniunt² duo mo̅i medii / q̅r
vnus dedit no̅ esse p̅mixtum po̅c ad
esse et d̅r p̅q̅tas / aliud de̅dit esse p̅-
mixtum po̅c ad no̅ esse et d̅r contin-
gentia ¶ Ex hac sufficienti inductione pz
p contingens sumpt̅ effc̅m / i. e. est enti-
tas po̅c p̅mixta ¶ p̅p̅ ad obiecta ad
p̅mum dicendum / p̅z na̅ sit de genere
causarum / et p̅mus no̅ sit i̅ ca contingen̅a
p̅p̅t̅ eoz / tn̅ q̅z om̅s effc̅m contingen̅a h°
p po̅c p̅mixtioz eo q̅ m̅a est radix
/ no̅ contingen̅a quecit m̅e radicalit'
et p̅m ee̅ origi̅ ¶ Ad 2m dicendum
/ q̅ dum est arbitrii libertas que ex
consideratonis que s. funda² i̅ s̅ba ani-
chili / na̅ i̅ nobis̅ complacentie finis
sibis hoc volu̅ti libans q̅ libere
agit / et tn̅ i̅ mobili² ei incubat bo̅m
i̅ procedendo a b̅ bn̅ficiis no̅ deflec-
tens se i̅ maleficii i̅ pe̅ssioz / et hoc
i̅ne̅² arbitrii libertas i̅ p̅ p̅n̅ ¶ Ad
2m dicendum / p̅r i̅ oibus effcibus contin-
gent² / sz in illis i̅ quibus r̅pit² in-
ten̅ca p̅ma° ad no̅ esse i̅ clinans /
talia aut sunt mala et cor̅ia / ⟨c. genera̅lia⟩
q̅ i̅ or̅ne entium defecto p̅p̅ium sunt
m̅ea / resolunt eis p. ordinem entium
ad finitatem / s. in ea q̅ sunt necessa-
ria sunt p̅mo frequentissima / i. ea que
sunt raro / q̅ aut raro sunt casui
ul' fortune s̅ba̅ sunt que i̅ fortes
cause sunt na̅ et volu̅te ¶ Et q̅
q̅ h° opponebatur solui² p̅ intenc-
tioz eius suppositionis qua supponebatur
/ vnum p̅p̅ p̅q̅ le posse reduci et poi
in esse / h° eius intelligit depi̅li di-
stante ab esse tam p̅m po̅m sui
ee̅ q̅ p̅m po̅m eius in g° est et q̅z
p̅q̅tas i̅ne̅ i̅ ge̅abilibus et cor̅ibus
q̅ posita in esse no̅ cadit i̅ p̅q̅te
ab eo / q̅z cause p̅ quas h°di effectum
hunt i̅ fluentiam i̅ parcibus i̅ pedibus
/ et p q̅d no̅ pnt̅ s̅pa̅ et stantem
/ sz p° annichilatione q̅ p̅ ep̅te eius in

quo est non habet potentiam activam
/ tum quia dicitur ab actu et dependere
a causa, in motu et fluxu / ideo ex hac
parte non potest poni in deo / non cum sit
copiosa et superefluens secundum bonitatem
rem ab ea causatam in infinitum et digni
/ tum primo necessarium se exhibit in propria
manutenentia et conservatione / sicut ergo
aliqua sunt principia ex parte agentis quae sunt
in principia ex parte patientis / sicut et vide
de principiis quae deo omnis quod operata ad o-
posita sunt / non habet tum habet ex par-
te in quo fundatur oppositio quod dicto tertium
manifestum est / quia non omnis potentia nata est re-
duci in actum // ¶ Quartum declara-
tur hoc / Dubitatur utrum in primo non
sit potentia / videtur quod sic / quia omnis potentia ad actum
primum vel supponit potentiam ad actum primum
in primo et potentia ad actum secundum quae est carere or-
dine / ergo in eo est potentia ad actum primum
¶ praeterea agentium unum alium et dicto-
riorum eorum attribuitur illum / sed potestas
eorum unum aliis / ergo potestas ei attribuitur
si potestas a potentia sunt orientes ergo in primo
est potentia ¶ Et confirmatur / quia potestas sed ad
necessarium sic magis quod ad magis quae
/ sed primum est maximum eius ergo est plurimum
eius ¶ Solutio / magister sententiarum philosophi 2°
primitias / duplex est potentia / quaedam activa quaedam pa-
ssiva ¶ Et utraque harum est duplex / scilicet harum
nam potentia quaedam est voluntas / quaedam est ir-
rationalis ¶ Et de illis / voluntas est ad
opposita / irrationalis vero ad unum tamen / super
mentem obligatorum ¶ Sed potentia passiva
quae est juncta actui quaedam est distans
ab actu / tamen in primo ut reperitur nec
super sua puram causalitatem quae ut prima
causa per se universalis ideo non potest passi-
va esse in eo reperiri potest ¶ Et rursus non
utraque talis in primo ex quo non sit ob-
ligatoria sua / ideo potentia irrationalis non est
in eo ¶ Et quia libertas sui arbitrii non
est in opposita veritatis magis super deum
ideo ex non reperitur in eo potentia rationalis
¶ Et primo / quia una potentia inest in primo

salus causatum / patet ex productione suppositum / non
obstantibus tamen hiis inest in primo plena
et copiosa agendi facultas quae dicitur
deo potentia / quae sicut potestas activa in causis ¶ Ad
hoc ad obiectum ¶ Ad primum / in minimum quam / non
distantia inest in cunctis in quibus non
est infinita potentia ad deum / sed tamen in eis
sit infinita potentia ad operandum / et tamen
in hoc est / quia potentia infinita est de genere
actus quod superest causa operandi abstracta de-
generat quam potentiam non attingit no-
bilitas sibi ¶ Ad secundum / conceditur / quia potestas
dicitur de primo sicut quod ipsa sunt a potentia
activa non explicato ¶ Ad confirmationem
patet solutio per hoc //
¶ Dubitatur 2° utrum potentia de se incli-
net ad non esse // quod sic / quia potentia
est per se eius eo quod est aliquid in-
ter dictum entis / ergo cum unumquodque
inclinatur ad suam originem / videtur
quod potentia per se inclinet ad esse ¶ Et
confirmatur / quia potentia est ingenita et incorruptibilis
ut primo physicorum dicit aristoteles de materia in
rationibus potentiae accepta / sed tale non inclinat
ad non esse sed ad semper esse ¶ In
contrarium arguitur circa physici illud dicit
/ quia omnis prima sunt manentia / et potentia
quae est de genere priorum principiorum oportet
esse utique sic manere / et non inclinare
in ad non esse ¶ Solutio / potentia tamen
sit media inter ens simul et non ens
simul / est radix contingens ad utrum-
libet ¶ Et propterea quod est de se in hac
intentione considerata non plus inclinat
ad non esse nisi per se ad non esse simul
esse sive sui radices quae est nichil
Omne enim quod in potentia est ex nihilo ori-
ginatur est ¶ Et potentia non sive sui ori-
ginis simul quam est ideo quae inclinat
ad non esse / insinuatur ut habetur nisi
quod ex nihilo est / aut ut est / et si
in quod entis participat hoc est per depen-
dentiam a causa antecedente et influente
sibi esse ¶ Ad hoc ad obiectum / conceditur
sed tamen ad / quia ad est potentiam esse

cius pse et desse / qz p. dt causta
pri sz forlis in ge ut eps ge / sz
72 a ut dc dt q causta cause e-
fibi in ge ut eps geng / Et 2o o
maim est ess eo dict / q solu
pm est de se / et oia 2a de seno
cutia / 2m aut no est 2m nisi
p pom p quam subicit pmo carp ug
y ductois / go po est radix icha-
conis ad no esse //

¶ Pg sup dcm restat visitato
dubitat utrm pma causa sit
efficies forma et finis viusorp
/ ut innuit i texu / qz si eet
for i quet ceya 2orp / eo q
for est de ciid carp effecia
gstituem / ¶ Confir / qz finis et
effi us sut cause extrinsece / for
aut causa intrica / sz ipu a
et extinca videt ipp ia i eod
go / ¶ Itm pmu est simplsim sba
go in eo est sn sim calitas /
¶ Solu pz verby i texu pot / Et
ybat in ductic / qm cuca vuni-
sa ex nichilo i ceya e pmo
sho aut art efficiea pfectissima
go pm e ca efficies viusorp /
dezm / ex quo pm est purus actus /
go ab ipo om 2orp actum est
emanao / et p qus ipo e pfecto
forlis viusorp / ¶ ptea cu finis
et effia dut esse sibi iuice
ssozti / et nichil ex pm sit ge
possz ssozti po actic co carp
finar ab eo itetusse q mayie
i est et itedat se ipm carp fine
viusorp / ¶ gd et qfir / qz cu fis
sit ca carp et pm sit ca effins
/ se y finis coiucdes sue effi-
ciencie no sit qd vilg se ipo ex
ipm epous sz potg ids ei / ¶ ph
ad oba / Ad pm di / q cdu for
sz i forius q est y caye rei cate
et pnapat ec / Alia est forma
expars et fontalis omes nobltes

forlis conubcalis / Et pmo pm no
est for / co q ho for est gsisblis rei
cate et depedz aca agete et in-
fluete ec / pm at no est rei gsisile
nec depedes a poi se / sz 2oo pm
est for viusorp / Et dz pma for
ex geng forborp / co q forlis no
est coordita nec mod supig
dcnatio / ¶ Ad 2m dd / q bn gdu-
dit de for i forute q pong est
quatus q sba teste pho pmo
phis / pm aut est subsistans
sba nullu mod ns hns ul pm
re ul pm roue / ¶ Ad 3m / hoc
q in eo e simplsim calitas pm
nam / et q ex ho i fert de vnoo
calis infimu / qz sup simplici
ne no derogat pluralitatu
pfonalii pluralitas / sic patz
ex dict / et i a ssoc mesua in
vnoi q est simplma et mima
¶ Deinde dubitat / An bene
sequi omis om pfones go
omes calitates actiue / q
/ qz i oi collcoy ca q colligutur
vnint p mod actg et poc / si
po puat actu / ¶ Ad ho dicend /
q ad est loq i pmo colligut
om oes pfones et i pmo vni-
unt p mod / gpoms / gpouis om
oes pfones qz p collcco stat
cu mayio simplite gpoc pma
est sine actg et poc vnoe
2a vtrq / et io bn se quat duc-
ta et valet // ¶ Deinde dubi
An bene se / omes nobltes
actg i pmo este colligut
go pm plz geng cause agetis
pm est ca 2orp / ¶ Ad ho di
q / qz deu est sup / q oe eius
pph oz redun ad eius pecya
carp in causa fontale aliorp
deus est eer q eius pecya est
tte i puite sue pfonis / ~~[illegible]~~
~~[illegible] pfecco~~ / et p qus ind sue

perfectionibus / sed omnis perfectio attingens summum summa est in suo genere / et perfectionibus in-
simplicibus habet super omnia 2a //

¶ Verificatio 2i correlarii ¶ Dubitatur / an primo
repugnat quod sibi aliquid addatur / vel ab eo
aliquid auferatur / vel ab eo aliquid minuatur / quod
quia ei innascuntur nove relationes in tempo-
re novarum creaturarum que fundantur in
ipsius trinitate et auferuntur ab eo alie relatio-
nes atque per corruptionem corruptorum ¶ Solu-
tio quod non potest addi / nec ab eo aliquid potest minu-
ere / quod cum eo extrinsece vel actualiter facit
compositionem ¶ Sed cum huiusmodi additiones vel
diminutiones pateat / aut hoc esset a priori
se / vel a posteriori se / vel a se ipso / non primum
quia eo nihil est prius / nec 2um / eo quod
2um est dimissio 2us sibi / et per consequens
in potens pertinge ad primum per eius operationem
/ sicut cum nulla auctoritas habet in superius
nec a se ipso / eo quod idem esset sibi agens
et patiens / et per consequens quantum ad 1 totaliter
agens / ex eo quod sequitur utrumque / quod primum non
esset primum agens nec perfectum agens / et eo
sequitur ex hoc destructio sue simplicitatis
¶ Per hoc ad obiectum dicendum / quod huiusmodi relatio-
nes nec superaddunt formale vel actuale
primo / eo quod tales relationes non faciunt compositionem
cum relato / sicut est videre de puncto
qui in sua simplicitate manens tenet in
se infinitas lineas ¶ Deinde
dubitatur / An a primo tollatur omnis
generatio similitudinum // quod quia secundum theo-
logicam veritatem in ipso inveniuntur per-
sonales proprietates fundate in relationibus
oppositis / ideo heticorum est ad asserere per-
philosophos quod repugnat catholice fidei
¶ Ad hoc dicendum / quod philosophus naturalis speculatur
primam causam secundum quod est auctor uni-
versitatis entium / et eo omnes habitudines extrinsece
dependentes que inveniuntur in rebus
causatis per rationem efficaciam primo ab esse
concludit / cum assertioni non obviat si
in primo inveniantur alique relationes intrinsece
causato in genio nostro non investigabiles
ut ligna effabiles / quod ad trinitate /

veritatis ardiutate non pertingit lumine
naturale vel etiam ¶ Et est simile sicut philosophus in philosophia
naturali ponens esse mundi non dicit heresi
quamvis primam philosophiam demonstrante mundum
habuisse principium et non esse eternum / quod
in philosophia naturali id asseritur cum opinio naturali
rationi non invenitur ¶ Veritas enim non
repugnat opinioni cuius inveniuntur ad rectos
alteres / et per hoc patet solutio illius //
¶ Verificatio primi ¶ Circa hoc dubitatur
primo / an agere intelligentie per naturali arguat
imperfectionem agentis // quod quia agere tale
est actus perfectus cum sit exercitum potentie
perfecte ¶ Solutio / agere intelligentie per naturali
arguit imperfectionem propter duo / quia agens
non est secundum se totum agens sed secundum aliquid
divisum ab essentia sua / quam quidem divi-
sibilitas excluditur ab eo quod est in toto
perfectionis ¶ 2o quia agere per potentiam naturale
arguit in agente esse potentiam et actum
vincere potentiam sed in simplicibus inveniuntur
hec duo in illo aliquid imperfectionis invenitur
ergo ¶ Per hoc ad obiectum dicendum / quod agere per potentiam
naturale est perfectum in genere et per comparationem
ad actum potentie absolute agendi sed
agere per potentiam naturale dicitur absolute a-
gentis infert quandam imperfectionem age-
ntis / agere tamen per potentiam quandoque ydemptifica-
tam cum essentia agentis est simplicioris
perfectionis ¶ Et dubitatur 2o An
in primo idem sit agere et esse // quod
quia primum agere est causatur generale esse
vel nunc ¶ Et contra / quia esse et agere
se habent sicut actus primus et 2us / sed actus
primus non coincidit cum actu 2o / ergo
etc. ¶ Solutio sicut ut patet in textu ¶ Ad
primum obiectum / intentum assumptum in quantum
agere extrinsecus et actua processio proce-
dunt sed exequitur actione ad per modum
vestigii delinquitur in re causata sicut
est a primo esse quiddam actuali extten-
sionis sicut omnem vel velut diffu-
sio / et est simile sicut de aqua fluente
super latitudine corporis spongiosi in quantum
diffusio ad virtuositatem per modum

vestigii dereliquit in corpore grossiore tali
corporis / Sed contra hoc forte replicando
diceres / si in primo idem est agere et esse
73 / scilicet quod [illegible] ista generetur primum et
natura est / ergo primum creatur agens / quod est
absurdum in prima philosophia / Ad hoc dicendum
est per interemptionem [illegible] / ideo quod non
sed di attributales sunt hinc inde
distincti ex qua diversitate talis unitas
impeditur / tamen cum agere sit [illegible] /
nominum secundum rationes speciales propter attributo-
rum oportet quod primum eandem rationem
attributionis verificatur de eo sicut quod
esse de ipso verificatur / et hoc non est verum
quia agere attribuitur ei per relationem creature
ad ipsum esse non modo absoluto / relationes
creature ad primum non sunt eterne ergo
/ Ad secundum conceditur / quod in causis actu [illegible]
et [illegible] non [illegible] Sed in primo
sunt eodem [illegible] ipsius [illegible]

Dubitatur 3o An virtus talis
primi sit non limitata / et videtur quod
sit limitata / quia omne agens per
intellectum et voluntatem ex parte bonitatis limi-
tatur in eius virtute activa / alioquin ageret
per necessitatem nature / et per hoc homo non primum
[illegible] ageret et crearet / et per quod mundus
esset eternus / Ad hoc dicendum quod duplex
est in deo potentia / scilicet absoluta / et or-
dinata / et prima illo modo limitata est
ut videtur [illegible] in [illegible] / Secunda vero
limitata est secundum proprietate passiva rerum
Sed ista limitatio non potest ex ordine
sapientie primi et sue pure bonitatis
quibus decet possibilibus rerum distribuit
suas divitias ad capacitatem [illegible]
[illegible] analogiam non potest ex
aliquo [illegible] defectu per impositionem coarta-
to / Et per hoc ad obiectum / intelligitur / et
quod quamvis licet potentia eius absoluta sit non limi-
tata tamen [illegible] non ordinatur ad res
producendas sed potius per potentiam ordina-
tam et ideo non valet obiectio [illegible]

Verificatio [illegible] Dubitatur an sic
imponit ordinem hiis que sunt ad [illegible] //
/ quod non / quia sic est [illegible] primum esse / ordinata
aut in [illegible] sunt [illegible] in esse / sed [illegible]
non influit in [illegible] ergo etc. Solutio / supposito
quod finis sit causa causarum per eximie virtute
eius et bonitate dirigens alias causas / patet
quod operatio rerum [illegible] dispositionem primum exige-
ntia finis [illegible] intenti / finis magis or-
dinans eis potentiam activam ad rerum pro-
ductionem / quia [illegible] eius quam operatur ad
[illegible] ordinata / ordinata in [illegible] per
influentiam ordinis in hiis que ab eo pro-
cedunt / Et per hoc patet solutio obiecti / quia sic
primum esse non [illegible] ordine / sed primum in [illegible]
sue bonitatis

Dubitatur an primum
sub ratione finis efficientis universorum
imponat eis ordinem / quod non / quia efficacia
eius [illegible] ordinis quod sunt [illegible] in efficie-
ntibus conformiter [illegible] habitudinem ad omnes
effectus suos / Solutio / supposito quod primum
[illegible] ad [illegible] 2a / ideo quod est
[illegible] in [illegible] est diversitas rerum
secundum re[illegible] secundum modum / [illegible]
[illegible] rerum [illegible] fundatur ordo
[illegible] quare in hinc [illegible] rerum
ad primum / tamen cum [illegible] res sunt [illegible]
et omnis multitudo est ordinata [illegible]
[illegible] / [illegible] quod ultima per media de-
pendeant a primo / et sic ordo primum
esse fundatur in [illegible] distantia
rerum a primo / licet [illegible] dependeat
a primo in [illegible] in 2o quod attingit
per potentiam eius ordinatam et per quod per-
[illegible] efficientia finali bonitate [illegible]
etc. primum in eo quod efficiens non habet
statuere ordinem in [illegible] //

Dubitatur an sapientis sit ordi-
nare / dicendum quod sic / quia cum sapientia sit
sapida scientia [illegible] aut accipit
saporem in contemplatione veri pura bo-
nitate formati / quam quidem bonitate
repletur desiderium sicut fructus
[illegible] ea delectabitur tanquam ab ea sapo-
re quadam capiat / bonitas autem sit
ordinatio / [illegible] finis et bonum [illegible]-
ant / scilicet sapientis est ordinare / bonum
enim in [illegible] coincidit [illegible] ordine
procedat et suo [illegible] clamore /

bonu dr a boo

ordinata ad actum omnibus dirigit / dicitur
enim bonum a boo . as . ac / quod est voca-
re / eo quod quodam intpali clamore
omnia ad esse et ordinem vocat /

¶ Dubitatur an primum sit dives
in se et dives in omnibus aliis / quod
non / dives multiplicatur per cumulationem /
in primo nulla est talis / ergo etc. / Confirmatur
quia divicie possidentur a divite / sed nichil
invenitur in primo quod est ab eo possessum / quia pri-
mo ipsum primum est simplicissimum / propter
possessi et possidentis non diversita-
tem / Preterea si primum est dives in se
aut ergo huiusmodi divicias per se
exhibet aut in participacione aliorum / aut
non / Si non / scilicet quod in eo primum quod est
possidens etiam cadat diversitas / et etiam
non erit etiam communicabile ut videtur
/ Si non est eisdem diviciis habundat
in se quibus habundat in aliis / sequitur
quod divicie tales sunt exhibentes
diviciis in creatis / quo inconveniens non
obstante / pro ut videtur quinte / quod per se bonitas di-
vinitas eius etiam influit potissime
eum ipsum primum sit omnino uniformiter
se habente influit uniformis bonitas
/ ergo videtur quod aliquo non influentur etiam
divicie primum diversos gradus perfectionis
participare quo sit se habente pure
et utrumque ordinacio primi in 2a procedit
cum ordo sit fundatus in inequalitate
graduum ¶ Solucio / propositio 1a est vera / pro-
batur sumitur ab auctore libri causarum quod
eo in fine quidem totalitas eius maxima est
de rerum universorum ab uno primo
ponit / Confirmatur racio posita in tractatu
/ cum enim primum sit pura bonitas in
quibus nichil est impossibile nichil perfectionis eo
fine actu in se fine ad res pro-
ducendas habundat copia boni-
tatum perfectarum quibus ipse dicitur
ditatus per quandam appellationem attribu-
cionis / sed deus est quod per potencia ordinata
generaliter super res producendas quam per se primum
exitum eius in actum formata est

bonitatis et amoris per se et naturali instinctu
iuxta eius perfectionem creatorem suarum / et eo
ab illis influitur perfecte etiam in diversis
gradibus huius quidem totaliter huius vero ob-
scurius secundum magis et minus abierunt a suo
in regione dissimilitudinis / ut communiter per rectorem
celi / propositio ad obiectum / ad primum dicendum
quod dictus sit divicie naturales et ac-
quisite / et de diviciis acquisitis intelligitur quod
obiectum / tales in primo non sunt / et per idem
patet solucio 2i sive confirmationis eiusdem / ad
3m dicendum / quod sunt eedem divicie quibus
replentur possessiones creature et quibus habundat
primum in se ipso / tamen quia divicie creature sunt
create / tamen creature quia sunt create secundum exigenciam
possibilitatem in quibus recipiuntur / Et per hoc
solvitur per conformitatem primi dicendum quod licet
primum uno se habeat ad omnia 2a / tamen 2a
non suo se habent ad ipsum / eo quod illa
sunt in multitudine et diversitate acta que
non admittit uniforme respectum
creaturarum ad unum primum nisi detracta
super eius et eo virtus primi collata divi-
ciarum etiam in cetera perfectiones quibus di-
stribuit divicias etiam etc. patet solucio 2i

¶ Gradus perfectionis primi
¶ Dubitatur utrum ad independenciam primi
sequatur pura immutabilitas / quod
non / quia ad voluntatem arbitrii quae independens est
non sequitur immutabilitas / eo quod in quibus
consequitur deflexibilitas in opera / et per-
quam ut est videre in agentibus ex libertate
arbitrii apud nos / ergo
ad independenciam primi non videtur
immutabilitas sequi / cum primum sit ma-
xime liberum / libertas autem in quibus
tollit dependenciam / Preterea secundum illos
qui dicunt deum novum et materiam esse
stare idem / non sequitur immutabi-
litas primi quo mutabilitas / cum
materia sit radix omnis mutacionis //
¶ Solucio / hec questio sit est vera / primum
est independens / ergo immutabile / quod
sic probatur / quia ex opposito quod sequitur
optimum autem per legem quae / ergo

Sed enim secundum se ipsum est mutabile, ergo est de-
pendens, quandoque enim est mutabile secundum
se est in potentia ad mutationem et tamen non
74. se ipsum de potentia ducat ad actum, ideo
tale dependet a quodam alio educente
talis potentie ad actum mutationis. Secundo
et confirmatur, si enim ponatur se ipsum ducere
ad actum in eo erit quod potentia et actu et
potentia mixte simpliciter dicta, aut idem
secundum idem esset in actu et potentia, quod esse
repugnat dictis. ¶ Ad hoc ad obiecta
dicendum quod licet omne liberum secundum quod huiusmodi
sit independens actio de nullo ipsum
obligante, tamen omne liberum creatum depen-
det a duobus, scilicet a primo et ultimo, et
ex parte prime dependet [illegible] in aff-
matione, et ex parte secunde in negatione, et sic
patet quod talis mutabilitas non consistit
libertate in eo quod libertas secundum [illegible] cor-
creata. ¶ Dubitatur 2o utrum
bene sequitur primum est omnino immobile, ergo
est eternum. Quod non, quia omnis substantia stans per se
ipsam est immutabilis, et tamen non est eterna,
sicut materia prima secundum [illegible] forma est inmutabilis
ut dicitur primo phisicorum, tamen non est eterna. Sicut
teste philosopho 8 phisicorum motor primi ce-
li qui est per conversionem celestis mobi-
lis se ipsum movet a quo celum
vocatur esse animatum, ut dicit ipse in
2o celi, est omnino immobilis per se et per
accidens, tamen non est eternus cum sit anima
nobilis que est creata et per consequens a Christo
finita, que finitas excludit eter-
nitatem. ¶ Solutio. Licet quedam est notitia
patet per quandam causam, secundum enim se hoc non
est eternum, ergo est immobile saltem
ex parte nove mutabilitatis, eo quod omne
tale quod est generabile vel creabile [illegible]
super naturali transmutatione de nichilo
in actum [illegible] surgit. ¶ Ad hoc
ad obiecta. Ad primum dicendum quod talis substantia
non omnino immutabilis, eo quod omne creatum
est vertibile teste augustino,
tales autem substantie sunt create, ergo per consequens
patet solutio eius quod obiciebatur de materia.

Quod autem obicitur de primo motore
appropriato primo celo, dicendum quod ille est omnino
immobilis motu sui corporis, tamen non
excluditur ab eo immobilitas rationis
et vicissitudinaliter operationis quantum
ad actum sciendi et volendi //
¶ Dubitatur 3o an bene sequitur
primum est eternum, ergo caret relationibus
realibus. ¶ Solutio: ex opposito in eterno
nichil est prius nec posterius et per consequens in
ordine reali, ideo nulla relatio realis
relate in hec. Quoniam huiusmodi realitas
acquiritur in relatione per realem transmuta-
tionem sui subiecti, et ideo relationes quibus primum
respicit 2a non sunt reales, quamvis eius
relationes econtra ad primum sunt reales,
eo quod in reali ex parte a primo sunt fun-
date. ¶ Sed dicetis forte hoc est contra
philosophum in quinto phisicorum et 4o metaphysice
ubi dicit quod forme relative in hoc differunt
ab aliis formis ad quas est motus,
quia absque omni transmutatione sui subiecti
innascuntur ei, sicut patet de columna que
per vicissitudinem respicit formam dextre-
itatis et sinistreitatis absque sui mu-
tatione, et sic videtur quod relationes reales
non causantur per mutationem subiecti. Dicendum
quod relatio in duobus habet esse secundum duo
que in ea sunt, scilicet in uno est ut in
subiecto, in alio ut in termino, et ideo esse quod
habet in suo termino est esse per se dependens
quo ad primum esse. Aliud superaddit ei
in quo est, esse naturam accidentale et per consequens
necessario per [illegible] transmutationem sui subiecti ei
innascitur. Quantum vero ad 2m esse nichil
superaddit ei in quo est, et ideo non oportet
ipsum hoc innasci ei in quo est per trans-
mutationem, et ideo hoc esse dicitur [illegible], tamen aliquam
qui nove dicatur secundum dependentiam,
et quo ad hoc esse vicissitudinaliter diversarum
relationum suscipit columpna sine
sui mutatione, non autem quo ad aliud.
¶ Intellectualitas. ¶ Dubitatur utrum
ad perfectionem primi scilicet eius pura in-
tellectualitas. Quod non, quia si sic tunc [illegible]

intellectus esset independens ut videtur.
Et confirmatur quia intemporalitas dependet a
voluntate in agendo, exercetur enim per
voluntatem ad actionem, ergo intellectus non
dicitur independentia. Solutio: intellectualitas
duplex est: quaedam activa, alia quaedam passiva,
alia quaedam activa et passiva simul. Prima
est omnino independens, eo quod non constituitur
in ratione intellectionis propter eius simplicitatem
sed efficitur in actu per appositionem actus,
sed est intellectus sua actus et virtus eius
quod agit, et talis intellectualitas invenitur
in primo tamquam eius nobis perfecte quae
sua independentia. Ad hoc ad obiecta. Ad
primum: sumitur quando non tenet sequitur
homo est aliquid, ergo omne aliquid est homo.
Ad secundum dicendum quod homo est unum intellectu
acquisito, qui per formam speculatorum
efficitur in actu primo, et per voluntatem
exercetur in actu secundo, sed in primo
voluntas et intellectus sunt omnibus modis
idem sine mutua eorum dependentia.

Dubitatur an intellectualitas sit argumentum
suppositionis primi supra naturam corpoream.

Et quod sic, quia corporeus et intellectus coequa
sunt sub genere substantiae sive ordine prius
et posterius. Et confirmatur quia huius est suppositio
privationis, sed corporeitas relata ad in-
tellectualitatem est huius, eo quod corporeitas
est divisibilis et intellectualitas indi-
visibilis; divisibile non ad indivisibile se habet ut
habitus ad privationem [?]. Solutio: intel-
lectualitas est una electa super naturam cor-
poream. Cuius ratio haec est, quia ratio intellectus
vel intellectualitas nascitur in unitate
naturae, et per quas elevata est a privatione
et potentia reali. Natura autem corporea in-
tegratur ex substantia naturae et forma corporis
ut per eam magis videbitur in alio
tractatu. Ad hoc ad obiecta. Ad primum
dicendum quod si haec duo concidunt sunt
esse simul a quo abstrahitur ratio
generis substantiae in tempore quam cognoscuntur
sunt coequa sunt sub genere substantiae
si enim considerantur eius ipsa esse corporis

ordinata sunt, non tamen in ratione. Ad secundum
dicendum quod divisibile et indivisibile opponuntur
privative secundum unionem, sed non sunt rerum
suppositionum cum positivitas naturae a
parte rei. Causa autem propter quam intellectualitas
privatio significatur nomine est haec, quia no-
mina imponuntur rebus ut nobis in-
notescunt, sed intellectualitas non in-
notescit nobis nisi privatione cor-
poreitatis, ergo vocatur nomine privativo.

Scientia pure contemplationis.

Dubitatur an independentia primi ar-
guit in eo puram et sinceram intellectualitatem
activam. Et quod non, quia omnis scientia potest quandam
dependentiam ad scibile, dicitur enim scientia
scibilis scientia, ut dicitur quinto metaphysicae relatio-
num. Et confirmatur quia esse primi est omnino sub-
sistens in simplicitate primitatis, ergo eius
est dictum per simplex entitas et non
est in eo scientia contemplativa intellectualis. Cuius
est activa primum in eorum [illegible] intellectu
pure substantiali cum scientia se habeat
per modum in forma principii ad recti-
nat adiacentis ei in quo est. Solu-
tio: haec quae est conveniencia primi
est omnino independens, ergo in eo est
scientia pure contemplativa activa. Cuius ratio
est quod opto [?] quae in fertur optimum [?]
quam in continuo non est scientia contempla-
tiva pure activa in ordine ad potentiam
per quam dependet aliquomodo agere.
Ad hoc ad obiecta. Ad primum dicendum quod duplex
est relatio: scilicet ad scibile, scilicet rationis
rei rationabilis, quae fundatur in scientia
scibili et in re relativa. Alia est
relatio rationis rationalis tantum, quae
non fundatur neque sit in scibili neque
sit in scientia in scientia vel in scibili sed
quod stat sub actu comparativo intellectus
vel ut prohibetur sub facultate in-
tellectus esse quandam relationem rationis in-
stantem primi et scibile sibi correspondens
sed haec relatio non aufert simplicitatem
primi sicut suus deus est, quia pluralitas
attributionis non derogat simplici…

primi / ad 2m dicendum primo / quod veneracio si vera primi actus p̄s sit et absolute ipsa est ..... / supp̄si p̄
75 et subsistans veritas et entitas
/ Si tñ accipiatur p̄ic̄piū vitū ut forcalis origo oīs sūe et intectus sic
accipit attributive et nō essentialiter
quod actuale appellatur // ¶ Deīn
dubitatur an intellectualis intp̄ciarum
nobiliū supernaturaliter intp̄cto heunatarum
elevatarum duplicat degeneret
aeternitate activae contemplationis
per divisionem quod est et quo ē in
eis sine ylyathim et forme /
/ quod / testibus theologis / non ponitur
in aliis intellectuum p̄gl̄e quos certys participacionum vīvi dici cognicionem eterorum scilicet matutina et vespertina / Et
conferatur / quae intp̄tas . natarum / creatarum / naturarum
est participata / et per quod p̄glius / oē
cum participat sc habet in potencia ad participatum / et per quod non potest non exercitat
in actum nisi per quendam motum potentiae
sive natum per motum nate et potentiae cominis per
motum cominis / sed quod in ipsis est intelligencia distinctiva sicut in hominibus / Ideo
et conferunt nobilem carum / dicuntur cum
sibi volentes / Non autem est quando
vis distinctiva / Et in eis est necessitudo
intelligendi et volendi / et per quod est
in eis scientia p̄glius est victoria
ista necessitudo tenetur ¶ Solucio /
ordo nature exigit ut quemadmodum
in genere intp̄tas passiva tantum / activa
et passiva simul / ita quod in toto universali creatura
cum ipsis in hominibus intp̄tas tantum
in natura / sed corporalia se habent ad intellectualitate passive tantum / sive vero principia
corporales sicut homines participant
intellectualitatem principii activi et principii passivi
/ Ideo sed quod entia suprema participant
intellectualitate sicut potentia activa tantum / hoc dicitur
cum entia sint intellectualitate et ante nobiles et ut participent in 2o intellectum
¶ Ad obiectum dicendum quod p̄gtas intp̄ce
angelice est similis nature / et ideo non est in eis
per modum potentiae apprehensivae / sed potius per modum
actus infusi applicatur in plura superiorum
divinorum / ad modum quo magis lumine suscipit in se plura lumina lucidiorum / Et sic
sed solum sedi / quia intellectualitas in eis
precedit p̄gte sicut actus potentiam / et ideo unitur
eum et per quod non manet in eo p̄ietas
potentiae quae est participacio subiectiva sive apprehensiva sed influentialiter et ideo activa non
ea dicto ¶ Ad ultimum dicendum / quod agit
semper natura pure intellectualis non intervenire
racione / sed potius scientia activa contemplacio est tantum eorum simplicis et sinceris
semper p̄ietate nostrorum angelice p̄ietas simplicis
et divini misterii cum deputatur
et a quo suscipiunt appellacionem hanc
qua dicitur angeli / in est eis necessitudo
intelligendi et volendi / Aut sic dicendum
/ quod in eis est triplex scientia / Una qua cognoscunt deum id quod est super eos / Alia
qua cognoscunt seipsos / 3a qua cognoscunt
sibi subiecta / et hec sunt immobiles / 3a est mobilis propter quod ut
dicit augustinus ¶ Ad conferatur dicendum
quod duplex est p̄ietas angeli / in potencia volendi
scilicet potentia activa discernendi ad ordinem
ceterorum angelice facultatis / et hoc dicuntur
racionales / Alia p̄ietas est in potencia pure
contemplationis / quae est occasio non attingendi stabile nisi per discursum Et hoc modo
humana intellectu dicitur volens / et patet
quod volens eorum est hinc inde //
/ Dubium ¶ Et arbitrii libertas / dubium
est an independens primi sapientia primo
oīs necessitatis in eo quod / quae deus est p̄sup̄ in
necessarium esse eius ¶ Solucio / est duplex
necessitas / scilicet genus / et in genere / et
prima ponitur ineffabile essendi in
nate nobilitate consistens / Alia talis est
quae adhuc racione cause finalis / et
dicitur necessitas hypothesis sive suppositionis / Alia adhuc racione efficientis
/ et dicitur necessitas coactionis // Et adhuc racione cause formalis / et dicitur necessitas

tentis ¶ Et adhuc de mali et dicitur
necessitas obligationis / et hec necessitas
secundum istos quatuor modos capitulo elonga-
ta propter ordinem ipsius in dependentia ad
aliquam causam / Et per hoc patet solutio
obiectionis. ¶ Deinde dubitatur utrum
causa plene facultatis in agendo sit
dictitat voluntas / aut agens per voluntatem
/ quia quod omnis causa vilis est plene fa-
cultatis in agendo / et tamen non dicitur agunt
per voluntatem sed potius per naturam necessario sicut
est videre de intelligentia / cum queritur per naturam de
appetitu superiori forte / et autem ad genus
determinate / et ipsam naturam vilis omnino tantum
voluntate / cum tamen intellectus cumbebat
suam prebonitatem in natura per quam ipsam
naturam non potest inchoationem omnem spiritum
naturalium ¶ Et confirmatur / quod in ceteris actionibus
nulli obligationis obnoxius est / sicut
est testatur anaxagoras in ceteris
in corpore agente per primum ordinem moven-
te ad esse et debitum finem ¶ Ab-
soluto / inest efficacia operis quam sunt naturaliter
voluntas et in ceteris sola voluntas
secundum genus suum est libere facultatis in
agendo / ut declaratur circa principium indu-
ctionem ¶ Et confirmatur / quod voluntas est penes se-
parata anima cum proprium obiectum est bonum
finale ~~[illegible]~~ / Et eo in quantum veritas
boni sit se diffundere et gratiae gratia-
tum fundata in sua celsitudine per formam
eo habendi potius est tota libera tam quoad
suum quam quoad suum obiectum / ita autem non
est de intellectu quia licet quoad suum sit liber
tamen cum suum obiectum sit verum secundum ve-
ritatem ~~[illegible]~~ rationem quod per se non
est generale et sic perfectum sed naturaliter
descendere circa effectus visibile et
instinctivum efficaciter sunt in ceteris
~~[illegible]~~ agens in omni voluntate non constituunt
per discursum silogisticum / hec potest
ut hic talis accepta non est ex parte
primum non est omnino libera ¶ Per hoc ad
obiecta ¶ Ad primum dicendum / quod illi actus
quibus esse velle subiecte sunt esse
per ordinatur ad determinationem ipsius actus
et per procedit sicut probatur duo exemplis
circa voluntatem secundum quod sufficit / inter ar-
guebatur sed dicendum quod natura non omnino con-
sistentia in sua actione propter obedi-
entiam nature et in formatione quam sibi subservi-
entiam contrahit / quoniam effectus eius
est ut in paucioribus impedibilis / et
eo simpliciter assumebatur / cum dicebatur
/ quod omnis causa vilis est libere facultatis
in agendo / hoc enim non est verum de causa
vili necessario de intelligentia et causa nobili
secundum quod vilis sunt / eo quod hoc non va-
let veritas in operatione earum sed
resistunt formaliter ad genus deter-
minatum esse a primo procedentes / eo quod
subiciuntur hoc primo sicut instrumenta
eius ad imperium artificis motum
consequentia / et ceterum potest plenitudo fa-
cultatis in eius quantum ad illas operationes
est eius accommodata a primo / unde causa
extremo in eius imperatur dictitat
intellectus actionis et intellectus non ex-
tenditur in operationibus / vero per quos efficitur
actionibus per voluntatem / eo non est ne-
gandum esse in eius voluntatem saltem
complacentie in motu finis quam eius in-
fluitur a forma regentis descendere a primo
in ipsa / habet enim forma per modum a-
petibilis movet desideria in corpore
et autem nobis implendo ea / et opus
in eius primum conclusum suarum operationum
habet enim forma esse simpliciter est motiva in corpore
et bonitas / eo quod efficit auctoritate guber-
nativa primi ut effectus est ad esse et
debitum finem dirigere ¶ Et per hoc patet solutio
ad ~~obiectionem~~ obiectionem dictam fere //
¶ Ex hoc accipe quod nullus ¶ Dubitatur
utrum ex hoc quod fatum agit ex liber-
tate arbitrii tollitur eternitas
mundi / quia principium dicitur de duobus ex-
emplis quem philosophus ad hoc ~~[illegible]~~
inducit / dicit enim quod solus est co-
eternus mundi et dei quales vestigii
et pedis solis et lumine / dato per-

76

ypothesi quod pes eternaliter stetisset
in luto. Secundum est de sole et luce
eius salva ypothesi quibus sic se
habentibus manifestum est quod primum non precedit
mundum nisi secundum naturam tantum. Et per
quod sicut primum est eternum ita et mun-
dus. Quoniam nichil prohibet ordinem prioris
et posterioris in eternis in quibus conce-
ditur secundum tempus vel secundum eternitatem.
Ergo sicut prius et posterius secundum naturam non
tollit coequalitatem mundi et dei secundum
mensuram eternam. Et confirmatur per eam.
Primum sit copiosissima bonitas. Sed
quod copiosissime diffundit et per consequens si-
ne deliberatione eternaliter produxit
mundum. Vel potest dici quod res non
fuerunt capaces huiusmodi eterne productionis.
Sed contra nichil autem contrarium inerebat
in rebus actu vel aptitudine in tanto
processu ex nichilo in actu nullo.
Presupposito in quo fundari possit huiusmodi
inobedientia seu incapacitas ad actum pri-
mum. Et contra sicut primum omnipotentie pro-
cedit concedendi actum creandi ex
nichilo. Ita per virtutem eiusdem omnipotentie
forte copiosissime eius bonitate co-
equari potuit et racionabiliter debuit
possibilitate rerum sue influxioni et
emanationi eterne et ita videtur possibilitas
eternitatis mundi. Solucio. Mundum esse
eternum nedum repugnat fidei ca-
tholice sed et racioni philosophice. Primum non
eget racione. Secundum probatur. Sicut in causis
tunc actus primus et secundus. Secundus est debilior
actu primo. Non potest esse equipotens
sibi. Et sic in causis tunc ema-
nacio ad intra et ad extra. Emanans
ad extra tunc se habet ut actus secundus in
ordine ad emanacionem ad intra. Ergo
emanacio ad extra non potest coequari
emanacioni ad intra. Sed hec est eterna ut
dicitur in simbolo. Eternus pater. Eternus filius.
Eternus spiritus sanctus. Ergo extra ea deficiat
ab eternitate. Preterea in eternitate nichil
tunc prius et posterius est ut videlicet

nobilius sed omnia sunt sibi coequalia ut
dicitur in eodem simbolo. Et in hac tri-
nitate nichil prius et posterius, nichil maius aut
minus sed tote tres persone coeterne
sibi sunt et coequales. Sed mundus
necessario est vilior et posterior primo
in essendo eius nature propter superhabundancia
causa qua dicebatur quod omne causatum vi-
lior est sua causa et posterior eadem.
Preterea eternum dicitur quod caret
inicio et fine. Sed mundus
habet inicium. Ergo etc. Ad primum
ad obiecta. Ad primam duo exempla
dico quod salva tali ypothesi ve-
stigium pedis esset coeternum pedi
et sic lux solis soli. Supposito quod id
vestigium sumeretur emanacione absque
racione fluxus a pede. Et lux a sole
sed suppositum caret pedis super id ve-
stigium et solis super lucem infinitum
autem eo quod in eternitate ut est creatum.
Ad aliud confirmatio cum dicitur primam quod ad
quoniam hac racione dicunt theologi filium
in divinis eternaliter processisse a patre sed
in divinis quod secundum quod eo quod mutatur
emanacio in fluxibilis in emanacionem creaturarum.
Et per consequens ab ea in respectu unde
oritur fallacia sic dicimus secundum suum mo-
dum. Ad cavillacionem cum hoc inducitur
dico quod ex parte rerum penitus non fuit
capacitas vel nimia nativa bonitatis
suscipiende eo quod nichil penitus
nullius erat. Et cum capacitas
rerum constituta est credimus primi a-
more divino factum naturali in sua racione
rerum graciarum et distribucionum. Quoniam di-
stribucio rerum procedit a primo concordita
non coequatur distribucioni prioritatis a parte
dei ab eterna. Sed quod divinum est in
se ut purus deus est et ideo non sequitur
primum potuit res ad extra sibi adequare
re. Hoc enim arguit in potencia in deo po-
cius quam potenciam naturalem. Et hoc dato primum
haberet comparacionem ex quo tolleretur sua
summa simplicitas ut videtur et per consequens

impediretur eius plena nobilitas et
hoc dicto ¶ Ad secundum argumentum quod est
non habere comparem dubitatur an primum sit quod
non habere comparem quod sic quia in primo invenitur unus
personarum sibi in unitate comparium ¶ Et confirmatur
quia primum est fons copiosissime bonitatis
tali autem convenit copiosissime communicare et
cum primum sit perfectissimum erit hoc dicto communicatio
perfectissima sed perfectissima omnium communicationum
est communicatio formalis sive naturalis ergo
primum ab eterno genuit alium sibi equa-
lem in substantia et maiestate et hoc testatur
plato cum dicit monas monas genuit
monada [illegible] monade et in seipso reflexit
ardorem per monadem enim intelligit pur-
simplicem bonitatem divinam quia cum sit
formata copiosissima bonitate se diffun-
dit in summa replicatione monada gene-
rante sibi ¶ Preterea quando probabiliter esse plura
prima probatur enim pluralitate causarum non
ergo consequens quod sint quiescere in aliquo
eo quod secundum se et per nullam differentiam eius
superadditam devenit quod si ita est
secundum rationem platonis ¶ Tertio principium
est philosophus 12 methaphysice dicens universitatem
bonorum et malorum stare ad unum
principium summum bonum a quo omnibus communicatum
est esse et vivere hoc quia summum bonum
dicit participari unitati entium quorum
participatio non debet esse multiplicatio eo quod
pluralitas principiorum est mala et ideo
cum unum sit in rectis et in ordinatis a
deo in unitate entium concludit finaliter
quod unum unum est princeps et hoc idem
confirmat auctor summarum [illegible] 2o
¶ Propter hoc ad obiecta ad primum dicendum quod personalis
diversitas in eo quod salvat indeptam [illegible]
ordinatam nec divine non adimit inte-
riorem propositam quod est quod in primo summum
habere sibi comparem in divinitate nec ita
ut essent duo summa bona per se [illegible]
in divinitate differentia ¶ Ad confirmationem vero
dicitur quod hoc modo summa et summa
bonitas eo quod bonitas est attributum
[illegible] nec habet personarum dicitur [illegible]

[illegible] de se [illegible] ¶ Ad aliud dicendum quod
dato hoc quod seipsis differunt tamen im-
pediretur in utroque summitas boni tamen eo
quod perfectionem haberet [illegible] unum solum generet
cum non est quod [illegible] haberet aliquid perfectionis
ponit [illegible] perfecte in [illegible] sue perfectionis
omnem autem [illegible] [illegible] in [illegible] et [illegible]
in pluralitate non [illegible] ¶ Preterea salvis
eis queriret unum [illegible] aliquid quod est
influere esse et vivere in omnibus subiectis
sive modo secundum quod non [illegible] duo
[illegible] mundi necesse [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] secundum quod hoc dicto
influere mundane propagationis non
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] ad unum primum causare in [illegible]
habent virtute influentiam [illegible] [illegible]
[illegible] et sic in [illegible] hec in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] necessaria
sequeretur quod hoc dicto duo prima differ-
rent differentiis eis superaddita ultra
[illegible] ¶ Dubitatur an quod-
libet creaturarum de se sit in potentia et nichil
quod sic quia quod [illegible] est [illegible] et [illegible]
a primo communicatum et cum esse [illegible]
ut [illegible] est possibilitas non [illegible]
[illegible] est [illegible] umbra [illegible] esse
ergo non est de se in potentia ¶ Preterea videtur
quod sit de se [illegible] quia [illegible] se est di-
stans a primo distantia cum a primo [illegible]
videtur esse [illegible] [illegible] sed nichil est ra-
dix infinitatis in qua non est ordo
¶ Preterea videtur [illegible] quia si 2um erit de se
nichil [illegible] hoc dicto nichileitas erit
[illegible] negativa et [illegible] privativa [illegible]
[illegible] rei [illegible] nichil est omnino [illegible]
[illegible] et [illegible] non videtur [illegible] fun-
datur hoc dicto negativa privatoria eo quod
[illegible] [illegible] ad [illegible] ¶ Ad hoc
dicendum quod in [illegible] [illegible] 2a [illegible] quod
est de se in potentia est et nichil et in [illegible]
[illegible] [illegible] nisi [illegible] [illegible] dei
[illegible] ut [illegible] probatum est ¶ Ad hoc
ad obiecta ad primum dicendum quod [illegible]
est [illegible] subsistendi et essendi et

de prima procedit obiectio. Ad 2am dico
non hec est contra propositum quia ante meditationem
atorum vsitatur iste sermo / nichil potest
esse. Et hec est propositio propter quam negatio
potentie positiua debet a negatione potentie
in passiua. Et hec quidem propositio ante rerum
productionem nichil est apte rei / sed na-
ta est aliquid fieri per aptitudinem funda-
tam in rerum ordinatione preexistente
in mente et sapientia primi antequam mun-
dus esset cum quidem ordinationis et aptitudinis
negatio potentie in passiua omnino est
opposita / et per hoc patet solutio obiecta.
Ad 3m quod est esse. Dubitatur
an omnis quantitatis consistentie sit dependens
ut suppositum / probatur quod velud sunt con-
stantia singularibus / et tamen sunt separa-
ta quasi secundum se non dependent
ab eis. Contra / prius non dependens a
posteriori / sed actus est prior potentia ergo
non obstante consistentie eius cum potentia
in dependens videtur esse ab ea. Solutio
omnis consistentie est dependens duplici depen-
dentia et vniuersis superius et vniuersis inferius
superius in primo in eo quod est pure sub-
sistens / et ideo sua consistentia arguit
defectum pure subsistentie per quem
defectum reducitur necessario in subsistens
perfectum et ens vniuersum inferius idem est
dependens ut patet in littera. Per hoc ad
obiecta. Ad primum dicendum quod velud quasi
abstracta non dependent ab eis secundum
esse existentia / et eodem modo soluitur
2m modo id quod secundum naturam est consisti-
bile in dependens est et secundum existen-
tiam et secundum esse // Dubitatur
vtrum vnumquodque existens quod est
sit in quantitate / probatur quia per quod est suppositum
propositum consideratur per quantitatem ... quantitatum
actus. Contra quod quamuis sint omnibus
modis idem secundum substantiam ergo et secundum ac-
tum actus / ergo ipsum quod est est quantitatis
ergo primo quantitatem existentie quod est et ut
ad omne dicatur primum secundum omnia que
in eo intelliguntur est pura bonitas
/ bonitas autem perfectas est diffundere se et
communicare / ergo pure bonitas sine imper-
dimento communicatur / ergo videtur quod secundum
esse quod est non sit in quantitate. Solu-
tio vnumquodque quod creatum est in
quantitate quantumcumque refertur ad id quod
est / tamen non est quod vnumquodque quod secundum id
quod est dicitur subsistens / omnis autem
subsistentia in quantitatibus est eo quod sub-
sistentia debetur per compositionem suum qui-
tabilis impedimentum. Per hoc ad obiecta.
Ad primum bene concedit quod quantitate ali-
ena potest se bene quantitate sed quod non se
quantitat nisi per suum dispositionem separante
sed velud / ideo hec perfectio non est quantitas
id est cum vnitate virtutis sui ipsius diffu-
sio. Ad quartum conceditur assumptum quod
ad primam partem sed subsumptum intimatur
quod tunc quantitatis passiue dicendo so-
lo propria est formis talis consistentibus
sed forme sunt in quo est fontalis
virtus in primam inter quantitatis ar-
tead et hanc est quantitate quod est in se
/ primum cum secundum id quod est est fontal-
ia omnium rerum. Ad vltimum conceditur ante
quod ad primam eius partem sed intimatur
assumptum si intelligatur passiue quod
est se quantitate per suum consistentiam summa
enim bonitas primi facit ipsum primum per-
modum indeficientis fontis superhabundantem
sue nobilitatis exuberare in rerum sa-
lute et manutenentia ut postea ma-
gis videbitur // Ex hoc intel-
lectu trahe. Dubitatur de vi-
gesima propositione / secundum quod regit omnia et absque
hoc quod commisceatur cum eis / probatur quia
regere est ordinatus leges influere
/ tale non est primum / ergo / maior patet / minor quod
influere ad primum pertinet omne ordinem / eo
quod influxus primi est pure substan-
tiuus / ordo autem est ... actum
Contra / quod sit secundum quod ... in regimine
primi sit immutabile quod omnia im-
mutabiliter redirent ad primum tamquam
ad sue vniuersitatis entium / et omnis

natura creata est impeccabilis. ¶ Solutio
ex quo primum est super omnia velut vir-
tute rerum corporum huius et influxus sui
modificetur tota causalitate effectus forme
et finis, ideo suus influxus est ipse eorum
gubernatio eo quod gubernare sive regere
est ad esse suum dirigere forme et ad debi-
tum finem efficientius et finis efficientius illud
possibilitas universales, quia primum est in omnibus non in-
fluxione nisi per habita ideo nulli eorum con-
stet. Exemplo patet illocalitas contra-
litas et condicio eius circumscriptibus ¶ Confirmatur
quia tunc primum sit in fine esset ut probatum
est et omne cognoscibile sub quadam forma
proportionis ipsius ad id in quo est finitum
ideo primum proportio est incognoscibile. Ratio est
quod vult augustinus primum esse in omnibus non
inclusum sed omnia non elatum per omnia
non positum infra omnia non depressum in
omnia non solitarium ¶ Ratio ad oppositum Ad
primum dicitur quod ordo habet duo esse scilicet
esse ad et esse in. Et esse ad non est
de genere accidentis et hoc in habitu omnibus
entibus universi et partibus corporis. Omnia
enim sunt posita in uno pondere et mensura
et proportionis in ordine suorum principiorum ¶ Ad
2m intimetur quod quia est in multis
directio sed non aufert contingentiam a
rebus. Eo quod sit regimen primi est sine
tyrannide et est regimen nobilis et
arbitrii et libertatis. Et ideo quod lex divina
distribuit in universo observantiam libertatis
arbitrii hominibus concessa potest violare
ac sic ordinem suum ipsius guberna-
toris infringere // ¶ Ex hoc etiam
solvitur Circa illam propositionem Omnis
intelligentia regit ut divina // Dubitatur an
sit vera. Quod non quia solum est una intelligentia
que meretur dici divina scilicet prima sed de uno
in ipse formatur etiam plures ponuntur
de sub tamen ponimus. ¶ 2o de superius dicitur
est verior inferiorum. Sed ideo 2m formam
intellectus est super omnem naturam corpoream
ergo in qualibet intelligentia regit et in quolibet du-
catur divina ¶ 3o teste anaxagora

que requiritur causas in primo 3 de anima in-
tellectus omnia in mixtus est separatus
nulli ut habet hic ex hoc habet imperandi
virtutem sed in speciali et aliis gubernandi
ergo intelligentia in qualibet intelligentia est que regit
¶ Oppositum huius patet in littera ¶ Ratio ad oppositum Ad
primum dicitur quod licet per comparationem autem intelligentia
primi ordinis per minimam eius distantiam
a primo dicitur divina tamen est quo omnis intel-
ligentie sive universitas nature procedunt
creature priorum in esse est deducta. Ideo re-
linquitur in hiis earum vestigium divine vir-
tutis per quod habet operationem divinam et par-
ticipat principaliter virtute que eius facul-
tas imperandi et regendi. Eo quod per vir-
tutem separatam est intelligentia secundum quod hic
[illegible]
regere et regi. [illegible] idem est in actu
et in potentia. [illegible] aut addiciebatur de
[illegible]. Quia illa
non requirit actualitatem sed ap-
titudinalem que cadit super formali potestate
forme stantis in actu separato intelligentie
ubi habet plenum respectum ad omnia que
ambit sive fuerit finita sive unum
sive multa ¶ Ad 2m dicitur quod superius
ordinatur ad inferius sic regens ad rectum
Et hoc est secundum primum intellectus eminentie
et efficacie relucente in superiori
et sic in hoc habet infra per argumentum datorum
assumpto ¶ Ad 3m conceditur. Sed hoc non
quelibet intelligentia nisi secundum dignitatem sive
naturam que est quedam resultatio divine dignitatis
cum primo et fontis que in parte. Quod
autem hec verba sunt testata super dicta
ubi dicitur est, quod 2m in eo quod 2m
habet se in ratione potentie sed omnis intelligentie sive
de numero eorum. Ergo per eccellentiam virtutem
earum habet in se colligere nobilitatem esse
virtutis et operationis a primo et eius gratia
se ipsa ferendum aliorum que eius comparatur
modatis etc. Patet solutio illius.
¶ Circa propositionem etiam Dubitatur an esse primum sit
pure substantie singulare. Quod non quia tamen
ponuntur in verba substantia scilicet in subiecto.

78 et existo sz simila, corpis attribui p[ro]ut
rei sunt a[n]i[m]o l[o]go. Et [con]firma[tur] q[uia] dicitur
p[er] q[ui]a q[uod] o[mn]is s[ubstanti]a mag[is] est et minor est
stans p[er] se separata. Solu[ti]o esse p[ri]mi est
so[lu]m p[ro]p[ri]e subsistantie singularis ut p[atet]
in li[ter]a. Et [con]firma[tur] auctoritatibus theologi-
e[is] q[ui]b[us] sic dic[itur] emanatu[m] de deo
ego su[m] q[ui] su[m] q[ui] e[st] misit me
ang[el]us abraham etc. ego su[m]. Ad p[ri]mo
ad o[ppositu]m. Ad p[ri]mu[m] dicit[ur] q[uod] vnica no[n]
est si vnum p[ri]mo[rum] v[e]l sim[il]is. h[oc]
v[er]u[m] su[m] o[mn]ia s[u]nt [con]iunctis. Ho[c] cu[m]
s[ibi] sit esse quid e[st] act[us] i[n] corporale no[n]-
bi[li]t[er] excludens p[ri]ma et vltima. Et ideo
s[ecundu]m p[ro]p[r]iu[m] [con]ceptu[m] eius o[mn]io i[n]depe[n]-
dens sz potest radicalis et fun-
dam[en]ta a[d] actus excludens q[ui]a est i[n]-
m[e]dia[te] g[ra]ciam directe h[oc] v[er]u[m] su[m] esse
radice o[mn]iu[m] a[li]or[um] p[ro]bab[ilite]r v[er]o sz
actus s[ecund]i p[er] a[n]i[m]a duo s[cilicet] f[ac]io et existo
sunt a quo depend[e]ns. Dicitur cu[m] ex-
isto q[uia] existo mihi esse arg[u]me[n]-
dato s[ub]s[tanti]o i[n] quo dem[on]st[rat]ur depende[n]tia
inherent[is] ad subsistendu[m] s[i]c[u]t f[ac]io
notat g[e]n[er]ationem fluxu[m] ip[s]i[us] esse i[n] eo
q[uod] ip[s]u[m] recipit q[uia] est no[n] racet
dependentia. Tunc ad s[ecun]d[u]m dic[itur]
q[uod] no[n] solet[ur] ita modos s[e]c[un]d[u]m
et h[ic] t[ame]n v[er]a h[abe]t modos s[e]c[un]d[u]m g[e]n[er]ales
et [con]fusos specificaliter p[er] d[ic]tas p[ro]p[r]ij
actus. Et sunt p[er] modos s[ub]s[tanti]e s[i]c[u]t
g[e]n[er]is licet sit forma tamen
modos s[ibi] et s[ub]s[tanti]e h[abe]t v[er]u[m] [con]trarie
ut vult p[er] 2o topicor[um]. Ad 3m p[ate]t
h[abe]t solu[ti]o p[ro]p[ri]a i[n]tra. ¶ Exquo
patet intellectus. Dubitat[ur]
circa i[n]t[er]p[retatio]nes. O[mn]is s[ubstanti]a stans p[er]
se separata i[n]genita et i[n]corruptibilis et [con]seq[uent]er
sit v[er]a q[uod] p[ri]mo q[uia] o[mn]is s[ubstanti]a i[n] eo q[uod]
s[ubstanti]a e[st] stans p[er] se ip[s]a i[n] h[oc] differ-
re[n]s ab acc[iden]te sz no[n] o[mn]is s[ubstanti]a e[st] i[n]-
genita. Et [con]firma[tur] q[uia] n[ull]a s[ubstanti]a i[n] ip[s]a sua
radice h[abe]t ta[men] sue s[er]vic[ie] p[er]manen-
tie. Eo q[uod] p[ro]p[r]ia radix v[er]o [con]t[ra] s[ub]s[tanti]e
c[re]ate est nichil et p[ro]p[ter]ea s[ubstanti]a
gen[er]abilis s[ecundu]m radice[m] p[ro]p[ri]e sue subsiste[n]-
tie e[st] sempiterna. Eo q[uod] m[ateri]a eterna
est tempori p[er] n[atur]am ante v[er]a[m] tal[is]
s[ubstanti]a subsistat. Et p[er] [con]seq[uen]s v[er]i[us] q[uod] h[abe]at
de[us] p[er] se stet. Prop[ter]ea tota rela-
s[ubstanti]a sue i[n]genite et i[n]corruptibilis s[ub]s[tanti]e
et t[ame]n sue sempiterni motus. Et p[er] [con]seq[uen]s
no[n] est ne[cessariu]m si a[li]q[ua] s[ub]s[tanti]e sit i[n]gen[er]abilis
et i[n]corruptibiles q[uod] s[ibi] sunt p[er] se stantes.
¶ Solu[ti]o. O[mn]is s[ubstanti]a stans p[er] se separata e[st]
i[n]genita et i[n]corruptibilis. Concedit[ur] p[atet]
p[er] q[uia]. E[r]go q[uia] dato hypotesi opto
ad op[positu]m qualis stati i[n]fert[ur] op[positu]m
au[tem] s[cilicet] ad s[ubstanti]am corporale[m] s[i]c[u]t ea
se no[n] stante. Eo q[uod] o[mn]is t[a]lis s[ubstanti]a
[com]posita e[st] ex p[ro]p[ri]o p[ri]ncipio actu[ali] s[cilicet] [com]ponit[ur]
p[ro]p[ter] p[otenti]am sue p[ri]ncipiis necessario vi[n]-
cit actu[m] aut saltem ei i[n]obe[dien]s
est ne to[llitu]r et i[n]ducit[ur] ab eo [com]prehe[n]-
dat[ur]. Et p[er] [con]seq[uen]s i[n] o[mn]i t[a]li s[ubstanti]a est
p[otenti]a distantia p[ri]ncipior[um] [com]ponentium neces-
sitate q[uod] t[ame]n no[n] possit frustrari
tande[m] reducit[ur] i[n] actu[m] actualis distantie
q[ue] est separatio forme a m[ateri]a et p[er] [con]seq[uen]s
corruptio. Et q[uia] p[er] ea[n]d[em] ca[usa]m no[n]i-
fic[atur] s[ub]s[tanti]o p[er]mane[n]te et i[n]corruptibilis
i[n] [con]versa p[ro]po[siti]o[n]is p[ro]bat q[uod] dicat
q[uod] o[mn]is s[ubstanti]a i[n]genita et i[n]corruptibilis
est stans p[er] se separata et i[n]mobilis
e[st] v[er]a. Ad p[ri]mo ad o[ppositu]m. Ad p[ri]mu[m] n[egatu]r
assumptu[m] sz potest o[mn]is s[ubstanti]a s[ecundu]m q[uod]
h[abe]t esse est p[er] se cu[m] existo no[n] sequit[ur]
ip[s]a esse p[er] se stante i[n]depe[nden]te et i[n]
mobili vnione suor[um] p[ri]ncipior[um] excludi
sz q[uod] sic vellet i[n]ferre [com]mitteret
fallaciam [con]seque[n]tis. ¶ Ad 2m i[n]i[m]u[m]
assumptu[m] sz i[n]i[m]u[m] g[e]n[er]a no[n] cu[m] sequit[ur]
h[oc] i[n]tell[ectu]m et ro[ti]o[n]e[m] no[n] h[abe]t i[n] sua p[ro]p[r]ia
radice. Ergo no[n] est p[er]f[ec]te p[er] se i[n]telli-
ge[n]s et ro[tio]n[e] v[e]l e[st] q[ua]n[d]oq[ue]mo [con]venit
alicui p[er] se q[uod] ei [con]venit s[ecundu]m volunte
sue for[m]e et sue ess[enti]e. Ideo s[ub]s[tanti]e
stantes p[er] se separate i[n]mobiles sunt
i[n] bonitate forme. Ex p[ro]p[r]iis p[ri]ncipiis causa
ad p[ri]mu[m] v[er]u[m] b[ene] certum p[ri]mu[m] i[n] quo

est prima subsistentia cum ordinari ad receptionem
¶ Ad 3m / intuitive quia / quamvis licet materia
prima sit radix subsistentie et ipsi correspon-
-deat materia prima que est altera pars compositi
substantialis tamen quia hujusmodi corruptio est / teste Augustino
qui dicit / quod in motu et armonice quibus con-
-fundantur composite actus et potentia sine
materia et forma corrumpuntur / ut sequitur
si hec materia prima sit primum subsi-
-stantie igitur / quod ergo sit eo standi per se
ipsa / eo quod hec est origo omnis mo-
-tus et sola forma in eo motus
operibus status et quies ¶ Ad ultimum
intuitive quia 2a / quia corpus recipitur mo-
-tus in corpore corporum contendit ipsa non sta-
-ri per separatum / quia motus illius non
est per se substantie contentia et in perfectione
/ et ideo ut abiret acta et disponibus
in corpore corporum inter se sunt phisice in celi
sed potius cum in eis motus sit centro-
operatio circa perfectus actus movens
et mobilis qui ultimo mobilitatur
substantiale pro manentia / sed potius salvet
et perficit fiat eadem in primo / similiter pro in lo-
-co iam allegato ubi dicit / quod omnis corpus
quod est aliquo operatio sunt natura finaliter
est propter actus operatorum / et ideo cum motus
sit centrum celi celum cum gratia eius operationes
operis et per quos sepe intimatos eius finaliter
perficit natura substantie celestis ¶ Ad quartum
quomodo quod est esse / dubitatur utrum ad superius
simpliciter primum sequatur primum non esse in
genere immortale et in nominale et hic et
delectatio sine tedio / / primum quod ad primum
/ quia est substantia incorporea ut dicit per 12°
metaphysice / ergo est in genere substantie ¶ Et confirmatur
quia per quoniam nota gratia / sicut hoc non
deus duo principia / sed omne quod continetur
sub aliquo genere predicamenti / et in apice tamen in primo
nullo cadat amicus hec nota predicat
generum substantiarum / et per quas genera dictionum aut
species ¶ Deinde quia 2m / dicitur quod sit unum
quia in se immortale perfectas motus in 1° de
incommunicabili / sed in primo immortale perfectas motus
/ sed super potentialitatis et individuationis / ergo prima

¶ Deinde quia 3m / obicitur pro theologos quia
ipsum nominant per eam communionem quia est eo
quod esse eius est infinitum sicut significatur per
hoc nomen qui infinite bene adiunctum
hinc ubi est quod sit actus purus substantie
¶ Et appropriato nomine dicatur creator / quia
nulli creature appropriatum est / ideo non
deus oportet esse ipsius ¶ Deinde quia 4m
instatur per diversorum delectationem / quia primum pro-
-ne est / igitur in infinitis actus / et ideo esset
delectantes sicut passive / primo autem
nulla est passio ergo ¶ Ex parte omnis de-
-lectationis consurgit appetitio delectationis
cum delectatum / sed in primo non invenitur tal-
-is motus ergo ¶ Ad hec dicitur pro ordine ¶ Ad
primum / quod licet prima causa non est in genere
quomodo et non / ut declaratum in tractatu / ideo quod
quodque in genere habet ad sibi genus vel comparat
/ sed hoc removetur a primo / ergo ¶ Ex parte ad-
-versa in parte ¶ Ad primum intuitive quia
/ quia hec predicatio primum est substantia incorporea
sunt modi attributorum primo quo dicitur sic
integri / primum est substantia incorporea super omnium
substantiarum incorporearum ¶ Ut sic / primum est
substantia incorporea fontalis et supereminens
¶ Ut sic / primum est substantia incorporea summe centralis
¶ Ut sic / primum est substantia incorporea in creata et
ad hec assumptum non sequitur quod in genere
¶ Ad confirmationem dicitur / quod hujusmodi nomina sunt
quod primo attribuuntur sed quod attribuuntur
sed non communiter / et per talem unitatem nichil
ponitur in genere vel in specie / sed potius ad
ponitur in genere per sui perfectam centrum et naturam
¶ Ad 2m partis communiter dicitur / quod primum duo
primum est immortale omnis mutatio sunt ratione et
ratione ex parte / eo quod est prime necessitatis esse
ut prius probatum / et etiam in moto libere sit
primus motor ens omnis generatio motum
secundum philosophos ¶ Et ideo ad obiectum in parte
dicitur / quod substantia et individuatio in primo non
inveniuntur pro parte eorum aliquo primo in primo
et ipsius licet sequatur et in gratia
fiat / sed potius est de se hoc primum
ut prius probatum / et ideo intuitive quia
in actu / quam ad subsistentiam et in

dicendum quod quantum ad primo non sequitur quod in eo sit
natura sed potius hoc indicat in sua
essentia participatur / eo quod esse divina
79 per eminentiam sive per formam divinam con-
gruit est et in se ipso subsistens sine
modo prius in creaturis et in genere / Ad
3m partem questionis dicendum cum auctore
libri causarum quod nominari possit
et de multis nomine sibi attributorum
attingit per formam nominis sive / Per hoc
ad obiectionem dicendum quod cum non dicatur
quod nota per metaphoras / nobis autem
non adsit facultas perfecte intelligendi
formas / eo hoc nomina imperfecte imputat
primi quod dicitur / non obstat philosophi
nota sunt primo quia multi rerum quam
bulia / eo quod correspondet conceptui
que habemus de ipso primo quod magis est
aliquis conceptus rerum / quia cum hoc
conceptus non adequatur rei intellecte
ita nota sunt ad aliqua signa ad
horum rei simulque nominatur ipsa /
Quantum ad ultimam partem questionis / dicendum
quod cum unumquodque delectetur in operatione
eius ecclesia et in primo sit plena et
copiosissima facultas exercendi
naturale operationem / eo utique est in eo
eo eternum gaudium sine impedimento
Per hoc ad obiectionem dicendum quod duplex est de-
lectatio / si assumpta / naturalis / et de prima procedit
argumentum / de 2a vero / naturalis enim delectatio
est quedam influentia ut per quandam publica-
tionem sive bonitatis / propter quod et theo-
logi dicunt / quod spiritus sanctus est amor
patris et filii / ab eo quod est spiritus
emanans a patre in ratione summe bonitatis
In emanatione quam magis ratione consequitur
emanationem eternitatis et essentie primi / propter quod
apud theologos procedit filius in divinis
qui est 2a persona / sed hec hactenus su-
fficiat de presenti materia //

Assimilatione equidem
rerum creatarum hanc materiam
movent 2ae dubia
quorum primum est / an in
rebus sit reperire ad similitudinem primi / quod videtur quia
primi ad 2m est proportio / similis ad in-
finitum cum creati ad increatum quam penitus ultra
est / Et confirmatur / quia similitudo est rerum di-
ferentium eandem qualitatem / Item
sed michi est contra et 2as probat
ut antea / 2o dubitatur an tot sint
influentie quibus 2a recipiunt bonitatem
primi / quod videtur quia simplex et uniformis
agentis est diversificat sua influentia
per se / ergo ut patet dicit philosophus
influentia esse replicata nec numeri talia
non in primo capiuntur sed potius ac-
cipiet istud numerum a 2is / Tertio du-
bitatur an esse possibile posse et operari
sint vestigia correspondentia sive in-
fluentie primi / quod videtur quia posse se habet ad
esse ut potentia ad suum subiectum / sed
et subiectum eius fluunt ab eisdem primis
/ Et per consequens videtur quod esse et posse depe-
ndeat ab unica influentia / Et
confirmatur / quia operari est actus facultatis
quam 2a diversificat assimilant se primo
/ in eo non quod per se habeat se habent in actu ad
plurimis participat cum in primo actu / ergo
non videtur quod operatio dependeat ab influentia
primi tamquam agere / maximo si sit hic
operatio non esset libera / sed potius necessaria
per virtute 3e influentie primi / Quarto
dubitatur similiter de veritate / unitate et
bonitate / an requiratur in re creata
sui influentia primi / quod videtur quia quodlibet
in mente suscipit esse suum et in se ipso
accipit veritatem et bonitatem per primam qualitatem
veritatis / quam statim adveniet cum
essentie creatae / Et confirmatur / quia verum dicitur
quod aliena vero non est primi per se / et
bonum quod sui ipsius est diffusivum / sed 2a
influentia primi non reddit esse primi in subiecto
vero aliena / similiter diffusio non datur
in sola operatione / eo quod operatio convenit
singularitati est potius quod ulterius
/ numeris in aliquibus propter supposita actiones
sunt singularium et suppositorum / Ad hoc
dicendum per ordinem / Ad primum / quod duplex est assimilatio

scilicet vestigialis seu imitativa. Et ceylos
sunt naturalis. Et de prima infertur,
de 2a vero procedit obiectio. Ex quo patet
quod licet varient primum et 2a sunt penitus
equivoca, sunt tamen analogata, scilicet
secundum analogiam imitationis in 2o vesti-
giali et per modum perfectionis ymaginarie similitudinis.
Ad 2m dubium dicendum quod per vocabula iste
tres influentie ut aqua fluunt et ema-
nant sunt tamen aque constructe, secundum tamen
quod hygdi influentie habent esse processionis
sic accipiunt nomina non declarato. Item
sic cadunt super per gradus in quo resultat
nobilitas prime influentie prior in mente
unionis prioritate ad rationem tamen
ex hoc scilicet quod primum ad accipiat a 2o
ad ipsam perfectionis et nobilitatis, contrarius
hygdi influentie arguunt causare imperfectionem.
Ad 3m dicendum quod virtus et cor-
ruptio prime influentie comparatur forme,
posse 2e et operari 3e. Et tamen ita est quod
quanto causalitas sunt efficacior tanto di-
mittit ad hoc defectum et latius se
extendit in effectum; sed causalitas efficientie
primi est efficacior causalitate forme, et
hoc minus efficax quod causalitas finis
quod in virtute eius efficientie constituitur in re
causata nobilitas 2i vestigii virtute
finis nobilitas 3i. Et quod hic dicit
de efficacia causalitatum secundum magis et
minus intelligitur tamen secundum quod procedunt ad
rei constitutionem. Per hoc ad obiectiones in contrarium.
Ad primum dicendum quod licet prius et finem fluat
fluat ab eisdem principiis similibus secundum
similitudinem non tamen secundum modum talis, quinymmo
ea prima que constituunt speciem submodo
forme constituunt ipsum submodo efficientie.
Et ad confirmationem dicendum quod in operatione
naturali duo attenduntur scilicet species eius et
qualitas. Et primo dependet a sola
primi facultate, 2o ab ipsa facultate
qualificatur cum operatio per bonum et ma-
lum, per meliorem et deteriorem
et secundum hoc dependet a facultate ipsa
operantis in hiis que sunt libere facultatis.

Ad 2m dubium dicendum quod licet unitas et bo-
nitas perfectionem inchoatam in se dicunt adhereat
entitati, attamen unitas et bonitas
accepte secundum perfectionem dicunt post prius
ab entitate, quinymmo unitas ipso super
addit entitati perfectionem speciei et bonitas
perfectionem suppositi. Per hoc ad obiectiones in contrarium.
Ad primum dicendum quod hoc intelligitur de unitate et
bonitate perfectionem inchoatam dicente. Ad confirmationem
dicendum quod unitas in proposito non dicit imperfectio-
nem, sed unitatem in specie et rationem, et
bonitas ipsius facultatis diffusionem, et
lucet solum in operatione.

Ex hiis accipitur questio circa
dubia: an ad tertiam influentiam sit ac-
cessere necessario quamquam unius alterius
quod licet porro noviter unius, in ea sit
in se influentia que est prima et constitutiva
radicatur causalitata, tamen quod sola
in 2a et in 3a influentiis possibile. Et
confirmatur quia unius simplicis influentie
debet esse unius apparatus effectus, et per consequens
quod licet influentia constituit tamen ut unum.
Solutio: ergo quod primum est in illis ut
agens in omnia ut patet ex predictis; non
tamen ab eo fluens in aliis potestas
et per consequens formalis ypostasis aliud; et
ideo quod licet illud quod ad bonitatem prime
influentie complectitur perficiatur scilicet per inchoationem
in hiis in quibus primo procedit actum et
secundum perfectionem. Et hoc dicitur aut secundum perfectionem
perfectus, aut secundum perfectionem totius. Ideo illa
bonitas inchoata est in una alia
scilicet generis speciei et differentie; quia vero posita
specie statim separabitur in ea sortitur ei
sua proprietas naturalis; ideo quod eadem sunt
prima sciencie eius proprietatis. Ideo bonitas 2e
influentie quod propterea inducit
rationem unius alterius, quod est ipsum.
Quia vero operatio que substantificat
3a influentia est singularium et suppo-
sitorum et quecumque in eas sortitur talibus sit
necessario advenientie et actu. Ideo virtute
3e influentie constituitur accidens. Per hoc
ad obiectiones. Ad primum intelligitur satis de

80 quam esse conformiter participatur et per parti-
cipationem conformem facultatis, sed susceptionem
propriam et similiter actionis sunt unius facultatis
speciei in quantum comparatur ad finem proprium sicut
causa et subiectum eius, et ideo ut participans
perfectionem actus non est similis suae fa-
cultati vel e contra quae est in me sicut sex
subicitur suo proprio suae formae facul-
tatis forte exacte, sed velud eiusdem
comparantur ad finem suum aut suae facultatis
potentia aut per impressionem facultatis virtutis, et
impressionem extremorum completae facultatis esse certum
completur. Ad 2um dicitur quod divina bonitas
unitatis influentiae est una et simplex
in esse primi fontalis, sed non prohibetur de
completione in esse processionis, quo ei ac-
cedunt proprietates secundum formam quiditatis; ideo generis
diversa et speciei dicitur unum et eandem
excellentiam in esse primi, non tamen dicitur
eadem in esse primo agente esse similiter nomen
formae. 2um est quod quilibet
deus dubitatur an actu pure nobilis
sit causa 2o quod in libro, quia contra dicit auctor
libri de causis, quia quaelibet intelligentia redit super
separata redit completa, talis autem
reditio testatur super actu pure nobi-
onali; ergo etc. Et confirmatur, quia esse in re
creata se diffundit pure nobiliter
ergo etc. Antecedens, quia esse et forma ea
sunt suae substantiae, ideo aut maiorem se
ipsum notificat sicut in rebus signi pro-
cedit. Solutio: actu nobilis sit
dicitur a theologis apud philosophos
dicitur supponens finalis, seu excellens
2um autem operatio naturalis, ratione actus
impressio autem habita non potest esse pure excellens
quasi a toto excellentia certa diffusus, eo quod
res creata suae virtutis perfectae excellentiae non
est per se ens carens virtute activa, et
propter quod talis actu non imputat privatio
agentis perfectione quamvis ignorantia.
auctor libri de causis dicit quod actio rei cre-
atae destruit eius simplicitatem, eo quod
est inde ... quod nunc res agit per
potentias naturales et suae aliquid patitur

ut diffusae patet excedentis. Per hoc ad obiecta.
Ad primum dicitur quod hoc est intentio eius mo-
deratorum, ne forte contradictio fidei ca-
tholicae dicam ad creatoris esse actu
subsistere universaliter primum sui ipsius super se
et in eo de universali et reflectentis hoc
praesentare subsistere, ergo hoc quod obicitur deducto-
rum completa in quantum certum simile, ita quod
perfectio huiusmodi creaturae per carnem operatione
naturale generatur super se quo hoc complete
suae potentiae creata. Ad confirmationem dicitur, quod licet
actu sit nobilis completae formae, non
tamen est nobilis completae rei creatae de
qua est ad propositum. Tertium
est quod omne quod est in eo
dubitatur an omnes bonitates excellentes
sint originaliter a primo, quod non, forte et-
iam nobilis, quia deus est ... quod intelligentia
habet esse forte et anima nobilis ad
genus corporis, dicitur ... natura vero velud
ad speciem, sed istae desiderantes sunt spirituales
formales, ergo nobilitates excellentes, et per quas non
omnes excellens bonitas est a primo. Confirmatur,
quia sit sequitur quod nihil corporis habet
vim effectivam, sed oportet 2um agens esse
separatum; separatum autem impressio operationem animae
vel. Solutio: expresso quod licet excellens
bonitas est simpliciter excellenter forte, oportet quod
sit radius similiter agentis, solum autem
primum est agens simpliciter, ergo etc. Et confirmatur,
quia non sit actio esse in perfectam, eo quod
esse est imperfectissimum nobilitatis, nobilitatem
excellentem si accipiatur ut separata ab
aliis esse autem attribuitur sicut excellens
actus et per quas videtur sequi quod so-
la illa entia quae sunt perfecta in solo
esse participationem producuntur a primo,
puta lapides et mineralia, sed hoc
est absurdum. Per hoc ad obiecta. Ad
primum dicitur quod de huiusmodi nobilibus est
loqui dupliciter. Uno modo ad carnem substantiae
et ypostaticam naturam, sic suae es-
sentiam carnis quod in ea est, et hoc depe-
ndet a primo tamen proprium est omnis substanti-
ae. Alio modo est loquendo de eis secundum esse

in formatis primum quod conceditur ut actus
proportionati suis potentiis / et hoc non prohibet
esse participatum ultimis puta generabilibus
et corruptibilibus per ordinem virtutis talium a-
gentium mediis descendentibus non declara-
re / et probare adaptare non possibile nisi per
modum quasi in tertio huius opusculi est
tactum declarandum / et per istud patet solutio con-
firmationis ¶ Quartum est
quod unumquodque consequitur virtute magis quae
causa relinquat in suo effectu vesti-
giales rationes suarum perfectionum / quod igitur
unumquodque effectus esset vilior ea / cum oppositum
patet per distantiam de homine genito ab homine
/ sicut in univocis effectu unito cum sua
causa necessario relinquitur vestigium sed et
naturalitas suae causae ¶ Et confirmatur
quia effectus non capit a sua causa
quod imitat probam eius / eo quod causa
constituatur in agendo et non delectatur
in sua operatione effectuali sed hoc pro non
videtur ponendus modus huiusdi vesti-
giorum ¶ Solutio / … ea in actu
completum suae actualitatis suae
forte influit in effectum / ut huius anima
ea est quod quantitas talis forte / ut
dicitur in 3o … de … ut dicit
auctor libri causarum quod agens primum
jungitur suo effectui per eius esse et non
per id quod est / modus autem in …
est quod forte causae per potentiam activam
suae … excedit in suae …
… / quod … … recepta in patiente
dicitur vestigium eius ¶ Ad probationem ad obiec-
tionem primam dicendum / quod homo genitus quantum ad
id per quod dependet ab homine generante
… est eo vilior / homo autem
est utique fortior … … …
… … per virtutem generativam ipsius
patris causata / quod utique dicitur ymago
sive exemplum virtutis generativae patris / et a-
… … / Et ab arte …
per modum artificis / in qua … …
… non operantur causae supe-
riores / puta in generatione … / …

dinis … dicitur ex pluralitate suis specialiter …
volente tamen et tandem in fundis semi-
ni / dicendo quasi est primo ¶ Solutio confir-
mationis patet per praedicta //
Voluntas enim extendit ca-
sualitatem ¶ Dubitatur an voluntas primi
sit causa esse et ordinis universorum / quod
quia voluntas primi est omnino uniformis
/ eo quod consequitur modum naturae ipsius primi / sed
ordo consistit in difformitate et in …
… eorum quae ordinantur ¶ Et confirmatur
/ quia … … …
… … in primo / si igitur …
per ordinatur a voluntate eius / sequeretur
quod in primo esset ordo … …
¶ Et per eandem rationem sequeretur / quod in primo
non fuit … et … …
¶ Praeterea voluntas … est tyranno / quia
… lege et ordine …
/ eo cum in regno … liberum
arbitrium tamen … arbitrarius
~~…~~ in quae committunt eo / quae
… ut repletur voluntas quae primum …
eius virtute non habet ordinem ¶ Oppositum
est plato in thimeo et plures auctores
sacrae scripturae ¶ Solutio / licet voluntas primi
quod huiusdi non sit primordialis origo
ordinis / est tamen prius executor or-
dinis ¶ Primum patet … in oppositum adducto
¶ Et confirmatur auctoritate philosophi 3o ethicorum qui
dicit / quod voluntas est directiva finis
consilium autem est eorum quae sunt
ad finem / et consilium est quaedam rectitudo
intellectus … / … … …
ut … per 6 ethicorum … et pru-
dentia in … virtutibus moralibus
… / quod … ea quae sunt ad finem
… a virtute morali dirigit et
~~ordinat~~ ordinat et … eligit
et diiudicat ¶ Secundum patet / quia voluntas
… diiudicata in opus / facere
enim in … in opus est … actus
est ¶ … non obstantibus voluntas
primi est causa esse et ordinis universorum
/ … causa … / … primum sit … agens

perfectissime actualis eo agit per suo
proprium formam et bonitatem in pura ac-
tualitate se habens ita ut exsecuti-
one voluntatis non preveniat consilia-
tio et inventio rationis sed hec tria
prima operis scilicet scientia potentia et voluntas
in eodem indistincte simul stant consilia
et electio in preordinatione rationis
creatorum et in exsequendo habet per-
opus rationis et per voluntatem igitur
suo prius ordine incipit actualis
[illegible] salvis in hiis ubi habent dictam
rationem [illegible] applicatio actio prius de no-
[illegible] a voluntate consilii causa operis prima sit
per ipsam voluntatem immobilitas. per hoc
patet solutio huius obiectionis //

Hic attende quod verum et bonum
et ubi [illegible] verum et bonum pertinet
ad rei naturam et iustum ad actum tamen
quod patet quia bonitas est perfectio finis qui
consistit in operatione naturali rei sed operatio
est ex natura rei ergo et bonitas. sed
verum pertinet ad intellectum etc. eo quod
est proprietas sensibilis que movet in-
tellectum et intellectus est actus est. ergo
verum non pertinet ad naturam. replica teste
Boecio [illegible] dicitur explicatum et di-
stributum per ordinem temporis et causa minis-
terii. sed autem [illegible] dicunt em-
pedocles et forte naturali iustitia
et in hoc approbatur ab apostolo. ergo in-
stum vero pertinet ad rei naturam. Bo-
num vero pertinet ad rei naturam consistit
in eo forte in se perfecto. bonum vero
pertinet ad naturam rei consideratam in eo
finis. ergo hec tria pertinent in primo suc-
cessive operationis. sed iustum pertinet
ad actum eo quod iustificatio est quedam
rectitudo voluntatis [illegible]. Iustum autem
est meritorium ut docuit [illegible] iusti
voluntaria operatio ut vult philosophus 3o ethicorum.
Et eo secta theologorum [illegible]
hoc sumus motum dicunt esse perpetua-
biles quia non sub sunt nec facultati
sed consideratur auctoritate ut nos.

potentia movet. Per hoc ad obiectum
ad primum patet quod sit dicendum. ad 2um videtur
per distinctionem de duplici veritate. quedam enim
veritas est ipsa res secundum formam rati-
tudo et declaratur esse intellectus proposita.
Alia est veritas que est intellectus in virtute
et declaratur procedit obiectum. ad 3um
dicendum quod licet procedunt res per causa
ordinate procedat secundum legem distributionis
iustitie rationis. quia hiis concedit etc.
et vite hiis quedam stamina hiis vero
obsequium non virtutem [illegible] dispo-
tabiles tamen non secundum quod per [illegible]
rei sit actus iustitie. sed committitur
sed secundum quod adsunt. eo quod [illegible]
ut dum secundum additur iustitie di-
minuit [illegible] rei eo quod iusta
secundum proprium eius vite est retributio secundum
meritum ut dicitur epigeneia

Particularis autem assimilatio
dicitur [illegible] assimilatio corporis ad [illegible]
diversificationem nostro distinctionem [illegible]
distantie. patet quia ob hoc nobilitas
sunt [illegible] ut apostolus [illegible]
ergo in descensu non [illegible] nobi-
litatur hoc [illegible] et ut prius
lucebat hodie [illegible] nobilem
vite. et ultra secundum nobilitatem et
[illegible] cum [illegible] distantie resul-
tat nobilitas ipsius esse eo quod
ea est [illegible] simplicior et prior
et [illegible] vita [illegible]
sine [illegible]. Solutio. ex quo dista-
cia est quedam [illegible] eo quod dis-
tantie sunt quedam perfectionis et per [illegible]
radices inequalis propagationis
bonitatis apostolus [illegible]. Per hoc ad obiectum
[illegible] quod [illegible] est
ultra nobilitas [illegible] et vita
[illegible] eo quod et in eis [illegible]
te consideratur [illegible] sopiri
et mortem in operationem ad alias
ut [illegible] docent in illis sibi
dubitat [illegible] esse. Et per hoc quedam
signum est [illegible] ipsius [illegible]

remotionis/ sicut patet de vita in separatione
ad inferiora. Unde cum ea que pertinent
ad intellectum vite corporali quieto cum in-
nocentibus et vigilantibus habent operationes
huius qui in solitudine vite et ... participa-
tionem sunt perfecta. Habent autem suffra-
gia ... quod ... est primum in
compositione id est in perfectis in unoquoque/ eo
quod forma primum vnde compositionis sunt in-
perfectiora secundum philosophum/ esse autem est primum
primum unde compositionis et compositionis omnis
quia esse nobilitatis intelligentie operationi
... eo et propria ... / ergo est ultimum
primum unde perfectionis. Vita autem per-
fectionis accedit illis primum quod sunt
in compositionis vel creationis aliquo ut
... patet cum exemplis esse est ...
... ipsorum substantiarum.

Quedam accipiunt. Dubitatur
an entia primi quidem deficiant substan-
tia actu immobilitate/ mobilitate et
propinquitate potentiarum et operationem/ et
ut dicitur in littera/ quod quia superiores
sibi patiuntur potentiam virtutis in
earum operationum/ et per consequens non diminui-
tur in operationibus suis per actum. Et
confirmatur/ quia omne quod est annichilatur/
eo quod esse cum fundatur in nichilo/ et in
ipso tamen in propria radice/ cum ipsum
aut naliter deficiat redire ad suam
propriam originem. Solutio/ esse primi quidem
minime distat ab ipso ergo magis re-
lucet in eo vestigium primi bonitatis
propter ... causalitatis/ ... aut primi
est pure substantia et in plena actu-
alitate/ ergo primum causatum suscipit esse
per dominium actus super potentiam et opera-
tionem insuper ... ab eo/ nisi quod
stat ... unio primi ... et primis ...
... ad contemplationem.
Entia non ultima ... huius
... ... super actum do-
minium ... in perfectione ... in perfectionem
... ergo quod ... per ...
... optimi/ ut sunt quidem

magis quietatiua tamen ... sunt ...
non .../ ... volens ut esse ...
... sicut esse substantiarum celestium
et istorum omnium ... ex-
quisita. Ad obiectionem/ ad primum dicitur
/ ... subiectum sub ... an-
gelica ... vicissitudine in
cognitione earum ... tamen
... intellecti non habent hoc/ et
... hoc de eis ... / ... primum
... non patiuntur ... intelligendi
et volendi. Ad confirmationem patet solutio
ex ... / quia licet de ...
... / tamen non ...
... in ... super potentiam per-
fectum dominium //

Sed quod hic propositio
dubitatur an prima causa ... no-
bilitatis suo ... substantifi-
cat/ quod ... ut substantificat
nisi in ... et ... hunt
... ... causa non
... habet .../ ergo ut ... sub
stantificat/ ... est ... / minor
declaratur ... illam
propositionem/ omnis causa ... est sua
causa/ ergo ... in ... ponitur
... non habet ... ipso
confirmatur/ quia ... causa ...
... ... ut faciunt
substantias. Solutio/ ...
... propter ... prime
substantificatur/ patet quia dato ...
... causa ... virtus ...
sunt substantia/ ... super
... / quod in ... non
stat ... primum ... per esse-
ntiam a quo ... ... et arte
... dicitur/ ab hoc quod ...
... esse et vivere ... est
/ et ab eo dependens ... et ...
... patet ... in littera/ quia esse vivere
et intelligere dependent a separatis ca-
usis substantialiter/ tunc ... ex ... or-
dinatur non sicut ... ad unum ...

82 ex quo sequitur quod in participante vi-
ta racionale eciam tale ait et sic
id non erit unum aliud secundum rem et
ulteriora ad in propria cepho inducitur
¶ Per hoc ad obiectum ad primum fundamentum hoc
et ad probacionem bene conceditur quod quod
habetur dicitur ipsa realitas in primo secundum
modum essendi que habetur in 2° sed
comprehenditur supereminet et equaliter
secundum modum excellentie primi ¶ Ad confirmacionem
intentum conceditur quia licet 2e cause
non cooperentur ad eius constitucionem eo quod
esse a est natura simplex eius dum
taxat tamen simplicis actionis et
emanacionis soli primo convenit operantur
tamen ad operacionem specialem dictorum per specialem
carum fortitudinem virtute cum bonitas
et eadem sunt esse virtute primi
substantificam distinguit et de-
terminat eam per modum actus et endele-
chie comparati vel comparate ad potenciam for-
malem formabilem / ¶ Explicit 2a
pars incipit 3a / Tertia pars·

S i ex secundo debeat
dubitatur certum fluxus
primi sit emanacio actus ab
actu ¶ Deinde an sit ac-
tus immanens ¶ Deinde an sit prin-
cipiatum ¶ Deinde an soli primo conveniat
et ultimo an sit generacio bonitatis
¶ Arguitur ad primum / videtur quod non potest con-
venit se generatur dando non et rem
per participationibus eam sed hec generacio non
potest intelligi sine eius fluxu ergo
¶ Arguitur ad 2m / videtur etiam quod non quia hec
propositio ab est nota compositionis talis ut
[illegible] dicitur quantum philosophus et maxime
cause efficientes in hoc differens ab
aliis propositionibus et ex quo sed efficiens ex-
trinsece cause extra speciem efficientem
ergo ¶ Arguitur ad 3m / videtur quod quia fluxus
est actus primi principii cum maxime convenit
principiatum eo quod principiatum est constitutus
actus principii ¶ Arguitur ad 4m / videtur
quod non quia primum est singularis speci-
ei alia nulli generaturt maxime status in mole
et modo sed huius / ut dicitur per 12 methaphysice
et 8 physicorum / sed fluxus ubi est mole
et difformitatis sed huius et generabile / ergo
ultimo convenit primo ¶ Arguitur ad ultimum /
videtur quod / quia bonitas effectiva finis
radicatur 3am influencia qua omnia
redeunt ad primum bene exponunt / ergo
primo non conveniret fluxus quod ad eam
generacionem / quod philosophus dicitur mundum
et totam naturam a primo per simplicem
emanacionem fluxisse ¶ Ad hec dicendum
per ordinem ¶ Ad primum / quod vera fluxus est
emanacio actu ab actu / eo quod fluxus
est generacio / et etiam diffusio / solus autem
actus est generalis ergo ¶ Per hoc ad obiectum
dicendum ut propositio dicit / quod apte rei
potest non convenit fluxus sed potius confluxus
/ ut precedentibus sed potius quod accedit / sed tamen
intellectus humanus per vim abstractivam
eius potest intelligere hoc dicitur modo fluxum
[illegible] / abstracta et sine deperdicione ad fluxum
actus / Et hoc secundum rem potest non dici
re fluxus principii / sed de hoc fluxu non
habet non quoniam aliquid rerum logi-
co ¶ Ad 2m dicendum / quod fluxus ut sit
est immediatum fonti suo / eo quod ut
meat inter excelsum bonitatis fontem
et fluxum eius / ergo secundum quod hoc dicitur imma-
nens / non si detur exemplum sed quod
actus excelsus primus sit aliquid nec
quod suum primum quod non est recto verum
non sit differentia sui principii ¶ Per hoc
ad obiectum intentum assumptum / et ad au-
ctoritatem concedimus dicendum quod etiam ~~[illegible] loquitur quorum~~
~~locuti sunt~~ / sic locuti sunt quod quis
loquitur / que vero hec dicuntur sapiunt pau-
ci eruditi sed in primus principiis sunt e-
ducere ¶ Ad 3m dicitur / quod / sed fiat
verbis in modo principii quo dicitur quasi primi
capitum / eo sed aquo principium per se et
in mente capit esse eius / quia omne quod
etiam non principiat influit per modum
cause intrinsece ¶ Per hoc ad obiectum ~~[illegible]~~
~~assumptum~~ dicendum / quod bene probat de principio

causa generis talibus. ¶ Ad quartum dicendum quod
quia fluxus est generatio actus, sed primum est
purissimus actus et summa bonitas, ergo
ei primo et per se convenit fluere. ¶ Ad
obiectum ad dicendum quod immobilitas et uni-
formitas fontis non tollit ab eo
perfectionem fluxus, aut sic omnem talitatem
quia eo fluxus procedit origine potius
in quo est causa omnis diversitatis difformitatis et
inequalitatis, ut talis fluxus necessario
tribuitur et gradatim suscipienti, propter
eo quod nichil per se congruit ei quod
non sit per se eius [illegible] in quantum stat
eius in se [illegible], sed hoc primum non sic influit
ubique et semper, unde [illegible] sed po-
cius ad instar quo lucis solis instan-
tanee et subito implet totum medium
perfecte, ita primum suo [illegible] lumine quod
idem est sibi subito et absque omni
mutatione sui influit omnibus entibus.
Et hoc propter copiam sue fontalis bo-
nitatis. ¶ Ad quintum dicendum quod, ut patet
ex saepe dictis, nam bonitas suo no-
mine importat virtutem diffusivam et
generationalem, dicitur enim ab [illegible]
quod vocare, vocat omnia ad se et [illegible]
, quod testatur Plato in Thimeo dicens, unde
processisse a bonitate primi. ¶ Ad obiectum ad
dicendum quod licet bonitas sit perfectionis finis
sed quod est obiectum perfectum, quietatis desi-
derium in perfecto ad talem finem tende-
ntis. Et sic potissime eius status, tamen
in primo quo ad omne esse eius actu reperitur
in quo principium medium et finis omnibus mo-
dis indeprehensibiliter, ut dicitur quod est alpha
et o, principio omnium, per quem omnia, et in quo
omnia, et eo quod licet talitas primi fortior
est bonitate. ¶ Declaratio primi correlarii
principalis. Circa hoc oritur
quaestio dubia: primum an causae non-
ne actu producere distantes a sua
causa, quod videtur, quia per distanciam [illegible]
quam in eodem sunt in effectibus non potest
distantiae [illegible] effectus ab eius. ¶ Secundum est
an omnis causa agat per informationem, quod videtur,

de causis efficientibus quam non informat,
eo quod informans est actus optimum [illegible]
ut sonat, sed [illegible] est per compositum
hoc quod dico informare. ¶ Tertium est
an sit talitas eorum causarum sub omni
ordine, quod videtur, quia [illegible] est unus [illegible]
effectus [illegible] esse una [illegible] talitas,
sed eorum causae ordinantur in unum quem
est, ut dicitur 2° physicorum, ergo [illegible]
[illegible]. ¶ Quartum est an omne agens
et influens in actu necessario fluit nisi
per se [illegible] formarum influere quando generat
alterum, quod videtur, quia habitus est quo operamur
cum volumus, teste philosopho, ergo ad esse influ-
endo sufficit [illegible] virtute diffusi-
vam per modum habitus et quietis, et tamen per
modum fluxus et vigoris. ¶ Ad primum dicendum
quod, ut patet ex dictis, causae [illegible] est ad
eam esse scilicet aliud, ergo carere separa-
tio de uno in rigorem alietatis et
diversitatis. Sed hoc est distantia procedere,
quod omnis diversitas fundatur in distantia
[illegible] diversa [illegible]. Ita si ponatur
aliqua diversa actu in distantia sive
naturam, sequitur quod in eodem sunt erunt
opposita, scilicet [illegible] et diversitas, di-
co autem sive naturam, quia non intendimus
hic distantiam localem quia est naturalis
[illegible] super [illegible]. ¶ Et quo-
ritur [illegible] quia dicitur
, quod causae est [illegible] agere
, et [illegible] vocat actionem receptam
, fluere autem vocat actionem simpliciter
non receptam ut sic. ¶ Per hoc ad obiectum
eius dicendum [illegible]
[illegible] bene, quod causae [illegible] indep-
[illegible] fonti [illegible] ab eius
constituto, sed ad hoc [illegible]
non [illegible]
ad effectus [illegible]
effectus talis non sit receptus [illegible]
[illegible] receptaculi moduleatur
secundum facultatem recipientis et diversifi-
catur a sua causa ad minus sive
esse, in hoc differens ab actu [illegible]

fontis qui semper manet et sine c-
essatione et sine ce(ssatione). Ad 2m dicen-
dum quod quia omnes forme sunt distin-
guere et separare a 7o metaphysice, id
dicitur agere per informationem quod distinc-
ta influunt bonitatem. tales autem
sunt eorum cause, a quibus non nume-
rantur in rebus talibus cum dicta sunt
cum illis 3o metaphysice. Secus autem est
de fonte primo, quia ubi fons fun-
datur in copia essentialis bonitatis
et perfectionis non limitata, ut
dicitur; si esset limitata esset impedi-
ta. Et per quas differentias in plena po-
testate recipitur influentie, et ideo fluens
est actus omnino indistinctus et unifor-
mis. Et per hoc ad obiectum in principio
dicendum quod agere per informationem intelligitur dicitur
per intimationem virtutis et inclusionem sue.
Et ideo procedit argumentum. Aut per intimationem
virtutis sue distincte tantum non cum
tali [illegible] inclinata suscipien-
ti [illegible] influencia aut non. Et hoc modo
intelligitur quod deus est. Sed quod omnia
agit per informationem. Ut verum in potentia
in possibilitate [illegible] materie [illegible] corporis
forme et est [illegible] distinctionibus, quia
[illegible] distinctio in [illegible], et ex-
[illegible] distinguitur
per hoc quod sunt aliquid suscipiens
[illegible] influentia aliarum causarum et pro-
hibens diffusionem ulteriorem. Et est
[illegible] signans et [illegible]
esse constitutum per ipsa. Ad 3m di-
cendum [illegible] a 2o metaphysice non su-
fficit [illegible] ordine causarum in-
[illegible] in singulis causis, quia quan-
do sunt unita aut analoga sunt
causa omnis [illegible]. Et sic fit
per ea quod dicitur in libro. Ad obiectum dicendum
quod licet probat unitatem [illegible] causarum
ad effectum relatarum, sed non probat
unitatem [illegible] causarum inter
se, nisi forte sine ad hoc quod funda-
[illegible] causarum talitatibus respectu per quod

essentie quo earum fundamentum subsi-
stit et substantificatur. Et hoc non est
[illegible] fontalis inquantum in dubitabiliter
unitur ut dicitur in libro. Ad
3m dicendum quod licet nichil dat alicui quod
non perficiat nisi ipso sine [illegible]
in donis [illegible] ad receptum, eo quod [illegible]
dans digniori respectu ut dicitur. Ergo
cum ipso perhabet formam sui effectus
in ipso. Et hoc sive comparetur cum ipso
loquimur ad effectum sibi proportionatum
sive comparetur cum ipso primum ad effectum
sibi proportionatum et cum in actu per [illegible]
nobilitate sui effectus in actu in actu
[illegible] quod suscipitur ab effectu.
Et hoc est quod volunt dicere stoici
quod movens ad prius movet se ipsum
in forma mobilis procedens ad mobile
prius fontaliter fluit in movente. Et
ibidem [illegible] in pluribus modificatur
per virtutem actionem agentis sine quod de
actio, in mobili vero per virtutem passi-
vam [illegible] sine quod dicitur passio.
Ibi vide quod actio formaliter est
in agente et materialiter in patiente, eo
quod pluribus [illegible] in [illegible] susceptus est
et materialiter diffusus solum est in patien-
te. In agente autem solum est fontaliter
et per modum actus. Et per quod vide po-
sitio quod [illegible]: omne movens ad [illegible]
movet se ipsum [illegible] eandem
ergo idem est in actu et in potentia. Et [illegible]
[illegible] intentio [illegible] theoc-
[illegible] theologus [illegible]
dicit: omne [illegible] seipsam
movere [illegible] seipsam velle [illegible]
Et per hoc ad obiectum dicendum quod [illegible]
quod [illegible] operatur [illegible] volumus
et ideo si voluntas abesset deficeret
actio. Hoc est quod [illegible] quod dicit
in 2o topicorum, quod contingit plura
[illegible] unum [illegible], quia [illegible]
non est actus [illegible], ad
hoc autem ut respondeatur [illegible].
[illegible] ad formam speculationis

ut prius obiectum gratiis ad quorum optatur
volutus et benivolentia studiosi / sicut
etiam dicit philosophus 2° de anima / quod forma est sic
actus quod quod prius sicut 2us et sicut
est in potentia talis qualis quod sic est
in actu ¶ Declaracio 3ii correlarii

¶ Dubitatur primo utrum fluxus formarum
hic dicitur sequitur non impedita concitabilitate
/ quod non / de fluentibus comparatur quomodo
/ ubi omnia fluunt / et ideo videtur si non
fluunt exprimens quod hic concitabilitate
... ¶ Ad hoc est dicendum quod / quia fluxus est
diffusio ubertatis et exuberantie for-
malis ut sanctus doctor in corporalibus / ergo
ad in quo non est bonitas exube-
rantie non fluit per se / tale autem non
sit nisi ... agendo prius fluentis
... eloquendo / ipsa ubique stantis
sub actu effectum prius dicentis
... tribuit sibi participatis prius
fluxus ¶ Ad obiectum dicendum quod bene ... -
dit ... conscibilitatem
bilitatis / quinimo concitabilitas prima quaeri-
ci ut est radius solis in fluentis
et per quod ut est in transfatum et
per ... sui fontis
a quo dependet quo ad esse et ...
ad totum ... / non obstat tamen
quod ad ... habeat in se et per se
virtute concitabile / sicut est videre de
formis et aliis causis agentibus /

¶ 2° dubitatur an primum in essendo
sit ultimum in subsistendo / quod non / quia
prima materia et creatura est prima in
subsistendo probo quod primo recipit esse
per modum subiecti et ... prima in
essendo ¶ Ad hoc dicendum quod ... quod
prius subsistatur quod est materia
ut dicit augustinus est creata prius ut et
per quod ... est ultimum / ita ut
dicatur a philosopho subitissimum ¶ Confirmatur
... quod dicitur est actus procedens per
... / ergo prima potest est
per ultimum actum / et per quod id quod
... actum diffusum in prima

prius est primum in subsistendo ... potest / et
ultimum in essendo ... actus / ¶ Ad obiectum
dicendum primo ... / ita licet prima in
... sit prima in subsistendo / tamen haec prima-
tas fundatur in coordinacionem ... non
prius actu / et ideo est quodammodo ... /
Quod autem hic dicitur ... de-
finite fundata in ... potest quod
est omnino ... actum et per quod :.
coordinatio ... ¶ Dubitatur
3° / an omne suscipiens ... recipit
fluxum susceptum / ut hic dicitur / et ...
dicitur in 1a propositione ... in alio
/ quod non / per ... de genere quod est scibile
... ¶ et tamen non ...
fluxum ... / primo ... ¶ Et
confirmatur / de ente quod est concitabi-
lis ambitus / et ... dicit primum ... fun-
damentale et ... nobilitatem
... / Esse enim ... est per ...
... Et recipit in formarum ... bo-
nitatis / hic dicitur autem informatio est
in ente per modum ... suscipientis ...
¶ Ad hoc dicendum quod sit ... suscipi-
ens ut est sub recepto colligens
in se bonitatem recepti / ¶ Talis autem
collectio est quaedam ... recepti
Et per quod fit ... declarantes
prius / quod est ... potissime per-
... illius principii ... ipsa
... subiecte actum / hoc
autem est ... ¶ Ad obiectum dicendum
/ quod genus et ens non sunt ... sub-
ordinata formarum ... agentibus dis-
tinguntur / sed potius ... ut
radius ... substantificatis ipsa / ad
instar quo lumen solis substantifi-
cat formales essentias colorum
/ et ideo non dicitur ... formarum ... et
... dictat formarum ... et
... quod non impedit propositum

¶ Declaracio 6ti correlarii
Dubitatur an stet simplicitas ... ad ... a primo absque ... pro-
ductorum et ... / quod non / quia ...

e ea oio in actu nedum bonitatis
fontalis sed talis ergo cum perfectas
actus sit diffundere et communicare sicut
84 intensant se communicat per virtutem fon-
talem ita per virtutem talem sed diffusio
virtutis talis primi est creatio ergo
ipse creat et rebus esse producit alioquin
esse otiosum quod non permittit pri-
tas sue actualis Secundo sicut
dicitur in libro de causis commento quia
creatio est diffusio virtutis active pur
formata secundum exigentiam potentie ordi-
nate primi qui procedit distribuen-
do divinas donationes iuxta capaci-
tates rerum Ordo autem iste defi-
citur in omnibus quoniam fundatur
in plurimum processio fore totius pro-
pa. omnis mundi in tempore hic plurimus
[illegible] in diversis gradibus distantie et
propterea ut accidit in facto esse et non
in genere fieri sed conservatio fundatur
in plurimum bonitatis primi conservatis
ut est in ipso fieri et non in facto
esse ita cum prima causa sit in mobilis
complacentie in manutenendo res ab eo
productas non quasi intelligentis
extensionem se extendit super omnem
[illegible] nec per principia sue probe virtutis
et operationis intimando primis consti-
tuentibus res ab eo productas virtute
in molem conservandi illud esse productum
potuisse in hiis que sola creatione et
efficacia omnipotentis processionis sic in
esse venit in illis actus oio
fuit ponitur [illegible] eam ad productionem
eius que fuit simplicitas unitatis
et simplicitas invariabilitatis eius
secus est de hiis que esse acceperunt
per generationem naturalem in illis esse pro-
ductum non conservatur nisi quod ad tem-
pus s. ad latitudinem periodi celestis
in predicte generationem et corruptionem [illegible]
pro proportionatur actum prime [illegible]
et propterea [illegible] ipsi ad corruptionem
eius que fuit mobilitas contingentia

temporalitas Tertio ad obiectum dicitur per
intemporatorem [illegible] quia actio talis
primi secundum conditionem perfecte actualis non est
proportionata capaciti rerum ut est na-
ta generari super res. Et propterea non
necessitat rei productionem Unde si ne-
cessitate rerum productionem eam duidum
fuisset infinitum mundi creati et preter
ordo omnium entium eo quod infinita
causa ordine et [illegible] apte rei co-
[illegible] tendunt cum possibilibus quod
implicat contradictionem ergo sit [illegible] esse [illegible]
in modo ut capte rei ut capte dei
sed cum actus non diffundat se nisi
in perfecte fontis aqua [illegible] causse datur
virtus influendi et communicandi non [illegible]
sequitur prima causa est purus actus
ergo ipse se communicat communicative fontali primi
quod apud theologos dicitur manutenentia
sempiterna cum dicat omnes res v-
niversitatis entium in nihil rediret nisi
manum omnipotentis dei teneretur
Ephesios autem dicitur copiosa primi
communicabilitas formata amore opta-
si et zelo Et propterea summa bonitate
ut dicit p. in epistola quam scripsit de
universitate entium primi Ex hoc patet
cum plurimus sit in distans a suo
fonte secundum quod hic dicitur quod res a primo
creata conservatur est eam in ipso ma-
nere et sic verificatur sermones
theologorum dicentium quod omnia sunt
in deo et ipse in omnibus ipse in se per
virtutis sue creatorem et sibe ex-
clusionem et nos in eo sicut in fon-
te eius copiosa bonitas esse nostrum
conservat et manutenet ne per male-
ficium potentie trahatur ad annihi-
lationem Ex quo patet quod [illegible] intimius
est unionem rei create quam prima eius
essentia eo quod illa nichil influunt
nisi [illegible] et [illegible] virtute
primi [illegible] cuius est dare operari
constituti resolutionem per hoc quod omne
compositum secundum quod hic dicitur [illegible] est eo

q p(ri)ma (com)posita posita sut ex se / et p-
p(ri)am nata sut r(espect)u o(mn)i(um) ad ip(s)a originem
p(ro)p(ri)a s(ecundu)m ad u(nu)m / et act(us) ad p(ro)p(ri)u(m) actu(m)

Ex declaracio (con)c(lusio)nis correlarij

Dicit(ur) an o(mn)e fluens s(ecundu)m q(uod) h(uius)mo(d)i sit idem
s(ecundu)m (essenti)a(m) et e(ss)e / et eo v(er)isimilius sit
simul s(ecundu)m suu(m) e(ss)e // q(uo)d Ad p(ri)m(um)
d(icendu)m q(uod) / q(uia) fluens p(ot)e(st) q(ua)ndam alietate(m)
s(ecundu)m mod(um) (essen)di / s(ed) alietas modor(um)
(essentia)lium diversificat et (com)ponit ip(su)m
e(ss)e / ut ex sup(er)ius disputat(is) liquet / Et
(con)firmat(ur) / q(uia) si fluens s(ecundu)m q(uod) h(uius)mo(d)i remanet
i(n) simplicitate, tunc e(ss)et ibi ordo / sicut
e(st) ordo int(er) p(ri)m(u)m fontale fluens et
(con)tinens / ita v(idetu)r h(ab)uit inde e(ss)e (con)dicio-
nis (essentia)les diversitas / q(uod) mag(is) a-
... i(n)tendi h(ab)uit (essentia)les quibus
(con)tentu(m) est fluens et no(n) p(ri)m(u)m fontale /
fluens e(ni)m recipit ad ... p(ri)m(um)
fontale ... id fontale p(ri)m(u)m est
i(m)mune ¶ P(ro)p(ri)o militat ... p(ro)pt(er)
... / (con)firmat(ur) / ... no(n) (con)venit
fluens p(ro)p(ri)e loquendo / ut p(atet) ex dict(is) / s(ed)
h(oc) e(st) p(ri)m(u)m (com)posit(um) / cu(m) ip(s)u(m) sit 2a
i(n) or(din)e entiu(m) / et in 2o (com)po(siti)o h(ab)eat
origine(m) et(iam) i(n) p(ri)mo / ut vult Dionisius
/ ergo id q(uo)d p(ro)venit ... et po(ster)ius p(ro)venit
(com)po(siti)one et p(er) q(ui)b(us) manet simul
¶ Quantu(m) ad 2m / v(idetu)r q(uod) / ... s(ecundu)m
Thoc dicit / (essenti)a p(ar)ticipat e(ss)e / o(mn)e
aut ... teste Boecio i(n) suis Ebdo-
madibus aliud h(abe)t q(uod) e(st) et e(ss)e / et p(er) quod
... est ¶ (Con)firmat(ur) / q(uia) (essenti)a est aqua
fluit e(ss)e / ergo bonitas (essenti)e ... e(st)
p(ar)ticipac(i)one ... ad id ... i(n)fluit
e(ss)e / alioqui videt(ur) i(n)fluere et i(n)...
et sine or(din)e ¶ In opp(ositu)m / sunt ea que
p(ro)ximis dicta sunt / circa 2m ... / ... p(ro)p(ter)
/ q(uo)d q(uo)d recipit(ur) i(n) a(liqu)o et ¶ (Con)firmat(ur) p(ro)bacione /
q(uia) (essenti)a est origo ip(si)us e(ss)e / o(mn)e (com)positu(m)
p(ar)ticipat e(ss)e / ergo si (essenti)a e(ss)et (com)posita
... ei(us) e(ss)et p(ri)or et p(ri)or ¶ P(ro) ...
ad ob(iect)a ... sil ... / q(uia) l(ice)t fluxus
pot(est) alietate(m) i(n) modis (essen)di / t(ame)n h(ab)et
alietas no(n) (con)venit talit(er) / nisi

accipia(n)t fluxus ut p(ro)ximus p(ro)cessioni
/ s(ed) ... (con)t(ra)ria r(aci)o(n)e(m) nost(ra)m di-
v(er)sos modos intell(igen)di / s(ecundu)m quos signi-
ficat(ur) mod(us) fluentis p(ri)m(u)m verbalit(er)
/ et mod(us) (essentia)l(i)s p(ri)m(u)m fontalis nota(tu)r
Et q(uo)d addebat(ur) / de r(aci)o(n)e p(ri)m(u)m fluentis
ad id ... est sit ... / s(ecundu)m r(aci)o(n)em
accipiente p(ri)m(u)m fontale p(ri)mo modo p(ri)or
Et fluens p(ri)mo modo ... q(uia) sunt sine
or(din)e ... rei / eo q(uod) sine distancia
/ ordo aut(em) notat forma(m) (re)lacionis
... distingu(en)c(i)e ab(s)tracte ¶ Ad obi(ectum) ...
p(ar)tis ... / ... sunt thoc / nisi
fortasse velit ... (essen)d(i) acci(pi)e
... / ... id ... notat
q(uo)d ens / Ens aut(em) ... fatur
p(ro) id q(uo)d dico q(uod) e / e(ss)e aut(em) ... te-
ste Boecio e(ss)e p(ar)ticipat / Et si l(ice)t
no(n) significet(ur) p(er) mod(um) p(ar)ticipantis
in h(oc) ... sunt ... / ...
... et id ... intell(e)ctus entitatis
et ... concreti et abstracti / sit
(essenti)e et e(ss)e est v(er)us (essentia)l(i)s intell(e)ctus
/ ... modus intell(igen)di h(ab)uit inde sit
aliq(ui)s / et si hoc moderet(ur) ... thoc
... cu(m) eo ¶ Ad (con)firmacio(nem)
/ ... / ... causa e ... p(ar)ticip(ati)o
adherens cause agenti / et eo efficiens
p(ote)st ... sic ... bonit(atis) sue ... finaliter ...
... causaliter / s(ed) ... est de causa
formali ... bonitate ei(us) i(n) ...
fontis ... causalite(r) / q(uia) hoc
est ... ad ...

Quia supra et cetera

Dicit(ur) ... q(uod) p(ri)m(u)m p(ri)n-
cipiat ... i(n) ...
e(ss)e agens / sc(ilicet) ... esse
in eo sit i(n) effectu formali et finali
/ q(uia) ... ea potius e(ss)e ...
s(ecundu)m ... talem (con)firmat(ur)
q(uia) aut(em) ... i(n) p(ri)mo ... et lo-
calit(er) ... et ... s(ecundu)m no(n)
p(ote)st dici / cu(m) p(ri)m(u)m sit ... et
... q(uia) ... Nec 2m p(ote)st dici

~~sumpsit primum~~ / quia quidquid est in primo est inter ipsum / et totum universi creatorem
85 Solutio / omnia esse in ipso non interest per exclusionem respectivam causam aliorum / tamen dicatur in se absolute / secundum ipsum / per ipsum et in ipso esse omnia / sed interest adiunctionem fontalem / quia per ipsum stabat omnibus prius et in existentia manutenet et continet / quia ne in nichilum redigatur
hec autem virtus fontalis est bonitatis triplex causa / Et per hoc ideo modus qui continet dicitur omnia esse in ipso ¶ Et per hoc ad obiectionem ad primum dicendum / quamvis quedam sunt ab ipso causaliter producta / tamen hoc non impedit quin omnia sint in ipso / sicut in fonte cuius celestis bonitas ea continet et conservat ¶ Ad secundum dicendum / quod quantum habet secundum virtutis extensionem secundum virtutis extensionem sicut secundum suc substantie continentiam et ideo non valet obiectio ¶ Robur primum sumitur

Dubitatur / an fluxus causalitatis sit dictaret redundantia / et superfluens liberalitas bonitatis fontalis primi / Quod sic / quia sit quamvis corporis sive celestis in genere principii sive in genere principii participaret esse et bonitatem celestis a primo de se non est opus et in nichilum vertibile / ut ista patet in essentiis et formis eius / quod si participaverunt esse non celestium fluerent et diffunderent se in substantie perfectione
In contrarium / quia dicunt philosophi naturales sibi et medici / quod celestia continentur tota in qualibet specie / dicunt quod philosophi primi et theologi / sicut vite rationalis puta animam esse totam in toto et totum in qualibet parte / sed per necessarium erit verum / sed hoc dici forte non certum fluere ¶ Solutio / secundum supra dicta fluere est substantia atque fontis / ubi vero fecunditas autem fontis est gratia non impedita creaturis non opinio fore recepta / tamen itaque quamvis corporis sit dependens a primo / ideo secundum se causat conducere fontis / et per consequens atque / Et istud continet rebus omnibus in illa poterit / Et per hoc ad obiectionem ad primum dicendum / perfectior corporum quare / quidquid enim ab eo extrahat ipsa dependet in rem unde et per hoc mediatis actum celestis forme non est esse / sed bene concedunt quod forma dependet a quo tamen a fonte in unitate ei virtute effluxionem / et ideo forma causata de se non habet nisi colligere bonitatem per redundantiam in ea est esse potentia formalis ipsum sub quo diffundit se stabilis in perfectionem suorum principiorum ¶ Et per hoc patet solutio aliorum inductorum / licet enim celestia quamvis tota in totum in qualibet se / sed tamen hoc non sit per celestium diffusionem sed per esse potentiam ipsius / quare quod dicitur per ordinationem quod est potentia et continet ad esse specie / Similiter dicendum de anima / quod celestia licet sint partibus suis corporis sit distributa / tamen non secundum se sed per esse potentiam quod secundum certe celestia / sic celestia non dicitur per se secundum certe celestia sunt magis in separabile coherentia corporis / secundum autem primum secundum id quod est et secundum eius essentiam est ubique et semper ¶ Robur

2 Dubitatur utrum ponentes in universitate entium creatorum negant pluralitatem et ordinem entium / Quod sic / quia ponere hoc dici infinita entia non coordinata / quod enim autem partibus ea esse plura et infinita / non concurrunt aliquo modo / eo quod equalis nichil est quam nisi nomine sunt finium sed sequitur / tamen non habeat analogiam ad invicem sed puram disparationem ¶ Et contra quia inter duo equivoca non stat ad unum primum / eo quod ideo equivoca respiciunt et sine ordine ut sonat nomen equivoci / modo deus est aut quod omnis inter duo finita est ordinata ad unum primum
¶ Solutio ut patet in littera ¶ Et contra expressione numerum et ordinem numerorum cum est nisi memoralia significatum

diu͂ti͡f mu͂atorꝝ / oi͡s at diu͂tas
fluit ab vni͡te gra ẏc ne oi͡s
cuꝫ / et ꝑ quod finita sut qꝫ in
diu͂ te sut acta / no cuꝫ pt ee
ꝙ aliq̄ pcedat ab aliq̄ ordine ꝑ-
mensa cũ ꝓfectas meis no fluere
nisi ꝑ modũ vestigij ¶ ꝓptea diu͂-
sitas opo͡z ꝗ decipi͡ti ꝑuatie eiꝰ ꝯ-
cepiꝫ dictoꝝ / ut pꝫ ex supꝫ dictis
ut vult arꝫ 10 metc / sꝫ oi͡s ꝑ-
ma͡o cepte hitꝫ ꝑfiti ı ea ꝓcurit
sunt / aoq̄ oi͡s eet ꝑpdꝫ cuppoi
ı hit͡u ꝓiꝰ actu ut poꝝ ¶ Exqui-
etate at or͡mis vͤe pꝫ / qꝛ ordo
est for̄ rlatia ambieꝫ ordia͡tia
tarꝫ hꝫ oi͡s cuꝫ / eo ꝙ ꝓra cõma ꝛ-
latonis sut fi depedẽ ꝛlatie
fi dico ceteris / ꝫo sꝫ ꝙ quis
ordi͡ta ut fat finita / ꝫo oppoꝫ
ꝓup posito ı finito demit ordo
et plualitas ¶ ꝑ ꝫo ad obã dĩ
/ ꝙ ut do ꝓquota necesso finita
est / sꝫ qꝛ hꝫ dĩ ꝓquo aut fuudr
ı diu͂te ex geng / aut ı diu͂te ꝓl
t͡s zꝰ maiꝰ est / ꝙ finita ẽ ꝑ-
forma iꝫ ꝓl / si ex geng fuit
ꝓpa ꝑ quarũ mũ ꝓpiutorꝫ / aut
si ꝓta sit diu͂sorꝫ morꝫ stat
finitas ꝓorꝫ ad mũ 10 ꝫene͡morꝫ
et iꝫ ide ꝓfer͡z auc͡te phi ꝑmo
ꝓꝫsteoꝫ / ꝓuꝫ hꝫ mo statu ıꝑdi-
cat et sbrꝫ ıd ı ꝑursu ꝑ iꝫ
decorsu ı uestigat ¶ Et ad id
qꝫ addebat / de equo ꝓpitu ẽno-
rorꝫ ab vno ꝑmo / ıntimeꝫ est
et ad ıstatia devute nois dĩ
/ ꝙ het vtꝫ rfcuda est ad ꝓpaꝫ
vocem ꝓ ꝑrima ¶ Robur 3ꝫ
du͡z / an causa ꝓptutã careat ı me͡tꝫ
ad effectũ ꝓportõꝫ ratio a͡usa ꝓpus
ab eo / ꝙ ꝑ ꝑ ıstatia d'ma nobili
ꝗ ı celo fat v͡tꝫ ꝓpositu semp
moues 8. phirꝫ / et sꝫ ẽ ꝑu͡ꝫ ef-
fectꝫ et ꝓptu͡m vite celestis ¶ Et
ꝓfer͡z / ꝑ ıstatia de ee formalis

ı choatõis / quo ma est ı ꝑo hꝫ
ad 8 metc / illud cuꝫ ꝓbat vͤe
est roꝫ scrali ꝗ hꝫ ıtbesioꝫ cau-
se agetis et est d' ıntegr͡te ceꝫ͡te
nẽ phite ¶ ꝓptea vniusꝫ causa
hꝫ efꝰ sibi ı me͡te correndẽte
/ sꝫ oıꝫ eꝰ carꝫ ẽ vnꝫ ꝓis efꝫ
2o phirꝫ / ꝫo ad ıꝰ simile cause
hut ı mediã ꝓporꝫ ¶ Et ꝓfer͡z au-
rtote phi ıꝫ / distiguet modos
vniꝫsꝫ cause ꝫ ꝓpiꝰ et loqui-
quũ ¶ Solutõ / rnca͡ ut ca ꝓp-
tutã suo efti pt ee caꝫ / ıllet
ad ꝑꝫ remotũ ı me͡tu hꝫ or-
diu͂te / ordiuꝫ dico ı ana͡a
efꝫ ad suã caꝫ fudatu ¶ ꝑmu
pꝫ / qꝛ het est ꝫra ꝓbalis ~~infer~~
cause ꝓptute ata ı supra 2o
phirꝫ / et ab eo dat͡z sibi nomẽ
quo dici͡z ꝓptuta et ꝫ ꝑiusera
¶ 2ꝰ pꝫ / qꝛ si efꝫ ꝓpact͡z ad
vni͡u sibi causarꝫ ı ueine͡z ꝓuꝫ
ı me͡te referri ad maꝫ ꝑ hac
ad forma ꝑ hac ad causã age-
te ꝑ quã ad causã finalez
ꝑ qua ꝓiꝰ maꝫ ꝓpa visior est
poc ꝙ actu / eo ꝙ de n͡lo ẽ et
ı mediu͂ vtet͡z nisi maꝰ ꝓpo͡tis
tenet͡z ¶ Et ho ꝫꝫ põ ı mediaꝫ
ꝛsperit actu ı formatẽ cu quo
fat hꝫ ad ꝙ actu ꝓptute for-
mite qui ẽ actꝫ agentis ¶ ꝑ ꝫo
ad obã adꝑꝰ dĩ / ꝙ ꝫo vbu
phi ẽ sane intꝫdꝫ ut intꝫgaꝫ
ꝓporcoꝫ motoris et mobilis fa-
ce quodã 3ꝰ / qꝫ ut dr mouens
ut mole cuꝫ / sꝫ mouens semp
moues ıꝑꝰ ꝓiꝰ vnã ꝑte circu-
pices motu ꝓiꝰ aliã ꝑte / de quo
ı ꝓsꝫ ꝓpꝫsita fiet ꝑstãto ¶ Ad
ꝓfer͡z dĩ / ꝙ vtꝫ forma seu
ro scralis ꝓꝰ ad ~~oꝫ~~ viu͂ effic
ẽ cept ꝓbale roꝫ nẽ hus roꝫ
ı stutui vestigalis ꝛputatis caꝫ
agẽte ¶ ad aliud dbiꝫ dicẽdũ

quod bene verum est / quia licet causa in intellectu
respiciat effectum eius proprium puta causa
86 efficiens proportionem effectum continuum
primo causalia / sed hoc quoddam divinum est respectu
de effectu deducto generis et ope cor-
poralis / hec cum sit hoc etiam in
intellectu secundum analogiam proprie facultatis
unum respicit hoc quod ad / scilicet id per
quod est hoc quod id aequo est causa
aequo est quod id per quod est hoc

¶ Robur quarti / Contra / an flu-
xus secundus ad primum sit equus // Quod non / quia
fluxus secundus non est nisi redun-
dantia et exuberantia fluxus primi /
ergo se habet ad fluxum primi ut idem
ad seipsum repetitum et replicatum
in quo non potest fundari pu-
ra equatio / sed potius analogia
ordinis / ¶ Dubitatur 2o
an soli primo competat esse fluere
/ quod non / quia sicut fluit in comparatione
individuorum et non per esse eius pertinet /
cum partes formales sit in ea creata /
ita ut dicatur athoma et individuis
/ ergo videtur quod generabilitas speciei sit esse
et generis / quia unaquaeque causa generat se
per influentiam atque [illegible] eius causalis qui
est esse / sed idem est esse ipsi esse non di-
ferens nisi solo / ergo videtur quod licet
[illegible] fluxus secundum eius esse habeat
hec dicta in fluxu non tamen secundum modum
esse qui est primo fontalis / et
ut ad verum sit dicere si fluxus
forme create esset pertinens tunc sequitur
quod dicere videtur generans esse actua
non apta constitutione esse forma
quod generabile cum actus non sit substantie con-
stitutivus sed potius eius / ¶ Dubi-
tatur 3o / an generabile dicere et scire sit
unica essentia / quod non / quia aut esset una
secundum actum / aut secundum potentiam non primum / quia
plurificata est secundum actum in pluribus
individuis 2c / et eis correspondet di-
versi esse sicut concepit (†ita) 10 methaphysice
dicat primo intellectus quod [struck through]

et esse extra intellectum dicere / sed unitas secundum ac-
tum in pluribus est in actuali intellectu / Si
ergo dicitur 2m / cum primo sit radix in
perfectionibus / ab ea non debet similiter re-
moveri denotatio unitatis / ¶ Ad hec
dicendum per ordinem / Ad primum quod sit primum
sibi equivocum est 2is ut exemplum dictis
loquitur / ita et secundum virtute et operatione
eius / cum hec omnia indepth fieri sibi secundum
testimonium philosophi 11o methaphysice / ¶ Ad hoc ad
obiectum dicendum quod licet fluxus 2i non est
fluxus primi repetitum in identitate / sed
in diversitate quanta opposite 2i / sequitur
lumine eius fluxus primi obnubilatur
et degenerat in naturam alienam / salva-
tur tamen [illegible] aliqua imitatio secundum
superius habita / ¶ Ad 2m dicendum quod sicut
licet primum est fons infinite bonitatis
Modo si quisquam non bonitas sua esset
finita / aut hoc esset a seipso / aut
ab alio / non ab alio / cum sit primum
nec a seipso / quia sic esset aliquo modo
repugnante et finali / et terminaret excluderetur
super simplicitatem eius / ergo quod
primum secundum totam essentiam eius modo
intellectuali fluxum infinitum extendit
se super omnem naturam / non tamen
intellectus huius divisio per modum di-
mensionis dispositione rationis in ter-
ritorium corporis quod primum dicitur esse corpus
sicut intelligitur huius diversi extensio per
mensionem / nec ob hoc [illegible] sequitur
dicatur omnia esse plena dijs / sed integras
perfectionem eius virtutis et simplicitatis /
cum sit in omnibus creaturis ad plenum
non posset recipere nisi quantum dis-
posita ad invicem secundum fluxum lucis so-
laris in tritantem in toto emisferio / sup-
posito quod lux solis sit una secundum solis
/ et non videatur dimensio / ut patet
in partibus / ita quod ad sue propinquitatis
nubibus progressum eius / et cum sit
ibi maneat exclusa per tale me-
dium [illegible] diafonitas situm intellectus
fluxus sui ad universe creature perfectionem

¶ Ad obiectum dicendum quod licet intelligentia esse eius
potentiam fluit et ideo per eius essentiam / cum
scheat essentia in corpore ad modum potentie
immobilis stantis et quiescentis ad primum /
ut dicitur in glosa sed hoc verum est / quod essentia
non dicitur per eius esse potentiam
ad dispositionem formalem / sed potius secundum totum
eius esse potentiam salvatur in illo … di-
cto / Et ideo dicunt philosophi theologi-
zantes / quod illa unitas superior inter
omnes formas est perfectissima / quia eius
unitas virtute unitatis se unitat abs-
que dispositione sue potentie / Unde enim
unitas que est eius virtute unitatis / et ideo
unitas super magis similis est unitati
primi quam forma ulla ¶ Ad aliud
dicendum / quod per illud verificatur esse et essentiam
esse realiter idem / tamen essentia non fluit
sed esse quod quidem esse nominat formalem
potentiam essentie / unde in commento sexte
quod pagina dicebatur / quod dicit totum
actum / Ita dicimus est totum potentiam / et
formale / et effectum / Et secundum est eius eorum
unitate cum suis partibus / licet non correspon-
deat eis unum primarium receptum / Secundum
vero totum aliquid unitate est cum suis parti-
bus / receptum est de anima separata ad vocis
eius hoc habet aliquid quanto minus ¶ Ad
tertium dicendum / dicendum est quod / sed modo est
ut prius / unde sunt accidentia eorum dicentes
et sensum esse eadem essentia / sed sunt eadem
secundum essentiam / ita quod dimensio corporis non
cadit sub eis non esse sed super-
esse quod acceptum per modum …
… prius constituit eius in … dicentes
et in … sensum ¶ Et ad obiectum dicendum
/ quod hic est unitas secundum actum non …
sed prius est secundum potentiam non unitate / sed
forte quod hic dicitur … ut phi-
bet … secundum … philosophi …
philosophorum ¶ Robur quinti
dicitur an omne agens secundum quod huiusmodi sit
simplex / ut colligitur ex commento / quod … est
aliqua actio … ut vult …
distinguens … actione simplice

et compositio ¶ Confirmatur / quia nulla corporis
est pure simplex secundum quam / sed operatio
unitate rei modificatur secundum condi-
tionem sui agentis / ergo … est
contra ¶ Ad oppositum non potest esse compositio
… simplicior et nobilior
actu … / sed actio … unitatis
… aut … stat in compositione
/ ergo et actio … qui dicitur operatio ¶ Ad oppositum
nulla corporis agit per suam essentiam
/ sed actio simplex est actio per essentiam /
¶ Responsio … est hoc quod unum … agit
ut habet esse formalis prius / sed omne
tale est simplex secundum essentiam et esse
ut prius dictum est / ergo et actio eius
¶ Solutio / Dicendum est actio duplex
que est manifestationis formalis secundum quod huiusmodi
/ et hec est simplex / ut est actio qua
rem qua unitat se per … unitate
di multa esse / et … ut stat
… agentis et … in
… / et … ut
stant … sue formalis composita-
sis / que est … / Dicendum simplex
eo quod … radice compositionis que
est … vel … / Alia actio est
manifestationis … et effectus
agentis / et hec est … actus
et … sunt … modis idem
et … actu … formaliter
… / et hoc … non
nisi … aut … actus
et … in … condi-
tionis … in natura … ut
prius dictum est necessario …
… ad
… ¶ Aliud confirmatur
per ea quod … dicunt sunt …
in … hec accepte in
esse simplex … sunt una
et eadem et simplex secundum essentiam et
esse diffusio / sed secundum quod habet esse
in fluxu et processionis / sic secunda et
tertia que substantificant et formant
actione … in natura …

et adventicie sunt, verum sibi agentes
et ob id non preoccupat aliquam acti-
onem sive sicut hic dicitur. Ad primo ad
obiecta patet quod sit dictum sunt inde

87

De exitu principiorum

Dubitatur an potentia et actus re-
ducuntur ad eandem originem
effectivam. Quod sic, quia oppositorum
opposite sunt cause; potentia et actus sunt
opposita; ergo etc. Et confirmatur, quia si sic,
tunc omnis diversitas fundetur in potentia,
quam esset origo diversitatis; quod videtur
repugnare sue unitissime simplicitati
que in divinitate vestigiatur non relucet.
Solutio sit: tamen ad partem tamen
[illegible] propter quod origo potentie est vita primi
obducta nube privationis progressu
eorum in regionem distantie actus; actus
vero in mente et in distantia fluit
primo. Ex hoc patet solutio. Ad primum dicitur
quod bene concludit de causis proximis.
Ad secundum dicendum quod vestigium primi re-
lucet in potentia sicut propter sue necessitatis
[illegible] sicut procedit sit coincidata
est in mente primi ante eius conditionem
tamen susceptibile actus. Deinde
dubitatur an tunc actionis sit
hoc aliquid. Quod sic, quia totum in textu posi-
ta; quod non sit, quia simplicissimi a-
gentis actio est simplicissima, et per-
quod tunc eius erit simplex et [illegible]
hoc aliquid est contra; ergo. Solutio sit: in
substantiis corporalibus accidens est cau-
sa [illegible] in simplicitate ipsius esse
quod nominat actum substantie de esse
[illegible] eius subsistentis; sed actus
[illegible] non subsistit in se [illegible]
[illegible] non [illegible] sed potius
[illegible] proprie [illegible] et potentia. Ad
obiectum in oppositum adductum dicendum quod bene
concludit de actione simplici et imme-
diata aut de eius in mente actionis
primi, que eius est actus; sed quod hic de-
[illegible] actio [illegible] in hoc tamen
in [illegible] stat oppositum [illegible]

Circa hoc oritur igitur
questio an omnis actus subsistens sit
incommunicabilis et singularis de se. Quod sic,
dicitur [illegible] quod est actus [illegible] et
tamen unitum in membris corporis
humani communicabilis. Et confirmatur,
quia omnis talis actus est infinitus
et per quod in se sui ipsius diffusivus.
Solutio sit: eo quod substantia
est [illegible] sibi; quod si esset communicabile
[illegible] ulterius subiectis, et hoc abiret
in infinitum descendendo, eo quod non esset
devenire ad ultimum subiectum; quod tamen
esse communicabile sui ipsius sicut quod ipsius com-
municabile forte; immo si subiectum sicut quod hic dicitur
[illegible] esset, id quod perfectissima
sortitur ratione subiecti, sic in infinitum
subiectum esset magis communicabile quod
est absurdum. Ad obiectum ad primum
dicendum quod anima rationalis non est substantia
suppositatum in se ipsa designata
sed dumtaxat singularis substantie
forte cum licet derogetur communicationi sui
in partibus subiectis, tamen non prohibetur
[illegible] in partes integrales; immo
omnis forma que est perfectio totius
in se [illegible] et in virtute perfectionis
communicata. Ad secundum dicitur quod
sed bene concedit, ergo in se sui ipsius
communicativus. Sed circa hoc surgit
dubitatio gravior: an omnis ac-
tus subsistens sit infinitus. Quod sic,
quia [illegible] subsistere est [illegible] communica-
[illegible] concedit [illegible] ergo est finitus.
Solutio sit: quia dato opposito quod sit
sit finitus, scilicet quod bombas eius
[illegible] est [illegible] opposito impedi-
ta aut in [illegible] et per quod non sub-
sistat in se. Confirmatur, quia omnis actus
sicut hic dicitur est sui ipsius diffusivus;
si ergo in se ipso subsistet, fluit et
diffundit se in se ipso; sed sicut
non potest esse diffusionis et [illegible]
[illegible] repugnantia oppositionis, ergo est infinitus.
Ad obiectum, conceditur in [illegible] ubi primum

substantie et essentie ponunt in
una et sunt diversa ¶ Dubitatur
utrum affirmatio precedat
negationem / quod non / quia repugnat intentioni
ad presens concepte sub inceptu affirmationis
quam negationis / potissime in hiis
que concernunt sua esse in actu processe-
runt ¶ Ad hoc respondetur quod ens est primum
compre(?)hensibile ut ex parte processit in
actu / ut autem notat Commentator
ordinis / origo est a ordinatum / qui ne-
gatio a affirmatione / et propter quod a
individuatione verum fuit dicere modo
non est ¶ Respondetur / potentia substinetur et
precedit actum agentis eductivum
ex ipsa actu / et propter quod videtur prius dicere
/ aut saltem non secundum id quod inferetur
in littera / ergo actus sunt precedit potentiam
¶ Solutio / est duplex ordo / realis et
rationis / et in primo affirmatio precedit
negationem / eo quod ordo iste dictitat
in ea potest fundari / tunc hic ordo sit
secundum realis quam positiva et affirma-
tiva sequuntur suam substantiam naturam / secundo prece-
dit obiecto / eo quod ratio diversa ad
opus rationis accipit esse ut con-
ductum ex negatione sua in affirmationem
sive non ponens ordine cuius sunt
ad non esse / ex quo totum rationis
suscipit genus quod ordo iste est
in entitate / tamen aut in nichilo
apte rei secundum sua ratione id est tamen potest
supponi in respectu substantie / sic semper prevenit
exemplarum per modo volunt in aliquibus
absque ipsius mutatione tali ¶ Ad
secundum obiectum dicendum / quod potentia separata sub-
sistere non potest et ideo non potest precedere / quia
sunt separata precedentes omne actum quam
nimo probabiliter actus agentis sus-
tentetur et ideo ratio in littera adducta
est vera ¶ Sed superest
determinare ¶ Dubitatur / an
potentia et actus in fluxu sunt solum
capaces ordinis rationis ¶ Et an in pre-
ssione potentia et actus tale sortiuntur
distinctionem ¶ Et an actus sit radix
unitatis / potentia vero diversitatis ¶ An etiam
potentia in re creata sit radix annichi-
lationis / tamen sit origo naturalis
desiderii quo omnia appetunt bonum
et permanere ¶ Ad primum quod non ad primum
/ quia in distincta sunt entia et esse non
potest ratio distinguere / sed in fluxu quibus
sunt indistincta sunt entia et esse
ergo ¶ Praeterea / actus et potentia ratione cuius po-
nunt tamen distinctionem perfecti et imperfecti
secundum hoc non variant semper / et propter quod
natura / ergo in processu actus et potentia ma-
nent indivisi substantiam ¶ Praeterea / for-
ma sive actus est principium continuabilitatis /
et propter quod pluralitatis / sed cum continuabile
plurificabile est / ergo non est radix
unitatis / immo potius materia quam non
sit principium indivisibilitatis et singularita-
tis est unitatis materialis quam materia
est ¶ Praeterea / sit potentia ubique est per-
mixta privatio in tuto / aliquo quod
res creata gratia ipsius non dicetur
nata redire in nichilum / eo quod cum
aliorum queratur ex eius natura queri
ei inesse ¶ Solutio dicendum quod sit
sic de duabus interceptis ¶ Ad obiectum
ad primum / intuendum quod / non enim
sunt sua entia et esse prout stare
diverse virtutes sua potentiam / quam quando
secundum dicte ad actum rationis in antea
illud sunt / sic est de potentia et
actu quod in prima origine fluxus
corporum imbibuntur sibi differentes vir-
tutes quibus actus natus est se di-
ffundere / potentia nata suscipere vel
sustinere / et non considerato ad has vir-
tutes / licet in distincte sunt
actuantur in fluxu apte rei di-
stinctionem tamen accipiunt rationem /
¶ Ad secundum hoc assumptum / quia potentia
et actus natura sponsi / sed tamen ponuntur in
sic analogum non est verum immo
sit ponunt diversum genus modo / sic
est videre de substantia et accidente

que constat eius velut perfectum et
imperfectum cum quo dicitur. Ad 2m
inducitur quando dicitur hoc consonantias
88 fundatur in certis et neccessariis proportionibus
numeralibus quantitatibus non solum eius
excessum quo ponitur in actione vali-
ditatem nisi per proportionem dearticulationem et
salvatur non illa consonantie simplicitas
et unitas nisi contrarie consistentis sic nec-
gationis autem est in quantum quod idem sit
primum in coordinatione et ultimus est
cum primum in coordinationibus sicut potentia eius
sublimia sunt accepta. Ultimus autem
ita est per potentiam sive dissonans quod ei
non convenit simpliciter sed decretate per
corporeitate. Verum non est in quantum
quod idem sicut diversa quod in eo sunt sit
dissonorum causa. Et philosophus patet solutio. Ad-
volumus consistens ut patet infra. Ad
obiectum autem dicendum per intemporum quod
et ad probationem dicendum quod sicut et con-
trarias quibus primum respiciunt prima
in natura et contrarium ea sunt ei quante
non quia res creata contrarie actus re-
spiciunt sicut actus quod est quod preparata
sibi dicendo extre potentie respiciunt. Sicut
nichil quod sicut ordinationis
cessit omnia creata. Et ideo quia res
creata nata est annichilari et na-
ta est semper vivat permanere per ad
et aliud ut patet satis ex sepe superius
dimissis. Et sic solvuntur rationes facte.

Quod circa exitum
dubitatur contra hanc tractatum
transumptio an in constitutione
colorum necessario vincat natura
perspicui terminati super lumine. Quod videtur quia
color est proprium obiectum visus. Sed intra
immutat visum quod sunt lucida et
splendida in quibus sinceritas lucis
vincit naturam perspicui terminati. Et
teste philosopho in libro de sensu et sensato
omnia corpora colorem participant. Quedam
sunt corpora lucida autem que non pa-
tiuntur per generationem in perspicuis et celestia

sicut per quos mixtionis naturales perspicuitatis
cum opacitate. Et per quos videtur quod esse
coloris sit quedam consultatio lucis.
Solutio. Ex quo obiectum a toto suo genere
debet esse proportionatum potentie ita quod
per presentiam eius potentia delectabitur re-
ficiatur et in salvatur armonia sui
organi. Ex philosopho cum teste philosopho in 10
ethicorum consurgit delectatio. Quod obiectum
vincatur sive proportione potentie. Sed color est
proprium obiectum visus. Ergo ratio coloris
sit ea que salvat armoniam et com-
mensurationem proportionis oculi. Hec autem
non sunt lucida ut patet. Unde splen-
dida eo quod oculus quamvis sunt splendi-
dum et lucidum et diu fixus in ipsum
patitur resolutionem ab excellentia lucis
dicantur in gustu de corporibus. Ergo quod in
constitutione coloris non dominatur lumine
si cum sit. Unde sicut quod ipsum presuppo-
nere omnia constituta in esse visibili
per dominium lucis caderat sub genere
coloris. Et certe eius contrarium. Quod est factum
media color est in 2a specie qualitatis sple-
dor in prima et lux in 2a. Ad obiectum
ad primum dicendum quod vincit in immutat visum
sicut commensuratione potentiam non eo nisi co-
lor sicut propria species coloris considerata
eo quod ipse solus salvat proportione
potentie non obiectum. Sed tamen aliud quod continens
visum immutat per quamdam imitationem
dici colorata. Et hoc notat philosophus cum dicit
quodammodo omnia corpora colorem participare
ut adducit 2a ratio. Deinde
dubitatur an in anima
se habeat intrinsecum potentialiter ut perspi-
cuum et intrinsecum agens ut sol. Sine
lumine quod sunt ab uno in alterum in
rerum fluxu consideratione ut lux recepta
receptum in eo ut splendor vel in-
nuit proportio posita in textu. Quod videtur
quia perspicuum et lux unique convenit
in nondecenter sublimis. Sit intrinsecum potentialiter
et intrinsecum agens. Confirmatur quia sicut e-
adem potentia sicut idem esse habet subordi-
natas

posse/ primam causam secundum esse eius intellectualis/ sed
subordinatio potentiarum arguit subordinationem
principiorum/ prima autem essentialia activa cum com-
prehendunt se invicem secundum actum et
potentiam non habent aliquem ordinem essentialem
secundum rem/ licet forte bene secundum rationem/ ¶ Specta-
ta tamen activa ratione in qua intellectum creato-
rum sit ultima/ videtur quod in ea sit intellectua-
litatis principium ultimatum/ et per consequens non
conveniet ei intellectus agens ¶ Ad hec
dicendum/ quod propositio inducta bene est/ et experientia
naturarum docet/ quod forma creata non habet esse
universalitatis secundum actum in intellectu quousque/ oportet
quod in ipso intellectu sit aliquid quod ei conferat
ipsum vertere respectum/ et sit ad hoc ei gr-
atia quo suscipitur universaliter/ et sine eius
individuationibus/ Et propter hoc est intellectus agens
/ cuius intellectus possibilis/ ut prius dictum quod ibi
idem sit agens habendi universalitatem respectus
et impetere in propositione simul est in actu et
potentia ut prius dictum/ quod forma ad esse universalis
deducta fulsiat separatum/ tamen id habet
quod habet universaliter sit intellectuale/ et per consequens de-
bilius quam esse reale quod habet in propria ra-
dice eius/ sed non subsistit secundum esse
sine proprie radice/ ut dicendum videtur argu-
mentis quibus videtur per prius in propositione
in contrarium/ ergo a causa non fulsiat separatum
secundum esse eius intellectuale/ erit ergo aliquod
de necessitate intellectum ut in quo universalis
susceptiva sine dilatatione/ et hoc est
ut perspicuum/ eo quod visibilia pura in esse
abstractionis per lumine corporale videtur
diffunduntur per omne spatium perspicui
/ quia non in omni quod est in quo iunguntur agens
primum/ et patiens ultimum/ forma ab agente
creata secundum naturam prius est in influxu-
mento quam recipiatur in influxu ultimo
/ ergo forma intellectualis ab intellectu
agente procedens secundum actum in esse huius
ut videtur fluit et dominatur sub esse s-
plendoris atque procedit ad informandum
intellectum possibilem ¶ Ex quo patet di-
stinctio intellectus in agente forte possibile
et in effectu/ duo cum communiter sunt se-

habentia ut agens et patiens/ et id quod
se habet ut lumen est intellectus formalis/ quod
vero ut splendor intellectus in effectum/
de aliis non est quibus intellectus per quos dei-
iabitur ¶ Per hoc ad obiectum ad primum dicendum
quod bene arguit/ quod non est ordo nec de-
pendentia/ sed hoc non obstante stat ad
hec propositio ¶ Propositio cum est proprius habitus dicendo
plurium ad diversa vel ad unum
ut habetur per primum Thopicorum/ ¶ Ad secundum
dicendum/ quod prima essentialia activa sunt
invicem subordinata/ sed potentia et actus
subordinantur/ et actus precedit potentiam
ad quem ordinem non philosophi notave-
runt quod est et quo est/ quia sunt ele-
menta compositionis omnis activi principii agentis
et possibilis/ ut videbatur Albertus in tractatu
suo de origine anime ¶ Ad ultimum concedendum
/ quod est ultima in quo intellectum lumine
intellectuale intellectus perparatum/ quia
ipsa est ultima intellectualis/ sed quia in ea incipit
multiplicitas et vilitas ut nec intel-
ligibilis ubi desinat virtus intellectualis
/ ideo in ea per influentiam prime cause
resultat virtus activa intellectus
¶ Vel ut quod respicit ea que nata sunt
intelligibiliter formari per intellectua
propter quorum in speciali subsistit ei
receptio capax ¶ Vel omnium intelligibilium
que creantur de necessitate quod intellectuat
necesse et hanc necessitate anime congruente sunt
et ponuntur scilicet intellectus agens et possibilis

6 Dubitatur an intellectus
possibilis sit locus/ et specierum intelligibilium

/ quod non sit locus/ quia locus est una de-
terminatio individuantibus/ quod non per-
mittitur universalitate in suscepto/ sed forme
universales sunt in intellectu possibili ¶ Contrarium
/ quia eo in loco sunt duo scilicet esse
continuum conservatio locati materia-
li/ et utrumque formalis quid erat lo-
cato secundum quam locatum conservatur in
suo esse conformali/ aut ergo intellectus
possibilis quaerit causam materialis loci/ aut
formalis non secundum/ quia sic intellectus pos-

tiaret et finiet intellectum / et ideo ergo
/ licet tamen oportet dicere quomodo intellectum non
quia intellectus possibilis comparatur ad intelligibile
89 in eo receptum ut potentia ad actum
/ et confusum ad distinctum / perfectibile
ad perfectum / sed ut est generatum in se
in aliquo inhaeret suam perfectionem / sed
ergo omne dans formam dat generationem
secundum formam quae secundum generationem consequitur
tica / non videtur intellectus esse species / eo
quod species est formata / intellectus
autem possibilis in se consideratus est ut potentia
formabilis / ob id enim possibilis est nomi-
natus teste philosopho 3o de anima. Confirmatur
per exemplum eodem loco dicente / quod intellectus
possibilis est sicut tabula rasa in qua
nihil est depictum / et ideo videtur
magis assimilari materiae quam speciei /
Solutio / intellectus possibilis dicitur
locus et species ut intelligibilium. Locus
in quantum per virtutem suam recipit / quod ad
instar corporis primi in quantum habet omnia
intelligibilia per continentiam licet necessa-
rio ab intellectu agente per influentias
ab eodem fluentes ad corpora intelligibilium
in formarum generationes propter intelligibilia.
Et certe propterea / quod assimilatur loco secundum utrum-
que potentiam eius videlicet quia est ab ...
locatum et formale quod est per virtutem
locato conservandum in specie generatum.
Et hoc ad obiectum. Ad primum dicendum / philosophus
intelligit de loco proprio et cetera quae / intellectus
autem possibilis est loco quia in eo
quod per eandem potentiam capax est plurium
intelligibilium / sicut locus quia est plurium
locatorum. Et per quod dicitur
/ quod potentia intellectus possibilis non est materia
/ eo quod per unam potentiam ipsa materia non
est capax nisi unius formae. Ad
aliud dicendum / quod esse in conspectibus
quae ... possibilis per quandam proportionem
corporum abstractorum / quod enim in corpo-
ralibus facit moles in spiritualibus
facit potestas / et sic conceptos in
corporalibus et spiritualibus dicuntur abstractis

/ et licet intellectus possibilis similetur intelli-
gibili quoad confusionem sive intellectus / tamen
fruitur ab ipso ... possibili quoad esse
et modum intendendi / Unde recipitur
ad modum recipientis in intellectu eius
tamen teste philosopho 3o de anima dicente
/ lapis non est in anima sed species lapi-
dis. Sed licet utrumque formatur in-
tellectus possibilis sit confusa et generat
... quod comparatur ad unum intelligibile
sicut habet ut distinguibile ad distinguen-
tes / tamen lumen intelligentiae agentis
sibi tributum est quod in pluribus creatis
per quandam generalitatem inhaeret sibi secundum
... virtutes locales / et est simile
de caelo quod licet sit in distinctam
nobilitatis caelestis secundum naturam princi-
pata et secundum perfectae essentiae / est tamen
virtualiter ... in eo quod est primo
rerum causatarum secundum ... / Sed ...
dicitur sed exemplum / eo quod ... lucificat
... quantum sic ... intelligibile in
forma habitus intelligibilis / et ... ergo con-
stituunt intellectum in esse speciei duo ...
... / quia ... secundum esse licet alter secundum
virtutem et ... primum dicitur species ...
... speciem species / Confirmatur cum intelligibili
in eo recepto secundum modum et ...
tendi quod ... sicut habet ut possibilis
est per talem collationem sit unum ipsius
intelligibile / ita ut unum sint in esse
intellectus / quia ad modum sicut plu-
ra in ... unum in forma ...
speciei quae est totum esse quod in
corpore sit intellectus possibilis per esse perfectum
sive intellectus sit forma et species omnium
intelligibilium in eo susceptorum. Philosophus
ad obiectum quod habent parte ad primum dicendum
/ quod species dicitur actu ... secundum actum
... secundum potentiam / et primo est generatio
omnis formae informis dicitur species / sicut
... dicitur de forma perfecta / quod est species ...
... et ... forma formata secundum ...
per ... et ... dicitur species / sed ...
... composite ... dicitur species /

tiarum specierum cum sit potentia quedam ha-
bitu omnes suas species abiciens
et est sue species / ambiens in pro-
prietate sue formis potentis ¶ Et
tunc dicit / quod intellectus formis presentes
dicit species intellectum / sicut iam intentio-
num species quia formis informis dicit
species / sed intellectus potest dici capitur
tamen ut est eius statum adeptus
et sic se habet ut species possibiles / Ad
ut est in statum adeptus et perfectus
quidem cum intellectu agente / et tunc
est sic sicut forma ¶ Et hec patet solu-
cio omnis in parte / sed moderanda est
in similitudine inducta de tabula ra-
sa / quia tunc rasura tabule non
inchoat literas in ea depingendas
/ sed est quedam separatio materialis per
quam aptificatur certa ad susci-
piendum impressiones scribentis / intellectus
vero possibilis habet apud se impressiones
aliquas per quam natura est perfecta
formatur sicut species habitus et simila-
ria / et ideo prius supius inducta
est ex perfectione est magis quenimus
¶ Exhinc itaque specificatur
¶ Dubitatur an in anima sit precedens eius gua-
bilia et corruptibilia / quod non / quia philosophus di-
cit primo physicorum / quod anima non est
mortificatis et passionibus / tamen cum
separatum possit esse rei materialis / ho-
minem oportet / si precedit ipse ¶ Du-
bitatur an totum precedat actus
sed totum cum parte eius / quod
quia cum est in suam totius quoniam
patet comparatio totius ad partem ¶ Du-
bitatur 3º an eternitas
concludat omnes accidentes / quod / quia
eternitas comprehendit omnem perfectione-
ne dicitur prius sed 2am / sed actus non
sue perfectiones salte 2e gradus ¶ Du-
bitatur quarto / an propria realitas
substantialis presupponit omne principium substantie / quod
per prius dicte / cogitabilibus / quod patet
primo quando species / et 2º in dividuis

¶ Dubitatur quinto / an actus
in separatis consequatur potentia speciei es-
se dicta propter suam materiam / quod non
hoc patet plures asserentes saltem sicut
primum et 3m modos eius ¶ Et confirmatur
/ quia eternitas est actus in separatis / et
sic indebita est materia sui substantie non
causatur ex vulneratione quod ostendit
¶ Ad primum horum dicendum quod / ut dicitur
in receptum ¶ Ad obiectum dicendum / quod verum
est nunquam materiam habuisse esse separatum
ut habitum fore hic esse in
adeptis sue substantie manente / sed quod
est sustinens receptiones impressio-
num et innovationem perfectionum et
corporum substantialis esse corpus quod materia
est per se / et tamen nichil manet ab in-
itio usque ad finem cum tamen
res substantia innovatur quantum in
ista parte esse dicitur fiat ¶ Ad
2m dicendum quod ut dicitur ¶ Ad
obiectum dicendum per distinctionem / dicit omnis to-
tum in eo quod est tale * per virtutem
/ et materialis facultatem compresionem / et
deinde procedit obiectum de 2º non /
eo quod primo deum est simul sicut certa
non derogat copiam potentie ¶ Ad
3m dicendum / quod sic ideo actus est non
defectivus si comparetur ad perfecta
potentia eius a quibus habet suam rationem
comparationem / sed in eterno nichil est in-
perfectum ut sicut esse ut rationem
comparationem ¶ Et ideo ad obiectum dicendum
/ quod perfectione 2am ponere est unum cum
prima arguit imperfectione ut in
qua ille perfectiones sunt / licet
bonitates illarum perfectionum simpliciter
arguant perfectione / unde in re cre-
ata hec perfectiones active sunt
in una et divisive / et cum unumquodque
perfectione rei indicant / infimo
autem eterno sunt ipse ab se uno
et divisive modo simpliciter non est
in primo certum et nullo accidente
¶ Ad quartum dicendum / quod / ut dicunt

* pro integrum separatum abstracte et in id quod est tale

in textu. Ad obiectum dicendum quod licet
quandoque ~~forma est~~ primo in se speci-
tamen substantia eius propter quod suum magis sum-
90 mum / tamen sit tunc in eis in individuo
saltem aliquid substantie talis speciei in
quo species ipsa habeat latitudinem
sue continue / Et explicabitur for-
te de accidentibus manentibus eisdem in
generato et corrupto / sicut est videre
de caritate in vivo et mortuo /
de quantitate forma corporis / et de motu cadentis
de corpore / supposito quod in instanti moriatur /
illi autem hypothesi stante motus
manet idem et non interruptus /
et tamen substantia eius variatur de
specie in speciem / Ad hoc dicendum quod
circa figuram et quantitatem motus
manet eadem in generato et co-
rrupto secundum numerum sed speciem / tan-
tum sicut in corpore vero rebus informata
hiis accidentibus redderetur in individuo esse indi-
viduum / sunt ad esse speciei tunc per-
veniret hiis omnia accidentia eo quod con-
comitantur naturam quae est ex ratione
speciei / De casu autem cadentis / id
non fere dicendum / licet sit idem mo-
tus in specie / non tamen in numero / et sunt
sicut uni eius gradus / et excessus
velocitatis in casu post mortem
et ante cum quandoque fuerat ibidem
virtus vitae communis tenebat ple-
no dominio propter quod tardior
velocitas eius remissior causatur
in descendendo quod post mortem eo
quod hiis virtus communis plene
dominabatur. Ad ultimum dicendum
/ quod loquendo de materia propria in
qua tamen in proprio substantia habet esse
/ haec cum apparatur per dicta prima
efficiens huius accidentis in illa materia
Et hoc ad obiectum secundum sit per solutio-
nem .i. articulum de substantia quae
Ad primum dicendum / quod propria hiis non sunt
propria sunt quomodo sunt accidentia saltem
respectu speciei / aut ad ad / aut

genus / De natura autem accidentis inseparabilis
est suo subiecto inseparabiliter inherere praeter
/ etiam in individuo sive speciei quod inse-
parabiliter concomitatur sicut est videre de
nigredine corvi albedine cigni et
nivis. Ex hiis equidem
Dubitatur utrum ex hoc quod accidens non
est causa per se quiditatis nobilitatis
rationem propria subsistentia / quod non / quia
subsistentia a qua sunt origine et
entitas ab actu / non videtur non esse
in quantum / quod careat per se nobilitate actus
habeat nobilitatem potentie eo quod actus est
potentia dignior et nobilior potentia. Et confirmatur
quia subsistentia est de genere imperfectionis
cum sit extra potentiam / ergo videtur propria
esse et per se querere accidenti quod ens
est de genere imperfectionis. Solutio /
hec ratione propria subsistentie est in
se habere tamen latitudinis sue naturae / sed
accidentibus non potest esse hiis / sed propter
imperfectionem sue substantialitatis sit prima quae
est infinita et increata secundo intuitu
per quem dictatur propria quiditas
rei ergo a maiori secundo excluditur / quod
non deficiet latitudinem naturae rei
nobilitatis propter suam intentionem / in simplice
cum est quod aliquid attingat in se-
ipso tamen rationem talis secundo caucius
propriae certum. Ad hoc ad obiectum dicendum
ad primum patet in eodem genere / sic enim
natura perfecta in actu substantificatur
per posse teste Avicenna in tractatu suo
de substantia orbis. Ad secundum intimatur
quod / quia si ponatur in forma cum pa-
logismum fiet oppositum affirmans
in 2a forma // Ad rationem obiectionem dicendum
quod accidentibus fluunt a substantia non solum a vir-
tute actus in principio potentie stante
sed apparentius in potentia substantiae per principia
/ et ideo in perfecto accidentis in duobus
nobilitas consistit scilicet in ea quantum ad
actum et in subsistentia quantum ad formam
et ideo sicut mediat a substantia esse-
ntia / sic et subsistentia //

Ne vagitas sermonis
dicitur utrum accidens comprehendens se
speciem ipse / videtur quod non / quia
species non concedit tale accidens
secundum naturam et causam / consequens est quod ponitur
ipse per unitatem ponitur tale accidens / contra
aut sic se habet / quod posito uno ponitur
et reliquum per legem unitatis sive sibi naturam
Ad hoc est dicendum / quod species habet duplex
esse / scilicet esse ratione realitatis / et esse ipse
essentialiter / et primo modo secundum ipse sensum sicut
in individuo in quo habet esse continue secundum se
et ideo concessum est speciei et incommutabiliter
quoad se esse / ad obiectum dicendum / quod sicut bene
secundum hominem / ergo quidam homo vage / ita bene
secundum hominem / ergo unus homo / sed hec illatio est in malo
et in forma / quia universale ipsum non in mas-
culine speciei secundum id esse absolutum quod ponitur
in individuo / quod non secundum esse quod habet in
individuo saltem vago / illa in individuo
non vago sive duorum esse speciei / quod quod
ipsum redditur perpetuum et immortale
et toti [illegible] totum locum / et
contra naturam individuatorum / per quod supponitur
non similitudo bene convenit corruptibile
/ et in accidente ipso sive duo esse / secundum
esse tantum / quod quod dependet ab
individuo vago secundum unitatem speciei et in
separabiliter concreatum ipsum / et esse naturalis
inherentie / quod quod dependet ab individuo
vago secundum unitatem naturae quae est radix
singularis / et hoc corrumpitur et desinit
esse in quantum ipso parte et cetera secundum
speciem ipse ut patet ad hoc esse per legem
necessitatis secundum speciem / Sed hic con-
surgit dubium consequens de specie / nam
cum videtur habere duplex esse / quoddam
et ratione realitatis / et separatum procedens
secundum tempus / Ad hoc dicendum / quod species
secundum esse quodlibet habet in se ipsum et ratione
sue continue in individuo / sed potius atti-
git rationem sue naturae in hoc quod influit
se in individuum per reparationem secundum quem
modum potest esse natura et causa ipso in-
dividuo / et non efficitur temporalis / nisi secundum

modum eius in quo est ipsum autem secundum
unitatem sue naturae efficitur temporale
quantum ad eius inherentiam realem
/ et ideo sequitur hunc modum considerando
Ad secundum autem dicto / dubitatur
an accidens quotiens
mortem signum secundum possit absque interpretatione
subiecti / quod non / quia postquam secundum esse ordi-
nale claudit ipse prius / accidens est
posterius substantia secundum ordinem cum [illegible]
/ ergo Solutio / accidens duplex habet
esse / scilicet passionis quod communiter significat
/ et esse speciei vel quod sive coor-
dinationis / et primo modo consuevit obiecto
Nam sic habet interpretationem quod esse
fluit a principiis / secundo subiecti esse in [illegible]
ipse secundum modum dicendi per se secundum quod
primum non dependet a subiecto / sed eiusdem
accidens comparatur ad substantiam sicut primum
ad secundum / non unitas concedit obiecto
/ quod accidens in abstracto sumptum et secundum
unitatem coordinationis dependet a subiecto
/ et ideo unitas sue realitatis non potest
hoc capi sive actuali sive poten-
tiali ad substantiam / nam per [illegible]
modum sumendi abstractum quod oritur
a modo intelligendi esse coordinationis
accidentis per relationem ad primum eius for-
mata non [illegible] passionem generationis
ad primum effectum quod quidem prius
operatur hoc abstractum intellectus
agentis ut dicitur in libro
Ad tertium dicto quod esse / dubitatur
utrum forma accidentalis sit in medio
respectivo sive in subiecto / quod non / quod sic
quia efficit ipsum per denominationem hu-
mani / ut dicitur alibi in libro de homine
/ et consequenter / quia omne quod est / aut est
substantia / aut accidens / et sic accidens medio
habet inherere / aliquid esset substantia / per
se cum comparatione existentie aliquid subiecti
Item est in eo ut in deferente / quod
in hoc distinguitur a subiecto / quod
ipsum non retinet susceptum / sed
ulterius mandat alteri per modum

in sacramenti / sed esse in deferente est esse
91 in subiecto secundum sententiam henrici de ma-
llinis in hac parte albertum corrige-
tis / licet verum concludat / et cum
ergo unum quidem sit esse quod huiusmodi forme
sunt in medio ut in deferente / sed
ergo hoc non sit quod infunditur ab
alto / sed non esse in eo ut in subiecto
[illegible] secundum cum deferens in virtute rei
est subiectum ¶ Solutio / medium deferens
intentionis [illegible] formarum dicitur
consideratur / Formam secundum potentiam perspicui
et materiam secundum potentiam subiecti cui in-
heret talis perspicuitatis / et propterea
est locus lucis et omnium intentionum
quarum lumen formativum est ypostasis
/ et hoc huiusmodi intentiones sunt in
eo / non ut in subiecto / sed ut species fo-
ntis lucidi in regione sue diffu-
sionis / et hoc considerant albertus,
cum huiusmodi formas intentionales dicit
esse in medio ut deferente etiam ut
in subiecto / secundo vero modo non dicitur posse per-
spicuum / sed secundum perspicuitatem et secundum situm
/ eo quod aer et aqua et ignis sunt
perspicua / terra vero situata / et quidem hoc
modo [illegible] perspicuum dicitur esse forma
specialis et in subiecto capitur materialiter et
ut in situ capitur potius materialis / in perspi-
cuo vero per modum ut in subiecto capitur
[illegible] et ut in deferente capitur
potius formalis / Et hoc modo stat
positio henrici de mallinis
¶ Ex hiis patet fideliter intuenti
has duas positiones et consistit du-
plex esse forme specifice materiale per
quod inheret / Formale per quod
se diffundit quod ambe sunt vere
et concordes / et hoc secundo accipitur
ab alberto in libro de homine / per hoc ad
obiecta patet solutio / ex posita in corpore
Talia proprietatibus dubitatur
utrum forma intentionalis aliquid
efficiat in eo in quo est // [illegible] de
albedine apparente in sacramento altaris

in se aliquod afficeret id in quo est videtur
actus in deo / In oppositum est hoc quod dicitur
est / medium deferens lucidum
per esse intentionis respectu ¶ Solutio
videtur in sola non facultate non
est formam habere tante simplicitatis
sui esse ut fulciat se ipsam / ideo
egent subsistentia in alio et per istud
hoc videtur de forma accidentali / et
ideo si posito huiusmodi forma intentionalis esse
[illegible] accidentis per [illegible] egeret alio
et in quo sit / propter si sibi substa-
tamento [illegible] super naturale sui
subiecti influencia ut sit in consecratione
corporis dominici / tunc deus dans for-
mam dat quam formam eandem /
virtute sua naturaliter sustentatur huiusmodi
actibus sine subiecto / si tunc forma
intentionalis ponatur procedere
directe [illegible] / pro hoc quod est
radius quidem spiritualis [illegible] a sole
qui est fons omnis corporalis illu-
strationis non ponatur huiusmodi forma
tamen dependens ab eo a quo est prima
dependentia sine [illegible] et caret
inherentia / patet in hoc diverso [illegible]
[illegible] quod huiusmodi accidentis in [illegible]
rum informatarum / sed [illegible]
est per [illegible] emanationis [illegible]
[illegible] expressioni et / ideo et
huiusmodi forma intentionalis non potest [illegible]
habere esse simpliciter emanationis [illegible]
[illegible] esse eius duplicatum est [illegible]
[illegible] [illegible] tamen forma et [illegible]
illius a quo abstracta est tamen
naturalis / et [illegible] sit [illegible] pervenit
accidenti naturaliter ita ut et [illegible]
eius quod est inherere / [illegible] vero [illegible]
naturam eget aliquo in quo sit sub-
iective nisi per [illegible] naturalis potius sustine-
tur / Et quia hoc [illegible] in accidente
sacramentali / ideo nec facultate nec adeo
dilatetur ut veritas fidei remittatur
et ne pie aures catholicorum offe-
dantur / per constanti tenendum est / quod huiusmodi

ann^a salt^r q^l ad ee silimis su-
stetant^r diuina v^tute / licet no
sit multu i tali / ut dicitur
in textu eius in ee fluent p^m
sub^is / qsidearet hg^di subsistencia
carere / et^o directe ut fidei
q^{ti}uing / ut phie / et m^l concordia
alti ^{ct}iua tu a^ib phus catholi-
cis meding tali mo / Pro ho
ad obi^m an op^{el} adducta / p^z qd
sit dd / P^{ro} q^a op^{el} vo dicat / q^r uic
du affi^r p forma i iecol^e s^m
ppcte agentes in tli forma ite-
tione / ita ut iformis visibg p
mediu intecte^r diffusus est
virtus iformadi me^{el} tamq^r ge
sibi s^m q^{de} lucs ¶ Ex dicts / for-
te multa videnti^r i tenebris
i^{rm}ibg recipi^r forma i iecto-
nalis siue affectione lucidi / ergo
me^{el} in quo diffundi^r forma
visi^t no afficit^r q^{te} lucs / Et
q^{fr} / autē phi 2° d^e aīa dicēs
/ q^r ssi^{le} pse est quod p ppa eius
speciem et na^z natu ē ee ca hs^i
diffusio^s qua intecto eius i um-
tat sensum et p quo no fat hoc
v^tute lucs / Ad h^o dd / q^r i uec-
ra ex quo i iecto visi^t no mt-
tiplicat se in meo ^{ns}i s^m q^r
h^t actione simplicē / aco^z aut
hg^di no h^t nisi ut qsideat^r ut
stat sub actu ceyli sue formāt
ypostasis q ē lumē yculsu^o
m^{sp} diffundit se for^z visibli
quo no digit^r radiose atq
lucis / et io licet i tenebris no
sit lu^{tt}, lu^r s^m plerie sui c^{st}q
afficiens me^{el} / in tenuit et deb-
lis i^{te} diffundit g^a exper^{ca} in
ho docet / Nā oculo stanti i te-
nebris i^{ra} r^{io}s debite dista^c
eius aut li et ex quo ad id visi^{le}
distincte intuetur / et q^{te} di-
cunt talis visi^{tl} tamq^r si stet i
i meo clao et lucido / et hg expi-
en^a nulla alia ca ē / q^r s^r visio^{rz}
radioz^r visibilm p antiparista-
si tenebraz ^{ct}ristarum / et p q^r
tales radii tu no sut emissioē
/ s^z i reddcioē ab ob^o lucido in
oculu videntē s^m phm i l^o d^e
s^u et s^uato tenuit^r afficiunt me^m
tenebrosu / Et ph^o p^z solu^o ob-
iectoz s^m / semp stando in
speclacoy singlar qud in hac
ma h^e albtq s^z s^m alios alr
dicetur

¶ Quod autem inducebatur ¶ dubitat^r an ex dimisite hitudini pu^{orz} sbe sufficit^r argua^r effectum diu^sitatis / p^{rl} / q^z hg^di hi^{nes} nichil mutat i sba pu^{orz} / ergo

ut i faculte corpos quā nota
est / et aut p^z aute phi 4to
phis et me^{te} / vbi qccedit^r dt
relatoz i nasci suo subo absq^r
eius transmutacoe / itaq^r si facul-
tas hg^di pu^{orz} maneat vna
et i mobilis cet^q cit i mot
et vniformis / Et qfi^r / quia
hg^di hitudo q est ad posteriora
puta ad opacoz solu est roīs
/ eo q^r no du opac^o ē in natura
q est hg eius s^z rō ut variat
in na rei ¶ Solu^o ex duplici
s^e qparacoy pu^{orz} sbe qua aut
ad inuicē referu^r / aut ad
opacoz ab eis natas exp^mere na-
scu^r eis du^x facultas talis
forme et c^{st}l / primo qstituunt
sbam / 2° o na^les vires etata
na^lia / Pro ho ad ob^a / ad s^m
dicis / q^r tu hg^di hi^{nes} i nas-
cu^r pu^{is} sbe p varia mutu^{as}
eius / puta p bonites duplices
cae^{ll} nece duplicat re^{ali} ipoz^r
lic^z s^{ba} radicalis corp maneat
at i mot^l et i variata / et ad
hg^di duplitatu ee scz^r duplex

facultas causalis (quod autem allegatur
est de relatione (dicendum quod hoc intelligendum)
92b generaliter ita quod relatio secundum totam lati-
tudinem sue essentie innascitur
suo subiecto cum variatione ipsius / sicut
aliqua actiua ab[ili]tate naturalis / sed contingit
aliquam relationem innasci suo subiecto
absque ipsius transmutatione in genere de
subiecto quod est subiectum eius / et causa
causa ipsius / hoc enim modo absque
ipsius variatione potest ei innasci re-
latio / tamen iste relationes sunt solum
id subiectiue / sicut est videre de relationi-
bus de preteritatis et similitudinis
in colloquia causatis ex captiua
relatione circumstante colloquendi / secundo
autem est de relationibus que innascun-
tur subiectis subiectis ad quod comparan-
tur velut ad subiecta / sed circa
quod ad talis prima et contra causam
sicut est in proposito ¶ Ad quartum
ferendum dicendum / quod residuum dictorum est
hoc dicitur hic tamen secundum esse eius ex-
obiectum et actuale secundum sui tamen
actualitate esse solum in re / sed
intelligitur quod apte rei ad realitatis
principale / unde quod habet virtute actiua
tale unde non valebat obiecto
primo fundata est in subiecto intellectu
huius talis processionis apte subiecte
qua actiua constituuntur in sua vir-
tute naturali / quasi hoc dicit hic doctor
secundum id quod est in se sit causa talis
processionis et non secundum quod stat in
virtute bonitatum talium aptitudine
ipsius radicatam ¶ Et patet hec

¶ Ad quartam difficultatem
Dubitatur an unus respectus naturalium
forme arguat nobilitate eius in
quod virtutes sint et potentie / quia / quod
unus omnis fundatur in dimisso / ut
docet intellectus nominis eius quod dicitur
quod unius memoriis in ipsorum
dimissis / dimissis autem sua radix
est potentia que est fundamentum et origo omnis

ignobilis ¶ Et conferatur / quod omnis unus
perfectus claudit in se secundum numerum
binarium / sed iste est dictum in formis
per rationem sui in perfectione ergo unus testatur
imperfectione ¶ In oppositum est pro primo celi
ubi dicitur / omne perfectum constitutum in trinitate
et probant hoc vestigia ineffabilis
trinitatis dei scripta in rebus creatis / que
testantur perfectione nostre trinitate / quod ad
significationem ad id unde opinionem ¶ Secundo
est loqui de numero dupliciter / uno modo secundum
certam / alio modo secundum esse eius / et primo modo ut
ad est unus quod replicatur unitatis
et perfectissimo hoc modo prohibetur unus
in quo est perfectissima replicatio in eodem
da videre iudicium subiecte ipsius replicati
dimissi specialis secundum originem nobilium
emanationum / et hoc solum inveniuntur
perfectio unum in trinitate personarum / secundo
accidit unus ut sui in est secundum esse in ma-
teriabilibus et hoc imperfectione indicat
quod hoc significat in naturam accidens
Sed ergo dicendum est in littera / quod potentie na-
les in natura secundum quod vices sunt ar-
guunt perfectione in quo unde fluunt / quia hoc
referuntur ad certam unum in natura ut loquitur
ut actiua designat imperfectionem
quia sit referuntur ad esse unum ¶ Per hoc
patet solutio obiectorum ¶ Ad quintam
vero difficultatem / dubitatur
primo an accidens possit diffi-
niri per genus et differentiam in primo eius
generis / quia / quod in nominatum non diffi-
nitur / sed dicunt accidens sunt innominata
ergo etc. ¶ Conferatur / quod si accidens sig-
nificatur in abstracto in primo exigentia
sui genus accipit in sua diffinitione alius
qua dicitur est color disgregatiuus
visus color disgregativus loco generis et
visus id est oculi videtur loco differentie
¶ Dubitatur an sola radiatio
diffinitione actiui / dicitur ut consti-
tuens / quia / autem genus fame philosophi
dicetur / accidens dispositio per eius subiectum
et non per eius tamen efficientem / unde sola

in rerum constitutionibus principium constitutiva habet in-
tentione cause et substantie ¶ Et confirmatur
quia substantia videtur habere plura accidentia
ergo competit ei aliquo ultimo ordine, et
per consequens perfectissime definitur accidens hoc modo

6 ¶ Dubitatur an solum accidens
concretum sit definibile quod non quia accidens quod
est unum et scibile ergo ei non re-
pugnat definitio ¶ Et confirmatur auctoritate
philosophi et porphyrii diffinientium tale ac-
cidens simplici diffinitione ut patet in locis

¶ Solutio responsio dicendum in accidente sunt
duo consideranda eius intrinsece constitutivum
scilicet essentia quod abstracte significatur
et esse et natura quod concrete significatur quod
per accidentia principia constitutiva hic quidditas quidi-
tativa in specie sua quod id est natura modo
si hec quidditas accidentis non includit
non tamen est nisi et quidditas non
illa esse quia natura earum sunt principia
in cognoscendi cognoscendi sive
diffiniendi tamen principia essendi ut dicit
philosophus 2° metaphysice et 2° posteriorum ¶ Ad ...
dicitur quod diffinitione et causa et ...
et hoc clarius quadruplex diffinitione
sunt per causam materialem et formalem necessario
quod accidens semper modo acceptum diffini-
tur hic per principia constitutiva eius esse
et causaliter producitiva ipsum et est velut
quod posteriorum quod diffinitio est demonstratio ne-
cessariorum eo quod aliud est demonstrationis
ubi diffinitio aut est medium demonstrationis
aut conclusio aut tota demonstratio positione
differens ut dicitur illic non oportunum
est quod id est accidens diffiniatur
dumtaxat per principia causalia in virtu-
te sue nature sunt in quantum simplice
et realitate ... ad hoc ne-
cessitas ... in effectu ¶ Ex
hiis patet declaratio aliarum difficultatum
in ductarum ¶ Ad obiectionem igitur dicitur
¶ Ad primum dicitur quod bene verum est compositio
sed per simplicitatem substantiam ponitur
loco ipsius ¶ Et per idem patet solutio confir-
mationis ¶ Ad 2um in eius confirmatione

dicitur quod cum fama que loquitur
bene stat sperat sapor sapie-
ntie rerum in hoc visitatur hec fama
quod substantia in rerum substantia considerata mo-
do fortiori ordine et vice ipsius
genere in hoc quod hec complete tantum
principium sed quia hoc modo non est per se communis
accidentis sic sequitur diffinitio quidi-
tativa a porphyrio posita quia dicitur dicitur
est quod convenit ad esse etiam quod sive
esse rei per se est non non est hec fama
totaliter approbanda secundum eum est
phonodare veritate primo ethicorum
¶ Ad ultimum dicitur quod accidens quod in
abstracto significatur diffinibile est ut ac-
cidens per principia diffinitionis concretum vero
significat per duplicem considerari primo modo
intentionaliter et 2° intentionaliter
et 2° diffinibile est tota diffinitione
ut obiciebat confirmatio ¶ Secundo
primo dicitur quod significatur substantia ordine ad eam
eius veritatem et hoc diffinitur hec per
substantiam 2a sub completa causa considera-
ta aut per ordinem ad substantiam cui sunt
accidentia eius naturam in est quod quid
substantia est prima substantia et dependet
a mobilibus et variabilibus principiis
in predictibus eius differentiis Decimus
autem est de accidente concreto quod comparatur
ad substantiam tamquam ad eam et substantia
accidentia dicitur possibile quod in hoc differt
ab accidente quod per se est species et 2°
in ordine ... non eque modo
se habet

¶ Nunc ad complementum

¶ Queritur an numerus binarius sit
perfectissimus quod non quia numerus ter-
narius est numerus impar qui se habet
ut finalis ad numerum parem ergo bina-
rius vel ternarius perfectior est eo
¶ Item primum in unoquoque genere est perfectissimum
binarius est primus numerus ergo est perfecti-
ssimus ¶ Item binarius est in potentia ad
numeros sequentes ergo imperfectior est illis
eo quod actus dignior est et perfectior

93 post hec intelligendum est quod philosophi quinto methaphisice numeri
se habent ut species, sed ultima species
ut specialissima est perfectissima in genere
specierum, ergo denarius qui est ultimus in
genere numerorum simplicium est perfectis-
simus. Item omnis res cuius totalitas
constituitur in numero binario pluralitatis, ergo
perfectio cuiuslibet fundatur in binario.
Unde oppositum sunt theologi philosophi et philo-
theologi laudantes et extollandantes
trinitatem super dicta numerorum et horum
vestigia in rebus, primo vero in primo
celi de perfectione omnis consistentie in ter-
nario, et etiam sunt omne totum et per-
fectum ubi sunt et omnia semper tria
ponuntur. Solutio numerus triplex habet
consideracionem, unam que est generis et alias
duas in genere, et hoc dicitur quia aut
consideratur in genere totius continui, alia in genere
totius integri et materialis. Primo modo
iste numerus est perfectissimus in quo sunt
primum aliquo esse et medium aliquo posse
et finis aliquo est operatio continuus, primum
aliquo est constitutio medium aliquo est
conservatio, et finis aliquo est reductio
primum aliquo unitas medium aliquo ve-
ritas et finis aliquo bonitas, primum quod
a nullo ultimum aliquo nullum, medium
quod a primo et aliquo ultimum, primum ta-
quam pater medium tamquam filius et ultimum
tamquam spiritus sanctus. Secundo iste numerus est
perfectior in quo tamquam in fonte et co-
plemento continuo stat forcius substa-
ntia, et hoc denarius perfectissimus
est in genere numerorum simplicium. Secundo
iste numerus est perfectior qui resultat
ex appositione perfectiva distinctionis, et ideo
cum dicitur reducitur ad partes duas
eo quod cadit super puncto continuante
continuitate qui est terminus quo partes
prioris et posterioris partis dissolvens
illam unionem et ponens eas in
esse distinctionis. Secundo hoc dicitur partes
sunt partes eo quod aut binarius aut
ex binario replicacione multiplicatus
sunt in hac interiectione numerus par perfectior
est numero impari, et binarius ternario
perfectius. Tunc hoc ad obiecta. Ad primum dicendum
ut patet, quod ternarius in esse totius inte-
gri imperfectior est binario, sed est co-
perfectior in esse totius continui et in
virtute cuiuslibet simpliciter. Ad secundum
distinguitur de primo, et primum secundum via
causalitatis et primum originis aliquo fluit
tota essentia rerum, et hoc modo unitas
est media et mensura omnium numerorum
et perfectior eis. Est etiam primus secundum
viam perfectionis, quod primo principiatum
est in suo genere, et hoc est in perfectissimo
teste philosopho secundo physicorum dicente quod ultima
secundum viam generationis sunt priora secundum
viam perfectionis. Ad tertium dicendum quod binarius
concludit statum in medietatem totius
integralis et tamen perfectionis fortem
priorum undique. Ad quintum patet solutio
per dicta. Ad quartum dicendum quod binarius
numerus actus et potentie non perficit substantiam
rei totaliter secundum virtutem binarii sed
ternarii. Quia non in virtute binarii
concedentur opposita sunt et in tercia
ad tertium constitutionem sed in virtute ternarii,
puta ut actus et potentia stat sub
una forma totius abiecte ipsa
et vincte secundum exigentia armonie
et proportionis ipsorum, et hoc est quod
dicunt theologi quod omnia constituta
sunt in numero pondere et mensura pluralitatis
quasi prima in virtute numeri perfecti
corporum distarat substantia non haberet
in constituendi substantiam, sed ut stant
in pondere tamen hoc et mensura hoc
est in commensuratione et sub actu
forme totius tamquam sub equilibrio po-
dente ipsa ad esse completum tertium. Et rationes
per oppositum sunt preambuli dicto.

Ex hiis sit proceditur

Queritur an etiam primi gradus sunt ordo
multiplicia et divina, quod non, quia primo totalis
secundum rationem concludet secundum totum secundum
rem, sed esse est primum totum secundum rationem

ergo perpetuas ipsum est de primo secun-
do. Et confirmatur, quia prime forme corre-
spondet prima potentia, sed celum est prima for-
ma perfectior omnibus aliis prius for-
malibus sed radix substantifica-
ca, ergo potentie prime creature sit autem
est natura corporea ergo. Item cause effectiue
correspondet effectiuus effectus, sed prima
causa effectiua causatur corpus,
est effectus effectiuus, in perfectione participati-
parum sine diuisionibus secundum philosophum
primo celi, ergo in mediis effectus a primo
egrediens est corpus. Et confirmatur, quia infir-
mitas infecta in creaturis primo inuenitur
in corpore, ita quod in prima causa sit in-
finita apparet ei primum infinitum participati-
patorum hoc est corpus tamquam eius imme-
diatum sub eo. Item secundum philosophum 8
physicorum primus motor est immediatus
primo mobili, sed huiusmodi motor est prima
causa, ad illi soli conueniunt proprie-
tates, quas ibidem philosophus attribuit
primo motori, scilicet esse impassibile, quomodo
[illegible] habere et infiniti uigoris,
ergo uidetur quod entia primi ordinis sunt
corpora celestia. Item confirmatur, nam si deberet
non primum esse motorem, sequeretur ipsum esse
otiosum, inconueniens naturali, cum nichil
suscipiat naturalem perfectionem sine mo-
tu, sic motorem autem et mobile est im-
mediata proportio ergo. Propterea sunt the-
ologi partes et philosophi directe contradicentes
primum ordinem creature constituentes ex in-
telligibilibus naturis. Secundo perfectio
uniuersalis entium creature necnon exigit
entia primi ordinis esse intelligibilia de-
formis substantialis, sed non aliter potest constitui
uniuersitas entium in ordine debito.
Primum patet auctoritate philosophi 12 methaphysice dicentis
uniuersitatem entium esse similem principatui.
In omni autem principatu iuste et legi-
time constituto, sunt quedam suscipi-
entia formam regiminis passiue tantum,
quedam influentia actiue tantum, quedam uero utroque
modo, ut est uidere de quolibet regimine

politico secundum uariasque policias, siue
sint regales, siue aristocracia, siue
siue thimocracia, ergo in uniuersitate
entium est unus princeps omnibus for-
mam regiminis influens et ex or-
dine sue sapientie prestituens, quedam uero
sunt sicut ad huiusmodi formam regiminis
passiue se habentia, quedam utroque modo.
Sed cum huiusmodi forma sit pure in-
tellectualis secundum quod apparet est, non potest ipsam
diffundi ad ulteriora nisi per naturam
intellectualis capacia intellectus, et
ulterius secundum uim influendi non potest esse
corpus, eo quod corpus est dimensionale et
materiale non proportionatum indiuisibili et im-
materiali immediate proportionatum, relinquitur
ergo quod entia primi ordinis sunt intel-
lectualia formam regiminis a deo
deorum ipsius concitatam ulterius influentia.
Istud confirmatur auctoritate philosophi primo de anima
dicentis quod corpus naturale regitur ab
anima, cum concordat dicunt theolo-
gi corpus naturale subiectum spiritui, propter
quod et Damascenus diffiniens animam
dicit eam substantiam implere regentem cor-
pus, quantum ad substantialia eius est dignior
potius imperfectionis quam perfectionis, cum
dependeant a materia et potentie corporali-
ci tota (?), uel potentie dispositionalis, que
arguunt potius imperfectionem quam perfectio-
nem, et per quas ei deficit uirtus
actiua regendi secundum quod huiusmodi, quoniam
certum est rectum et superiorem influere
subiectum. Et confirmatur, nam regi-
men fundatur in uirtute generali re-
gentis, ergo quecumque natura substantiarum prouenit (?)
primum incitabilis, puta materiam,
hoc autem non est corpus, ergo corpus
accipit formam regiminis ab aliquo
antecedente ipsum, tale autem oportet esse
aliquod incorporeum et per consequens substantiam spiritua-
lem. Tertium patet, quia teste Proclo omnis
processio est per similia, et quanto [illegible]
immediatior tanto per simi-
liora, ergo per legem quiescentis [illegible]

proportionata
entia immediate

94

proportionis entium in mente agentia
causa procedentia sunt ei similia
in nature dignitate ¶ Primum autem secundum
superius habita est forma intrinseca sed per
et naturalia. ergo prima entia in sua
natura dignantur suscipere (ellect...)
similitudine primae simpliciter primae in
intellectus et per hoc nec... hoc autem non potest
reperiri nisi in substantiis intellectualibus quae
circa suos actus perfectiores propter simplicitatem
plices sunt. et ideo sunt simpliciores
in materialibus et discretes et necessario. Secundum
autem est de natura corporali, quae licet
quod sit tota completa forma sua tota
in ... actu durat post ... quae ac-
cipiunt influentiam huius primae causae
in casu a sumente ... non pro-
portionis similitudine ... semper ...
defectum ... quantitas ... vel
... in ... quae non sunt ...
corporalia. et ideo ut accidit ad primi
similitudine nisi participando ... quantae
quod attribuimus primo secundum intellectum
per quandam imitationem. ideo non absur-
de censuerunt theologi corpoream naturam
esse vestigium primae causae. intellectualem autem
similitudinem ¶ Propter hoc ad obiecta ad primum dicendum
per interemptionem assumpti. quia ordo ra-
tionis cursus est ordini naturae ut lig-
net ex superius habitis ¶ Ad secundum
conceditur. quod primae formae factae pro-
portione communi prima post forma
sed haec est intrinseca in formis propter se
possibilis. Argumentum autem procedit de
prima forma secundum ... et tum ut
accidit anima ad propter ¶ Ad tertium
conceditur per modum vestigii. aut per modum
imaginis. aut per modum similitudinis
et ideo sic non intrinseca cum ordo specta
ut ... primo subordinatos ut
secundum ... sit in genere entium primum
in quantum participata similitudinem divinae
... suscipit. deinde ... per
modum imaginis suscipit in se
resultationem divinae trinitatis. et ultimo

in magno quam secundo et obscure per modum
vestigii tum resultatis ... trini-
tas. et hoc ratio est. quia solido atten-
ditur in quantitate formalis imago in
quantitate actuali et vestigium
in confuso habitum proportionatur dumtaxat
virtute effectivam agentis. in eo corporis
per formam in tria dimensione. hoc autem
est secundum esse vestigii et proportionis
trinitatis primae esse. intellectuale vero per
modum similitudinis et anima rationalis
per modum imaginis ¶ Ad quartum dicendum
quod. non in simili entibus propter suae
causae potius indicat in perfectionem
sua radice in natura. et ideo perfectissimi
agentis quale est primum ad tale
effectum causandum ... non est proportio
immediata. sed derivatum est. sed supra
primum esse simpliciter actu ulterius potest
principium. Secundum autem esset si tale
effectum esset de genere perfectionis. ut
dicebat antiquissimi ... cum
enim in genere ... esset primum ¶ Ad
secundum dicendum quod omnibus caelo secundum veritatem philosophiam
debetur ... motor. unde atque post fluit
forma motus eius. Alius ... caput vi-
... tertium ... distinctionem per ...
et ... et ... est motor ...
... virtute eius creaturam ... quantitate
diffusionem formam ... (2) est ... (3)
... nobilis ... de hoc in quarto tracta-
tu ... ¶ Ad quartum ...
de motore ... prioritate. in ...
ordinem habet ad ... .
... dicere forma ... non
... in mente ... vir-
tute ...
ne corpore ¶ Dubitatur utrum
forma propagationis universitatis entium
in descensu accipit ...
esse superius intrinsecum et subiectum.
quod ... est ordinem illud ...
infinite et non ... ¶ Conceditur
quod ipso infinitus ut est. eo quod ul-
tima supplicatio non est ulterior processus

go non est esse submissum ¶ Solutio
sic quia hodie fortior / aut actu in esse pro-
cessionis / a processionis / Et primo mi-
[illegible] continuatur secundum unitatem contra-
riorum / aut cum considerat ut primo vicissim
per distantiam / et tribuit sibi contrariorum
superioritatem quam designatur dici esse superius
quia differentie / aut considerat ut designans
[illegible] distantia fortis in quo sapit
vocatur [illegible] fere totaliter
absorbere per processus [illegible] processibus
informibus primum / et hoc dicitur minus
quam ad ulteriorem fortius distantia processi-
onis [illegible] processus / aut considerat
in esse [illegible] esse [illegible] / et tunc [illegible]
[illegible] equalis censetur et ulterius [illegible]
nobilis censetur / et hoc bene dicitur
in figura / eo quod comparatum [illegible] po-
sitio [illegible] distantis [illegible]
[illegible] / Si vero hodie fortior considerat
in esse processionis [illegible] hodie processio
debeatur post [illegible] / sic [illegible]-
surgit esse sub infinitum quod sub in-
fimo actu fortis constitutum / Si
dicetur forte [illegible] illis
quam dicitur [illegible] / ubi [illegible] / quia esse [illegible]
est superius [illegible] nobilium infinitum
corporum celestium [illegible] et cor-
poralium generabilium [illegible] / [illegible]
[illegible] loquendo [illegible] modis
[illegible] / [illegible] fortior [illegible]
considerata [illegible] in esse constitutus
[illegible] accipit [illegible]
[illegible] ut declarato / Si vero in
esse divine perfectionis / sic [illegible]
verificatur [illegible] [illegible]
corpora [illegible] dicitur divina [illegible]
[illegible] et quia non sunt ab
esse rei / non [illegible] dicitur hoc participare
infinitum esse et generalia sub huius par-
ticipare esse sub infinitum / [illegible] ad-
[illegible] in uno [illegible] processionis
¶ Et per [illegible] solutio [illegible] / quia non
repugnat quod sub infimo [illegible]
[illegible] altius [illegible]

ut sub infimo actu potest [illegible] quod est
altius [illegible] vel sub infimo [illegible] di-
[illegible] esse [illegible] / [illegible] hoc [illegible]
ad [illegible] [illegible]
[illegible] corruptorum /

¶ Dubitatur an entia in ge-
nerabilia scilicet corpora divina sunt e-
ternis sive tota / [illegible] / quia primo [illegible]
[illegible] cadit ab [illegible]
et [illegible] sue [illegible] / ergo [illegible]
[illegible] sit [illegible] deficere tales
[illegible] deficere et [illegible]
[illegible] et divina ¶ [illegible] quia hodie
corpora sunt [illegible] / [illegible] autem est
[illegible] corruptibilis / ergo sunt corpora [illegible]
¶ [illegible] / talia sunt mobilia [illegible] mo-
tus est [illegible] / ergo non sunt di-
vina / [illegible] nullo [illegible] / et tunc [illegible]
¶ [illegible] / quia corporeitas est [illegible]
[illegible] / ergo talia [illegible]
[illegible] Et [illegible] non [illegible]
et divina et [illegible] / [illegible]
[illegible] divisibilia / eo quod divisibilitas est
[illegible] corporeitatis [illegible] omnis [illegible]
[illegible] est divisibilis [illegible]
[illegible] ¶ Solutio / sic / quia [illegible]
[illegible] sit [illegible] et [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] ab [illegible] et [illegible]-
[illegible] infinitate [illegible]
[illegible] non [illegible] ab
[illegible] / [illegible] non [illegible]
[illegible] et [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] virtute
[illegible] / [illegible] vero
[illegible] [illegible]
[illegible] post [illegible]
[illegible] sine actu / [illegible]
[illegible] est [illegible]
distantie processionis [illegible] e-
[illegible] [illegible] divini pro-
cedentes ad [illegible] [illegible]
et boni [illegible] ad primum / ita ut
[illegible] entia [illegible]

proprio / non degenerant aliquo nisi in perfectione
95 sue subsistentie qua in se subsistunt
in quadam simplicitate / Secundo vero dege-
nerant nec et a nobilitate subsistentie
proprie quod denotat substantiam separatam / sed et
a simplicitate eorum intellectus retinent
quodam sicut non substantia intellectualitatis
Tertio vero quantum ad naturas hominis / ami-
tunt unum proprie subsistentie sue sim-
plicitatis et integritatis vite / et hoc quod
denotatur per tamen / sed non in
isto quantum ad hunc illud ad hoc habet
velut unum quantum et secundum nature
ordinem actus perfectus potentiam in vite con-
stituta erunt certa hic quod diversa
~~constituta~~ constituta in materia corporea per
dominium actus simpliciter in diviso / ultima
vero potest hic suum dominium in constituendo
~~[illegible]~~ in ordinatur corpora a suis ef-
fectis separata per potentiam malefiam
et dominium ¶ Per hoc ad obiecta
Ad primum intimitur quia / non in hoc
attingunt dominium perfecte / sed actus in
eis vincit potentiam quamvis ex opposito ha-
beat utilitatem ¶ Ad confirmationem / in-
tenditur ... de materia quod sola corpo-
reitate deceatur / sed corruptio / ut
dicit philosophus 2o de generatione per se
fundatur in corporeitate constantem
materiam physicam / que non reperitur in cele-
stibus / et per philosophum attribuit corr-
uptionem ... et nunc in quantum ...
... afficitur / sed hic autem non reperitur
in superioribus celestibus ergo non concludit ...
¶ Ad aliud / dicitur per distinctionem motus
/ quoniam est actus perfectus moventis et in-
perfectus mobilis. Et de hoc intelligitur quod
assumitur. Est et motus qui est actus
perfectus tamen motus quod movetur et talis
est motus celestis secundum philosophum 2o celi
dicentem / quod motus celestis est operatio
corporis celi / omnis autem operatio corporis
est actus perfectus ... de hoc in physica
... hic pertractatum ¶ Ad confirmationem
... dicitur quia / sed actus in talibus ...

perficit potentiam / et ideo potest dici quod quelibet
corporeitate separat actum a potentia quod
potius ubi ab ubi in motum eius
et per consequens a quo in tempore quod mensurat
motum eius ¶ Dubitatur
an proportio agentis ad
patiens seu moventis ad mobile necessario
requirat substantialem gradationem / Primo /
multum refert ab hoc quesito an de-
separata secundum substantiam sint disproportionata
secundum operationem / ut in animi in ... / sed
non potest intelligi quod ponuntur anime no-
biles nec ... et prima mo-
bilia tamen proprie motiva corporis / Pro-
batur / nam nauta movet navem
disproportionatam nihilominus habens ad navem
... sit corpus animatum sen-
sibile / navis autem inanimata substantia /
Similiter possit induci in singulis mo-
tibus artificialibus ¶ Et confirmatur / nam
proportio in facultate operationis funda-
ta est finalis / et per consequens extrinseca
per eius finito dicitur ... requirebus
extrinsecum analogum esse ad effectum
/ esse dico efficientis et finalis / et
per consequens non est necessaria substantialis cor-
respondentia / sed ... intrinseca ¶ In oppositum
est / id quod dicitur in textu / et sic
patet est ... proportionis ... assertione
in quorum medio alterum ... ab
... hoc ... asserit / et constati
tenendum est / potest intelligi ... esse ad
esse medium in quo fundatur utraque
motiva corporibus celestibus / et ...
et separata / sive ... dicatur ...
sive non ¶ Solutio / simpliciter est
corpus secundum potentiam corporeitatis non esse
susceptibile influentie omnino separate
a materia / sed ... in corporea / puta
intelligentiis ... 3o de anima teste
philosopho / non est capax esse realis et
corporalis entitatis / sed potius sui
seu specierum ... abhinc ...
ad quod sunt ... abstractionem ~~[illegible]~~
et solutionem / sic enim dicit lapidem

non esse in anima secundum speciem eius / aliter
igitur actus vitales huiusmodi presupponit
¶ Deinde supponit quod anima sola pure in-
corporali suum facultate possit necessario non
aliud quam incorporale et separata pro-
cedere operante / eo quod unicuique operatio
modificatur secundum conditionem sue / ex
hoc cum necesse in homine esse operationem
intellectualem et separatam / quod anima rationalis
secundum eius substantiam a corpore separata
est ¶ Ex quo dico substantiam et esse suppositum
eius / licet quantum ad esse in fieri sit
corpori unita quandam coniunctione copula-
ta ¶ Et huiusmodi sint precedentes / intellectiva
est substantia pura in perfectione in sua
specie forte / ergo excellens eius operatio
est separata / nam per secundam suppositionem / talis
autem operatio non est naturalis corporis pro-
pria pure corporalis / ut dicit prima
suppositio / ergo non est ipsa in mente a-
pplicabilis corpori celesti sicut motor pro-
moti ¶ Quod et confirmatur ratione propria
in receptione de duci actu rationali
/ qui non potest competere uni sine suum
uno esse ¶ Item confirmatur a signo proporcio-
nali supposito in artificibus / nam in ipsis
practicis artifices non ratione in mente
influere in organa corporea / putamus
manu et instrumenta / sed primo influit
formam artis in spiritum vehente ea
ad ymaginem aquam recipit esse
ymaginabilis corporee / per hoc quod apparat
redditur ymaginem artis / et forma
non est ad quod ymago sufficit
tenens impressa sine / et tunc inter in-
teriora et corpora celestia que sunt sicut
organa corporea eius potest anima quod
mediante vehiculo incorporale formam ad
ipsum / in quo nunc vehiculo recipiat
esse per quod apparatus est corpori celesti
/ quod quidem esse simile est ymagini
in motori mundo / ut dicit auctoritas
Preterea hoc dicens animam nobile habere
ymaginationem et appetitum / ymaginatione ipsam
denunciante formam intellectualem / et appetitum
faciente impetum ad exire se secundum
motum celestem ¶ Per hoc ad obiecta
dicendum ¶ Ad primum dicendum / quod naturalis et na-
tive est generatio in substantia corporea phi-
sica / gratia cuius generationis hoc est mo-
vens corporale / illud movens corporale
et hec generalis generatio suscipit primum
ad ipsum actum quem qui est motus
prius et celestis respicit corpus et causas
eius ut eius sunt ¶ Ad confirmationem
/ concedendum quod est finalis et optimalis / sed
quod omnis actus eius fundatur in actu primo
/ non omnibus proportio requisita ad actum
secundum fundatur in proportione requisita
ad actum primum / et ideo quod prima in
alterutra actione operationem sunt
in aliquo substantiali esse proportionali / sed non
suum substantiam et essentiam ¶ Ad primum videtur
de anima rationali in ordine ad corpus
quod comparata ad corpus eius sicut motrix eius / aptatur ei per virtutes
et potentias naturales organicas corporeas
in se separabiles / quod si corpus eius esset
omnino sine organo / nichilominus oporteret in
anima esse aliquid in fieri esse corpori ad
aptabile in quo radicaretur virtus
movendi corpus / et hoc reperimus in
motoribus celestibus / sed de hiis in
suo loco fiet resolutio declar-
atio ¶ Dubitatur utrum
eadem substantia possit exercere plures ac-
tus rationales // quod sit / de anima
rationali cui convenit actio rationalis
eius intellective et sua animalis
¶ Et confirmatur per auctorem / et hoc capitulo
libri causarum dicente / quod omnis anima
nobilis habet tres operationes / divinam /
intellectualem / et animalem ¶ Et ratio sic
potest confirmari / quia actio est effectivi
non processus naturalis potentie agentis
sed ut philosophi in causa re esse plures
potentias naturales / ergo ut actiones / Item probatur
comparatione de homine / cui convenit per
appetitivam sentiendi / amirandi /
et discurrendi / comprehendendi / inveniendi

96

ridendi / go proportio est inter actiones
naturalibus potentiis alterorum / et tales
autem ac etiam desiderij rationales / go
Ulterius sunt plures animi contemplatiu
homines / ac omnis notiones quantum quandam
operantes / mirra cito non agentes re-
flectere / et ipso iocunde relucet / ac
si notificare perfecte agentes / Et hoc
ab eadem parte magna eius virtute signi-
ficatur in parte est plure plerumque opera-
tiones perfecte notiores / Circo autem
virtute prima / per actum in ductio
[illegible] actionibus aliter notiori / separatae
sine fine actus / ut testatur ibidem
actor earum quaerunt ei conventibus
per esse et in spatio irradiantibus
super ea / Circo autem complete et perfecte
notiores / per actum adductio
et alia / circa formalitas superioris est
fallere quam adest non sit data in
orizonte civitatis et temporibus / quam mea
sapiens superiorum et inferiorum naturam
/ et eo ex ipso gradu sunt formalis
et omnis duplicatur recipit esse in-
terius / sed per quod generat cum superioribus
/ et alia per quod cum forma inferioribus
/ et eo nisi non est purum no-
tionale in alio / ut est marc / sed
per ea catena sunt inter eius no-
tificat eo puto dei hoc solum /
est mihi quod actu notionis est
centrum vltime potentie et facultatis
plenius agentes / sed tales potentie
non sunt plerumque cum superhabundan-
tiam vni soli queunt / go tertium
/ maior hic de ductionis per ipso /
quod operatio non stat in eo sunt per-
fectionis et notificationis quam non nobilitat
perfectione nisi elevatur apud stante
in eo sunt efficacie virtualis / non
hoc non ipsa est metrum vltimate
perfectionis non agentes secundum philosophum
celi directe / quod per ar una mensu-
ratur secundum maiorem / mihi duobus
apud parua quam mensurat secundum minimum

Et per hoc patet solutio alterius obiectio depo-
tentiis naturalibus hominis / patet cum intelle-
ctus sub omne stantes in perfectionem
potentie visibilis tamen in solitudine com-
plete causalis perfectionis autem / per
quod visibilitas propter sui famam
esse prima passio hominis / visibilitas
autem illa quam est iocunda florido
secundum extrinsecus bonum quod in se actu
secundum philosophum 10 ethicorum per
operationem congrue eius forma // super-
ma potentia per et optima virtute
quam dicitur sapientia / et cum hoc ipsa
aliud perfecte comendatur / et resplo-
ret in perfectione sue non possidens
sed analogum sue per facultatis
felicitas / Ad quam nos perdu-
cat qui sine fine vivit et
regnat // Et hec de 3a
questione diuinorum parte //
Sequitur quarta pars Circa quartam
partem queritur

An prima causa pos-
sit esse mens demonis

/ quod non / quia prima causa non est dictio /
non res diffinitur / mens mens de-
monis est diffinitio seu ca-
rendens cum diffinitio 2o per se
Item est / quod mens demonis /
mouetur saltem motu rationis
de actu in hoc / prima autem causa
est omnis immobilis est / Item est / quia
demonis est motus rationis / go quod
mentis agens instruit ponit
mentis posse esse / go est
inferiorum non in ipso mentis agente
/ sicut instrumentum non subiectum suo /
motori et agente / Item ex eo / quod
/ Et demonis est expresse in mentibus
/ prima autem causa nulli inest per inesse-
ntiam / et ut Ieronimus videtur dicere /
non videtur / quod prima causa de-
clarat demonis esse eorum / Sed per
spem cauendi in illis spirituum du-
ratur in notitia notionum eius /

Sex h° cum v̄/ ꝗ aut hẏdi dn̄io°
cit exemplarē et architypa / aut
ꝑmittet̄ reulgi dm̄ostrādo ꝗ
phm ꝑ pq̄l / Volu° duꝑ c̄ demō-
stra° / vna ē cꝗ ccul's tīg et fīs
c̄ ſhe t̄m / alia ꝯtrāt ceut tīg
ēt ſhe et ſape / ꝑa ſb di² impta
ſingl'is drās me° ſucedi / 2ª
nō didi² mp̄ mcª ſapiēdi / Tūc
ita ꝗ ꝑ me^{ce} dicat phūs / ſapieti
aſpēcte ēe dcōre pal'tas ꝗ̄as tās
ſimt et oīo inbitate talit
acu^{e} ꝑbat ꝯceptitas / ititaz ē ꝑ
me^{m} tl'ie demonstrationis deſign̄t
cauſa pma et ſupma ill'g q̄nis
cꝗ ēe q̄n² / Negra / ſi q̄ra² ēe
ſit ꝑ ſctꝗ ē ꝑt^{c} aōn / ert mō
demrando ꝑ cātor ꝯſideatꝗ
ſbbonitate tūit tal'it ſine ſub
roꝗ for^{c} / ēt ſīs totꝗ vniūſit
ēe cūtūd / Ei nō q̄ra² ēe fortū
ut hẏdi cit me^{m} ſue dūratō
inteᵃa / Ett dm̄ raꝑs / ſeꝗ ꝗ
de ēe ſcd ꝑ ifortoꝗ ut hẏ^{di} / ꝗ ho
ſo^{m} notiſica² ꝑ pnª 1ª ꝗ ēt
abᵗᵉ q̄ntꝑ pnª tū ſit d̄ pāio
eꝗ ntf^{u} caret roꝗ meꝗ diſt-
ſīni qꝗ nō ēt d̄ pāio ītſtn co-
dūois illatē ꝑbate ul' dm̄oſt-
te / ſꝗ ſig^{n} ēt qꝗ nō pt ꝯgdi
ꝗlnoz / Cūtra qꝗ nond ēt / qꝗ
de ēe ſcd ꝑ ifortoꝗ pt ſeci qo
m ē / et quād ēt / Et pa declā²
ꝑ caz eꝗ vlcz et pmi^{lia} / ſz aā
ꝑ ecua et ceſtia eꝗ pnª / ſ^{co}
ꝯſidcāt ut ēt ē pn^{c} actꝗ ſīn
actū ul' aptē / 2^{oo} ut actus
ēcꝗ^{c} et q̄p^{l} ſīn actū / Tꝑ h° ad
obā / ad p^{m} dꝗ / ꝗ h° mt^{e} de
demoſtratoꝗ ꝯtendete ſtcaz tīg
ꝗ / qua ꝑ^{c} nō ~~ꝗꝗ~~ viti² ſapieti
mꝑ phm 6.to meto^{c} vbi ꝑceſſū
ſapietꝗ dicit ēe q̄ī meꝗ mt
dm̄ratoꝗ et ſilo^{m} dyā^{d} / ꝗuēt
cꝗ tū dm̄ratoꝗ ītā^{e} ta'lis

illūc^{e} me^{m} ſup ꝗlnoz tū dyā^{co}
ꝗueit ꝯbah ꝯcluōs talis me
cēmoꝗ et ītā^{ta} h° ē ꝯmoꝗ
adiūm / Ad 2^{m} dꝗ / ꝗ lz p̄ma
ca ſit ī mo^{t} aīo ſ: ēe et ſ:
roꝗ rei vonabl'is / pmo^{t} m ēt
ſīn roꝗ ~~vocma~~ / vonabl' ſīne ſ:
attbucoꝗ / ꝗ ī intf^{ta} mꝑ ſue
facul't moduli ſibi attbuit
ꝯditōes ꝑfectiōles pn^{s} ꝯdi
/ ꝗpād^{m} ēt oēs ꝑfcōes et nobi-
litꝗ ꝗ ēc^{r} ꝯueīt 2ꝗ cauſ
ēcut ꝑ attbuōis ēminē^{d} attbuꝗ
ipi ꝑe ēe / Ad 3^{m} / h ēe² lu / ꝗ de-
coꝗ coqꝗ ēeut ēt / et nō pō-
maz attbucoꝗ ſubi² intfu
ꝯgentūi / ut al' pā tā ſola / nā
mtf^{lo} attbucoꝗ idūit forꝗ
meꝗ dm̄rāni ſubꝗ effici² clerū
dm̄rāc^{s} ꝯclud^{t} ēe d̄ rē ꝯcaba
Ad 4^{m} mptitat ut pā dm̄o^{re}
ſitali et nō ſapiē^{li} ab aī^{le}
ēe doꝗ / Si dicas fuga ē ī hac
ſoluoꝗ / dicꝗ ꝑmtepoꝗ ꝗ ad mſ
ſit forz nō vtꝗ ſapietē in
loco ꝑ alle^{to} arꝑ ī nō tīandi
uiſiſſet et adimrante topico
ſue dyā^{co} / Ad ult^{m} dꝗ ꝗ
cogitoꝗ ꝯinſiāta facul^{ti} ure
diſcipline ꝯſolutoīo nō ab ef-
ectu ceſſl't / et phibz ꝑ viā doct-
ne ab 1ª ca nob ꝯdic ꝑ vīā
ſtatoīꝗ dm̄rāc^{s} ī ipꝗ ēe
notīo^{le} cauſoꝗ / ut hoc ꝯmitti²
ēculꝗ tū ꝑmitt² ꝗtꝗ dm̄rāc^{s}
ſ: dm̄oſtra° / ꝗ ī gāꝑ aut pho
ꝑ pq̄l ꝑ ꝗbat tūla mtfgit ī
coꝗ ꝗ^{c} dm̄o^{el} / ſ: aī ꝑt qꝗ tīg
aī ꝗ tīg ut oudit ſue roco
~~ꝗ~~ ibi adducte et applicate d-
ifficulte ꝗ ca ꝑdcō

Dubitatur · an eſſe ſim^{t}
ſit ꝑ^{le} / et ſi ſit / an ſīn adiacēs
dūtaxat ꝑ dictꝗ / vīdē ꝑ^{m} ad
ſīn ꝗ ī ſo / nō ēe ꝑ^{le} / aut ēt

x et ꝑ° ipꝗ ſi ꝗ ē ēe aſſurgꝗ
ī notīcīā ipꝗ / ſi h° ī ūcto methī x

97 substantiale aut accidentale esse / aut similiter
/ mediatum est quod non est activus / et
quod non sit substantia ephe vi / quod non est
de per se inceptu suum substantiarum de non
differentia ipsum / Et confirmatur / nam cuius
est primum subiectum in quo radicatur
accidentia tam substantia quam accidentia
/ ergo non est primum / In oppositum est hoc
/ quod esse sit per modum fluentis primum
quod respiciat subiectum / Et philosophi omnes
substantialis ipsius subiecti deficit per quod
est / relinquitur ergo quod sit primum
Et confirmatur / quia primi sunt ab esse /
alio continuo est primum incipere
esse / eo quod comparatur ad ipsum
sicut participans ad participatum / ergo
videtur ei non solum convenire ro
primo et prior dicat vo primi
Ad 2m / dicendum quod non / quia esse primum
adiacens primum est actus essentiae
quod proportionaliter respondet ad
subiectum ergo 3m adiacens primum
Et confirmatur / quia si primum adiacens p-
dicatur / scilicet quod tota possit supple-
re competenti convenientiam eius / primum
esse est competit et esse denominative substantiae
ut dicit non / completur cum non vult
esse istud convenit ad oddum de-
signandum / sed esse hoc dicitur fluens
a singulari causa cum sit actus gene-
ralis secundum adiacens primum / Et confirmatur /
quia in proposito est esse 2m adiacens ve-
ri / omne tale esse ad subiectum infertur
tamen actus eius / sed actus non potest
esse vi dico eo est generale / In-
oppositum sunt omnes peripathetici di-
centes / esse quod est primum tamen p
secundum non tertium adiacens predicatum
Et confirmatur per causam quod de omni in
linea / ergo generaliter sive esse sunt
attributa continua quod est primo
primi 2e adiacentis / sed tamen uni-
versaliter quod est esse prout / ephe
quod de nichilo tantum tralatis
ipsius agentis surrexit in actum

essendi / ad eius eius quod est non ante
ipsius esse primo / ad hoc quod est in se
est ex nichilo et de se in nichilum
vertere nisi per efficientiam sui agentis
manu teneretur / sed esse comparatum quod est
tali modo est esse competit dependens
a virtute actualia agentis et non
ab essentia / sed quod est in genere ut in
sic forme ergo 2m adiacens primum
Per hoc ad obiecta / Ad primum dicendum
quod hoc intelligitur de principiis per modum formae
informantis / eo quod sicut duplex
est forma scilicet substantialis / et accidentalis / ita
duplex principium / sed non prius hoc modo / sed
potius per modum principii radicat omnes
essentia ab formales substantiales / et eo modo
sunt principalis ut est esse est actus
accidentis / sed autem eos / quantum ad eorum preter
substantiam et accidentium / Et comparate loquendo
ponitur substantiale et accidentale modo
primi abit avatt / dico avatt /
et eo sua per se est substantialis secundum
re / accidentia vero secundum modum / quadmodum
vestras ipsius entis est in substantia secundum re /
et in accidente secundum modum vestigiale
/ Ad confirmationem dicitur de substantiale
eius substantiam formale / et est substantia in vale
de 2o preter obiectum / quod hoc non
verificatur / nam cum est primum in proposito
ordinata / eo quod est primum puti in
omnibus subiectis et subiectionis secundum
substantiam proprio omnino ut probatur esse primum
id modo dico / Ad obiecta aliquis
partis / ad primum / intelligitur quia / quod
non est actus essentiae absolute prout non est
habilis / sed est actus essentiae secundum
proportionem status in unitate sua primi
effectivi et relate ad id quod est
et talis essentia non adiacent / 3o /
eo quod non potest in tertio eo secundum
proportionata / immo potius est primum ipsius
vel copulatis sive copule / Ad
confirmationem / intelligitur quando / quia tota secundum
formale cum agno ad est ei virtus
conveniendi competentia suppleo

vite ipsius comuni tanti ipsum ad
malè ipsius / et est pars ubi scd
actio quis / ut que per eam fit actu
ut phibz supple eo vite comuni
Quod ad / motum queritur quod tamen
intrat est / hoc quando ei perfecte
ipsius / quod e eo quod est de se / hoc est
et radix per ovis intrat / et eo esse
corporis e quando actu tamen / sed non
abstrahit primo perfecte intrat sibi
accomodatam in corpore tunc posi
te et supposite / et hoc est quod
dicitur in hoc / quod e actu tamen
quod ut corpore Tad ponit quod
quod dicitur e actu procedens / et recep
tus sine corporalia / et proprietaria
primo est sensu adventus dum est
actu proprietaria ipsius sed sensu id
quod e et corporalia ab eo sensu quod
est efficie et forma / et primo
per actu primo de eo quod est tamen
dici proprietaria / secundo modo / tamen ergo
generat hoc obiecto / quod et sensu illud
modi quod est actu corporis a pso
non potest de eo / sed quia id ipsum esse
separato ad id quod corporis e ei pro-
prieta et in eo receptum sensu non
sit infinitum simpliciter et dicitur / non op-
hat pars salvatur pluritas de eo
sed ipsius / rotes huius inde quod ad-
versa pars in motu ad dicte / sunt
// solutionem patet ... / dicti /

Post premissa de si
actionis / dubitatur an in
virtute creationis stat om-
nimoda infinitas potentie conditoris / quia
quod tamen e successivus actu primi /
sed in eius die eadem ipso actu ad
quod agentis obicit illum modo le
simpliciter / ut dicit philosophus pater et the-
ologi / ergo etc. Et contra auctore
philosophi octavo phisicorum arguentes sic ad
quod si primum moves ab eterno non
movisset sed per tractum inpassibile
motum / sunt vero moventem de infinitis

utrique motus erit cui natura / sed sic est
de primo conditore quod ad actum mundi
ergo etc. Item / aut tamen e ne
actu / aut volens / non potest primum / quia per
errorem que arguit contra anaxagoram
in hoc conceditur ostendit / quia sic erit
quod natura agit per unitatem / et sic
omnis actu fuisset de necessitate sint
dona tante / et cetera primum omnis saltem ca-
tholice fidei contra / de fine quod
veritas supra porta de scripture
primo in qua dicebatur quod
creatio adeptus erit gemina sine
gemite per durationem / Item per dici
quod sit actu volens / aut cum erit
actu volens per accidens ut dicitur vo-
luntas nuper / aut voluntate quod
dicitur explanari / non sensu / eo quod sit
res tante suscepisset primo ut con-
trariorum ad bonum vel ad malum
per naturam creationis et secundum eadem
ingenia primo potest Et contra / quia utique
impediret cohiberet est creatura / et
per quod adheret ei nutu filius virtuti
violentiam quod dicitur sensu phisicorum secundo
et cetera / et cetera vide quod frustra fieret
institutionis causare et vis ad
naturalis legis reparandum / eo quod lex
ne divinitas diffusa sed hanc conside-
ratione inde sequitur sit et omnis in
motu / Item per eam dici secundum / quia sic
tante erit quod aliquo primo
agere Et per quod primum conditor non
est primum actor / sed moveretur mo-
tus et ageretur actus sibi per opus
proprie placata ad instar actoris
contra humanum intellectum instituit non pro
quod de se simpliciori conditore ne-
phas dici est opinari Solutio
huius per spiritum spectanti corporis quod e
supra dicta quod cuiuslibet divinarum bo-
natum declarata sunt liquide
potest patere / quorum deum est liberi
/ ...et actio creatura sunt sit for-
mata rationali virtute constituere

98

voluntas

plenam actionis facultatem / tum propria
et per se agendi ratione in ipsa boni-
tas primi / non quidem irregulatis
a tirannica / sed summa provida pro-
videntia regulata / quamquam quidem providentia
licet comparata ad creaturam primi sit
possidens virtute inmensa / absolute
comparata tamen ad rerum possibilitates
tamen habet comparatio quod illius possibilitas
est secundum ancillam creaturarum / non fit quod
ipsa providentia aspectu divine
mentis et in conceptu causarum earum
perfecta arripit creaturarum faciat
leges sic cuncta moderans et
reges suaviter disponens sunt
unicuique propria mensura / Et propter hoc ad
obiectum / ad primum dicendum propterea contrarium / actus
enim per alium agenti esse primus
dicitur / modo ille qui est pure
efficiens ut alienum in potentia habens
permixtionem / et hoc plus est primum actus
primi et maior supra fabricat / ac etiam
si fas est dicere in philosophia etiam ge-
neratio et processio quibus natura di-
vina subsistit et notiones personales
secundum exhibeantur in filii et spiritus
sancti personalitates // Talis namque actus
super deum est nobilis et non
in perfectionis et passibilitatis habens ad
naturam / tum non dicitur correlative ad
passivum passivum passive / sed potius ad
declarative quod est secunda natura
perfectionis / De hac actione loquitur
philosophus primo ethicorum ubi dicit / omnis actus
quidem bonum appetit / non enim est aliud
quam ipsius naturalis bonitatis quedam di-
ffusio / quod potius habet rationem finis ut
se quam referatur ad finem extra ut
innuit philosophus primo ethicorum et 2o
celi / Alios intelligitur actus primus
affective quantitativi ipsi passio est
affirmata / et hec in nobis dicitur
potius factio quam actio 6to ethicorum
/ similiter cum est extra nos actioni
vero similis / factioni ipsi huius fiet

in ipso sensibili extrinseco et non in nobis
primo ethicorum Et hec est actio que correla-
tive sic habet ad passionem que est aliena
in potentia principiata tum neque actu ac
perfectus est creatio / tum ipsa creatio non
sit actus in manens sed actus transiens
creatorem in creaturam / Et tunc dico
quod vicissitudo pro actionis ponit
immobilitate sui agentis / non autem
vicissitudo 2o / eo quod in radice sua
vicissitudinis non accipit a facultate
activa sui agentis / sed potius ab ali-
ena in potentia patientis
Tredecit ergo solutio ad hoc / quod luz
tanto vicissitudinis obumbratio in ipso passo
est creature non tamen habet hoc ut est
actio creatoris / Sed dicetis forte / tum
potius sit utraque actiua si adimmanens
quam ponere 2e ad mobilem / et tamen a non
caret propria vicissitudine / Solutio / creator
non omnia quae potuit fecit / sed quae vo-
luit voluntate tamen conformata ordi-
nabiliter per sic primi / non enim habun-
dat per eandem potentiam in 2is quamvis se
ipso / ut dicebatur circa iam propositionem
ipsum est dimensio in se ipso / Sed contra
dicetis / quia actio philosophi supponit actio primi
moventis esse pure nobilis et ele-
gere naturalis motum formam / nos vero
dicimus actione primi clara expressa
bonitate voluntatis primi qua omnia suavi-
ter disponit / et certis vicibus producibus
sed quod decuit rationes rerum possibilitates sive
corporum unitate et ordine complicant opor-
tere / ut illis proportionabiliter impetum
ita per se / et ratio vana est quod quis querit
cur deus ita disponit / hec enim non
est quod sum rerum philosophorum / tamen dicat philosophus
2o physicorum / quod quoque equalis et vere
ad sensus / ipsorum causas cognoscimus
ut dicit in eodem / Sed voluntas primi non
est causa superior / ergo tales quoque
sunt penitus omnimode / Et obicias
forte / nonnisi facultas sui disponit
divinis volitionis / tum ea vult hoc

vine / et eo mortuo vult ipsum mori
et vita carere / et sic precipitat
~~[illegible]~~ vires nature ar-
bitrium sue voluntatis / et sic posses
adducere contra [illegible] sciencia(m) Dei / quia eius quod
ab eterno presciuit non sit / et in eterno
scitum est vnico in modo cognoscens
intuitu / aut non scitis virtutibus
naturis viatoris valient eius conditorum. Si
prius omnium modum scientia Dei constat
contra et omnino repugnantia contra generales
vires vta ipsum sola primi lex. Si
vero hoc quod nature de fatum integra-
valitatem / et sic possum arguere contra potentiam /
vnde tamen sit contra facultatem Dei actorem
/ et hoc quidem est tribulacione solet eius
si sic conterens / porto causam / scilicet sep-
tima sit / an hoc determinate sciat Deus
/ aut non. Si determinate respondetur / scilicet non se-
bene / sed hoc sit in arbitrio / ergo Deus
dispositus. Si indeterminate preciat / ergo
preficere est eius scientia. Si dicitur contra / an
eadem conditorum cognoscat Deus sorte
septimam / et sepsisse preterea sepsit et
verus. Videtur quod non / scilicet septimam
esse / et sepsisse / sed similia opta for-
mat / que vniuersale contingencie non
pertinet. Corrector. Tamen dico potentie
contingencie preiudicat ipsum sciat certitudo
et specialissima nota / qualiter abere potest
pericula est [illegible]
Ad hanc ergo importunas questiones
obiectiones videatur hoc modo / quod non
sciencia et bonitas Dei in independentie est
stabilite conferuntur et adresse imparis
sed quod res ratione nature sint aliquo ecie
scientia eius in modo habet ab eo
expone contingenciam modo et vt tamen
/ quo fuit quamcumque explicatis
sciam potentiam et bonitatem Dei [illegible]
sed in possibilis quidem habet in rebus su-
scitant inferiorem diuisam / ita quod /
ut quod potest absoluta eius potentia non potest po-
tencia ordinata propter disposicionem sue
contingibilitatis super potentiam passiua rerum
eius quod in mutacione scientia aliquo sed hic
condicionis facultate mutabilis euenit neque
rerum variate. Et sic integrabiliter
factum aliquo sciencia eius absoluta non est
scitum sed eius ordinata / licet eius
contingencie super rerum scibile / ergo hoc to-
tum scilicet / quod in primo attendit acquisitiua
nominanda / sed scientia eius ordinate ut
variabilis adiuncte scilicet contingencie sed tra-
tte expectate rerum in modo est eius boni-
tas absoluta / sed bonitas ordinata
eius virtuosissime patitur volitorum
/ non quando ipse scilicet in rebus. Ex quo
patet quod precandum scientiam potentiam et vo-
luntate potest sit et vult sorte non
scribere / et tamen de aliquo contingente entibus
/ vna virtuosissime in eius arbitrio quomodo
tradicte. Cum ergo queritur / an scilicet
determinate sciat sorte septimam / dico
quod sic / scilicet actum ad intra / sed potest
determinate notionis ad extra / sed licet
potentia est ordinata per quod quando potentiam
diuina scientia absoluta primi ab eius scientia
ordinata. Et sic dicas contra potentiam
et voluntatem / ut illi potentia relatorum ad
extra est aliquid superadditum absolute
potencie primi sancti / sed non aliquid
contrarietatem primum vel rationem scilicet ordinan-
te quod est fundata in efficacia contra-
tio agentis de quod ponere et primo
Ex quo patet quod per nullam potentiam vel
casum potest immutatas diuini ar-
bitrij vel sue violari. Ad ali-
as obiectiones sic dicendum / quod creata cau-
sa non est actu malus nature
/ licet pure coactionis vel pura ar-
bitrij subsequentis voluntatis / sed ad
hoc de vnico sed. Cum eius participat
de natura naturae quod sciat in bonum in
simili ymaginem vel vestigium pu-
re bonitatis primi / quod genesis
/ et videt omnia que fecerat et erant
valde bona. Ex quo patet / quod ma-
lum nichil est quod est malum non
habet causam efficientem / et quod malum

99

caret origine ternis / hoc e p(ri)m(um) no
posse p(ro)bare et actu de factis fa-
ce(re) nec art eis impo(n)i s(ed) s(e)c(un)d(u)m
po(n)i / ecc inteste d(e) i(n)co(m)possib(ilibus)
f(ini) ea(m) / p(ri)m(u)m q(uod) duo (con)d(ic)ta cre
sit voca aut duo (con)t(ra)ria sib f(ini)
actu in eod(em) / hec e(n)i(m) o(mn)ia et sin-
gula subt(er)fugiunt po(tenti)am p(rim)i / q(ui)a
sue maiore volu(n)t(at)e / s(ed) ex de
volu(n)t(at)e ingn(i)i caten(tes) (con)tentus
p(er)imor(dia)lis o(mn)i(u)m c(aus)andor(um) ydee
p(er)imordiale s(u)n(t) a sapi(enti)a et vir-
tute ad sue ne(cessita)te subst(anti)a(m) ip(s)a
e(ss)e(nti)a depe(n)d(e)t ab imp(er)io p(rim)i gen(er)ato(r)is
Tamen dic(itu)r h(abe)t (con)bu(m)plac(i)to p(ri)m(u)m
po p(rim)i est ordi(n)ata / Et e(ti)a(m) ip(s)as
v(irtute)s facul(ta)tes moderata / p(ro)pt(er) (er)go
o(mn)i(u)m simul(ta)te(s) age(n)t(i)um facul(ta)tes p(ri)n-
cipali f(ac)tor(um) plures i(n) ac(tione) ve
p(ri)mi gen(er)ator(is) / Ex quo ulter(ius) patet
error eor(um) / q(ui) o(mn)ia dic(u)nt vere
ex n(ecess)itate / s(ed) (con)batu(m) multor(um) / mo-
lor(um) et bonor(um) salute / ex eo q(uod)
i(n)t(er)actio(n)em eius p(ote)s deg(er)(m)i(n)at vl-
t(er)ius c(aus)a(n)d(a) et vniu(er)se o(mn)i(u)m ca(us)ador(um)
/ q(uo)n(iam) q(ui)d p(ro)uisio no(n) p(otes)t falli / et
vere dic(itu)r / s(ed) p(ro)pt(er) h(oc) no(n) sequit(ur)
n(ecess)itas in ip(s)a re / eo q(uod) ex contin(gen)tia
causis a(liqu)a(rum) ali(quo)r(um) h(abe)t bu(m)placi(to)
ord(in)e c(om)p(ossi)b(i)l(i)tate ho(min)um gen(er)atu(m)
et n(ecessi)t(ati) ne(c) tali n(ecessi)t(ati) in(fl)uenti(s)
n(ecessi)t(as) / q(uod) expresse n(ost)r(u)m (con)t(ra)p(ro)b(at) tu(m) rei
c(aus)ate i(n)e(ss)e a(liquid) (con)t(ra)ctu(m) / eo q(uod) p(ri)m(um) no
est i(n) meta et (con)t(ra)p(ri)a ea / et h(ab)as
(con)t(ra)ctus n(ecessi)tatis dicu(n)t p(ro)uide(n)t(i)e (con)t(ra)-
sp(e)c(t)es ut tale c(aus)atura(m) v(ir)tute
su(m)or(um) (con)t(ra)riorum gen(er)ant(ium) s(ic) vel
tal(ite)r e(ss)e i(n) bo(nu)m (con)ple(x)i(bi)le / et no(n)
fallit(ur) / (e)n(im) v(er)it(at)e ap(er)te rei ita
eueniat ex n(ecessi)tate q(uo)d no(n) orta
a(liqu)o s(ed) a z(ert)is agentib(us) q(ui) n(on) (con)pla-
do ex toto p(ro)pria sue libertat(is) velud
ab ex(er)c(it)o i(n) (con)d(i)c(t)is c(aus)at et c(aus)a(n)-
do i(n)fundit a(n)i(m)a(m) ne(c) disp(osi)c(i)o(n)e
et ne(c) (con)t(ra)ri(et)ate / hec in eo i(n) mete

quedam et i(n) uenie(n)s ex p(re)cis (con)plu-
mar(um) difficul(ta)tu(m) q(ua)r(um) desola(tione)m ho-
ie(m) solu(er)es et (con)tentus decla(r)ans
q(u)alis aut sit n(ost)ra ~~~~ creat(ur)a

**Dubitatur e(ti)a(m) (con)t(r)a ca(us)alita-
te(m) an vniu(er)sor(um) a(liqu)o(rum) ca(us)ador(um) i(n) me(n)-
te p(ri)mi p(re)fuit ydeales distincte
et (con)t(ra)rie rac(i)o(n)es** / q(uo)d n(on) / q(uia) ut(rum)que p(ri)m(u)m me(n)te
p(ri)mo est eod(em) distinctio / s(ed) in deo no(n)
est aliq(ui)d p(ri)o(r) / (er)go nulla distinctio
Et (con)firmat(ur) / q(uia) o(mn)is distinctio et diu(er)-
sitas oritur ab op(posi)c(i)o(n)e / in p(ri)mo forlis
op(posi)c(i)o p(ri)m(u)m q(uo)d est n(ecessari)o v(er)us p(ro)p(ri)e i(n)-
p(r)i(n)c(ipi)o p(otes)t / ut p(ri)us declar(atum) est / tu(m)
declarat(ur) p(ri)mi i(n)uoc(a)t(i)o p(ri)m(i) / s(ed) o(mn)e
gen(us) po(siti)u(u)s antecede(n)s z(er)a p(er)fec(t)a
i(n) p(ro)p(ri)o sup(er) sim(i)l(ite)r vnitas ex(c)ludens
f(ini) actu ip(s)i(us) v(e)n(i)u(n)t flu(u)nt diu(er)sitas
/ nih(i)l e(n)i(m) d(icitu)r vnus p(ri)mi ab
vnitate (con)t(r)aria (er)go n(ull)a est in eo diu(er)-
sitas vel (con)tinctio / Et (con)firmat(ur) / q(uia)
si for(te) sit sic erit p(ri)m(u)m d(icitu)r / h(oc)
t(ame)n no(n) (con)uenit ei nisi s(ecundu)m (con)t(ra)c(tiva)
ta(n)tu(m) p(ri)n(ci)pii / Oz erit d(iui)na e(ss)e
o(mn)i(u)m s(ed) i(n)declarata et i(n)finita / h(abe)ns
eta(m) rac(i)o(n)ib(us) vide(tu)r intimi (con)tinct(io)
ydea(rum) / Oz q(uod) n(on) h(abe)t aut e(ss)e (con)t(ra)ri(um)
p(ro) (con)p(ar)ata (con)p(ar)a(tione) ad res ca(us)a(n)das r(e)-
lat(i)o(n)e / sic vide(tu)r / q(ui)a h(ab)ere ydee
s(unt) e(ss)e q(uo)d h(abe)nt i(n) p(ro)p(ri)o s(u)n(t) i(n)finite / s(ed)
illa (con)t(ra)rior(um) / p(ro)p(ter) q(uod) r(ati)o p(ri)m(i) r(ati)o(n)e(m) v(er)a
/ s(ed) res c(aus)ate finite su(n)t i(n) e(ss)e(nti)a
et v(ir)tute / ut d(icitu)r i(n) hoc / modo
finiti ad i(n)finitu(m) n(ull)a e(st) (con)t(ra)r(iet)as sine
(con)p(ar)atio / Et (con)firmat(ur) / q(uia) (con)t(ra)ria sunt
sim(u)l (con)p(ar)ata s(u)n(t) s(i)c et no(n)
s(u)n(t) / eo q(uod) e(ss)e (con)t(ra)p(ri)a et (con)t(ra)ria e(ss)e sue
effectu(m) s(u)b(stanti)a(m) ne(c) (con)uen(i)e(n)s p(er) (con)t(ra)ria
/ (er)go e(ss)e ydee sunt creat(ur)e r(ati)o(n)is c(aus)-
ate creat(ur)e / et v(ide)t(ur) absurditas (con)cluat(ur) e(ss)e mu(n)di q(uo)d s(em)p(er)
e(ss)e i(n)sita / P(ri)mo si sic s(u)p(er)flu(er)es e(ss)e z(er)e
e(ss)e vt ea(rum) (con)t(ra)ria et eo(rum) effect(u)m s(u)nt
i(n) meta correla(ti)o / Et (con)firmat(ur) / q(uia)
f(ac)ta e(ti)a(m) est v(er)isimil(iter) o(mn)i(u)m c(aus)a(rum)

salte non effectiuum naturaliter / simoniaca
aut ad predicamentum effectum non est
comparacio celestibus / Tercio quia primum agat per
intellectum et voluntatem / Tenetur quia in corpus non
primum habet ydealia nocionalia / quia non cadit
sub eius cognicione / tales sunt puraris
nec omnia nec omnia mala / et
videtur causa quia per primum datur / Horum cum
nichil sit [illegible] in primo perfectissimo
et puro bono ut potencialiter habere
Tenetur / quia omnis racio [illegible] assimila
[illegible] et cognoscentis primo et [illegible] / [illegible]
cuitia defectiua ut nichil / nichil
similitudinis habet non primum / ergo si cum ha-
beret aliquam similitudinem non [illegible] do
sit rerum [illegible] in primo
et actu et potencia / quod pro concluditur
pura actualitas primi / Tercio hec
ydee sunt in primo [illegible] te
absolute potencia vel ordinate / non primum / quia
sic in infinitum fierent [illegible] / et cum
pluralitas [illegible] omnia in infinita
aut aliquam variam variam et diuersam
[illegible] inueniretur in mente primi / quod ne-
phas est cogitare / Non est primum pro di-
ci / aut cum hec roces ydeales
cent prima [illegible] primum ad cognicionem
et esse oportuno [illegible] / aut
[illegible] liberos / aut sine in-
[illegible] aliquam [illegible] habita [illegible]
in primo / primum non potest dici / eo quod sit [illegible]
de necessitate cum [illegible] / et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / quia
[illegible] sunt [illegible] / quia si
primum esset [illegible] motum / sicut [illegible]
[illegible] [illegible] affectata p-
[illegible] in [illegible] / [illegible] sunt [illegible]
[illegible] habet ad [illegible] / Non
potest dici [illegible] / eo quod habita [illegible]
[illegible] [illegible] ab actu
[illegible] ad modum sopiti defi-
ciens [illegible] / [illegible] primum [illegible]
[illegible] ad opus [illegible] ad actum
/ et [illegible] non [illegible] desop-
[illegible] in vigilia quod esset primum [illegible]

fontalibus aliqualiter deficere / Propter
est hoc / quia primum [illegible] sciuit ad
[illegible] / sicut artifex ad
artificialium rerum [illegible] / Et
[illegible] mente et phisicis / quia or-
[illegible] omnium apotelesmata habet
prima causa / quia [illegible] ad [illegible] fit
adomo [illegible] / [illegible] ad
[illegible] a [illegible] ydeis in men-
te primi [illegible] phisice / Tenetur
/ quia non primum sit sapientissimum / sapie-
ntis autem est omnia ordinare ut dicit
philosophus / ergo oportet quod omnium [illegible]
[illegible] roces [illegible] et ydeales
/ [illegible] testatur [illegible] theologi / et
precipue augustinus [illegible] / quia [illegible]
[illegible] habet ydeam in [illegible] ad [illegible]
[illegible] fit ad [illegible] / et sic [illegible]
[illegible] habet ydeam [illegible] ab ydea
eius et [illegible] / Solucio / [illegible]
rerum [illegible] in mente primi [illegible] forme
ydeales / ad quarum instar [illegible]
[illegible] vel vestigium formarum
[illegible] rerum [illegible] fides [illegible]
/ quia nichil [illegible] ab aliquo quod
non [illegible] in eo [illegible] mo-
dum [illegible] et primum exemplare / Aliorum
[illegible] talis esset [illegible] et [illegible]
[illegible] / [illegible] sit [illegible]
ergo [illegible] loge [illegible] in quo
[illegible] est [illegible] vel [illegible] / [illegible]
aut [illegible] eius [illegible] est [illegible]
[illegible] / Et [illegible] / quia [illegible] dat quod non
habet / primum dat omnes formas [illegible]
/ ergo [illegible] non [illegible] et
[illegible] in formam / ergo taliter
et auctoritate non sit summa [illegible]
/ [illegible] sic in [illegible]
[illegible] facultate eius in [illegible] est / ergo
forme in primo sunt [illegible] facultate
eius [illegible] forme sub hoc nomine accepte
dicuntur ydee exemplares vel ta-
lia [illegible] / Tercio hoc
ad obiectum / ad primum [illegible] / quia [illegible] in
primo [illegible] inueniuntur [illegible]

actum sibi / sed ut probatum est in corpore quaestionis dis-
100 tinctio secundum actum est. ¶ Ad tertium quod concedendum
/ sed aliquarum rerum productarum non sunt productarum
actuat distinctio / ut potentia denomi-
natio a potentia intrinseca / sed denominatione
a potentia activa ordinata / quia haec distin-
guibilitas non fundatur in potentia absolute
sed secundum quod aliquis omnia nata sunt capere
/ ideo quod cum ipsa sit omnia capere et
propterea fundatur haec distinguibilitas
in summi fluxu bonitatis a fontalitate
sua / quia quidem fluxus aliquid permisceatur
cum recessu ad extra puram sui simpli-
citatem non admittit / eo quod habitudo quam
fluxus respicit fontem est sine re-
ali dependentia stante ad primum
fontale et ut ad terminum non tamen ad
subiectum / terminum vero dependentia apti-
tudinalis aliarum rerum creatarum / quia
efficitur per creaturam actuat absque
simplicitatis primi diminutione. ¶ Ad
2m etiam eius confirmationem similiter dicendum
/ quia vincula ydee habitudinis comparate ad
absoluta sui essentia sunt prius in distin-
cte secundum actum et potentiam comparate per
terminum ad ordinatam eius potentiam sive
ad ordinatam eius sapientiam distin-
guibiles sunt secundum potentiam ad extra pro-
alere rerum creatarum in actu vel in ordinatam.
¶ Ad quartum dicendum / quod distinctio apparatus
est eius apparatus naturalis quam construit
obiecto / et est apparatus exemplarum et
per causam quantitatis attributalis
et talem non excludit obiecto / quia
in summo simpliciter et absoluta eius
potentia sicut in scibile rerum distincti
exemplarum summa potentia eius ex parte tamen
in largitate eius ad extra fundata
/ Unde hac eius largitate per deum est
primum esse divinus in omnibus aliquibus magis
quam viventium vestigium sue bonitatis
communicat / iuxta propriam eius facultatem
¶ Ad confirmationem hoc dicitur quod summa
perfectionem naturalis facultatis proportione
sibi in unitate recipitur / quod dicitur in

contemplatio / si primum per non novisse concupi-
sset mundum / mundus autem concupit
primum summum voluntatis sue conditorem qua
voluit ut in certo tempore non eternitatis
inciperet sive sive per maiestatem. ¶ Ad
aliud / tamen eius confirmationem dicendum similiter
/ ita cum libere et voluntarie tamen
non est obligata ad constitutionem
ex totali potestate sive totalis efficacia
/ sed potest differre effectus productionem
secundum suum arbitrium ordinem et sapientiam
¶ Hoc tamen potentia dilatoria ut in perfec-
tione potest in primo / tamen non fiat gratia
sua sed sufficit in opere / ¶ Cum tamen non
assecutus vel eius dilatatorum primo
bene in potentia sit in duplici mora quam
primum potest secunda similiter / unde forte
rogarem primum temporaliter precessisse
secunda quomodo est constitui / sed hoc quod
dictum est de potentia dilatoria sufficit
ad obiectionem solutionem. ¶ Ad aliam
etiam eius confirmationem / intuitum bonitatis / quia
potentiam et si non habeat propriam ydeam
habet nihilominus correspondentiam progenita
creaturis aliquo tamen suscepti actus
et forme. ¶ Et sicut prius creatas cate-
nis suis habitibus sunt conformiter
in arte sui conditoris correspondentes quod
tenere in processu earum coherent specie
habitibus secundum naturam / et ita de pluribus ¶ Cum
in tantum quod non habeat plurime cum
primo / quia nihil est tam prime primi-
natorum quod aliquid actualiter
habeat et primates per quod nunc mo-
di sibi possibilitatem tenent in sui assi-
milatione. ¶ Ad ultimum dicendum / quod philosophi
forte ydeales posuerunt in primo secundum facul-
tatem potentie ordinate / non quidem
ut machinans bonitatis sui ad produc-
tionem / sed eandem ipsi primo per sue sapientie
ordine vel eorum rerum attendatur per ordi-
nati / et in opere productionis ut
capit propriam de potentia ad actum / prout
dictum naturalis vel in perfecte facultatis
¶ Sed de potentia plene facultatis in actu

ad esse quam non perficit primum in rem fi-
nis absolute ~~[illegible]~~ sed zorum ordinem
Tertio dices forte / nunc non causa
et per hoc causans videtur operire de-
po complete facultatis / et per quod de-
biti in regula / Solutio / verum est
si tunc virtus difficilis fieret per agentis
perfectione / nunc autem sit per sufficientis
paupertate / ut plenius declaratum est
in forme precedenti / et supra dum queretur
de speciebus eclipsibus primi

Dubitatur an actio spiritualia in
suis subiectis habeant inchoationem / quod non
/ quia quod est motio primo per inchoationem . con-
venit de ipso per naturale mutationem / se-
cundum 2° phisicorum · Nam esse primum
movendi et ostendendi eius in quo
est / sed actio spiritualia non educuntur ex
suis subiectis teste philosopho in loco nunc
allegato / et recte anaxagoriza
in hoc / quod possibiliter dixit fieri ex quibus
adducerentur ex quod de actu / quod si a suo
subiecto segregaretur / non esset actionis / sed
substantia / aut ut Tertio confirmatur / quia quod est
in actione per inchoationem eius quamvis se-
cundo / non sit in eo primo modo forte
formalis / sed actionis non querit in
quantitate non subiecti Tertio preterea subiectum est
capacitatum actionis / capiens formam sancta
tamen eius cui tat ipsum in quantitate primum
effectivi / et dicat philosophus secundo metaphysice
differentie que capacitat esse actionis dari
per additamentum / quia per subiectum quod est
aliene ut non eo / Tertio confirmatur / quia
spiritualia causa huius effectus ad suam
causam effectivam est bene a vel ab et
non ex / ergo videtur quod actus spiritualium per non
dispositionem subiecti in huius constantie
per ex importe / ut videtur cagi in hoc
Tertio per a ab vel unde et / ut ad
unum dicam / dicetis actus spiritualium quamvis
non habeat materiam ex quo manifeste quod dicit
apostolus 2 metaphysice / ubi dicit actus de-
care materiam ex qua / hec vocata so-
lucionem cum argumentis sed in ducta /

concludit si vis fiat in locutionis
spiritualis. Contra per intelligibilis / quod actionis
spiritualis habere inchoationem in suo subiecto
dicitur per intelligi similiter / Et sed quod
similiter non ex qua primum subiecti partis
et per potest ad subiectum eius constitutionem
Tertio primum quod id est per aliquam additam
spirituali bonitati subiecti primum per bonitatem
tertio influence / subiectum in deum prima
referuntur per caput ad conyles opa-
ratis tunc subiecti visum est / et
in iam primo modo spiritualis exemplo in-
choatio tatur per simpliciter flagrum
bonificandi et agentis / et prius est de-
clarato sit actio non fluere / sed influere
respectu inchoatio appropriata applicationem
potius de dici coinchoatio quod
similiter inchoatio / et primo sic inmo-
deratus videtur largam causa quamvis hic
difficultas est mota // per
hoc patet solutio argumentorum

Sed bene se habet dubitare /
demonstro quo virtus causa est percipi
quantitatem Tertio per quo breviter sciatis quod duplex
est ratio qualitatis, Alia intel-
lectualis forma cui quatenus 2orum / Tertia eius
quantitas est ex parte quantitatis suorum
actuum et forarum / Et solum dicitur for-
malis quantitas vel actio simul
forme quam ipsa forma ex bonitate
sue quantitatis et nata est de se fi-
dem intentionali diffusionem / sub quo
quidem esse non declaratum et super
consistit in quantitate vel in specie non per causas
reales et naturales deficient / Et hoc
lumen de intentione corporis luminosi et
forti quadam quantitatione seu interi-
onali ratione agitate actum lu-
cidi procedens / quod quidem lumen per esse
quod acquirit in perfectione diversitate
per causas naturales dispositio trahitur
ad speciem colorum sine se ipsum quam
in esse radiantis primum consideratum
causes in specie / ut nunc / quia sic
esse eius consistit in quodam sed potius

quam habitu / tunc stat in virtute sui
101. fundetur / ideo quod est effectum 2m
ipsius potius constituunt ipsum in specie
quod in esse et ideo eo quod ea effectus
et sic eam ipsum speciei 2o phisicorum
Ex hac eadem speculatione videre
potes non esse inconveniens / lumen
recipi in diversis receptoribus declaratio
et non supra / similiter intelligas
de formis similibus agentibus suas
intentiones et affectiones similes in potentiis
ipsius procedentes et ita de similibus
aliis quo declaratur pluralitas //
Dubitatur circa aliud
capitulum / an sit possibile
quod in pluralitate individuorum
unius speciei sit ordo graduatus
Et an in specie angelica pluralitas
individuorum graduata et unitum sit
nata contineri / Et an in illis ordine
species sub ratione finis constituta sit
imponens formam ordinis //
Contra primum est hoc / quod pluralitas in-
dividuorum ordine habet ab ista materie
disponibilis quod primatur primum et ultimum
/ et per consequens ordine / Confirmatur / quia
sed in formis actio hominis in diversis
sed formale pluralitate / sic requirit
in tota species et pluralitatem
salvatur in uno individuo sed locos
partes et materias / ergo sed ea non
invenitur talis ordo / sed potius
si quis inveniatur id est actualis
et ut ad unum / sic dicere sic
fere ad omnes modum et plures
intendere continuare / videtur quod quam
dicitur sermones palogizare per
modum impropriatis // Contra
2m / est hoc quod primum in individuis
in angelis individuatur completus apud
circulantes / et per consequens in 2o phisicorum habet
in diversorum mundo / Confirmatur
sic prout dicitur supra et hoc / quod an-
geli constituti sub specie ut quod
in ipse ministerii actiones in ipsis
angelis de parte subiecti materialem
patitur constitutionem primum diversos graduum
obsequendi / eo quod actus non est primum
unius materialis / nisi per formam sunt
unum unius ipsum specie eum ab
illo dependeat et sic eius absentia
et eius subsistentia in operatione / ergo
et absurdum videtur in textu philosophi id
quod dicitur in textu / Contra
2m / finis / aut imponit ordinem
primum bonitate quam habet in eius operatione
rationem / a primo bonitate primum bonitate
quam habet in eius constitutionem / Non
2m / eo quod ultimum primum esse per supponitur
nullum ordine et ordine alicuius specie ad
ipsum stat in diverso habet primum / eo quod
illa bonitas constituit formam ipsum
bonum quod potest in operatione per
actus eius / non non est eadem
post constitutionem finis et ordinatis
media ad finem illud requiritur
/ ut in inventione phisicorum 2o ethicorum / sic habet
rationem conclusionis / per voluntatem in quam
ratione similis electione et consilium
per potentias aptitudinales absque
voluntate distinctas / Confirmatur
/ finis intentione in magis videtur
ordinis constitutor non coinci-
dit cum forma sive specie quinimmo
priecit eam effectiva speciei quod ita
dignitas talis eius quo magis
ipsam formam ab efficiente deflu-
ente utriusque procedit / et per consequens
in specie per consequens non potest coincidere
/ ergo non est dicere quod species in ratione
finis est origo ordinis individuorum
sub tali esse contentorum // Solutio
primi / sicut ut declaratur in textu
Confirmatur / quod sicut ipsa forma species
est primum eundem omnium individuorum
ita et principiat naturales potentias per
quas est operatio corporis / Et sic primo
generat se primum solius formae virtute
et per consequens unum tunc / nisi primum ex eo
materie diverse / per agilitate formae

no pt sui acto modus analogice / sed
eos non concitat se in virtute solius
forme / sed est in virtute ipsius agentis /
in cuius contactu stans vinitur / ...
non sunt eorum vigores talis agentis
fortis sicut et debilis vinitur
ipsam comprehendendo / Et hoc ex unione
contrahit sibi diversos gradus actua-
litatis vel proportione cum surgit or-
do graduat omnis speciei ¶ per
hoc ad obiectum / ad primum conceditur / ex op-
posito in me absolute non oritur iste or-
do / immo ut expresse forme ut
dictum est / Et ex parte potentie expresse
virtus status sub virtute composi-
ta generatur seu constituitur ex
materia et forma / hoc ad impressione / ex parte
eius primum effectum / ... oritur
unus gradus analogie quanto magis
prope ¶ Ad quartum dicitur / conceditur cum
sed intimum generatio / quia habet gradualis
distinctio non cadit super parte
forme ut forma est absoluta per modum
essentie et nature / sed ut sibi attributa
habet virtute sui agentis formam
secundum magis et minus in actu compositis
influente / ¶ Ad undecimum / dicendum quod
super naturam / et minus dispositionis super
naturalis producere fecit / Et ideo non obicie-
batur non intenditur per ipsum ¶ Ad so-
lutionem 2am / dicitur / ideo quod species non stat
in virtute absoluta sue formalis est
distinctio numeratoribus / ideo quod sic est
magis una et indivisa in sua
substantia ordinat ad constituat expecta-
te sibi accommodata a virtute sui
proprii effectus in quibus hoc defectus
est per cuiuslibet virtutes pertinentium
agentium non tamen deo / sed hoc attri-
buit sibi bonitate sua tamen effectus
non influat in actu composito nisi
sub intellectu operationis celestis ex
~~proportione eius talis forme et efficientis~~
~~attributa ergo quo diversa media~~
in ta / a forma non potest compleri esse /

... nisi in subiecto primo materie
in operatione aut celi suscepit
unam rationem mediam sui finis
ut saepe dictum est et probatum
¶ Per hoc ad obiectum / Ad primum dicendum
quod a fine intellectoris surgit iste
ordo / iste enim habet finem intendendo
cuius potentiam vero perpetuat bonum
finale / tamen per potentiam eius tale forme
et efficientis attributa / et ergo diversa
in ipsa media in tale fine
ordinata eligit et ordinat et
reducit ad eundem ¶ Ad quartum
/ conceditur quod finis intellectoris quo ad
bonitatem eius superiore quod perficit
tam congruens et regularis actus
tamen non concludit substantiam media
forma / tamen per bonitate sue intellectoris
forme intimata ac per sue
virtutis expectatorum in ipsa unitur
cui in ydea parte rei et substantie / quoniam et
modo effectiue proprium primum omnibus
in diversorum substantiabus talis speciei con-
textorum ¶ Dubitatur an
actus et potentia unite trahunt
ex eorum indemptitate / deinde
inde / an ex pluribus actibus
potest resultare una formalis
potentia ut dicebatur in littera de
electis ¶ Deinde an potentia substantia
sit ex unione talis compositi substantialis
ut quidam dicebantur de compositione e-
ssentiali angelorum ¶ Conclusio
prima / est philosophi 8 metaphysice dicentis /
nulla unionis actus cum potentia est
expressa causa ¶ Et conceditur / quia
indemptitas est essentie unitatis / ergo
non est alia causa / nec in ipsius potentie
sit essentia et esse et unum per se
primo per se ¶ Conclusio 2a / ex op-
actibus non videtur procedere ad
quam actus / ideo quod essentia cuiuslibet
tendit egreditur a virtute sue
se per se ¶ Et conceditur / quia si ex
pluribus actibus fieret compositus

102 possit fi una po / sitr videt^2 q

explibus po^is possit ep^ie un^i actus

Loquitur^2 etc / q^p un^i op^torum gnar-

ret clemitat ad alium ast^itur^oz

tom ph^m p^o ph^it ¶ Contra 3^m

/ est q^is Fauna pipa^torum dicitur

/ angelus ee ceu^r supr^a ep^ho thro-

logizando ~~infendo~~ infendo maz

angelicam ypostatice ee m assump-

sile ¶ Confir^2 / qz nisi sit ipa

nitpa^a eet sbar purg actus / et sit

eet ypar p / 9 supius declarata

¶ Solu^o primi sit / ut pz i lra / pz

i fig tyseciuton eiges titatg lu-

cidig apparebit ¶ Confir^2 ante

ho nio / qm po et actg no gerit

clemitat ad 3^m gstitutoz alte

ut ponit^2 i mo / q^3 ho ut

ponit^2 i pode et infra / pondus

aut et infra^a vocitur i eshite

sbate corp ad eqlibrium sbalis

vti^mis / ho aut e ydeptibus go

¶ per ho ad oba ad p^m gce^2 ee

sbe / q^3 ut phibz sbam ul' actus p-

grams stale virtute unitiua

intimat / uo i lra decla^2 que

et si no sit ta pfectus et actua^r

de pprio unite 3^m gstituti exeis

gplets / e tu intute ac sbar ad

tlez eunte relacois sucha y

ptactio qpt angels i actu re

duite ¶ ad gfir^o3 / q ce^2 assuptio

et illatio / q^3 intrum^2 qua put

i reta / eo q^p ydeptas pu^os per

mod ee aptitu^at pcet unite

pticipati / q^3 raba sit aquod

pu for^r ambicite at p ~ n^e

oz^ue ipa pu^a pueniente / i q

quod mp^o diceda est for totig

an re ua^r et no ipe ¶ Solu^o

z^u / sit / qm plts actg sbar con-

mixti destituunt^2 asuis ututibg

distictis et i forts / et r solunt^2

ad unu gfusu actu forte a q^o

cep^e dat^2 nome po^c fortis

/ et sit q^m sit i qualitate mixti ut

i gpendio phie ualis ht declo-

nai / s^t p ho pz quod sit de ad

oba / intimeda e ceu^m hut inde q^a

eo q^p qui ille gtedunt ad pom

sbinad / ita tu uitero sit d^r pote^a

forti ¶ Solu^o z^m pz / sit / ut phat

iy p^ma pte hg gpendij / eo q^p po

sbina est cletu i didui vy

indidui e et p q^s i gicabl

e radix q potig sbalits ceu^t

est fig cptutg q^p infu^ig ut pg

visu est ¶ ad oba i^a dicitur

/ q^p tu dicut pipati angelus esse

ceu^r sup^us d^o uota^o sim^2 a p^u is

essenialibg / magna ceu orac

e nis pu^a essecialia et centra^a

/ q^m illa gstituunt ee tu / het sb-

sistere / i^a gstituunt ee q^d tu / het

esse rate realit^s / i^a sut pu^a

ceudi et diffiniedi / het et s

pu^a quodq^o ceudi / uo tu diffi-

niedi ¶ ad gfir^o oz / intrum^2

ga / q^m actg forts pueictes pos-

sibilite aut angeli deficit a

sba subsistere^a / uo ceu subsistet

i se ipo sz i quod ad sibi gca-

to / et p q^s adhet ei du^s h-

tu^is gcato ~~et p q^s adhet~~ / una

ad cdatore / alia ad possibilite cui

~~unit~~ est ipr subsiste^e sine unit

ut dict^2 in tepru / actg aut

pug ord gportos depede^c et

gpoitibilits prsq ep^ps est et

ininitus / ut in 2^a hg volus

pticula fuit declarata

Anteq̄ diuersitatem

Circa ho ra^m incidut

difficultates no dissi-

mulande / qua^r p^ma

est An eade ceu^a ep^o mistc

actum ceu^tis trahat rales di-

stingdes / et si sit / an h^r diu^sitas

inuet ceu^a uno eeu^tis / ul' ac-

cide^t / et si p^m h^r uno spe^to gnito

Adn

aut analogice. Item an suppositis
et in divina ita eadem nec formam
ponat realem distinctionem / et si sic
qualis sit ita distinctio / vel essentialis
vel accidentalis. Deinde an essentia for-
malis ex hoc supposite et individue di-
stinguatur et numeretur personaliter. Et ubi potest
queri de identitate harum praedictarum / an
adhaereant formae essentiali vel materiae.
Deinde specialiter inquiri posset de acci-
dentali / an substantialiter variabitur a
ergo.

¶ Ad evidentiam totius
materiae erit finaliter dubium.
Verificatio illius quadrimembris
formae consideratur / sicut albedo / et
tenebrae secundum Aristotelem / quod videlicet eadem
substantia formalis potest esse actus materiae / et
actus totius / sive totum esse compo-
situm formaliter perficiat. ¶ Arguitur
ad partem quod non. Tum quia actus
essentialis prior est ipsa essentia / sed per prius
non potest non constituat entitatem nec
veritatem. Et per consequens realem distinctionem
non potest ei committere. ¶ Confirmatur
/ quia esse non est natum distingui
nisi per varios modos ei superad-
ditos / hoc igitur autem distinctio essentiae
cadit super esse quod est actus eius / ergo
est modalis et non realis.
¶ Solutio / sic / eo quod eadem est dispo-
sitio rei in esse entitate et veritate /
ergo in materia / sed entitas essentiae de-
nominatur per ipsius esse influentiam et non
participationem / ergo et veritas eius.
¶ Itaque non ab unitate veritatis en-
titatis secundum virtutem 2e nec ...
fluat et teneatur distinctio diver-
sitatis actuum essentialium / utrumque
praedicta ipsius formae realitate distinguunt.
¶ Per hoc ad obiecta ad primum /
quod per prius non dimittit prius dicit
...bilitatis / aut in facultate prius et
... sic verum est / aut in facultate
est ... est / tamen eadem essentialiter habeat
ad id quod probabilitate eius natura est

sed formale hic nunc / et ideo quidquid ...
... illius hic nunc et absolutum adve-
nit primo seu essentiae ideo natum est
eam distinguere at sic in materia praeparatas
formae realitatem ponere. ¶ Ad 2m
dicendum per distinctionem de ipsa re / cum
cum ens et res convertuntur / in tot
modos distribuitur in quot ens
est / aut ens est id quod esse principaliter
patet / et hoc dupliciter / aut denominative
/ aut formaliter denominative dicto secundum mo-
dum / et primo modo appellatur forma
partis / 2o modo forma totius / et tot ...
modis res dicitur quod obire / et si talis
modi distinguunt ipsum esse non
minuunt eius et ita essentiae realitatem /
praeparantur formae ipsius completae innatae
et distinguunt quare haec ultima
distinctio convenit cum diversitate
modali. Cum prima distinctio pertinet
in compositis / tamen modus rei non sic
eius. ¶ Ad 2m / veritas actus /
eo quod modat est actus aut praeter
modum est omnis modus actualis ...
aliquale namque. ¶ Confirmatur / quia
si esset eventus diversae essentiae convenit
ad formale 2i constitutionem. Et sic
unum participatur quod pluralitate / et
idem adveniret / quae absurda sunt
in praedicta. ¶ Solutio / duplex est
distinctio essentialis / una quae innatae
naturae / 1a quae innatae ipsius nec esse-
ntiale virtute sive formale nec
proprietate / prima substantialiter dividitur / in speciem /
genera et / 2a in essentiales formae
bonitates / quibus abscondita prius con-
fectionali secundum essentiam vero ad esse
materia et est totum compositum / ergo sic
ut completive per se bonitates dicuntur actus
partis / completive 2e totius formale primum
appellat / prima ipsius essentiae innatae
natae virtutis formalis agentis / 2a
virtutis universalis et specialis finis
in fluxu agentis in actu compositionis
digerentis / eo quo contemplacione resolutionis

 illius dicti philosophi quo ab eodem
principio esse illi in ratione forme et actu
tum dicuntur actuari et informari
materia / atque sub ratione forme
simul et finis considerata solum
non esse totius toti compositi for-
mam imbibitam et influxam ¶ per
hoc ad obiectum ad primum contra / quod ac-
cidentia secundum modos / eo quod ipse esse
esse et esse esse quanti quantitate esse
est fundata secundum rationem esse formalis
forma formalis est non secundum rationem
suppositi sed secundum suppositum est vel
esse esse appellatur ¶ ad
confirmationes patet solutio per ea dicta / et
in dissolutionibus dubiorum allegata
¶ Secundo ad 3m dicitur / quod huiusmodi
distinctio inest esse uno anime
/ eo quod fundatur in ordine forme et
corporis quo prius ab illis esse partis
per totius potissime / cum plura secundum
ordinem ad unum principium reducta
conveniat in forma corporeitatis et anime /
velut cum partes in prima huius vo-
luminis particula ¶ Oppositum huius vide ex
hoc / quod et esse partis et totius partici-
pat non et specialiter ipse / ergo contra
secundum ipse quam maxime sit unita non
videtur pati anime diversitatem ¶ So-
lutio hec distinctio non fundatur
in uno materie / cum per suppositum ratione
et eandem materiam ipsa esse adducere
esse diversa / ut est unius esse corporis
cum dictum sit prius esse eadem secundum quod
huiusmodi non pati diversitatem / sed potius
unitatem et similitudinem secundum actum in
separatis adherentem esse / sed est unius
esse quo fundatur huius distinctio unius
partis et totius cum dicitur virtute
ipsi esse in esse non dicitur principium
concedente ab efficiente et finali
compositis talis accomodata in-
nata ac impressa / cum omnis co-
poris sit ea componens forma / omnis
aut componens dicitur virtute vtatur

secundum efficientia qua forma quam est actus
potentie et materie influit et bonitate fina-
li / qua materiam et formam ad unum
esse finem et tamen dirigit / non
essentia est ipsa materia principaliter unio
illius tamen componentis principium
dicitur in compagatur / una qua
efficitur actus materie / alia vero quam efficitur
esse totius per quod ipsum constituitur et
unum est / et in quo electa co-
poris esse unitur est / ita quod
distinctio dicitur integre esse quod
secundum unum virtutem formalem et non
materie ut essentia / et ibi patet quod
videtur quantitate diversitatis forme partis et
totius ¶ per hoc ad obiectum simul
dicitur / quod bene contra ut quo ad esse
vel materiam / sed non quo ad modos
essentiales quibus ipsa essentia adest
tribus causalibus virtualibus re-
spicitur et recipitur ¶ Secundo
ad 2m / quod non tamen quia in fundato
non potest ut est distinctum / testimonia
auctoris / sed hec specialites adherent
fundato non ergo etc. ¶ Confirmatio
quia ab eodem res habet esse et unitatem
qua ponitur in forma distinctionis ab
alio / sed huiusmodi specialites a materia habet
esse / ergo et unitatem materie cognomina
/ hec autem restricta est oppositionis di-
stinctione virtutis ergo etc. ¶ In
oppositum est hoc / quod quamvis separari possint
ab invicem realiter distinguuntur /
ut per articulum prefixe / et ars le-
ni de anima / hec autem specialites a
se invicem sunt separabiles / ergo et
hoc ipso ars le videtur distinctio forme
partis et totius esse realis / potissime
cum in ipso Christo sue sepulture
humanitas separata ab anima rationali /
non fuit cum fuit homo et tamen sua
dignitas non affuit anime eius ut
corpori / ut testantur theologi /
¶ Solutio / si huiusmodi specialites ad
invicem materie ponuntur referatur per cul-

dubio peritus in distincte fuit sed ac-
tu / Cum enim sit referatur ad materiam sta-
te sub influentia et tactu celi fa-
ciens eam de potentia in actum surgere /
imbibit sibi ductu virtute passiva
propositum / vel in certa forma et ea
inchoata ductu virtute activa
mo supra tactus / Aliorum opponi-
mus omnis forma generatur a suo po-
dere et intensura stans in sola in-
mici vestigiali perfectione / et hec
duo virtutes subiunt materie ana-
logie in proprietate et individuale et divisi-
bilem et supposita dividit et se-
cuntur / de quo plura supra / Per
hoc patet solutio duorum prius obiectorum
Ad primum autem patet / quod ea quo
separari possunt salva propria unicuique
virtute sicut duo sunt disti-
guuntur / sed autem celestes corporis vir-
tutes quo ad debitum suum comple-
mentum si sibi fuerit coniunctus ago
quidem complemento per corpus separatorum
distinguuntur / unica vero aut natura tota-
lis separatorum non differre / Et per
hoc videas quod solutio differentiarum partis
et totum videtur introducta.
Modo habere videtur / quod sicut Christus
in triduo non fuit pertinentibus parti-
cipatio / ita ut corpus animatum per
anime informationem / Cum ut anima cir-
ca esse perfectam huius anime corporis / per-
fectam dico quod corpus formaliter et filius
sicut et suis actionibus actore separa-
ta complemento sue civitatis
in hoc distinguatur quod non valet in
actus et operationes vite vegetative
et sensitive. Quod autem Thomas et ceteri
participari dicunt in illa anima manere
quedam remissio ad corpus / quod cum
sit naturalis non potest frustrari / quod nun-
quam tandem suo corpori reuniatur
seu verius ipsam animam reuniat
Et hoc in summa quod fecit contra
gentiles / ac etiam commendo sive /

theologie / concordat cum Alberto fun-
dat futuram mortuorum resurrectio-
nem / quam in modum resurgendi consti-
tuit naturalis / ideo ad hanc conclusionem pure
philosophantes non audebant fiducialiter
se transferre / immo tempore de anima contra suam
corporis que dicit animam per sui motum
moveri corpus / concludit articulus per quoque
resurrectionis sive ad ponendum quod ve-
lit dicere / ergo ultimo esse per quam sed
per suam complexionem / Et per hanc solutionem
vite videtur quod vitalis habeat ar-
ticulus prefixus / Tertium ad
quintum dicitur quod sit actu / quod vero non
potest in multis verbis assumptum per-
fecte clarum / Et inceptum ubi dicitur
quod in substantiis intellectibus hec proprietates se
multiplicitate sive / Confirmatur / quia
hec proprietates oriuntur anima / ergo si
habeat dicamus hec circa actu eius pre
speciem et esse materiam non inclinantur
due celestes et ut tota deviat
proprie corporis secta / Ad oppositum est hoc / quod
individuum et suppositum formaliter sed in genere
substantie / cum unica supposita substantie per oppositionem
Et dicat per substantiam dixi in prima
et secunda / propositiones hoc aliquid sive id est individuum
et unum numero declarant / Sed per has
proprietates individuum efficitur hoc aliquid id est unum
individuum et suppositum ergo etc. Con-
firmatur / quia per unumquodque ab eodem habet
esse et unitatem unitate qua ponitur
in esse quoniam et dicit / Sed hec proprietates
participant esse determinate substantie / ergo et fa-
as unitates per quas dicuntur / Solutio /
in his in quibus hec proprietates realiter
separantur dicitur distinctio huius actualis
sive modis / eo quod ista substantiam materie
ponunt diversas ita vocis / per quas ipsa
refertur ad formam per se designata
individuum et formam totius sicut designatus
suppositum / Designatum dico per modum
oppositum in fluxu celestium ipsius forme
procedentis / In aut ut non
constat in esse videre in uno corpore

104 Sed potius monstratur per modum actiuis supponit in tractatu adiacet / et cateminus hic dici ergo de actiuitate secundum modum / est vel excipit secundum re de denominatione ab excipit intellectu virtute secundum naturalis / quia recepta est per deductionem analogiam quia materia stans sub actu quopiam comparatur ad suscipiendum actum formae partis et actum formae totius / comparatur duo / quia quidem formae adherentia distinctionem per quam materia comparatur in esse actu et entelechie partis et totius secundum quod stat sub diuina virtute agentis perfectionis / vera proportionabiliter ipsi materie in debetur nimis harum perfectionum a diuina virtute agentis non suscipitur nisi in passo predisposito ut hic philosophus / omnis igitur quod materia primam dispositionem comparatur ad actum partis et per aliam ad actum totius / Tercio ad obiectionem Lad primam dico quod est dubium / quod bene concludit sicut contrarium esse actiuitatis ~~[illegible]~~ secundum modum quo dicimus generationem accidentis intellectu secundum non secundum re / eo quod unum actiuus natum est subiectum a pluribus formis ut expresse materie / sicut expresse formae nisi per voluntatem formis completiua / aliorum forma non esse effectum probabile ipsi actiuitati formam sua intentionem formantem tamen / Tad aliam dubium / sicut dictum fuit de formae partis et totius / quod non omnis contrarium in genere formae radices est simul formalis / sed durat illa quam mutat distantiam per aliquid operationem [illegible] in ipsis fundatam / sed quidem est formalis duo[illegible] tamen et non omnino / eo quod mutat virtutes et modos subalis partis / de quo est ad propositum ¶ Reuertor ad 6 / patet de tractatu expressius dictis / et iam propter / actiones et passiones sunt suppositorum Tad quintam dico secundum [illegible] dicitur / quod sit / tamen non in rem formae / sed in rem finis formae essendi naturae perfecte

materiam huius ad eam repugnationem in oppositione prima materia fundatam / vnde formae substantiae particularium / et materia per formam electa sic diuisibilis / et eo tamen ~~[illegible]~~ ut perficiatur a suo opposito et per gradalem ipse et sua propria forma non per ipsam formam secundum proprietates materie per se et in se ipsa perfici secundum quod hic dicitur / Respondeo autem quod in rem finis perficitur / eo quod licet forma sit per mixtionem / perfectio tamen quam determinatur in effectum vltimo expectatur / Lrem hec perficitur hic rem / quia propter hoc perfectionis nam ut philosophus propter perfici / ¶ Tad primam / non vero formae adherere necessitas habendi proprietatem / eo quod formae proprietas potius in perfectione quam perfectionem / ut dictum fuit ante / Lhic expresse materie contingit necessitas / eo quod materia est radix contingentie / et eius si necessitatis fuerit et radix erit diminuta eius perfectio / per consequens aliter se habet / quo posito in esse ad constitutum ex materia et forma posset esse expers signatis et supponentis rem omnem philosophiam / Lut eius expresse agentis / eo quod virtus agentis est coactiua et vim inferens et contra ut tenuit per quam violentiam / sed nulla violenta perpetua / ergo nulla forma in sua suppositione posset perpetuari / rem philosophos sunt et theologos / ponentes formas spirituales in sua simplicitate perpetuari / Lut expresse sed / quia finis est longissime influere remote et efficientem efficit per medias causas / sed per eam remotam ut potentie necessitat in effectum secundum philosophos [illegible] / minime est ergo rem hec proprietates tenuit sua necessitate ¶ Solue / quod quidem necessitas proportionis quam actus et potentie subeuntis dispositionibus armoniam inducunt compositis generatiuis ne corporis / sicut autem est gratia contenentis omnium corporum ad esse compositis generatiuis non corporis expertis separate

ca stat

/ et hec quidem extra primi stat originaliter
ad unitatem formis / instrumentaliter autem
extra effectus et per proprie seu intrinsece
ex bonitatibus acta efficientia per totam
inferiorum fit agere elementis corporis
influxus / de quibus dictum est / quod sunt
due extreme in medio et due extreme
forme // In harum enim corporum vero
usque eis corporis proporcio dicitur adiacio
et armonia sive commixtio et
modificacio / in qua stat ligatura et
fedus corporis / super quam ligam tamquam
super punctum proximo commini comminante
in quo cadit dicitur ipsius comminis forma
dicit / quod neque aliquid neque ad in
extremum corruptio / sed dirupat modi ar-
monie et commensurationis talem
corporum constat ¶ Item ad obiecti-
onem primam dicendum / quod licet forma presupponatur
non perficitur in eius nuda entitate
vel eius virtute abstracta / perficitur tamen in
eius bonitate quia nisi competenter suppor-
tali fuerit denudata non vero in def-
fectum naturalis facultatis ut dictum fuit
supra ¶ Ad aliud dicendum / quod ad
esse locum de in una alte consideranda et
de ea in qua partum in mobilis est
comprehensa / sed cum non inmitatur ne-
cessitas esse origo sed contingenter utero
arguebatur / Ideo cooperatur ad ea
unitate quam ab omnibus ceterarum agentium
substantificatur / cooperatur dico per
legem sive proporcionis et analogice
quia nata est inguedi cum forma com-
misuratorum ponderis et mensure
¶ Ad 3um dicendum / quod dum est agens
quod influens super materiam aliquid
ad formam sive actus ulla virtus
consubiecti id est naturalis virtute celestia-
torum / et celestis agentis talitas for-
tur unitatis coniunctionis et volunta-
tem / Licet quidem est agens huius naturale
ad determinatam materiam proporcionatam
que prius per eius fontalem plurificatur
de talibus exitur earum in spetie

determinate producit radiante / atque
quidem bonitate ipsius adhuc quedam pro-
porcionalitas quam ad unum effectum deter-
minatur genus constructo generis et
naturalis coniunctio / et hec licet quidem non
adheret agenti non est pura co-
actio sed moderata per proporcionem
armonie et commensurationis aliarum
ceterarum illius summa forma sui generis
Et ad iam stat vero dubium huiusmodi
perfectum in medio unius // ¶ Ad ~~4m~~
aliud dicendum / quod licet forma quantum ad primam actionem
eius influxum non recipit proprie
aliquem effectum in materia / tamen regu-
lat et dirigit virtute celestium agentium
cum per sive talis extrinsecorum ex-
panditur super effectum / sic est in proposito
¶ Item ad octavum / anima rationalis
humanitate substantificetur / eo quod ipsa
fit per totam humanitas autem per for-
mam corporis / Et bonitas contingit quia fit per
creatorem aut quia fit per formationem
plasmantis dei ¶ Et consequenter / quod anima
ulterior est in re soluta / quod per
in sive spiritualis in forma corporis / et per
genus vero parte humanitatis velut
probatur ei contingenda et spiritualitate /
¶ Ad nonum / est illud quod primo
dictum est in hac / formam totius
similiter non oportet precedere elementa
corporis ceterarum primum mixtionis eius
unibilitate coniunctio / humanitas autem
nominat formam totius in ordine ad
animam que est forma partis corporis phisici
¶ Solvo / anima rationalis per se inseparabiliter
non quod in ea est per eam duo pervenit
humanitate sicut eius formam per creatorem ut
quod est formam per formationem / sed per non per
te animalitatis quo corpori unitur
per modum actus et endelechie ma-
teriae generatur sit cum humanitate
subiectivetur non generanti / sed tamen
ipsa anima rationalis per se ipsam in corpore
humano naturale formaliter quam dicitur
in primo secundo quam attribuitur subiecte /

humanitatis ei animam vel etiam sub esse
anime/ non quod in se sit humano pia-
ceat humana anima secundum inchoationem
forte ab informando/ sed potius
ab intimando per virtutem artifi-
cis/ unde dicit philosophus/ quod anima au-
tem creatorum operatur instrumenta generationis
humane que sunt in semine per modum
instrumentorum imperio anime tamquam
artificis directorum// Habet autem
inchoatio hominis in corpore humano di-
fferentiam ab inchoatione specierum naturalium
in aliis mixtis/ nam si esset sicut
aliis inchoationibus eveniret dicere
ac esse creationem formi quod intellectus
anime non creatur sicut ex aliquo pre-
iacente et non ex nichilo/ et sic
esse in formarum potius quam creatorum et
per hoc patet solutio huius unde obiectorum
¶ Quantum ad nomen et ultimum
dico/ quod in rei veritate .i. quod anime
primi intellectus velud agentis per se et
in mente stans/ non est ad quod ra-
dius suum illius luminis/ sed .i.
quod anime solius forma reposita
stat sub eius stare nichil aliud
est quam radius tantum luminis/ sed quia
ic constituitur in anima quoddam quod ei
subsistentiam prebuit qua desce-
ret [illegible] [illegible] tamquam/ non mul-
tiplex esse sive eorundem modo
interiori sibi assistit/ sicut cum
comparatur ad potentiam in qua subsistit
in radium fundamenti et stramenti ge-
neratur diffusionis ipsius atque etiam
delectacionis [illegible] singularis in
dividuate/ Sed si non comparatur
ad hoc dico ut separata ei adat-
tur complete constituendo/ sic imbibit
sibi bonitate totius luminis convenit
de toto plenius/ ut in unit. p.
8. metaphysice/ unde hec etiam stans
sub influentia fontis dicto sibi
imbibit perfecte s. primi fontis
quamvis abstracta sit essentia divisa ab esse
entia metaphysica/ et perfecte fluentis

principii quod dicitur esse simul etiam sive
simul perfectionis actus eius ad
hoc generatas sub aquam/ eo quod flu-
entis unum tale fluendo natura est
procedere ad diversorum quod est in
feriorum/ sic est hec ipsa etiam stans
sub influentia complete agentis seu compositum
effectibus/ sic utique imbuitur bonitate
dicti vera sub quod stat sub virtute
fontis agentis quod dat sibi perfecte
atque informatis/ et hoc dicitur
etiam huius modi primi tantum/ et
tunc dicitur forma partis/ sicut talitas
talis etiam esse contraria est media in
qualitate est partis complete ut dicit 2° physicorum
ubi inquit/ p. materiam esse ad quod per
despondentiam sive talitas naturalis
proportionis et armonie ad formam
partis sibi propriam et proportionalem huius
unitum (et [illegible]) rursus hec
etiam talitati unitie et finali com-
ponentis subiecto imbuitur .i. a bonitate
qua dicitur habere proprietate esse in tota
unitate capacitate seu naturale aquam
per modum fluentis principii diffu-
si et imbibiti/ et hoc dicitur esse
totius sive forme quam fluit uni-
tas et tota ipsius complete substantialitas/
quod talis solum dici forma totius/
et huius ultimate considerationis in
[illegible] actu huius variati potuit
oportet corporis in toto effectus
fontis ad suum tamen dicunt alio
re tamen adiungatur/ propter quod cum
locum sunt in hiis nec ex parte/ 2°
in hiis in consecta/ media/ propter quod
considerari in re etiam accidit sub-
perfecte forme partis ad suum
effectum/ 2° in toto eiusdem etiam
sub perfecte totius forme ad suum
effectum ¶ Ex isto subiter specu-
lari patet de tertio quod ponit albertus
in multis locis de forma partis et
totius/ sic dicit/ eandem etiam conside-
rationem ut est altera partis compositi dici
formam partis partis/ consideratam vero ut

ēē totius forma totius / p3 etc
quod mixtum est iste primo phi
quo nicte quo ot cpte no ee
stam / primo verius ee stale / patz
etc q eps for totius et toto n
rsultat p modum qpoib / eo q to
tum no rsultat nisi epclctl p
di bg ptc qpositi & et for totius
et qptm put totu & eptis re-
sultat qpositi veitas et p fra
totalitas / go etc

**Queritur an cu distinc-
cione appellantis et appel
lati / supptis et supti / ac oio
pticantis et ptiati / possit stare ve
rnitas cu reali ydeptte / ut pte
de vide tota decursu capi
tuli illius** / q q / q hec se hnt
p modum actus et potie q eta mo
tu ponut reale dnitte actis
et passiois etrahete punct quo
est et qd est i q bz cato / nup
iaz Boetius ebdoe inui eo qd
esse ptiat / ad est qd e et ee
ad dico r entite / et p quo ad i
vnite / q aliectas necess opa
reale dnite / et gsir / q distinctio
ptiantis et ptiti fundat in reali
oppo actis et poe q ry sit pg
apoin ralin radip e ois re
alis dnsitl / tlis aut dnsi-
tas no qfert sibi rale ydeptte /
ut ptedebat sua rali / nisi
quis dicat ep sn noiatis / q
q est et qd ee vnu et id in
ee- qpnati et ydep taz / Bz ho di-
cens / vo scripuz palo e ped
sltaz sm q ad simt / q ne se
/ het duo qrent in aliq 2o
pqzi eis / go ml se ralit ydc
ptificaz / q qmss ydeptittz q
ialiquo pqzi in acti vnniz
q i aliquo qd est adueticie
ne rem corp / mirz go vide
/ quos stae ve i vitate sund
sup dicta / q g solun / sit pa

qsidao / q cadz res ut p vote
stat hc ppcte appellans et appel-
lati / sup tl et supti / pticntl et
ptiati / altr et altr / he ei ppcte
appellans in q actz i vtute
sue forlis ptatl q nata est
ptibg qsrai sm ee inhere ot
steai / et pquo noiac / qd ud
sonat cu eo qd e appllac / ut
est boite ceule eius vonalie
altr i ptiri / etc hc cadz res
ppcte supptl si attedat sua
inalis ptas q nup ne disi
oez ralitas sua est pticipat
et pstat inat / hc ott cadz
res ppcte ptiantl vrz doct
morz / si assite seu p mo du
acqsicois / et p modum attbucis
sumo mo / Et p modum discocs
p modum quasi gusu / hz di
zaco hc modum apti et supti
et ptiantl sm qd p istud qd
est ut est et ppps Bz ppp hc
mediat ep attomodatl im
tuatl et qcessis / tn go qsid
ut ab aliqo mediad hz di
ptate formale ul intellign
sit se hc i vom ptiantl appel-
lati sod et supti zod / Ad
qsidao / forz seu ne p nome
ste phas dnisas rocs qnt
dnisa attbuta / q si p ronz
stlocta d ia ipa for p nuti
dicat / fatue sltaz acutl / q
ophs ceit qsat / qd ud att
butu assi in ee rei actii
et pbe / qd q difficilr e dis
tique i rostibg raibg talibz
tatue tate debilie inbute
/ ho ot phus 2o etors / q phac
sltaz piti ab isiis r dargim
/ et ett sepe se ipos r dargunt
vnia vote / Solua qsideao
/ q vnitas pui ost ne r disi
bluitas i 1o qd no est qptm

Ideo habet compositio nomine dicitur
106 similitudo quam primo dicitur compositis pluralitas
in divinis / sicut et effectus talis
unitas non est indeptas ab ea
/ sed in adiacentibus designata
prohibent complicationem sicut / cum
dicimus / forma totus et partes sicut
primum formalis talis complectens di-
stingui et diversificari et non
sunt. Sed indeptas quam sunt
cadit ab unitate et ea quam
ut moveat et principiati centralis
realis indistinctio. Et habet plus
ab uno composito nomine apud
quos scilicet habet vocem quantitatum cum
ente et comunicatur / Et declarat
indeptas inter gradus ea quam habet
similitudinem videtur probabiliter in ge-
nere comparatio / Pro hoc
ad obiecta / Ad primum / intimum
secundo / cum motus est quedam eius
adequatus dictionale per se et ab te
Sed principiatis et principiatum non
declaratur ad naturam dictari / go
nisi per formam [illegible] ipsa a-
liud ut sicut deus est / Et
quod potest dici / quod [illegible] principiatis
et principiatum dicuntur processus ponit et
actus / subordinatorum aut / quia
non est compositio / sed potius subordinatio
/ cum eius potentia et actus actualiter ut
clara per se divisibilis sunt potius sint
cuncti diversi quam per se probantur / Ad
2m dicendum / per id quod si potentia et actus
comparantur adeo quod diversi sint
respiciunt se sicut formam et per-
ficiatur. Sed si comparentur adeo
quod comparatur sic respiciunt se per
modum priorum ut subordinato-
rum / quia quandam subordinatio ponit
in eis unitate unitate ordinis quam
ordinatores sunt in indeptate ex resul-
tatis eorum / Et ad replicationem
dicendum per intemporationem quia / quod principi-
pans et principiatum unum in for

principiati est in eis cenale sicut
rectitudo subalternis in probabilibus / licet sit eius
actualiter sicut modus ut compositis obie-
cto sicut eius centur efficitur per-
paratur dicitur per [illegible] ipsum ad sin-
gulare dicta attendat quantum / sicut
modus quomodo modus non consistit in
adveniente / sed in modo medii ad-
veniente quo prius intelligitur generalis
id sicut eius quantitate quam sicut eius
formale potestate / ideo potentia et membra
sub ipse differentias etc.

Dubia p^e partis compendij d'mor

¶ An ois mundo sit finita
An in oi mundo est dare v(e)l p(ri)m(u)m
An ois mundo sit ordinata
An p(ri)m(u)m universaliter or(din)is sit me-
t(ru)m et mensura o(mn)ium
¶ An p(ri)m(u)m or(din)is assistet equilibrio
An mensura sit simplicissima in oi ordine
An simi(li)tas sit radix multitudinis v(ir)-
tutis et p(er)fectionis
¶ An ista p(ro)p(ositi)o sit vera / p(ro)p(ter) q(uo)d unu(m)q(uo)dq(ue) tale
An bonu(m) et malu(m) p(ri)vative opponu(n)tur
An causa esse sit causa causati
An p(ri)ma maxima / p(ro)p(ter) q(uo)d ... sit vera
¶ An causa p(ri)ma plus influit q(uam) s(ecund)a
An forma sit causa activa in g(e)n(er)e cause materialis
An ois causa sit dignior suo causato
An bonitas sit p(er)fectio actus
An in bonis actus melior e(st) p(otenti)a
An in malis est melior actu
An ... sit nobilius medijs
An in p(er)fectum sit non esse in quo non e(st)
bonu(m) neq(ue) ordo
¶ An ... reducu(n)tur ad ... ut p(er) ad h(oc)
An oe imp(er)fectum app(et)it co(n)iu(n)gi suo p(er)fecto
An ois ... sit ... in ... tales
et in ... celestes ... ...
An ... necessario subiciantur ... eq(ui)-
vocis ... ea
¶ An ois causa eq(ui)voca reducatur in univoca(m)
An causa eq(ui)voca sit in p(er)fecta
An causa passivis reducantur in ... p(er)se
sic activis ad p(ri)mu(m) formam
¶ An activis reducantur ad formam
An ois causa p(er) acc(idens) sit contingens causa
An oe contingens reducantur ad necessarium
An causa p(er)se h(abe)t necessitate(m) in fluendo
An receptum ... ad id in quo est
et a quo est
¶ An receptum ad id a quo e(st) ... habeat
esse fluens p(ri)mum
An p(ri)mo fluenti s(ecundu)m q(uo)d h(abe)t ... p(er)fectiones
fontis s(ecundu)m actu(m)
An recipiens sit causa ...
in recepto
An modus recipiendi ... sit p(er)fectior mo(do)
recipiendi ...
An modus recipiendi ... sit p(er)fectior
mo(do) recipiendi ...
An modus ... sit dignior
mo(do) essendi ...
An modus ... sit p(ri)mu(m) forme
s(ecundu)m q(uo)d ... h(abe)t ...
An ... esse effectivi
... excludat a sua causa
¶ An ... h(abe)t se p(er) modu(m) cause

An ... ad ... p(ro)p(ri)etates s(ecundu)m actu(m)
An p(ri)mo ... dimensionis
An p(ri)mu(m) sit maximu(m) in virtute
An sit causa p(ri)ma ... et cognoscendi
s(ecundu)m essentia(m)
¶ An sit ... p(er) ... p(er)
An in ... esse sit ... atq(ue) p(er)se cause
An materia h(abe)t formalite(r) esse
An ... non defert esse formatu(m) ad ...
An ... ho(mo) esse ... specificet
An ... sit ... se h(abe)t
An materia et ... non sit supra
An sol ... materia et ... s(ecundu)m q(uo)d h(abe)t
... h(abe)t ... in ...
¶ An ... p(ri)mi sit ... forme
An forme ... ad id
a quo fluit
¶ An ad actu(m) requiratur ... p(er)fectio ...
An ... p(er)fectio ... fluat a for-
ma ... totius
An in ... et ... sit ... p(er)fectionis ...
An ... respectu ...
An ... opus ... forma ...
et sit ... forme totius
¶ An ... sit ... corp(or)is p(er)fectionis
An ... sit in corp(or)e
An ... sit ... rei
An ... et ... in ...
An ... in ... sit ...
An ... sit in ...
An ... sit ... dis(tan)tia
An ... sit ... dis(tan)tia
An ... sit ...
... digniores
¶ A ... cepit ... materia
An ... et ... dimensionis
An ... materia ... forma
An ... materia ... rei
An ... materia ... effectum
An ... sit ... / a quo
in ... forme ... in
... species
An sola ... sit ... s(ecundu)m
essentia(m) etc.
¶ An p(ri)mu(m) ... non
esse ... non sit ...
... non ... trac(tatus)
An ... sit ... et in p(otenti)a
An in ... et ... ...
An ut sit ... ea
An ut movet se ... p(ri)ncipium
An ... ad tale
...
¶ An ... materia
An ... sit ...
et ... sit in ...

An sil et sel congregat aliquid habere cum
oppositis de eodem
¶ An sit apte hic ratio boni finiat
An descendum sit propter qualitatem in perfecte
An obiectum distinctum sit signi omnis
sit dubitat que angelus vel vim
¶ An omnis potentia apprehensiva activa
An esse forte quo potentia sit sub se
An verum est ita dicitur propter et
liberum ab hinc desiderio quod vicor
est sua ratio
¶ An esse causa est sua natura animhat
An potentia vestigiales sit in re
causata differentia perfecte
¶ **Explicitunt dubia prime partis com-**
pendii divinorum / sequuntur dubia secunde
partis eiusdem
¶ An prima causa est ad cognitum est sub prima causa
omnis potentia et corporis
¶ An causa cognita rationis reconciliatis
et rationis omni rationabilis
¶ An prima est simplex in quo una est unus
An secunda ire principat ab aliquo cognito
An dato quod aliquid corporis omnibus sub se ipsi
omnis ipsi omnibus cum et eterna
nullo cognita egens
¶ An omnis contingens cuius sit causa
An in primo una sit potentia
An potentia dicitur se ordinare ad esse
An prima sit causa forma et finis omnium
An bonum sit in primo sit perfecte omnibus omnium
quod omnibus realibus activis
An bonum sit omnibus notitia cognitum in primo collegerit
quod prima causa corporis sub omnibus causalibus agentibus
An respectu prime causa addit vel ab
aliquo aufertur in minima
¶ An in primo collatio omnis dispositio habitus
An agens motus potentia naturalis actus in perfectum agentis
An in primo non sit agens et omnia
An virtus causa prima non sit limitata
An sub se potentia omnibus habet se ad ipsum
An prima sub se principium effectivum virtutis
in potentia cuius omnibus
¶ An sapientia sit ordinata
An prima sit dicitur in se et in aliis
An ad independentiam prima sequitur pura
in mutabilitas
An bonum sit prima est bonum in mundo quod
prima est eternum
An bonum sit prima est eternum quorum tali-
bus fluentibus
An ad independentiam prima sequitur eius pura
intellectualitas
An intellectualitas sit aliquam supponens prima
super naturam corporea
An independentia prima creat in se pura
et simplicitatem intellectus activa
¶ An intellectualis intelligentia et causa eo
sit intelligentia naturalis elevata du-
plicat conceptum activa co-
templatio sive et quod et quot
sunt ydee et forme

¶ An ad independentiam prima sequitur pura omnis
necessitatis in eo
An omnis plene facultas in agendo sit
dubitatur bonitas et agens perfecte
An causa huius quod prima agit causalitate ex
illo collectione et tali modi
¶ An prima sit prima in hoc comparatur
An quidlibet corporis dicitur sit in potentia ad ut
An omnis possibile sit dependet
An unum corporis causalitatis quod est sit necessarium
¶ An prima regit omnia absque hoc quod causis gubernat
An omnis in ipsa regit ut divina
An esse primum sit prime sub se sub est
An omnis substantia stantes per se sit in genere
et in tempore
An ad perfectionem prima sit prima esse
in genere in unitate in natura et habere
dolorem penitendo
¶ An in secundo sit aliquid ad solum primo
An esse sit in fluxu quibus secunda conveniunt
sub se primo
¶ An esse posse et operari per necessaria
coniuncta sunt in fluxu primi
An causa virtutis et bonitatis fluxuum
re causata cognitio in fluxu primi
An ad finem in fluxu primo est se novo
quandoque vtrum
¶ An actus purus nonnihil sit conceptum generat
An bonitas omnis causatis cognita sit a primo
An quod causa fluit in suo esse complet
vos suarum perfectionem
¶ An bonitas prima sit causa esse et omnium virtutum
An virtutis et bonitatis prima ad unum naturam et superas
ad omnia activa tantum
An partes aliquo corporis ad primum divisionem
non dicitur quod distare
An causa prima quod deficiens sperat per actum
in mobilitate et quiete potentia et operatio
An prima omnis omni esse suo conclusive
fecit perstantificat
¶ **Explicitunt dubia secunde partis**
¶ **sequuntur dubia tercie partis eiusdem**
¶ An fluxus prima sit causatio actus ab actu primi
An fluxus prima sit actus in manens
An fluxus sit perpetuus
An fluxus soli primo conveniat
¶ An fluxus sit consequens bonitatis
An tamen notat actum potentie
distat a sua causa
An omnis causa agat per informationem
An per se causatis corporis suo esse cognitum
An omnis agens et in fluxu in omnino fluit
in se ipso suum forma in fluxu quando generat alia
An fluxus sub se quod hoc dicitur generat non impeditur
quantitabilitate
¶ An prima in essendo sit ultima in subsistendo
An omnis suscipiens in tantum fluxum suscepit
An stat receptivitas causalis adequate
absque gradu perfectionis et carentia
An omnis fluxus sub se quod sub prima sit in se ceci etiam
et esse ultimum sit sub se sub suo genere

¶ An ex hoc quod primum fuit unita sit ...
esse existens sit unita esse ideo sint in
effectu formali et finali
An plures et sit dubitat ...
et superflues ... bo ... pi
¶ An potentie ipsa unite eandem ...
cognoscit negare plurate et ...
An eo quod ... convertit ...
ad effectum unius anime ... in eo
¶ An plures ... ad primum sit ...
An soli ... plur
An ... et sei sit unita ...
An ... agens ... sit ...
An actus et potentia ... ad ...
esse
¶ An ... alsit ... aliquid
An omnis actus subsistens sit ... et ...
An omnis actus subsistens sit infinitus
An assumptio ... ne ...
An potentia et actus ... sicut ...
ordinatis ...
An ... potentia et actus ... formam
An actus sit radix unitatis
An potentia sit radix dualitatis
¶ An potentia ... sit radix ...
... sit ... ut ... quo
... et ...
An ... colorum unio ...
... super lumine
¶ An ... ut ... et ...
... agens ut sol ... lux ...
fluit ...
¶ An ... sit ... et sic ...
An ... et ... unum ...
An ... et ...
An ... ... esse ...
An ... ...
... votum ...
¶ An ex hoc quod actus non est ... unio
... subsistentia
An actus ... sit ... ...
An actus ... quod possit ... absque ...
An forma ... sit ... ...
An ... ...
An forma ... quod sufficiat ...
¶ An ... ... sufficit
argumentum effectivum ...
An unus ... forte ... ...
... et ...
An ... possit ... et ...
... ...
An ... ... dubitat
... ...
¶ An ... actus ... sit diffinibile
An unus ... sit ...
An ... ... et divina
An ... ...
... et ... ...
et sub ...

¶ An ... ... et
divina sit ... ... sinus tota
An ... agentis ad ... seu ...
... ad ... ... sub
... ...
An ... possint ... plures at-
... ...
¶ Explicit dubia ... partis. Inci-
piunt dubia ... partibus,
¶ An prima ... possit esse ... de ...
An esse sit ... ... an ... adia-
... dubitat ...
An ... ... stat ... a-
... ...
¶ An ... ... in ...
... ...
¶ An ... ... sub ... ...
An et quod ... ...
An sit ... ...
... sit ... ...
¶ An ... agentia plura ... ...
... sit ... ...
An ... ... subiectum ...
... sit ... ordinis
An actus et potentia ... ...
... ...
¶ An ... ... resultare
una forma potentia
An potentia ... sit ... ...
... ... angelorum
An ... ... actum ...
... ...
An ... ...
... ...
An si ... ... ut ...
An suppositas et ... ...
... ...
An ista ... sit ... ut ...
An ... ...
et ... ...
An ... et suppositio ad ... forme
... ...
¶ An ... subsistat ...
aut ... ...
An et quod ... forma ... esse
actus ... et actus ... ...
... forma ...
An ... ...
... et ... ... et
... possit ... ...
... ... veritate
¶ Explicit dubia supra compendio
divinorum / scripta per Iohanem ... /
In Colonia / anno domini 1496 /
Edita a venerabili ... magistro Hen-
rico / de Campo / artium magistro et
sacre theologie professore eximio

et publice exerce que ad prefata iudicia pertinere dinoscuntur quomodolibet et spectare Nullis dem...
cum ea qua decet reverencia ex plenitudine nostre attribute auctoritatis cotuli[n]g[us] hauduo donamus
viginti personis fidedignis et ydoneis ac legitimare totidem bastardos spurios et nothos
decrevimus ut ad ipsius Martini [illegible] ad sacri Lateranensis palacii vicecomitem palatinum Notari...
fiendis suoque signeto sibi a nobis concedonato in presenti instrumento depicto signari firmiter adhibeatur
fecisse per Notarium publicum infrascriptum subscribi Nostrique Comitatus Sigilli iussimus et
viris dominis Mathia Johannis de Dampsal [illegible] petro Nicolai de lyptonia Johanne ...
et lecto prefatus dominus Martinus vicecomes seu executor supradictus vigore et auctoritate a domino Jo...
discretum et circumspectum virum Andream Johannis Szmala de Poznania baccalarium ...
antefatus ad dictum tabellionatus officium primum in ordine ac numero tercium nominavit creavit
vice prefati domini Comitis ac sacrosancte Romane ecclesie et sancti Romani Imperii nomine fidelitatis
instrumento prenotata dicti domini Johannis Comitis sunt expressa In hac parte concessi eadem
plenaria et omnimoda facultate ad omnia alia et singula que in prefatis litteris prefati domini
publico Instrumento super subappendendo et subappendit Acta sunt hec Anno Indictione die
beate Marie de monte Carmeli Conventus [illegible] presentibus et Nicolao de Roston de Marc...

Et ego Jacobus ...
et Calamarin...
que dum sic ...
hanc publicam ...

VI

